ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ЗБІРНИК ТЕЗ III-Ї ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ У СФЕРІ ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ»

24-25 травня 2018 р.

м. Хмельницький – 2018

УДК 004:336:657
ББК 65.9(4УКР)26

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, протокол № 10 від 03.05.2018

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Коваль Л.М. – д.е.н., доцент, ректор Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту.

Члени оргкомітету:

Мудра Я.А. – к.е.н., проректор з науково-педагогічної роботи.

Надієвець Л.М. – к.е.н., декан факультету економіки та маркетингу.

Ландіна Т.В. – д.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту.

Озеран В.О. – к.е.н., професор, професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

Троц І.В. – к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту.

Піхняк Т.А. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту.

Булат Г.В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту.

Нікольчук Ю.М. – к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту.

Подокопна О.М. – викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту.

Лопатовська О.О. – викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту.

Чук Л.В. – викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту.

Матеріали подані в авторській редакції.

Актуальні проблеми сьогодення у сфері фінансів, обліку та аудиту : тези доповідей інтернет-конференції, 24-25 травня 2018 р. – Хмельницький : ХКТЕІ, 2018. – 868 с.

Висвітлено широке коло питань з проблем фінансів, обліку, аудиту та перспектив інноваційного розвитку економіки, малого бізнесу; особливостей розвитку бюджетно-податкової та грошово-кредитної систем країни; практичні засади оподаткування суб’єктів господарювання; фінансові інновації в банківській та страховій системах тощо.

Для науково-педагогічних, педагогічних та практичних працівників, аспірантів, здобувачів, студентів, магістрантів.

© ХКТЕІ, автори тез доповідей, 2018

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

АНТОНЮК Р.Ю., СТОРОЖУК Т.М. ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБЛІК НЕКОНТРОЛЬОВАНОЇ ЧАСТКИ В КОНСОЛІДОВАНІЙ ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ……22

БАЛАНЕНКО О.Г., ЛУГОВСЬКА А.Ю. ОСОБЛИВІСТЬ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ В УКРАЇНІ……25

БАРТОШ О.М. СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ……28

БЕЗДУШНА Ю.С. ОБЛІК В СІМЕЙНИХ ФЕРМАХ: СТАН ТА МОТИВАЦІЯ ДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ……31

БОГАШКО О. Л. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА…….34

БОЙЧЕНКО К.О., ГАЙДАЄНКО О.М. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА 1 ГРИВНЮ ПРОДУКЦІЇ……38

BORISENKO A.V., ANDREEVA A.S. ACCOUNTING OF INNOVATIVE ACTIVITY IN UKRAINE……..42

БУЛАТ Г.В., ПІХНЯК О.А. ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ……46

БУЛАТ Г.В., РОМАНЕЦЬ Я.М. ПЛАТІЖНІ ІНСТРУМЕНТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ЇХ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ……..49

ВЕРЕЩАК К.В., ГРИЦЕНКО О.М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАРАХУВАННЯ ЗНОСУ НА ОСНОВНІ ЗАСОБИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ.....52

ВОЛОШИНА О.В. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ……54

ГІЛЬОРМЕ Т.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ……58

ГОЛОВАЧ Д.А., МАЛЕВСКИЙ Э. З. НАЛОГОВЫЙ УЧЁТ В СИСТЕМЕ БУХГАЛТЕРСКОЙ ОТЧЁТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И МСФО…61

ГОРБЕНКО В.А., ГАЙДАЄНКО О.М. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ РИТМІЧНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА……65

ГОРДЄЄВА-ГЕРАСИМОВА Л.Ю. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ В УКРАЇНІ……69

ГУРИНОВИЧ А.С., МАЛЕВСКИЙ Э.З. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО И НАЛОГОВОГО УЧЕТА В ОРГАНИЗАЦИЯХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ……72

ДАНИЛЬЧЕНКО Т.А., ГУРА Н.О. КРАУДФАНДІНГ, СПОСОБИ ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІКУ В УКРАЇНІ……76

ДОБРЫДЕНЬ Н.В. ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ КАК ОБЪЕКТ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА: ПРОБЛЕМЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ……80

ДОНСЬКИХ Н.О., БУДЬКО О.В. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ……...84

ДОРМІДОНТОВА Д.С., ГАЙДАЄНКО О.М. ПОРІВНЯННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПРИЙОМ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ……88

ІВАНОВ І.О., ГАЙДАЄНКО О.М. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІД ОСНОВНОЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……91

КАРАСЬ Д. В., ТРОСТЯНСЬКА К. М. ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА……95

КВАША О.О. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ……99

КОЛОС І.В., ВЕРЕМЧУК Л.С. ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ……102

КОЛОС І.В., ЩЕРБАК Ю.М. ҐЕНЕЗА ПАРАДИГМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ……105

КОНДРЮК Л.В., ЛАБУНЕЦЬ О.С. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ…109

КОНЕНКО В.В. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТАМИ НА ПРОИЗВОДСТВО И РЕАЛИЗАЦИЮ ПРОДУКЦИИ В УСЛОВИЯХ НЕУСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ……...113

КОТОВА І. В., ЖАДАН М.І. ОПТИМІЗАЦІЯ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА……...117

КРОЧАК О.І. ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР……120

ЛИПОВЕЦЬКА Д.С., ЧУНІХІНА Т.С. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ: ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ….124

ЛОБАС І.С., БУДЬКО О.В. ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ……128

МИХАСИК О.Д., БАБАК А.М. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК УНІВЕРСАЛЬНА МОВА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ……...132

МОСТОВА Ю.Б., БУЛИГІНА Д.О., СЕРЬОГІН С.С. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК МЕТОД ВИЯВЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ……..135

МУДРАК І. С., ТОЛМАЧОВА А.М. ОСОБЛИВОСТІ БУХГАТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ……138

НАДІЄВЕЦЬ Л.М., ГУСАРЧУК І.О. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА……142

НИЖНИК Т.М., ВИНЯТИНСЬКА Л.В. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСБО 9 «ЗАПАСИ» І МСБО 2 «ЗАПАСИ»……...145

ОЗЕРАН В.О., БАБІЙ Ю.В. ВИДАТКИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: СУТНІСТЬ ТА ВИЗНАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ……...149

ОЗЕРАН В.О., КИЦАЙ І.С. АСПЕКТИ КОШТОРИСНОГО ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ……...153

ОЗЕРАН В.О., ЛІЩИНСЬКА Н.О. ТРАНСФОРМЦІЙНІ ЗМІНИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ……..157

ОЗЕРАН В.О., ХОМИЧ В.Р. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ…...161

ОСТАПЧУК С.М. ДО ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАВ КОРИСТУВАННЯ НИМИ……165

ПАЛЬЧУК О.В., СЕЛІЩЕВА Є.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ……169

ЦИМБАЛ В.В., ПАЛЬЧУК О.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ……171

ПАНКРАТОВА Л.А. ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО ФАКТОРИНГОВОГО КРЕДИТУВАННЯ……174

PYLYPENKO K.O., ONYSCHENKO M.V. DEVELOPMENT OF ACCOUNTING IN SPAIN……...178

ПІКАЛОВА А.М., ВАРЛАМОВА І.С. ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ…….181

ПІКАЛОВА А.М., КУЩИК А.П. УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ КОМЕРЦІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ……184

ПІХНЯК Т.А., БОНДАРЧУК О.С. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: ПРІОРІТЕТНІ ЗАВДАННЯ ТА НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ……188

ПІХНЯК Т. А., МАРЧУК О.Р. СУТНІСТЬ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ……...192

ПІХНЯК Т.А., ПОТАПОВ В.Ю. АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ ТА ЇХ ТАКСОНОМІЯ……196

ПІХНЯК Т.А., ПРЕДКА О.В. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛ»……199

ПІХНЯК Т.А., ТКАЧУК І.Д. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЇЇ СКЛАДАННЯ…202

РИБАЧОК О.О., ГАЙДАЄНКО О.М. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ…….205

РИЛЄЄВ С.В. КЛАСИФІКАЦІЯ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ АКВАКУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ……209

РОГАЧЕНКО О.С., КУЩИК А.П. РЕЗЕРВУВАННЯ, ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ……213

РОМАНЧУК А.Л. ОКРЕМІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВА ПРОМИСЛОВОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ……217

РУДА Д.К., МІРОШНИК О.Ю. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ……221

САВЧЕНКО Н.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ……..223

САЛЕЦЬКИЙ А.А., СЕМЕНИШЕНА Н.В. СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ОПЛАТА ПРАЦІ»……227

СЕРГЕЕВА Е.В., ГАЙДАЕНКО О.Н. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА В ТРЕХ И ПЯТИФАКТОРНОЙ МОДЕЛИ ДЮПОН……231

СОЗАНСЬКА Л. О., ГРИЦЕНКО О.М. ПРОБЛЕМИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ……..234

СПЕКОВА О.Р., БУДЬКО О.В. СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЇХ ОБЛІКУ……..237

СТРІХА А.С., ГОРДІЄНКО Л.П. КЛАСИФІКАЦІЯ ТАРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ОБЛІКУ……...240

ТАРАЛЕВИЧ Є., ГРИЦЕНКО О.М. ОБЛІК ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ ТА ЙОГО УДОСОКНАЛЕННЯ……...245

ТИМУШ А.Ю., ТОЛМАЧОВА А.М. АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕПРИБУТКОВИХ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ……249

ТОЛМАЧОВА А.М., МАСЛЮК Ю.В. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ……253

ТРОЦ І.В. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ОСББ…….256

ЧУГРІЙ Н.А. ГАРМОНІЗАЦІЯ ВИМОГ П(С)БО ІЗ МСБО ЩОДО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ……259

ШАПОВАЛ А.С., БУДЬКО О.В. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ……...263

ШЕЛЕВЕР А.М., ШТИК Ю.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ……...267

ШУБА С.А., КОВЧ О.Б. ПРЯМОЙ МЕТОД РАСЧЕТА ЧИСТОГО ДЕНЕЖНОГО ПОТОКА: ОСОБЕННОСТИ И ПРЕИМУЩЕСТВА……..270

СЕКЦІЯ 2. МОДЕЛІ І ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ

БУЛАТ Г.В., ЛОЗОВСЬКИЙ М.Р. ВНУТРШНІЙ АУДИТ-ЕФЕКТИВНИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА……275

ЗАЄЦЬ Г.П., ТОКМАКОВА І.В. АУДИТ ПЕРСОНАЛУ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА……...278

КРЮКОВА І.О. АУДИТ ЗЕМЕЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІНЯ ВАРТІСТЮ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ……282

НУЖНА Ю.Р., КАЙНАРА Д.О. ОСОБЛИВОСТІ АУТСОРСИНГУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ……286

ПОЛЬОВА Т.В., ПАДАЛКО Л.П. АУДИТ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ……290

СКРИПНИК М.Є. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА……..293

ХРИСТОФОР А.В., ПОЛЬОВА Т.В. ПОСЛІДОВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ…….297

СЕКЦІЯ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

АНТОНЮК Р.Ю., ТУЧАК Т.В. ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ……302

БАГРІЙ К.Л. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТ ЧЛЕНАМ ПРОФСПІЛКИ……305

БАЛІЦЬКА Н.В., РИЖА Т.В. ДО ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ……308

БЕЧКО В.П. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ…….312

ВАГАНОВА Л.В. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗБЛОКУВАННЯ ПН/РК……316

ВІРА А. В., ПОНОМАРЬОВА Т. В. ГОЛОВНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОЇ ЗНИЖКИ……..321

ГРИНЕВИЧ К.С., ПОНОМАРЬОВА Т.В. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМАТИКА СТВОРЕННЯ НОВОГО ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮЮЧОГО ОРГАНУ В УКРАЇНІ……324

ГРИЦИК А.Я., ЄЛІСЄЄВА О.Є., ХОМЕНКО Л.М. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ……..326

ЗАБРУДСЬКА Ю.В., ПОНОМАРЬОВА Т.В. ПОДАТОК НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ……329

ЗОРІНА Г.П. РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ – ШЛЯХ НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ ГРОМАД……332

ІНШИНА І.В, БЕНЧАК В.І., НЕПРАН А.В. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ПАСИВНИХ ДОХОДІВ…….335

КОВАЛЕНКО Н.С., ГІРІЧ Р.Ю., ТУЧАК Т.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ: ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЧИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ…….339

КРІСТЄВА Е.А., ПОБЕРЕЖЕЦЬ О.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКУ: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ……...342

ЛИСЮК В.С. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ…….346

МОРОЗ Н.П., ЛОБОДА Н.О. СУЧАСНИЙ СТАН АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ……350

МАТВІЄНКО-БІЛЯЄВА Г.Л., НОВІК С.О. АНАЛІЗ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗМІНИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ…….353

ОЗЕРАН В.О., ВІНЯРСЬКА І.В. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ПРАВИЛЬНОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ……..356

ОЗЕРАН В. О., ПАНЧУК Л.В. НОВАЦІЇ У СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ……360

ПОДЛІСНЯК І.С., СТОЛБУНЕНКО Н.М. ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ……363

ПОНОМАРЬОВА Т.В., ЄРМАК А.О. ЗБІЛЬШЕННЯ АКЦИЗУ НА ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ……...367

РОССОЛОВ В.В., ПОНОМАРЬОВА Т.В. ДЕКЛАРУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН: ХТО ЗВІТУЄ, КОЛИ, НАВІЩО?.....370

РИЖА Т.В., РЯБЦЕВА В.О. СВІТОВИЙ ДОСВІД СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ……...374

СТАХИЕВИЧ В.М. ПРОБЛЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ……...…….……..378

ТИМОШЕНКО О.В., ПАТАНЕР В.А. ДІАГНОСТИКА ФІСКАЛЬНОГО АСПЕКТУ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ……..382

ТКАЧУК І.М. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ….386

ТУРАЙ Д.М., ПОНОМАРЬОВА Т.В. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ……389

ЧОПЕНКО Т.М., БЕЛЕЙ С.І. НАПРЯМКИ УКРАЇНСЬКОГО ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗМІН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА……...……393

ЯРЕСЬКО В.І., ПОНОМАРЬОВА Т.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ……...…….397

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ

BELOVETSKAYA A.N., SMEKHOVICH E.I., IZOTOVA L.A. ANALYSIS OF PENSION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF BELARUS……402

БЛАЖЕНЧУК В.С., БОРИСЮК О.В. ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ…….405

БЛИЗНЮК АЛ. БОРИСЮК О.В. СТАН ТА РОЗВИТОК БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ……409

БОГДАН М.А., БОРИСЮК О.В. ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ…….412

БОНДАР В.Д., САРБАШ Л.Д. ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА……...415

БОНЦЕВИЧ Д. С., ДАВЫДОВА Н.Л. УПРАВЛЕНИЕ ОПЕРАЦИОННЫМ РИСКОМ В БАНКАХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ……419

БОРОВИК П.М., СЛІПЧЕНКО В.В., САВЧУК І.І. РОЗШИРЕННЯ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНОМУ БЮДЖЕТНОМУ ПЛАНУВАННІ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ……423

ВАЩЕНКОВА Д.А., ГРИГОРАШ О.В. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ….427

ВОЛОТ В.И., ГАНЖУРОВА Д.А., ДАВЫДОВА Н.Л. БАНКОВСКИЙ НАДЗОР В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ……...431

ВОЛОТ В.И., ГАНЖУРОВА Д.А., БУХТИК М.И. ОРГАНИЗАЦИЯ ФИНАНСОВ ПРЕДПРИЯТИЙ С ИНОСТРАННЫМИ ИНВЕСТИЦИЯМИ…435

ГАЙДИМ Т.В., БІЛІНЕЦЬ М. Ю. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМИ ВИДАТКАМИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ……...439

ГАНЗЮК С.М. РОЗВИТОК ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ…….443

ГАРБАЦЕВИЧ В.И., ДАВЫДОВА Н.Л. РАЗВИТИЕ КРЕДИТОВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ БАНКАМИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ……..446

ГОЛОВАЧ Д.А., ГУРИНОВИЧ А.С., НОВИК Т.В. ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЛИЗИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ….450

ГУМЕНЮК В.М., БОНДАР Н.М, ПАСКАЛОВА А.Г. ІСО ЯК МЕТОД ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ……..…454

ГУРИНОВИЧ А.С., ГОЛОВАЧ Д.А., ПЕТРУКОВИЧ Н. Г. ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ АКТИВНЫХ ОПЕРАЦИЙ ОАО «БЕЛАГРОПРОМБАНК»……..457

ДАВЫДОВА Н.Л., ЯХНОВЕЦ А.О. ЗНАЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И РЕМЕСЛЕННОГО ДЕЛА ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ…..461

ДОРОФЄЄВА Х.М., РЯСНА В.М. СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ……..…465

ДОРОФЄЄВА Х. М., ШОКЕР Р.І. СУЧАСНИЙ СТАН ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ…….468

ІВАНИК Д.Р., КУЛИК Є.В., ПАСКАЛОВА А.Г. НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ ТОП-МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ УПЕРЕДЖЕННЯ…….471

КАРПИШИН Н.І. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА: СТАН, ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ……...475

КЛАК О.Ю., ШИНДЕРОВСЬКИЙ І. М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ……...479

КОВАЛЬ Л.П. ПРОБЛЕМИ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ……483

КОЛОТУХА С.М., ГВОЗДЄЙ Н.І. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ……486

КОНОВАЛОВА П.С., КОНОВАЛОВ М.С. КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК МЕТОД ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА……490

КОРОЛЕНКО Р.В., ІВАКІНА О.С. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ……...494

КСЬОНДЗ С.М., ЛАБУНЕЦЬ В.О. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МОДЕЛІ, ПРИНЦИПИ, НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ……...497

ЛАТЫШЕВИЧ С.В., ЛЯГУСКАЯ Н.В. ФАКТОРИНГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И ЕГО ПРЕИМУЩЕСТВА……...501

МАЛЕВСКИЙ Е.З. ЩОДО РИЗИКІВ ІНВЕСТУВАННЯ В КРИПТОВАЛЮТИ……505

МАНДОЛІНА Т.М., ХУТОРНА М.Е. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ……508

МАШЛІЙ Г.Б. СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЯК СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ…….512

МЕЛЬНИКОВА І. А., ІГНАТЕНКО Ю. В. ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ МОДЕЛІ……515

МІРОШНИК О.Ю., СВИР Д.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОВЕРДРАФТУ……518

МІЩЕНКО К.С., ГОЛОБОРОДЬКО Т.В. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ФОРМ РЕФІНАНСУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ……522

МІЩУК Є.В. ДИХОТОМІЯ «БЕЗПЕКА ЦІЛЕЙ ПІДПРИЄМСТВА – ЦІЛІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ» …….525

НЕПРАН А.В., НЕЧВОЛОД М.О., ТЕРЛЕЦЬКА А.В. РОЗВИТОК РИНКУ СТРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ…529

НІКОЛЬЧУК Ю.М. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ……533

ОВЧИННИКОВА Т.А., ДАВЫДОВА Н.Л. РАЗВИТИЕ РЫНКА ФАКТОРИНГОВЫХ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ……538

ПАНЬКЕВИЧ В.М., СНІГУР К.Ю. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ…….542

ПЕЦУХ Х.І., БОРИСЮК О.В. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ……546

ПЛЕЦЬ І.І., ТКАЧУК Д.Ю. БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ……550

САВЧУК Л.С., БОРИСЮК О.В. ДИСБАЛАНСИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ В УКРАЇНІ……..554

САМОХОВЕЦ М.П., ЗИНКЕВИЧ А.Ю. КРАУДФАНДИНГ В ФИНАНСИРОВАНИИ СОЦИАЛЬНЫХ РАСХОДОВ……..558

СЕМЕНЕЦЬ В.П., БУХТІАРОВА А.Г. ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ТЕРОРИЗМУ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ…….562

СИДОРЕНКО Т. О., ПІДКУЙКО М. І., ЧЕРНЯВСЬКА Л. В. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ…….566

СІДЕНКО В.В., ХАРЧЕНКО А.М. ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ТА ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА……...569

ТАНАСІЄНКО Н.П., ДУБИЦЬКА Л.В. ГРОШОВИЙ РИНОК: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ……572

ТРОЦ І.В., КОЛОМІЄЦЬ В.В. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ……...576

ШЕЛЕВЕР М.М., КАПЕЛЮШ А.А. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ……..580

ЩУР Р.І. ФІНАНСОВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ…….583

ЮРАХ Ю.С., КАПЕЛЮШ А.А. ДЕФІЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ……...587

ЮШКО Е.М., ЛЯГУСКАЯ Н.В. ВЛИЯНИЕ КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ НА ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ……591

ЯРОШЕВСЬКА В.С., ПАРФЕНТІЙ Л.А. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ КРИПТОВАЛЮТИ BITCOIN……595

СЕКЦІЯ 5. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

БАБЕНКО Є.В, БАРТОШ О.М. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКУ……600

БЕЗВУХ С.В., ЛАБУНЕЦЬ О.О. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ……603

БІЛОКРИНИЦЬКА М.С., ГАЛАЙКО Н.Р. НЕОБАНКИ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ….607

БУЛАХ І.І., ШИМАНСЬКА О.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ……611

ВАСИЛІВ Л.Р., ГАЛАЙКО Н.Р. СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ……...615

ГОНЧАР Ю., РЯСЬКО Р., ЧЕРНЯВСЬКА Л.В. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ……...618

ГОТРА В.В., КОШІЛЬ О.І. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ……621

ГРАБАР О.М., ГАЛАЙКО Н.Р. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ……625

ГРИНЕВИЧ Л.О., ДАНЬКЕВИЧ А.П. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ……...629

ДАРКЕВИЧ А.І., БОРИСЮК О.В. СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ……..633

ДОРОФЄЄВА Х.М., ДЕМИДЕНКО Н.Ю. СУЧАСНИЙ СТАН ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ……..636

ДОРОФЄЄВА Х.М., КІЯШКО А.О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ……639

ДРЮК А.В., АВАНЕСОВА І.А. УБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ СУБ`ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ S.W.I.F.T……643

ЗАДОРОЖНА А.В., ТКАЧУК К.С. ПРО СУТЬ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ…….647

ЗАПОРОЖЕЦЬ С.В. ОПТИМІЗАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ…….651

ІВАНОВА С.М. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ……..654

КОБЛИК І.І. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІСНЕННЯ МІСЦЕВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ……658

КОСТОГРИЗ В.Г. ЦИФРОВИЙ МАРКЕТИНГ ЯК КОМУНІКАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ……...661

КРАВЧУК В.І., ГАЛАЙКО Н.Р. ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В СУЧАСНІЙ БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ…..665

КУДЕЛЬСЬКИЙ В.Е., ЯРЕМА О.Р. ПРОВЕДЕННЯ РЕІНЖИНІРИНГУ БАНКІВСЬКИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ……...668

КУЛЬЧИЦЬКА О.В., БОРИСЮК О.В. АКТИВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ УКРАЇНИ В ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ……..672

КУПІЧ Б.В., ПРОКОПЕНКО Н.В., ЯНЧУК М.Б. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ……675

ЛОПАТОВСЬКА О.О. ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ БАНКАМИ УКРАЇНИ……...678

МАРУНЧАК А.О., КИСІЛЬОВА І.Ю. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ……...682

МАШЛІЙ Г.Б. СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ……...684

НАДІЄВЕЦЬ Л.М., ОЛІЙНИК О.О. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ……687

НАДІЄВЕЦЬ Л.М., ШОКОТ Д.О. ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ……..691

НІКОЛЬЧУК Ю.М., ГНАТЮК Н.О. КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ……..695

НІКОЛЬЧУК Ю.М., КЛИМЧУК С.І. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ…..699

НІКОЛЬЧУК Ю.М., МЕРЕЖКО М.О. КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ……704

НІКОЛЬЧУК Ю.М., ПАЛАМАРЧУК А.В. ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ……708

НІКОЛЬЧУК Ю.М., СТАРОСТЮК Ю.А. ЛІКВІДНІСТЬ БАНКУ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ……712

ПІДКУЙКО М.І., БАРТОШ О.М. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ МЕРЕЖІ МІЖБАНКІВСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ SWIFT……..716

ПІКАЛОВА А.М., УРУСОВА З.П. ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ……720

ПЛАХТІЙ В.Г., ПОЛОВЕНКО Л.П. РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ……724

ПУГАЧЕВСЬКА К.Й. СТАН ТА РИЗИКИ РОБОТИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ……..728

ПУТРИК І.О., БУХТІАРОВА А.Г. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ……731

РИЛЄЄВ С.В., ЩАВІНСЬКА О.В. МОДЕРНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА БАНКУ НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ……..735

РОМАНЧУК М. А., СЕГЕДА Л.М. БРІДЖ-БАНК – НОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ……...738

САВАСТЄЄВА О.М. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКО-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ……...742

СИДОРЕНКО Т.О., БАРТОШ О.М. СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ В УКРАЇНІ……..745

SKALKA M., HALAYKO N.R. BLOCKCHAIN: REVOLUTION IN BANKING INDUSTRY……749

СОБЧУК Н.В., ЮРІЙ С.М. НАСЛІДКИ ПІДВИЩЕННЯ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ……752

СОЛОМКО К.В., КОСТОГРИЗ В.Г. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ……755

СОТНИК Р.І., ГАЛАЙКО Н.Р. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ……759

ТКАЧЕНКО І.В., ЛУЗАНОВА О.С. РОЗВИТОК БАНКІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ……..……...763

ТРОЦ І.В., ДАЦЬКО Л.В. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ……766

ТРОЦ І.В., КИДАНЧУК Ю.М. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ……769

ТУРКЕВИЧ М.Ю., БАРТОШ О.М. КАПІТАЛ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ДИНАМІКА…….773

ШЕЛЕВЕР А.М., ДОРОФЄЄВА Х.М. ОЦІНКА ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ……777

ШЕМЕТ Т.С., ГАЙДИМ Б.В. УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ……..781

СЕКЦІЯ 6. ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

АЛЕКСАНДРОВА М.М., ДОМАНЧУК А.І. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ…….785

БАРАНЕЦЬ А. А., ІЛЬЧУК В.П. ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ…….789

ВАЩЕНКОВОЇ Д.А., ЗАВОЛОКА Л.О. ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРЇНИ……..793

ГАВЕЛЯ А.І., КИСІЛЬОВА І.Ю. ІНТЕРНЕТ – ТЕХНОЛОГІЇ В МАРКЕТИНГУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ…….797

ГОРДЄЄВА-ГЕРАСИМОВА Л.Ю., СЯДРО К.В. СУЧАСНІ НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ…...800

КУДЕЛЬСЬКИЙ В.Е., МОРОЗ В.М. ВИКОРИСТАННЯ РЕІНЖИНІРИНГУ БІЗНЕС ПРОЦЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ…….804

ЛИСЕНКО І.В., ХАРЧЕНКО А.М. ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ……..808

ЛІТУС П.Р., КИСІЛЬОВА І.Ю. СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ…812

МАТВІЙЧУК Л.О., ГЕЛИК М.М. СТРАХУВАННЯ ЯК МЕТОД МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ……..815

МАТВІЙЧУК Л.О., ДУБИЦЬКА Л.В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТРАХУВАННІ……819

ПАРТИКА У.І., СЕГЕДА Л.М. КОМПЛЕКСНЕ СТРАХУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ……823

ТЕМЧЕНКО В.О., ОСТАПЕНКО Ю.В., БАРАННИК Л.Б. СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ: ТЕОРІЯ ТА РЕАЛІЇ…….827

ТРОЦ І.В., ЯГОДЗІНСЬКА О.М. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ……831

УЛЯНИЧ Ю.В. ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……...834

USOV OLEH, HONCHARENKO OLHA. ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN INSURANCE: OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT……837

СЕКЦІЯ 7. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННІ

КОЛОДІЙЧУК А.В. ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ……842

КОМАРИНСЬКА І.П., ГРИЦЕНКО О.М. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ……..846

ПОДОКОПНА О.М. ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСББ……...850

ТРОЦ І.В. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ПРИКЛАДНИХ РІШЕНЬ 1С…….854

ТРОЦ І.В., ЦУРСЬКА Б.Г. АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПРИКЛАДНОМУ РІШЕННІ «1С: УПРАВЛІННЯ ТОРГОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ 8»: ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВОСТІ…….859

ЯКИМЕЦЬ Т.В., ГРИШКО Н.Є. АКТИВІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ……..864

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Секція 1
Актуальні питання теорії і практики бухгалтерського обліку

24-25 травня 2018 р.

м. Хмельницький

УДК 657.37

Антонюк Р.Ю.
магістрант групи ОМО-17.1
Університет державної
фіскальної служби України

Науковий керівник: **Сторожук Т.М.**
к.е.н., доцент
Університет державної
фіскальної служби України

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБЛІК НЕКОНТРОЛЬОВАНОЇ ЧАСТКИ В КОНСОЛІДОВАНІЙ ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Глобальні перетворення у світовій економіці характеризуються виникненням транснаціональних компаній з виробництва і збуту продукції та послуг, об'єднанням бізнесу, утворенням внутрішніх та міждержавних корпорацій, стійких до змін у конкурентному середовищі та інших ризиків.

Для таких корпоратизованих об'єднань основним джерелом інформації слугує консолідована фінансова звітність, у якій об'єднуються капітали материнської компанії та дочірніх підприємств як однієї економічної одиниці [1, с. 174].

Проблемні питання визначення та обліку неконтрольованої частки було досліджено у наукових працях таких авторів як: Я.Д. Крупка, О.В. Будько, Г.О. Ожегова та інші.

Згідно з НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [2] неконтрольована частка - частина чистого прибутку (збитку), сукупного доходу та чистих активів дочірнього підприємства, яка не належить материнському підприємству (прямо або через інші дочірні підприємства).

Розрахунок неконтрольованої частки в капіталі можна здійснити в три кроки [3, с. 23]:

1) визначення неконтрольованої частки в капіталі дочірнього підприємства на дату придбання;

2) визначення неконтрольованої частки в зміні капіталу дочірнього підприємства між датою придбання і початком звітного періоду, для якого готується консолідована фінансова звітність;

3) визначення неконтрольованої частки в змінах капіталу дочірнього підприємства за поточний період.

У консолідованому балансі неконтрольована частка повинна подаватися окремо від зобов'язань та акціонерного капіталу материнської компанії.

Для обліку неконтрольованої частки Г.О. Ожегова пропонує тимчасово вводити субрахунки [4, с. 148]:

а) «Неконтрольована частка в прибутках (збитках)»;

б) «Неконтрольована частка в чистих активах».

При цьому необхідним є ведення суворого контролю у трьох проміжках:

а) на дату придбання;

б) від дати придбання до початку звітного періоду (складання коригуючих записів);

в) за звітний період.

На думку Я.Д. Крупки, консолідація неконтрольованої частки в звітності містить деякі протиріччя щодо розподілу капіталу між материнською компанією, дочірніми підприємствами та неконтрольованою часткою[1, с. 178]:

1. Невідповідність теорії власності – неконтрольована частка не відноситься ні до власних джерел, ні до зобов'язань. У регламентованій НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5] формі консолідованого балансу (звіту про фінансовий стан) неконтрольована частка внесена до складу власного капіталу, хоча там мав би відображатися лише капітал консолідованої групи. Власність інших учасників автор рекомендує показувати окремим розділом у пасиві балансу.

2. Неузгодженість з теорією підприємства, оскільки в консолідованій звітності відображається чистий прибуток, одержаний лише материнською компанією, а не об'єднанням загалом. Прибуток, який належить учасникам, які не входять до консолідованої групи, зараховується згідно з чинними правилами

до статті балансу «Неконтрольована частка», хоча у консолідованому звіті про фінансові результати розшифровується окремо чистий прибуток, що належить власникам материнської компанії, і прибуток неконтрольованої частки. Ще складніше, якщо дочірнє підприємство замість прибутку одержує збитки (це часто буває у вітчизняній практиці).

3. Відображення у звітності неконтрольованої частки не має інформаційної цінності для нарахування дивідендів учасникам консолідованої групи, а також для кредиторів, оскільки кожен з учасників групи відповідає за свої борги самостійно.

Отже, визначення неконтрольованої частки відбувається на етапі виявлення та оцінки будь-якої неконтрольованої частки на момент придбання. Вимоги і порядок формування консолідованої звітності регламентовані НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [2] і стосуються лише консолідації показників звітності пов'язаних осіб, коли одне підприємство (материнська компанія) контролює понад 50 % акцій консолідованої групи і не стосується інших типів об'єднання капіталу групи суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Крупка Я. Д. Консолідована звітність у постіндустріальній еконо- міці / Я. Д. Крупка // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. – Том 22. – № 1. – С. 174-180.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №2 «Консолідована фінансова звітність». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13/print1362304 905316381.

3. Конспект лекцій з дисципліни «Консолідація фінансової звітності» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», / Укл. Будько О.В. – Кам'янське: ДДТУ, 2017. – 56 с.

5. Ожегова Г. О. Особливості методики складання консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами в Україні / Г. О. Ожегова // Молодий вчений. - 2016. - № 4. - С. 146-150. - Режим доступу: http://nbuv.gov. ua/UJRN/molv_2016_4_38.

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2. rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

УДК 657.1

Баланенко О.Г.,
старший викладач
кафедра облік та економічний аналіз
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

Луговська А.Ю.,
магістрант
кафедра облік та економічний аналіз
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

ОСОБЛИВІСТЬ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ В УКРАЇНІ

Амортизація — це систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання/експлуатації (п. 4 розд. І Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби») [3].

Нараховують амортизацію протягом строку корисного використання (експлуатації) об’єкта основних засобів у разі визнання цього об’єкта активом (зарахування на баланс). Призупиняють нарахування амортизації на період реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації об’єкта основних засобів [1].

Суму амортизації, нараховану на об’єкти необоротних активів, необхідно відображати у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у гривнях з копійками. Так, для обліку й узагальнення інформації про нараховану протягом звітного періоду амортизацію, визнані втрати від зменшення або відновлення корисності та суму зносу необоротних матеріальних і нематеріальних активів, що підлягають амортизації, призначено рахунок 14 «Знос (амортизація) необоротних активів». Залежно від виду необоротних активів у складі рахунка 14 в бюджетній установі використовуються наступні субрахунки [4]:

— 1411 «Знос основних засобів»;
— 1412 «Знос інших необоротних матеріальних активів».

Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання та введений в експлуатацію. Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів, переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію. При вибутті об'єкта основних засобів суб'єкт державного сектору нараховує амортизацію в місяці його вибуття.

Необоротні матеріальні активи підлягають амортизації 50% від первісної вартості об'єкта при введенні в експлуатацію, а також при списанні з балансу нараховується залишок амортизації у розмірі 50%.

Наведемо приклад розрахунку амортизації на необоротні матеріальні активи при їх ліквідації у табл.1.1.

Таблиця 1.1

Відомість нарахування амортизації на необоротні матеріальні активи при їх ліквідації

№ з/п	**Інвентарний номер**	**Номер субрах.**	**Найменування малоцінних необоротних матеріальних активів**	**Первісна (балансова) вартість**	**Річна норма**	**Нараховано знос**		
						На поча-ток року	**При ліквідації, решта 50%**	**На кінець року (гр.7+ гр.8)**
1	11130309	1113	Калькулятор Citizen SDC - 2260 (12 роз.)	92,00	50%	46,00	46,00	92,00
2	11130302	1113	Намет 3*3 м/73-312/	700,00	50%	350,00	350,00	700,00
3	11130187	1113	Серцевина для розбризкувача	865,00	50%	433,00	432,00	865,00
4	11130188	1113	Корпус до розбризкувача	974,00	50%	486,00	488,00	974,00
5	11130261	1113	Візок-розкидувач (2шт.)	830,00	50%	415,00	415,00	830,00
6	11130016	1113	Обприскувач Б	118,00	50%	58,00	60,00	118,00

Відповідно до п. 8 розд. V Методрекомендацій ОЗ суму нарахованої амортизації установи відносять на збільшення суми зносу необоротних активів та витрат. При цьому облік сум нарахованих амортизаційних відрахувань основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних

активів слід вести на субрахунку 8014 «Амортизація», наведемо проводки нарахування амортизації:

Дт	*Кт*	*Сума, грн*
8014	1412	3570,00
8014	1411	1185964,00

За дебетом цього субрахунка здійснюють нарахування амортизації, а за кредитом — списання на субрахунок 5511 «Фінансові результати виконання кошторису звітного періоду» при закритті рахунків витрат.

Залежно від того, з якою періодичністю бюджетна установа прийняла рішення нараховувати амортизацію (щокварталу або раз на рік), виконується розрахунок амортизаційних нарахувань (щокварталу або раз на рік) [2].

Періодичність нарахування амортизації визначають у наказі про облікову політику, погодженому з головним розпорядником бюджетних коштів. Наприклад, період нарахування амортизації можна визначити так:

— або на дату балансу (щокварталу);

— або на дату річного балансу (тобто за станом на 31 грудня звітного року).

Список використаної літератури:

1. Черкашина Т. В. Особливості обліку та нарахування зносу на необоротні активи в бюджетних установах / Т. В. Черкашина // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2013. – Вип. 4. – С. 176-182. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_4_29.

2. Шевченко С. О. Знос та амортизація необоротних активів бюджетних установ / С. О. Шевченко. // Ефективна економіка. – 2015. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_48.

3. НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#n18.

4. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс]: затв. Наказом Мін-ва фінансів України від 31.12.2013 р. № 1203 – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14.

УДК 336.7

Бартош О.М.
ст. викладач кафедри фінансів та банківської справи
Черкаський навчально-науковий ДВНЗ
Університет банківської справи

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ

Фінансовий облік у банках є інформаційною системою, що містить вичерпні фінансові відомості про банк як про суб'єкт господарювання. Розвиток ринкових відносин урізноманітнює способи ведення банківського бізнесу, що в свою чергу ставить перед обліком нові завдання та проблеми. За даними обліку формується звітність, яка надається користувачам для прийняття відповідних рішень. Коло користувачів, яким потрібна точна і достовірна інформація про майновий та фінансовий стан банку постійно розширюється.

Надійність звітності посилюється, якщо вона підготовлена відповідно до вимог часу, відповідає міжнародним стандартам та національному законодавству. Відповідно до вимог моделюється система економічної інформації, яка б забезпечувала потреби всіх користувачів (Таблиця 1). Бухгалтерська інформація дозволяє простежити за статтями активів, зобов'язань та капіталу банку від моменту їх виникнення до моменту реалізації або погашення. Завдяки такому обліку керівництво банку може постійно простежувати перебіг його діяльності, зокрема й ризики, яким він піддається в процесі здійснення банківських операцій.

Важливими питанням обліку є: визначення операцій (відповідність операцій умовам що дає право на відображення їх в обліку), методика оцінки (визначення вартісної оцінки), групування та класифікація статей (визнання на яких рахунках записати дану операцію), вибір форм обліку (склад та зміст реєстрів обліку) та питання відображення даних у звітності (розкриття інформації, яка є суттєвою для користувачів відповідно до вимог та принципів складання звітних форм).

Таблиця 1

Основи фінансового обліку в банках відповідно до користувачів

Користувачі	Основні вимоги	Основні документи
Зовнішні (інвестори, кредитори, НБУ, податкові органи тощо)	Вимоги міжнародних та національних стандартів обліку	План рахунків бухгалтерського обліку в банках Інструкції НБУ за видами діяльності банку
	Вимоги податкового законодавства	Податковий облік
Внутрішні (менеджери, власники банку)	Внутрішньобанківські вимоги	Управлінський облік
		Облікова політика
		Облікові регістри

З метою приведення норм національного законодавства у відповідність до положень Директиви ЄС № 2013/34/ ЄС 1 січня 2018 року набрав чинності Закон України від 05.10.2017 року № 2164-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

Упровадження вимог МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» спонукало зміни в нормативно-правових актах НБУ. Вимоги МСФЗ 9, знайшли своє відображення Плані рахунків бухгалтерського обліку в банках [1], Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з фінансовими інструментами банків [2], а також у Правилах відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат в банках України. Це дозволить зблизити правила національного бухгалтерського обліку і звітності з міжнародними стандартами та стандартами Євросоюзу.

Зміни в обліку фінансових інструментів покликані спростити вимоги щодо оцінки фінансових активів та зобов'язань через запровадження єдиних уніфікованих методів оцінки, зокрема, кредитних збитків, враховувати прогнози та очікування під час таких оцінок, відображати фінансові активи та результати від них через призму моделей та практик управління ними.

На цій базі створено сучасну інформаційну систему, що суттєво підвищує прозорість балансів банків й дає можливість формувати економічні показники та групувати їх за певними ознаками у відповідних звітних формах. Крім цього, кожен банк має широкі права при організації бухгалтерського обліку:

- самостійно формує облікову політику, яка визначає сукупність принципів методів і процедур, що виконуються при веденні обліку та складанні звітності;
- обирає форму ведення обліку, визначає способи обробки облікової інформації та її узагальнення;
- розробляє систему управлінського обліку та звітності;
- затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, систему синтетичних рахунків та рахунків аналітичного обліку.

Відповідно до нових вимог банки внесли зміни до внутрішніх положень щодо встановлення методики:

1) проведення тестування грошових потоків за фінансовими активами;
2) визначення бізнес-моделей управління фінансовими активами;
3) оцінки очікуваних кредитних збитків;
4) визначення справедливої вартості фінансових інструментів згідно з Міжнародним стандартом фінансової звітності 13 “Справедлива вартість”.

Усе це в кінцевому підсумку має забезпечити більшу зрозумілість, корисність та прозорість інформації щодо фінансових інструментів, яка розкривається у фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. План рахунків, затверджений постановою Правління НБУ від 11 вересня 2017 року № 89 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/document/download?docId=55228582
2. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затверджена постановою Правління НБУ від 21.02.2018 № 14) [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18/page

УДК 31(477):63

Бездушна Ю.С.
к.е.н., с.н.с.,
завідувач відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ОБЛІК В СІМЕЙНИХ ФЕРМАХ: СТАН ТА МОТИВАЦІЯ ДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Розвиток сільських територій на сьогодні – питання надактуальне. Його актуальність викликана процесами реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Як зазначено в аналітичній записці Національного інституту стратегічних досліджень, з одного боку, здійснення децентралізації є необхідним кроком з огляду на євро інтеграційний зовнішньополітичний курс держави. З іншого боку, трансформація державного устрою може створити нові виклики для українського суспільства, особливо у процесі здійснення адміністративно-територіальної реформи та на перших етапах функціонування нової системи організації публічної влади [1].

Інформаційне забезпечення розвитку територіальних громад та управління ними – це один з ключових напрямів, що потребує максимальної системності, повноти і відповідності запитам сьогодення. Необхідність його дослідження та удосконалення викликана розбалансованістю та відсутністю повної та достовірної економічної інформації про розвиток сільських територій в розрізі їх мешканців – як юридичних так і фізичних осіб. Зокрема, відсутня фінансово-економічна інформація в частині сімейних домогосподарств, які, як свідчить статистика, виробляють майже половину (43%) загальнонаціонального обсягу сільськогосподарської продукції (табл.1).

Економічна інформація про діяльність юридичних осіб – підприємств, яких біля 45 тис. од., знаходиться в компетенції бухгалтерського обліку, як обліку обов’язкового для всіх суб’єктів господарювання – юридичних осіб. А от інформація про економічну діяльність домогосподарств (15 млн. од., з них 4,2 млн. од. сільських), перебуває поза системою офіційного бухгалтерського обліку (див. табл. 1).

Таблиця 1

Наявність економічної інформації про діяльність юридичних осіб та сімейних ферм на селі.

	Юридичні особи	**Фізичні особи (сімейні ферми)**
Одиниця узагальнення	Сільськогосподарське підприємство	Домогосподарство
Кількість одиниць для узагальнення (в цілому по Україні за даними державної статистики)	44 998	4 200 000
Внесок у сільськогосподарське виробництво*	57%	43%
Масштаб узагальнення	Суцільно	Вибірково (вибірка - 0,6% генеральної сукупності**)
Інформаційна база для узагальнення	Дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності	Вибіркові статистичні обстеження Анкетні опитування
Рівень достовірності	Об'єктивно	Суб'єктивно
Наявність фінансово-економічної інформації	+	–

*Частка у обсягах виробництва сільськогосподарської продукції у 2016 р.
** За даними статистичного щорічника

Розглядаючи це в масштабах сільськогосподарського виробництва, то ***57% інформації***, щодо виробництва ***с.г. підприємствами*** ми володіємо інформацією про витрати, дохід, прибутковість і так далі, бо це сільськогосподарські підприємства, і ***43%, що належить домогосподарствам*** фінансова інформація вкрай обмежена, і власне дуже суб’єктивна. Єдиною публічною звітністю, яка складається за даними бухгалтерського обліку, а отже має документальне підтвердження, є фінансова звітність. І обов’язковою вона є лише для юридичних осіб. Так як щодо господарства населення бухгалтерський облік не ведуть, фінансова і статистична звітність не ведеться, а існуюча статистична інформація – це результати анкетування та вибіркові спостереження, в яких вибірка складає, наприклад у 2016 р. 0,6% всієї сукупності господарств. Яка потім статистико-математичними методами поширюється на всі господарства.

Наслідки відсутності бухгалтерського обліку у сімейних фермах негативні не лише для макроекономічних узагальнень. Вони очевидні і для

самих фермерів. Один з них - дезорієнтація в цінових параметрах виробленої продукції.

Наприклад, собівартість молока. Переробники, що збирають молоко від населення, диктують закупівельну ціну виробникам. Домогосподарства не мають інформації про його собівартість, відтак змушені погоджуватись на пропозицію. З іншого боку, сьогодні ми спостерігаємо за ефективною діяльністю фермерів – виробників молочної, м'ясної продукції. Які не дивлячись на економічну, політичну нестабільність в країні достойно займаються улюбленою справою, забезпечують населення якісними, натуральними продуктами харчування, створюючи робочі місця і, що важливо, додану вартість. Стоїть питання визначення економічної ефективності такого господарювання, відповідного документального та методичного забезпечення її розрахунку, чіткого уявлення про собівартість продукції, її рентабельність, період окупності придбаних активів тощо.

В ННЦ «Інститут аграрної економіки» розроблені Рекомендації щодо калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції [2]. Це практичне керівництво містить порядок розрахунку собівартості виробництва всіх видів сільськогосподарської продукції, що дасть змогу фермеру адекватно визначати ціну продукції та в подальшому правильно розраховувати фінансові результати своєї діяльності.

Повноцінна система обліку сімейних ферм має бути покликана забезпечити інформацією про виробництво, реалізацію, результати господарської діяльності в першу чергу самих фермерів. Це сприятиме усвідомленню свого місця і значимості в суспільно-економічному розвитку держави, повноцінному включенню сімейних ферм в господарсько-економічний оборот на рівні з великими сільськогосподарськими товаровиробниками.

Список використаних джерел

1. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. Аналітична записка: Національний інститут стратегічних досліджень. URL: http://www.niss.gov.ua/articles/1021/

2. Жук В.М., Мельничук Б.В., Панадій О.П., Жук Н.Л., Бездушна Ю.С. Облік витрат і калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції: К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. – 144 с.

УДК 336.012.23

Богашко О. Л.,
к. е. н., доцент,
доцент кафедри маркетингу,
менеджменту та управління бізнесом
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Визначення поняття “підприємство” залежить від структуризації економіки, яка, у свою чергу, визначає рушійні сили й фактори економічної поведінки суб’єктів господарювання. Щоб зрозуміти зміст даного поняття, необхідно розглянути загальну характеристику властивостей підприємств.

Підприємство є соціально-економічною системою, що розвивається в часі й просторі. Це означає, що для ідентифікації конкретного підприємства як одиниці повинні бути розглянуті його інваріанти, які не залежать або слабо залежать від змін просторового положення підприємства та його стану в часі. Відзначимо, що ні найменування, ні юридична адреса, ні спеціалізація підприємства не являються такими інваріантами.

Таким чином, визначення підприємства має складатися з двох частин:

1) загальні ознаки, що виділяють вид підприємств з масиву соціально-економічних систем;

2) власні ідентифікаційні ознаки.

В якості загальних ознак приналежності даної соціально-економічної системи до числа підприємств варто використовувати функціональні характеристики підприємства: здійснення ним виробничих, реалізаційних, розподільчих і відновлювальних функцій.

При такому підході підприємство визначається як організація з нефіксованим строком функціонування, що володіє правами юридичної особи або аналогічними правами, на постійній основі веде діяльність з виробництва продукції, її реалізації за межами організації у вигляді товарів, послуг або робіт,

самостійно розподіляє дохід від реалізації й забезпечує відтворення використовуваних нею матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів.

До ідентифікаційних ознак, що дозволяють оцінити наступність особливостей підприємства, доцільно віднести структурні характеристики підприємства як соціально-економічної системи, а саме, наявність в складі підприємства необхідних підсистем (комплексів). При цьому повинні використовуватися такі підсистеми (комплекси) підприємства, радикальна зміна яких призвела б до втрати ідентичності та фактично до ліквідації даного підприємства (що не виключає появи нового підприємства).

До числа таких іманентних ідентифікаційних структурних компонент відносяться чотири комплекси [1]:

1) інституційно-організаційний комплекс – система використовуваних в рамках підприємства формальних та неформальних норм, правил, регламентів, традицій, що визначають особливості функціонування підприємства, окремих його підсистем і відносини між учасниками діяльності;

2) соціально-трудовий комплекс, що включає трудовий колектив підприємства, члени якого ведуть скоординовану цілеспрямовану діяльність щодо забезпечення функціонування підприємства;

3) бізнес-модельний комплекс – сукупність бізнес-моделей, які застосовуються даним підприємством для зовнішніх щодо нього процесів реалізації продукції, емісії та поширення цінних паперів, взаємовідносин з діловими партнерами;

4) майново-технологічний комплекс – сукупність активів підприємства, що належать йому або використовуваних ним у господарській діяльності.

З огляду на важливе значення, яке мають активи для підприємства, варто дослідити їх сутнісні характеристики, відмітні особливості, щоб застосовувати отримані напрацювання для ефективного управління виробництвом. Нині є досить багато напрацювань в області дослідження активів підприємства, які належить систематизувати й уточнити.

Діяльність будь-якого підприємства базується, перш за все, на використанні його активів. Господарюючий суб'єкт повинен мати в своєму розпорядженні реальне, функціонуюче майно, представлене необоротними та оборотними активами. Тільки при наявності та обігу активів, можна говорити про функціонування підприємства.

Під активами розуміється все майно, яким володіє підприємство, в тому числі речові (матеріальні), нематеріальні цінності, а також фінансові активи.

Формування активів – це своєрідна відправна точка, коли капітал залучається до економічного процесу і розпочинається виробнича діяльність.

Для ідентифікації активів, розглянемо їх характерні особливості:

- використовуються в процесі здійснення господарської діяльності;
- формуються для конкретних цілей діяльності;
- являють собою майнові цінності, що мають вартість;
- повністю контролюються підприємством;
- виступають економічним ресурсом, що утворює дохід;
- знаходяться в процесі постійного обороту.

Крім розглянутих визначень, можна виділити ще два підходи до визначення суті активів підприємства. Перший підхід розглядає активи як спосіб розміщення і використання фінансових ресурсів. Відповідно до другого підходу під активами слід розуміти відстрочені витрати, здійснені в поточному періоді, які організація понесла в результаті попередніх операцій з метою отримання доходу від їх подальшого використання.

В економічній літературі часто відбувається ототожнення активу бухгалтерського балансу з описом майна підприємства. Однак, деякі статті сучасного балансу неможливо однозначно назвати майном [2].

Майновий бік активів підприємства можна розглядати з юридичної або економічної сторони. Згідно з юридичним обґрунтуванням актив являє собою сукупність благ, які підлягають оцінці в грошовому вираженні і юридично

закріплені за певним суб'єктом права. Економічний зміст активів вказує на те, що дане майно у підприємства можна вилучити (продати або подарувати).

Таким чином, в активі балансу містяться об'єкти, які можна вилучити й абстрактні кошти (дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів, довгострокові й короткострокові фінансові вкладення). Досить часто між юридичним і економічним підходами немає чітких відмінностей і тому найбільш раціональним є взаємопов'язане трактування. При цьому актив ділиться на предметно-речову і витратно-результативну частини.

Предметно-речова частина охоплює склад, розміщення та цільове використання коштів підприємства. Важливе значення має призначення господарських засобів. Сюди відносять активи, які мають матеріальну форму і готові до інвентаризації. За радянських часів актив розглядали переважно з цього боку.

Витратно-результативна частина – активи, сформовані шляхом здійснення витрат в результаті попередніх операцій і угод заради отримання доходу в майбутньому.

Поняття власності по відношенню до активів нероздільне з майном, ресурсами, речами і засобами, які уточнюють вид цієї власності.

Таким чином, активи підприємства – це сукупність його майнових і немайнових прав, які є результатом минулих подій, використовуються у фінансово-господарській діяльності, відображаються в грошовому вираженні в бухгалтерському балансі, здатні принести підприємству економічні вигоди в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Кирильчук Н. А. Визначення сутності активів підприємства / Н. А. Кирильчук, О. Г. Блажевич // Фінанси і облікова політика : міжнародний науковий журнал. – Казань, 2017. – № 2. – С. 5 – 10.

2. Богашко О. Л. Амортизаційні відрахування в системі джерел відтворення основного капіталу в економіці України / О. Л. Богашко // Формування ринкових відносин в Україні : Зб. наук. праць. Спеціальний вип. Ч. ІІ. / Наук. ред. І. К. Бондар. – К., 2002. – С. 52 – 56.

УДК 657.62 **Бойченко К.О.**
студентка 32 гр.Фінансово-Економічного Факультету

наук. кер. **Гайдаєнко О.М.**
к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу
Одеський національний економічний університет

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА 1 ГРИВНЮ ПРОДУКЦІЇ

Операційні витрати - є основним видом витрат підприємства, безпосередньо пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг).

Проблемами аналізу витрат виробництва на підприємствах розглядаються в працях багатьох вчених: Г.В.Бойченка, Г.В.Савицької, Н.В.Тлучкевича, Е.В.Мниха, В.А.Панкова, Є.О.Підгори, В.О.Подольської та ін [1].

Узагальнюючим показником ефективності витрат операційної діяльності, який можна отримати аналізуючи фінансову звітність підприємств є рівень операційних витрат на 1 грн. реалізованої продукції.

Використання цього показника для аналізу витрат операційної діяльності зумовлене його універсальністю: його можна визначати для підприємств усіх галузей і на всіх рівнях управління, застосовувати для порівняної (продукція, яка вже вироблялась на підприємстві) та непорівнянної продукції (яка лише передбачається вироблятися).

Показник витрат на одну гривню продукції наочно відображає зв'язок між витратами і прибутком, утворюючи з ним органічну єдність. Між масою прибутку й відповідною їй собівартістю існує зворотна функціональна залежність. Чим більше маса прибутку, тим менша собівартість і витрати на 1 грн. продукції, і навпаки. Цю залежність можна виразити за допомогою наступної формули:

ВП = П - По = (ЧД 1- сС1) - (ЧДо - Со) = (ЧД1 - ЧД0) --(С1 --С0) = ЧД – С

де ВП — приріст валового прибутку у звітному періоді в порівнянні з базисним періодом, грн.;

ЧД - обсяг реалізації (чистий дохід) відповідно у базисному і звітному періодах, грн.;

С - собівартість реалізованої продукції, грн.;

ЧД - приріст обсягу реалізації у звітному періоді в порівнянні з базисним періодом, грн.;

С - приріст собівартості у звітному періоді в порівнянні з базисним періодом, грн.

Зі змісту даної формули видно, що збільшення прибутку може відбуватися як за рахунок росту обсягу реалізованої продукції, так і за рахунок зниження її собівартості. Отже, собівартість продукції є найважливішою характеристикою господарської діяльності підприємства й одним з основних об'єктів управління [2, с.181-182].

Скористаємося звітом про фінансові результати ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "ЗАВОД СКЛОВИРОБІВ" [3]. За даними форми проаналізуємо зміну відносних витрат на 1 гривню продукції

Таблиця 1

Методика аналізу витрат на 1 гривню продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення,%
1.Чистий дохід,тис.грн	20405	21282	4,29%
2. Витрати операційної діяльності, тис.грн	21081	22684	7,60%
3. Витрати на одну гривню реалізованої продукції, грн..	103,3	106,5	+3,2 коп. або 1,03%

Висновок: як свідчать дані, наведені в таблиці, на підприємстві за аналізований період відбулось збільшення чистого доходу на 4,29%, при цьому витрати операційної діяльності збільшились на 7,60%, тобто темпи росту витрат випереджають темпи росту чистого доходу, що призвело до збільшення витрат на одну гривню реалізованої продукції на 3,2 коп. або 1,03%.

Якщо показник витрат на 1 грн. реалізованої продукції збільшується від періоду до періоду (або у порівнянні з іншими підприємствами), то це може

свідчити про підвищення ресурсомісткості продукції. В інших випадках це може бути наслідком зниження ціни на продукцію в умовах конкуренції з метою утримання позицій на ринку.

Організація економічного аналізу витрат передбачає забезпечення виконання завдань через посилення дії факторів, які позитивно впливають на показники і усунення факторів, що негативно впливають на них, для чого їх необхідно попередньо класифікувати. Розглянемо функціональну залежність факторів першого рівня, які впливають на зміну показника витрат на одну гривню вартості продукції:

• зміна обсягу і структури реалізації;

• зміна рівня витрат на виріб (собівартості окремих виробів);

• зміна цін на продукцію.

Вплив цих факторів на зміну рівня витрат на одну гривню продукції визначається методом ланцюгових підстановок [2, с.183-184].

Таблиця 2

Аналіз впливу факторів на 1 гривню продукції

Підстановка	Обсяг і структура реалізації	Рівень витрат на виріб	Ціни на продукцію	Витрати на 1 гривню продукції	Вплив факторів
пл	20180	20205	81	33,02	
I	21050	20205	81	34,45	1,43
II	21057	21050	81	35,90	1,45
факт	21050	21057	63	27,92	-7,98

Баланс факторів: 27,92-33,02=1,43+1,45+(-7,98)= -5,1

Висновок: рівень витрат на 1 грн. товарної продукції зменшився на 5,1 грн, у тому числі за рахунок зменшення цін на продукцію на 7,98 грн, але збільшився за рахунок збільшення обсягу реалізації на 1,43 грн., та за рахунок рівня витрат на виріб на 1,45 грн. Негативний вплив на рівень витрат на 1 грн. товарної продукції надали фактори рівня витрат на виріб та обсягу і структури реалізації, тому підприємству необхідно вивчити структуру виробництва, можливості використання виробничих потужностей, рівні фізичного і морального зносу обладнання, ефективність використання ресурсного потенціалу, кваліфікацію кадрів.

Показник витрат на 1 гривню товарної продукції за певну кількість років свідчить, про та наскільки успішно ведеться на підприємстві робота з систематичного зниження собівартості. Отже зменшити цей показник можна шляхом [4]:

- використання менш дорогих матеріалів
- вдосконалення процесу виробництва
- автоматизації робочих місць
- скорочення кількості працюючих
- використання ресурсозберігаючих технологій

Список використаних джерел:

1. Кондрич В. І. Особливості теоретичних та методичних основ аналізу витрат виробництва на підприємстві [Електронний ресурс] / В. І. Кондрич // Вісник ОНУ імені І.І.Мечникова. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2014_19_2_3/36.pdf.
2. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки. – Одеса, ОДЕУ. – 2010
3. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2016 рік [Електронний ресурс] // ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗАВОД СКЛОВИРОБІВ". – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/89000/165/templ.
4. Аналіз витрат на одну гривню продукції [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

http://pidruchniki.com/19240701/ekonomika/analiz_vitrat_odnu_grivnyu_produktsiyi

УДК 336.748.1:339.747

Borisenko A. V., Andreeva A. S.
students of management and marketing department
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ACCOUNTING OF INNOVATIVE ACTIVITY IN UKRAINE

The development of the Ukrainian economy in conditions of high competitive pressure, increase of risk, the use of fixed assets with a significant degree of wear and high level of resource intensiveness of products involves solving the problem of introduction in the production of new solutions –is modern technology, technologies, forms and methods of organization of management and production, i.e. implementation innovations in order to implement the achievements of scientific and technological progress in the production and social sphere. Accounting is a unique means of informational support for the adoption of management decisions in the implementation of innovation activities in any enterprise. Moreover, the issue of innovation for our state is now becoming particularly relevant when, as a result of rising energy prices, the cost of production of most industrial enterprises is constantly increasing, resulting in a loss of competitive advantages of domestic commodity producers. The economy of Ukraine at the present stage of development is characterized by the transition to a resource-saving type of production, when not the amount of resources spent, but human capital, science, education, information and creative work become crucial. Obviously, it is the science at this stage given a special place. It must be a stimulating environment for innovation, and innovation is the basis of the development of the national economy [1].

The purpose of the article is to determine the list of problems of the existing system of accounting of innovation processes in Ukraine and ways of its improvement.

The expansion of the accounting system according to its information content occurs both in the subsystem of financial accounting, where there are constantly new concepts and objects, as well as in the subsystem of internal (managerial) accounting, controlling, which are guided by the comprehensive provision of internal users with

information on available economic enterprise processes at any time. Formation of the accounting system of innovation activity involves the use of all elements of the accounting method for objects of accounting.

Today, the information on the costs of innovation processes is not reflected in a systematic form. The structure and content of analytical accounting is not developed at the legislative and regulatory level. So in the reporting forms, which annually submit the industrial enterprises to local state statistics bodies on the costs of innovation processes, the information on the costs of technological innovations, sources of their financing, volume of sales, quantity of implemented innovative types of products, results of innovation activity, etc. are indicated. However, the compilation of these forms according to the accounting data is problematic, and in terms of operational management, then information is needed in less time periods [2]. This causes the inconvenience and complexity of the formation of indicators of reporting on the innovative activities of the enterprise, because it requires additional calculations and does not provide a complete and coherent picture of the innovation processes in the enterprise.

Research shows that the main disadvantages of accounting for the costs of preparing and mastering new products are: the instability of Ukrainian legislation, constant changes and regulation of regulatory acts lead to a violation of accounting for the costs of developing new products and as a result of the lack of productive and efficient work; keeping records on various balance accounts, which thus complicates the work of specialists; low level of training of accounting personnel in the innovation sphere; weak level of enterprise control over the actual costs of preparing and mastering new products; the definition of economy and overconsumption is carried out in general, and not by types of expenses, which complicates the implementation of operational control; support of innovative processes is carried out at the state level. Based on these problems, in order to improve the accounting of the costs of developing new products, it is necessary to clearly adjust the basic standards for which the enterprises operate. At individual enterprises, the costs of preparation

and development of new types of products constitute a large proportion in the cost of production.

Costs for the implementation of innovative activities are currently recorded in the accounts 15 "Capital investment", 23 "Manufacturing", and subaccount 941 "Research and development costs." In accordance with the Methodological Recommendations on the formation of the cost of production (works, services) in industry, the accounting of expenses at the stage "Manufacturing of the installing party" is carried out in the account 23 "Production". To do this, open one-time order, the term of execution of which does not exceed one year. He will be assigned the appropriate cipher, which is put on all documents on the write-off of material and labor costs. In accounting practice, the costs associated with innovation activities are initially reflected in the account 39 "Costs of future periods." After completion of the project, in case of a positive result, accumulated expenses of innovative nature are written off to account 15 "Capital investment", in case of the same negative result - to the account 941 "Research and development costs". According to another approach to accounting for the costs of innovation activities, research costs and part of development costs are written off for the cost of the period, the rest of the development costs are capitalized.

As a result, a list of accounting accounts, which reflect the costs of innovation, helps systematizing them and obtaining a clear information base for analyzing the effectiveness of innovative projects.

Studies show that in order to keep track of the costs of training and development of new types of products became easier, different methods and techniques can be used. The most common are the following: by costing items; for a shortened range of costs; according to the expanded nomenclature of expenses.

The strategy of Ukraine's development implies the effect of innovation activity, namely: optimal use of the material and technical base, a qualitatively new theoretical and methodical tool for finding the optimal ways of solving the problems of society. Accounting-analytical support includes development of methodology and organization of accounting and improvement of accounting functions. The innovative

direction of the company's activity is multifaceted and requires a comprehensive coverage of the accounting system. At present, the issues of definition of terms are not harmonized in the legislative acts, which complicates the development of methodological principles of accounting, analysis and evaluation of innovative processes of subjects of innovation activity. It is necessary to make changes to the regulatory framework, which provides the regulation of issues of innovation assessment and the order of carrying out the innovation activity by enterprises. The conducted analysis of the methodological principles of accounting for innovation activities determines the need to develop and implement, at the level of accounting standards, methodological recommendations on the accounting records and in the accounting registers of expenses, revenues and financial results of innovation activities. Let us stick to the position about the need to reflect the expenses of innovation in one account, which will facilitate the calculation of the cost of innovative projects, subaccounts of the synthetic account "Innovative Costs" will provide the possibility of successive accumulation of information about expenses incurred at the stages of production and implementation of innovative projects.

Literature

1. Прокопішина О. В., Коптєва О. В. Особливості та передумови формування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств / О. В. Прокопішина, О. В. Коптєва // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. - № 20. - С. 521 - 528
2. Prokopishyna, O. Asset and cost management for innovation activity // Labunska, S., Petrova, M., & Prokopishyna, O. // Economic Annals-XXI. – 2017. – № 165 (5-6). – С. 13-18.

УДК 657.36:373.61:006.033:657.24:35.073.526

Булат Г.В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Піхняк О.А.,
студент групи ОП(м)-11,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

Розглядаючи структуру балансу (Звіту про фінансовий стан), пропоновану у НП(С)БО 1, зауважимо, що вона є складнішою і трудомісткішою порівняно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО). Так, згідно з М(С)БО 1 «Подання фінансової звітності» баланс складається з поточних і непоточних активів, власного капіталу і зобов'язань [1].

Групування вказаних елементів балансу у статті та розділи відповідно до міжнародних стандартів жорстко не регламентуються. У п. 54 М(С)БО 1 «Подання фінансової звітності» [2] міститься мінімальний перелік статей, які в достатній мірі відрізняються за характером і функціями та які потрібно відображати у звіті про фінансовий стан.

В той же час, варто відзначити, що сучасна редакція НП(С)БО 1 [3], на відміну від раніше діючих національних стандартів, жорстко не регулює формат балансу (Звіту про фінансовий стан), а лише містить ряд мінімальних вимог до статей, які обов'язково повинні бути включені до його складу.

Для встановлення напрямів зближення національних і зарубіжних методик складання балансу підприємства необхідно дослідити основні моменти складання балансу відповідно до М(С)БО 1 та визначити, наскільки положення НП(С)БО 1 їм відповідає.

Порівнюючи методику розкриття інформації в балансі за вітчизняними і міжнародними обліковими стандартами, можна виокремити цілий ряд розбіжностей (табл. 1).

Таблиця 1

Розбіжності в методичних аспектах формування балансу підприємства згідно з НП(С)БО і МСФЗ

[систематизовано на основі джерела 2,3]

Критерій	МСФЗ	П(С)БО
Побудова	Не регламентована, наведено приблизний перелік статей балансу	Формат балансу жорстко не регулюється, а лише наводяться мінімальні вимоги до статей, що мають бути обов'язково включені до його складу
Порядок викладення інформації	Передбачається розмежування активів і зобов'язань на поточні й непоточні, за винятком випадків, коли подання інформації в балансі базується на ліквідності	Інформація щодо активів розкривається у порядку зростаючої ліквідності, щодо зобов'язань – у порядку черговості їх погашення
Можливість зміни складу статей	Передбачено в разі необхідності розкриття суттєвої інформації згідно з нормами інших стандартів або з метою забезпечення достовірності й правдивості інформації про активи, зобов'язання і капітал	Не передбачена. Додаткові рядки вводять для розкриття інформації щодо інвестиційної нерухомості, необоротних активів та групи вибуття, а також зобов'язань, пов'язаних з необоротними активами та групами вибуття тощо
Розкриття інформації про фінансові активи	Інформацію щодо фінансових активів слід розкривати окремо	Окремих рядків не передбачено, фінансові активи можуть поєднуватися з нефінансовими
Зміст статей	Багатоваріантність методів обліку довготермінових фінансових інвестицій Передбачено розкриття в окремій статті інформації щодо непоточних активів, утримуваних для продажу Передбачено розкриття інформації щодо результатів переоцінки поточних фінансових інвестицій, врахованих за справедливою вартістю і призначених ля продажу у складі іншого додаткового капіталу	Довготермінові фінансові інвестиції обліковуються за методом участі у капіталі У статті «Інший додатковий капітал» відображаються сума дооцінки необоротних активів, вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб

НП(С)БО 1 відзначає, що баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду. Проміжна (місячна, квартальна) звітність, яка охоплює певний період, складається наростаючим підсумком з початку звітного року.

Отже, в Україні баланс складається відповідно до національного положення, проте більшість підприємств з іноземним капіталом та міжнародних корпорацій зобов'язані подавати звітність відповідно до міжнародних стандартів. Таким чином, вони зобов'язані складати звітність у двох форматах – відповідно до національних і міжнародних принципів ведення обліку і звітності, що спричиняє надмірні витрати матеріальних і людських ресурсів. Саме тому, необхідною є подальша робота в напрямі узгодження положень вітчизняних і міжнародних методик складання і подання балансу. Зокрема, з нашої точки зору, основними напрямами зближення національних і зарубіжних методик складання балансу підприємства мають стати наступні:

– подальша робота в напрямі гармонізації вимог до статей балансу (звіту про фінансовий стан) з вимогами міжнародних стандартів фінансової звітності;

– вдосконалення методичних аспектів формування балансу підприємства в національних положеннях.

Список використаних джерел

1. Лопатовський В. Г. Проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності на підприємствах України / В. Г. Лопатовський, О. І. Русин // Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 5, т. 2. – С. 221–224.

2. М(С)БО 1 «Подання фінансової звітності» від 01. 01. 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws /show/929_013/page.

3. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07. 02. 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

УДК 657.2:373.61:004.122, 65.011.72

Булат Г. В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Романець Я. М.,
студент групи ОП(м)-11,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ПЛАТІЖНІ ІНСТРУМЕНТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ЇХ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Розрахунки між підприємствами та організаціями здійснюються, як правило, у безготівковій формі через банк, що визначено Інструкцією «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті»[1].

В Україні можуть застосовуватися акредитивна, інкасова, вексельна форма розрахунків, а також форми розрахунків за чеками та з використанням розрахункових документів.

У грошовому обороті підприємств можна окреслити такі напрями: розрахунки, пов'язані з процесом виробництва (купівля сировини, матеріалів, основних фондів); розрахунки за результатами діяльності (фінансові зобов'язання підприємства перед бюджетом, централізованими фондами цільового призначення, кредитними установами); внутрішньогосподарські розрахунки (це розрахунки з робітниками та службовцями при створенні та використанні різних грошових фондів) [2, с. 60].

Для їх здійснення використовуються платіжні інструменти, під якими розуміють засоби певної форми на паперовому, електронному чи іншому носії інформації, який використовується для ініціювання переказів.

Платіжні інструменти виступають у формі: платіжного доручення, платіжної вимоги-доручення, платіжної вимоги, розрахункового чека, акредитива. Для здійснення розрахунків клієнти банку самостійно вибирають платіжні інструменти і зазначають їх під час укладення договорів.

Кожний із платіжних інструментів має свої переваги та недоліки (табл.1).

Таблиця 1

Переваги і недоліки форм платіжних інструментів

Платіжний інструмент	Переваги	Недоліки (ризики)
Платіжне доручення	Має універсальний характер. Використовується в розрахунках за різноманітними платежами. Найбільш швидка і проста схема документообігу	*Для платника:* - у разі попередньої оплати товар них операцій немає повної гарантії, що продукція, послуги, роботи будуть поставлені (надані) своєчасно і належної якості *Для одержувача коштів:* - затримання виписки платником платіжного доручення через відсутність коштів на поточному рахунку
Платіжна вимога-доручення	Має універсальний характер. Використовується в розрахунках за різноманітними платежами. Підвищує відповідальність суб'єктів розрахункових відносин за організацію розрахунків	Швидкість оплати менша у зв'язку з тим, що доручення на списання коштів надає платник. Затримання платником згоди на оплату через відсутність коштів на поточному рахунку
Акредитив	Для покупця: -гарантія того, що кошти на поточний рахунок зарахуються тільки після поставки товару за вказаною в договорі адресою; -продавець матиме змогу використати кошти тільки після відвантаження продукції; -для оформлення договору не вимагається підпис гаранта	Для покупця: -на певний час гроші вилучаються з обороту Для продавця: -кошти неможливо використати до моменту поставки товару
Векселі	Для покупця: -збільшення гарантій оплати за рахунок гаранта; -відповідність дій векселедавців законодавчим нормам; -можливість продажу векселів до терміну їх погашення боржником і одержання необхідних оборотних коштів	Крім договору поставки, необхідні оформлення векселя відповідно до вимог законодавства та згода надійного поручителя
Чек	Для постачальника: -відносна швидкість розрахунків; -високий ступінь гарантованості; -висока швидкість одержання коштів на рахунок чекодержателя і відповідно прискорення обороту капіталу та зменшення дебіторської заборгованості Для покупця: -високий ступінь гарантованості одержання товару, тому що чек виписується та передається в момент одержання товару	Для постачальника: -неможливість розрахунків чеками при великих сумах платежів; -простота підробок

Вищезгадані платіжні інструменти (крім платіжних вимог) можуть використовуватися (за вибором) учасниками безготівкових розрахунків за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги, а в нетоварному платіжному обороті -- лише платіжні доручення і векселі.

Для контролю за безготівковими операціями, які відбуваються через рахунки у банках слід дотримуватись періодичності проведення внутрішнього контролю та проведення аудиторських перевірок.

Таким чином, вибір тої чи іншої форми безготівкових розрахунків орієнтований на розвиток бізнесу кожного учасника ринку. Застосування безготівкових форм розрахунків дозволить зробити успішну економічну діяльність, підвищити платоспроможність підприємств, фінансову стійкість.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті»: Закон України від 08. 02. 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04.

2. Дорохіна Ю. Безготівкові гроші як предмет злочинів проти власності [Текст] / Ю. Дорохіна, О. Дудоров // Підприємництво, господарство і право. – 2014. –№ 5. – С. 78-82.

УДК 336 **Верещак К.В.**

Науковий керівник: **Гриценко О.М.**
к.е.н., голова циклової комісії бухгалтерського обліку, фінансів і кредиту
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАРАХУВАННЯ ЗНОСУ НА ОСНОВНІ ЗАСОБИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

У бюджетних установах необоротним активам належить суттєва частка в майні, тому ефективні управлінські рішення щодо їх придбання та експлуатації набувають стратегічного значення. Організація та ведення їх обліку є одним із найскладніших питань реформування бухгалтерського обліку. Це випливає, зокрема, з постійного внесення змін до нормативно□□ правових актів які регулюють облік необоротних активів у державному секторі. Лише досконале ведення останнього забезпечить із свого боку обґрунтоване відображення вартості таких активів та сприятиме недопущенню розкрадань майна бюджетних установ та маніпуляцій з оцінкою активів.

Основні засоби – матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року [1].

Для забезпечення діяльності бюджетних установ надання послуг вони пов инні бути забезпечені засобами праці – необоротними активами. В бюджетних установах основні засоби не створюють матеріальні блага, а тому не є засобами виробництва і використовуються як основні засоби невиробничого призначення.

Новим для бухгалтерського обліку бюджетної установи є те, що НП(С)БОДС 121 дає визначення термінів «знос» і «амортизація». Амортизація – це систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується протягом строку їхнього використання. Тобто це розрахунок суми амортизації

шляхом нарахування її на дату балансу. Знос – це сума амортизації об'єкта основних засобів, накопичена із початку його корисного використання.

Потрібно зазначити, що особливість нарахування зносу у бюджетних установах полягає в тому, що нарахування зносу відбувається без поступового перенесення вартості майна на створений продукт, тому що бюджетні установи надають послуги населенню від держави.

У НП(С)БОДС 121 визначено, що строк корисного використання (експлуатації) – це очікуваний період у часі, протягом якого активи використовуватимуться суб'єктом держсектора або, використовуючи їх, буде виготовлено (виконано) очікуваний суб'єктом держсектора обсяг продукції (робіт, послуг).

Отже, проведені дослідження з питань нарахування зносу і амортизації основних засобів у бюджетних установах з урахуванням змін, що відбулися із впровадженням в дію НП(С) БОДС 121 та забезпечення їх системного відображення в бухгалтерського обліку дозволяють дійти висновків, що досягнуто значного рівня гармонізації, зокрема:

1. Надані визначення «справедливої вартості активів» і «ліквідаційної вартості активів».

2. Виокремлено чинники, що визначають строк корисного використання основних засобів.

3. Сформовані основні правила нарахування амортизації з урахуванням особливостей обліку необоротних активів у бюджетних установах.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби»: Національне положення від 12.10.2010 р. № 1202 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/ show/z1017.

2. Касьянова В.О. Амортизація основних засобів: методи на- рахування та організація обліку / В.О. Касьянова // Еконо- мічний вісник Донбасу. – 2013. – № 2. – С. 117–122 [Елек- тронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ ecvd_2013_2_21.pdf.

3. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 р. № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vobu.com.ua/ukr/ legislations/view/584.

УДК 657:33.012.46

Волошина О.В.,
науковий співробітник
відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Оскільки статус «неприбуткова організація» використовується виключно у податковому обліку, то він жодним чином не впливає на ведення бухгалтерського обліку. Як і всі юридичні особи, неприбуткові організації зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність у загальновстановленому порядку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV [1] і стандартів бухгалтерського обліку. Спеціальні нормативні документи, що регламентують ведення бухгалтерського обліку саме неприбутковими організаціями, відсутні.

За власним рішенням неприбуткові організації можуть застосовувати як спрощений План рахунків бухгалтерського обліку, затверджений наказом Міністерства фінансів від 19.04.01 р. № 186, так і звичайний План рахунків, затверджений наказом Міністерства фінансів від 30.11.99 р. № 291 [2]. Але необхідно врахувати, що неприбутковий статус мають і бюджетні установи. Вони ж, на відміну від небюджетних юридичних осіб, повинні вести бухгалтерський облік згідно національних стандартів в державному секторі та використовувати бюджетний План рахунків.

Особливості бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях зумовлені специфікою їх діяльності. Порядок визнання та відображення доходів регламентується П(С)БО 15 «Дохід» [3]. При цьому зауважимо, що основними джерелами надходження доходів неприбуткових організацій є цільове та нецільове фінансування, пасивні та інші доходи.

Цільове фінансування та цільові надходження – це кошти чи майно, які отримані на фінансування конкретних програм чи заходів, а також на покриття планових витрат. Це можуть бути благодійна (гуманітарна) допомога,

цільова фінансова допомога, цільові внески, дотації та субсидії. Цілі, на які повинні використовуватись кошти неприбуткової організації, чітко фіксуються у статутних документах та кошторисі неприбуткової організації. У бухгалтерському обліку цільове фінансування при його отриманні показують за кредитом рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» чи рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» (при використанні спрощеного Плану рахунків). За дебетом цих рахунків відображаються використані суми за певними напрямками, визнання їх доходом, а також повернення невикористаних сум.

Отримане цільове фінансування відповідно до п. 17 П(С)БО 15 визнають доходом протягом періодів, у яких були визнані витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування. Якщо цільове фінансування отримане для компенсації витрат, яких вже зазнала організація, то воно визнається дебіторською заборгованістю з одночасним визнанням доходу (п.19 П(С)БО 15). У разі отримання фінансування на придбання капітальних інвестицій дохід згідно п. 18 П(С)БО 15 визнається протягом строку корисного використання придбаних об'єктів (основних засобів, нематеріальних активів), пропорційно сумі нарахованої амортизації [3].

Звертаємо увагу, що безоплатно отримані запаси та основні засоби зараховуються на баланс за справедливою вартістю на дату отримання з урахуванням усіх витрат, пов'язаних з отриманням таких об'єктів. Для визначення справедливої вартості можна залучити незалежного оцінювача або створити спеціальну комісію. В бухгалтерському обліку на величину справедливої вартості робиться запис за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та кредитом субрахунку 424 «Безоплатно отримані необоротні активи». На дебеті рахунку 15 «Капітальні інвестиції» збирають всі витрати, що збільшать вартість активу. Вартість таких основних засобів амортизується у загальному порядку, але одночасно з нарахуванням амортизації зменшують залишок на субрахунку 424 «Безоплатно отримані необоротні активи»» і визнають дохід за субрахунком 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів».

Що стосується невикористаного залишку цільового фінансування, то воно обліковується за кредитом рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові

надходження» до того моменту, коли буде прийняте рішення про перенаправлення використання таких коштів чи їх повернення. Деякі фахівці радять невитрачене цільове фінансування відображати в доходах майбутніх періодів за кредитом рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів».

Нецільове фінансування – це грошові кошти чи майно, які отримані без конкретно встановлених умов їх витрачання. Отримане нецільове фінансування визнають дебіторською заборгованістю з одночасним визнанням доходу за кредитом субрахунку 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів» (п. 19 П(С)БО 15) [3]. Це правило не застосовується при безоплатному отриманні основних засобів та інших необоротних активів. В таких випадках робиться запис за дебетом рахунку 10 «Основні засоби» та кредитом 424 «Безоплатно отримані необоротні активи».

Пасивні доходи – це грошові кошти, отримані неприбутковими організаціями у вигляді відсотків, страхових виплат, відшкодувань, роялті. Такі доходи в бухгалтерському обліку відображають згідно п. 20 П(С)БО 15. Так, відсотки визнаються доходами у тих звітних періодах, до яких вони належать. Роялті включають до доходів за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної угоди. Дивіденди фіксують у доходах у періоді прийняття рішення про їх виплату, а суми страхових виплат – при визнанні страховою компанією сум відшкодування [3].

Інші доходи – це доходи від продажу товарів чи послуг, які пропагують ідеї організації, здачі майна в оренду, продажу залишків запасів, основних засобів тощо. У цьому випадку дохід визнають у разі збільшення активу або зменшення зобов’язання, що призводять до зростання власного капіталу, за умови достовірної оцінки доходу. Всі передоплати та аванси не вважаються доходами.

При визначенні порядку формування інформації про витрати в бухгалтерському обліку неприбуткові організації застосовують П(С)БО 16 «Витрати» [4]. Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу, за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Усі витрати

неприбуткової організації класифікуються залежно від характеру операцій і видів діяльності.

Слід пам’ятати, що обов'язковою умовою діяльності для неприбуткових організацій є використання доходів виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами.

Тобто, отримані неприбутковою організацією доходи від будь якої діяльності, мають використовуватись виключно на реалізацію її статутної діяльності без розподілу таких доходів чи їх частини серед засновників (учасників), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов’язаних з ними осіб.

Основним документом, за допомогою якого неприбуткова організація контролює доходи і витрати, джерела їх надходження та напрямок використання є кошторис. Кошторис – це перелік сум очікуваних надходжень і запланованих витрат. Його обов’язковою умовою є збалансування доходів та витрат. На сьогодні єдиного нормативного документа для всіх неприбуткових організацій щодо складання кошторису немає. Є такий документ для складання кошторису бюджетними організаціями. Для всіх інших неприбуткових організацій кошторис складається в довільній формі.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00.

УДК 657.6

Гільорме Т.В.
к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

За результатами аналізу стану заборгованості з виплат заробітної плати у 2012-2017 рр. можна зробити висновки, що спостерігається масове звільнення працівників, затримка заробітної плати, скорочення соціальних пільг, та, як наслідок, зниження рівня заробітної плати. Глобальна зміна парадигми управління економікою, спрямування на сталий розвиток, вимагає від українських суб'єктів господарювання трансформації системи управління та його складових функцій, особливо обліку. Найбільший цінним активом в інформаційному суспільстві стає кваліфікаційний персонал, який виявляє зацікавленість у максимізації прибутку підприємства. Вдосконалення системи обліку оплати праці, як інформаційної основи повноцінного відтворення трудових ресурсів, призводить до зростання багатства країни.

Критичний аналіз фахової літератури свідчить, що у сучасної вітчизняної методології обліку виплат працівникам підприємства всі існуючі проблеми бухгалтерського обліку виплат персоналу можливо поділити на три рівні: соціально-економічні проблеми, пов'язані з проблемами світового рівня (зокрема, неузгодженість термінології однакових понять у різних країнах, які використовують МСФЗ); теоретико-методологічні проблеми (на рівні держави): розгалуженість термінів у нормативно-правових актах України, невідповідність П(С)БО один одному, відсутність чіткої класифікації виплат працівникам, нормативно-правові регулювання не мають практичного застосування; організаційно-методичні проблеми (мікрорівень): чітке формування облікової політики виплат персоналу, актуальні первинні документи щодо винагород працівникам, використання сучасної методики обліку виплат, складання та

надання звітної інформації. Щодо неузгодженості нормативно-правових актів України щодо обліку виплат персоналу, у якості прикладу можливо привести, що норми МСФЗ 19 та П(С)БО 26 повністю суперечать нормам Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Як показав аналіз дисертацій за останніх 10 років, що присвячені питанню розробки удосконалення методики обліку оплати праці, науковці серед об'єктів обліку виділяють поточні зобов'язання і витрати на оплату праці, при цьому залишається нерозкрита методика обліку інших виплат персоналу відповідно до П(С)БО 26.

Але у П(С)БО 26 відсутнє пояснення, що мається на увазі під виплатами персоналу після закінчення трудової діяльності та під іншими довгостроковими виплатами. На наш погляд, необхідно додати визначення цих видів виплат працівникам в П(С)БО 26, керуючись даними МСБО 19 «Виплати працівникам». До виплат після закінчення трудової діяльності належать: виплати за пенсійними планами, а також планами медичного страхування та іншими соціальними програмами, що забезпечують працедавців певні гарантії колишнім працівникам після їх виходу на пенсію.

Т.Г. Мельник стверджує, що система бухгалтерського обліку виплат персоналу перебуває у процесі реформування відповідно до міжнародних стандартів і є досить недосконалою. Це пов'язано з тим, що праця як об'єкт обліку є однією з найскладніших і найвагоміших економічних категорій – покликана виконувати відтворювальну, регулюючу, стимулюючу та соціальні функції. На всіх етапах розвитку економіки і суспільства матеріальна винагорода за працю була і залишається найважливішим трудовим стимулом [1, с. 8].

Після чотирнадцятирічного існування П(С) БО 26 «Виплати працівникам», в Україні існує велика безліч досліджень та пропозицій щодо вдосконалення методики обліку винагород працівникам. Облік витрат на персонал полягає у фіксуванні витрачених коштів та ресурсів, визначенні динаміки в різні періоди. При цьому відсутні: зіставлення доходів та витрат,

визначення ефекту від реалізації конкретних витрат на персонал інвестиційного характеру, урахування альтернативних витрат при визначенні очікуваної майбутньої економічної вигоди, безповоротних витрат тощо.

На наш погляд, з метою удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліку виплат працівникам, необхідно ввести зміни у внутрішньої документації обліку даного сегменту. Так, можливо ввести 4 форми відомості розрахунку виплат (винагород) працівникам: відомість розрахунку поточних винагород (рахунки: 6611 «Основна заробітна плата», 6612 «Додаткова заробітна плата», 6613 «Інші заохочувальні та компенсаційні виплати»), відомість розрахунку винагород працівникам після закінчення трудової діяльності (введення додатково рахунків 144 «Інвестиції за активами пенсійних планів», 734 «Актуарні доходи отримані»), відомість розрахунку інших додаткових винагород (введення додатково рахунків 551 «Винагороди за довгостроковими соціальними програмами», 552 «Винагороди за довгостроковими програми професійного розвитку»), відомість розрахунку винагород при звільненні (введення додатково рахунків 561 «Довгострокові соціальні виплати», 562 «Довгострокові заохочувальні та компенсаційні винагороди», 563 «Інші довгострокові винагороди працівникам») [2, с. 803].

Список використаних джерел

1. Мельник Т.Г. Облік, аналіз та аудит праці і її оплати; автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз, та аудит (за видами економічної діяльності)» / Т.Г. Мельник. – Київ, 2007. – 20 с.

2. Гільорме Т.В. Удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліку виплат працівникам підприємства [Електронний ресурс] / Т. В. Гільорме, А.С. Бутильська // Глобальні та національні проблеми економіки – 2017. – №17. – С.801-806. – Режим доступу до журн.: http://global-national.in.ua/archive/17-2017/17_2017.pdf

УДК 657

Головач Д.А.,
студент,

Научный руководитель: **Малевский Э. З.**,
к.э.н., доцент
УО «Полесский государственный университет»

НАЛОГОВЫЙ УЧЁТ В СИСТЕМЕ БУХГАЛТЕРСКОЙ ОТЧЁТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И МСФО

Республика Беларусь является составной часть мировой экономической системы в силу чего наряду с использованием национальных стандартов финансовой отчётности, она вынуждена составлять финансовую отчётность и в соответствии с международными стандартами. Составление отчётности по международным стандартам позволяет сопоставлять данную отчётность с отчётностями других стран, что способствует реализации принципа соответствия и сравнимости (сопоставимости) финансовой отчётности.

Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО) – это правила, которые устанавливают требования к признанию, оценке и раскрытию финансово-хозяйственных операций для последующего составления финансовых отчётов организаций и компаний [1].

МСФО влияет на белорусскую систему бухгалтерского учета и отчётности. В системе МСФО провозглашены такие основные постулаты составления отчетности как:

- максимальное соблюдение интересов инвесторов;
- объективное отражение информации о финансовом состоянии предприятия;
- обеспечение контроля активов с позиций возможного извлечения выгод;
- осмотрительность при признании доходов и расходов.

В Республике Беларусь данные постулаты трансформируются в такие же правила ведения бухгалтерского учета и составления отчетности.

Однако существуют и принципиальные отличия. Некоторые из них представлены ниже:

1. план счетов и кодирование хозяйственных операций;
2. способы оценки активов;
3. использование вероятностных характеристик;
4. возможность капитализации некоторых расходов [2, с. 120].

Кроме того, переход организаций на составление финансовой отчетности в соответствии со стандартами МСФО помимо проблем в бухгалтерском учёте, вызовет и некоторые проблемы во взаимоотношениях с налоговыми органами. Проблемы по отношению к налоговым органам будут связаны со способами оценки имущества, отражения в отчетности (доходов) расходов и др.

Сравним учет согласно МСФО и налоговый учет в Республике Беларусь (таблица 1).

Таблица 1

Сравнительная характеристика учёта согласно МСФО и налогового учёта в Республике Беларусь

№	Показатели учёта согласно МСФО	Показатели налогового учёта в Республике Беларусь
1.	Предназначены для создания потока информации о финансовом положении организации, её финансовых результатов деятельности.	Предназначены для учёта объектов налогообложения и определения налоговой базы по налогам и сборам (пошлинам).
2.	Отчётным периодом является год.	Отчётным периодом может быть год, квартал, месяц.
3.	Основывается на принципе двойной записи.	Не используется принцип двойной записи.
4.	Определяющим является профессиональное суждение	Определяющим является требование налогового законодательства и

	конкретного бухгалтера.	субъективная точка зрения налогового инспектора.
5.	Наличие первичного документа не всегда является основанием для учётных записей.	Наличие первичного документа является обязательным для подтверждения доходов и расходов организации для целей налогообложения.
6.	Доходы классифицируются на доходы от оперативной деятельности и на прочие доходы.	Доходы для целей налогообложения могут учитывать как по принципу начисления, так и по кассовому принципу.
7.	Возврат товаров не уменьшает доходы.	Возврат товаров в зависимости от применяемой методики может уменьшать, а может и не уменьшать доходы.
8.	Суммы дисконтирования имущества, дебиторской и кредиторской задолженности относятся на убытки и доходы.	Суммы дисконтирования имущества, дебиторской задолженности относятся на доходы организаций, а убытки от дисконтирования на расходы – вряд ли.

Примечание: Источник – собственная разработка на основе [1]

На основании данной таблицы можно сделать вывод о том, что одной из главных проблем для налоговых органов является преобладание в международном учёте экономического содержания операций над её правовой формой. Другими словами, в учёте отражаются действия, влияющие на экономическое состояние организации вне зависимости от наличия, а также оформления подтверждающих документов. Так же, ещё одна проблема заключается в расхождении учётных принципов для целей бухгалтерского учёта и целей налогообложения.

Таким образом, в белорусском налоговом учёте сначала надо выявить те операции, которые в международном учёте учитываются иначе, а затем произвести необходимые корректировочные расчёты для определения корректной базы при расчёте соответствующего налога. Несомненно, чем меньше таких расхождений, тем лучше для налоговых органов.

Для экономически развитых стран таких проблем почти не существует, так как бухгалтерский учёт предназначен для собственника, а налоговый – для государства. При этом в каждом учёте учитываются свои специфические объекты учёта, которые иногда могут совпадать.

Подводя итог выше сказано, хотелось бы добавить, что бухгалтерский учет в Республике Беларусь продолжает использовать систему налогового учета на основе применения принципа двойной записи, и параллельно осуществляет ведение учёта согласно международным стандартам. Возможно, в недалёком будущем бухгалтерская отчетность белорусских организаций будет составляться по требования МСФО. Налоговый учет существует сам по себе, со своим законодательством, своими принципами, учетными регистрами, оценками и т.п., а также со своими специалистами по налоговому планированию, и параллельно существует учет по МСФО, который соприкасается с первым для получения некоторой информации и для составления финансовой отчетности.

Список использованных источников

1. Проблемы внедрения и эффективность применения Международных стандартов финансовой отчётности на предприятиях Республики Беларусь // Бизнес онлайн [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://msfo.bl.by/articles/71432.php. – Дата доступа – 17.03.2018.

2. Кожарская, Н.В. Сравнительный анализ белорусских и международных стандартов бухгалтерского учета и финансовой отчетности // Бухгалтерский учёт и анализ. – Минск, 2012. № 2.

УДК 334.716 **Горбенко В.А.**
студентка 32 гр., фінансово-економічний факультет

наук. кер. **Гайдаєнко О.М.**
к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу
Одеський національний економічний університет

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ РИТМІЧНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливе значення при вивченні діяльності підприємства має аналіз ритмічності виробництва і відвантаження продукції. Ритмічність - це рівномірний випуск продукції за графіком в обсязі та асортименті, передбачених планом.

Ритмічна робота є основною умовою вчасного випуску і реалізації продукції. Неритмічність погіршує всі економічні показники: знижується якість продукції; збільшуються обсяг незавершеного виробництва і надпланові залишки готової продукції на складах і, як наслідок, уповільнюється оборотність капіталу; не виконуються поставки за договорами і підприємство платить штрафи за невчасне відвантаження продукції; невчасно надходить виручка; перевитрачається фонд заробітної плати у зв'язку з тим, що на початку місяця робітникам платять за простої, а в кінці - за надурочні роботи. Усе це призводить до підвищення собівартості продукції, зменшення суми прибутку, погіршення фінансового стану підприємства[2].

Для оцінки виконання плану по ритмічності використовуються прямі і непрямі показники. Прямі показники - коефіцієнт ритмічності, коефіцієнт варіації, коефіцієнт аритмічності, питома вага виробництва продукції за кожну декаду (добу) до місячного випуску, питома вага випущеної продукції за кожний місяць до квартального випуску, питома вага випущеної продукції за кожний квартал до річного обсягу виробництва, питома вага продукції,

випущеної в першу декаду звітного місяця, до третьої декади попереднього місяця.

Непрямі показники ритмічності - наявність доплат за понаднормові роботи, оплата простоїв з вини господарюючого суб'єкта, втрати від шлюбу, сплата штрафів за недопоставку і несвоєчасне відвантаження продукції, наявність наднормативних залишків незавершеного виробництва і готової продукції на складах[3].

Внутрішні причини аритмічності - важкий фінансовий стан підприємства, низький рівень організації, технології та матеріально-технічного забезпечення виробництва, а також планування і контролю, зовнішні - несвоєчасне постачання сировини і матеріалів постачальниками, недолік енергоресурсів не з вини підприємства та інші [4].

У якості об’єкта дослідження обрано компанію ПАТ «Еліт». Основним напрямком її діяльності є виробництво та реалізація морозива під торговельними марками «Ажур» та «Волошкове поле». Компанія «Еліт» реалізує продукцію ТМ «Ажур» та «Волошкове поле» через дистриб'юторську мережу, яка активно розширяється й уже присутня у більшості регіонів України. У травні 2006 р. були відкриті два торговельних доми для реалізації продукції в роздрібній мережі Черкас та Криму [5].

На прикладі даного підприємства проведемо розрахунок коефіцієнту ритмічності й варіації.

Таблиця 1[1,с.81].

Аналіз ритмічності роботи підприємства

Декади місяця	Кількість робочих днів	Обсяг виробництва продукції		Фактично в межах план	Коефіцієнт ритмічності
1	2	За планом 3	Фактично 4	5	6
1-а	8	26 000	24 200	24 200	0,9308
2-а	8	26 000	26 800	26 000	1,0
3-а	8	26 000	28 800	26 000	1,0
За місяць	24	78 000	79 800	76 200	0,9769

Згідно з даними таблиці:

Коеф.ритм. =ВП1/ВП0 = 76200/78000 = 0,9769.

Коеф.варіації=

$$(\sqrt{(24200-26000)^2+(26800-26000)^2+(28800-26000)^2/3})/26000 = 0{,}076 = 7{,}6\%$$

В роботі було розглянуто теоретичний аспект поняття та значення ритмічності виробництва на підприємстві. Далі проаналізовано на практичному прикладі ритмічність ПАТ «Еліт», в результаті чого можна сказати, що підприємство працювало не досить ритмічно. Адже дані проведеного розрахунку показують, що коефіцієнт ритмічності в абсолютному розмірі становить 0,9769 (чим ближчий коефіцієнт ритмічності до одиниці, тим ритмічніше виконується графік виробництва) [1,с.81], допускалися відхилення від запланованого рівня випуску в першій декаді місяця, що довелося компенсувати в другій і третій декадах виробництва.

Крім того, вважається доцільним визначити упущені можливості підприємства з випуску продукції у зв’язку з неритмічною роботою методом різниць між випуском продукції, зарахованим у виконання плану з ритмічності, і плановим випуском продукції (76 200 – 78 000 = 1 800 тис. грн.).

Таким чином, за рахунок неритмічної роботи підприємства втрати продукції становили 1 800 тис. грн. [1,с.80].

Ритмічність виробництва має сприяти збільшенню випуску продукції, зниження її собівартості, раціональному завантаженню та повному використанню виробничої потужності, підвищенню дисципліни і продуктивності праці.

Ритмічна робота є основною умовою своєчасного випуску та реалізації продукції. Неритмічність погіршує всі економічні показники діяльності підприємства: знижується якість продукції; збільшуються обсяги НЗВ і надпланові залишки на складах готової продукції; сповільнюється оборотність капіталу; не виконуються договірні зобов'язання, підприємство платить штрафи за несвоєчасну відвантаження; несвоєчасно надходить виручка.

Для забезпечення ритмічності виробництва необхідно дуже ретельно розподілити річний обсяг виробництва продукції по кварталах з урахуванням: встановлених термінів та обсягів поставки продукції; нарощування випуску продукції за рахунок приросту і поліпшення використання потужностей і основних фондів, термінів введення в дію нових потужностей та обладнання; забезпечення рівномірного завантаження і ритмічної роботи всіх виробничих підрозділів підприємства.

Список використаної літератури:

1. Бойко Л.О., Волчек Р.М., Волкова Н.А., Гайдаєнко О.М., Мозгова Н.В., Нападовська І.В., Подвальна Н.Е., Шевчук Н.С. Організація та методика економічного аналізу: навчальний посібник – Одеса, 2010р. – 334 сторінки
2. Аналіз ритмічності роботи підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/1652020541329/ekonomika/analiz_ritmichnosti_roboti_pidpriyemstva
3. Аналіз господарської діяльності підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://bibliograph.com.ua/deyatelnost-predpriyatiya-2/139.htm
4. Г. В. Савицька. Аналіз господарської діяльності підприємства. 4-е видання – 2001р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://epi.cc.ua/analiz-hozyaystvennoy-deyatelnosti231.html
5. УКРІНФОРМ – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/824174-kompanya_elt_vdkrila_u_sml_cherkasko_oblast_noviy_visokotehnologchniy_zavod_z_virobnitstva_moroziva_823769.html
6. Фінансова звітність підприємств: Компанія «Еліт»// [Електронний ресурс].–Режим доступу: https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/85069/165/ templ

УДК 657

Гордєєва-Герасимова Л.Ю.
старший викладач
кафедри статистики, обліку
та економічної інформатики
Дніпровський національний
університет ім. О. Гончара

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ В УКРАЇНІ

Наразі наша держава знаходиться на шляху реформування усіх напрямів як економічного, так і соціального розвитку суспільства. Ці перетворення зумовлені відповідними змінами у політичному, економічному і суспільному житті держави. Реформування здійснюється за заздалегідь визначеними планами та стратегіями, які наразі находяться у стадії реалізації. Це зумовлено об'єктивними причинами: відбуваються процеси євроінтеграції, всесвітньої глобалізації економіки. Реформування стосується усіх секторів економіки, у тому числі державного. Саме у ньому відбуваються значні зміни, які пов'язані з необхідністю створення дієвого механізму управління державними фінансами.

Відомо, що інформація щодо стану та руху державних фінансів, до яких відносяться, зокрема, державний бюджет, місцеві бюджети, фонди загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, фінанси державного корпоративного сектору, створюється в процесі здійснення бюджетного обліку. Тому саме реформуванню обліку в державному секторі приділяється особлива увага. У зв'язку з цим Урядом України була розроблена «Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки» [4].

В процесі реалізації положень «Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки» були сформовані нові методологічні принципи організації обліку в державному секторі, розроблені Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС) на основі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС). Уніфіковано План

рахунків суб'єктів державного сектору таким чином, що його можна застосовувати як в обліковому процесі бюджетних установ, державних цільових соціальних фондів, так і органами Державної казначейської служби України в процесі обслуговування Єдиного казначейського рахунку

Усі ці перетворення наблизило організацію обліку в державному секторі в Україні до міжнародних стандартів і дозволяє формувати більш якісну та прозору облікову інформацію про стан та рух державних фінансів, складати показники фінансової та бюджетної звітності.

Але, нажаль, не вдалося здійснити усі завдання реформування обліку, тому процес модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі ще триває. Міністерством фінансів України підготовлено проект нової «Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2018 - 2025 роки», основним завданнями якої є [2]:

– подальше удосконалення нормативно-правової бази з бухгалтерського обліку та фінансової звітності в держаному секторі у зв'язку із змінами у МСБОДС;

– подальше удосконалення системи бухгалтерського обліку в держаному секторі у відповідності зі змінами відповідних нормативно-правових актів;

– підвищення прозорості та якості фінансової звітності шляхом удосконалення НП(С)БОДС 101-103, 105;

– удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації працівників бухгалтерських служб;

– створення та впровадження інформаційно-аналітичної системи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності суб'єктами державного сектору.

Отже, як ми бачимо, в процесі реформування обліку в державному секторі вдалося запровадити відповідні нові методологічні, методичні та організаційні положення його організації, наблизити їх до міжнародної практики. Але цей процес складний та тривалий, тому, наразі, відбувається вдосконалення отриманих результатів та запровадження нових форм ведення

обліку в державному секторі, у тому числі з застосування спеціалізованих пакетів прикладних програм, та підготовка відповідного кадрового забезпечення.

Список використаних джерел

1. План заходів щодо модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2016 - 2018 роки [Електронний ресурс] : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 листопада 2016 року, №1038. Режим доступу : https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/buhgalterskiy-oblik/plan-zahodiv-shchodo-modernizatsiyi-sistemi-buhgalterskogo-obliku-v/.
2. Проект модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2018–2025 роки [Електронний ресурс] : Режим доступу :https://buhgalter.com.ua/news/buhgalterskiy-oblik/proekt-modernizatsiyi-sistemi-buhgalterskogo-obliku-v-derzhavnomu/
3. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142-р. Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80/paran9#n9
4. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки [Електронний ресурс] : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007р. № 34. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-%D0%BF.

УДК 657

Гуринович А.С.
студент,

научный руководитель: **Малевский Э.З.**
к.э.н., доцент, доцент кафедры бухгалтерского учета, анализа и аудита УО «Полесский государственный университет»

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО И НАЛОГОВОГО УЧЕТА В ОРГАНИЗАЦИЯХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Согласно п. 1 ст. 62 Налогового кодекса Республики Беларусь (далее — Налоговый кодекс) налоговым учетом признается осуществление плательщиками (иными обязанными лицами) учета объектов налогообложения и определения налоговой базы по налогам, сборам (пошлинам) путем расчетных корректировок к данным бухгалтерского учета, если иное не установлено налоговым законодательством [1].

Налоговый учет нужен для того, чтобы сформировать полную и достоверную информацию о налогооблагаемой базе, контролировать правильность, полноту и своевременность исчисления и уплаты в бюджет налогов. Кроме того, он призван обеспечить информацией внутренних и внешних пользователей. А также налоговый учет осуществляется на предприятии в целях контроля над правильностью исчисления, полнотой и своевременностью исчисления и уплаты в бюджет налога.

Следует отметить, что налоговый учет базируется на данных бухгалтерского учета и (или) на иных документально подтвержденных данных об объектах, подлежащих налогообложению либо связанных с налогообложением, применением соответствующих правил и форм учета.

Сравнивая налоговый и бухгалтерский учет, нельзя не отметить сходный и различные принципы их ведения. Стоит отметить, что проблема бухгалтерского и налогового учета в том, что бухгалтерский и налоговый учёты существенно отличаются, вследствие чего предприятия вынуждены вести

двойную бухгалтерию, что совершенно нерационально и требует дополнительных временных и материальных затрат.

Различия этих категорий объясняются несоответствием целей бухгалтерского учета целям налогового учета. Бухгалтерский учет должен обеспечивать формирование полной и достоверной информации о деятельности организации и ее имущественном положении для контроля за целесообразностью хозяйственных операций, использованием материальных, трудовых и финансовых ресурсов, а также выявления внутрихозяйственных резервов обеспечения финансовой устойчивости организации.

Если говорить иначе, то в бухгалтерском учете отражаются абсолютно все хозяйственные операции, даже те, на которые нет пока оформленных документов, поскольку бухгалтерский учет подразумевает полноту и непрерывность отображения всех операций предприятия. А в налоговом учёте отражаются только те операции, которые участвуют в формировании налоговой базы по налогам, уплачиваемым предприятием.

Отличие налогового учета от бухгалтерского состоит, прежде всего, в несовпадении группировки доходов и расходов организации. Таким образом, доходы (расходы) бухгалтерского учета включают: доходы (расходы) от обычных видов деятельности, операционные доходы (расходы) и чрезвычайные доходы (расходы). А доходы (расходы) налогового учета состоят из: доходов (расходов) от реализации и внереализационных доходов (расходов) [2].

Рассмотрим основные общие черты бухгалтерского и налогового учета:

– обязательность ведения;

– использование денежных измерителей;

– периодичность составления в предоставлении отчетности;

– обязательное документальное подтверждение всех хозяйственных операций;

– отражение результатов отчетных (базисных) периодов;

– пользователи информации как внутренние, так и внешние.

Цели ведения бухгалтерского и налогового учета основываются на формировании полной и достоверной информации для внутренних и внешних пользователей. Однако методики ведения совершенно разные.

Поскольку существование нескольких учетов налагает дополнительную нагрузку на организации, они вынуждены задействовать дополнительные ресурсы, что ставит их перед необходимостью повышать цены на производимые и реализуемые товары, работы, услуги. Поэтому в последнее время многие эксперты задумываются о необходимости сближения налогового учета с бухгалтерским.

Мы можем предложить несколько способов максимального сближения налогового и бухгалтерского учетов:

1. Установить в налоговом и бухгалтерском учете одинаковые принципы начисления амортизации основных средств. Предлагается использовать только один общий для обоих учетов метод начисления амортизации основных средств — линейный.

2. Выбрать в обоих учетах кассовый метод признания доходов и расходов либо отказаться от его применения и в налоговом, и в бухгалтерском учете. Особенность кассового метода заключается в том, что организация признает доходы в том периоде, в котором получила оплату от покупателей и заказчиков, а расходы отражает только после их фактической оплаты.

3. Отказаться в бухгалтерском учете от проведения переоценки основных средств. Организации зачастую проводят переоценку основных средств, например, чтобы улучшить показатели финансовой отчетности, сделать бухгалтерский баланс более привлекательным для инвесторов и кредитных учреждений. Чаще всего переоценка приводит к увеличению стоимости переоцениваемых объектов. Следовательно, чтобы сохранить одинаковую первоначальную стоимость объектов основных средств в обоих учетах, организации не следует их переоценивать.

Таким образом, изучив понятия налогового и бухгалтерского учетов, мы пришли к выводу о том, что налоговый учет является системой регистрации и обобщения информации о совершаемых налогоплательщиком операциях,

приводящих к возникновению доходов и расходов, которые учитываются при исчислении налоговой базы по налогу на прибыль. А тем временем бухгалтерский учет является системой непрерывного формирования информации в стоимостном выражении об активах, обязательствах, о собственном капитале, доходах, расходах организации с помощью документирования, инвентаризации, учетной оценки, двойной записи на счетах бухгалтерского учета, а также обобщения в отчетности.

В настоящее время уделяется внимание комплексу вопросов, направленных на сближение налогового учета с бухгалтерским, что будет способствовать снижению фискальных рисков, сокращению расходов на получение необходимых данных и в конечном счете повышению информативности, полезности и достоверности информации, содержащейся в финансовой и налоговой отчетности. Однако полного сближения учетов добиться достаточно сложно, поскольку налоговый и бухгалтерский учет имеют различные цели и задачи. Поэтому не всегда возможно по двум видам учета применять одинаковые правила без нарушения экономического смысла учета данных.

Список использованных источников

1. Налоговый кодекс Республики Беларусь. Общая часть : принят Палатой представителей 15 нояб. 2002 г. : одобр. Советом Респ. 2 дек. 2002 г. : по состоянию на 30 дек. 2014 г. // Консультант Плюс : Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2015.

2. Инструкция о порядке ведения налогового учета : утв. постановлением М-ва финансов Респ. Беларусь и постановлением М-ва по налогам и сборам Респ. Беларусь от 16 дек. 2003 г. № 173/114 // Консультант Плюс : Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2015.

УДК 658.532 **Данильченко Т. А.**
V курс, спеціальність «Облік і аудит»

Науковий керівник: д.е.н., проф. **Гура Н.О.**
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КРАУДФАНДІНГ, СПОСОБИ ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Зростання економіки у епоху інформаційних технологій в першу чергу залежить від швидкості впровадження новітніх ідей та проектів, відкриття підприємств, що орієнтовані на інновації. Перспективи розвитку таких технологій в Україні цікавлять не тільки національних, а й закордонних інвесторів. В свою чергу створення нової юридичної особи є досить вартісним і вимагає наявності у підприємця не тільки особливих навичок, а й достатньої кількості коштів, для формування статутного капіталу.

Суб'єкти господарювання потребують значного фінансування від інвесторів, традиційним шляхом накопичення капіталу є продаж акцій на фондових ринках. Більшість операцій з купівлі та продажу цінних паперів відбуваються на Фондовому ринку України. Контролюючим органом, що здійснює нагляд за транзакціями та державне регулювання ринку за допомогою спеціальних актів, оцінюючи результати їх виконання, є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР).

Дослідивши динаміку динаміки продажу акцій та облігацій на фондовому ринку України [1], можна зробити висновок, що об'єм операцій у 2016 році, порівняно з 2015 роком збільшився. Обсяги продажу облігацій у 2015 році мають тенденцію до спадання. Зворотна динаміка спостерігається у 2016 році, про це свідчить стрімке зростання реалізації боргових цінних паперів у порівнянні з попереднім роком.

Відносно новим способом пошуку постійних інвесторів чи разового фінансування стартапу є краудфандінг. Краудфандінг – це практика

фінансування проекту або підприємства шляхом залучення безлічі невеликих сум грошей з великої кількості людей, як правило, через мережу інтернет [2].

За критерієм повернення коштів інвестору такий шлях фінансування поділяють на наступі види, детальніше на схемі 1.

Схема 1

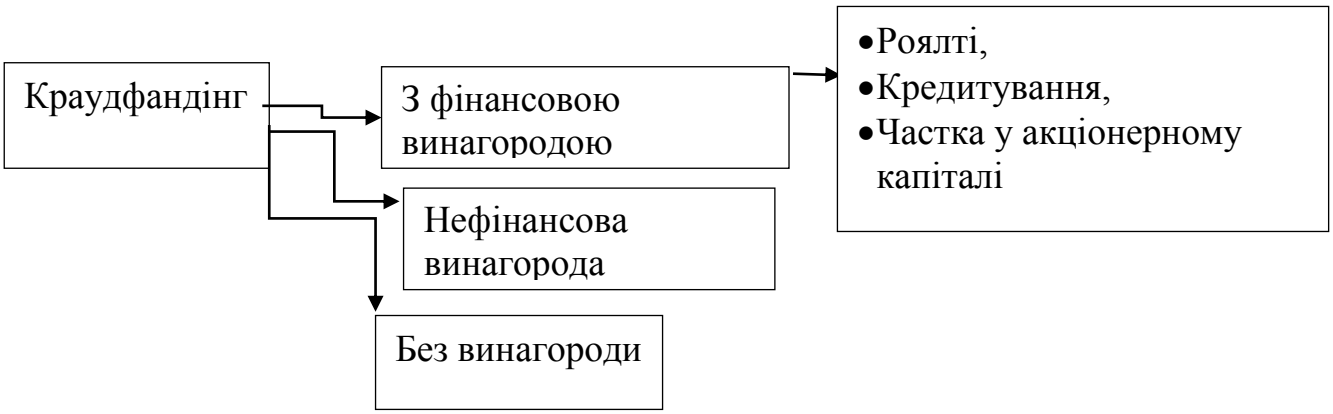

Джерело: складено автором на основі [2]

Такий спосіб накопичення обігових коштів має низку переваг та недоліків чітко їх розмежувати, зокрема через значну економію часу, завдяки відсутності потреби реєструвати акціонерне товариство та здобувати дозвіл на емісію акцій, інвестор приймає на себе всі ризики від власних дій, адже відсутній механізм гарантування вкладів та захисту його інтересів.

Для збільшення об’ємів швидких надходжень проект має бути детально описаний аби привернути увагу якомога більшої кількості учасників, що, в свою чергу, загрожує копіюванням та викраденням ідей, саме тому переважна більшість платформ попереджає про необхідність патентування. Детальніше основні недоліки наведено на рис. 1.

Виходячи з аналізу законодавчої бази України, можна говорити, що, в залежності від способу відшкодування інвесторові, регулювання буде підпадати під сфери контролю різних статей Цивільного Кодексу. Наприклад, якщо інвестор отримає товар в обмін на фінансування проекту, таку діяльність можна класифікувати як Договір купівлі продажу з передоплатою, оскільки сума внеску у даному випадку виступає переказом коштів за продукт, що надійде у майбутньому [5]. У випадку відсутності винагороди, таке витрачання коштів

можна класифікувати як пожертву, а ось одержання фінансування в обмін на частку у майбутньому бізнесі слід класифікувати як продаж акцій підприємством.

Рисунок 1

Переваги та недоліки краудфандінгу

Переваги	Недоліки
Допомагає встановити клієнтську базу	Не працює для складних проектів
Дає швидкий доступ до капіталу	Не здатне задовольняти велику потребу у капіталі
Допомагає організувати рекламу проекту.	Відсутні гарантії, все або нічого
Дає змогу контролювати, як винагородити інвесторів	Робить проект негнучким, та доступним для плагіату
Залучення зацікавленої аудиторії	Вимагає глибоких знань специфіки галузі від інвестора
Швидка побудова репутації у випадку успіху	У випадку невдачі недовіра до наступних проектів

Джерело: складено автором на основі [3, 4]

Переважна більшість чинних нормативно правових актів та норм не враховує специфіку краудфандінгу, адже письмовий договір між особою, що здійснює фінансування, та підприємцем досить часто відсутній, тому доцільним є впровадження у межах краудфандінгової платформи системи документального оформлення, або затвердити вимоги, норми та стандарти, що регулюватимуть цей вид фінансування. Варто зазначити, що нововведення також необхідне і в Податковому кодексі, зокрема, встановлення обмежень сум переказів на закордонні проекти та встановлення окремої ставки податку на такі переводи з метою обмеження об’ємів виведення капіталу з країни?.

Одним з найпростіших алгоритмів обліку надходження грошових коштів є збільшення балансу розрахункового рахунку в банку або готівки в касі з відображенням його за кредитом рахунку 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів» з одночасним дебетуванням рахунків 31, 30, у такому випадку підприємство нараховує податок на прибуток. Облік цієї практики надання коштів є не типовим, тому ці операції можна також класифікувати як цільове фінансування у випадку відсутності доходів. Так, накопичення коштів

зазвичай відбувається на наступних рахунках бухгалтерського обліку: 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках». Перерахування відобразиться проведенням Д-т 48 «Цільове фінансування і цільове надходження» К-т 30, 31 [6], одержання коштів відображається дзеркально протилежним проведенням Дт 30,31 Кт 48.

Список використаних джерел

1. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2015 та 2016 років [Текст]:/ Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку- Режим доступу: http://old.nssmc.gov.ua/fund/analytics
2. Crowdfunding/ Investopedia// [Електронний ресурс].- Режим доступу до ресурсу: http://www.investopedia.com/terms/v/vcfund.asp.
3. Что такое Краудфандинг// [Електронний ресурс].- Режим доступу до ресурсу: https://dreamstarter.com.ua/ru/manual
4. The pros and cons of crowdfunding your new business // [Електронний ресурс].- Режим доступу до ресурсу : https://www.globalfinanceschool.com/blog-post/pros-and-cons-crowdfunding-your-new-business
5. Сазонов Г. «Народне фінансування бізнес проекту: що в нас з правовим регулюванням» Спеціалізоване видання «Все про бухгалтерський облік» випуск № 87 від 06.09.17 с. 34-36
6. Харитонов А. «Краудфандінг облік і оподаткування зібраних коштів» Спеціалізоване видання «Все про бухгалтерський облік» випуск № 87 від 06.09.17 с. 37-41

УДК 657.1

Добрыдень Н.В.
ассистент кафедры бухгалтерского учета, анализа и аудита
Полесский государственный университет

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ КАК ОБЪЕКТ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА: ПРОБЛЕМЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ

Далеко не новым является тот факт, что в современных условиях функционирования и развития организации знания, интеллектуальный потенциал работников являются теми ресурсами, без которых создать коммерчески успешный продукт, способный генерировать экономические выгоды, практически не представляется возможным.

Уровень вовлечения и эффективность использования интеллектуальных ресурсов в производственном процессе определяют не только объем и качество производимой продукции, выполненных работ, оказанных услуг, но и конкурентоспособность и самодостаточность экономики страны, ее место и роль в мировом пространстве [1].

Обзор литературных источников показал, что в специализированной экономической литературе встречаются категории, фундамент смысловой нагрузки которых строится на «интеллекте». К таким категориям относятся: интеллектуальные ресурсы, интеллектуальный капитал, интеллектуальная собственность, интеллектуальные активы, интеллектуальная деятельность, интеллектуальная экономика и др. Хотелось бы отметить, что именно интеллектуальные ресурсы являются тем «зерном», прорастание которого во многом предопределяет развитие не только конкретной отдельно взятой организации, но и общества в целом.

Исследователи самых различных поколений понятие интеллектуальные ресурсы трактуют далеко неоднозначно. Одни ученые рассматривают интеллектуальные ресурсы как совокупность определенных знаний, умений, навыков, способностей личностей. Другие определяют интеллектуальные

ресурсы как единство носителей интеллекта, высокообразованных личностей вместе с их профессиональными, квалификационными и другими качествами. Отдельные ученые интеллектуальные ресурсы рассматривают как систему отношений по поводу производства новых знаний и интеллектуальных способностей индивидуумов [2].

Таким образом, существующие определения интеллектуальных ресурсов являются очень широкими, включающими различные неоднородные по своей содержательной природе компоненты: «знания», «навыки», «умения», «отношения». Кроме того, зачастую исследователями при трактовании интеллектуальных ресурсов упускается очень важная их особенность - способность генерировать экономические выгоды. Все вышеизложенное еще раз подтверждает тот факт, что термин «интеллектуальные ресурсы» недостаточно теоретически проработан, а, следовательно, требует конкретизации и придания более качественного информационного содержания.

В научном пространстве предпринимаются попытки отделить интеллектуальные ресурсы от других видов ресурсов. Но и тут мнения ученых расходятся по многим аспектам. Так, например, одни считают, что ценность интеллектуальных ресурсов возрастает с течением времени и этим они отличаются от основных средств, которые по мере использования уменьшают свою стоимость. Другие выдвигают совсем иную точку зрения, что интеллектуальные ресурсы подвергаются моральному износу, обесцениваются и требуют затрат на свое поддержание. Дискуссионный характер придает и проблема стоимостной оценки интеллектуальных ресурсов. К сожалению, до сих пор не пришли к единому мнению о возможности и необходимости придания интеллектуальным ресурсам оценки в бухгалтерском учете.

Так как, современное состояние и наметившиеся тенденции развития экономики указывают на тот факт, что Республика Беларусь стала на путь становления экономики знаний, где ведущая роль отводится не материальным ресурсам, как характерно для традиционной экономики, а интеллектуальным

ресурсам очевидным и просто необходимым является создание новой «качественной» учетно-аналитической системы.

В нашем контексте под «качественной» учетно-аналитической системой будем понимать такую систему учета и отчетности, в которой теоретическая, организационная и методологическая составляющие бухгалтерского учета смогут предоставить ответы на следующие вопросы: что собой представляют интеллектуальные ресурсы, как их идентифицировать, по какой стоимости отражать в бухгалтерском учете, на основе каких документов должен быть обеспечен учетный процесс, в какой отчетности должны найти отражение интеллектуальные ресурсы и многие другие вопросы.

Для этого необходимо решить следующие задачи:

1. Обосновать необходимость и возможность признания интеллектуальных ресурсов в качестве объекта бухгалтерского учета с целью организации их учета на системном уровне. Пожалуй, решение этой задачи и есть своего рода исток, дающий питательную основу для созревания того самого «зерна». Считаем, что все последующие задачи необходимо решать только после того, как необходимость признания интеллектуальных ресурсов будет неоспоримо доказана.

2.Уточнить определение интеллектуальных ресурсов, что позволит установить основные требования к признанию объекта бухгалтерского учета «Интеллектуальные ресурсы»;

3. Выделить отличительные особенности интеллектуальных ресурсов от нашедших в учете отражение таких объектов, как нематериальные активы, интеллектуальная собственность, подтверждающие необходимость признания интеллектуальных ресурсов в качестве самостоятельного объекта бухгалтерского учета (в свете научных исследований редко, но все же встречаются мнения по поводу синонимичности интеллектуальных ресурсов и нематериальных активов);

4. Классифицировать интеллектуальные ресурсы по таким признакам, которые позволят организовать наряду с синтетическим учетом и аналитический учет;

5. Разработать непосредственно саму методику бухгалтерского учета и перечень документов, обеспечивающие учетный процесс интеллектуальных ресурсов, а вместе с тем и отчетность по интеллектуальным ресурсам;

И это только ограниченный спектр задач, решение которых будет возложено на исследователей в сфере бухгалтерского учета в обозримом будущем. Не должно остаться в стороне и развитие нормативно-правового регулирования методических аспектов учета интеллектуальных ресурсов. На сегодняшний день ни в одном нормативно-правовом акте интеллектуальные ресурсы не упоминаются.

Таким образом, резюмируя все выше изложенное, следует отметить, что современной науке предстоит обосновать теоретические и концептуальные положения, разработать организационно-методические и практические рекомендации по становлению и развитию бухгалтерского учета интеллектуальных ресурсов. А это далеко не простая задача, решение которой требует определенных усилий и временных затрат, чтобы прийти к качественно-новой учетно-аналитической системе бухгалтерского учета и отчетности в экономике знаний.

Список использованных источников

1. Тюхматьев, В.М. Интеллектуальные ресурсы как фактор экономического роста / В.М. Тюхматьев // Вестник саратовского государственного социально-экономического университета. 2010. – Режим доступа: https://cyberleninka.ru/article/v/intellektualnye-resursy-kak-faktor-ekonomicheskogo-rosta. – Дата доступа: 10.05.2018.

2. Головчанская, Е.Э. Интеллектуальный ресурс в системе общественного воспроизводства: сущность, роль, структура / Е.Э. Головчанская // Фундаментальные исследования. - 2015. - № 5. - С. 400-404.

УДК 657 **Донських Н. О.**
студентка кафедри фінансів та обліку
Дніпровського державного технічного університету

Науковий керівник: **Будько О. В.**
к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів та обліку
Дніпровського державного технічного університету

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Управління грошовими коштами на підприємствах полягає в оптимізації їх загального, середнього, поточного залишку для забезпечення постійної платоспроможності підприємства.

Щоб досягнути максимальної ефективності використання фінансових ресурсів, необхідно постійно проводити аналіз грошових потоків підприємства, для виявлення місць їх незбалансованості.

Завдяки аналізу руху грошових потоків на підприємствах можна визначити мінімальну необхідну потребу в грошових коштах для здійснення поточної господарської діяльності, диференціювати мінімальні необхідні потреби в грошових коштах по основних видах поточних господарських операцій, мінімізувати втрати грошових коштів від інфляції, та як результат підвищити рентабельність від використання тимчасово вільних грошових коштів.

Основу оптимізації грошових потоків підприємства складає забезпечення збалансованості обсягів вхідних та вихідних грошових потоків. На результати господарської діяльності підприємства негативний вплив справляють як дефіцитний, так і надлишковий грошові потоки.

Оптимізація руху грошових коштів можлива за рахунок:

- виявлення та реалізації резервів, які допомагають зменшити залежність підприємства від зовнішніх джерел залучення коштів; забезпечення повної збалансованості позитивних і негативних грошових потоків у часі і за центрами

відповідальності; забезпечення тісного взаємозв'язку грошових потоків за видами діяльності;

- збільшення обсягу і якості чистого грошового потоку.

Для оптимізації дефіцитного грошового потоку застосовують систему прискорення залучення коштів і сповільнення їх видатків. З метою прискорення залучення коштів використовують систему гнучких цін на продукцію, механізми передоплати при розрахунках, скорочення термінів комерційного кредиту, сучасні форми рефінансування дебіторської заборгованості (вексельний обіг, факторинг) та ін. Сповільнення видатків коштів досягається за рахунок: збільшення термінів комерційного кредиту, заміни придбання необоротних активів на їх оренду (лізинг), переведення короткострокових кредитів у довгострокові. Ширший спектр можливостей збалансування позитивного та негативного грошових потоків можна досягти у довгостроковому періоді (зміна схем стратегічного інвестування, активності на фондовому ринку, раціонального управління майном і постійними витратами) [1, с. 3].

Для оптимізації надлишкового грошового потоку використовують різні форми інвестиційної активності.

Негативні наслідки для фінансового стану підприємства мають дефіцитний і надлишковий грошові потоки. Негативні наслідки дефіцитного грошового потоку виявляються у зниженні ліквідності активів і платоспроможності підприємства в цілому, в зростанні недопустимої кредиторської заборгованості, затримках у погашенні кредитів, а в кінцевому результаті у зниження рентабельності авансованого капіталу.

Негативні наслідки дефіцитного грошового потоку виявляються в зниженні ліквідності і рівня платоспроможності підприємства, зростання простроченої кредиторської заборгованості, затримці у виплаті заробітної плати та ін.

Негативні наслідки надлишку грошового потоку виявляються у втратах реальної вартості тимчасово вільних грошових коштів від інфляції, втратах

потенційного доходу від не використовуваних грошових активів як короткострокових фінансових інвестицій.

Збалансованість дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді можна досягти, використовуючи систему «прискорення – уповільнення платіжного обороту».

Вирішення проблеми дефіцитного грошового потоку в довгостроковому періоді досягається шляхом нарощення обсягу вхідного грошового потоку та скороченням обсягів вихідного грошового потоку.

Для забезпечення зростання інвестиційної активності підприємства можуть використовуватися методи оптимізації надлишкового грошового потоку. До них варто віднести:

- збільшення обсягів розширеного відтворення операційних необоротних активів;
- прискорення періоду розроблення реальних інвестиційних проектів та початку їх реалізації;
- здійснення регіональної диверсифікації операційної діяльності підприємства;
- формування портфеля фінансових інвестицій;
- дострокове погашення довгострокових кредитів.

У системі оптимізації грошових потоків підприємства важливе місце посідає їх збалансованість у часі. У процесі такої оптимізації використовуються два методи – вирівнювання і синхронізації грошових потоків.

Метод вирівнювання грошових потоків передбачає згладжування їх обсягу в межах окремих інтервалів певного періоду. Цей метод дозволяє усунути певною мірою сезонні та циклічні відхилення у формуванні як вхідних, так і вихідних грошових потоків, оптимізуючи паралельно середні залишки грошових коштів і підвищуючи рівень ліквідності [2, с. 128].

Синхронізація грошових потоків ґрунтується на варіації вхідного і вихідного грошових потоків. У процесі синхронізації має бути забезпечене підвищення рівня кореляції між цими двома видами грошових потоків.

Високий рівень синхронізації надходжень та витрачання грошових коштів за обсягом і в часі дозволяє знизити реальну потребу підприємства в поточному та страховому залишках грошових активів, які обслуговують основну діяльність та резерв інвестиційних ресурсів для здійснення реального інвестування.

Отже, можна зробити висновок, що правильна оптимізація руху грошових коштів на підприємстві мають велике значення. Заходи щодо оптимізації грошових потоків сприяють підвищенню ринкової вартості підприємства, максимізації чистого грошового потоку, забезпечують самофінансування підприємства, підвищують його здатність до без кризової господарської діяльності.

Дана проблема є важливим аспектом для всіх підприємств, оскільки від достовірності, своєчасності, повноти та оперативності обліку грошових коштів залежить уся фінансова діяльність підприємства. Результат діяльності будь-якого підприємства безпосередньо залежить від ефективної роботи підприємства, а особливо від вирішення проблем, які пов'язані з обліком грошових коштів, і належать до складової діяльності підприємства. Ефективність організації обліку грошових коштів забезпечить раціональний розподіл та використання грошових коштів, а тим самим успішну фінансову діяльність підприємства.

Список використаних джерел

1. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 504 с.
2. Школьник І. О. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ [Електронний ресурс] / І. О. Школьник, В. М. Кремень. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.dut.edu.ua/uploads/l_1600_37758854.pdf.

УДК 657.62 **Дормідонтова Д.С.**
студентка 32 гр. фінансово-економічного факультету

наук. кер. **Гайдаєнко О.М.**
к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу
Одеський національний економічний університет

ПОРІВНЯННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПРИЙОМ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Будь-яке сучасне підприємство гостро потребує всебічного вивчення ефективності його фінансово-господарської діяльності. Отримати відповідну інформацію менеджер може завдяки економічному аналізу, як особливої науці і практиці управління, заснованої на оцінці використання ресурсів і досягнутих підприємством результатів.

Економічний аналіз охоплює фінансові показники діяльності підприємства, а також виробничі і економічні характеристики, параметри використання ресурсів, у т. ч. трудових і показники загальної ефективності господарської і комерційної діяльності підприємства. Однією з ключових рис економічного аналізу є вимірювання взаємозалежностей за допомогою спеціальних прийомів економічного аналізу [1, с. 5].

Порівняння — основний прийом економічного аналізу, що дає можливість розглядати одне економічне явище в зіставленні з іншим. Цей прийом дає можливість: оцінити виконання планових завдань; визначити досягнутий рівень і темпи економічного розвитку; виміряти вплив факторів на відхилення від завдань; визначити резерви, пов'язані з підвищенням ефективності виробництва; викликати непродуктивні витрати і втрати [2, с.23].

Базою для порівняння можуть бути планові показники, проектні дані, нормативи, показники попередніх періодів часу, показники аналогічних об'єктів, середньогалузеві показники.

Аналіз починається саме з порівняння. Для того щоб відповісти на питання, які результати діяльності організації, потрібно знати, як вона

використовує свої виробничі можливості і виконує бізнес-план за основними показниками, тобто порівняти досягнуті результати з виробничою потужністю, плановими показниками за обсягом продажів, суми прибутку, рівню рентабельності і т. д.

Характеристика технологічного процесу проводиться шляхом порівняння досягнутих технологічних параметрів з параметрами, встановленими технологічними інструкціями [3, с. 17].

Фактичні витратні коефіцієнти по окремих видах сировини, фактичні витрати праці на виготовлення окремих виробів або проведення конкретних операцій порівнюються з нормативними.

Найбільш поширеними в економічному аналізі є такі види порівнянь:

- звітних показників з плановими. Бізнес-план є важливим критерієм для оцінки результатів господарської діяльності комерційної організації;
- планових показників з показниками попереднього періоду. Це дає можливість визначити оптимальність планових завдань, якість бізнес-плану;
- звітних показників з показниками попередніх періодів. Це дає можливість спостерігати за динамікою економічних показників, визначати тенденції розвитку комерційної організації;
- планових і фактично досягнутих показників звітного періоду з нормативами. Це забезпечує можливість об'єктивної оцінки результатів господарської діяльності організації і виявлення невикористаних резервів;
- показників роботи внутрішніх структурних підрозділів комерційної організації;
- показників організації з показниками аналогічних підприємств в Україні і країнах зі стабільною ринковою економікою.

Результати порівняння представляються як абсолютні відхилення, відхилення у відсотках до базисних показників, у вигляді індексів [4, с. 37]. Щоб результати порівняння забезпечили об'єктивні висновки, необхідно порівнювані показники привести до порівнянності.

До основних способів приведення показників до порівнянності відносяться наступні:

1) усунення впливу зміни цін. Для цього порівнювані об'ємні показники виражаються в однакових цінах. Наприклад, фактичні обсяги продажів попереднього і звітного періодів часу виражаються в єдиній оцінці, тобто в цінах звітного періоду;

2) усунення впливу відмінностей в обсязі і асортименті продукції при зіставленні якісних показників. Це досягається шляхом перерахунку останніх на однаковий обсяг і асортимент продукції;

3) приведення порівнюваних показників до єдиної методики їх обчислення. Інструкції, які регламентують методику обчислення окремих показників, систематично змінюються. У цих випадках для забезпечення порівнянності показники, обчислені до зміни методики, перераховуються за методикою звітного періоду;

4) тотожність періодів часу, за які проводиться порівняння.

У практиці економічного аналізу використовуються й інші способи приведення показників до порівнянності в залежності від специфіки галузі (наприклад, усунення сезонних особливостей, територіальних відмінностей та ін.). Але, зазначені вище способи є найважливішими.

Список використаних джерел

1. Бойко Л.О. та ін. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів усіх напрямків підготовки. - Одеса, ОДЕУ. - 2010 - 348 с.

2. Новашина Т.С. та ін. Економіка і фінанси підприємства. - М .: Синергія, 2014. - 352 с.

3. Іванов, І. Н. Економічний аналіз діяльності підприємства. Підручник / І.М. Іванов. - М .: ИНФРА-М, 2017. - 21 с.

4. Нечитайло О.І., Комплексний економічний аналіз господарської діяльності. - М .: Фенікс, 2014. - 368 с.

УДК 657.62 **Іванов І.О.**
студент 32 гр.Фінансово-Економічного Факультету

наук. кер. **Гайдаєнко О.М.**
к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу
Одеський національний економічний університет

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІД ОСНОВНОЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Головною метою створення та подальшого розвитку будь-якого суб'єкту господарської діяльності, не залежно від виду його діяльності чи форми власності, є отримання кінцевого фінансового результату, тобто прибутку.

Економічний підсумок виробничої діяльності суб’єктів господарювання, що виражається у вартісній (грошовій) формі, є фінансовим результатом.

Фінансовий результат є узагальнюючим показником, який характеризує ефективність діяльності суб’єкта господарювання.

Фінансовим результатом діяльності підприємства у звітному періоді може бути прибуток або збиток. Більшу частину прибутку становить прибуток від реалізації продукції, одержаний у вигляді різниці між виручкою від реалізації продукції і витратами на її виробництво і збут. На величину прибутку можуть також впливати фінансові результати, одержані від інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, а також одержані внаслідок надзвичайних подій.

Отже, результатом діяльності підприємства є прибуток або збиток. Прибуток в основному утворюється в результаті продажу (реалізації) готової продукції (послуг, товарів). Крім того, підприємство може продавати (реалізовувати) інші матеріальні цінності і послуги допоміжних виробництв і господарств.

Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного вдосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх

форм інвестування. Він слугує джерелом сплати податків. З урахуванням значення прибутку вся діяльність підприємства спрямована на його зростання. Тобто прибуток як економічна категорія відбиває дохід, який створений в процесі матеріального виробництва в процесі підприємницької діяльності.

Прибуток являє собою різницю між сумою доходів і збитків, отриманих від різних господарських операцій. Саме тому вона характеризує кінцевий фінансовий результат діяльності підприємств [1].

Прибуток від основної операційної діяльності є основним фінансовим результатом формування чистого прибутку підприємства. Тому окремим етапом аналізу є розрахунок впливу чинників зміни величини прибутку від основної операційної діяльності.

Зниження темпів зростання прибутку від основної операційної діяльності свідчить про відносне зростання витрат і навпаки.

Розмір прибутку від основної операційної діяльності залежить від:

- зміни продажних цін на товари і тарифів на послуги і роботи;
- зміни повної собівартості об'єктів реалізації;
- зміни величини адміністративних витрат і витрат на збут;
- зміни об'єму реалізації;
- зміни структури і асортименту реалізації.

Зростання величини постійних і умовно-постійних витрат (адміністративних і витрат на збут) призводить до зниження суми прибутку, і навпаки.

Розрахунок впливу чинників на величину прибутку від основної операційної діяльності можна визначити способом ланцюгових підстановок.

Для цього знаходять величину прибутку при фактичному обсязі продажів і базовій величині решти чинників. З цією метою розраховують індекс обсягу реалізації продукції, а потім базову суму прибутку коректують на його рівень.

Індекс обсягу продажів розраховують зіставленням фактичного обсягу реалізації з базовим в натуральному (якщо продукція однорідна), умовно-натуральному або вартісному виразі (якщо продукція неоднорідна по своєму

складу), для чого бажано використовувати базовий рівень собівартості окремих виробів, оскільки собівартість менше ніж виручка схильна до впливу структурних зрушень.

За наслідками факторного аналізу можна оцінити якість прибутку. Якість прибутку від основної операційної діяльності визнається високим, якщо її збільшення обумовлене зростанням обсягу продажів і зниженням собівартості продукції, низьким – при зростанні цін на продукцію без збільшення фізичного обсягу реалізації і зниження витрат на гривню продукції [2, с. 226].

Таблиця 1

Аналіз прибутку від основної операційної діяльності Державного підприємства «Завод ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» за 2016 рік [3].

Показники	Попередній рік (базис)	Згідно з базисом на фактичну реалізацію	Фактичний рік	Найменування чинників	Вплив на прибуток	
					Розрахунок	Сума
01	02	03	04	05	06	07
1. Виручка від реалізації (без ПДВ)	1897274	1441823	1539032	1. Збільшення цін	1.3.-1.4.	+97209
2. Виробнича собівартість реалізованої продукції	1636274	1329704	1273856	2.Зменш. виробничої собівартості	2.4.-2.3.	+55848
3.Адміністративні витрати	130337	130337	107989	3.Зменш. адміністративних витрат	3.4.-3.3.	+22348
4. Витрати на збут	40845	40845	47630	4. Збільш. витрат на збут	4.4.-4.3.	-6785
5. Прибуток від основної операційної діяльності	-65634	-22812	145808	5. Зменш. обсягу реалізації	6.3.-5.2.	+23596
6. Прибуток при фактичному обсягу реалізації	X	-42038	X	6. Зміна складу продукції	5.3.-6.3.	+19226
Загальне відхилення прибутку від основної операційної діяльності (факт –план)						+211442

Аналіз даних таблиці 1 показав, що за рахунок зростання середньо реалізаційних цін на продукцію, підприємство збільшило прибуток на 97209 тисяч гривень. За рахунок зниження собівартості прибуток від основної операційної діяльності за аналізований період збільшився на 55848 тисяч гривень. Зменшення адміністративних витрат привело до збільшення прибутку на 22348 тисяч гривень, проте зростання витрат на збут зменшило прибуток на 6785 тисяч гривень.

Зменшення обсягу реалізації на підприємстві привело в звітному році в порівнянні з базисним роком до збільшення прибутку на 23596 тисячі гривень, а позитивні структурні зрушення привели до зростання прибутку на 19226 тисяч гривень.

Отже, підприємству в першу чергу необхідно проаналізувати, з метою оптимізації, структуру постійних і умовно-постійних витрат. Для подальшого зростання прибутку підприємству необхідно збільшувати частку рентабельної продукції в загальному обсязі реалізації.

Список використаних джерел

1. М.В. Патарідзе–Вишинська «Прибуток підприємств: види, роль та функції» // Вісник Житомирського філіалу Київського інституту Бізнесу та Технологій, 2010 – 8 с.
2. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки. – Одеса, ОДЕУ. – 2010 – 351 с.
3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – Державне підприємство "Завод "ЕЛЕКТРОВАЖМАШ"

УДК 658.532

Карась Д. В.,
студентка

Тростянська К. М.,
к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Чітко побудований облік власного капіталу спроможний дати достовірну інформацію для складання фінансової звітності як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів та прийняття економічно обґрунтованих рішень і попередження ризиків в господарській діяльності підприємств.

Факт здійснення операцій з формування власного капіталу відображають первинні документи, нормативні вимоги яких встановлює Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [1]. На рис. 1 нами узагальнені операції, що оформлюються бухгалтерською довідкою.

Рис. 1. Документування операцій бухгалтерською довідкою

Операції, що стосуються зміни статутного капіталу, розподілу прибутку та списання невідшкодованих збитків за рахунок власного капіталу, викупу та анулювання акцій (часток) проводяться на основі рішення зборів акціонерів (рис. 2).

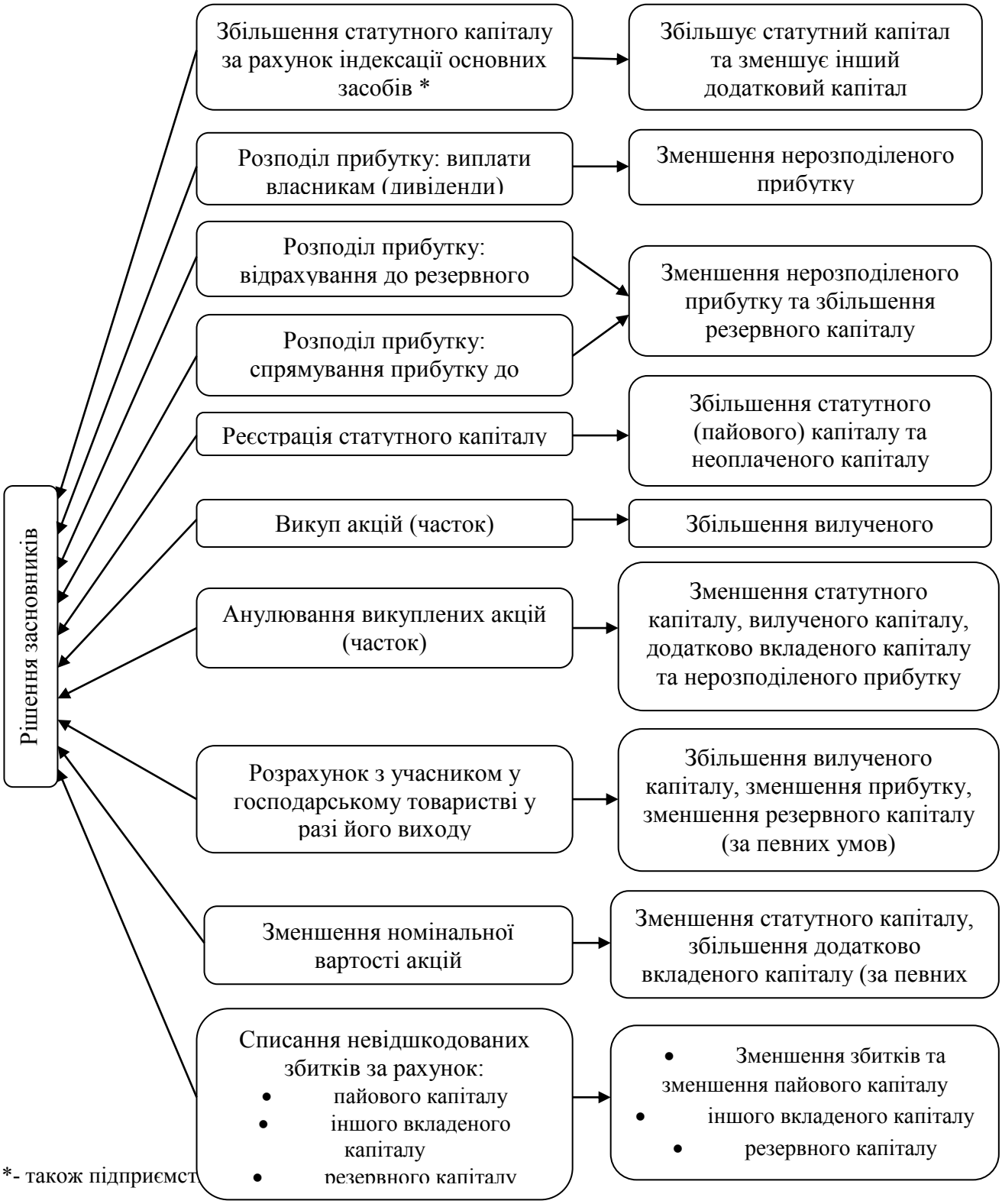

Рис. 2. Документування операцій рішенням засновників

Рішення засновників про викуп акцій (часток) несе за собою збільшення вилученого капіталу. При цьому заповнюються відповідні документи: видатковий касовий ордер та виписка банку [3]. Анулювання викуплених акцій (часток) призводить до зменшення статутного капіталу, вилученого капіталу, додатково вкладеного капіталу та нерозподіленого прибутку, відображається в обліку дана господарська операція бухгалтерською довідкою.

Погашення заборгованості з капіталу, що призводить до зменшення неоплаченого капіталу:

— грошовими коштами – заповнюється виписка банку;

— основними засобами – акт приймання-передачі основних засобів;

— нематеріальними активами – акт введення в господарський обіг об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів;

— виробничими запасами – акт про приймання матеріалів та накладна.

При перевищені фактичного внеску учасниками до статутного капіталу над його заборгованістю бухгалтерія оформлює бухгалтерську довідку. Дана операція призводить до збільшення емісійного доходу або іншого вкладеного капіталу.

Рішенням засновників та при заповненні бухгалтерської довідки приймається рішення про:

- розрахунок з учасником у господарському товаристві у разі його виходу;
- списання невідшкодованих збитків за рахунок пайового капіталу;
- списання іншого вкладеного капіталу;
- списання резервного капіталу.

Також рішенням засновників та при новій редакції статуту відбувається зменшення номінальної вартості акцій, що призводить до зменшення статутного капіталу, збільшення додатково вкладеного капіталу (за певних умов).

Зменшення іншого додаткового капіталу можливе при визнання доходу від безоплатно одержаного не обігового активу, в обліку дана господарська операція відображається в бухгалтерській довідці (розрахунок амортизації).

Безкоштовно отримані активи відображаються в акті приймання-передачі основних засобів та приводять збільшення іншого додаткового капіталу (рис.3).

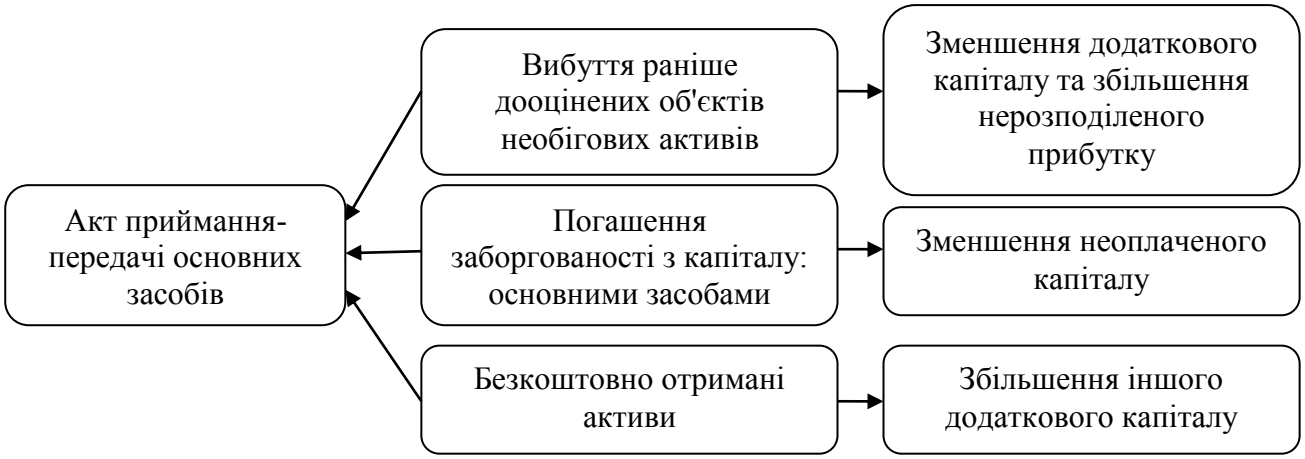

Рис. 3. Документування операцій актом приймання-передачі основних засобів

Для більшості операцій з обліку власного капіталу немає чітко розробленого стандартизованого первинного документа. Для того, щоб дотриматися вимог щодо документального забезпечення записів у бухгалтерському обліку, підприємства переважно застосовують універсальний документ – бухгалтерську довідку.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995р., № 88.

2. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р., № 732.

3. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р., № 148.

УДК 657:658.5

Кваша О.О.
канд. екон. наук, доцент кафедри
бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування
Харківський державний університет харчування та торгівлі

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних системах бухгалтерського обліку та аналізу переважають методи, які властиві вирішенню тактичних завдань з мінімальною підтримкою реалізації стратегічних цілей. Подібна ситуація спричинена моноаспектністю облікової звітності, показники якої відрізняються надійністю та зрозумілістю, проте такої інформації недостатньо для користувача в розробці стратегій, які забезпечують зміцнення конкурентних позицій та активізації діяльності підприємства. Подолання цієї методологічної неузгодженості в контексті організації ефективної системи управління можливе за умови реалізації збалансованої систем показників, що є необхідним інструментарієм формування інформаційного забезпечення управління в стратегічній площині.

Інформація, яка формується в системі бухгалтерського обліку має велике значення для цілей стратегічного управління, оскільки вона необхідна для аналізу фінансових можливостей реалізації стратегічних заходів, розробки стратегії фінансування, складання бізнес-планів для інвесторів, розрахунку графіків платоспроможності тощо. Незважаючи на важливість бухгалтерської інформації, значення її для цілей стратегічного управління носить другорядний характер. Це пояснюється тим, що інформація на бухгалтерських рахунках синтезує дані про господарську діяльність підприємства у великі блоки в розрізі всього підприємства або видів діяльності, не розшифровуючи детально аналітичні дані за сегментами, видами продукції, центрами та строго регламентується державою і не підлягає корегуванню з боку підприємства з метою створення альтернативних стратегічних баз даних, заснованих на принципах подвійного запису.

Так, Пушкар М. С. у своїх дослідженнях виходить з тієї ідеї, що система управління є ведучою, а система обліку – забезпечувальною ланкою, тому основним завданням обліку, на його думку, є підпорядкування вхідної та вихідної інформації у відповідності до потреб управління. При цьому внутрішня структура системи бухгалтерського обліку змінюється в напряму своєчасного забезпечення та отримання в повному обсязі вихідної інформації для управління. Чим різноманітніша така інформація, тим більше рівнів управління вона забезпечує і тим складніша внутрішня структура системи обліку [1, с. 275]. Такі погляди є найбільш раціональними, оскільки відображають актуальну тенденцію розвитку бухгалтерського обліку в сучасних умовах. Вище зазначене потребує зміни самої «філософії» бухгалтерського обліку.

Вважаємо, що в цілях найбільш ефективного використання інформаційних ресурсів підприємства та найбільш повного задоволення потреб зацікавлених користувачів в інформації, що формується в системі бухгалтерського обліку, у циклі оперативного, поточного і перспективного управління доцільним є вирішення наступних завдань: зосередження функцій управління в центрах прийняття рішень з метою досягнення узгодженості дій у плануванні, обліку, контролі та економічному аналізі на всіх рівнях управління; розподіл повноважень та відповідальності між працівниками, які здійснюють контроль за достовірністю та доцільністю господарських операцій; своєчасне забезпечення керівництва інформацією, яка необхідна для прийняття управлінських рішень; узгодженість роботи бухгалтерів, які знаходиться в різних функціональних центрах відповідальності; вдосконалення системи інформаційних зв’язків на підприємстві; створення організаційних умов для розвитку методів планування, обліку, контролю, економічного аналізу; інформаційне забезпечення податкового планування, своєчасні та в повному обсязі нарахування і перерахування встановлені державою податків та зборів.

Для реалізації зазначених вище завдань у західній, а нині у вітчизняній практиці пропонується розподіляти потоки облікової інформації на фінансову та управлінську.

Для більш повного опису облікових даних, що складають інформаційну базу стратегічного управління, варто використовувати саме управлінську інформацію, яка отримується в підсистемі управлінського обліку.

До теперішнього часу однією з концепцій української облікової сфери є трансформація бухгалтерського обліку в фінансовий і управлінський. Згідно з принципами Міжнародних стандартів з бухгалтерського обліку, фінансовий облік, поряд із веденням поточного бухгалтерського обліку й формуванням звітності у податкові та статистичні органи «надає дані для поточного, тактичного і стратегічного фінансового управління, визначення платоспроможності фірми, виявлення зон фінансового ризику і реалізації економічних, фінансових та юридичних програм щодо виходу з небезпечного становища» [2].

Для більш повного опису облікових даних, що складають інформаційну базу економічного управління, варто використовувати методи управлінського обліку, який забезпечує планування та ефективний контроль за виконанням окреслених заходів на перспективу.

Список використаних джерел:

1. Пушкар С. М. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація: [монографія] / М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко // Тернопіль : Карт-бланш, 2011. – 336 с.

2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку: змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://news.dtkt.ua/accounting/individual-transactions/46087

УДК 657.37:65.011.8

Колос І.В.,
к.е.н, доцент, САР,
доцент кафедри обліку і аудиту
Національний університет харчових технологій

Веремчук Л.С.,
студентка спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Національний університет харчових технологій

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Виклики сьогодення вимагають від вітчизняних суб'єктів господарювання здійснювати соціально відповідальну політику з орієнтацією на сталий економічний розвиток. Для ефективного управління підприємством необхідним є формування раціональної системи інформаційного забезпечення, що сприяє обґрунтованому ухваленню економічних і управлінських рішень. Недостатність кількісно-фінансових показників спричиняє необхідність пошуку інноваційних підходів, що дозволять промисловим підприємствам сформувати соціальну звітність з фокусуванням на розкриття інформації за економічною, соціальною, екологічною та правовою складовими функціонування. Саме завдання обґрунтування економічних і управлінських рішень з орієнтацією на подолання кризової ситуації визначає перспективність дослідження з позиції соціальної звітності як складника інформаційного забезпечення антикризового управління підприємством.

За результатами огляду літератури встановлено, що соціальна звітність підприємства як складник нефінансової звітності підприємства містить сукупність даних, що відображає середовище існування, принципи та методи співпраці з групами впливу, результати діяльності в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства [1, с. 4]. Соціальна звітність передбачає симбіоз фінансових і нефінансових даних в єдиній моделі з орієнтацією на посилення її транспарентності і верифікованості, забезпеченості своєчасного

виконання зобов'язань перед стейкхолдерами. Показники соціальної відповідальності розкриваються у соціальній звітності відповідно до SA 8000 «Social Accountability» і AA 1000 (Account Ability 1000), як складники звітності зі сталого розвитку з урахуванням Global reporting initiative (GRI), як компоненти інтегрованої звітності за Integrated Reporting (IR).

Спільнотою Соціально відповідальний бізнес [2] визнано готовність вітчизняних підприємств складати інтегровану звітність за такими категоріями:

– Категорія 1. Великий український бізнес з досвідом нефінансової звітності й зі стратегією соціальної відповідальності бізнесу (СВБ) на етапі розвитку;

– Категорія 2. Великий український бізнес без досвіду нефінансової звітності та стратегією СВБ на етапі становлення або відсутньою стратегією СВБ;

– Категорія 3. Іноземні компанії з стратегією СВБ на етапі розвитку із певним досвідом нефінансової звітності по діяльності в Україні;

– Категорія 4. Іноземні компанії без стратегії СВБ в Україні і без досвіду нефінансової звітності по діяльності в Україні.

Так, як представник Категорії 1 серед підприємств харчового сектору економіки України випускає соціальну звітність ПрАТ «Оболонь», що підтверджує його готовність розкривати результати досягнення взятих соціальних зобов'язань і соціальної відповідальності перед державою, суспільством та зацікавленими сторонами. З 2013 р. дані розкриваються внутрішнім (акціонери й інвестори, співробітники, партнери) і зовнішнім (органи державної влади і місцевого самоврядування, громадські організації, споживачі, ЗМІ, міжнародні організації, фінансові і кредитні організації, жителі регіонів, в яких знаходяться підприємства) зацікавленим сторонам відповідно до Карти корпоративної соціальної відповідальності корпорації «Оболонь» [3] за такими розділами: (1) Економічний вплив – забезпечення робочих місць, національне виробництво, експорт продукції, сплата податків; (2) Екологічна безпека – екологічні інвестиції, оптимізація використання ресурсів, зменшення

впливу компанії на довкілля; (3) Умови праці – високі соціальні стандарти, гідна оплата праці, навчання і розвиток персоналу, стандартизована система охорони праці і безпеки персоналу, працевлаштування інвалідів; (4) Соціальні інвестиції – освітні проекти, допомога соціально незахищеним верствам населення, сприяння відродженню духовності й історико-культурної спадщини, розвиток спорту.

В умовах турбулентності й невизначеності та ризику суб'єктам господарювання необхідно вміло адаптуватися до змін на мікро- і макрорівнях, а також своєчасно запобігати проявам негативних чинників. Саме це забезпечується через систему антикризового менеджменту. В цьому аспекті варто наголосити на важливості соціальної звітності для формування управлінських заходів в подолання нетипових і складних ситуацій з орієнтацією на стабілізацію економічного розвитку і досягнення бажаного рівня результатів функціонування.

Таким чином, за результатами дослідження доведено необхідність формування соціальної звітності з орієнтацією на ухвалення виважених раціональних управлінських рішень з фокусуванням на подолання кризових ситуацій / мінімізацію негативних впливів, що сприятиме посиленню антикризового менеджменту сучасного підприємства.

Список використаних джерел

1. Агавердієва Х.Ф. Соціальна відповідальність недержавних пенсійних фондів в умовах реформування пенсійної системи: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.07 / Х.Ф. Агавердієва. – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 20 с.

2. Інтегрована звітність [Електронний ресурс]: Аналітичний огляд // Спільнота СВБ. – Липень 2013. – Режим доступу: \www/URL: http://www.svb.org.ua/sites/default/files/csr_ukraine_white_paper_2013_july_integrated_reporting.pdf.

3. Офіційний сайт ПАТ «Оболонь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/URL: http://www.obolon.ua.

УДК 657.1

Колос І.В.,
к.е.н, доцент, САР,
доцент кафедри обліку і аудиту
Національний університет харчових технологій

Щербак Ю.М.,
студентка спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Національний університет харчових технологій

ҐЕНЕЗА ПАРАДИГМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Визначальними умовами розвитку теорії і практики бухгалтерського обліку є нестабільність і непередбачувані зміни економічного середовища, турбулентність, ризики та невизначеність. На успішність функціонування будь-якого суб'єкта господарювання чинить вплив система обліку, готовим продуктом якої є звітність підприємства, що забезпечує зацікавлених осіб даними й достовірною і достатньою інформацією для розроблення й ухвалення раціональних економічних рішень. Потребу вивчення еволюції підходів до змісту парадигми бухгалтерського обліку, встановлення закономірностей науки диктують нові вимоги до облікування як найважливішої функції управління. Поява парадигми розвитку бухгалтерського обліку базується саме на інформаційному забезпеченні нових потреб в управлінні, що визначає актуальність і перспективність дослідження.

Мета дослідження полягає в систематизації теоретичних положень й обґрунтуванні змін і особливостей трансформації парадигми бухгалтерського обліку.

Опрацювання наукових, науково-методичних і спеціальних прикладних видань щодо проблематики формування облікових парадигм дозволило встановити: (1) беззаперечність впливу теорій управління / менеджменту на змістове наповнення і якісні зміни системи бухгалтерського обліку з орієнтацією на майбутнє [1, с. 58-64; 2, с. 290-291]; (2) особливості становлення й еволюційні зміни і процеси трансформування парадигми бухгалтерського

обліку за історичним аспектом [3, с. 331-337; 4, с. 195]; (3) формування сучасної парадигми бухгалтерського обліку вітчизняними науковцями [1, с. 46-54; 3, с. 340-347; 4, с. 195-197; 5, с. 453; 6, с. 150-158; 7, с. 67-70]; (4) виокремлення основних теоретичних, методологічних та регуляторних обмежень розвитку вітчизняного бухгалтерського обліку [8, с. 7-8].

Так, М. Рета відзначено ключові чинники впливу на формування парадигми обліку [2, с. 290-292]: (1) зміни історичного періоду з орієнтацією на трансформацію економічної моделі; (2) інституціональні перетворення з фокусуванням на систему регулювання бухгалтерського обліку і звітності; (3) зміни управлінських концепції з встановленням переліку функції і вимоги до деталізації бухгалтерської інформації. Водночас, з позиції сучасних умов господарювання виділено традиційні (якість, надійність, своєчасність, безперервність інформації) і новітні (можливість прогнозування витрат і доходів, можливість моделювання вартості господарського суб'єкта на основі бухгалтерської інформації, мінімізація ризиків впливу власників на результати фінансової звітності, виявлення й оцінювання нефінансових факторів суттєвого впливу на вартість бізнесу) вимоги, що впливають на бухгалтерський облік.

В теорії розвитку бухгалтерського обліку і його періодизації виділяють п'ять парадигм бухгалтерського обліку [3, с. 330-337]: проста натуральна бухгалтерія (мета: контроль за збереженням цінностей і забезпечення швидкого отримання інформації); камеральна бухгалтерія (мета: фіксація доходів і витрат); проста монетарна бухгалтерія (мета: облік майна, його стану та натурального руху); подвійна статична бухгалтерія (мета: облік майна); подвійна динамічна бухгалтерія (мета: визначення ефективності комерційної діяльності).

За результатами проведеного огляду наукових праць дослідників визначено багатовекторну спрямованість сучасної наукової парадигми бухгалтерського обліку в Україні:

– парадигма глобального обліку, яка базується на паритетності потреб користувачів, об'єднувати ідеї уніграфічної, камеральної, діграфічної парадигм

і враховувати надбання суміжних галузей знань. Це симбіоз трьох складових: адміністративних і ринкових концепцій; національних і міжнародних стандартів; юридичної і економічної моделі (С.Ф. Голов [5, с. 453]);

– парадигма бухгалтерського обліку економіки гармонійного розвитку, що базується на віртуальній економіці і на переважанні нематеріальних активів з метою визначення реальної ринкової вартості підприємства, з орієнтацією на потреби подолання наявних кризових явищ і ентропійної основи функціонування (В.М. Жук [6, с. 150-158]);

– парадигма синергетичної системи бухгалтерського обліку для потреб управління в «економіці знань» шляхом взаємодії теоретичної, функціональної та методологічної складових через уможливлення спроможності оперативно реагувати на зміни у внутрішньому і зовнішньому середовищі економічного суб'єкта, можливість формування й представлення інформації з урахуванням фактичних і ймовірних потреб користувачів, узгодженість руху інформаційних потоків в межах суб'єкта господарювання (С.А. Кузнецова [7, с. 67-70]);

– парадигма подвійної інформаційної динаміки полягає в уточненні змісту і складових нових об'єктів – інтелектуального капіталу, природно-ресурсного потенціалу та інформації, порядку їх визнання, ідентифікуванні та оцінювання, особливостей відображення інформації у звітності. Вона ґрунтується на новій техніці обліку, що основується на інформаційних технологіях; новому завданні обліку, що пов'язано з перерозподілом економічних ресурсів в економічній системі (Н.М. Малюга [3, с. 340-347]);

– парадигма інтелектуалізації обліку, орієнтована на створювання додаткової вартості через знання про внутрішні і зовнішні чинники розвитку і формування компетенцій (М.С. Пушкар [1, с. 46-54]);

– парадигма інтернаціонального обліку забезпечує процеси глобалізації бізнесу і відображає інтереси міжнаціональних власників капіталу. Передумовою формування стала діяльність Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО) і розробка Міжнародних стандартів фінансової звітності (М.М. Шигун [4, с. 195-197]).

Отже, за результатами проведеного дослідження встановлено розвиток парадигми бухгалтерського обліку в історичному аспекті з виокремленням особливостей і врахуванням викликів економіки, суспільства, теорії управління.

Список використаних джерел

1. Пушкар М.С. Створення інтелектуальної системи обліку: монографія [Текст] / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2007. – 152 с.

2. Рета М.В. Становлення і розвиток парадигми бухгалтерського обліку [Текст] / М.В. Рета // Бізнес Інформ. – 2014. – № 10. – С. 287-293.

3. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в України: теорія й методологія, перспективи розвитку: монографія [Текст] / Н.М. Малюга. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с.

4. Шигун М.М. Парадигма інтернаціонального бухгалтерського обліку та її ознаки [Текст] / М.М. Шигун // Бухгалтерський облік, контроль і аналіз у сучасній економічній науці та практиці: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 квітня 2014 р.: присвяч. 70-річчю каф. обліку підприємницької діяльності / [редкол.: ВІ Єфіменко та ін.]; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2014.– С. 194-197.

5. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку монографія [Текст] / С.Ф. Голов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.

6. Жук В.М. Парадигма бухгалтерського обліку економіки гармонійного розвитку [Текст] / В.М. Жук // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Зб. наук. праць. – Луцьк: ЛНТУ. – 2009. – Вип. 6(24). – Ч. 1. – С. 148-159.

7. Кузнецова С.А. Синергетичний розвиток бухгалтерського обліку для становлення «економіки знань» в Україні: монографія [Текст] / С.А. Кузнецова. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2010. – 148 с.

8. Голов С. Роль економічних теорій у подальшому розвитку бухгалтерського обліку [Текст] / С. Голов / Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 8. – С. 3-9.

УДК 631.162 **Кондрюк Л.В.,**
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Подільський державний аграрно-технічний університет

Лабунець О. С.,
студентка магістратури,
Подільський державний аграрно-технічний університет,

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Інтенсивний розвиток сучасних технологій та їх ефективне застосування виступає одним з основних переваг у посиленні конкурентоздатності підприємств агропромислового сектору України. Застосування логістики та нових підходів до автоматизації обліку витрат виробництва вагомою мірою спричинено можливостями застосування GPS технологій.

Зазнають істотних змін підходи у методиці обліку документування, відображення на рахунках, узагальнення, систематизації та передачі інформації користувачам обліково-економічної інформації з метою управління та оптимізації витрат виробництва. Саме це обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Компанія Lookout є офіційним представником в Україні компанії Gurtam - розробника програмного комплексу GPS моніторингу транспорту Wialon і займає лідируючу позицію на ринку України в області GPS-моніторингу і пропонує системи GPS контролю транспортних засобів, контроль за використанням палива, хостинг для операторів GPS-моніторингу в Україні [1].

Представники компанії виділяють наступні переваги використання їх програмного забезпечення:

1. Моніторинг. Технологія, що застосовується в диспетчерських службах на транспорті, а також для вирішення завдань транспортної логістики в системах управління перевезеннями (англ. TMS - Transportation management system) і автоматизованих системах управління автопарком (англ. FMS - Fleet

Management System) для контролю фактичних маршрутів транспортних засобів при допомогою системи GPS [1].

Тобто це фактично облік праці та виконаних робіт, що раніше оформлявся у бланку Шляхового листа вантажного автомобіля.

2. Контроль палива. Будь транспортна компанія з впевненістю може сказати, що однією з найбільш витратних частин для неї є витрата палива. Підвищена витрата палива може бути викликаний двома основними причинами: або це порушення експлуатації транспортного засобу, або недобросовісні маніпуляції водія або інших осіб з обслуговуючого персоналу [1].

Облік витрат пального відбувається автоматично з використанням спеціального електронного датчика.

3. Контроль функціональних вузлів транспортного засобу. Система моніторингу дозволяє здійснювати контроль функціональних вузлів транспортних засобів, а саме: відкриття і закриття вантажного відсіку; дані тахометра; акселерація; екстрене гальмування [1]. Таким чином відбувається облік витрат фізичного зносу основних засобів та контроль за їх використанням.

4. Контроль стану вантажів. В основному здійснення контролю стану вантажів здійснюється візуальним оглядом. Але часто цей контроль не ефективний (транспортування м'яса - водій не включає рефрижератор або температура не відповідає нормам і як наслідок псування товару) [1].

Облік витрат на використані у виробництві насіння, добрива чи отрутохімікати може включати і додаткові показники якості.

5. Тривожна кнопка. Що б забезпечити безпеку водіїв на міжміських та міжнародних рейсах, система моніторингу обладнана кнопкою тривожного виклику. Дане рішення, убезпечить водіїв і вантажі у світлі зростання злочинності на дорогах, зростання якої в минулому році склав 10%.

6. Блокування двигуна. Система GPS моніторингу та спостереження lookout дозволяє віддалено блокувати транспортний засіб у разі викрадення або

іншої позаштатної ситуації. Для цього необхідно відправити SMS повідомлення на пристрій для блокування двигуна. Для кожного користувача використовується персональна технологічна схема блокування транспорту .

7. Моніторинг з Вашого мобільного телефону. Для моніторингу будь-якого об'єкта з мобільного телефону, у разі якщо Ви заблукали, перебуваєте далеко від комп'ютера, Ви можете скористатися ресурсом lookout. Ви зможете в режимі реального часу відслідковувати цікавлять Вас об'єкти.

8. Двосторонній голосовий зв'язок. Водій транспортного засобу з встановленим обладнанням GPS моніторингу може здійснювати двосторонній голосовий зв'язок з диспетчером [1].

Підтвердження факту та узгодження проведення господарських операцій має важливе значення для працівників різних виробничих підрозділів, управлінського персоналу та бухгалтерської служби підприємств.

У дослідженнях Кондрюк Л.В. та Сидорак Н.І. зазначено також переваги одночасного котролю за витратами та якістю виконаних робіт і зазаначають: «Найбільш ефективне застосування GPS і GIS -технологій можливе лише за умови тісної співпраці з системою постійного дистанційного контролю посівів на полях. Ця схема передбачає задіяти меншу кількість працівників в організації обліку робіт на полях і підтримку комунікації між окремими кластерами агропідприсмств. Слід відразу зауважити, що інші способи обліку посівів (об'їзд на легковій машині, установка спеціальної техніки спостереження на дільницях, відбір зразків для лабораторного аналізу тощо) є набагато менш інформативним і вимагає великих втрат часу і коштів. Крім того, кожне подібне спостереження складніше організувати і провести, ніж просто завантажити з будь-якого комп'ютера з доступом до Інтернету необхідні поточні дані, їх історію та їх автоматичну інтерпретацію [2]. Тобто, саме застосування новітніх технологій дозволяє оптимізувати витрати не лише на логістичні заходи, але і на бухгалтерський облік та управління витратами.

При цьому необхідно врахувати, що загальні підходи у системі бухгалтерського обліку підприємства до документального оформлення витрат

мають відповідати загальним вимогам, що затверджені у нормативно-правових актах. Так, доцільно щоб витати оплати праці працівникам зайнятим на роботах у рослинництві, здійснюють на підставі первинних документів: Табеля обліку робочого часу (ф. № ПСГ-1), Облікового листка тракториста-машиніста (ф. № ПСГ-3), Облікового листка праці та виконаних робіт (ф. № ПСГ-2), Дорожнього листа трактора (ф. № ПСГ-4). Насіння та садивний матеріал списуються за Актом на списання насіння і садивного матеріалу (ф. № ВЗСГ-2). Добрива списують Актом на використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, отрутохімікатів та гербіцидів (ф. №ВЗСГ-3). Вартість робіт та послуг сторонніх організацій відображають згідно Рахунків-фактур, власних виробництв – Подорожнього листа вантажного автомобіля (ф. № 2), а також Звіту про використання води тощо. Амортизацію основних засобів у рослинництві включають до виробничих витрат на підставі Відомостей нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за місяць (ф. № 4.6 с.-г.).

Необхідність дотримання уніфікованих вимог до документування, оцінки та інших елементів методу бухгалтерського обліку має важливе значення у збереженні теорії бухгалтерського обліку. З іншої сторони необхідно розглянути питання перегляду техніки відображення документів з використанням можливостей сучасних технічних засобів.

Список використаних джерел

1. GPS моніторинг та контроль транспорту. Офіційний сайт Компанії «Lookout». Режим доступу: https://lookout.com.ua/ua/zastosuvannya/combines;
2. Кондрюк Л. Напрями удосконалення обліку і контролю основних засобів в аграрних формуваннях України // Л.В. Кондрюк, Н.І. Сидорак // Прикладна економіка - від теорії до практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 20 жовт. 2016 р.]. - Тернопіль : Вектор, 2016. - С. 140-141.

УДК 338.583

Коненко В.В.,
к.э.н., ассистент кафедры Экономика предприятий, бизнес-администрирования и регионального развития, Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТАМИ НА ПРОИЗВОДСТВО И РЕАЛИЗАЦИЮ ПРОДУКЦИИ В УСЛОВИЯХ НЕУСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

В условиях модернизации экономики Украины и кластеризации факторов, влияющих на систему управления затратами предприятия, в частности на производство и реализацию продукции актуальным вопросом является изучение методов управления затратами предприятия как в стратегическом, так и в оперативном сегменте управления. Выбор метода обусловлен в первую очередь, целями субъекта бизнеса в области управления, а также наличием условий и средств для их применения и реализации.

Эмпирический анализ, посвященной вопросам методологии управления затратами предприятий показал, что для экономистов новым является системный характер управления затратами, западными учеными разработаны комплексные подходы к принципам и инструментам управления затратами [1, 2].

В условиях неустойчивой экономики с целью эффективного корпоративного управления, направленного на достижение поставленных стратегических целей и задач в рамках управления затратами предприятия могут найти различные методы управления затратами предприятия на производство и реализацию продукции [3].

Проанализированные *методы управления* затратами на производство и реализацию продукции, как в стратегическом, так и в оперативном аспекте управления имеют разнообразное экономическое содержание, различные цели постановки и условия применения корреспондируются с особенностями реализации.

Суть *расчетно-аналитического метода* заключается в поэлементных расчетах нормы на основании проектно-конструкторской, технологической и другой производственной документации. Он сочетает технико-экономические расчеты с анализом технологии и организации производства, качества продукции и мероприятий по их совершенствованию. Нормы и нормативы устанавливаются одновременно с разработкой и внедрением организационно-технических мероприятий.

Изменения в техническом, организационном уровне производства, в качественных характеристиках продукции, закладываемые в эти мероприятия, синхронно отражаются на величине норм и нормативов [4].

Опытный метод предполагает разработку норм исходя из производимых в производственных и лабораторных условиях опытов, исследований, замеров. Такие нормы основаны на фактически достигнутом уровне организации производства, техники и технологии, поэтому они не способствуют выявлению резервов использования ресурсов, а, следовательно, и снижению затрат на производство и реализацию продукции.

Опытно-статистический метод основывается на разработке норм исходя из анализа данных статистической, бухгалтерской, оперативно-производственной отчетности об уровне использования различных видов ресурсов за отчетный и прошлый периоды. Он хотя и выявляет резервы снижения затрат, но не показывает, за счет каких факторов может быть достигнуто это снижение. Тем не менее, данный метод применяется в процессе планирования достаточно широко в силу его относительно низкой трудоемкости разработки.

Комбинированный метод представляет собой сочетание первых двух методов.

В рамках стратегического и оперативного управления затратами является метод покрытия затрат или его ещё называют анализом затратообразующих факторов. Данный метод управления затратами вытекает из метода «директ-костинг» и позволяет определить на сколько выгодно производство и реализация отдельных видов продукции.

Таким образом, каждый из рассмотренных методов управления затратами предполагает разделение на стратегические и оперативные, что облегчает выбор определенных методов воздействия на динамику и структуру затрат предприятия.

В условиях экономической модернизации перед субъектами экономических отношений в первую очередь выступают требования, с учетом которых собственники бизнеса, топ-менеджеры вынуждены организовывать свою деятельность с точки зрения эффективной оценки бизнеса, целесообразности финансово-хозяйственной деятельности, целенаправленного управления затратами с целью внедрения инновационных механизмов по оптимизации затрат, определения способов удержания рыночных позиций и перехода на качественно новый уровень развития [5].

В рамках оперативного управления затратами предприятия, предлагается использовать *системный метод* структуризации затрат предприятия в рамках корпоративного управления на основе сегментационного алгоритма управления затратами предприятия в целях развития новых инструментов, механизмов оптимизации затрат и повышения конкурентоспособности.

Суть системного метода структуризации затрат предприятия заключается в последовательном отборе реализации приоритетных направлений деятельности субъекта бизнеса, разработке мероприятий по их достижению при адекватном обеспечении финансовыми ресурсами с учетом их эффективного использования.

Основная цель системного метода создание платформы для логического и программного подхода к структуризации затрат предприятия с целью принятия эффективных финансовых решений в рамках корпоративного управления.

Достоинства системного метода структуризации затрат предприятия заключаются в рассмотрении структуры затрат субъекта бизнеса, установлении взаимодействия статей затрат с целью определения их взаимного влияния и качественного преобразования в рамках корпоративного управления. Кроме

этого, системный метод дает возможность раскрыть более глубокие закономерности структуризации затрат предприятия.

Назначение системного метода структуризации затрат предприятия предполагает универсальное применение для субъектов экономических отношений, стратегической целью которых является оптимизация затрат предприятия и повышение конкурентоспособности на отраслевом рынке.

Фундаментальная роль системного метода структуризации затрат предприятия заключается в том, что с его помощью достигается наиболее выгодное и решение в части влияния структуры затрат на финансовые показатели деятельности предприятия.

Для решения структурированных финансовых проблем в области управления затратами предприятия использование системного метода структуризации затрат предприятия на основе сегментационного алгоритма позволит субъекту бизнеса четко формулировать цели проблемных ситуаций и находить пути их решения через экспертное оценивание и алгоритмизацию с целью достижения эффективной финансовой политики хозяйствующего субъекта в условиях динамичной экономической среды.

Список использованных источников

1. Кондраков Н. П. Бухгалтерский учет: учеб. пособие / Н. П. Кондраков – Москва: ИНФРА-М, 2014. – 635 с.

2. Гужвина Н. С. Концепции и аналитический инструментарий метода «затраты-результат» / Н. С. Гужвина // Экономический анализ: теория и практика. – 2016. – №4. – С. 39-42.

3. Доманин А. Б. Управление производством с использованием технических средств / А. Б. Доманин // Вестник машиностроения. – 2009. – №11. – С. 19-24.

4. Бухонова С. М. Особенности процессного подхода к управлению затратами предприятия / С. М. Бухонова, Ю. А. Дорошенко // Экономический анализ: теория и практика. – 2016. – №5. – С. 27-31.

5. Волкова О.Н. Управление затратами на протяжении жизненного цикла продукта и компании / О.Н. Волкова // Экономический анализ: теория и практика. – 2009. – №8. – С. 59-62.

УДК 338 **Котова І. В.**
Студентка кафедри економіки підприємства,обліку і аудиту

Науковий керівник –к.е.н., доцент **Жадан М.І.**
Запорізького національного технічного університету

ОПТИМІЗАЦІЯ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

В епоху ринкової економіки та жорсткої конкуренції на ринку, підприємства намагаються отримати максимальний прибуток від здійснення підприємницької діяльності за максимально вигідною ціною. Тому для досягнення цілі дуже важливим та актуальним є питання оптимізації витрат виробництва та зниження собівартості продукції. Досягнення оптимального рівня витрат на виробництво сприяє підвищенню конкурентоздатності продукції, стає важливою умовою успішної підприємницької діяльності, що в результаті забезпечує довгостроковий економічний зріст підприємства. Аналіз та оцінку ефективності формування витрат потрібно проводити періодично і це важливі задачі для фінансового-економічного відділу підприємства. Необхідно розробити систему управління витратами на підприємстві, щомісячно, або щоквартально і тільки тоді, маючи картину ефективності таких витрат ми можемо видати керівництву дані про їх раціональність. Для цієї мети недостатньо бухгалтерської звітності, необхідне залучення до аналізу даних управлінського обліку, який дасть можливість відкоригувати окремі бізнес-процеси, і дасть змогу прийняти вірні управлінські рішення в фінансовій, управлінській та інвестиційній діяльності.

Такі вчені, як: Р. Ентоні, Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер, Д.Г. Сігел, Н.Г. Данілочкіна, Т.В. Савицька, А.В. Череп, Є.В. Мних досліджували структуру витрат та методи їх оптимізації в своїх наукових роботах. Вивчивши їх публікації я дійшла висновку, що на підприємствах факторний аналіз використовується рідко, чим і пояснюється її актуальність. Не приділяється значна увага, але ефективності управління витратами напряму залежить подальший розвиток підприємства.

Мета теми - облік та аналіз операційних витрат підприємства та їх оптимізація в сучасних умовах.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» поняття витрат звучить так: це зменшення економічних вигід внаслідок вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками). Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для якого вони були здійснені [1].

Витрати підприємства, пов'язані із звичайною діяльністю, включаються до собівартості виробничої продукції:

- прямі матеріальні виробничі витрати,
- прямі витрати на оплату праці;
- внески на соціальні заходи;
- прямі виробничі витрати на придбання послуг інжинірінга;
- прямі виробничі витрати на страхування;
- амортизація виробничих основних засобів та нематеріальних активів;
- інші прямі витрати,
- загальновиробничі витрати (включаються до собівартості шляхом розподілення пропорційно планової собівартості).

Однією з головних умов підвищення ефективності виробництва продукції є систематичне зменшення витрат операційної діяльності, які формують собівартість продукції (робіт, послуг). Це значно важко зробити, бо рівень заробітної плати зростає, матеріали та сировина дорожчають. Рівень і розмір витрат формується під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів середовища підприємства, тому перш за все, необхідно класифікувати витрати підприємства. При проведенні факторного аналізу слід визначити, яким саме чином зміна рівня заробітної плати або підвищення чи зменшення суми на придбання матеріалів, зміна методів нарахування амортизації вплине на загальну суму операційних витрат.

Отже, оптимізація витрат – це комплексний підхід, що направлений на процес планування, аналізу, обліку та контролю витрат. Цей підхід сприяє прийняттю найвигідніших рішень економічної політики підприємства.

Процес оптимізації діяльності підприємства - це шлях пошуку найефективніших методів ведення бізнесу, за яких підприємство отримувало б максимальні прибутки з мінімальними витратами.[2, с 107]

Я можу сказати, що керівникам підприємств слід приділяти більш увагу дослідженням фінансових показників, спрямованих на підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності. Для прийняття правильних управлінських рішень підібраний аналіз та метод дозволить створити облікове аналітичне формування операційних витрат на підприємстві, що призведе до скорочення та оптимізації витрат. Всі ці процеси дадуть нам зниження собівартості та більший прибуток від реалізації продукції. Вигоду отримає не тільки підприємство, а й держава, бюджет отримає більше податків.

Обліково–аналітичне формування витратами - це ціла система, яка складається з обліку та аналізу витрат, котра дає змогу ефективно використовувати наявні ресурси економно та раціонально.

Виходячи із викладеного, можна зробити висновок, що витрати завжди будуть залишатися актуальною величиною, яку можна коригувати на будь-якому підприємстві. Для досягнення конкурентної переваги і підвищення прибутковості підприємства необхідно оптимізувати витрати, а не просто їх зменшувати.

Література

1.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати», зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 19.01.2000 р. за № 27/4248 (зі змінами та доповненнями).

2.Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов. [3-є вид.]. - К.: Лібра, 2006. — 704 с.

УДК 336.5.02

Крочак О.І.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Уманський національний університет садівництва

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Вирощуванням зернових культур займаються майже всі сільськогосподарські підприємства України, незалежно від розміру та організаційно - правової форми. Оперативне управління виробництвом зернової продукції може забезпечити лише добре налагоджений безупинний потоковий облік готової продукції в місцях виникнення витрат та зберігання.

Оперативний облік, як складова управлінського обліку, є головною базою забезпечення системи управління необхідною оперативною інформацією про короткотермінові виробничо-технологічні процеси, а разом з іншою інформацією він дозволяє за допомогою оперативного аналізу давати своєчасну оцінку процесу виробничої програми, готувати відповідне управлінське рішення.

Облік витрат на виробництво продукції зернових культур має створювати інформаційне забезпечення процесу управління в підприємствах і забезпечувати повне відображення фактичних витрат, а також впливати на них у майбутньому. Розвиток обліку з врахуванням цих вимог потребує:

- розробки нових підходів до визначення складу елементів витрат,
- впровадження елементів наукової організації та кваліфікації працівників в елементах складу статей витрат;
- впровадження інформаційних систем в управлінському обліку, що дозволить обґрунтовано регулювати всі витрати у виробничій та комерційній діяльності суб’єктів господарювання [3].

За таких умов перед товаровиробниками постає необхідність у формуванні інформаційної бази рівня виробничих витрат на виробництво продукції зернових культур, яка у повному обсязі має надавати вичерпну інформацію і ґрунтуватися на:

- обліковій інформації, що відображається у фінансовій та управлінській звітності;
- позаобліковій економічній інформації, що міститься у бізнес - планах; виробничих планах;
- планових, нормативних калькуляціях;
- кошторисі та техніко - економічній документації;
- статистичних даних по галузі; економічних оглядах;
- актах податкових та аудиторських перевірок, даних агротехнічного обліку [1, с. 123].

На нашу думку, важливого значення при організації обліку та контролю витрат слід надавати інформації щодо їх рівня за етапами технологічного процесу вирощування і зберігання зерна та видами продукції, оскільки вони лежать в основі формування об’єктів обліку витрат на вирощування зернових культур і їх калькулювання.

З метою визначення оптимального розміру витрат на вирощування і зберігання продукції зернових культур важливе значення належить показникам, сформованим на основі позаоблікових документів:

- агротехнічного обліку, де групуються та узагальнюються дані про виробничі витрати за видами робіт, що виконуються під конкретну культуру, норми, і нормативи їх витрат на 1 га посіву, на 1 ц продукції;
- техніко - економічної документації, бізнес - планів, виробничих планів, в яких систематизується інформація про технологію виробництва зерна, витрати під урожай майбутнього року, показники про витрати на виробництво і збут зерна, а також складаються кошторис поточних витрат на виробництво і калькуляція собівартості продукції зернових культур.

Своєчасний і точний облік витрат, які виникають на вирощуванні зернових культур, необхідний для правильного визначення собівартості одиниці їх продукції. Особлива зацікавленість облікових працівників та керівників суб'єктів господарювання виникає до собівартості продукції, і особливо до її впливу на формування прибутку та ціноутворення. Важливим моментом у питанні собівартості є облік витрат з відтворення робочої сили, а саме до розміру оплати праці. Тут важливим моментом облікового процесу є контроль за правильністю включення витрат на оплату праці до собівартості продукції зернових культур, не виключенням до неї можливих зловживань, тому, що собівартість продукції формується при безпосередній участі робочої сили у здійснення виробничих процесів з вирощування сільськогосподарських культур.

Оселець О.С. [2] вважає, що при дослідженні та аналізі собівартості конкретного виду продукції існують резерви зниження собівартості цієї продукції, а також фактори її зниження. Автор також розглядає такий момент, що резерви можна виявити під час проведення калькуляції, тому що вона розкриває структуру собівартості, а також при проведенні аналізу можливостей створення виробничих умов, які дозволяють здійснити економію витрат по тій чи інший статті. До факторів, що дозволяють зменшити собівартість продукції можна віднести такі заходи: використання більш доступного вихідного матеріалу; прогресивних технологій виробництва продукції, підвищення кваліфікації працівників, вдосконалення організації виробництва та нормування праці.

Для обліку витрат на виробництво продукції рослинництва можна застосувати метод «стандарт-кост». При ньому прямі витрати накопичуються безпосередньо на рахунку 23 «Виробництво», а непрямі – на окремих рахунках. До них відносять загальновиробничі витрати, амортизація основних засобів, їх ремонту, витрати на зрошення, оренду майна тощо. Співвідношення між розміром прямих і непрямих витрат рослинництва за місяцями їх виникнення різко змінюється, тому що тут присутній сезонний характер виробництва. Така

ситуація свідчить про те, що суми фактичних загальновиробничих витрат галузі рослинництва не можна відносити на об'єкти обліку щомісяця, тому що ще відсутня база для їх розподілу. Вважаємо за доцільне встановлювати нормативну ставку розподілених витрат у підприємствах у відсотках до прямих витрат по планових розрахунках на рік. По ній без записів на бухгалтерських рахунках в управлінському обліку потрібно враховувати непрямі витрати. Ця методика обліку дає можливість мати постійну інформацію про розмір витрат у розрізі окремих об'єктів обліку і орієнтовний рівень собівартості продукції в період її оприбуткування від урожаю, а не по закінченню календарного року. Це надасть можливість приймати обґрунтовані управлінські рішення протягом року.

Необхідність визначення ефективності зернового виробництва об'єктивно випливає із можливостей досягнення великої економії матеріальних ресурсів і праці виробничого персоналу в умовах визначеного напрямку науково-технічного прогресу. Це особливо актуально в умовах обмеженості розміру ресурсів, тому що чим ефективніше в масштабах держави будуть використовуватись наявні ресурси, тим ширше будуть задоволені його потреби у виробництві різних видів продукції галузі рослинництва.

Список використаних джерел

1. Моссаковський В.Б., Бублик С.Я. Управлінський облік та його особливості у сільському господарстві // Облік і фінанси АПК. - 2006. - №1. - С.129 - 138.
2. Оселець О.С. Економіка ефективності зернового виробництва в Україні // Економіка АПК. - 2010. - № 10. - С. 59 - 64.
3. Сук П. Облік витрат, виходу продукції рослинництва та обчислення її собівартості // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2002. - № 5. - С. 64 - 67.

УДК 336.5.02 **Липовецька Д. С.**
Магістр 1 курсу групи «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Чуніхіна Т. С.**
Державний Університет Інфраструктури та Технологій

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ: ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Постановка проблеми. Характерною рисою сучасної економіки є поглиблення зовнішньоекономічних зв'язків між різними країнами. Інтеграція в європейське бізнес-середовище є об’єктивним процесом, який формує зростаючі вимоги до суб'єктів господарювання та створює необхідність імплементації міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності у діяльності українських підприємств. Україна вже знаходиться на початку шляху інтеграції, але багато проблемних питань ще залишилися невирішеними, особливо актуальними залишається ряд проблем щодо управління діяльністю підприємства. Саме тому подальшого дослідження потребує комплекс питань, пов’язаних з формуванням принципово нового механізму управління витратами підприємства, адже від рівня й динаміки витрат залежать як фінансовий результат, так й збільшення національного доходу України. Вітчизняне управління витратами складається здебільшого з перевірок показників виробництва та реалізації, фінансових результатів, стану майна та лімітованої кількості організаційних питань. Також актуальність проблеми посилюється за рахунок того, що внаслідок збільшення рівня інфляції прибуток в більшості випадків досягається шляхом збільшення ціни реалізації, а не зменшення обсягу витрат.

Основні матеріали дослідження. Зважаючи на досвід таких успішних країн, як США, Японія та країни ЄС можна стверджувати, що перехід до

міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності є довготривалим та вимагає використання значної кількості ресурсів.

В Україні основні питання щодо обліку витрат регулює П(С)БО 16 "Витрати". Необхідно зазначити, що у міжнародній практиці питання щодо обліку витрат не висвітлює окремий Міжнародний Стандарт Бухгалтерського Обліку (далі по тексту – МСБО), але частково основи вказані у МСБО 1 "Подання фінансової звітності", МСБО 2 "Запаси", МСБО 16 "Основні засоби", МСБО 18 "Дохід", МСБО 23 "Витрати на позики", МСБО 38 "Нематеріальні активи" тощо. Саме методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства розкриваються у Концептуальних основах складання та подання фінансових звітів.

Застосування МСБО не є гарантією успішного функціонування підприємства, тому виникає необхідність в удосконаленні саме системи управління з подальшим переходом на ведення обліку згідно з МСБО.

В світі не існує єдиних правил державного регулювання витратами підприємництва, тому постійний пошук шляхів оптимізації обсягу витрат та забезпечення їх планового рівня привів до виникнення різноманітних методів управління витратами, таких як кайзен-костинг, директ-костинг, таргет-костинг, стандарт-костинг, бенчмаркінг витрат, кост-кіллінг тощо. Їх різноманіття зумовлено особливостями діяльності конкретних підприємств та рівня розвитку окремих країн. Спостереження показують, що підприємства більшості країн почали впроваджувати нові підходи до державного регулювання витратами підприємництва лише протягом останніх десятиліть. Обрання найбільш вдалого методу дозволяє досягати мети господарювання за рахунок ефективного керування їх обсягом, що зробить підприємство конкурентноспроможним.

Дослідження показало, що сучасні високорозвинуті країни першими звернули увагу на необхідність державного регулювання витратами підприємництва. Це США, Австрія, Нідерланди, Великобританія, Швеція,

Канада та Нова Зеландія. Основними причинами стали економічні кризи, значні податкові напруження, скорочення державних видатків тощо.

З огляду на світовий досвід можна сказати, що уряд країн із розвинутою ринковою економікою не має значного тиску на регулювання витрат, але абсолютної свободи у даних діях немає. Державне втручання в утворення цін залежить від багатьох факторів, наприклад, від економічного розвитку країни, стану інфляції, рівня конкуренції тощо. Зрозуміло, що під час кризових економічних ситуацій втручання держави є більш помітним та вимогливим. Наприклад, у Франції на законодавчому рівні виділені основні напрями регулювання державою витрат підприємств, що згодом ще розділяються на більш детальні програми в рамках окремих напрямів. У Канаді на законодавчому рівні введена концепція ощадливого виробництва.

Серед проблем, що заважають ефективно перейняти досвід успішних країн на національному рівні, виділимо наступні: наявність значного сектору тіньової економіки; неоднозначність нормативно-правової бази стосовно ведення обліку як за національними стандартами, так і за міжнародними; недостатність висококваліфікованих спеціалістів; відсутність продуманої внутрішньої політики підприємства щодо обліку та управлінню витратами; відсутність системи моральної та матеріальної мотивації співробітників компаній; невідповідність інформаційного забезпечення вимогам управління; нескоординованість дій між елементами системи управління; відсутність відповідальних осіб на конкретних стадіях; відсутність довгострокової стратегії щодо управління витратами; невдала переорієнтація вітчизняної практики з урахуванням зарубіжного досвіду на вирішення завдань, поставлених перед управлінням у ринкових умовах.

Досвід державного регулювання витратами в успішних країнах дозволяє сформулювати пропозиції, що спрямовані на його адаптацію в українські реалії, такі як: створення єдиної стратегії розвитку підприємства із зазначенням функцій кожного його елементу; постійне підвищення кваліфікації апарату управління, в тому числі бухгалтерії, адже нормативна база постійно зазнає

змін; створення працюючої програми мотивації для співробітників; мінімізація часу на отримання та обробку інформації за рахунок використання сучасних інформаційних систем або розробки власного програмного забезпечення; визнання значення державного регулювання витратами підприємництва для вирішення глобальних проблем держави шляхом унормування певних критеріїв, наприклад, прогнозованого економічного та соціального ефекту, збільшення рівня інвестиційної привабливості, збільшення надходжень до національного бюджету з подальшим збільшенням соціальних гарантій для населення тощо.

Висновки. Підсумовуючи дане спостереження скажемо, що в умовах інтеграційного розвитку та виходу все більшої кількості українських підприємств на зовнішньоекономічний ринок перед українськими підприємствами постає велика кількість проблемних питань. Так як результати діяльності підприємства цілком визначаються ступенем ефективності управління, то подальше реформування економіки і розвиток ринкових відносин потребує удосконалення функціонування чинних елементів систем підприємства з метою задоволення потреб апарату управління.

Звісно, що вирішення даних питань займе досить багато часу, особливо у нашій країні. Але якщо цілеспрямовано виконувати поставлені завдання, то з плином часу перетворення будуть все більш помітні. Особливу увагу необхідно звертати на те, що успішним міжнародним досвідом можна користуватися тільки з урахуванням особливостей нашої країни та кожного окремого підприємства.

УДК 658 **Лобас І.С.,**
студентка

Будько О.В., *проф., к.е.н.,*
керівник секції обліку і аудиту кафедри фінансів та обліку
Дніпровський державний технічний університет ДДТУ,
м. Кам'янське

ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Оплата праці на сьогодні є основним джерелом доходів населення. Завдяки заробітній платі працівники мають мотивацію до майбутнього кар'єрного росту і підвищення трудового потенціалу. Праця робітників є важливою складовою частиною процесу виробництва, споживання, розподілу і перерозподілу створеного продукту. Заробітна плата має відповідати якості та кількості праці робітників, тому що будь-яка праця повинна належно і гідно винагороджуватися. Відтак, організація бухгалтерського обліку заробітної плати – це одна з найголовніших і складних ділянок, яка потребує наявності та застосування точної і оперативної інформації, у якій повинні відображатися такі складові, як втрати робочого часу, категорія працівників, плинність кадрів та виробничі витрати.

Основними завданнями організації обліку праці та заробітної плати на підприємстві є: контроль за обліком використання робочого часу; контроль за виконанням норм виробітку; облік виробітку працівників; узагальнення заробітної плати за її формами та видами; облік розрахунків з робітниками по заробітній платі та інших виплатах; організація виплати заробітної плати працівникам; організація роботи бухгалтерії.

Щоб реалізувати всі ці завдання потрібно, забезпечити облік особового складу підприємства і його робочого часу із суворим і чітким дотриманням законодавства про працю. У наказі про облікову політику підприємства треба визначити такі положення: документування операцій з оплати праці та форми їх

кадрової документації; алгоритм створення резервів на виплату відпусток; системи і форми оплати праці; порядок внесення змін в організації праці.

Об'єкти організації обліку праці на підприємстві та її оплати за складом ідентичні на усіх підприємствах, але на технологію обліку та роботу бухгалтерії впливають особливості технології та організації виробництва, від яких вона безпосередньо залежить. Організація обліку праці та її оплати на підприємстві полягає у виборі та впровадженні у практику методів збору та обробки інформації, а також технічних засобів обліку та оргтехніки, які найбільш відповідають організаційно-технічним умовам і дозволяють з найменшими затратами у визначенні терміни одержати інформацію, що необхідна для управління підприємством [1].

Одним із напрямків покращення системи оплати праці і підвищення її продуктивності є стимулювання працівників. Для того, щоб покращити мотиваційну роль оплати праці на підприємстві, потрібно запровадити такі заходи:

- організувати якомога позитивний психологічний клімат в середині колективу, завдяки якому буде проявлятися ініціативність працівників та зростатиме ступінь відповідальності за виконану роботу;

- сформувати гнучку систему нарахування премій та надбавок до заробітної плати, які відбивали би затрачені зусилля працівника та стимулювали би його до більш продуктивної праці;

- встановлення чітких показників преміювання персоналу та забезпечення прозорої системи обліку робочого часу та результатів праці;

- стимулювання працівників до підвищення кваліфікаційного рівня для підвищення трудового потенціалу підприємства.

Зарубіжний досвід показує, що в умовах економічної кризи слід використовувати якісну, а значить і високооплачувану робочу силу, яка може бути гідним конкурентом у виготовленні власної продукції. Але на жаль, українські роботодавці дотримуються старих принципів, тобто використовують метод зниження рівня заробітних плат своїх працівників та скорочення їх

штатів. У нинішній час в Україні поширена практика оплати праці у конвертах, тому звідси і мільйонне недоврахування коштів у бюджеті держави та у різних соціальних фондах, особливо це стосується пенсійного фонду. Одним із можливих напрямів антикризової політики у даній ситуації може стати закордонний досвід застосування диференційованої шкали оподаткування для населення з низьким рівнем заробітних плат і підвищення податкових відрахувань для прошарків населення, які мають високий рівень доходів.

Розрахунок заробітної плати є дуже відповідальною і трудомісткою роботою, яку треба виконати за короткий термін між наданням інформації та виплатою працівнику. Тому заздалегідь підготовлений порядок обліку допоможе зекономити час. Організація оплати праці справляє великий вплив на ефективність діяльності підприємства. Що стосується ефективності праці, то це співвідношення між результатами праці та величиною витрат, що виражається в досягненні максимального ефекту за мінімальних витрат. Тобто, збалансування цих чинників і є результатом ефективної організації оплати праці [2].

Процес організації бухгалтерського обліку операцій з оплати праці має бути направлений на мотивацію зростання до продуктивності праці, використання встановленого обсягу робочого часу та повного висвітлення загальної чисельності працівників для цілей ефективності оподаткування. З цією метою кожне підприємство має чітко розподілити функціональні обов’язки облікового забезпечення між підрозділами. Удосконалення організації бухгалтерського обліку операцій з оплати праці на підприємстві має також виходити з оптимізації тарифного регулювання заробітної плати. Варто, удосконалити застосування тарифної системи шляхом встановлення співвідношення тарифної ставки відповідно до рівня кваліфікації працівників; запровадити гнучку форму та систему оплати праці, в тому числі контрактні та безтарифні; розробити внутрішні тарифні умови нарахування заробітної плати як чинника зростання до мотивації та стимулювання на підприємствах; удосконалити мотиваційний механізм регулювання окладу; удосконалити процес нормування (засіб регулювання нарахування заробітної плати);

обґрунтувати вибір ефективної форми і системи оплати праці та закріпити у положенні про облікову політику; регулювати порядок нарахування заробітної плати нормами колективного договору [3].

Отже, можна зробити висновок, що для удосконалення і покращення системи обліку оплати праці необхідно: створити якісну систему стимулювання та мотивування працівників, використовувати закордонний досвід застосування диференційованої шкали оподаткування для населення з низьким рівнем заробітних плат, якісно і чітко розподілити між підрозділами функціональні обов'язки облікового забезпечення, а також оптимізувати тарифне регулювання заробітної плати.

Список використаних джерел

1. Брік С. В. Шляхи вдосконалення організації обліку оплати праці на підприємстві / С. В. Брік, Д. В. Дегтяр // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ "ХПІ". – 2015. – № 60 (1169). – С. 94-97.

2. Кім Г.С. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. / Г.С. Кім, В.В. Сопко, Ю.Г. Кім; 2-ге вид., перероб. та доп. - К.: Центр навчальної літератури, 2009.

3. Лишиленко О. Бухгалтерський облік розрахунків за виплатами працівникам / О.Лишиленко // Бухгалтерський облік та аудит. – 2012.

УДК 657.631 **Михасик О.Д.**
ст.викладач, кафедри бухгалтерського обліку

Бабак А.М.
студентка групи ОБФі-14-2
Університет державної фіскальної служби України

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК УНІВЕРСАЛЬНА МОВА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Поглиблення міжнародної інтеграції України сприяє дедалі більшому поширенню МСФЗ на вітчизняних підприємствах. На сьогодні актуальним питанням є ряд проблем, які зустрічають перед собою фахівці при запровадженні міжнародних стандартів на підприємстві.

Міжнародні стандарти фінансової звітності досліджували провідні вчені-економісти, а саме: В. Бачинський, М. Лучко, В. Швець, Ф. Бутинець, С. Голов, Н. Горицька, Є. Мних, М. Кужельний, О. Малишкін, Г. Кірейцев, Н. Малюга, В. Пархоменко, Н. Ткаченко, В. Сопко, та ін. У працях вчених приділено увагу напрямам розвитку системи обліку, проблемам регулювання бухгалтерського обліку в Україні в умовах адаптації до Міжнародних стандартів, питанням трансформації звітності, складеної за національними стандартами, у звітність за МСФЗ. Однак деякі теоретичні питання залишаються ще невирішеними та потребують подальшого дослідження.

Міжнародні стандарти почали впроваджуватись в нашій країні ще з початку її незалежності, а саме, як тільки перші іноземні бізнесмени зацікавились у відкритті чи придбанні в Україні власних дочірніх компаній.

Головною проблемою, на той час, був дефіцит у кваліфікованих кадрах, які мали б достатній досвід та розумілися у веденні міжнародного обліку. Для вирішення даної проблеми, досвідчені бухгалтери та аудитори створили у 1996 році Федерацію професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ). Саме за участі фахівців ФПБАУ та за підтримки USAID з початку XXI століття запроваджувалася русифікована сертифікаційна програма CAP-CIPA, яка була спрямована на підвищення кваліфікації бухгалтерів. 2012 рік став знаменним тим, що МСФЗ стало обов’язковим для банків, публічних акціонерних товариств та інших суб’єктів фінансового сектору. Інша частина суб’єктів

господарювання отримала право на добровільній основі перейти на МСФЗ, чим не зволікаючи, скористались компанії з іноземним капіталом, це дозволило їм відмовитись від ведення паралельного обліку.

Позитивні фактори від офіційного запровадження МСФЗ для підприємств України відображено на рис. 1.

Підготовка міжнародної звітності є трудомістким процесом, тому потребує кваліфікованих працівників і внутрішньої готовності менеджменту підприємства до більшої відкритості щодо висвітлення динаміки фінансового стану підприємства та його результатів діяльності - перед учасниками підприємства та іншими користувачами звітності.

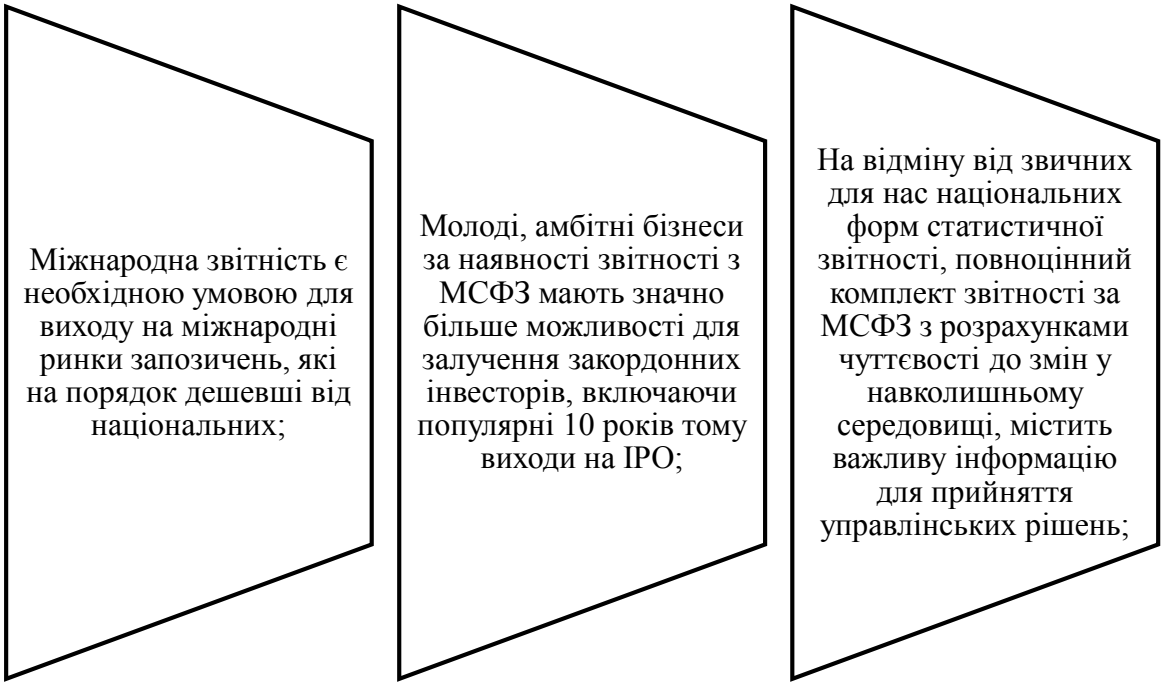

Рис.1 Позитивні сторони офіційного запровадження МСФЗ для підприємств України.[1]

Основними перешкодами для ведення звітності та обліку за МСФЗ в України є:

1) Брак кваліфікованого персоналу. На даний час на ринку праці в Україні недостатньо фахівців з МСФЗ, тому переважно менша кількість підприємств має змогу складати звітність та вести облік згідно МСФЗ самостійно, більша кількість змушена звертатися до консалтингових і аудиторських компаній.

2) Відсутність прозорості. Забезпечення прозорості суб'єктів національної економіки має величезне значення, оскільки, ринкова вартість капіталу визначається двома ключовими чинниками: майбутніми доходами та майбутніми ризиками. Деякі ризики дійсно характерні для діяльності самих організацій, проте є й такі, які спричинені відсутністю необхідної інформації, відсутністю точних відомостей про прибутковість капіталовкладень. Кредитори і інвестори згодні одержувати менший прибуток, але бути впевненими в тому, що достовірна, справедлива і точна інформації знизить їх ризики.

3) Великі затрати. Найбільш суттєвими витратами для підготовки звітності по МСФЗ, є витрати на наймання компетентного персоналу, таких як фахівців зі складання звітності по міжнародним стандартам або навчання персоналу підприємства, а також на консультаційні та аудиторські послуги

На сьогодні можна констатувати такі результати впровадження МСФЗ в Україні: прийнятий Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» ; досягнуто домовленість з НБУ та професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів про спільні та скоординовані дії використання в Україні МСФЗ (Меморандум про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні МСФЗ); налагоджується співпраця з Радою по МСФЗ; оприлюднені міжнародні стандарти на веб-сайті Міністерства фінансів України. Основні переваги застосування МСФЗ полягають у наступному: залучається закордонне фінансування; підвищується корпоративний імідж шляхом публікації більш якісної фінансової інформації; посилюється фінансова прозорість; досягається порівнянність фінансової інформації, підготовленої у різних країнах; зростає ступінь популярності компаній в середовищі конкурентів, покупців і на фінансових ринках.

Список використаних джерел

1. Максімова В. Ф. Бухгалтерський облік: Підручник для студентів вищих навчальних./ В. Ф. Максімова/ – Одеса: ОНЕУ, 2012– 670 с.

2. Маслак О.О., Жежуха В.Й. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб./ Маслак О.О., Жежуха В.Й./– Львів: «Новий світ», 2012 – 301 с.

3. Міжнародні стандарти фінансової звітності на сайті Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/ article/ main?art_id =92410&cat_id=92408.

УДК 657.3:658.14 **Мостова Ю.Б., Булигіна Д. О.**
студенти V курсу фінансового факультету

Науковий керівник – **Серьогін С. С.**
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро, Україна

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК МЕТОД ВИЯВЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

На сучасному етапі розвитку суб'єктів господарювання все більше уваги приділяється методам підвищення ефективності діяльності підприємства в умовах фінансово-економічної нестабільності держави. У зв'язку з цим усе частіше на перший план висуваються проблеми підвищення рівня фінансової стійкості підприємства та зниження можливості виникнення фінансових ризиків.

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють такий обсяг фінансових ресурсів і такий спосіб їх використання, при якому підприємство, вільно і ефективно маневруючи грошовими коштами, забезпечує безперервність і розвиток процесу виробництва та реалізації продукції за рахунок зростання капіталу при збереженні платоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [4].

Фінансова діяльність підприємства у всіх її формах пов'язана з численними фінансовими ризиками, які мають значний вплив на фінансову стійкість підприємства. Враховуючи економічну сутність та різні трактування даного терміну, можна сказати, що фінансовий ризик на підприємстві – це ймовірність виникнення від'ємного результату, упущення вигоди, недоотримання прибутку, матеріальних чи фінансових втрат.

Серед усіх ризиків діяльності суб'єктів господарювання, фінансові ризики є основними, оскільки ставлять під загрозу подальшу успішну діяльність підприємства. Їхня дія зумовлює зниження фінансових результатів і фінансової стійкості підприємства.

Ризик зниження фінансової стійкості (або ризик порушення рівноваги фінансового розвитку) — це ризик, який генерується недосконалістю структури капіталу (надмірною часткою використовуваних позикових коштів), тобто дуже високим коефіцієнтом заборгованості (низьким коефіцієнтом фінансової стабільності), що породжує незбалансованість позитивного і негативного грошових потоків підприємства за обсягами [2].

Показники фінансової стійкості – це перш за все показники, що характеризують структуру пасивів страхової компанії. За їх допомогою оцінюється склад джерел фінансування і співвідношення між ними (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Показники фінансової стійкості підприємства

Назва показника	Розрахунок на основі балансу	Норма
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу)	$\frac{p.1495 + p.1520}{p.1900}$	> 0,5
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p.1595 + p.1696}{p.1900}$	< 0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{p.1900}{p.1495 + p.1520}$	< 2
Коефіцієнт фінансової стабільності	$\frac{p.1495}{p.1595 + 1695}$	> 1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{p.1195 - p.1695}{p.1495}$	> 0,5
Коефіцієнт обігу власного капіталу	$\frac{Ф.2(p.2000)}{Ф1(p.1495з + p.1495п)/2}$	-

Коефіцієнт фінансової незалежності показує частку власного капіталу у загальній сумі джерел коштів (валюті балансу). Зростання коефіцієнта фінансової незалежності говорить про забезпеченість підприємства власними коштами.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу показує частку позикового капіталу у загальній сумі джерел коштів (валюті балансу). Зниження даного

показники говорить про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності показує, яка сума коштів припадає на одиницю власного капітал.

Коефіцієнт фінансової стійкості показує співвідношення власного і залученого капіталу. Якщо даний коефіцієнт є меншим за норматив, то на підприємстві більша частка залученого капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу характеризує ступінь мобільності використання власних коштів страхової компанії.

Коефіцієнт обігу власного капіталу відображає швидкість обігу вкладеного власного капіталу. Зростання коефіцієнту обігу власного капіталу говорить про прискорення темпів оборотності капіталу (активів) [1].

Отже, якщо зазначені показники відповідають нормативним значення, то можна зробити висновок що підприємство є фінансово стійким, а саме здатне:

- протистояти операційним труднощам;
- за рахунок власних коштів спроможне забезпечити достатньо запасів і витрат;
- не допускати наявності невиправданої кредиторської заборгованості;
- своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями перед кредиторами;
- продовжувати сталу фінансово-господарську діяльність згідно з визначеною економічною стратегією розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Валугіра Н. М. Вплив ризиків на фінансову стійкість підприємства / Н. М. Валугіра // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – Т. 2. – С. 15 – 18. 2. Копачова К.І. Управління ризиком зниження фінансової стійкості на туристських підприємствах / К.І. Копачова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. − № 2. – С. 151−157. 3. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» від 26.01.2001 р. №49/121. 4. Слободян Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах / Н. Г. Слободян // Економічний аналіз. - 2015. - Т. 18(2). - С. 239-245.

УДК 330.53 **Мудрак І. С.,**
здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Толмачова А.М.,
асистент кафедри обліку та оподаткування
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

У кожній розвиненій державі є організації, які виконують різні функції, не пов'язані з комерційною діяльністю. Мета, яку ставлять перед собою такі організації, - це не отримання прибутку, а допомога, як правило, малозабезпеченим верствам населення. Вони займаються розвитком спорту, культури, благодійництвом, політикою тощо. Дані організації також називають «громадськими».

Питанням діяльності благодійних організацій приділяли увагу такі вчені, як, Н. В. Глебова, Н. Ю. Беляєва, Л. Е. Бідний, В. І. Борисова, М. І. Брагінський, С. В. Вороніна, Г. В. Гончаренко, В. Л. Згурська, О. В. Козерод, В. М. Корнієнко, О. Ю. Літвіна, О. І. Сидоренко та ін..

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» визначає громадську організацію як «громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи», тобто це одна з організаційно-правових форм громадських об'єднань в Україні. Контроль за діяльністю благодійних організацій, в тому числі і за порядком використання ними майна та грошових коштів, призначених для благодійної допомоги, здійснюється органами виконавчої влади відповідно до їх компетенції [1].

Так як громадські об'єднання, зокрема і благодійні організації, не ведуть комерційну діяльність, вони звільняються від сплати податку на прибуток. Але вести бухгалтерський облік та подавати звітність вони зобов'язані.

Пунктом 1 статті 2 Закону України від 16 липня 1999 року №996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», із змінами та

доповненнями, встановлено, що цей Закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством [2].

Тобто, бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться неприбутковою організацією.

Бухгалтерський облік благодійних організацій має свої особливості. До початку року кожна благодійна організація повинна скласти кошторис доходів і витрат відповідно до благодійної програми, де передбачаються всі можливі доходи та витрати на наступний рік.

Кошти, отримані благодійними організаціями як джерело фінансування певних заходів, у тому числі внески засновників, являють собою цільове фінансування. Цільове фінансування не є доходом до тих пір, поки немає підтвердження того, що воно буде отримане і підприємство виконає умови щодо такого фінансування. Отримане цільове фінансування визнається доходом протягом тих періодів, в яких були понесені витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування.

Надходження грошових коштів у вигляді благодійних внесків в бухгалтерському обліку відображається за кредитом рахунка 48 «Цільове фінансування і цільові надходження».

За дебетом рахунка 48 відображаються:

- визнання фінансування доходом у кореспонденції з рахунками 718 «Інші доходи від операційної діяльності» і 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів»;
- повернення невикористаних сум у кореспонденції з рахунком 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
- зменшення цільового фінансування при використанні на капітальні інвестиції в кореспонденції з рахунком 69 «Доходи майбутніх періодів».

Аналітичний облік цільових надходжень ведеться за їх призначенням і джерелами надходжень.

Надходження пожертвувань у вигляді необоротних активів відображається за кредитом рахунка 424 «Безоплатно отримані необоротні активи». За дебетом рахунка 424 відображається визнання доходу в сумі амортизації в кореспонденції з рахунком 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів».

Доходи від отриманих відсотків є іншими фінансовими доходами та обліковуються за кредитом субрахунку 732 «Відсотки отримані».

Витрати благодійної організації складаються з витрат на здійснення статутної мети і на утримання самої організації. Розмір витрат на утримання не може перевищувати 20 % кошторису благодійної організації на поточний рік [3, с. 29 – 31].

Інструкцією з застосування плану рахунків № 291 благодійним організаціям надано право вибору методу обліку витрат: із застосуванням рахунків класу 8 «Витрати за елементами», класу 9 «Витрати діяльності» та класів 8 і 9 одночасно [4]. На нашу думку доцільніше було б застосовувати рахунки 8 класу «Витрати за елементами» закриваючи їх на рахунок 23 «Виробництво» до якого відкривати аналітичні рахунки за видами благодійних програм, що виконуються. Також відкрити окремий аналітичний рахунок 231 «Витрати на управління благодійною організацією». На цей рахунок слід відносити лише витрати, які не передбачені кошторисом конкретних програм.

Після закінчення звітного періоду рахунок 23 «Виробництво» слід закривати на рахунок 79 «Фінансові результати», але до цього рахунку слід попередньо відкрити аналітичні рахунки, які аналогічні назвам проектів, що реалізуються благодійною організацією [5].

Отже, бухгалтерський облік та оподаткування – це обов’язкова умова належного управління неприбутковими організаціями в сучасних умовах господарювання, невід’ємна частина їх діяльності. Зміни, які відбуваються в обліковій системі та національній економіці вимагають удосконалення

методології та організації бухгалтерського обліку, а також підходів до оподаткування неприбуткових організацій. Все це має проводитися відповідно до вимог міжнародних стандартів та чинного податкового законодавства з врахуванням особливостей діяльності таких організацій в Україні [6, с. 1293].

Список використаних джерел:

1. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5073-17
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14
3. Облік у неприбуткових організаціях : конспект лекцій / Н. В. Глєбова, І. Г. Волошан. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. – С. 29 - 31.
4. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: інструкція від 30.11.1999р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99
5. Толмачова А. М. Теоретичні та практичні аспекти обліку витрат профспілкових організацій. / Толмачова А. М, Панченкова Ю. В. // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2018. - № 1. – С. 97-100.
6. Романів Є.М., Дида О.В. Бухгалтерський облік і оподаткування неприбуткових організацій: особливості та порядок проведення в Україні. / Романів Є.М., Дида О.В. // Молодий вчений – 2017. - № 11. – С. 1293.

УДК 336.733 **Надієвець Л. М.,**
к.е.н., декан факультету економіки та маркетингу

Гусарчук І. О.
студент групи ФБ (м)-11
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасний час існують численні дослідження різноманітних аспектів оборотних активів, що пояснюється винятковою важливістю цього елемента господарського процесу. Аналіз економічної літератури показав неоднозначність думок науковців щодо трактування рис, властивостей і елементів оборотних активів, розуміння їхньої сутності, як об'єкту управління.

Нами виокремлено наступні головні елементи, взаємозв'язок яких складає сутність оборотних активів підприємства (рис. 1).

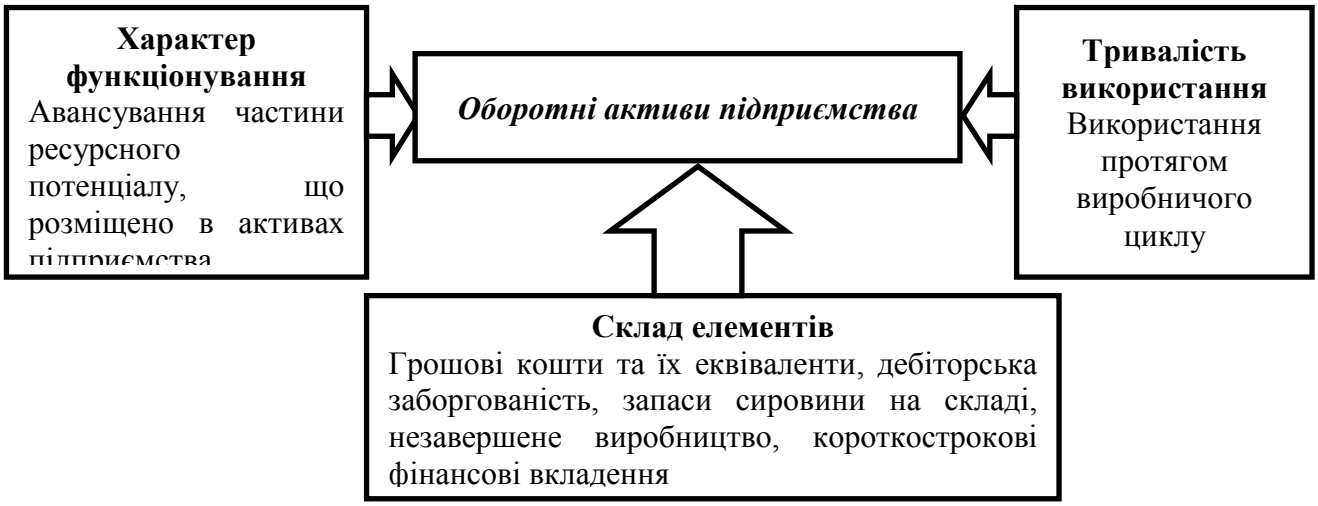

Рисунок 1. Характеристика поняття «оборотні активи» [узагальнено на основі [1, с. 15-17]]

З урахуванням зазначених умов доцільним є трактування категорії «оборотні активи» як елементу ресурсного потенціалу, що контролюється організацією й призначений для забезпечення безперервного й планомірного

процесу господарської діяльності, споживається однократно з метою забезпечення певної економічної вигоди у майбутньому [2].

Управління оборотними активами є одним із пріоритетних напрямів у системі фінансового менеджменту, оскільки вливає на ефективність прийнятих управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства та оперативного управління його фінансовими ресурсами.

Тому, на нашу думку, управлінням оборотними активами доцільно розглядати як сегмент загальної фінансової стратегії підприємства, спрямований на забезпечення необхідної потреби в оборотних активах та джерелах їх фінансування, з метою забезпечення стабільної ефективності господарської діяльності та фінансової самостійності суб'єкта господарювання.

Слід зазначити, що необхідність та важливість управління оборотними активами підприємства в умовах фінансової нестабільності визначаються браком фінансових ресурсів необхідних для забезпечення потреби в оборотних активах, забезпечення безперервності та збалансованості господарських процесів, досягнення стабільної платоспроможності, рентабельності та інших результатів фінансової діяльності підприємства. Тому метою управління оборотними активами підприємства є забезпечення оптимального поєднання необхідних обсягів усіх складових оборотних активів із джерелами їх фінансування відповідно до цільового призначення, що сприятиме формуванню належного рівня платоспроможності та рентабельності.

Управління оборотними активами направлене на вирішення таких завдань:

- формування достатнього обсягу оборотних активів із позиції забезпечення поточної платоспроможності;
- оптимізація елементів оборотних активів, спрямована на виконання нормативів ліквідності;
- ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та рентабельності діяльності суб'єкта господарювання;
- формування джерел фінансування оборотних активів із урахуванням

вимог забезпечення фінансової стійкості [3].

Відповідно до зазначеної мети та завдань управління оборотними активами підприємства має здійснюватися за схемою, представленою на рис. 2.

Рис. 2. Порядок управління оборотними активами торговельного підприємства [систематизовано автором на основі [4]]

Отже, дослідження сутності управління оборотними активами підприємства дозволило сформувати авторське визначення даного поняття, окреслити мету, задачі та порядок здійснення управління оборотними активами.

Список використаної літератури

1. Власова Н О. Управління оборотними активами в підприємствах роздрібної торгівлі: монографія / Н. О. Власова та ін. – Харків: ХДУХТ, 2014. – 258 с.

2. Швець Ю. О. Управління оборотними активами підприємств / Ю. О. Швець, А. В. Скворцова // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2015. – № 13. – С. 127–130.

3. Чобіток В. І., Пятилокотова К. С. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2013_41/13cvieic.pdf.

4. Сукач О. Підходи до управління оборотними активами Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe?

УДК 330.522.4 **Нижник Т. М.**
студентка 5 курсу
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., **Винятинська Л. В.**,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСБО 9 «ЗАПАСИ» І МСБО 2 «ЗАПАСИ»

Постановка проблеми. В умовах розвитку міжнародної економіки, глобалізаційних процесів, розширення зовнішньоторговельних зв'язків, збільшення обсягів прямого іноземного інвестування набувають актуальності питання адаптації вітчизняної практики обліку до міжнародних стандартів, обмеженості ресурсів, виникає потреба постійного порівняння витрат та одержання доходів. Можливість усунення або передбачення впливу багатьох негативних внутрішніх і зовнішніх чинників з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат і доходів. Річну фінансову звітність за міжнародними стандартами подають публічні акціонерні товариства, банки страхові компанії та підприємства за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. Більшість положень ПСБО і МСФЗ не суперечать одне одному, проте ряд протиріч все ще існує.

Методологічні засади формування інформації про запаси та її розкриття визначаються національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку далі – П(С)БО 9 «Запаси» і міжнародними стандартами бухгалтерського обліку далі – МСБО 2 «Запаси». Проблеми даної категорії досліджуються у працях вчених економістів: Голов С. Ф., Гура Н. О., Голубнича Г. П., Жук В.М., Засадний Б. А., Камінська Т.К., Костюченко В. М., Талайло О.О., Харламова О., Швець В.Г.

Виклад основного матеріалу. Регулювання обліку запасів здійснюється за допомогою МСБО 2 «Запаси» та ПСБО 9 «Запаси». Тому П(С)БО 9 «Запаси» має ряд спільних моментів з МСБО 2 «Запаси» , зокрема до них відносяться:

- сировина, основні та допоміжні матеріали, інші цінності, призначені для господарської діяльності;

- незавершене виробництво;

- готова виготовлена на підприємстві продукція;

- цінності придбані для подальшого продажу і використання;

- малоцінні та швидкозношувані речі та засоби;

- молодняк тварин і тварини на вирощуванні та відгодівлі. [1]

Для досягнення гармонії національних та міжнародних стандартів фінансової звітності перш за все необхідно виявити ряд протирічь та розбіжностей, що виникають між ними.

Розглянемо особливості обліку запасів згідно з МСБО 2 «Запаси»:

а) Інвентаризація запасів проводиться на кінець року для підготовки річної фінансової звітності у місцях їх зберігання. На основі результатів інвентаризації визначають та оцінюють залишки запасів на кінець звітного періоду, які списують на рахунки відповідних запасів із кредиту рахунка фінансових результатів; [2]

б) Запаси мають відповідати критеріям визнання активу. Якщо ж існує імовірність, що запаси ніколи не призведуть до надходження можливих економічних вигід у майбутньому, то їх необхідно списувати на витрати періоду та присвоювати статус «неліквідних». Ступінь неліквідності може бути різним. Його оцінюють виходячи з професійного судження. Якщо є хоча б невелика ймовірність, що запаси в майбутньому (через один операційний цикл) при певних обставинах все ж таки зможуть принести будь-які економічні вигоди, підприємство може створити контрактивний резерв, який не створювався раніше в національній обліковій системі. Сума зниження вартості запасів та всі втрати запасів (брак, псування тощо) включаються до витрат того періоду, в якому відбулися ці події. При цьому доведення балансової вартості запасів до чистої вартості їх реалізації може бути здійснено шляхом прямого списання або через створення резерву знецінення запасів. У першому випадку списання уцінки запасів відображається по кредиту рахунків обліку

відповідних запасів і дебету рахунків витрат звітного періоду (наприклад, «Операційні витрати»). Відповідно у Звіті про фінансові результати ці витрати відображаються як операційні; [3]

в) У МСФЗ відсутня така категорія запасів як малоцінні швидкозношувані предмети. При підготовці річної фінансової звітності за міжнародними стандартами необхідно: або списати вартість МШП на витрати за ознакою несуттєвості (якщо вони справді мають незначну вартість), або перевести їх у склад запасів та обліковувати на окремому субрахунку по аналогії з іншими запасами;

г) У МСФЗ не виділяється такий елемент запасів як напівфабрикати. Тому, якщо на підприємстві ця стаття є суттєвою, то цілком допустимо зберігання її в складі запасів при умові дотримання всіх критеріїв визнання;

ґ) Згідно з МСФЗ не встановлені спеціальні правила для оцінки первісної вартості запасів в момент їх надходження та правила обліку запасів отриманих в обмін на інші запаси, безоплатно отримані, внесені в якості внеску в статутний капітал.

Відсутні правила спеціального обліку по недостачам і втратам від псування запасів та обліку транспортно-заготівельних витрат.[2]

д) Інформація про запаси відображається у формі № 1 Звіт про фінансовий стан (Баланс) та формі № 5 Примітки до річної фінансової звітності. У фінансовій звітності слід розкривати:

- облікові політики, прийняті для оцінки запасів, включаючи використані формули собівартості;

- загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятними для суб’єкта господарювання;

- балансову вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації мінус витрати на продаж;

- суму запасів, визнаних як витрати протягом періоду;

- суму будь-якого часткового списання запасів, визнану як витрати протягом періоду;

- суму будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, визнану як зменшення суми запасів, яка визнана як витрати періоду; балансову вартість запасів, переданих під заставу для гарантії зобов'язань. [2]

Висновки. Отже, можна відзначити, що П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси» мають спільні та від'ємні риси. Так визначення поняття «запасів», умови визнання їх і основні поняття, пов'язані з ними, а також рекомендації щодо використання методів оцінки запасів в обох стандартах є тотожними. Основними відмінностями між двома стандартами є склад запасів, склад витрат, що входять до собівартості.

Незважаючи на те, що національні стандарти обліку побудовані на підставі Міжнародних стандартів, виникають розбіжності обліку в Україні та зарубіжних країнах відповідно до специфіки національної системи.

Тому, необхідно відмовитись від жорсткої регламентації обліку, а саме: удосконалювати національні П(С)БО та гармонізувати їх з МСФЗ, також забезпечити належне професійне навчання практикуючих бухгалтерів.

Список використаних джерел.

1) Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99.

2) Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_021 .

3) Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 .

УДК 657.2

Озеран В.О.
к.е.н., професор, професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

Бабій Ю.В.
магістрант
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ВИДАТКИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: СУТНІСТЬ ТА ВИЗНАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

Бухгалтерський облік в бюджетних установах є системою контролю за наявністю та рухом бюджетних і позабюджетних коштів. Найбільш специфічними об'єктами в обліку установ є доходи, видатки і результати виконання кошторису. Серед них облік видатків є найскладнішим і найвідповідальнішим.

Ключовим напрямком модернізації обліку та звітності у бюджетних установах професійні економісти та бухгалтери визначають розробку та запровадження в державному секторі національних стандартів на основні міжнародних.

Бюджетні установи у процесі надання нематеріальних послуг здійснюють видатки, які за економічним змістом відрізняються від витрат суб'єктів підприємницької діяльності. Існують різні тлумачення терміну «видатки». Вони наведені в табл.1.

Таблиця 1

Визначення поняття "видатки" у працях вчених-економістів

Автор	Визначення поняття «видатки»
Александров В.Т.	видатки - один з найважливіших показників фінансово-господарської діяльності бюджетних установ. Вони є основою для визначення результатів виконання кошторису доходів і видатків, його аналізу з метою виявлення внутрішніх резервів [1]
Лондаренко О.О.	видатки бюджетних установ є централізованими видатками, оскільки здійснюються за рахунок коштів відповідного бюджету (державного або місцевого). Вони є прямими цільовими витратами держави, що забезпечують її безперебійне функціонування і відображають економічні відносини, що пов'язані з розподілом і перерозподілом частини національного доходу, яка концентрується у бюджеті [5]

Продовження таблиці 1

1	2
Джога Р.Т.	під видатками розуміють державні платежі, які не підлягають поверненню, а тобто не створюють і не компенсують фінансові вимоги і поділяються на відплатні (обмінюються на товари чи послуги) і не відплатні (односторонні). До видатків не відносять: платежі в рахунок погашення державного боргу (класифікація, як фінансування). Витрати бюджетних установ включають фактичні витрати матеріальних, трудових і грошових ресурсів на утримання установи та її статутну господарську діяльність [4]
Атамас. П.Й.	під видатками (не ототожнювати із затратами) розуміють суму коштів, витрачених бюджетними установами в процесі господарської діяльності в межах сум, установлених кошторисом [2]
Бюджетний кодекс	кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум [3]

Таким чином, наведені визначення не містять єдиної думки щодо сутності цього поняття, розмежовуючи видатки - для операцій, що фінансуються виключно з бюджету, а витрати - для операцій госпрозрахункового характеру.

Також для установ можливим є використання поняття «затрати» - обсяги та структура ресурсів, що забезпечують виконання бюджетної програми, затверджуються паспортом програми в грошових і натуральних вимірниках.

Міжнародна практика обліку оперує терміном «витрати», розуміючи під ним - зменшення економічних вигод або потенціалу корисності протягом звітного періоду у вигляді вибуття чи споживання активів або у вигляді виникнення зобов’язань, що призводить до зменшення чистих активів/власного капіталу, за винятком зменшення пов’язаного з виплатами власникам [6].

При визнанні видатків в обліку своєрідною особливістю є їх поділ на касові та фактичні, це пов’язано з тим, що видатки на утримання установ не завжди відповідають видаткам самих установ.

Касовими видатками вважають всі суми, отримані установою з поточних бюджетних рахунків у банку чи реєстраційних рахунків у відповідних органах Державного казначейства для їх виконання (витрачання) згідно з кошторисом.

У свою чергу, фактичні видатки відображають фактичне виконання норм, затверджених кошторисом, вони є показником кінцевого виконання кошторису

установи, тому при виконанні планового об'єму робіт повинні відповідати сумі асигнувань за кошторисом. Фактичні видатки, як правило, не збігаються з касовими ні в часі, ні в сумі, і як правило менші за касові.

Облік касових видатків забезпечує інформацію про касове виконання кошторису та залишки невикористаних асигнувань на кожну конкретну дату. Облік фактичних видатків дає можливість контролювати хід фактичного виконання кошторису видатків установи в цілому та дотримання встановлених норм за окремими статтями і структурними підрозділами.

Відповідно витрати установ визнаються у період їх здійснення одночасно з визнанням доходів, для одержання яких вони були понесені; затрати - у період фактичного витрачання (списання) ресурсів.

У міжнародних стандартах для обліку витрат основним є принцип нарахування, який ґрунтується на відображенні їх в міру виникнення, а не в міру фактичного отримання або виплати грошових коштів. Використання цього принципу передбачає:

- відображення операцій в звітності того періоду, в якому вона була проведена;
- визнання операції на момент її здійснення;
- формування інформації про зобов'язання до отримання, а не тільки про фактично проведені платежі та отримані доходи.

Таким чином, видатки і витрати бюджетних установ відображають, з одного боку, джерела їх забезпечення - фонди (загальний і спеціальний), а з іншого боку - характеризують дві економічні категорії, що визначають специфіку господарської діяльності бюджетних установ.

Відображаючи всі операції, пов'язані з освоєнням кошторису витрат, бухгалтерський облік дозволяє не тільки систематично зіставляти їх з плановими показниками, а ще й виявляти відхилення фактичних витрат від планових, визначити найголовніші напрямки витрат та підвищувати рівень бюджетного кошторисного планування в цілому. Висока якість облікової

інформації створює умови ефективної реалізації всіх без винятку функцій управління.

У зв'язку з цим реформування обліку повинно передбачити першочергові зміни методологічних підходів визначення і визнання доходів і витрат у відповідності до міжнародної практики обліку. Враховуючи практику діяльності вітчизняних бюджетних установ та зарубіжний світовий досвід, є необхідним обліковувати і визнавати у звітності доходи та видатки з використанням методу нарахування і норм, характерних для Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1.Александров, В.Т. Планування, облік, звітність, контроль у бюджетних установах [Текст] : навч. посібник / В. Т. Александров. - Електрон. текстові дані - К. : АВТ лтд, 2004. - 387 с.

2. Атамас, П.Й. Основи обліку в бюджетних організаціях. [Текст] навч. посібник / П. Й. Атамас. - К. : - Центр навчальної літератури, 2003. - 284 с.

3. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua .

4. Джога, Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах [Текст] : навчальний посібник / Р. Т. Джога ; КНЕУ. - К. : КНЕУ, 2001. - 250 с.

5.Лондаренко, О. О. Економічна природа видатків та її вплив на обліково-аналітичні аспекти бюджетних установ [Текст] / О. О. Лондаренко // Економіка. Фінанси. Право. - 2008. - N 9. - С. 15-19.

6.Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку державного сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua.

УДК 336

Озеран В. О.
к.е.н., професор, професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

Кицай І. С.
магістрант
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

АСПЕКТИ КОШТОРИСНОГО ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Основною формою бюджетного фінансування є кошторисне фінансування. Г.В. Рак дає таке його визначення: «Кошторисне фінансування – це спрямування грошових коштів, акумульованих із різних джерел фінансування, на покриття потреб бюджетних установ та виконання основних функціональних завдань» [1].

Кошторисне фінансування здійснюється у відповідності та з дотриманням таких принципів:

- обмежений зв'язок кошторисів з планом соціально-економічного розвитку регіону. Видатки бюджетних установ обумовлені планом тієї адміністративно-територіальної одиниці, де розташована ця установа.

- суворе цільове призначення бюджетних асигнувань. Усі витрати бюджетних установ групують згідно з економічною класифікацією, визначають цільове спрямування за кожним кошторисом. Кошти з бюджету виділяють за умови суворого дотримання бюджетними установами фінансових планів з урахуванням оприбуткування виділених раніше коштів.

- додержання режиму економії у витрачанні коштів. Цей принцип передбачає таке використання коштів, коли досягають максимально ефективної діяльності установ з мінімальним витрачанням грошових коштів.

- контроль вищими установами та фінансовими організаціями фінансової діяльності бюджетних установ. Дотримання вищевказаних принципів

фінансування. Проводити систематичний фінансовий контроль за діяльністю бюджетних установ.

Механізм кошторисного фінансування, в свою чергу, включає такі три етапи:

1. Встановлюється бюджетне призначення головному розпоряднику, які визначаються відповідно до закону про державний бюджет (рішенням про місцевий бюджет). Бюджетне призначення дозволяє надавати розпорядникам нижчого рівня бюджетні асигнування.

2. Бюджетним розписом визначаються бюджетні асигнування, які відображають повноваження розпорядника за ієрархією підпорядкування. Бюджетні асигнування надаються в межах бюджетного призначення. Розпорядники нижчого рівня наділяються правом брати бюджетні зобов’язання та здійснювати відповідні платежі.

3. Затверджується бюджетний розпис, що стає підставою для складання кошторису бюджетними установами. Кошториси не складаються за бюджетними програмами. Їхня структура відповідна фінансову плану, тобто включає доходи і видатки. Кошторис бюджетної установи складається з двох фондів – загального та спеціального [3, с.202-206].

Кошторис є основним документом, який пов’язаний із отриманням бюджетними установами доходів та здійсненням видатків.

Бюджетний кодекс України трактує кошторис, як основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень [4].

За структурою кошторис складається з двох частин: доходи і видатки.

Доходи - це всі податкові та неподаткові або інші надходження, передбачені законодавством України, які не потрібно повертати.

Витрати - це кошти, які спрямовуються на здійснення заходів, передбачених законом про Державний бюджет України (слід зауважити, що кошти на погашення основної суми боргу не входять до складу витрат).

Основним документом, що регулює процеси складання, розгляду й затвердження кошторисів бюджетних установ є Порядок складання, розгляду, затвердження й основні вимоги щодо виконання кошторисів бюджетних установ, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 [6].

Кошторис має два складника:

- загальний фонд, який включає обсяг надходжень із загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною класифікацією на виконання бюджетною установою своїх основних функцій;

- спеціальний фонд, який включає обсяг надходжень зі спеціального фонду бюджету та їх розподіл за повною економічною класифікацією на здійснення видатків спеціального призначення, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних із виконанням установою основних функцій [7].

Отже, основним методом фінансування бюджетних установ є кошторисне фінансування, яке передбачає безоплатне і безповоротне виділення коштів бюджетній установі з відповідного бюджету для фінансування покладених на неї функцій і завдань. Основним інструментом, який забезпечує реалізацію цього методу фінансування, є кошторис.

Список використаних джерел:

1. Рак Г. В. Кошторисне фінансування бюджетних установ у системі казначейського обслуговування бюджету. / Г. В. Рак – [Електронний ресурс] – Режим доступу: ttps://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/582/pdf_216.

2. Євдокімова М. О. Місцеві фінанси: навч. посібник / М. О. Євдокімова; ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2014. – 343 с.

3. Бюджетна система: Навчальний посібник / [Баранова В. Г., Дубовик О. Ю., Хомутенко В. П. та ін.] за заг. ред. В. П. Хомутенко. – Одеса: Видавництво Бартєнєва, 2014. – 392 с.

4. Бюджетний кодекс України. / Кодекс від 08.07.2010 р. № 2456-VI (у редакції від 01.01.2018 р.). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/ laws/show/2456-17.

5. Анікєєва А. В. Контроль за формуванням і використанням кошторису бюджетної установи. / А. В. Анікєєва. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Uproz_2014_14_51.pdf.

6. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження й основні вимоги щодо виконання кошторисів бюджетних установ. / Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 (у редакції від 13.12.2017 р.). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п.

7. Чередник В. А. Кошторисне фінансування загальноосвітніх навчальних закладів: недоліки та напрями вдосконалення./ В. А. Чередник – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://dspace.uzhnu. edu.ua/jspui/ bitstream/lib/12473/1/КОШТОРИСНЕ%20ФІНАНСУВАННЯ%20ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ%20НАВЧАЛЬНИХ.pdf.

УДК 657.37

Озеран В. О.
к.е.н., професор, професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

Ліщинська Н.О.
магістрант
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ТРАНСФОРМЦІЙНІ ЗМІНИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

В умовах ринкової економіки розвиток малого підприємництва – це ключ до інновацій, удосконалення, підвищення продуктивності та ефективної конкуренції. Водночас бухгалтерський облік є особливо важливою функцією ефективного управління малими підприємствами, знаряддям контролю за раціональним і економічним використанням ресурсів з метою досягнення комерційного успіху і виконання фінансових обов'язків перед державою.

Дані, які виступають основою для прийняття ефективних управлінських рішень, знаходять відображення у фінансовій звітності підприємства. Звітність - це система узагальнених і взаємопов'язаних економічних показників поточного обліку, які характеризують результати господарської діяльності підприємства за звітний період [2].

З метою гармонізації вітчизняної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів Міністерством фінансів України наказом від 08.02.2014 р. № 48 внесено зміни до ряду П(С)БО. Найсуттєвіших змін та коригувань зазнав П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», в якому, відповідно до внесених правок:

- змінено суб'єктний склад тих, хто може заповнювати спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва діяльності, що складається з форм № 1-мс та №-2мс;

- викладено в новій редакції форми фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-м та №-2м) і спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та №-2мс), в яких уточнено змістовне наповнення форм звітності та змінено кодування рядків.

Наказом Мінфіну від 18.06.2015 р. № 573 внесено зміни у П(С)БО 25 і змінено склад осіб, які складають спрощену фінансову звітність (табл.1).

Таблиця 1

Перелік суб'єктів, що складають Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва*

Форма звіту	Суб'єкти, які складають і подають
Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (ф. 1-м, 2-м)	- суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи (середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн. євро за середньорічним курсом НБУ) (крім тих, які складають Спрощений фінансовий звіт СМП)
	- представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності
Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (ф. 1-мс, 2-мс)	- суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи, які ведуть спрощений бухоблік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства (єдиноподатники ІІІ групи)
	- суб'єкти малого підприємництва – юридичні особами, що відповідають критеріям мікропідприємництва (середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн. євро за середньорічним курсом НБУ

*Примітка: Сформовано автором на основі джерел [1, 3]

Наказом від 24.01.2011 року № 25 Міністерства фінансів України, керуючись нормами Податкового кодексу України і Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», внесеними змінами до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», замість колишньої однієї розроблено дві нові форми фінансового звіту суб'єктів малого бізнесу (табл.2).

Оцінюючи інформаційну ємність фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва, слід визначити її переваги як форми, яка розкриває інформацію про ретроспективний фінансовий стан: відносна простота складання, наочність.

Недоліком, на наш погляд, є значна агрегація статей, яка не дозволяє відобразити галузеву специфіку підприємств. Наприклад, рядок 1100 «Запаси» форми № 1-м передбачає виділення лише готової продукції (рядок 1103), форма №1-мс взагалі не передбачає жодної деталізації вказаної статті звітності.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-м, 2-м) та Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс, 2-мс)*

№ з/п	Ознака порівняння	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми №1-м, 2- м)		Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та 2-мс)	
1	2	3		4	
1	Структура балансу	***Форма 1-м***		***Форма 1-мс***	
		Актив	Пасив	Актив	Пасив
		I. Необоротні активи	I. Власний капітал	I. Необоротні активи	I. Власний капітал
		II. Оборотні активи	II. Довготермінові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	II. Оборотні активи	II. Довготермінові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення
		III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	III. Поточні зобов'язання		III. Поточні зобов'язання-
			IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття		
2	Структура Звіту про фінансові результати	***Форма 2-м***		***Форма 2-мс***	
		Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	
		Інші операційні доходи		-	
		Інші доходи		Інші доходи	
		Разом доходи		*Разом доходи*	
		Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	
		Інші операційні витрати		-	
		-		Інші витрати	
		Разом витрат		*Разом витрат*	
		Фінансовий результат до оподаткування		Фінансовий результат до оподаткування	
		Податок на прибуток		Податок на прибуток	
		-		Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	
		Чистий прибуток (збиток)		*Чистий прибуток (збиток)*	

*Примітка: Сформовано автором на основі джерела [3]

На відміну від НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 25 не містить переліку додаткових статей фінансової звітності, т оді як підприємства, які готують звітність відповідно до НП(С)БО 1, можуть не

наводити статті, за якими відсутня інформація до розкриття, а також додавати статті зі збереженням їх назви і коду рядка з переліку додаткових статей фінансової звітності, у разі якщо стаття відповідає таким критеріям: інформація є суттєвою; оцінка статті може бути достовірно визначена.

Отже, підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна прийшли до висновку, що:

1) еволюція розвитку вітчизняних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, які регламентують процеси складання фінансової звітності, демонструє переконливий рух у бік міжнародних стандартів фінансової звітності. Їх критична оцінка свідчить, що НП(С)БО 1 надає більші можливості для моделювання форм фінансової звітності з врахуванням специфіки підприємства, ніж П(С)БО 25;

2) для використання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва для управлінських потреб, а також потреб фінансового планування доцільно використовувати її аналітичну форму з виділенням додаткових статей, інформація про які є суттєвою з позицій визначення перспективного фінансового стану суб'єкту малого бізнесу.

Вважаємо, що перспективи подальших пошуків у даному напрямку полягають у розробці методичних підходів щодо удосконалення аналітичності звітності суб'єкта малого підприємництва, що надасть змогу отримати більш достовірну, прозору інформацію, а, отже, прийняти оптимальне, вірне рішення зовнішніми та внутрішніми користувачами.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України / [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua /laws/show/436-15.

2. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : [навч. посіб.] / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко ; [за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва]. - К. : Знання, 2013. - 446 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Затверджене наказом Міністерства фінансів України за № 39 від 25.02.2000 р. : [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua./laws/show/z0161-00.

УДК 658.532

Озеран В. О.
к.е.н., професор, професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

Хомич В.Р.
магістрант
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ

Одним з найбільш складних і суперечливих питань методології та організації обліку в Україні є облік безготівкових розрахунків з дебіторами і кредиторами. З безготівковими розрахунками, в свою чергу, тісно пов'язана багаторічна проблема неплатежів.

Вивчення літературних джерел та нормативно-правових документів дало можливість сформулювати визначення, що «безготівкові розрахунки - це частина економіки, що забезпечує перерахування коштів конкретно з рахунку підприємства, яке платить на рахунок підприємства, що отримує кошти». У цих розрахунках банк виступає лише фінансовим посередником. Послуги які він надає своїм клієнтам, підприємствам, підприємцям і фізичним особам є важливим аспектом сучасної економічної системи. Порядок безготівкових розрахунків регламентується чинним законодавством України.

Провідну роль у врегулюванні даного питання відіграють такі нормативно-правові документи, як Закон України «Про банки і банківську діяльність» [2], постанова НБУ, якою затверджена «Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» [3] та постанова НБУ, якою затверджена «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [4]. Згідно цих документів учасники безготівкових розрахунків можуть відкривати рахунки у всіх банках України на

своє вподобання і здійснювати діяльність у порядку, встановленому чинним законодавством.

Форми розрахункових документів, обов'язкових реквізитів та платіжних інструментів встановлює Національний банк України. Сьогодні використовують такі види платіжних інструментів, як: платіжне доручення; платіжна вимога-доручення; платіжна вимога; розрахунковий чек; акредитив; вексель; меморіальний ордер; платіжна картка.

У зв'язку з реформуванням національної економіки України під впливом глобальних інтересів постає необхідність постійного поглиблення вивчення проблем обліку безготівкових розрахунків між підприємствами за продукцію та послуги, зокрема й в іноземній валюті. За останні роки більша кількість вітчизняних підприємств виходить на зарубіжний ринок. Через це виникає необхідність здійснювати різноманітні розрахункові операції в іноземній валюті. До таких операцій можна віднести:

- одержання або надання позик в іноземній валюті;
- придбання запасів, основних засобів, інших активів, робіт, послуг в іноземних постачальників;
- продаж готової продукції, товарів, робіт, послуг іноземним покупцям;
- виплата витрат на відрядження за кордон тощо.

Із введенням у дію національних стандартів бухгалтерського обліку змінилася методика обліку як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Методика ведення бухгалтерського обліку розрахунків в Україні з дебіторами висвітлена в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [6] а розрахунків з кредиторами за зобов'язаннями - в П(С)БО 11 «Зобов'язання» [7], В міжнародній практиці суб'єкти господарювання користуються МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [5].

Слід мати на увазі, що облік зобов'язань регламентовано не лише відповідним обліковим стандартом як у вітчизняній, так і в міжнародній практиці. Так, поряд з П(С)БО 11 і МСБО 37 порядок визнання та обліку окремих видів зобов'язань передбачений також іншими стандартами. Зокрема в

МСБО 37 прямо зазначено, що «…у разі, коли в іншому стандарті йдеться про конкретний тип забезпечення, умовного зобов'язання чи умовного активу, суб'єкт господарювання застосовує той стандарт, замість цього стандарту [5]. Тому, деякі типи зобов'язань розглядаються також у таких стандартах: МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 10 «Непередбачені події і події, які склалися після дати балансу», МСБО 12 «Податки на прибуток», МСБО 17 «Оренда», МСБО 19 «Виплати працівникам», МСБО 32 «Фінансові інструменти: визнання та подання». Така сама ситуація має місце і у вітчизняних П(С)БО.

Згідно П(С)БО 11 та МСБО 37 зобов'язання - це існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якого, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди [5, 7]. Щодо визнання кредиторської заборгованості, то тут спостерігаються відмінності. Згідно національного П(С)БО 11 визнання відбувається за двох вимог: якщо оцінка заборгованості може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід внаслідок погашення даної заборгованості.

Особливістю бухгалтерського обліку поточної кредиторської заборгованості є те, що до її складу включається залишок довгострокової заборгованості, до погашення якої залишилося менше року або операційного циклу. Крім зазначеного у складі поточної кредиторської заборгованості відображаються відстрочені податкові зобов'язання, що виникають внаслідок розбіжностей між бухгалтерським і податковим обліком господарських операцій.

Серед науковців, які приділяли особливу увагу дослідженню обліку безготівкових операцій є: В.Г. Андрійчук, П.І.Гайдуцький, Л.З.Горянська, І.Б. Плотніченко, В.В. Сопко. Ними подаються різні пропозиції щодо вдосконалення обліку розрахункових операцій. Проте дана проблема потребує вдосконалення методики обліку розрахункових операцій.

Список використаних джерел

1. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-14 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2346-14.

2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III : [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon3. rada.gov.ua/laws /show/2121-14

3. Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах : Постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 № 492. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03

4. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : Постанова Правління Національного банку України від 01.2004 р. № 22. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» (IAS 37) : [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_051 2.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show /z0725-99.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20 : [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00.

УДК 657:332.3

Остапчук С.М.
к.е.н, старший науковий співробітник
відділу обліку та оподаткування,
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»

ДО ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАВ КОРИСТУВАННЯ НИМИ

Обговорюючи проблеми розвитку фінансів, обліку, оподаткування та аудиту в системі управління підприємством, не можна оминути увагою питання бухгалтерського обліку земель сільськогосподарського призначення та прав користування ними. Важливість обліку земельних ресурсів засвідчує не лише велика кількість публікацій, наукових дискусій, дисертаційних досліджень, присвячених даній темі, але й пріоритетність аграрної галузі в розвитку вітчизняної економіки, ажіотаж довкола запровадження ринку землі.

На нашу думку, проблема обліку земель сільськогосподарського призначення є дотичною до інших проблем діяльності сільгоспвиробників:

а) сфера фінансів: для малих і середніх аграрних підприємств, фермерських господарств актуальною є потреба залучення додаткових коштів. З огляду на масштаби діяльності таких суб’єктів господарювання, не доцільно вести мову про такі фінансові інструменти як цінні папери, адже оптимальним засобом в даній ситуації є банківське кредитування та лізинг. Їх доступність для підприємств пов’язана з наявністю у них ліквідної застави. Відтак виникає питання обліку земельних ресурсів, які формують левову частку майна малих і середніх аграрних підприємств, фермерських господарств, адже якщо цих активів не відображено в обліку, то не можна запропонувати як заставу.

б) сфера оподаткування: необхідність зміни підходів до оподаткування сільськогосподарського землекористування назріла вже давно. Існуюча система податкових та орендних платежів не забезпечує не лише стимулювання раціонального землекористування, але й веде до стійкого погіршення стану земельних угідь. Інформаційна складова – аналітичний облік земель, що мав би сприяти забезпеченню контролю ефективності податково-орендної політики,

залишається нерозвиненим на практиці, а в теорії опирається ще на доробки радянських часів.

в) сфера аудиту: поширеною практикою сьогодні стала скупка корпоративних прав, першим етапом якої є проведення аудиту майна підприємства, яке планують купити. Бухгалтерський облік земельних ресурсів (або краще сказати його формальність, обмеженість чи відсутність) не дає інвестору необхідної інформації для прийняття відповідного рішення, а тому аудитори часто змушенні користуватись не бухгалтерськими документами, а правовими. Виявлені під час аудиту земельні ділянки, права користування ними у випадку постановки на баланс дають змогу підвищити інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання.

В будь-якому з трьох розглянутих випадків облік земель відіграє важливу роль, а тому вирішення його проблем – актуальне завдання наукових досліджень (рис. 1).

Рис. 1. **Роль бухгалтерського обліку земельних активів в розв'язанні суміжних проблем розвитку аграрної галузі**

Джерело: розроблено автором.

Як відомо, об'єкт визнається активом та відображається в балансі, якщо існує імовірність того, що підприємство/установа отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена (п. 6 П(С)БО 7 «Основні засоби»; п. 6 П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»). Отримання вигод від землі та прав користування нею засвідчує сама практика господарювання – якщо б земельні активи не приносили прибутку навряд чи б скуповування корпоративних прав (а по факту захоплення земельних масивів) агрохолдингами досягло таких масштабів, як маємо сьогодні. Вважаємо, що саме другий критерій – визначення достовірної вартості є тим каменем спотикання, що гальмує розвиток практики обліку земель та прав користування ними, методолого-методичні засади якого досить глибоко розкриті в дисертаційних дослідженнях, методичних рекомендаціях, численних наукових публікаціях. Процедура оцінки вартості земельних ділянок та прав користування ними (право оренди, право постійного користування, емфітевзис) для цілей бухгалтерського обліку є досить методологічно складною, що обумовлює нерозвиненість практики облікового відображення таких об’єктів.

Як зазначає О.І. Гуторов, цілий ряд норм і положень законів «Про оцінку земель та професійну оціночну діяльність» і Постанови Кабінету Міністрів України «Про Методику нормативної грошової оцінки земель», та «Про експертну грошову оцінку земельних ділянок» застарілі. Крім новітніх методик нормативної грошової оцінки земель необхідно розробити вдосконалену методику експертної оцінки земель сільськогосподарського призначення, з врахуванням сучасної цінової ситуації та продуктивності сільськогосподарського виробництва, місця розташування земельних ділянок, сервітутних платежів, можливості включення земель до вторинного ринку, зміни їх цільового використання [1]. Додамо, що в першу чергу, методика оцінки повинна опиратись на показник рентного доходу, що є економічним показником ефективності землекористування.

Пріоритетність оцінки у вирішенні проблеми обліку земель засвідчують і результати анкетування більше 3000 бухгалтерів по всіх регіонах України, яке здійснювалось в рамках семінарів-навчань, що періодично проводяться професійним бухгалтерським об'єднанням Федерацією аудиторів, бухгалтерів і фінансистів агропромислового комплексу України. Так, серед головних причин неорганізованості обліку земельних ресурсів бухгалтери називають: складність і високу вартість процедури експертної оцінки для взяття земельних активів на баланс; низьку регламентованість процедур оцінки та обліку земельних активів у національних бухгалтерських стандартах, відсутність відповідних методичних рекомендацій.

Отже, перед вітчизняною наукою стоїть завдання щодо розроблення методики грошової оцінки земельних активів на основі рентного доходу, яку зможуть використовувати безпосередньо бухгалтери аграрних підприємств, і яка дозволить відобразити реальну дохідність сільськогосподарського землекористування. Дане завдання – не з легких, адже вимагає зміни розуміння і трансформації самої методології бухгалтерської оцінки. Адже як стверджував Г.Г. Кірейцев: «В даний час існує значний перелік природних ресурсів, що входять до економічного обороту, але їх не вимірюють прийомами економічної та бухгалтерської методології. Традиційними прийомами бухгалтерського обліку такі ресурси відображають частково. Одним із таких важливих ресурсів є земля як біологічний актив» [2, с. 65].

Список використаних джерел

1. Гуторов О.І. Проблеми сталого землекористування у сільському господарстві: теорія, методологія, практика: монографія. Х.: Едена, 2010. 405 с.

2. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія професія, міжпредметні зв'язки: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2007. 236 с.

УДК 336

Пальчук О.В.
к.е.н., доцент

Селіщева Є.В.
магістрант
Центральноукраїнський національний технічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний стан бухгалтерського обліку бюджетних установ потребує трансформування системи накопичення інформації за всіма сферами діяльності установи, відображення її у фінансовій звітності, та адаптації бухгалтерського обліку до вимог світових стандартів. Проте сьогодні спостерігається низка проблемних питань, що обумовлює необхідність вивчення та аналізу особливостей організації та методики бухгалтерського обліку бюджетних установ.

Одним з основних проблемних питань організації та методики бухгалтерського обліку бюджетних установ є формування і використання ними облікової політики. Облікова політика суб'єкта державного сектору визначається у розпорядчому документі, в якому мають бути встановлені методи оцінки, обліку, види сегментів та їх пріоритетність і процедури, які має застосовувати суб'єкт державного сектору та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більше ніж один варіант, та порядок організації бухгалтерського обліку. У наказі про облікову політику слід передбачити положення, які враховують усі особливості та обмеження щодо обліку в бюджетних установах. Крім того, сьогодні процедура є формування і використання облікової політики бюджетними установами передбачає необхідність її узгодження з головним розпорядником, що призводить до втрачання установою можливості самостійно визначати принципи, методи і процедури, які можуть використовуватися суб'єктом

державного сектору для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, які нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачають наявність альтернативних варіантів.

Відсутність управлінського обліку як складової облікової політики позбавляє можливості ефективно використовувати специфічні, та загальні принципи управління установою. В умовах європейської інтеграції та становлення нового економічного мислення, нової етики управління, адаптації бухгалтерського обліку до реалій господарювання, наближення його до світової облікової практики це негативно позначається на ефективності діяльності установи.

Зазначені вище проблеми та сувора регламентація облікового процесу суб'єктів державного сектору призводять до формального характеру складання розпорядчого документу про облікову політику. Що в свою чергу позбавляє установу повної системи способів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що використовується суб'єктом державного сектору для інформаційного забезпечення прийняття економічних рішень та передбачає найбільш достовірне відображення фактів його діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua

2. Мінфін Наказ від 21.12.2016 № 1127 "Про затвердження Методичних рекомендацій зі співставлення субрахунків бухгалтерського обліку та перенесення залишків"// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://buhgalter.com.ua

3. МСБОДС. Стандарти 1–18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=80965&cat_id=83024.

4. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua

5. Шара Є. Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях : навч. посібник / Є. Ю. Шара. – К. : «Центр учбової літератури», 2011 . – 448 с.

УДК 336

Цимбал В.В.
магістрант

Пальчук О. В.
к.е.н., доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Необоротні активи є основною складовою майна суб'єктів бюджетної сфери, в зв'язку з чим, набувають стратегічного значення методологічні аспекти та управлінські рішення щодо порядку їх визнання, оцінки, відображення в обліку та звітності, ефективності та раціональності використання.

З запровадженням в облікову практику бюджетних установ НП(С)БОДС внесено суттєві зміни та нові терміни в обліку необоротних активів.

Сьогодні облік необоротних активів регламентується Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» та 122 «Нематеріальні активи» [1]. В жодному з цих документів не дано визначення необоротних активів.

Особливістю необоротних активів є багаторазове їх використання в процесі повсякденної діяльності, збереження початкового зовнішнього вигляду (форми) протягом тривалого періоду, який перевищує один рік. Під впливом зовнішніх умов вони зношуються і протягом нормативного терміну переносять свою первісну вартість на кінцевий результат діяльності установи, а з цього випливає, що від правильності формування первісної вартості, залежить кінцевий результат діяльності установи.

З січня 2017 р. змінилися субрахунки та їх кореспонденція, за якою бюджетні установи повинні обліковувати операції, пов'язані з рухом необоротних активів. Сьогодні бюджетні установи застосовують План рахунків

бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом МФУ від 31.12.2013 р. № 1203 [2] та Типову кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затверджену наказом МФУ від 29.12.2015 р. № 1219 [3].

Відповідно до нового Плану рахунків і Порядку його застосування облік необоротних активів ведеться на рахунках класу 1 «Нефінансові активи» (зокрема 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» та 12 «Нематеріальні активи») та 5 «Капітал та фінансовий результат». Новий підхід в обліку необоротних активів полягає у ліквідації необхідності фондування капітальних інвестицій, тобто первісна вартість на видатки потрапляє частинами в ході нарахування амортизації. При нарахуванні амортизації капітал не зменшується.

З січня 2017 р. також суттєво змінилася методика обліку придбання необоротних активів. Сьогодні установи повинні застосовувати субрахунок 5411 «Цільове фінансування розпорядників бюджетних коштів» для обліку коштів для придбання, модернізації чи реставрації необоротних активів. Отримані суми бюджетних асигнувань відтепер зараховують на субрахунок 2313 «Реєстраційні рахунки». Так, отримання цільового фінансування для придбання необоротних активів відображають проводкою за дебетом 2313 «Реєстраційні рахунки» та кредитом 5411 «Цільове фінансування розпорядників бюджетних коштів».

Із запровадженням в дію національних положень стандартів бухгалтерського обліку державного сектору, які регламентують облік необоротних активів, багато дискусійних питань знайшли своє вирішення, зокрема питання, які стосуються складу первісної вартості, алгоритму нарахування амортизації тощо. Всі ці нововведення узгоджені з відповідним міжнародним стандартом бухгалтерського обліку державного сектору.

Слід також відмітити, що бухгалтерський облік необоротних активів бюджетних установ починаючи з 2017 року суттєво змінився у зв'язку з

введенням в дію Плану рахунків бухгалтерського обліку у державному секторі. У зв'язку з цим доцільною є розробка методичних рекомендацій з обліку господарських операцій, пов'язаних з рухом даних об'єктів обліку.

Реформування національної системи бухгалтерського обліку в державному секторі шляхом запровадження національних стандартів, які відповідають міжнародним, сприяє вдосконаленню фінансового управління будь-якого суб'єкту господарювання, в тому числі і закладів бюджетної сфери.

Проте, модернізація бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ потребує вдосконалення методології та нормативно-правової бази, а саме: розширення та уточнення понятійного апарату; поглиблення норм методичних рекомендацій, інструкцій та надання роз'яснень щодо аспектів визнання та переоцінки необоротних активів; деталізації порядку визначення справедливої та ліквідаційної вартості; уніфікації норм законодавчих положень щодо відображення на рахунках та у формах звітності інформації про необоротні активи.

Список використаних джерел

1. Про затвердження національних положень стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі, затв. наказом МФУ № 1202 від 12.10.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10

2. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2013р. №1203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://buhgalter.com.ua.

3. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затверджену наказом МФУ від 29 груд. 2015 р. № 1219 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://buhgalter.com.ua.

УДК 657:339 **Панкратова Л.А.**,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Уманський національний університет садівництва

ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО ФАКТОРИНГОВОГО КРЕДИТУВАННЯ

На даному етапі кризового розвитку економіки України спостерігається зниження рівня кредитоспроможності та платоспроможності підприємств, що в свою чергу ускладнює проблему своєчасної оплати поточних зобов'язань. Зростання дебіторської заборгованості зазвичай призводить до проблемних наслідків для суб'єктів підприємницької діяльності, а саме відволікання обігових коштів у русло товарного кредитування. Таким чином, факторинг для банківського сектору може стати досить прибутковим напрямом кредитування.

Актуальним проблемам організації та методології обліку факторингових операцій приділяється значна увага в А. Герасимовича, В. Гриценка, О. Кацила, Т. Кривовяз, О.А. Мазур, А.Сатановської, Ю. Філіпенка і ін.

У кризовий час комерційні банки адаптуються до вимушених змін в економіці, зокрема до зниження обсягів кредитування через недостатню кредитоспроможність позичальників, що призводить до зменшення доходів фінансових посередників. Актуальність розвитку факторингових відносин в Україні зумовлена станом розрахунків і наявних боргових зобов'язань.

Факторинг – це банківська операція, суть якої полягає в придбанні банком (фактором) у постачальника (продавця) права вимоги у грошовій формі на дебіторську заборгованість покупців за відвантаженні їм товари (виконанні роботи, наданні послуги), з прийняттям ризику виконання такої вимоги, а також приймання платежів.

Сучасний факторинг – не лише рефінансування боргу, а досить складний фінансовий інструмент, який вітчизняні банки та інші фінансові установи нашої держави починають поступово освоювати. Зважаючи на те, що фінансове

ресурсозабезпечення в умовах переходу до ринкової економіки неможливе без використання сучасних форм та інструментів розрахунково–платіжних відносин, аналіз перспектив розвитку факторингу в Україні сьогодні надзвичайно актуальний.

Проте далеко не всі українські підприємства використовують в управлінні вже існуючою дебіторською заборгованістю факторинг. Це пов'язано насамперед із тим, що в Україні дуже поширена передоплата за товар і слабо розвинений комерційний кредит, як високо ризиковий.

Операція факторингу полягає в тому, що факторинговий відділ банку купує боргові вимоги (рахунки-фактури) клієнта на умовах негайної оплати 70 - 90 % вартості відфактурених поставок і сплати іншої частини за відрахуванням процента за кредит та комісійних платежів, у строго обумовлені терміни незалежно від надходження виторгу від дебіторів. Зрозуміло, що 10 - 30 %, які лишились, банк утримує як компенсацію ризику до погашення боргу. Після погашення боргу банк повертає утриману суму клієнтові. Утримані банком 10 - 30 % від суми боргу є також заходом стимулювання клієнта до належного виконання обов’язків щодо поставки. Якщо боржник не оплачує в термін рахунку факторингу, то виплати замість цього здійснює факторинговий відділ.

При укладанні факторингових угод комерційні банки отримують від клієнтів розрахункові і платіжні документи, які підтверджують дебіторську заборгованість за товари і наданні послуги. Відповідно до плану рахунків банки обліковують цю операцію на позабалансових рахунках (табл. 1).

У розвинених країнах вартість факторингу становить у середньому близько 1,5-2% від суми постачання. В Україні середньозважений відсоток для ринку сьогодні становить 70-80% від зазначених сум. Хоч варто зауважити, що вітчизняні банки, намагаючись продати такі послуги, використовують регресивну шкалу комісійних.

Угода факторингу є безризиковою, що дає право переваги даному способу грошових розрахунків перед кредитуванням. Комісія зменшується у міру збільшення обсягу дебіторської заборгованості.

Таблиця 1

Етапи облікових записів при відображенні факторингових операцій

Етапи	Кореспонденція	
1. На дату укладання факторингової угоди, сума, яку банк-фактор зобов'язується сплатити клієнту	Дт 9129 «Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам»	Кт 9900 «Контрахунок»
2. Отримані банком розрахункові документи, обліковані за номінальною вартістю	Дт 9800 «Розрахункові документи за факторин-говими операціями»	Кт 9910 «Контррахунок»
3. При проведенні факторингу: 3.1. банк видає клієнту аванс в розмірі всієї суми дебіторської заборгованості або у вигляді фіксованого проценту	Дт 2030 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за факторинговими операціями»	Кт 2600 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»
3.2. або якщо утримано банком авансом комісійні і процентні доходи	Дт 2030 «Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання»	Кт 2036 «Неамортизо-ваний дисконт за вимога-ми, що придбані за опера-ціями факторингу із су-б'єктами господарювання»
4. Одночасно сума авансу від обра-жається позабалансом як зменшення зобов'язань банку перед клієнтом	Дт 9900 «Контррахунок»	Кт 9129 «Інші зобов'язан-ня з кредитування, які надані клієнтам»
5. Якщо банки отримати платежі від дебітора, але ще не провели дану операцію, то їх відображають за транзитним рахунком	Дт 1200, 2600 Кореспондентський рахунок, поточний рахунок клієнта	Кт 3739 «Транзитний рахунок за іншими розрахунками»
6. Після того як платіж буде проведено, відповідна сума переноситься на рахунок факторингових операцій	Дт 3739 «Транзитний рахунок за іншими розрахунками»	Кт 2030 «Вимоги, що придбанні за операціями факторингу із суб'єктами господарювання»
7. На дату розрахунків, яку зазначено у факторинговій угоді, банк здійснює оплату купленої дебіторської заборгованості і перерахування коштів на поточний рахунок клієнта	Дт 2030 «Вимоги, що придбанні за операціями факторингу із суб'єктами господарювання»	Кт 1200, 2600 Кореспондентський рахунок, поточний рахунок клієнта

** Систематизовано автором*

До основних особливостей обліку факторингових операцій на які потрібно звертати увагу, можна віднести: проведення суми авансу з одночасним відображенням за позабалансовими рахунками, як зменшення

зобов'язань банку перед клієнтом; обов'язковий облік спеціальних резервів під заборгованість за факторинговими операціями; розбіжності визнання безнадійної дебіторської заборгованості в бухгалтерському та податковому обліку. Отже, факторинг допомагає підприємству отримати фінансування від комерційного банку під один з найбільш існуючих у них активів – дебіторську заборгованість.

Використовуючи послуги факторингу, підприємство має можливість прискорити оборотність грошових коштів та зменшити заборгованість за розрахунками. Угода факторингу є безризиковою, що дає право переваги даному способу грошових розрахунків перед кредитуванням. Звичайно послуга коштуватиме постачальнику товарів відсотку за здійснення рефінансування угоди, але, таким чином, він матиме гарантію отримання грошових коштів та зменшення ризику появи дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Про банки і банківську діяльність: затв. Закон України від 16.07.99 р. № 996. База даних Законодавство України / ВР України. // [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14
2. Про Національний банк України: затв. Закон України (зі змінами і доповненнями) від 31.08.05р. № 321. База даних Законодавство України / ВР України. // [Електронний ресурс]. – URL: http: //search. ligazakon.ua
3. Карчова Н.В. Особливості обліку факторингових операцій / Н.В.Карчова //Управління розвитком. – 2011. – №3(100). – С. 160–161.

УДК 657.01

Pylypenko K. O., Onyschenko M. V.
students of management and marketing department
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

DEVELOPMENT OF ACCOUNTING IN SPAIN

According to the purpose of this article, it is worth to consider International Accounting Standards (IBN) and new International Financial Reporting Standards (IFRS). Spanish trade accounting legislation has come a long way to reform in order to assimilate the MFN / IFRS regulations. This process culminated in the adoption of a new General Accounting Plan that develops accounting aspects reflected in the trade standard and based on the new evaluation principles of international rules.

Certainly, it can be said that the Spanish accounting situation follows the models of the fourth and the sixth directives, which in turn are oriented, regardless of political discussions, to a model of global accounting principles whose main tasks are determined by the International Accounting Standards Board (IASB).

All entrepreneurs, both individual and societies, are required to maintain appropriate accounting statements that will allow chronologically overview of all transactions, as well as periodically set inventory inspections and create reports. Everyone is obliged to keep a book of inventory, annual accounting reports and a book of daily records. Accounting books and accounting documents must be kept for 6 years, starting from the date of the last entry. The company's administrators are obliged to compile the annual financial report, activity report and proposals for the application of the results within a maximum of 3 months after the end of the financial year. A very important point is that financial statement includes the balance sheet, the profit and loss account, a statement of changes in equity, a cash flow statement and a memorandum [1].

Following valuation rules for maintaining accounting are used in Spain:

Property, plant and equipment should be accounted for primary cost and recognized at purchase cost, cost of production or market value, whichever is lower.

The purchase price includes the amount specified in the supplier's invoice and additional costs. In addition, it may include financial costs associated with the acquisition or production of assets and reflected in the annual accounts, as well as taxes. In addition to these general rules, special standards are applied to fixed assets. So, the cost of land includes the cost of its improvement, the cost of demolition of buildings and the cost of inspections and drawing up plans until the time of its acquisition. Renewal, expansion or improvement of assets is capitalized (write-offs on assets), if this leads to an increase in their capacity, productivity, or longevity.

Intangible assets are valued at purchase price or production costs. The rules for accounting for intangible assets are similar to the rules for accounting for tangible assets to the extent that they do not conflict with special rules [2].

Expenses for research and development work are attributed to the costs of the reporting period when they were incurred. Goodwill is reflected in the statements only if it was acquired. At the same time, its value should be systematically written off to the account of losses and profits as current expenses for depreciation of intangible assets during the period of their operation, but no more than 10 years.

Leased fixed assets in Spain are considered to be intangible assets and should be reflected on the balance sheet when, for economic reasons, there is no doubt that the option (redemption right) will be used. Interest for granted credit is treated as accrued expenses, which are subjected to distribution during the entire term of the lease agreement. If the firm sells its PPE and at the same time leases them, they are credited to intangible assets at the cost of the obligation, including the current lease payments and sell option. All arising differences in the valuation will be charged to the account of losses and profit during the lease term. Securities (short-term and long-term shares, bonds, etc.) are reflected at the purchase price upon subscription or purchase. Investments are estimated on the basis of the weighted average price or the average cost price. For securities quoted on the exchange, the lower of the two values - cost or market value - is taken. If securities are not quoted on the exchange, they should be reported at purchase cost [2].

Amounts in foreign currency, as a rule, should be translated into the national currency and included in the annual reporting at the exchange rate at the date of acquisition, at the date of their inclusion in equity or on the date of the transaction. But there are some special rules. Thus, the market value of reserves at the end of the period is calculated using quotations and exchange rates, which are effective on that date, i.e. goods purchased for foreign currency are also subject to revaluation.

The value of securities at the end of the period cannot exceed the estimate obtained using the exchange rate at the date of the market quotation. Cash should be reflected at the current exchange rate, and exchange differences are treated as profit or loss for the relevant reporting period. Accounts payable and accounts receivable are estimated at the exchange rate at the end of the period. The exchange differences are grouped by the terms of the debt and currencies. The positive result of such a grouping (profit) should be treated as a deferred loan to be distributed over several years in the content of income; negative (loss) - written-off to the account of losses and profits. In Spanish companies there are no exchange rate differences for PPE, and therefore their cost does not adjust, with the exception of long-term financing of the purchase of PPE [2]. The process of harmonization of accounting in Spain with European practice can be considered to be completed, because thanks to the revision of the Commercial Code and the Companies Act, a sufficiently developed accounting system was created. Now the IASC committees are developing provisions on accounting policies, making industry plans for adapting general rules to the needs of specific sectors of the national economy.

Literature

1. Bove Montero. Hacer negocios en Espana (ruso) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books?id

2. BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.boe.es/boe/dias/2007/11/20/pdfs/C00001-00152.pdf

УДК 65.011.1

Пікалова А.М.,
студентка кафедри обліку та оподаткування

Варламова І.С.,
к.е.н., доцент,
кафедри обліку та оподаткування
Запорізький національний університет

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ

Аналітичні процедури, які мають відношення до управління дебіторською та кредиторською заборгованостями, входять у систему внутрішньофірмового аналізу та управлінського контролю дебіторської та кредиторської заборгованостей - це значні статті, які є природними складовими бухгалтерського балансу підприємства. Суми дебіторської та кредиторської заборгованостей виникають у результаті розбіжності між датою появи зобов'язань з датою платежів за ними. На фінансовий стан підприємства впливають як розміри балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованостей, так і період оборотності цих видів активів і зобов'язань.

Здійснення одночасного управління рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості передбачає наявність інформації про реальний стан дебіторської та кредиторської заборгованості, а також їх оборотності. Мова йде про оцінку руху дебіторської та кредиторської заборгованості на даний час. Тому в якості вихідних даних для такої оцінки повинні розглядатися борги, які відносяться саме до потрібного періоду. Таким чином, з балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованості треба виключати довгострокову і прострочену, тобто ті елементи боргів, перетворення яких у грошові кошти відносяться до інших часових періодів. Частина, що залишилася після цього становить основу для оцінки періодичності надходження боргів покупців, достатнього погашення кредиторської заборгованості, а також балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованості на кінець

періоду за умови їх оборотності, відповідно до договірних умов або встановленого порядку розрахунків.

Однак балансові залишки дебіторської та кредиторської заборгованості можуть слугувати лише відправною точкою для дослідження питання про вплив розрахунків з дебіторами та кредиторами на фінансовий стан. Якщо дебіторська заборгованість більше кредиторської, це є можливим фактором забезпечення високого рівня коефіцієнта загальної ліквідності. Одночасно це може свідчити про більш швидку оборотність кредиторської заборгованості в порівнянні з оборотністю дебіторської заборгованості. Цілком очевидно, що борги дебіторів перетворюються у грошові кошти через більш тривалі часові інтервали, ніж інтервали, коли підприємству необхідні грошові кошти для своєчасної сплати боргів кредиторам, результатом чого стане недолік грошових коштів в обороті, що супроводжується необхідністю залучення додаткових джерел фінансування. Останні можуть приймати форму простроченої кредиторської заборгованості, або банківських кредитів.

Важливим показником ступеня ефективності організації роботи з управління дебіторською заборгованістю виступає не тільки формування принципів кредитної політики по відношенню до покупців продукції, а й побудова ефективних систем контролю над рухом і інкасацією дебіторської заборгованості. Виробляючи політику кредитування своєї продукції, підприємство має визначитися з термінами надання кредиту, стандартами кредитоспроможності, системою створення резервів по сумнівних боргах, системою збору платежів і надання знижок, чіткої процедури пред'явлення претензій. Тому при формуванні клієнтської бази необхідно здійснювати регулярний моніторинг дебіторів за видами продукції, обсягами заборгованості та термінами їх погашення. При аналізі кредиторської заборгованості необхідно також дослідити динаміку її величини, розглянути її оборотність, вивчити її склад, структуру, а також залежність змін кредиторської заборгованості від зміни виручки за реалізовану продукцію.

У систему управління кредиторською заборгованістю входить не тільки встановлення періодичності виплат за окремими видами кредиторської заборгованості та забезпечення контролю за своєчасністю нарахування та виплат коштів у розрізі окремих видів кредиторської заборгованості, а й прогнозування середньої суми нарахованих платежів за окремими видами заборгованості, а також розміру приросту кредиторської заборгованості по підприємству в цілому. Управління рухом кредиторської заборгованості - це встановлення таких договірних взаємовідносин з постачальниками, які ставлять терміни і розміри платежів підприємства у залежності від надходження грошових коштів від покупців. По суті, виручка від продажів є основним засобом для погашення всіх видів кредиторської заборгованості. Встановлення з покупцями договірних відносин, які забезпечують своєчасне і достатнє надходження коштів для здійснення платежів кредиторам - головне завдання управління рухом дебіторської заборгованості.

Таким чином, оцінка впливу балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства повинна здійснюватися з урахуванням рівня платоспроможності (коефіцієнта загальної ліквідності) і відповідності періодичності перетворення дебіторської заборгованості у грошові кошти - періодичності погашення кредиторської заборгованості. Крім того, загальний аналіз дозволяє провести повну інвентаризацію заборгованості з метою можливого погашення заборгованості або її реструктуризації або списання безнадійних боргів і незатребуваних сум.

Список використаних джерел

1. Пінчук Т. А. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / А. Т. Пінчук // Ефективна економіка – 2014. – № 10. – С. 36-41.

2. Горбачова О. М. Облік і аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення / О. М. Горбачова, Л. В. Лахай // Торгівля і ринок. — 2010. — № 30. — Т. 2. — С. 392—399.

УДК 330.526.33 **Пікалова А.М.,**
студентка кафедри обліку та оподаткування

Кущик А.П.,
к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізький національний університет

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ КОМЕРЦІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Будь-яке підприємство у своїй діяльності стикається з безліччю ризиків. У сучасних реаліях господарське середовище характеризується особливою динамічністю, що вносить у підприємницьку діяльність додаткові елементи невизначеності, обумовлює необхідність своєчасного реагування на найбільш важливі для підприємства ризики. Різкі зміни навколишнього середовища підвищують ступінь неясності і невпевненості в отриманні очікуваного кінцевого результату, зростає і ступінь фінансового ризику. У практиці значна кількість підприємств працює зі своїми клієнтами на умовах відстрочення платежу. У діяльності подібних компаній можна виділити значну кількість ризиків, але ключовим для цих компаній - ризик дебіторської заборгованості.

Теоретичною основою дослідження послужили розробки ряду економістів з проблеми управління фінансовими ризиками, таких як І.А. Бланк, М.Ю. Печаних, Н.Л. Лобанов, Е.Д. Сердюков, Е.У. Уткін, Д.А. Чугонов, А.С. Шапкін. Слід також зазначити перекладені на українську мову монографії та підручники Р. Пайка і Б. Нілу, Р. Брейлі і С. Майерса, Р. Колба, Ю. Брігхема і Л. Гапенскі, в яких приділено увагу загальним проблемам управління дебіторською заборгованістю.

В економічній науці немає однозначного розуміння терміна «фінансові ризики підприємства». Тому, на думку авторів, фінансовий ризик підприємства доцільно визначити, як динамічне явище (ймовірність виникнення збитків або

недоотримання доходів у порівнянні з прогнозованим варіантом), яке змінює свої кількісні характеристики на різних стадіях функціонування підприємства.

Під ризиком дебіторської заборгованості мається на увазі ризик відхилення запланованих показників діяльності від фактичних, внаслідок невиконання (або неповного, неналежного виконання) контрагентом своїх зобов'язань перед підприємством. Будучи одним з видів фінансового ризику, він впливає на показники діяльності підприємства через фінансовий цикл за допомогою зміни показників ділової активності, подальшу необхідність звертатися до зовнішніх джерел фінансування, оскільки для сталого функціонування підприємству необхідні фінансові ресурси, або через зміну планів діяльності, якщо зовнішнє фінансування не доцільне.

Реалізація ризику дебіторської заборгованості призводить до зниження фінансової стійкості. Це пояснюється тим, що «значна частина оборотних активів схильна до ризику втрат у зв'язку з недобросовісністю партнерів за господарськими операціями» [1, с. 302]. Наслідки реалізації ризику дебіторської заборгованості наочно представлені на рис. 1.

Рис.1. Наслідки реалізації ризику дебіторської заборгованості комерційного підприємства

Управління подібними ризиками повинно носити характер постійно діючого інструменту управління підприємством, вбудованого у загальну систему управління.

Вимоги ринку, умови жорсткої конкуренції, обмеженість ресурсів, стислі терміни прийняття рішення про надання товарного кредиту змушують працювати практично з усіма контрагентами без попередньої оцінки їх фінансового стану, їх потенційної здатності відповідати за своїми зобов'язаннями, що підвищує рівень ризиків, що приймаються підприємством [2,с. 105]. Однак практика показує, що заходи з управління дебіторською заборгованістю, як правило, здійснюються у відриві від загальних завдань господарюючого суб'єкта. При плануванні цих заходів не враховується вплив, який вони можуть справити на кінцеві фінансові результати діяльності підприємства. На даний час рішення про надання або обмеження товарного кредиту контрагенту приймається персоналом підприємства інтуїтивно, що зазвичай призводить до некоректної оцінки партнера і зростання дебіторської заборгованості.

Комплексна методика аналізу ризику дебіторської заборгованості повинна включати наступні етапи.

Етап 1. Загальний аналіз дебіторської заборгованості, який передбачає визначення її чистої реалізаційної вартості, періоду оборотності, частки в загальному обсязі оборотних активів, коефіцієнта простроченої дебіторської заборгованості.

Етап 2. Приватний аналіз структури дебіторської заборгованості. Проведення інтегральної оцінки контрагента: оцінка фінансового стану на основі розрахунку коефіцієнтів ліквідності, рентабельності та автономії, оцінка господарської діяльності, оцінка попередньої роботи з даними контрагентом.

Етап 3. Присвоєння рейтингів контрагентам на підставі даних, отриманих на 2-му етапі, які відображають рівень ризиків підприємства при реалізації його товарів у кредит даним контрагентам. Наступним важливим компонентом методичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю є

запропонована у роботі методика формування кредитної політики підприємства. Вона також передбачає кілька етапів.

Етап 1. Розробка умов надання комерційного кредиту для кожного кредитного рейтингу.

Етап 2. Встановлення кредитного ліміту, що обчислюється за формулою

$L = V \times 3$, (1)

де V - середньомісячний обсяг продажів клієнту за рік.

Коефіцієнт 3 у формулі (1) показує, що максимальний кредитний ліміт відповідає квартальному торговому обороту за клієнтом.

При наданні кредитного ліміту споживачам продукції, повинні бути враховані неминучі втрати підприємства, що виникають в результаті інфляції, також беремо до уваги ризик можливих коливань економічної ситуації.

Етап 3. Застосування диференційованої шкали знижок за дострокову оплату товарів контрагентом.

Етап 4. Застосування штрафних санкцій за простроченими зобов'язаннями.

Таким чином, у процесі економічної діяльності комерційне підприємство постійно стикається з потребою в оптимізації ризику дебіторської заборгованості, раціонального управління за допомогою розробленого методичного забезпечення щодо ризикової дебіторської заборгованості, а також формування кредитної політики.

Управління ризиками дебіторської заборгованості як маневрений напрямок діяльності комерційних підприємств слугує певним механізмом захисту інтересів фірми від неплатежів і є необхідною умовою для вибору оптимальних рішень.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк.– К.: Ника-Центр,. 2005. – 600 с.

2. Чернова, Г. В. Практика управления рисками на уровне предприятия : учеб. пособие / Г. В. Чернова. – СПб: Изд-во Питер, 2009. – 268 с.

УДК 657.6

Піхняк Т.А.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту
Хмельницького кооперативного
торговельно-економічного інституту

Бондарчук О. С.,
студент групи ОП(м)-11,
Хмельницького кооперативного
торговельно-економічного інституту

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: ПРІОРІТЕТНІ ЗАВДАННЯ ТА НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ

В умовах впровадження ринкових відносин в Україні, функціонування бюджетних установ характеризується розширенням сфер діяльності, що не може не обходитися без заходів і методів впливу держави на забезпечення оптимального функціонування та життєдіяльності бюджетної установи. У періоди нестабільної політичної ситуації правильне й раціональне ведення бухгалтерського обліку стає просто необхідним. Цей фінансово-економічний сектор є важливою системою управління, але досі характеризується численними невідповідностями, спричиненими суперечливою законодавчою базою, і потребує негайного вдосконалення.

Особливо ці питання є актуальними щодо обліку необоротних активів, які є суттєвою часткою майна бюджетних установ. Організація обліку в бюджетних установах має забезпечити перш за все збереження державного майна і основних засобів, як основної його складової, з урахуванням останніх змін, що внесені до нормативної бази. А у сфері закладів освіти ефективні управлінські рішення щодо їх придбання та експлуатації набувають стратегічного значення.

Для організації обліку основних засобів в бюджетних установах важливе значення мають такі передумови: дослідження змісту поняття «основні засоби» з метою встановлення одиниці обліку предметів основних засобів; класифікація основних засобів; встановлення принципів оцінки основних засобів.

Відповідно до НП(С)БОДС 121[3] основні засоби - матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року.

Як і на госпрозрахункових підприємствах та в організаціях, у бюджетних установах основні засоби групуються за тими ж ознаками: за галузями народного господарства і видами діяльності, за цільовим призначенням і виконуваними функціями, за належністю і використанням.

Склад основних засобів у розрізі груп і підгруп у бюджетних установах має свою специфіку і тому його буде розглянуто детальніше.

На субрахунку «Земельні ділянки» обліковується земля, яка згідно з чинним законодавством придбана установою або надана їй для користування.

На субрахунку «Будинки та споруди» обліковуються будівлі навчальних закладів, лікарень, поліклінік та амбулаторій, будинків-інтернатів, дитячих закладів, бібліотек, клубів, музеїв, науково-дослідних інститутів, лабораторій; будинки для проживання, водокачки, стадіони, басейни, дороги, мости, пам’ятники, огорожі парків і скверів.

Субрахунок «Машини і обладнання» об’єднує цілу гаму машин, обладнання, приладів і пристроїв: вимірювальні прилади - дозатори, амперметри, барометри, ватметри, водоміри, вольтметри, компаси, манометри, хронометри, касові апарати; лабораторне обладнання - пірометри, регулятори, калориметри, прилади для визначення вологи, прилади для випробування міцності зразків на розрив, мікроскопи, витяжні шафи; обчислювальна техніка - електронно-обчислювальні, керуючі та аналогові машини; комп’ютери, монітори, периферійне і мережне обладнання комп’ютера; інші машини та обладнання - обладнання стадіонів, спортмайданчиків, спортивних приміщень, обладнання кабінетів і майстерень у навчальних закладах, кіноапаратура, обладнання сцен, музичні інструменти, телевізори, радіоапаратура, обладнання

АТС, телефони, факси, копіювальна техніка, пожежні машини, холодильники та ін.

На субрахунку «Транспортні засоби» обліковуються всі засоби пересування, призначені для переміщення людей і вантажів, - вантажні та легкові автомобілі, велосипеди, всі види спортивного транспорту, запасні частини до транспортних засобів.

На субрахунку «Інструменти, прилади та інвентар» обліковуються господарський інвентар - предмети конторського та господарського облаштування, конторська обстановка, гардероби, шафи різні, дивани, столи, крісла, палатки, килими, портьєри.

На субрахунку «Інші основні засоби» обліковуються сценічно-постановочні засоби (декорації, меблі та реквізити, бутафорії та ін.), документація з типового проектування, навчальні кінофільми, магнітні диски, стрічки, касети.

Така класифікація виступає як організуючий момент, забезпечуючи одноманітність групування засобів в обліку та звітності.

Проте, основною проблемою реформування обліку в бюджетних установах є відсутність єдиних підходів до розробки дієвих механізмів удосконалення системи обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів, недостатність розробленості питання переходу на єдині методологічні засади.

Нагальною є проблема гармонізації нормативної бази бухгалтерського обліку, яка передбачає приведення основ бухгалтерського обліку державного сектору відповідно до умов господарювання суб’єктів у ринковому середовищі. За міжнародними стандартами при формуванні первісної вартості об’єктів основних засобів державного сектору до неї також включають витрати, пов’язані з їх придбанням, транспортні витрати, а також і податкові платежі з приводу придбання об’єкта.

Введення в дію з 01.01.2015 року НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [3] та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів суб’єктів державного сектору кардинально змінили підходи до обліку

необоротних активів бюджетних установ і в першу чергу оцінку основних засобів.

Отже, у наведеному НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [3] спостерігається поступова конвергенція положень бюджетного і комерційного обліку, узгодження їх з міжнародною практикою.

Узагальнюючи проведене дослідження з питань обліку основних засобів можна зробити висновок, що пріоритетними завданнями організації обліку основних засобів є: правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів основних засобів; контроль за збереженням основних засобів; контроль за ефективністю використання основних засобів; правильне обчислення та відображення в обліку сум амортизації; отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, а також у розрізі осіб, відповідальних за її збереження.

Тобто для ефективного управління необоротними матеріальними активами підприємства необхідним є урегульованість питань, що стосуються їх раціонального облікового відображення та узгодження з міжнародною практикою обліку основних засобів бюджетних установ.

Список використаних джерел

1. Максименко А. В. Проблемні питання обліку основних засобів [Електронний ресурс] // Фінанси, облік і аудит: Збірник наукових праць. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua / portal / Soc_Gum / Foa / 2009_13 / index. html

2. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів від 16 січня 2007 р. № 34. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua. – Назва з екрана.

3. НП(С)БОДС 121 «Основні засоби», наказ Міністерства Фінансів № 1202 від 12.10.2010р.

УДК 339.144:06.05:373.61

Піхняк Т. А.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Марчук О.Р.,
студент групи ОП(м)-11,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

СУТНІСТЬ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В кожній країні особливості торговельної діяльності зумовлюють різноманітні фактори: економічна ситуація, формування нових видів економічних взаємовідносин між суб'єктами господарювання, податкова політика, зміна потреб і поведінки покупців, розвиток нових форм торгівлі.

Торгівля це свого роду каталізатор змін, що відбуваються у виробництві та споживанні в умовах ринку. В Україні кількість торговельних підприємств, як оптових так і роздрібних, зростає з кожним роком. Бухгалтерський облік торговельної діяльності завжди мав свої особливості порівняно з обліком інших видів діяльності. Сьогодні всі господарські операції торговельного підприємства – від купівлі товару до визначення фінансового результату - зазнали змін при відображенні в обліку.

Сутність товарних запасів та окремі аспекти обліку їх обліку на підприємствах торгівлі досліджували М. М. Аносова, В. А. Барановський, М. Т Білуха, А. С. Ванукевич, Ю. А. Верига, Т. В. Ємельянова, Л. М. Котенко, Л. С. Кучер, К. І. Левитський, Н. М. Малюга, В. І. Оспіщев, Н. А. П'ятницька, В. В. Усов, Н. Г. Юдов, Л. М. Янчева та інші.

Особливості функціонування підприємств торгівлі зумовлюють необхідність поглибленого дослідження питань сутності товарних запасів, їх обліку, постійного контролю за їх надходженням та реалізацією з метою

організації, яка б одночасно відповідала вимогам внутрішнього управління та зовнішнього контролю за діяльністю підприємства.

Товарний запас являє собою масу товарів, призначену для наступного продажу та здійснення безперебійної торгівлі, що знаходиться в сфері обігу в процесі переміщення від виробництва до споживання. В процесі переміщення товарні запаси сфери обігу набувають різних форм: запаси готової продукції на складах підприємств-виробників → товари в дорозі від виробника до оптової ланки → товарні запаси на складах гуртової торгівлі та інших збутових посередників → товари в дорозі від гуртової до роздрібної ланки торгівлі → запаси підприємств роздрібної торгівлі (на складах та в торговельному залі).

Сучасний економічний словник дає наступне визначення даному поняттю: «товарні запаси – це кількість товарів певного виду, що знаходяться в даний момент у сфері товарного обігу, в перевезенні і на складах, у сховищах [1].

У свою чергу, Л. М. Чернелевський дає визначення товару як будь-якої продукції, послуг, робіт, інтелектуальної власності та інших майнових прав, призначених для продажу або передавання, а товарні запаси характеризує як придбані підприємством товари, призначені для подальшого перепродажу, як правило, без суттєвих змін до їх фізичної форми [2]. Таким чином, надається узагальнене визначення. Оскільки товар частину свого життєвого циклу перебуває у вигляді запасів, більшість науковців ототожнюють дані поняття. Саме тому, розглядаючи сутність товарних запасів, слід зазначити, що в різноманітних літературних джерелах авторами по-різному трактується визначення товарів. Окремі з них наведемо в табл. 1.

Розгляд наведених поглядів вчених на сутність товару дозволяє виділити основні фактори, на яких акцентується увага при її визначенні. Найважливішими з них є визначення товару як економічне благо, матеріальні цінності, продукт праці, предмет купівлі-продажу, матеріальна або нематеріальна власність, активи підприємства.

Таблиця 1

Розкриття суті терміну «товар» в літературних джерелах

№ з/п	Автор	Визначення
1.	Ф. Ф. Бутинець [3]	Товари – це активи, які утримуються підприємством для продажу і передбачають у подальшому отримання прибутку
2.	В. С. Лень В. В. Гливенко [4]	Товари – це матеріальна або нематеріальна власність, яка реалізується на ринку
3.	Р. Л. Хом'як [5]	Товар – це продукт праці, що призначений для продажу або обміну
4.	Н. В. Чебанова [6]	Товари – це матеріальні цінності, що придбані (одержані) і зберігаються з метою наступного продажу
5.	Є. І. Свідерській [7]	Товарні запаси – це складова товарообігу, що становлять рух сукупного суспільного продукту в товарній формі від виробників до споживача
6.	Бровко О. Т. [8]	Товарні запаси – це товарна маса, що знаходиться на ринку та перебуває в сфері обігу від виробника до споживача, при цьому не потребує подальшої доробки та переробки, призначена для наступного продажу за умов звичайної господарської діяльності та є важливим активом підприємства

Вітчизняне законодавство відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку не надає визначення дефініцій «товар» та «товарні ресурси», проте визначає категорію «запаси» [9] як активи, що утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.

Зокрема, згідно з П(С)БО 9 «Запаси» товарні запаси – це товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу» [9].

Необхідність утворення товарних запасів обумовлена такими причинами: невідповідність часу споживання та виробництва товарів; сезонністю виробництва та споживання окремих видів товарів; нерівномірністю розміщення виробництва і районів споживання товарів; необхідністю перетворення виробничого асортименту в торговий; необхідністю утворення

страхових резервів для згладжування можливих непередбачуваних коливань в попиті та пропозиції товарів, обумовлених різними факторами.

Оскільки товарні запаси торговельного підприємства є основною статтею обігових коштів, за рахунок яких у процесі діяльності підприємство отримує прибутки, які є метою та основою життєдіяльності будь-якого підприємства, то формулювання їх суті, ведення достовірного обліку - є невід'ємною складовоюдіяльності підприємства, без якого не можливе досягнення його цілей.

Таким чином, перелічені понятійні та сутнісні особливості товарних запасів необхідно брати до уваги при побудові ефективної системі обліку і контролю за ними.

Список використаних джерел

1. Сучасний економічний словник / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, О. Б. Стародувцева. – М.: Інфра-М, 2008. – 512 с.
2. Чернелевський Л. М. Економічний аналіз на підприємствах промисловості та торгівлі : підручник / Л. М. Чернелевський. – К., 2003. – 312 с.
3. Бухгалтерський облік в торгівлі. Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця та доц. Н. М. Малюги. – 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 576 с.
4. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 576 с.
5. Хом’як Р. Л. Удосконалення системи обліку та аналізу для управління товарними запасами підприємств торгівлі / Р. Л. Хом’як, І. Л. Цюцяк, А. Л. Цюцяк. – Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – Випуск 647. – С. 528 – 534.
6. Чебанова Н. В., Василенко Ю. А. Бухгалтерський фінансовий облік: Посібник. – К.: Академія, 2002. – 672 с.
7. Свідерській Є. І. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 233 с.
8. Бровко О. Т. Економічна сутність товарних запасів та їх місце в системі управління товарними потоками підприємств торгівлі / О. Т. Бровко // Вісник Чернівецького торгівельно-економічного інституту. – 2009. – № 2. – С. 12 – 21.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246 // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua laws/show/z0751-9.

УДК 657.471.65:005

Піхняк Т.А.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Потапов В.Ю.,
студент групи ОП(м)-11,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ ТА ЇХ ТАКСОНОМІЯ

У процесі діяльності господарюючого суб'єкта виникають витрати, які не включаються до виробничої собівартості, а розглядаються як витрати того періоду, у якому вони були чи будуть здійснені. У науковій літературі ці витрати називають витратами періоду, адже витрати періоду - це витрати, які не формують собівартості виробленої і реалізованої продукції, а покриваються за рахунок прибутку підприємства або збільшують збиток.

Однією з найбільш важливих статей витрат періоду є адміністративні витрати.

Адміністративні витрати – це витрати на обслуговування та управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності [1, с. 188].

До складу адміністративних витрат відносять:

- витрати на утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;
- загальнокорпоративні витрати (представницькі витрати, витрати на проведення річних зборів тощо);
- витрати на утримання основних засобів, нематеріальних активів загальногосподарського використання;
- оплату юридичних, аудиторських та інших послуг;
- витрати на зв'язок, на відрядження апарату управління підприємством;

- витрати на врегулювання спорів у судових органах і деякі інші витрати [2, с. 175].

Розглядаючи класифікаційні ознаки адміністративних витрат підприємства варто зазначити основні критерії, які впливають на їх таксономію:

- вид господарської діяльності підприємства;
- організаційна побудова господарської діяльності, яка може характеризуватися цеховою або безцеховою структурою виробництва;
- галузь і підгалузь виду діяльності, кожна з яких має бути відокремленою у єдиній системі бухгалтерського обліку на підприємстві;
- вид продукції, що виробляється на підприємстві;
- методи оцінки об'єктів обліку та визначення трансфертних цін;
- система організації внутрішньогосподарських відносин;
- методи формування собівартості продукції.

За економічними елементами адміністративні витрати класифікуються на: матеріальні витрати (сировина, матеріали, комплектуючі вироби, паливо), що використовуються для потреб управлінням підприємством; витрати на оплату праці (заробітна плата адміністративного персоналу за окладами, тарифними ставками, відрядними розцінками, премії, надбавки); відрахування на соціальні заходи; амортизація (сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів адміністративного призначення); інші витрати (орендна плата, обов’язкові платежі). Але дана класифікація витрат не дозволяє встановлювати обсяг витрат конкретних підрозділів підприємств.

За періодами виникнення адміністративні витрати класифікують на: витрати поточних, минулих та майбутніх періодів.

За значимістю адміністративних витрат для планування, контролю і прийняття ефективних управлінських рішень їх доцільно класифікувати на:

- регульовані (витрати на дослідження, проведення консультацій, підвищення кваліфікації співробітників).

- нерегульовані (амортизація, податки, витрати на страхування і заробітну плату персоналу, який обслуговує виробничий процес).

В сучасних умовах використання цієї класифікаційної ознаки адміністративних витрат набуває особливої актуальності, тому вид класифікації адміністративних витрат за ознакою можливості регулювання на регульовані і нерегульовані є складовою раціональної класифікації адміністративних витрат .

Вищезазначена раціональна класифікація адміністративних витрат може бути структурована в порядку, відображеному у табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація адміністративних витрат

№ з/п	Ознаки класифікації	Види витрат
1.	Комплексність витрат (номенклатурні статті)	Оплата праці загальногосподарського призначення, відрахування на соціальні заходи, витрати на службові відрядження управлінського персоналу, загальнокорпоративні витрати, витрати на утримання основних: засобів і нематеріальних активів загальногосподарського призначення, амортизація основних засобів і нематеріальних активів загальногосподарського призначення, винагороди за професійні послуги, витрати на зв'язок,на врегулювання спорів у судових органах, податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім тих, що включаються у виробничу собівартість продукції (робіт, послуг)), плата за банківські послуги.
2.	За центрами відповідальності (за місцями виникнення)	Адміністративні витрати дирекції адміністративно-господарської частини, відділу охорони праці, відділу постачання, відділу кадрів, бухгалтерії.
3.	Відношення до обсягу виробництва	Постійні, змінні, змішані.
4.	За періодом виникнення	Адміністративні втрати минулих, майбутніх і поточних періодів
5.	За можливістю регулювання	Регульовані та негерульовані

Таким чином, розгляд поглибленої номенклатури адміністративних витрат дозволить точно показати різницю між будь-якими компонентами

витрат, а також в розрізі окремих груп, що сприятиме ефективному управлінню ними на всіх стадіях розвитку виробництва.

Список використаних джерел

1. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: [монографія] / В .А. Дерій. – Тернопіль: ТНЕУ, "Економічна думка", 2013. – 272 с. – С. 205-210.
2. Гарасим П. М., Кізима А. Я. та ін Фінансовий облік і звітність на підприємствах різних галузей: Навч. Посібник / За ред. Хомина П. Я.-Тернопіль: Астон, 2000. – 288с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затв. М-вом фінансів України від 31.12.1999 № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua.

УДК 091:330.332

Піхняк Т.А.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Предка О. В.,
студент групи ОП(м)-11,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛ»

Серед об'єктів бухгалтерського обліку особливе місце займає власний капітал, що формується на початку діяльності компанії та поповнюваний, а також нарощуваний протягом усього періоду її роботи.

Перші теоретичні розробки, які багато в чому визначили подальший розвиток обліку власного капіталу, належать Б. Котрульї, Л. Пачолі, Ж. Саварі.

Питанням формування сутності та складових власного капіталу з метою організації його обліку в сучасних умовах присвятили свої роботи такі вітчизняні науковці, як А. С. Бакаєв, П. С. Безруких, С. М. Бичкова,

Ф. Ф. Бутинець, М. В. Власова, С. Ф. Голов, Г. Г. Кірейцев, М. М. Мосійчук, О. І. Пилипенко, І. Р. Поліщук, С. В. Пушкар, Н. М. Ткаченко, В. В. Сопко та інші.

Вивченням питань сутності та структуризації елементів власного капіталу займалися такі зарубіжні вчені: О. Амат, Х. Андерсон, Й. Бетге, Д. Блейк, Ю. Ф. Брігхем, А. І. Гінзбург та ін.

Трактування капіталу підприємства класиками економічної теорії узагальнено у табл. 1.

Таблиця 1

Класичні підходи до трактування поняття «капітал»

[узагальнено автором на основі досліджень Н. М. Воськало [2]]

Представники економічних шкіл	Визначення капіталу
Меркантилізм (Т. Мен, С. Фортрей, В. Стаффорд, Д. Стюарт, М.де Ваттевіль, Ж. Б. Кольбер)	Гроші, які вкладені у підприємство
Фізіократи (Ф. Кене)	Послідовність авансів, що вкладаються в підприємство
Класична політекономія (А.Сміт)	Одна з двох частин запасів, від якої очікують отримувати прибуток, а друга частина – це та, яка спрямовується безпосередньо на споживання
Класична політекономія (Д. Рікардо)	Частина багатства країни, яка використовується у виробництві і складається з їжі, одягу, інструментів, сировини, машин та іншого, що необхідне, щоб привести в рух працю
Неокласики (Д. С. Мілль)	Запас продуктів попередньої праці; результат заощадження, який все одно потім споживається
Австрійська теорія капіталу (Бем-Баверк)	Засоби існування, авансовані робітниками
Марксизм (К. Маркс)	Вартість, яка вкладається у виробництво і приносить додану вартість
М.Г. Туган-Барановський	Цінні речі, які через певні суспільні умови набувають здатності зростати у своїй вартості і через це давати постійний дохід своєму власнику

Що стосується поділу капіталу на власний та позиковий, то науковий досвід свідчить, що він носить по своїй більшості умовний характер для конкретних цілей. Проте, категорія «власний капітал» теж має право на існування в економічній думці, особливо в контексті сучасних теорій управління капіталом.

З позиції євроінтеграційних процесів, на нашу думку, власний капітал - це загальна вартість засобів підприємства, інвестованих його власниками з метою отримання доходу на такі інвестиції, які належать йому на правах власності і поряд із позиковим капіталом використовуються ним для формування активів.

Отже, історичний аспект формування поняття «капітал» досить різноманітний. Крім того, в історичному ракурсі простежується поступове ускладнення уявлення про капітал: від грошей, що вкладені у виробництво, до більш сучасного його трактування - вартість, що приносить додаткову вартість чи дохід своєму власнику.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах / Ф. Ф. Бутинець // Л. Л. Горецька. – Житомир: ПП «Рута», 2004. – 544 с.

2. Воськало Н. М. Історичний, економічний та обліковий аспекти тлумачення визначення «власний капітал» / Н. М. Воськало // Наукові записки: науковотехнічний збірник Української академії друкарства. – Львів: НВЕД Української академії друкарства, 2011. - Випуск 1 (34). – 180 с. – С. 103–108.

3. Сопко В. В. Власний капітал акціонерних товариств: особливості визначення та обліку / В. В. Сопко, Ю. В. Панченкова // Науковий вісник: Зб. науковотехнічних праць. – Львів: НЛТУУ, 2007. – Вип. 17.6. – С. 246-253.

4. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О. С. Філімоненков. – 2ге вид., переробл. і доп. – К.: МАУП, 2004. – 328 с.

УДК 316.334.23:337

Піхняк Т.А.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Ткачук І.Д.,
студент групи ОП(м)-11,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЇЇ СКЛАДАННЯ

Сьогодні мале підприємництво є невід'ємною складовою сучасної економіки, що забезпечує підтримку тих сфер господарювання, існування яких на базі середнього та великого бізнесу не є можливим. Успішне функціонування малого бізнесу створює умови для оздоровлення економіки: розвивається конкуренція; створюються додаткові робочі місця, підвищується експортний потенціал; краще використовуються місцеві сировинні ресурси, що, в свою чергу, не можливо без якісно побудованого обліку.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», чинних національних П(С)БО, нормативних документів Міністерства фінансів України з питань організації бухгалтерського обліку, усім підприємствам, незалежно від їх організаційно-правової форми і форми власності, у тому числі й малим, необхідно вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність.

Проте, як бухгалтерський облік, так і фінансова звітність малих підприємств мають свої особливості. Застосування традиційної системи обліку та звітності малими підприємствами в сучасних умовах господарювання не є доцільним, ця система є надто громіздкою і трудомісткою, а за невеликої кількості господарських операцій та обмеженості функціональних служб неефективною і навіть зайвою. Тому процес організації спрощеного обліку та

складання і подання бухгалтерської звітності на підприємствах малого бізнесу вимагає глибокого та всебічного вивчення.

Форму, зміст і правила складання звіту суб'єкта малого підприємництва встановлює П(С)БО 25 [1].

Слід відмітити, що існують різні критерії щодо визначення суб'єктів малого бізнесу, що забезпечує можливість використати переваги спрощеної системи оподаткування обліку та складання звітності.

Із прийняттям нового Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] відбулися суттєві зміни, що стосуються класифікації підприємств на мікропідприємства, малі, середні та великі. Дана класифікація впливає на: строки оприлюднення фінансової звітності різними типами підприємств; використання спрощених форм фінзвітності. По-перше, мікропідприємства та малі підприємства для звітування використовують П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [1]. По-друге, мікропідприємства і малі підприємства, непідприємницькі товариства та представництва іноземних суб'єктів господарювання складають скорочену за показниками фінзвітність у складі балансу та звіту про фінансові результати.

Так, згідно прийнятого Закону [2] для цілей бухгалтерського обліку встановлено таку класифікацію підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація підприємств [2]

№ з/п	Тип підприємства	Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Середня кількість працівників
1.	Мікро	до 350 тис. євро	до 700 тис. євро	до 10 осіб
2.	Малі	до 4 млн. євро	до 8 млн. євро	до 50 осіб
3.	Середні	до 20 млн. євро	до 40 млн. євро	до 250 осіб
4.	Великі	понад 20 млн. євро	понад 40 млн. євро	понад 250 осіб

Як бачимо, дана класифікація відрізняється від встановленої ст. 55 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436 – IV. Критеріями

для визначення належності підприємства до тієї чи іншої групи є сукупна вартість активів, чистий дохід від реалізації та середня кількість працівників. Якщо підприємство раніше не підпадало під критерії малого підприємства тільки через кількість працюючих, то наразі це стає можливим за умови відповідності по критеріям вартості активів і величині чистого доходу.

Для неприбуткових організацій, у тому числі суб'єктів малого підприємництва, установлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати [2].

Формат фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва потребує подальшого вдосконалення, яке б призвело до чіткого узагальнення облікової інформації та наближення вітчизняної звітності до міжнародних стандартів. Існує потреба в подальшому вдосконаленні форм фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, адже ситуація щодо розвитку малого підприємництва в Україні залишається на такому ж незадовільному рівні.

Малі підприємства, які не відповідають ознакам СМП, складають фінансові звіти за формами, наданими в НП(С)БО 1[3].

Таким чином, з метою ефективного відображення та узагальнення облікової інформації у фінансовому звіті суб'єкта малого підприємництва, доцільно: виділити статті для відображення фінансових результатів (прибутку чи збитку) окремо від таких видів діяльності, як: основної, іншої операційної, інвестиційної, фінансової, а також дозволити суб'єктам малого підприємництва самостійно обирати перелік статей, які наводяться у звітності.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів № 1591 від 09.12.2011р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO25.aspx.4.

2. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України від 05.10.2017 р. // Відомості Верховної Ради Укараїни – 2017. – № 44. – Ст.397.

3. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07. 02. 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

УДК 331.101.6

Рибачок О.О.
студентка 32 гр.,
фінансово-економічний факультет

наук. кер. **Гайдаєнко О.М.**
к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу
Одеський національний економічний університет

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

Найбільш загальним та універсальним показником, який відображає ефективність використання трудових ресурсів (персоналу) підприємства є продуктивність праці робітників.

Як економічна категорія продуктивність праці характеризує ефективність використання робочої сили і в загальному випадку відображає кількість споживчої вартості, створеної за одиницю часу (виробіток) або витрати робочого часу на виробництво одиниці споживчої вартості (трудомісткість). На практиці продуктивність праці, зазвичай, визначається як виробництво продукції в розрахунку на одного працівника основної діяльності.

Зростання продуктивності праці, за інших рівних умов, сприяє покращенню всіх техніко-економічних і фінансових показників діяльності підприємства.

Продуктивність праці вимірюється у:

- Натуральних вимірниках – використовується для підприємств з однорідною продукцією, тобто там, де виробляється один вид продукції або близьких за споживчою вартістю різнойменних видів продукції;
- Трудових вимірниках – використовується для оцінки трудомісткості окремих видів продукції;
- Вартісних – найпоширеніші, придатні для оцінки продуктивності праці на будь-якому підприємстві.

Використання вартісних вимірників продуктивності праці передбачає оцінку обсягу продукції за різні періоди у порівнянних цінах.

Виробіток як показник продуктивності праці визначається за формулою:

$$W = \frac{Q}{T} \qquad (1)$$

де W – продуктивність праці (середній виробіток);

Q – обсяг виготовленої продукції;

T – витрати часу на виробництво продукції.

Зворотною характеристикою середнього виробітку є трудомісткість:

$$t = \frac{T}{Q} \qquad (2)$$

де t – трудомісткість продукції – витрати робочого часу на виготовлення одиниці продукції.

Перші два показники визначаються тільки для робітників шляхом ділення обсягу продукції відповідно на кількість відпрацьованих людино-годин і людино-днів; решта – шляхом ділення обсягу продукції на середньооблікову чисельність працівників основної діяльності за відповідний період.

Між розглянутими вище середніми показниками існує взаємозв'язок:

$$W_{о.д} = T_{р.п} \times T_{р.д} \times W_{г} \times d \qquad (3)$$

де Wо.д. – виробіток продукції на одного працівника основної діяльності;

T р.п – тривалість робочого періоду;

T р.д – тривалість робочого дня;

Wг. - середньогодинний виробіток;

d – частка робітників в загальній чисельності основного персоналу[1,с.89].

Аналіз продуктивності праці передбачає:

- ❖ - оцінку виконання плану і динаміки продуктивності праці;
- ❖ - вивчення впливу факторів на рівень продуктивності праці;
- ❖ - дослідження впливу продуктивності праці на рівень інших показників;
- ❖ - виявлення резервів підвищення рівня продуктивності праці [4].

Необхідно визначити відповідність між темпами зростання середньої заробітної плати і продуктивності праці. Це один із стратегічних чинників розвитку темпів розширеного відтворення, одержання прибутку і рентабельності виробництва, тому потрібно, щоб темпи зростання продуктивності праці випереджали темпи зростання її оплати. Якщо такого принципу не дотримуватись, то перевитрачається фонд заробітної плати, підвищується собівартість продукції і, відповідно, зменшується сума прибутку.

Оскільки фонд заробітної плати промислово-виробничого персоналу тісно пов'язаний з обсягом виробництва, реалізації продукції та продуктивністю праці проведем аналіз співвідношення продуктивності праці і середньої заробітної плати (табл. 1).

Наведені в таблиці 1 дані, показують, що на аналізованому підприємстві коефіцієнт випередження складає 0,938, тобто темпи зростання оплати праці випереджають темпи зростання продуктивності праці, а коефіцієнт зміни заробітної плати на одиницю продукції складає 1,045. Отже на одиницю продукції в попередньому році приходилось 3420 грн. заробітної плати (84582 : 24,73), а у звітному році вже 3575 грн (92724 : 25,94) [3].

Таблиця 1

Аналіз співвідношення продуктивності праці і середньої заробітної плати ПАТ "Харківський машинобудівний завод "Світло шахтаря"

Показники	За попередній	За звітний	У % звітний до попереднього
1.Середньорічна продуктивність праці ,грн	24,73	25,94	104,9
2.Середньорічна заробітна плата ,тис. грн	85601	95664	111,8
2.1. у тому разі,не враховуючи премії	84582	92724	109,6
3.Коефіцієнт випередження (ряд 1:ряд 2)	×	×	0,938
4.Коефіцієнт зміни заробітної плати на одиницю продукції (ряд 2.1:ряд 1)	×	×	1,045

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що у звітному році порівняно з попереднім відбулися перевитрати по фонду оплати праці за рахунок випередження темпів зростання оплати праці над темпами зростання продуктивності праці.

Основні напрями пошуку резервів зростання продуктивності праці випливають із самої формули розрахунку її рівня : Продуктивність праці = Об'єм продукції : Чисельність робітників, згідно з якою можна домогтися підвищення продуктивності праці шляхом:

a) *збільшення випуску продукції* за рахунок повнішого використання виробничих потужностей підприємства, оскільки при нарощуванні обсягів виробництва продукції на тих же потужностях, збільшується лише змінна частина витрат робочого часу, а постійна залишається без змін. Унаслідок цього витрати часу на випуск одиниці продукції зменшуються;

b) *скорочення витрат праці на її виробництво* шляхом інтенсифікації виробництва, впровадження комплексної механізації та автоматизації, досконалішої техніки і технологій виробництва, скорочення втрат робочого часу за рахунок поліпшення організації праці, матеріально-технічного постачання та інших факторів відповідно до плану організаційно-технічних та інноваційних заходів [2,с.183].

Список використаної літератури:

1. Б.Є. Грабовецький Економічний аналіз: навчальний посібник. [Текст] /Грабовецький Б.Є. –К.: Центр учбової літератури, - 2009. – 89с

2. С.С. Черниш Економічний аналіз: навчальний посібник. [Текст] /Черниш С.С. –К.:Центр учбової літератури, - 2010. – 181с

3. Фінансова звітність підприємств: ПАТ "Харківський машинобудівнийзавод "Світло шахтаря"// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://smida.gov.ua/db

4. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки. – Одеса, ОДЕУ. – 2010 – 127 с.

УДК 338.012:657.222

Рилєєв С.В.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ АКВАКУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ

Головним завданням аквакультури є забезпечення населення продукцією, що має високу соціальну і споживчу значимість. В даний час, як і в інших галузях сільського господарства, в рибництві спостерігається низька рентабельність виробництва та реалізації продукції, що обумовлено періодичними кризовими явищами, які відбуваються у світовій та вітчизняній економіці, а також недоліками в організації управління біологічними перетвореннями та виробництвом товарної риби.

Важливу роль у вирішенні цих проблем відіграє грамотна організація облікової системи, яка покликана забезпечувати необхідною інформацією процес прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Важливим аспектом при організації та веденні бухгалтерського, особливо управлінського, обліку на підприємствах аквакультури виступає класифікація біологічних активів.

Від того, наскільки правильно обрано класифікаційні ознаки, залежить порядок обліку біологічного активу [1, с. 114].

Нормативно-правовою базою, а саме П(С)БО 30 «Біологічні активи» [2], Методичними рекомендаціями щодо бухгалтерського обліку біологічних активів №1315 [3] та Інструкцією з обліку риби на підприємствах аквакультури [4], не передбачено поділ біологічних активів рибництва на довгострокові та поточні (табл. 1).

Враховуючи склад біологічних активів аквакультури (табл. 1), а також рахунки, які передбачені для їх обліку, можна стверджувати, що всі біологічні активи рибництва відносяться до поточних.

Таблиця 1

Приклади біологічних активів аквакультури [1, с. 117; 2-4]

Галузь сільського господарства (тваринництва)	Об'єкти обліку біологічних активів	
	Сільськогосподарська продукція	Додаткові біологічні активи
Рибництво (аквакультура)	Товарна риба	Матеріал для розведення риби, зокрема личинки, мальки, цьоголітки, однорічки, ремонтний молодняк, плідники
Рахунки та субрахунки бухгалтерського обліку	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»	Рахунок 21 «Поточні біологічні активи»: Субрахунки: 212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»; 213 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»

Хоча існує думка, що маточне стадо риби та плідники, необхідно обліковувати у складі довгострокових біологічних активів, оскільки вони відповідають усім критеріям необоротних активів [1, с. 118].

Узагальнена та систематизована класифікація біологічних активів сільськогосподарських підприємств, а також поточних біологічних активів суб’єктів господарювання, які функціонують у сфері аквакультури наведена в табл. 2 та рис. 1 відповідно.

Таблиця 2

Узагальнена класифікація біологічних активи [1, с. 117; 2-4; 5, с. 353]

Ознака	Вид (група)
1	2
За терміном корисного використання	Необоротні активи – довгострокової біологічні активи
	Оборотні активи – поточні біологічні активи
За галузевою ознакою	Біологічні активи тваринництва
	Біологічні активи рослинництва
За стадією зрілості	Зрілі
	Незрілі
За правом власності	Власні
	Орендовані
За методом оцінки (вартісний підхід)	Оцінені за первісною вартістю
	Оцінені за справедливою вартістю
За характером відображення зносу	Ті, що амортизуються
	Ті, що не амортизуються
За способом використання у виробничому процесі	Активні-носії
	Споживні
Залежно від екологічного спрямування	Екологічно чисті
	Традиційні
	ГМО

Продовження табл. 2

1	2
В залежності від шляху отримання економічної вигоди	Внаслідок кількісних та якісних змін
	Внаслідок отримання додаткових біологічних активів
	Внаслідок отримання сільськогосподарської продукції
Залежно від виду господарської діяльності	Сільськогосподарські біологічні активи
	Інші біологічні активи, не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю
Залежно від мети використання	На продаж
	Для внутрішнього споживання (використання)

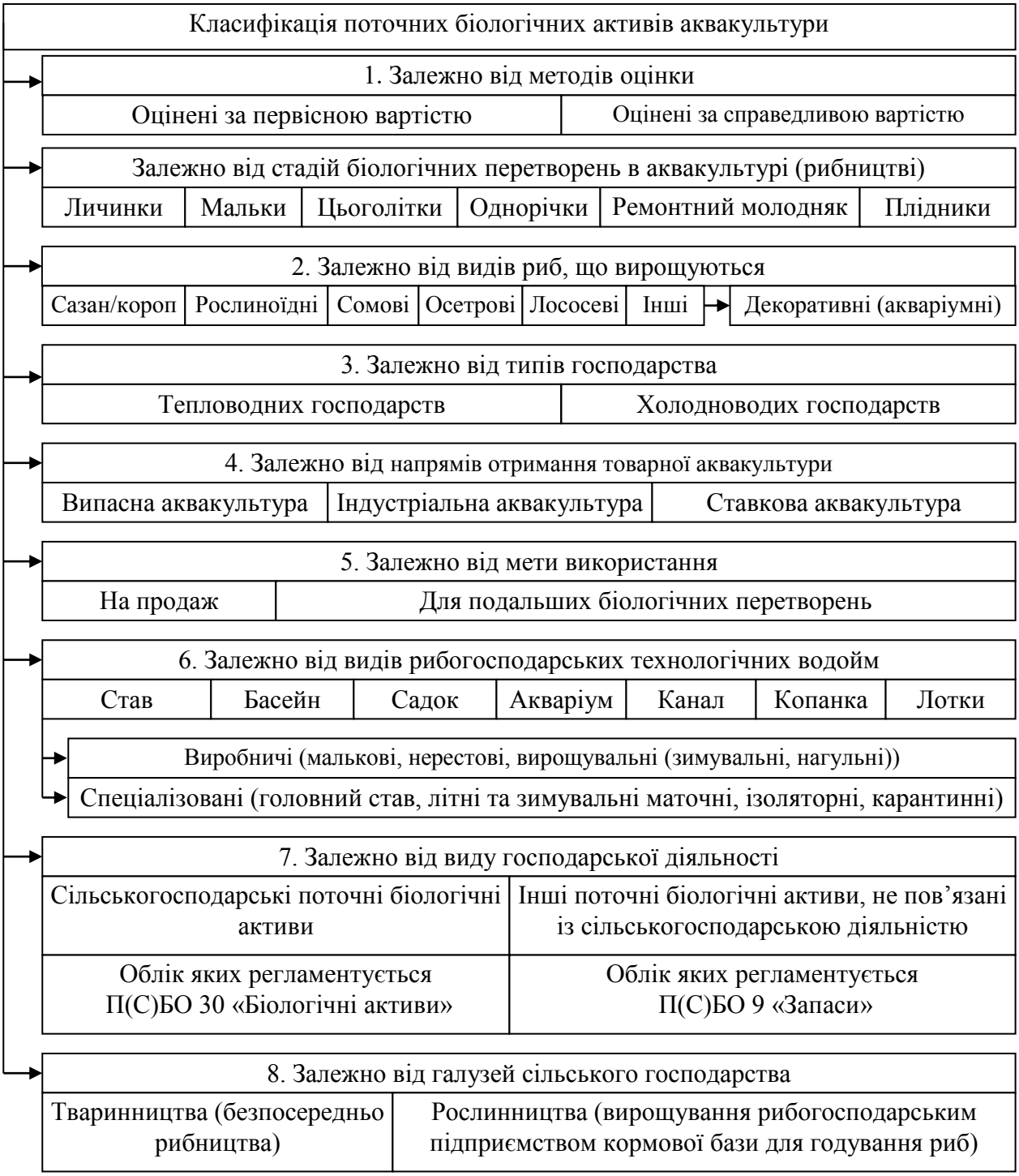

Рис. 1. Класифікація поточних біологічних активів підприємств аквакультури

Систематизована класифікація враховує особливості господарської діяльності підприємств сфери рибництва (типи господарств, види рибогосподарських технологічних водойм, склад додаткових біологічних активів, види риб, що вирощуються та реалізуються, напрями отримання товарної аквакультури), бухгалтерського (фінансового та управлінського), статистичного (формування звітності форми № 1А-Риба «Виробництво продукції аквакультури за 20__р.») обліків, також внутрішньогосподарського контролю поточних біологічних активів аквакультури.

Наведена на рис. 1 може бути доповнена і рядом інших ознак, зокрема залежно від формам ведення рибництва за рівнем інтенсифікації (екстенсивні, інтенсивні, напівінтенсивні), а також тих, які наведено в табл. 2 тощо.

Список використаних джерел

1. Мельник О. С. Біологічні активи та біологічні перетворення рибництва: економічна сутність та класифікація / О. С. Мельник // ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики. – 2017. - № 2. – С. 114-124.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05.

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. № 1315. – Режим доступу : https://zakon.help/law/1315/.

4. Інструкція з обліку риби на підприємствах аквакультури / Н. М. Вдовенко, К. В. Карпенко, Ю. С. Шарило. – К. : Кондор-Видавництво, 2014. – 24 с.

5. Череп А. В. Особливості класифікації біологічних активів сільськогосподарськими підприємствами / А. В. Череп, В. В. Сьомченко, В. В. Калінчук // Вісн. Приазов. Держ. техн. у-ту. – Вип. 34. Сер. Екон. науки. – 2017. – С. 348-354.

УДК 368.81 **Рогаченко О. С.**
студентка
кафедра обліку та оподаткування

Науковий керівник – **Кущик А.П.**
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізький національний університет

РЕЗЕРВУВАННЯ, ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ

В сучасній практиці ризик-менеджменту можуть використовуватися різні за характером, змістом і цілями методи керування ризиками.

Методи фінансування орієнтовані на використання внутрішніх джерел відшкодування можливого збитку і являють собою, по суті, самострахування, яке передбачає відшкодування збитків з поточних доходів організації, цільових резервів або за рахунок коштів спеціально створених кептивних (дочірніх) страхових компаній.

Самострахування неможливо використовувати, як єдиний метод управління ризиками, однак його доцільно застосовувати до ризиків, рівень яких оцінений як мінімальний або, в залежності від схильності до ризику, допустимий (підвищений). Граничним рівнем прийнятого ризику може бути критичний ризик [1, с. 98].

Відшкодовувати збитки з поточних доходів здатні організації, запас фінансової міцності яких дає можливість покривати збитки від ризикованих господарських операцій без створення спеціальних фондів і резервів або використання зовнішніх джерел фінансування. Частка таких організацій в Україні невелика, тому даний спосіб самострахування не отримав широкого розповсюдження.

Кептивні страхові компанії - дочірня компанія або компанія у складі об'єднання (холдингова), створена для страхування переважно суб'єктів

господарювання, які входять до складу цього об'єднання. Мета їх діяльності є не отримання прибутку, а компенсація можливих збитків учасників групи [2, с. 133].

Резервування передбачає створення страхових (резервних) фондів загального або цільового характеру, що дозволяє забезпечити джерела коштів, застрахуватися від некомпенсованих збитків. Організація формує резерв, який зберігається до настання певних подій, з якими буде пов'язана необхідність залучення коштів. У ризик-менеджменті резервування обумовлено очікуванням якоїсь події (відхід співробітника у відпустку, ремонт окремих об'єктів основних засобів) або його високою вірогідністю (несплата покупцем поставленої продукції, необхідність проведення ремонту раніше проданого товару).

Переваги резервування як способу фінансування збитків від реалізації ризиків обумовлені його доступністю для більшості організацій, достатньо відпрацьованої нормативно-правової бази і, що особливо важливо, високою ефективністю.

Залежності від призначення, способів формування і використання, резерви можна поділити на три групи [3, с. 115].

В першу можуть бути включені резерви майбутніх витрат, формування яких для організації не обов'язково. Вони створюються добровільно за умови достатньої економічної обґрунтованості витрат за звичайним видам діяльності, рівень яких може істотно змінюватися протягом року. Резерви даної групи є цільовими і переважно відносяться до короткострокових джерел фінансування, оскільки використовуються протягом року (виняток – ремонтний фонд).

Створення резервів забезпечує рівномірність включення витрат у витрати виробництва або витрати обігу і дозволяє створити цільовий запас джерел фінансування, що дає можливість згладити мінливість фінансового результату, зменшивши тим самим вплив сукупності фінансових ризиків.

Другу групу складають оціночні резерви, які формуються за активами, які схильні до впливу ризиків ліквідності і цінових ризиків, що викликають

знецінення фінансових вкладень і товарно-матеріальних запасів, готової продукції, а також комерційних ризиків, пов'язаних з небезпекою непогашення заборгованості і падіння обсягів продажів. У цю групу можуть бути віднесені резерви з сумнівної заборгованості, під зниження вартості матеріальних цінностей і під знецінення фінансових вкладень. Необхідність формування таких резервів обумовлена обов'язком забезпечити достовірне та повне відображення у звітності інформації про фінансовий стан і фінансові результати діяльності організації.

Відсутність резерву по сумнівних боргах спотворює суму дебіторської заборгованості організації, а відсутність резерву під знецінення фінансового вкладення призводить до неправомірного завищення розрахункової величини найбільш ліквідних активів. Всі резерви даної групи являють собою короткострокові джерела фінансування збитків від реалізації фінансових ризиків і носять цільовий характер [3 с. 126].

Розглянемо резерв з сумнівних боргів. Продаж на будь-яких умовах, відмінних від передоплати, веде до виникнення ризику неотримання грошових коштів. З моменту утворення простроченої та сумнівної дебіторської заборгованості цей ризик реалізується частково, оскільки вартість грошових коштів з часом знижується, і якщо у договорі не передбачено штрафні санкції, відбудеться знецінення боргу. У разі непогашення дебіторської заборгованості організація несе збитки і, окрім того, стикається з труднощами щодо списання дебіторської заборгованості. Щоб компенсувати втрати від прострочення або непогашення боргу, може бути створений резерв з сумнівних боргів.

До третьої групи може бути віднесено резервний капітал, що формується відповідно до законодавства, статутних документів і облікової політикою організації [4, с. 90].

Формування резервного фонду є обов'язковим для акціонерних товариств. Їх резервний фонд створюється у розмірі, передбаченому статутом товариства (але не менше 5 % від статутного капіталу), призначається для покриття збитків, погашення облігацій і викупу акцій товариства у разі відсутності інших

засобів. Унітарне підприємство за рахунок, що залишається в його розпорядженні чистого прибутку створює резервний фонд у порядку і розмірах, передбачених статутом; кошти резервного фонду призначені виключно для покриття збитків [5].

Характерні особливості резервного капіталу, як джерела фінансування збитків від реалізації фінансових ризиків характеризується в наступному. У всіх випадках використання коштів резервного капіталу (фонду) має бути цільовим, але конкретні цілі можуть бути різними. Крім того, резервний капітал служить довгостроковим джерелом власних фінансових ресурсів. Спосіб економічного обґрунтування величини даного джерела простий – його розміри встановлюються у відсотках від статутного капіталу, а щорічні відрахування у відсотках від прибутку. Як і інші види резервів, резервний капітал являє собою страховий фонд і, як і оціночні резерви, може використовуватися для встановлення лімітів допустимих втрат у програмах управління ризиками.

Створення резервів – не гарантія від фінансових втрат, але забезпечує їх часткову компенсацію, знижує невизначеність фінансових результатів і дає ряд інших переваг, що і дозволяє зробити ви - вод про доцільність використання методу резервування в практиці управління фінансовими ризиками.

Список використаних джерел

1. Чернова Р. В., Кудрявцев А. А. Управління ризиками: навч. посібник. М.: ТК Велби»; вид-во «Проспект», 2006. – 160 с.

2. Кравець А.В. Сутність та класифікація вітчизняних кептивних страхових компаній: монографія. – Економічний простір, 2010. – с. 133 – 140.

3. Корягін М.В. Концептуальний розвиток методології бухгалтерсько- го обліку : монографія. – Львів : ЛКА, 2015. – 239 с.

4. Аберніхіна І.Г. Економіко – фінансове обґрунтування страхового захи- сту державних підприємств: монографія – Економічний простір, 2010. –140 с.

5. Фінансова діяльность суб'єктів господарювання: курс лекцій. URL: http://pidruchniki.com/16280414/finansi/dzherela_finansuvannya_diyalnosti_subyektiv_gospodaryuvannya.

УДК 657.22

Романчук А.Л.
к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування
Чернівецький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВА ПРОМИСЛОВОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Промисловість будівельних матеріалів - стратегічно важлива галузь національної економіки, оскільки її продукція є матеріальною основою капітального будівництва і суміжних напрямків економічної діяльності. Однак в теперішній час, коли чітко відстежуються умови фінансової кризи, загострена конкуренція між виробника, особливу увагу слід приділити організації ефективної та оновленої системи управління. Така керуюча система, як правило, повинна базуватися на сучасній обліковій підсистемі, яка виступає «фундаментом» для ефективного функціонування першої.

Більшість керівників українських підприємств прекрасно розуміють, що фінансовий облік сьогодні, це вже недостатня інформаційна база для дієвих управлінських рішень та стратегій розвитку. Тому організація управлінського обліку для багатьох господарюючих суб’єктів є актуальним напрямком удосконалення управління виробничою діяльністю, який несе в собі багато не вирішених питань та «підводних каменів».

Головний напрямок управлінського обліку, на думку більшості вчених та практиків, - розмежування витрат за центрами відповідальності та місцями їх виникнення. Він передає повноваження управління на менеджерів (керівникам структурних підрозділів), які як ніхто інший є обізнаними в «слабких місцях» того чи іншого виробничого процесу (ділянки).

Проте слід розрізняти місця виникнення витрат та центри відповідальності, оскільки вони є не тотожними поняттями. Місце виникнення витрат – це сегмент (зона) діяльності підприємства, для якого властиві власні виробничі витрати та є можливість впровадити їх нормування, планування та облік для відстеження їх розміру й контролю за раціональним споживанням

всіх виробничих ресурсів. В свою чергу, центр відповідальності є ширшим за своїм розумінням. Так під ним розуміють зону (ділянку) діяльності, яка містить встановлену персональну відповідальність керівника за витратами (отриманими результатами). Тобто базовим підґрунтям для центру відповідальності є правові відносини (обов'язки та відповідальність) між учасниками виробничих та управлінських процесів.

Досить часто центри відповідальності включають у свою зону дій декілька місць виникнення витрат. Влучно зауважила Т.П. Карпова, яка відмітила ще одну важливу ознаку центра відповідальності – наявність входів (понесених витрат, спожитих ресурсів) та виходів (результати виробничого процесу – продукція, роботи, послуги). Місця ж виникнення витрат мають відношення тільки до оцінки розміру понесених витрат, а вже результат (вихід) не є важливим для даної облікової ділянки [1, с.284 – 286].

Досить важким аспектом для обліку витрат за центрами відповідальності є правильне розмежування та віднесенні витрат до відповідальності окремого (одного) центру відповідальності. Така ситуація вирішується через побудову матриці-моделі витрат (рис.1).

Така модель є методичним способом систематизації інформаційних потоків в розрізі центрів відповідальності через локалізацію та деталізацію за окремими операціями виробничого циклу. Окрім того, саме такий поділ дає можливість посилити контроль за раціональним та доречним споживанням всіх ресурсів на виробничі потреби. Особливо цікавою рисою даної моделі є трьох вимірність витратної інформації, що дає можливість відповісти на три питання: 1) де виникла конкретна витратна стаття: в якій операції та в якому центрів? 2) яке цільове спрямування понесених витрат (яку ціль дозволяє досягти)? 3) який ресурс був спожитим (використаним)?

Вертикальний підсумок витрат (за кожним стовпчиком) вказує розмір витрат окремого центру відповідальності, за раціональність та ефективність яких несе персональну та матеріальну відповідальності окрема особа.

Горизонтальне підсумовування (за кожним рядком) числової інформації

вказує собівартість (сукупність витрат) виробничого процесу окремого переділу. А ця інформація є корисною для ціноутворення та визначення рівня рентабельності.

Технологічні переділи	Технологічні операції	Спожиті ресурси (статті витрати)	***Центри відповідальності***							***ВСЬОГО***
			кар'єрне господарство			формувальна дільниця		сушильно-обпалювальна дільниця		
			кар'єр	транспор-тна ділянка	бурт	вагова	живиль-ник	сушильні	печі	
Добування	*геологоро-звідувальні та розкривні роботи*	– геологорозвідувальні роботи; – відведення земельних ділянок; – витрати на розкриття і облаштування кар'єру.	X X X	витрати майбутніх періодів база розподілу						X X X база розподілу
	виймання сировини з надр землі	– витрати на оплату праці і соціальні заходи; – паливо на технологічні цілі; – витрати на утримання та експлуатацію устаткування; – плата за використання природних ресурсів.	X X X X	X X						…XX XX X X
	транспорту-вання	– витрати на оплату праці і соціальні заходи; – паливо на технологічні цілі; – витрати на утримання та експлуатацію устаткування.		X X X						X X X
	вилежування	– енергія на технологічні цілі; – інші витрати.			X X					X X
Формування напівфабрикатів	*зважування і відпуск у виробництво* *змішування складових* *формування цегли-сирцю*	– напівфабрикати власного виробництва (глина); – допоміжні матеріали; – витрати на оплату праці та соціальні заходи; – паливо й енергія на технологічні цілі; – витрати на утримання та експлуатацію устаткування; – зворотні відходи; – загальновиробничі витрати.		собівартість глини		**X** X X X	X X X X X X			… X XX XX XX X X
Термічна обробка	*висушування* *обпалювання* *сортування і відокремлення браку (лому)*	– напівфабрикати власного виробництва (цегла-сирець); – паливо й енергія на технологічні цілі; – витрати на оплату праці та соціальні заходи; – витрати на утримання та експлуатацію устаткування; – загальновиробничі витрати; – втрати від браку.				собівартість цегли-сирцю		**X** X X X	X X X X	… XX XX XX X X
										готова продукція

Рис. 1. Матриця-модель формування витрат з виробництва цегли за центрами відповідальності

Подальший крок – це розуміння інформаційного потоку, що несе в собі дані про понесені витрати від безпосередньо учасника виробничого процесу до облікового працівника. І тут головну роль виконують первинні документи. Вони в системі управлінського обліку можуть мати довільну форму, проте виконувати не тільки фіксуючу роль, але й контролюючу. Саме це дозволить завжди тримати «руку на пульсі» та оперативно виявляти «слабкі сторони».

Наступне їх опрацювання, перевірка, перенесення до регістрів, Головної книги, звітності – це процеси трансформування первинної інформації в кінцевий її вигляд. Завершальним етапом не тільки у фінансовому обліку, але і в управлінському обліку, є формування звітності. Проте для управлінського обліку цей етап наділений низкою особливостей, що проявляється через призму внутрішньої управлінської звітності.

Характерна ознака звітності центрів відповідальності – змінювана кількість інформаційних показників та елементів, що залежить від конкретного споживача облікової управлінської інформації. При цьому слід дотримуватися найголовніших принципів управлінської звітності: 1) ієрархічність; 2) адресність; 3) економічність; 4) достатність для прийняття рішень [2, с. 11].

Розробка внутрішньої звітності – індивідуальна справа кожного підприємства, оскільки інформація, яка наводиться у таких звітах, у багатьох випадках належить до сфери комерційної таємниці, доступ до неї є обмеженим. Однак є ряд вимог та принципів, врахування яких значно може підвищити ефективність та дієвість управлінської звітності, як основного джерела облікової інформації, необхідної керівному персоналу різних рівнів для управління діяльністю підприємства в складних умовах ринку. Варто відмітити, що окреслені проблемні аспекти є лише «поверхнею айсбергу», і потребують поглибленого методичного вирішення на рівні кожного підприємства.

Список використаних джерел

1. Карпова Т. П. Основы управленческого учета: учеб. пособ. / Т. П. Карпова. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 392 с.

2. Дерій В. Проблеми обліку витрат і доходів підприємства та перспективи їх вирішення в Україні / В. Дерій // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. - №4. – С.7-11.

УДК 336.719 **Руда Д.К.**
студентка 4 курсу

Науковий керівник: **Мірошник О.Ю.,** *к.е.н., доцент*
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ "Університет банківської справи"

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ

На сьогоднішній день економіка України сформована та постійно розвивається, а головною метою розвитку є створення стійкої та надійної банківської системи держави в умовах економічних чи політичних криз, яка буде задовольняти всі вимоги. Адже ефективна діяльність банків оздоровлює економіку країни та позитивно впливає на всі процеси. Так як основною метою діяльності банківського сектору є отримання прибутку, то виникає необхідність надійної системи обліку в банках, яка забезпечить якісне формування звітності .

На сучасному етапі розвитку економіки та банківського сектору установи банків працюють за реформованою системою обліку, яка передбачає впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності.

Перехід до міжнародних стандартів є не простим, найголовнішим є зміна підходу до звітності, адже більшість господарських суб'єктів України здійснюють діяльність на міжнародних ринках. Особливо великі зрушення відбулися в банківському секторі, адже банківська система є важливою сполучною ланкою між макроекономічними та макроекономічними процесами, а отже, істотно впливає на економіку країни.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» функцію розробки єдиних правил бухгалтерського обліку покладено на НБУ. Організація обліку та фінансової звітності в установах банків регламентуються нормативно-правовими актами Національного Банку, які видаються у формі постанов правління НБУ а також інструкцій, положень та правил. Повнота та достовірність операцій, відображених в обліку, значною мірою залежать від

облікової політики, а це сукупність визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, що використовуються банком для складання та подання фінансової звітності. Тому НБУ став ініціатором поступового переходу до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Адже банки України співрацюють і з міжнародними організаціями, кредитними установами на різних ринках світу, а це в свою чергу потребує загальноприйнятих методів та підходів до ведення фінансової звітності.

Національний Банк України проводе велику роботу щодо процесу реформування обліку. Це і нормативні документи, і розробка та удосконалення системи електронних платежів, що стало значним досягненням для банківської системи.

Наша країна перебуває на шляху реформування та постійного удосконалення системи обліку, але якщо врахувати все різноманіття систем обліку по всьому світу, не можна застосувати , наприклад, одну з них до нашої країни. Доцільно буде максимально аналізувати законодавство, традиції ділового обороту країни та виробити власну модель регулювання та розвитку обліку, яка буде задовольняти всі інтереси та відповідатиме міжнародними стандартам.

Отже, облік у банках повинен забезпечувати якісні результати діяльності банку та фінансовий стан загалом, а також допомагати прогнозуванню і визначенню стратегії банку. Тому, в сучасних умовах залишається актуальним питання щодо функціонування стійкої та діючої моделі обліку, але зміни , які вже відбулись в даному процесі реформування показують позитивні результати. В організації ведення обліку в банках було сформовано систему , яка взаємодіє між своїми складовими, це фінансовий облік, управлінський та податковий. Це забезпечує максимальне використання інформації при формування звітності, що в свою чергу впливає на діяльність банку та банківської системи загалом.

Список використаних джерел

1. ЗУ “Про банки і банківську діяльність”[Електронний ресурс].– Режим доступу:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page

2. Єршова Н.Ю. Дослідження особливостей організації обліку та обліку доходів і витрат у банках / Н.Ю. Єршова, Є.О. Черкасова // Вісник Національного технічного університету ХПІ. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/9994/1/vestnik_HPI_2012_25_Yershova_Doslidzhennia.pdf

3. Табачук Г. П., Са рахман О. М., Бречко Т. М. Т12 Фінансовий облік у банках: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010.[Електронний ресурс].– Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Tabachuk_Halyna/Finansovyi_oblik_u_bankakh.pdf

УДК 657:005.921

Савченко Н.М.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
Житомирський національний агроекологічний університет

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Значне збільшення запасів може бути провідним індикатором майбутнього зниження рівня прибутку. Наприклад, до світової фінансової кризи підприємства могли працювати на повну потужність, навіть при умові не повного продажу готової продукції. Менеджери суб’єктів господарювання вважали, що ринок продажів постійно зростає, а отже буде закривати цю проблему. Проте уповільнення розвитку економіки, підвищення цін на енергоресурси, зниження купівельної спроможності покупців змусили товаровиробників знизити ціни на готову продукцію або ж запровадити систему знижок, що означало відмову від значної частини прибутку. Отже, якщо темпи зростання обсягів запасів більші за темпи зростання продажів готової продукції – це є сигналом майбутнього зниження прибутку. У той же час, уповільнення темпів зростання обсягів товарно-матеріальних запасів у порівнянні з продажами є позитивним моментом. Таке відхилення говорить про те, що підприємство має гарну позицію на ринку, може протидіяти негативним

тенденціям, що виникають на внутрішньому та зовнішньому ринку, шляхом поступового скорочення виробництва готової продукції.

Це підтверджують і дослідження проведені в 1991 році В. Бернардом та Дж. Ноелем [1], які стверджували, що збільшення запасів роздрібної торгівлі призводить до зниження цін та розміру чистого доходу. Інтересним в їх дослідженнях є твердження: для виробників збільшення лише обсягів запасів готової продукції призведе в майбутньому до зменшення прибутку. Збільшення ж обсягів сировини та розширення виробництва сигналізують про те, що компанія формує номенклатуру запасів за для задоволення зростаючого попиту. Тому майбутні показники виручки від реалізації продукції та прибуток підприємства будуть вищими. Ці результати дослідження підкріплюють корисність вимоги GAAP для виробників, відповідно до якої суб'єкти господарювання зобов'язані розкривати свої номенклатурні компоненти у звітних формах.

Характеристика та оцінка запасів завжди знаходиться під пильною увагою як вчених економістів, так і практиків. Так, під товарними запасами слід розуміти активи, які підприємство утримує для продажу під час звичайної діяльності, або ж запаси, які воно буде використовувати (споживати) в ході процесу виробництва. Вкладення грошових коштів в запаси формують оборотні активи із найбільшою питомою вагою, особливо в підприємствах роздрібної торгівлі та у виробничих підприємствах. Так, торгівельні підприємства купують товарні запаси у формі, що придатна для продажу і суб'єкт господарювання буде звітувати про вартість непроданих товарних запасів У фінансовій звітності відображається лише один обліковий запис щодо товарних запасів. З іншого боку виробничі підприємства продають свою готову продукцію торгівельним підприємствам.

Таким чином, товарні запаси різних підприємств відрізняються один від одного. Тому в обліку необхідно вести три рахунки (субрахунки), які будуть давати змогу відокремити інформацію про виробничі запаси на складах, передані в споживання та безпосередньо про готову продукцію. Підприємство

звітує про витрати понесені на придбання товарів або ж запасів, але які ще не передані у виробництво. Що стосується запасів у вигляді сировини і матеріалів, то їх рух можна простежити безпосередньо до формування кінцевого продукту.

В ході процесу виробництва деякі матеріали або ж сировина обробляються частково, тобто одержується напівфабрикат. Вартість сировини для напівфабрикатів, прямі витрати на оплату праці та частина виробничих накладних витрат являють собою основу собівартості готової продукції. Підприємства звітують про витрати пов'язані із завершеною, але непроданою готовою продукцією.

Рисунок 1 показує відмінності формування витрат в торговельних та виробничих підприємствах.

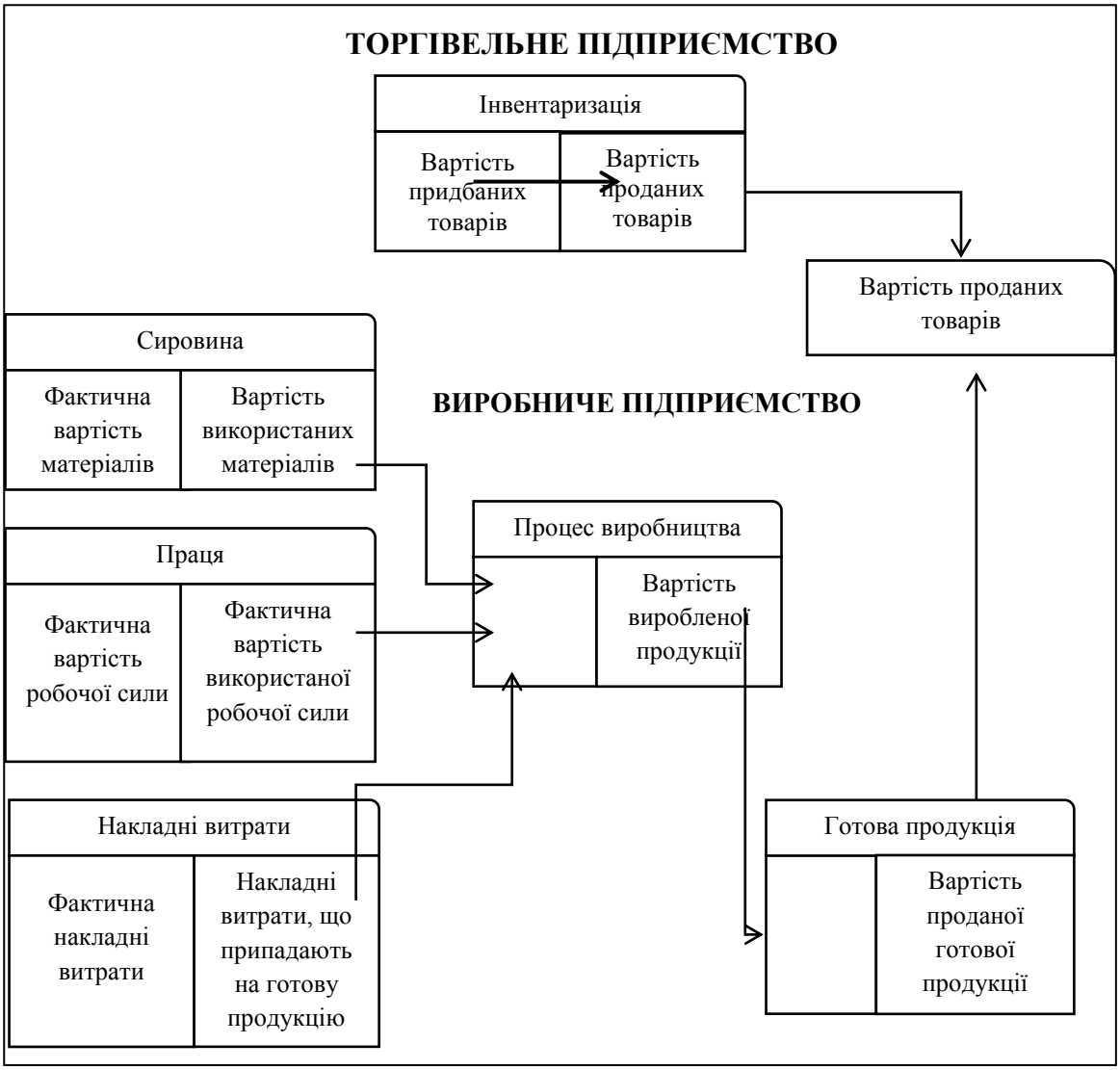

*Рис. 1.*Потік витрат через виробничі та торговельні підприємства

Оцінювання запасів може бути складним процесом. Технічно підприємство повинне реєструвати покупку в момент отримання права власності на товар. Проте, як показує практичний досвід в підприємствах фіксується факт придбання в момент фактичного одержання товару. Це відбувається тому, що дуже важко визначити точний час юридичного входження в право власності. Іноді придбаний товар на дату звітного періоду ще не отриманий, тобто знаходиться в дорозі. В такому випадку можуть виникнути проблеми у визначенні моменту входження в право власності на нього. Так, наприклад, моментом набуття права на придбаний товар може бути момент, коли постачальник передає товар перевізнику. В такому випадку покупець має право відобразити вартість товару у звітності, пропускаючи момент проведення його перевірки. Якщо ж товар в дорозі, то в таких випадках його вартість не відображається у звітному періоді, що призводить до зменшення відображення суми запасів і кредиторської заборгованості в балансі, а також заниження цін на покупки та натурального відображення запасів у відповідних бухгалтерських документах.

Передача правового статусу є загальним керівним принципом для визначення юридичної підстави відображення товарів в складі запасів підприємства. На жаль, передача правового статусу та момент проведення власне транзакції в часі часто не збігаються. Наприклад, правовий статус на товар може бути переданий покупцеві, але продавець залишає за собою ризики права володіння ним. І навпаки, передача правового статусу ще не відбулося, але продавець більше не зберігає ризики володіння товаром. Такі ситуації пов’язані із варіантами реалізації товарів, що можуть скластися в практичній діяльності суб’єктів господарювання: продаж за договором викупу, продаж з одержанням високого рівня доходу та продаж в розстрочку.

Список використаних джерел

1. Victor Bernard and J. Noel, “Do Inventory Disclosures Predict Sales and Earnings?” Journal of Accounting, Auditing, and Finance (March 1991), pp. 145–182

УДК 331.2

Салецький А.А.
студент бакалавріату

Семенишена Н.В.
к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
м.Кам'янець-Подільський

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ОПЛАТА ПРАЦІ»

Проблемі праці та її оплати присвячено багато робіт визначних вчених та економістів. Існують школи, кожна з яких має свій підхід до висвітлення та пояснення цих понять. Проте, в переважній більшості вчені розглядають питання праці з соціально-економічної точки зору, розкриваючи при цьому питання мотивації праці.

Серед вітчизняних вчених, які досліджували мотивацію праці, потрібно відзначити праці О.А. Бугуцького, К.І. Якуба, Г.І. Купалової, В.П. Нестерчука, Л.П. Червінської. Багато вітчизняних вчених розглядали мотивацію праці в окремих галузях: О.А. Гніденко – в сільському господарстві, Н.Д. Дарченко – на машинобудівних підприємствах, Л.М. Самосьонок – у громадському харчуванні.

Водночас, праці, як обліковій категорії, приділяється недостатньо уваги, хоча це надактуальне питання, враховуючи складний період становлення ринкових відносин та інтеграції країни у світове співтовариство. Часто синонімічними вважаються терміни «оплата праці» та «заробітна плата» або ж застосування поняття «виплати працівникам». Виплати працівникам, як економічна категорія, вважається найскладнішою.

Аналіз нормативно-правової базі України засвідчив, що в ньому детально не розкрито зміст цього поняття. Не дається чіткого розмежування та визначення понять «заробітна плата», «оплата праці», «виплати працівникам» ні в бухгалтерському, ні в податковому законодавстві, ні в формах статистичних спостережень (як-то в Інструкціії зі статистики заробітної плати).

Проте, дослідженням сутності термінів «заробітна плата» і «оплата праці» присвячено праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

На нашу думку, економічний термін «мотивація праці» тісно пов’язаний з самим терміном «оплата праці», оскільки людина, яка має бажання виконувати роботу, або отримує задоволення від праці, гідно, заслужено і чесно буде отримувати заробітну плату.

У дослідженні І. Лаптій «вказується, що оплата праці є ширшим поняттям порівняно із заробітною платою. Науковець визначає сутність оплати праці як системи юридичних норм, спрямованих на організацію всієї системи правовідносин у цій сфері і регламентацію окремих її елементів, пов’язаних із забезпеченням та здійсненням роботодавцем виплат працівникам [7, с. 82].

Важливою частиною оплати праці є організація оплати праці. На думку Кельдер Т.Л., «організація оплати праці - це один з найважливіших інструментів, що визначає взаємозв'язок міри праці і міри його оплати. Міру праці визначають кількісні та якісні її аспекти, а міру оплати - прожитковий рівень як вихідний її момент» [6].

Г.І. Купалова та В.П. Нестерчук дослідили основні системи організації оплати праці, види та тарифи оплати праці, норми виробітку для різних видів механізованих і ручних робіт в сільському господарстві. Проте, питання застосування дієвих систем оплати праці та підвищення якості трудового життя в реструктуризованих сільськогосподарських підприємствах різних форм господарювання за сучасних умов трансформації соціально-економічних і трудових відносин в аграрному секторі вивчені недостатньо.

Встановлено, що для стимулювання всіх категорій працівників в аграрному секторі застосовується відрядна система оплати праці, яка поділяється на: акордно-преміальну систему, оплату праці від валового доходу тощо. Спільним для даних систем оплати праці є встановлення фіксованого розміру заробітку, але з різними підходами до надання доплат, надбавок, премій тощо. Разом з тим, будь-яка система оплати праці повинна бути зорієнтована на тісний взаємозв’язок між розміром заробітку, результатами

роботи кожного працівника і господарства в цілому. Проте, на сучасному етапі розвитку аграрного сектора України даний взаємозв'язок – слабкий.

Горицька Н. в своїй праці «Виплата заробітньої плати» (2009) зазначає, що головні завдання обліку праці й заробітної плати – забезпечення контролю (самоконтролю) за дотриманням кількісного складу працівників, використанням робочого часу й додержанням трудової дисципліни; визначення відпрацьованого часу та виробленої продукції, контроль за виконанням норм виробітку, обчислення заробітної плати кожному працівникові, розподіл нарахованої заробітної плати за напрямами витрат; ведення розрахунків з працівниками підприємства стосовно заробітної плати, з бюджетом щодо утриманих податків і органами соціального страхування стосовно відрахувань на соціальне страхування тощо, забезпечення контролю (самоконтролю) за витратами фонду оплати праці, складання звітності тощо.

Організації заробітної плати в промисловості на сьогодні притаманні такі недоліки:

– низькі рівні заробітної плати;
– невиправдане зближення рівнів оплати праці фахівців та інших категорій працівників;
– слабка матеріальна зацікавленість у підвищенні кваліфікації через незначні розбіжності в рівнях окладів працівників різної кваліфікації;
– недостатня стимулювальна роль премій, надбавок і всієї преміальної системи.

Оскільки існує така проблема, як недостатня оплата праці, то ряд науковців опублікували свої роботи з цієї проблеми, до прикладу, як відмічає Немодрук Н.М., жодна із форм і систем оплати праці на сьогоднішній день не враховує якості продукції та особистого внеску працівника, а це, в свою чергу, призводить до того, що працівники не зацікавлені в результатах праці, а лише виконують той обсяг який передбачений відповідними нормами.

Як відмітив Дієсперов В., праця в обліку є розрахунковою величиною, тому значний вплив на її визначення як обліково–аналітичної категорії

здійснюють засоби за допомогою яких вона обчислюється, насамперед, інформаційні комп'ютерні системи [4].

Отже, праця, як обліково–аналітична категорія, у зв'язку з розвитком бухгалтерського обліку та аналізу набула додаткового соціально-економічного змісту, про що свідчать характерні ознаки, які слід враховувати у процесі її розрахунку, обліку, аналізу та контролю. Розвиток інформаційних технологій здійснює значний вплив на облік та аналіз праці та її оплати, що призводить до еволюції та розвитку наукової думки про працю.

Здійснений аналіз трудового, бухгалтерського, податкового законодавства України дав підстави засвідчити, що на сьогодні чіткого розмежування таких понять, як "заробітна плата" і "оплата праці" не існує.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 №108/95- ВР. URL http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80 (дата звернення : 15.03.2018).
2. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / [А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.]; за наук. ред. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2009. – 711 с.
3. Горицька Н. Виплата заробітної плати: строки і відповідальність / Н. Горицька // Заробітна плата. – 2009. – № 3. – С. 18-24.
4. Дієсперов В. Вигідність роботи в сільському господарстві: оцінка та перспективи / В. Дієсперов // Економіка України. – 2005. – №8. – С. 62-68.
5. Купалова Г.І., Скупий В.М. Зайнятість на селі / Г.І. Купалова, В.М. Скупий. – К.: Інститут аграрної економіки УААН, 1999. – С. 4.
6. Кельдер Т.Л. Економіка праці / Т.Л. Кельдер. – Запоріжжя : ЗДУ, 2001.
7. Лаптій І. Оплата праці і заробітна плата: щодо питання термінології / І. Лаптій // Право України. – 2005. – № 7. – С. 81–84.
8. Немодрук Н.М. Удосконалення обліку, аналіз і аудит розрахунків з оплати праці / Н.М. Немудрак // Економіка та держава. – 2009. – № 8. – С. 36–38.
9. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії. Закон України від 05.10.2000 № 2017-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2000. N 48. ст.409.
10. Ковальчук Н.В. Управлінський аспект бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств / Н.В.Ковальчук // Аграрна наука – селу : Збірник наукових праць ПДАТА. – 1998. – Вип.6. – С.182-183.

УДК 658.14

Сергеева Е.В.
студентка 32 гр.

наук. рук. **Гайдаенко О.Н.**
к.э.н., доцент кафедры экономического анализа
Одесский национальный экономический университет

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА В ТРЕХ И ПЯТИФАКТОРНОЙ МОДЕЛИ ДЮПОН

Рентабельность собственного капитала находится как отношение чистой прибыли (в годовом выражении) к средней величине собственного капитала. Но данная оценка не является точной оценкой эффективности собственного капитала предприятия, так как не учтены ряд факторов, которые влияют непосредственно на экономическую отдачу предприятия.

В свою очередь система финансового анализа Дюпон (The DuPont System of Analysis) в первую очередь исследует способность предприятия эффективно генерировать прибыль, реинвестировать ее, наращивать обороты. Расщепление ключевых показателей на факторы (множители), их составляющие, позволяет определить и дать сравнительную характеристику основных причин, повлиявших на изменение того или иного показателя и определить темпы экономического роста компании [1, с. 15].

В расширенной пятифакторной модели Дюпона рентабельность собственного капитала предприятия формируется за счет: налоговой ставки, процентов по заемному капиталу, эффективности продаж, результативности инвестиционной деятельности и финансового риска [2, с. 366]. Таким образом, были учтены влияние налогового и процентного бремени на финансовые результаты компании.

Таблица 1

Группировка факторов в разных моделях рентабельности

Двухфакторная модель (оценка рентабельности общих активов (ROA))	Трехфакторная модель (оценка рентабельности собственного капитала (ROE))	Пятифакторная модель (оценка ROE с учетом процентного и налогового бремени)
• Рентабельность продаж (ROS) (чистая прибыль/чистый доход от реализации продукции); • коэффициент оборачиваемости активов (Коа) (чистый доход от реализации/величина активов);	• Рентабельность продаж (ROS) (чистая прибыль/чистый доход от реализации продукции); • коэффициент оборачиваемости активов (K_{oa}) (чистый доход от реализации/величина активов); • коэффициент финансового рычага (LR) (средняя величина активов/собственный капитал);	• Рентабельность продаж (ROS) (чистая прибыль/чистый доход от реализации продукции); • коэффициент оборачиваемости активов (K_{oa}) (чистый доход от реализации/величина активов); • коэффициент финансового рычага (LR) (средняя величина активов/собственный капитал); • коэффициент процентного бремени (IB) (прибыль до налогообложения/прибыль до налогов и выплат по процентам); • коэффициент налогового бремени (TB) (чистая прибыль/прибыль до налогообложения);

Используем прием элиминирования (таблица2) для определения степени влияния каждого из факторов на рентабельность собственного капитала на анализируемом предприятии ПАО "Одесский кабельный завод "Одескабель"[3].

Таблица 2

Анализ влияния факторов на рентабельность

	ROS	Kao	LR	Влияние факторов (п.п.)	ROE_3	TB	Влияние факторов (п.п.)	ROE_5
2015	0,026	1,366	2,571	-	9,124%	0,102	-	0,927%
1	0,049	1,366	2,571	8,072	17,196%	0,102	0,821	1,748%
2	0,049	1,462	2,571	1,202	18,398%	0,102	0,122	1,870%
3	0,049	1,462	2,646	0,535	18,932%	0,102	0,054	1,924%
2016	0,049	1,462	2,646	-	-	0,237	2,572	4,496%

В целом по предприятию рентабельность повысилась в общем в примерно в три раза (в 2,748 раза).

По трехфакторной модели наибольшее влияние на анализируемый показатель оказывает рентабельность продаж, а именно 8,072 п.п. Скорость оборачиваемости активов повышает рентабельность на приблизительно на 1,2 п.п. В расчетном году величина финансового плеча также увеличилась на 0,535

п.п, что положительно повлияло на рентабельность предприятия в краткосрочном периоде.

В пятифакторной модели проявилась решающая роль налогового бремени на предприятие – 2,572 п.п., так как у анализируемого предприятия нет заемных средств, определить долю влияния процентного бремени не представляется возможным. Повышение рентабельности продаж также играет заметную роль в повышении общей рентабельности производства. Влияние фактора составляет приблизительно 0,8 п.п.

Из вышеописанных моделей оценки рентабельности производства можно заключить, что основным способом повышения рентабельности производства является повышение эффективности продаж, что связано уже со спецификой производства, и для более детальной оценки необходим более тщательных анализ.

Трехфакторную модель Дюпона можно использовать для оценки эффективности активов предприятия. Львиную долю по влиянию на рентабельность занимает эффективность продаж, что позволяет сделать заключение, что данная модель больше ориентирована на оценку структуры внутренних процессов создания прибыли.

В свою очередь, в пятифакторной модели наиболее весомым фактором является налоговое бремя. Этот фактор является внешним по отношению к процессу создания чистой прибыли. Поэтому данная модель может использоваться для оценки администрирования налоговым и процентным рисками на производстве.

Список использованной литературы

1. Арасланов Т. Н. Анализ путей повышения эффективности деятельности сервисных предприятий на основе модели «DUPONT» / Т. Н. Арасланов // Международный научно-исследовательский журнал. — 2016. — № 9 (51) Часть 1. — С. 15—18. — [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://research-journal.org/economical/analiz-putej-povysheniya-effektivnosti-deyatelnosti-servisnyx-predpriyatij-na-osnove-modeli-dupont

2. Кошельок Г. В. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Г. В. Кошельок, В. С. Малишко // 7. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/61.pdf.

3. Офіційний сайт Держкомстату України. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://smida.gov.ua.

УДК 336.764.1 **Созанська Л. О.**
Науковий керівник: **Гриценко О.М.**
к.е.н., голова циклової комісії бухгалтерського обліку, фінансів і кредиту
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ

ПРОБЛЕМИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

У процесі своєї діяльності будь-який суб'єкт господарювання потребує фінансові ресурси, необхідні для здійснення економічних відносин з іншими юридичними та фізичними особами. Такі відносини реалізуються за допомогою грошових розрахунків, що є однією з необхідних ланок розширеного відтворення. Обіг готівки в Україні регулюється прийнятими НБУ нормативними актами (постанова Правління НБУ «Про порядок ведення касових операцій у національній валюті в Україні») [1]. Регулювання спрямоване на стабілізацію грошового обігу, ринкових перетворень, підвищення рівня керованості грошового обігу підприємств і організацій.

Грошові розрахунки є невід'ємною частиною господарської діяльності кожного підприємства державного сектора. Відрізняються тільки обсяги операцій, що проводяться у готівковому та безготівковому порядках. У будь-якому разі і для тих, і для інших завжди актуальним залишається питання організації та здійснення грошових розрахунків. Первинні документи, які підтверджують рух грошових коштів, повинні бути належним чином складені.

Таблиця 1

Первинні документи з обліку готівкових коштів

Форма документа	Первинні документи	Призначення документа
КО-1	Прибутковий касовий ордер	Оформлення надходження готівки до каси
КО-2	Видатковий касовий ордер	Оформлення видачі готівки з каси
КО-3, 3а	Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів	Призначений для реєстрації в бухгалтерській службі касових документів
КО-4	Касова книга	Відображення обліку касиром операцій з готівкою
КО-5	Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей	Відображення обліку коштів, які надходять до каси

Усі касові документи повинні заповнювати відповідальні особи чітко та зрозуміло чорнилом, кульковою ручкою або складати на машинних носіях. Жодних підчисток, помарок або виправлень у цих документах не допускається.

Якщо хоча б одна з вимог щодо заповнення касових документів не виконана, касир зобов'язаний повернути документи до бухгалтерської служби для належного їх оформлення.

У процесі купівлі-продажу товарів, а також виконання різного роду зобов’язань у грошовій формі відбуваються різноманітні розрахунки та платежі. Платежі також здійснюються за розподілу й перерозподілу грошових коштів. Сукупність усіх платежів створює грошовий оборот. Грошовий оборот - це виявлення сутності грошей у русі. Він охоплює процеси розподілу й обміну.

Керівник установи повинен забезпечити належні умови для забезпечення схоронності грошових коштів під час їх зберігання і транспортування. Для здійснення розрахунків готівкою необхідно виділити приміщення каси та забезпечити його належне облаштування та надійне зберігання готівкових коштів у ньому. Якщо з вини керівників не були створені належні умови для забезпечення схоронності коштів під час їх зберігання і транспортування, то вони несуть за це відповідальність у встановленому законодавством України порядку. Зберігати у касі готівку та інші цінності, що не належать цьому підприємству, забороняється. Касир відповідно до законодавства України несе повну матеріальну відповідальність за збереження всіх прийнятих ним цінностей. Касиру забороняється передовіряти виконання дорученої йому роботи іншим особам.

В установах штатним розписом яких не передбачено посади касира, виконання його обов’язків можуть покладати відповідно до письмового розпорядження керівника на бухгалтера чи іншого працівника, з яким укладається договір про повну матеріальну відповідальність.

Організація документування касових операцій включає: вибір первинних документів, якими оформлюються касові операції; розробку порядку їх складання, реєстрації, перевірки та підписування; призначення осіб,

відповідальних за оформлення документів; забезпечення бухгалтерів реквізитами, необхідними для складання документів, комп'ютерною технікою для їх заповнення та реєстрації у журналі та розробку графіків документообігу.

Грошовим коштам належить значне місце в життєдіяльності бюджетних установ. Грошові кошти виступають важливим відокремленим об'єктом системи бухгалтерського обліку і, водночас, грошовим вимірником для інших облікових об'єктів. В економічній літературі грошові кошти трактують по-різному: як економічні відносини між суб'єктами господарювання, як товар, титул вартості, загальний еквівалент тощо.

Значення грошових розрахунків полягає у тому, що від правильної їх організації залежить своєчасність та оперативність їх здійснення. Грошові розрахунки є невід'ємною частиною господарської діяльності кожного бюджетної установи. Відрізняються тільки обсяги операцій, що проводяться у готівковому та безготівковому порядках. У будь-якому разі і для тих, і для інших завжди актуальним залишається питання організації та здійснення грошових розрахунків.

Отже, організація своєчасного здійснення операцій за грошовими коштами вимагає визначення основного складу видатково-прибуткових операцій, до яких належать отримання готівкових коштів з рахунка до каси установи, перерахування коштів з рахунка за товари, послуги, роботи, тощо.

Список використаних джерел:

1. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 22.01.2018 № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0040-05&c

УДК 334.716 **Спекова О.Р.,** *студентка*
Будько О.В., *проф., к.е.н.,*
керівник секції обліку і аудиту кафедри фінансів та обліку
Дніпровський державний технічний університет ДДТУ
м. Кам'янське

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЇХ ОБЛІКУ

Метою функціонування для будь-якого підприємства на споживчому ринку є забезпечення максимального прибутку, тому актуальним питанням є контроль за формуванням доходів та витрат й вивчення чинників формування фінансових результатів діяльності. Роль прибутку як фінансового ресурсу виражається його використанням на розширення та підвищення ефективності діяльності бізнесу. Від величини прибутку зумовлюється стійкість фінансового стану організації, погашення заборгованості перед кредиторами та бюджетом.

Теоретико-методологічним та практичним аспектам обліку фінансових результатів приділяли значну увагу такі вчені як: С.В. Ковалев, І.Ю. Мелушова, Н.О. Власова, І.А. Басманов, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, С.О. Ніколаєв, Н.М. Малюга, Ю.О. Ночовна, Н.В. Прохар, М.П. Войнаренко та багато інших провідних вчених та практиків. Проте деякі питання практичного запровадження їх пропозицій залишаються висвітлені не в повній мірі.

Фінансовий результат - це прибуток або збиток, що одержує суб'єкт господарювання за результатами функціонування підриємства. Фінансові результати відображають фактично всю діяльність підприємства: ступінь використання основних засобів, застосування грошових, трудових і матеріальних ресурсів, продуктивність праці, якість і собівартість реалізованої продукції, ціна та обсяг реалізації продукції, тощо. Отже, фінансовий результат є одним з найголовніших економічних показників, який підсумовує усі аспекти діяльності суб'єкта господарювання й дозволяє зробити узагальнену оцінку її результативності. Поняття фінансового результату тісно пов'язане з визначенням доходів та витрат.

Згідно НП(С)БО 15 «доходи - збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що ведуть до збільшення власного капіталу (крім збільшення капіталу завдяки внескам власників)» [1]. Згідно НП(С)БО 16 «витрати - зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що ведуть до зменшення власного капіталу (крім зменшення його завдяки розподілу або вилученню власниками)» [2].

Формування доходів і витрат пов'язане з окремими проблемними аспектами, які вимагають вирішення. Так, у складі операційних витрат відображаються витрати на дослідження і розробки, у результаті яких створюється нематеріальний актив власними силами. Даний процес є формою капітального інвестування, тобто безпосередньо не пов'язаний з операційною чи основною діяльністю. Окреслений процес пов'язаний з інвестиційною діяльністю, що забезпечує її виконання. Так як субрахунок 941 «Витрати на дослідження і розробки» відображає інформацію переважно по витратах інвестиційної діяльності, то було б логічним перенести інформацію з даного субрахунку на субрахунок 971 «Собівартість реалізованих фінансових інвестицій» та перейменувати його на 971 «Інші інвестиційні витрати», оскільки для обліку інформації про інвестиції існує рахунок 96 «Витрати від участі в капіталі».

Окрім цього слід приділити особливу увагу собівартості необоротних активів. Її слід відносити на субрахунок 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів» попередньо перейменувавши його на «Собівартість реалізованих необоротних активів та виробничих запасів». Субрахунок 902 «Собівартість реалізованих товарів» залишити тільки для підприємств торгівлі.

Недоліком формування фінансового результату в діючому Плані рахунків бухгалтерського обліку полягає в тому, що в ньому на субрахунках 791 «Результат операційної діяльності» та 792 «Результат фінансових операцій» фактично об'єднані по два види діяльності підприємства, а саме: на субрахунку 791 – основна та інша операційна діяльність, а на субрахунку 792 – фінансова діяльність. Тому до робочого Плану рахунків підприємства необхідно внести доповнення [3]:

– до субрахунку 791 відкрити два рахунки третього порядку: 7911 «Результат від операційної діяльності» та 7912 «Результат від іншої операційної діяльності»;

– до субрахунку 792 відкрити два рахунки третього порядку: 7921 «Результат від інвестиційної діяльності» та 7922 «Результат від фінансової діяльності».

Згідно із НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» у статті «Інші доходи» показується дохід від реалізації фінансових інвестицій, неопераційних курсових різниць та інші доходи, що виникають, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства, тобто на субрахунку 793 «Результат іншої діяльності» частково відображаються доходи і витрати від інвестиційної діяльності. Для того, щоб підприємство могло чітко визначати обсяг та ефективність інвестицій, можна розділити інвестиційну діяльність на основну інвестиційну діяльність та іншу інвестиційну діяльність та деталізувати таку інформацію на субрахунках третього порядку 793 рахунка.

Тож, класифікація фінансових результатів має велике значення для організації аналітичного обліку на підприємстві. Доцільно ввести до рахунку 79 «Фінансові результати» наступні субрахунки: 791 «Результат операційної діяльності», 792 «Результат фінансових операцій», 793 «Результат інвестиційної діяльності», 794 «Інший сукупний дохід».

Отже, для формулювання фінансових показників звітного періоду потрібно прирівняти доходи з витратами, здійсненими задля отримання даних доходів. У такому разі відображення у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності доходів та витрат відбувається в час їх появи, незважаючи на дату надходження або сплати коштів. Класифікація фінансових результатів є вихідним моментом побудови обліку доходів і витрат. Класифікаційні ознаки мають охоплювати комплексне вивчення фінансових результатів та забезпечувати у потрібному розрізі їх групування.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи»: Затв.наказом Мінфіну від 29.11.99р. № 290. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO.aspx

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затв.наказом Мінфіну від 31.12.99р. № 318. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO.aspx

3. Самохін Л.В. Проблеми класифікації фінансових результатів та шляхи їх вирішення / Л.В. Самохін // Наукові праці ДонНТУ – 2005. – № 91. – С. 57: [Електронний ресурс].

УДК 658.788.4

Стріха А.С.
студентка 3 курсу
факультету обліку та податкового менеджменту
КНЕУ ім. В.Гетьмана

Науковий керівник: **Гордієнко Л.П.,**
к.е.н., доцент
КНЕУ ім. В.Гетьмана

КЛАСИФІКАЦІЯ ТАРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ОБЛІКУ

З тарою як елементом упаковки не з чуток знайомі майже всі виробничі та торгові підприємства. Більшість товарів продається в тарі (упаковці), котра повинна, перш за все, забезпечити цілісність та захист товару від пошкоджень та втрат в процесі транспортування, зберігання та продажу.

Над створенням тари працює ціла технологічна індустрія, яка розвивається стрімкими темпами, використовуючи нанотехнології. Таким чином, із року в рік зростає оборот тари між підприємствами, її значення, якість та вартість.

Актуальність обраної теми. Гарна та надійна упаковка – це, з одного боку, обличчя товару, а з іншого – спосіб залучення покупців до продукції виробника. Серйозні компанії відповідально ставляться до розробки упаковки для своєї продукції та витрачають на це чималу суму коштів. З точки зору обліку, існує безліч вимог та нормативів, яким має відповідати це поняття. Таким чином, вибрана тема є надзвичайно актуальною для вивчення та аналізу.

Виклад основного матеріалу. Тара – основний елемент упаковки, який являє собою виріб для розміщення товару. До функцій тари відносять: перешкоджання ушкодженню товару; захист продукції від шкідливого впливу факторів навколишнього середовища; попередження втрати предметів торгівлі;

полегшення транспортування товарів; забезпечення більш тривалого зберігання продуктів харчування [1, с.3]. Класифікувати тару можливо за багатьма параметрами, які наведено на рис.1.

- Як самостійний товар, купується підприємством для її подальшого використання у виробничому процесі або для упаковки готової продукції власного виробництва;
- Як супутній товар – надходить на підприємства разом із придбаними матеріальними цінностями [2, с.92].

Виробничі підприємства, що реалізують готову продукцію в тарі, можуть виготовляти її власними силами. В даному випадку повинен бути організований облік прямих витрат на виробництво кожного виду тари за допомогою субрахунків або аналітичного обліку. Облік тари у виробництві здійснюється шляхом врахуванням повних витрат. Тобто, при визначенні виробничої собівартості тари в розрахунок приймаються прямі витрати в тій частині, яку можна безпосередньо віднести до конкретного виду тари. При реалізації тари, як окремої категорії товару, виробник відображає у бухгалтерському обліку одночасно отриманий дохід та її собівартість.

Заклади (підприємства) громадського харчування можуть вести облік тари за середніми цінами, які встановлюються керівництвом підприємства за видами (групами) тари і цінами на тару [2].

Тара, що надійшла від постачальників разом з продукцією (товаром), в залежності від ситуації враховується по-різному:

- Якщо придбаний товар упакований в тару одноразового використання, як правило, вартість такої тари вже включена у вартість товару (не виділена окремим рядком у розрахункових документах). У цьому випадку підлягає оприбуткуванню тільки товар за ціною, вказаною в договорі, а придбання тари в обліку покупця ніяк не відображається. Проте в тому випадку, якщо передбачається подальше використання тари на підприємстві або її продаж, тобто мова вже йде про багаторазову тару, ця тара повинна бути оприбуткована в бухгалтерському обліку торгової організації;

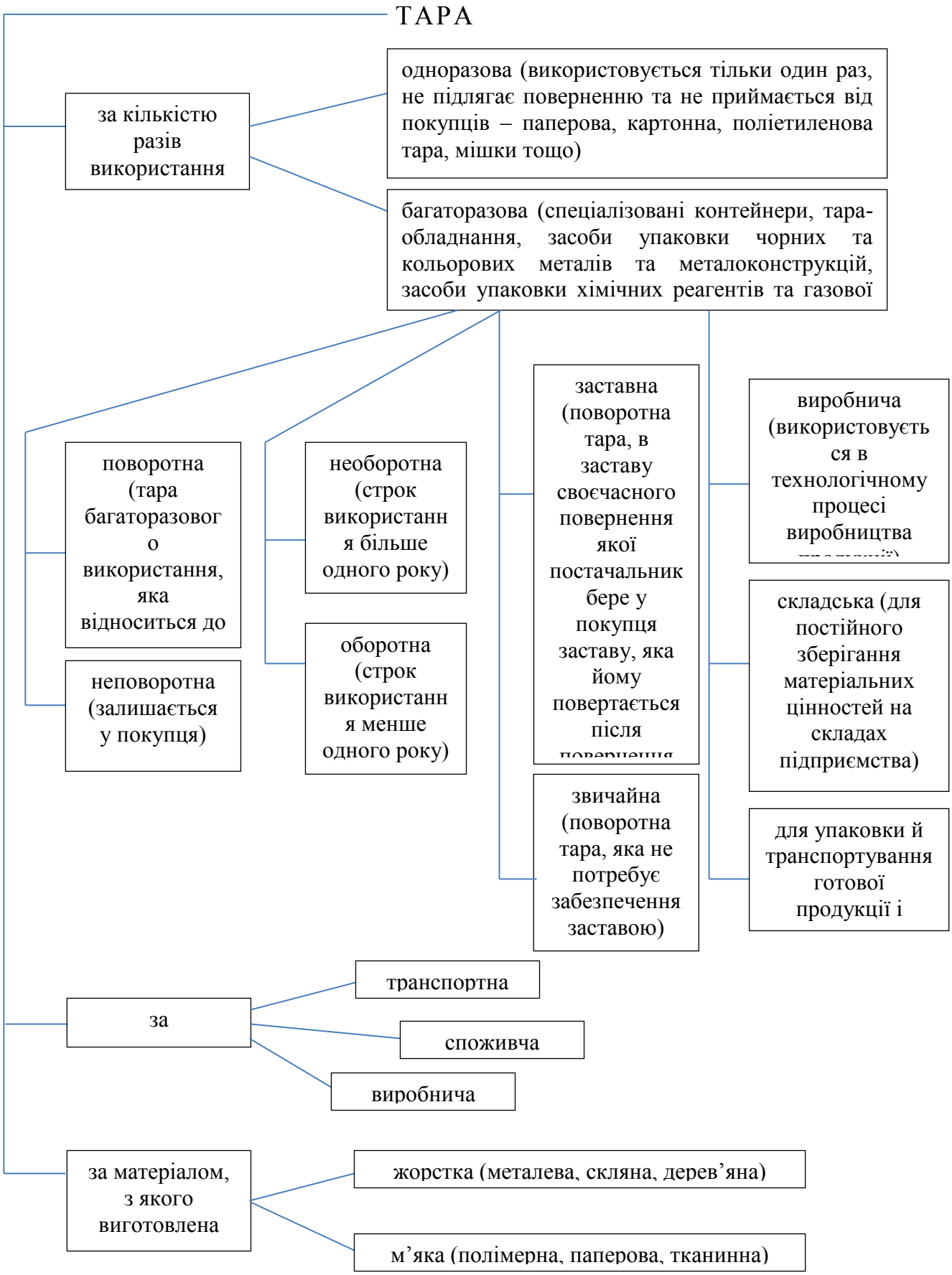

Рис.1. Класифікація тари [авторська розробка]

Тара може бути самостійним і супутнім товаром:

- У залежності від встановлених обліковою політикою критеріїв щодо вартості, строків та порядку використання зворотна тара може обліковуватись у складі: малоцінних необоротних матеріальних активів, виробничих запасів або товарів. Зворотна тара, яка використовується підприємствами понад один рік в бухгалтерському обліку має відноситись до складу інших необоротних матеріальних активів та обліковуватись відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби». Зворотна тара, яка використовується підприємством менше одного року, в бухгалтерському обліку має відноситись до складу запасів та обліковуватись відповідно до П(С)БО 9 «Запаси». Якщо право власності на зворотну тару під отриманими товарами переходить до підприємства-покупця, то воно має зарахувати її до складу своїх активів. Якщо ж право власності не переходить, то фактично відбувається тільки зміна місця зберігання тари і облік ведеться на рахунку 023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні» за вартістю тари, в розрізі постачальників, видів тари і місць зберігання [3].
- Якщо товар упаковується прямо у магазині, має місце мова про тару-обладнання — це технічний засіб, призначений для укладання, транспортування, зберігання і продажу з нього населенню товарів за методом самообслуговування, який відповідає стандартам або технічним умовам, затвердженим у встановленому порядку. В такому випадку тара обліковується як витратні матеріали, пов’язані зі збутом товарів (витрати періоду).

З вищесказаного для підприємств бажано вартість тари списувати з балансу в порядку, встановленому для обліку цього виду активу. Якщо вартість тари в розрахункових документах виділена окремим рядком, тобто понад вартість затареної в неї продукції, така тара оприбутковується покупцем за ціною, вказаною в документах.

Висновки. Для задоволення потреб споживачів виготовлену продукцію необхідно доставити неушкодженою до місця призначення, для чого використовують різноманітну тару. Тара – це ємність для зберігання, упаковки та транспортування продукції або товарів на підприємствах і в організаціях. Це

поняття має безліч критеріїв класифікації, зокрема, за кількістю разів використання; призначенням; матеріалами, з яких вона виготовляється. Таким же багатогранним є і облік об'єкту дослідження.

Якщо на підприємство надходить одноразова тара, що придбана разом з товаром і поверненню не підлягає, її включають до складу первісної вартості таких товарів. Багатооборотну незворотну тару до первісної вартості товарів не включається, її потрібно обліковувати окремо. Поворотну багаторазову тару в залежності від того, чи переходить право власності на таку тару і чи забезпечена вона заставними (гарантійними) коштами обліковують або у складі власних активів підприємства або на позабалансовому рахунку.

Список використаних джерел:

1. Александров С. Какие существуют требования к упаковке (таре) // Все про бухгалтерський облік. – №87. – 2016. – 32 с., С.3-6

2. Вожга Н.В. Удосконалення обліку і контролю руху товарів і тари на підприємствах ресторанного господарства // Молодий вчений. – 2014. – № 6(1). – С. 91-94.

3. Зворотна тара: облік та оподаткування http://www.mia.kiev.ua/ua/interesting/203-2017-11-28-12-37-47.html

4. Карпова В. Учет тары: от поступления до списания // Все про бухгалтерський облік. – №87. – 2016. – 32 с., С.6-16.

УДК 336:331.2 **Таралевич Є.І.**
Науковий керівник: **Гриценко О. М.**, *к.е.н.,*
голова циклової комісії бухгалтерського обліку,
фінансів і кредиту
ХТЕК КНТЕУ

ОБЛІК ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ ТА ЙОГО УДОСОКНАЛЕННЯ

Розвиток ринку сприяв трансформації всіх економічних відносин в українському суспільстві, включаючи відносини у сфері оплати праці. Це призвело до створення принципово іншого механізму регулювання процесів оплати праці, змусило по іншому сприймати категорію заробітної плати, її функції та принципи формування. Стан обліку оплати праці працівників потребує впровадження заходів щодо удосконалення. На всіх етапах розвитку економіки і суспільства матеріальна винагорода за працю була і залишається надалі найважливішим трудовим стимулом [1]. Отже, існує необхідність у ретельному виборі напрямків удосконалення оплати праці з метою створення ефективної системи розрахунків.

Дана проблема розглядалась у працях таких провідних вчених і практиків України, як Бутинець Ф.Ф., Голов С.В., Івахненков С.В., Кужельний М.В., Мельник Т.Г., Свірко С.В., Труфен А.О., Ткаченко Н.М., Шульга Н.В. та інші. Проте деякі питання обліку оплати праці працівникам в умовах його гармонізації з міжнародною практикою досі не вирішені і потребують подальшого дослідження [2, с.178].

Заробітна плата як основна форма доходу найманих працівників та основа їх добробуту відіграє провідну роль у матеріальній мотивації і є найбільш дієвим інструментом активізації людського фактору. На думку Н.М. Ткаченко, заробітна плата являє собою «компенсацію трудового внеску працівників у діяльність підприємства, а відтак, мотивування працівників до ефективної та продуктивної праці є основною її функцією» [3, с. 125].

Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам», який набрав чинності 01.01.2013 р., встановлено методичний фундамент для створення в бухгалтерському обліку інформації щодо виплат (у грошовій і негрошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності [2, с.179].

Відповідно до вищезгаданого національного положення, виплати працівникам діляться на три групи:

– поточні виплати: заробітна плата за окладами та тарифами, інші нарахування з оплати праці; виплати за невідпрацьований час (відпустки та інший оплачуваний невідпрацьований час); премії та інші заохочувальні виплати, що підлягають сплаті протягом дванадцяти місяців по закінченні періоду, у якому працівники виконують відповідну роботу, тощо;

– виплати при звільненні. Зобов'язання щодо яких визнається у разі, якщо суб'єкт державного сектора має невідмовне зобов'язання звільнити працівника або кількох працівників до досягнення ними пенсійного віку або надавати виплати при звільненні згідно із законодавством, контрактом чи іншою угодою;

– інші виплати працівникам, зокрема матеріальна допомога, визнаються зобов'язанням у звітному періоді, якщо робота, виконана працівниками у цьому періоді, дає їм право на отримання таких виплат.

Розрахунок заробітної плати є дуже відповідальною й трудомісткою роботою, яку треба виконати за короткий термін між наданням інформації та виплатою працівнику. Тому належна організація обліку оплати праці допоможе зекономити час.

У бюджетній сфері процес праці та її оплати має певні особливості:

– результатом виконуваної роботи є часто не річ (продукція), а послуги (діяльність);

– праця носить переважно розумовий характер;

– у складі сукупних витрат бюджетних установ на оплату праці припадає від 60 до 85% усіх витрат;

– у бюджетній сфері досить високий рівень кваліфікації працюючих, а в деяких галузях (освіта, охорона здоров'я, мистецтво) частка спеціалістів вищої кваліфікації сягає близько 50% загальної чисельності працівників [4, ст. 158].

Заробітну плату бюджетних установ з практичного погляду можна охарактеризувати як плату, що надається за використання праці або як ціну втраченої праці. Вона може бути у вигляді премій, гонорарів, місячних окладів тощо і виконує такі функції:

– відтворювальна: забезпечує працівників та членів їх сімей необхідними життєвими благами для відновлення робочої сили та відновлення поколінь;

– стимулююча: встановлення залежності її розміру від кількості і якості конкретного працівника, його внеску в результати роботи. Високооплачувана праця створює матеріальну зацікавленість персоналу установи в трудовій активності й підвищенні своєї кваліфікації;

– регуляторна: встановлює залежність оплати праці від кваліфікації, рівня її складності, напруженості завдань;

– соціальна: реалізує принцип соціальної справедливості щодо одержуваних доходів, тобто за однакову роботу робітники одержують однакову заробітну плату, отримання вищої заробітної плати передбачає визначення більших заслуг робітника перед колективом.

На сьогоднішній день заробітна плата виконує вищезазначені функції не повною мірою, унаслідок чого у бюджетній сфері виникає безліч проблем.

Питання вдосконалення обліку праці є одним з найголовніших. Реалізація завдань реформування системи бухгалтерського обліку та сучасні ринкові зміни діючої системи організації оплати праці потребують докорінних змін методології обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві. Одним з важливих питань реформування бухгалтерського обліку заробітної плати в бюджетній сфері є вдосконалення діючої моделі аналітичного обліку, оскільки

дані аналітичного обліку відіграють важливу роль, характеризуючи розміщення та склад персоналу за місцями його використання, відпрацьований і невідпрацьований час, фонд заробітної плати і його структуру. Аналітичний облік незамінний при визначенні розміру оплати праці та відрахувань з неї за кожною особою окремо та при віднесенні витрат на рахунки, субрахунки [5].

Здійснюючи побудову або удосконалення організації обліку оплати праці, бюджетні установи мають підходити до цього питання обґрунтовано, враховуючи доцільність, використовуючи результати наукових досліджень, передового досвіду.

Отже, облік оплати праці відноситься до трудомістким облікових ділянок, який прямо залежить від особливостей, специфіки та сфери діяльності бюджетної установи, тому вимагає правильної організації системи обліку та автоматизації цієї ділянки роботи, з метою скорочення матеріальних і трудових витрат на збір, обробку та аналіз даних з питань праці та її оплати для прийняття обґрунтованих оперативних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Кантаєва О.В. Шляхи удосконалення обліку оплати праці / О.В. Кантаєва, Л.С. Герасимчук // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2012. - №2. – С. 186.

2. Старченко Н.М. Удосконалення методики обліку виплат працівникам в бюджетних установах // Економічні науки. – 2012. – № 9. – С. 178-184.

3. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність.: підручник. / Н.М. Ткаченко// 6-те видання. – К.: Алерта, 2013. – 982 с

4. Нестеренко Ж.К. Особливості організації оплати праці в бюджетних установах та необхідність її комп’ютеризації // Сталий розвиток економіки. - 2012. -№2. – С. 158-162.

5. Кім Г.С. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. / Г.С. Кім, В.В. Сопко, Ю.Г. Кім; 2-ге вид., перероб. та доп. - К. : Центр навчальної літератури, 2009. - 480 с.

УДК 330.53

Тимуш А.Ю.,
здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Толмачова А.М.,
асистент кафедри обліку та оподаткування
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕПРИБУТКОВИХ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Особливості обліку в неприбуткових організаціях обумовлені особливостями їх діяльності. Поряд із такими ділянками обліку, які не відрізняються від комерційних підприємств, у неприбуткових організаціях є специфічні ділянки обліку, характерні як для значної частини з них, так і для окремих видів таких організацій. Науковим дослідженням в даній сфері були присвячені роботи вітчизняних авторів: С. Левицької, Л. Ловінської, О. Іваненко, Н. Гури та інших, але в них розглядаються не всі специфічні питання обліку в цих організаціях. Метою нашого дослідження є розкриття особливостей обліку саме в релігійних неприбуткових організаціях.

Згідно із пп. 14.1.121 Податкового кодексу України (далі – ПКУ), неприбуткові підприємства, установи та організації – це неприбуткові підприємства, установи та організації, які не є платниками податку на прибуток підприємств відповідно до п. 133.4 ПКУ [1].

Тобто неприбуткові організації у баченні ПКУ це не вид підприємства чи організації, це особливий податковий статус, який дає право не сплачувати податок на прибуток. Для цього слід додержуватись вимог встановлених п.133.4 ПКУ [2].

Дана неприбуткова організація має відповідати таким вимогам:

1) бути утвореною та зареєстрованою в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

2) установчі документи такої організації мають містити заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників

(учасників), членів такої організації, працівників (крім оплати їх праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

Доходи неприбуткових релігійних організацій використовуються для здійснення неприбуткової (добродійної) діяльності, передбаченої законом для релігійних організацій, у тому числі надання гуманітарної допомоги, здійснення благодійної діяльності, милосердя.

3) установчі документи організації (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зарахування до доходу бюджету в разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення).

4) організація внесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій [1];

Правові засади діяльності релігійних організацій в Україні регламентовані Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 року № 987-XII зі змінами та доповненнями [3].

До релігійних організацій належать: релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, а також об’єднання, що складаються із зазначених релігійних організацій.

Релігійні організації проходять легалізацію в порядку та в органах, визначених Законом № 987-XII, після чого звертаються до державного реєстратора для включення їх до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та отримання свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи [4].

Згідно з вимогами ст. 3 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15.05.2003 р. № 755-IV (зі змінами та доповненнями) установи та організації, зокрема релігійні

організації, для яких законом визначено особливості державної реєстрації, набувають статусу юридичної особи лише з моменту їх державної реєстрації у порядку, встановленому цим Законом [4].

Крім того, згідно статті 16 ПКУ релігійні організації зобов'язані стати на облік у контролюючих органах в порядку, встановленому законодавством України; вести в установленому порядку облік доходів і витрат, складати звітність, що стосується обчислення і сплати податків та зборів; сплачувати податки і збори в строки та у розмірах, встановлених ПКУ [1].

Бухгалтерський облік власної діяльності релігійні організації зобов'язані вести згідно із законодавством керуючись, насамперед:

– Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV, який поширюється на всі юридичні особи, створені відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності;

– положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;

– планом рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцією про його застосування, затвердженими наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291;

– іншими нормативними документами.

Релігійна організація самостійно:

– визначає свою облікову політику;

– обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему регістрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з додержанням єдиних засад, установлених цим Законом, та з урахуванням особливостей своєї діяльності й технології обробки облікових даних;

– розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів;

– затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і регістрів аналітичного обліку [5].

Таким чином, релігійна організація може обрати будь-яку з існуючих форм обліку.

Отже, можна підсумувати вищевикладене, релігійна організація може бути звільнена від сплати податку на прибуток в разі визнання її неприбутковою організацією відповідно до пункту 133.4 статті 133 ПКУ. Для набуття цього статусу релігійні організації повинні бути включені до Реєстру неприбуткових установ та організацій.

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
2. Бухгалтерський та податковий облік в неприбуткових організаціях. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.buh24.com.ua/buhgalterskiy-ta-podatkoviy-oblik-v-nepributkovih-organizatsiyah
3. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 № 987-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/987-12
4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14
6. Толмачова А. Концептуальні основи бухгалтерського обліку в профспілкових організаціях / А. Толмачова, Ю. Панченкова, Н. Головай // Економіка і суспільство. – 2017. – № 11. – С. 561-565.

УДК 657

Толмачова А. М.,
асистент кафедри обліку та оподаткування
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Маслюк Ю. В.,
здобувач освітнього ступеня «бакалавр»
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

З погляду бухгалтерського обліку, відмінність неприбуткових не бюджетних організацій від комерційних підприємств полягає у відсутності окремих господарських процесів та операцій, що спрощує порядок використання синтетичних та аналітичних рахунків, з одного боку й одночасно обумовлює необхідність в широкому використанні низки відповідних специфічних рахунків і субрахунків, а також важливість формування та впровадження адаптованої спрощеної системи обліку. На сьогодні існують проблеми методологічного характеру, пов'язані з обліком у неприбуткових не бюджетних організаціях, зокрема щодо відображення їх доходів і витрат на рахунках бухгалтерського обліку, обліку специфічних доходів, зобов'язань, активів тощо.

Чітка організація бухгалтерського обліку в неприбуткових не бюджетних організаціях дозволяє: підвищувати оперативність бухгалтерського обліку; дотримуватися чіткості та точності аналітичного та синтетичного обліку; постійно удосконалювати документообіг; раціонально використовувати робочий час облікових працівників; здійснювати точний та своєчасний облік при найменших витратах на його ведення; своєчасно отримувати облікову інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо ефективної поточної та подальшої діяльності організації [1, с. 187].

Облікова політика неприбуткової не бюджетної організації передбачає застосування сукупності внутрішніх стандартів ведення бухгалтерського

обліку, в яких детально розкриті та обґрунтовані способи і методи ведення бухгалтерського обліку. При цьому облікова політика в цих установах може бути затверджена як одним наказом, так і комплексом документів, які визначатимуть обрані організацією способи та прийоми ведення бухгалтерського обліку [2, с. 4].

Ведення бухгалтерського обліку передбачає перелік питань, які повинні бути визначені і затверджені при прийнятті неприбутковою організацією облікової політики. В даний час в економічній літературі різними авторами пропонується велика кількість різноманітних варіантів по складанню облікової політики економічних суб'єктів, в тому числі і неприбуткових організацій. Варто відзначити, що до цих пір немає єдиної методики, тому кожен економічний суб'єкт вільний самостійно розробити основні положення, що включаються в облікову політику неприбуткової організації. Крім того, немає і однозначного розуміння, що таке облікова політика для економічного суб'єкта [1, с. 189].

Застосовуючи для формування облікової політики принцип економічної доцільності, необхідно відмітити, що для економічних суб'єктів, що мають малі розміри, розробка декількох нормативних документів може бути необґрунтованою. Тому для такого роду суб'єктів облікова політика може бути представлена виключно одним документом, як це і робиться в практиці більшості організацій, в тому числі і неприбуткових організацій [4, с. 81].

При формуванні облікової політики економічного суб'єкта, в тому числі і неприбуткової організації , особа, відповідальна за її формування, має виходити з свого професійного судження і бачення основ некомерційної діяльності. Виходячи з цього, вибрані бухгалтером неприбуткової організації способи ведення обліку повинні відповідати загальноприйнятим правилам обліку і максимально точно відображати результати господарської діяльності неприбуткової організації, надаючи повну, об'єктивну і достовірну інформацію зацікавленим користувачам [2, с. 6]. Облікова політика неприбуткової

організації затверджується наказом (розпорядженням) керівника організації, при цьому затверджуються наступні її розділи:

- робочий план рахунків бухгалтерського обліку, що містить синтетичні та аналітичні рахунки, необхідні для ведення бухгалтерського обліку;
- форми первинних облікових документів, регістрів бухгалтерського обліку, а також документів для внутрішньої бухгалтерської звітності;
- порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань організації;
- способи оцінки активів і зобов'язань;
- правила документообігу і технологія обробки облікової інформації;
- порядок контролю за господарськими операціями;
- інші рішення, необхідні для організації бухгалтерського обліку [3, с. 11].

Послідовність викладу зазначених розділів встановлюється неприбутковою організацією самостійно виходячи з логічного представлення нормативного документа (документів) і професійного судження особи, відповідальної за складання облікової політики [4, с. 84].

Отже, організація бухгалтерського обліку в неприбуткових не бюджетних організаціях ґрунтується на використанні загальноприйнятих елементів методу бухгалтерського обліку: документація та інвентаризація, оцінка та калькулювання, рахунки та подвійний запис, баланс та звітність.

Список використаних джерел:

1. Пушкар М.С. Теорія і практика формування облікової політики: моногр. / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Карт-бланш, 2010. – 260 с

2. Гура Н., Методика бухгалтерського обліку в неприбуткових не бюджетних організаціях / Н. Гура // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. - № 10. – С.3-8.

3. Іваненко Ю., Економічне визначення поняття «некомерційна організація» / Ю. Іваненко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. - № 5 (167). – С.8-19.

4. Кірсанова Ю.В. Бухгалтерський облік для неприбуткових організацій: нові стандарти – нові можливості // К.: Центр інновацій та розвитку. – 2000. – с. 81-85.

УДК 303.833.5 **Троц І.В.**
к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ОСББ

Організація та ведення бухгалтерського обліку в об'єднаннях співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), насамперед, регламентується нормами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] та Національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Згідно ч. 6–7 ст. 4 Закону України «Про об’єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 р. № 2866-ІІІ ОСББ є юридичною особою, неприбутковою організацією, яка не має на меті одержання прибутку для його розподілу між співвласниками [2].

Для ведення бухгалтерського обліку ОСББ може застосовувати чинні стандарти бухгалтерського обліку й використовувати:

– план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну від 30.11.1999 р. № 291;

– спрощений план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій суб’єктів малого підприємництва, затверджений наказом Мінфіну від 19.04.2001 р. № 186;

– затвердити робочий план рахунків ОСББ на основі плану рахунків № 291, максимально спростивши його.

ОСББ можуть використовувати наступні форми бухгалтерського обліку: використовувати журнали і відомості скороченої або спрощеної форми обліку; застосовувати комп’ютерну форму обліку. Якщо облік ведеться без застосування комп’ютера, то рекомендовано використовувати спрощену форму обліку – ведення журналу обліку господарських операцій і відомостей аналітичного обліку зі складанням оборотних відомостей, а наприкінці звітного періоду – оборотного балансу.

Усі питання організації обліку ОСББ відображаються у Наказі про облікову політику, який ОСББ розробляє самостійно.

При формуванні облікової політики варто зважати на Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Мінфіну від 27.06.2013 р. № 635. Додатком до наказу про облікову політику доцільно затвердити робочий план рахунків і графік документообігу.

Побудову обліку в ОСББ визначають особливості його функціонування, які представлено в таблиці 1

Таблиця 1

Особливості функціонування та обліку в ОСББ [3].

№	Особливості функціонування ОСББ	Особливості обліку в ОСББ
1	ОСББ є добровільним об'єднанням членів (мешканців будинку)	Облік має забезпечувати постійне і оперативне відображення стану розрахунків з членами ОСББ
2	Діяльність ОСББ заснована на отриманні цільових внесків від членів і формуванні фондів утримання спільного майна, ремонтного і резервного фондів	Облік має забезпечувати отримання керівництвом ОСББ і кожним його членом оперативної інформації про розмір сформованих за рахунок членських внесків фондів ОСББ і їх залишки.
3	Основа створення ОСББ – спільне майно	Спільне майно житлового будинку, прийняте при створенні ОСББ «на баланс» (тоді ОСББ є балансоутримувачем) по акту прийому-передачі, не є власністю ОСББ, а, як правило, передається йому у довірче управління, тому обліковується поза балансом. Утримання спільного майна будинку і прибудинкової території є обов'язком ОСББ, тому витрати на його утримання є витратами ОСББ.
4	ОСББ є неприбутковою організацією	Це обумовлює відповідні правила обліку, оподаткування і звітності. Оподатковуваними є доходи від комерційної діяльності ОСББ (надання спільного майна в оренду, продаж запасів, надання платних послуг тощо).
5	Діяльність ОСББ пов'язана з обслуговуванням житлового будинку	Методологія обліку поєднує методологію обліку в неприбуткових організаціях і підприємствах ЖКГ
6	Об'єднання створене для забезпечення власних потреб, процеси виробництва і реалізації послуг, як правило, відсутні	Використання певних рахунків бухгалтерського обліку є здебільшого недоцільним (70, 23, 90)

Таким чином, підводячи підсумок, можемо виділити наступні ключові особливості організації бухгалтерського обліку в ОСББ:

– використання скороченого плану рахунків з деякими специфічними рахунками; відсутність виробництва, робить доцільним використання рахунків класу 8 без використання рахунків класу 9;

– відсутність реалізації робіт, послуг, робить доцільним використання для облік) доходів від основної діяльності не рахунку 70, а рахунку 71;

– облік розрахунків з членами об'єднання як цільового фінансування (рахунок 48), а не як розрахунків з дебіторами;

– використання кількох субрахунків рахунку 48 за видами цільового фінансування; визнання доходів (крім орендної плати) за датою отримання коштів, а не за датою нарахування заборгованості;

– використання максимально спрощеної форми обліку – ведення журналу обліку господарських операцій і окремих відомостей (розрахунків з мешканцями будинку, з постачальниками тощо) зі складанням у кінці звітного періоду шахової та оборотної відомостей.

Отже, організація бухгалтерського обліку в ОСББ, як і для інших підприємств, здійснюється відповідно до нормативних документів, що регламентують ведення бухгалтерського обліку в Україні: Закону про бухгалтерський облік, положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Плану рахунків та Інструкції №291.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV.

2. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001р. № 2866-III.

3. Діловодство і облік в ОСББ. / [Бондарчук В. Ю., Борисова Г.А, Нужна Л. П., Попелешко В. Ф., аудитор]. – Мелітополь. – 2011. – 180 с.

УДК 657

Чугрій Н.А.,
завідувач сектору маркетингу
та економічних досліджень
Донецька державна сільськогосподарська
дослідна станція НААН України

ГАРМОНІЗАЦІЯ ВИМОГ П(С)БО ІЗ МСБО ЩОДО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

На сучасному етапі міжнародної інтеграції України в сфері економіки посилилась увага до проблеми реформування бухгалтерського обліку з урахуванням вимог його гармонізації й стандартизації до міжнародних стандартів обліку і фінансової звітності. Це стосується також ідентифікації та обліку нематеріальних активів, які в сучасних економічних умовах відіграють вирішальну роль в забезпечені конкурентних переваг підприємства.

Сьогодні в обліку нематеріальних активів існує багато протиріч. Це стосується, насамперед, ідентифікації, класифікації, оцінки, документального оформлення операцій з нематеріальними активами.

Формування інформації в бухгалтерському обліку про нематеріальні активи та розкриття даних про них визначені П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», який було розроблено на базі МСБО 38. Згідно з вітчизняним трактуванням під нематеріальним активом мається на увазі актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством із метою отримання економічної вигоди [1]. За МСБО 38 поняття нематеріального активу слід визначати як контрольовані компанією немонетарні ідентифіковані ресурси, які не мають фізичної субстанції та утримуються для виробничого споживання, продажу товарів, робіт, послуг або використовуються з управлінською метою [2].

Можна стверджувати, що П(С)БО і МСБО ґрунтуються на однакових концептуальних засадах. І тому науковцями відзначено, що між звітністю, складеною за МСБО та П(С)БО, не повинно бути суттєвих розбіжностей, а перехід вітчизняної бухгалтерської практики на міжнародні стандарти та їх подальше застосування не викликатиме особливих складнощів. В результаті

порівняння текстів зазначених документів та аналізу їхнього практичного застосування, зокрема щодо обліку нематеріальних активів, виділено низку відмінностей, що зумовлює різне подання статей фінансової звітності, сформованої на основі національних П(С)БО та міжнародних стандартів.

Слід відмітити, що повністю гармонізованими є вимоги щодо критеріїв визнання нематеріальних активів, методів оцінки нематеріальних, обліку результатів застосування моделі переоцінки, методів амортизації нематеріальних активів. Також, однаковим є визнання складових інтелектуальних людських активів у досліджуваних стандартах. МСБО 38 відносить до таких активів управлінські або технічні здібності персоналу, водночас, ПСБО 8 вважає належним до таких активів відносити витрати на підготовку і перепідготовку кадрів. Спільним є той факт, що ці активи не визнаються нематеріальними активами підприємства.

Проте між вимогами П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [1] і МСБО 38 [2] залишається низка розбіжностей (табл. 1), які потребують додаткового дослідження щодо природи їх виникнення та можливостей усунення.

Таблиця 1

Порівняння вимог П(С)БО та МСБО щодо обліку нематеріальних активів

Ознака	***П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»***	***МСБО 38 «Нематеріальні активи»***
Первісна оцінка нематеріальних активів	Первісна вартість складається з ціни (вартості) придбання та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з його придбанням	Нематеріальний актив слід первісно оцінювати за собівартістю
Переоцінка нематеріальних активів	Переоцінка проводиться за справедливою вартістю на дату балансу (щодо яких існує активний ринок). У разі переоцінки окремого об’єкта нематеріального активу слід переоцінювати всі інші активи групи, до якої належить цей нематеріальний актив	Після первісного визнання нематеріальний актив слід відображати за переоціненою сумою, яка є його справедливою вартістю на дату переоцінки. Переоцінювати слід з достатньою регулярністю; балансова вартість активу суттєво не повинна відрізнятися від його справедливої вартості після переоцінки
Нарахування амортизації	Нарахування амортизації здійснюється протягом строку їх корисного використання	Нарахування амортизації слід починати, коли цей актив є наявним для використання

Продовження таблиці 1

1	2	3
Розкриття інформації у звітності	Розкривається інформація про: 1) первісну вартість та накопичену амортизацію нематеріальних активів; 2) методи амортизації; 3) загальну суму витрат на дослідження та розробки	Розкривається інформація про: 1) методи амортизації; 2) валову балансову вартість нематеріальних активів; 3) строк корисного використання; 4) збитки від зменшення корисності

З таблиці 1 можна зробити висновок, що схожими рисами між національним і міжнародним стандартами щодо бухгалтерського обліку нематеріальних активів є: визнання та первісна вартість нематеріальних активів, визначення строку корисного використання, розкриття інформації про нематеріальні активи у примітках до фінансової звітності.

Але науковці наголошують і на розбіжностях між національним та міжнародним стандартами: протиріччя до нарахування амортизації, яке полягає в тому, що П(С)БО пропонує п’ять методів амортизації і, як альтернативу, дозволяє використання методів амортизації, передбачених податковим законодавством. Згідно з МСБО метод амортизації має відображати очікувану форму споживання економічних вигід від цього активу суб'єктом господарювання. У цьому випадку, податкові методи амортизації можуть бути недоречними, оскільки вони призначені для цілей оподаткування.

Необхідно підкреслити, що скасування строковості амортизації нематеріальних активів у вітчизняному ПСБО 8 «Нематеріальні активи» характеризує позитивні кроки у розвитку національного законодавства та наближення його до світових стандартів. В.М. Диба наголошує на тому, що враховуючи поділ на активи із визначеним і невизначеним строками амортизації, залишається бажаним введення у п. 26 ПСБО 8 додаткових критеріїв визначення строку корисної експлуатації нематеріального активу, які мають своє відображення у МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» п.90 [3, с.254].

Таким чином, вітчизняний облік нематеріальних активів має наступні недоліки: відсутність чіткої концепції їх визнання, ідентифікації, класифікації,

оцінки нематеріальних активів, документального оформлення операцій з нематеріальними активами, податкового обліку нематеріальних активів.

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що порівняльний аналіз національного та міжнародного стандартів щодо обліку нематеріальних активів показує, що у вітчизняному стандарті приділяється увага лише основним аспектам бухгалтерського обліку нематеріальних активів, існує деяка відмінність і розбіжність з міжнародним стандартом бухгалтерського обліку.

На нашу думку, усунення таких розбіжностей та гармонізація вимог вітчизняного стандарту до міжнародного щодо обліку невідчутних активів дозволить усунути інформаційну асиметрію в частині нематеріальних активів підприємства та створить відповідні передумови для їх ефективного управління на підприємстві.

Список використаних джерел

1. П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99

2. МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_050

3. Диба В.М. Гармонізація обліку і оцінки нематеріальних активів з міжнародними стандартами / В.М. Диба // Фінанси, облік і аудит. – 2013. – № 1 (21). – С. 244-255.

УДК 657 **Шаповал А.С.,**
студентка

Науковий керівник: **Будько О.В.**, *к.е.н.,*
доцент, професор кафедри фінансів та обліку
Дніпровський державний технічний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Сучасні ринкові відносини вимагають вдосконалення системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. Тому, на сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є облік дебіторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Суб'єкти господарювання спочатку вирішують власні проблеми, замість виконання фінансових зобов'язань по платежах перед контрагентами.

Відсутність відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дає їм змогу ухилятись від взаєморозрахунків з партнерами Незалежно від причин виникнення дебіторської заборгованості уникнути її неможливо, тому підприємству необхідно шукати шляхи ефективного управління дебіторською заборгованістю. На сьогоднішній день, особливо актуальним є вивчення обліку дебіторської заборгованості з метою забезпечення максимальних гарантій для користувачів фінансової звітності щодо достовірності, реальності, повноти і законності наведеної інформації.

Питанням обліку дебіторської та кредиторської заборгованості значну увагу надавали такі науковці: І. О. Бланк,Ф. Ф. Бутинець, І. О. Власова, С. Ф. Голов, Л. В. Городянська, В. П. Завгородній,Л. М. Кіндрацька, Г. Г. Кірейцев, О. М. Колеснікова, С. А. Кузнєцова, О. В. Лишиленко,Л. О. Лігоненко, А. А. Мазаракі, Н. М. Малюга, Л. В. Погоріляк, Г. В. Савицька, І. Б. Садовська, В. С. Сатур, В. В. Сопко, Д. Стоун, К. С. Сурніна, К. Хітчин та багато інших. Аналіз наукових праць із досліджуваної проблематики свідчить про те, що процес

обліку дебіторської заборгованості та її оптимізація залишається дискусійним питанням іпотребує поглибленого вивчення.

Питанням обліку дебіторської заборгованості приділяється постійна увага законодавчими органами та науковцями, але зміна організаційних структур господарюючих суб'єктів, умови і порядок розрахункових операцій викликають необхідність постійного вдосконалення процесу обліку дебіторської заборгованості.

Одним із найпроблемніших питань організації облікудебіторської заборгованості є недостатня розробленість плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції про його застосування щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками.Для відображення в обліку поточної дебіторської заборгованості, яка виникає на стадії реалізації товарів (робіт, послуг) призначено активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками». Синтетичний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» має субрахунки [1]:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»;
- 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням».

Наведені субрахунки деталізують відображення інформації в обліку за розрахунками з покупцями і учасниками промислово-фінансових груп. Проте цей рахунок не містить субрахунків для детального відображення розрахунків із замовниками. Тому слід доповнити рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» наступними субрахунками: 365 «Розрахунки з надання транспортних послуг» та 366 «Розрахунки з надання інших послуг»;

Також слід переглянути субрахунки рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість» та доповнити наступними змінами [1]:

-181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду»;

- 182 «Довгострокова дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги»;

- 183 «Довгострокові векселі, одержані у національній валюті»;

- 184 «Довгострокові векселі, одержані у іноземній валюті»;

- 185 «Інша довгострокова дебіторська заборгованість».

Причиною виникнення дебіторської заборгованості можуть бути бартерні операції. Важливо відмітити, що з метою обміну активи поділяються на подібні та неподібні. Обмін подібними активами представляє собою рівноцінний обмін, у результаті якого у підприємства не відбувається збільшення активів і, отже, не визнається дохід. При обміні неподібними активами в бухгалтерському обліку підприємства слід відобразити дохід. Тому, доцільно до рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» відкрити субрахунок 370 «Розрахунки з бартерних операцій» та змінити відповідне відображення їх в обліку [2,с. 165].

Для якісної організації обліку підприємство повинно чітко зазначати всі етапи та процедури обліку дебіторської заборгованості в наказі про облікову політику, аби не виникало розбіжностей, порушень принципів і правил обліку. Тому організацію обліку дебіторської заборгованості на підприємстві необхідно починати з процедури підготовки облікової політики.

Наказ про облікову політику повинен висвітлювати:

- класифікацію дебіторської заборгованості, яка необхідна для достовірної оцінки такої заборгованості для цілей бухгалтерського обліку та відображення інформації про таку заборгованість у фінансовій звітності.

- методику і дату визначення величини резерву сумнівних боргів. При цьому підприємство може обрати один чи декілька з методів нарахування резервів. При цьому підприємству доцільно викласти процедури щодо розрахунку резерву сумнівних боргів за визначеним методом.

- визначення у робочому Плані рахунків обліку дебіторської заборгованості.

- кожне підприємство повинно чітко затвердити первинні документи для обліку дебіторської заборгованості та створити графік їхнього руху й порядок обробки інформації, яка в них наводиться [3].

На підприємствах необхідно організовувати внутрішній контроль за дебіторською заборгованістю. Наприклад, в обов’язки бухгалтера чи інших працівників підприємства повинен входити контроль за станом дебіторської заборгованості, за її обсягами, термінами погашення й прострочення, умовами неповернення, а також здійснення всіх можливих заходів по її погашенню та відшкодуванню. На великих підприємствах можливо створювати відділ внутрішнього контролю, завданням якого буде й контроль за дебіторською заборгованістю.

Отже, для прийняття управлінських рішень важливе значення має повнота і достовірність інформації, пов’язаної з дебіторською заборгованістю. Вирішення багатьох проблемних питань дозволить значно вдосконалити організацію та методику обліку розрахунків з дебіторами. Створення ефективної системи контролю за обліком розрахунків з дебіторами вимагає розробки чіткої та досконалої класифікації дебіторської заборгованості, уніфікації способів її оцінки та документів аналітичного обліку. Це, відповідно, дозволить накопичувати інформацію про розрахунки з дебіторами з різними рівнями деталізації і узагальнення.

Список використаних джерел

1. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z089399.

2. Неживенко А. П. Методика обліку дебіторської заборгованості і основні напрямки її вдосконалення / А. П. Неживенко. // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 2013. – С. 165-170.

3. Ясишена В. В. Відображення дебіторської заборгованості в обліковій політиці підприємств / В. В. Ясишена, І. М. Сисоєва [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op

УДК 658.14

Шелевер А.М.
студентка групи ФІН-15

Штик Ю.В.
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Основним і головним показником успішної діяльності підприємства вважається достатній рівень власного капіталу. Правильна оцінка достатності власного капіталу піддержує життєздатність підприємства на всіх його етапах функціонування і має важливе значення для забезпечення фінансової стійкості відповідної організації.

Над питанням про перспективи розвитку власного капіталу займалось багато як вітчизняних так і зарубіжних вчених-економістів: П.Безруких, С. Голова, Н.Берзон, С.Брю, З.Боді, Р.Грачова,В. Сопка,Ю.Брігхем, Є. Мниха, А.Ганієв, О.Канцуров, І.Капля, С.Коваль, У.Кяран, В. Мельничук, та інші.

Капітал - це кошти, якими володіє суб'єкт господарювання для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку [1].

Капітал є головним джерелом формування добробуту його власників. Частина капіталу в поточному періоді виходить з його складу і попадає в «кишеню» власника, а накопичується частина капіталу забезпечує задоволення потреб власників у майбутньому [2].

Динаміка капіталу підприємства є найважливішим показником рівня ефективності його господарської діяльності. Високий рівень формування і ефективний розподіл прибутку підприємства, його здатність підтримувати фінансову рівновагу за рахунок внутрішніх джерел характеризує здатність власного капіталу до високих темпів самозростання.

Перспективними методами та джерелами формування власного капіталу є напрямки в області:

1. Статутного капіталу банку, який, у свою чергу, формується з акціонерних або власних коштів під час утворення нового банку шляхом

акумулювання внесків засновників чи випуску акцій. Він створюється лише за рахунок власних коштів акціонерів. Забороняється формування статутних грошей за рахунок бюджетних коштів, отриманих у кредит і під гарантію. Емісія акцій як форма створення і поповнення статутного фонду комерційного банку регулюється законом Республіки Казахстан «Про ринок цінних паперів».

2. Резервного фонду комерційного банку. Ресурси, що резервуються банком для забезпечення непередбачених витрат, покриття збитків від банківської діяльності, а також виплати дивідендів по привілейованих акціях, якщо недостатньо прибутку. Наявність коштів в ньому забезпечує стійкість комерційного банку, зменшує вірогідність його банкрутства. Розмір резервного фонду та щорічних внесків до нього встановлюється зборами акціонерів і фіксується в установчих документах, але він не може бути меншим 25% статутного фонду, а розмір відрахувань - не менше 5% чистого прибутку.

3. Спеціального фонду (фонд основних коштів, фонд переоцінки грошей та інші), вони призначені для виробничого та соціального розвитку банку. Порядок формування визначається статутними документами банку. Формуються дані фонди за рахунок грошей.

4. Нерозподілений прибуток – джерело внутрішнього походження. Він є резервом банку, який залишається після розподілу чистого прибутку.

Оскільки розмір усіх відрахувань (крім дивідендів) розподілені, то залишки нерозподіленого прибутку за минулий рік залежить головним чином від розміру дивідендів, які повинні бути виплачені акціонерам.

Для більш успішного розвитку інтеграції в світовий ринок капіталів перед Україною стоїть кілька основних завдань: [3]

Нарощувати зусилля в найперспективніших секторах світової економіки (електроніка, енергетика, матеріали із заздалегідь заданими властивостями, біотехнології; науково - технічні, інжинірингові, консалтингові послуги, міжнародний туризм тощо);

Створювати конкурентоспроможні транснаціональні корпорації, озброюватися стратегіями глобального маркетингу, технологіями реалізації великих міжнародних коопераційних проектів;

Диверсифікувати географічну структуру зовнішньої торгівлі, мінімізувати критичну залежність від окремих держав (ринків), відповідно посилюючи економічну безпеку України; [4]

Забезпечити збалансованість експорту й імпорту, торговельних і поточних платіжних балансів України.

Один із шляхів вирішення проблеми — залучення капіталу і комерційних можливостей авторитетних місцевих компаній і банків, плюс ініціювання створення державою на найбільш важливих напрямках торгових домів, бізнес-центрів і технічних центрів на акціонерних засадах, спільно з комерційними і банківськими структурами України.

Я вважаю, що єдиний спосіб прискорити розвиток цього ринку, це одночасно спрямувати свої зусилля на розвиток обох сторін ринку, пропозиції капіталу та попиту на нього; всі спроби, спрямовані тільки на одну сторону ринку приречені на невдачу.

Отже, правильність обліку власного капіталу має велике значення для засновників і учасників товариства, тому повинна бути розроблена вдосконалена нормативна та законодавча база, яка змогла б захистити як засновників, так і споживачів продукції, що випускається підприємством продукції.

В Україні вже створено більшість економічних передумов для існування активного ринку капіталу. З одного боку, промисловість країни швидко зростає, потребує і потребуватиме більше капіталу. Таким чином, незважаючи на хороші економічні передумови для розвитку ринку капіталу, його розвиток обмежується проблемами зі сторони як попиту на капітал, так і його пропозиції, які потрібно негайно вирішувати.

Список використаних джерел:

1. Банк В.Д., Банк С.В., Тараскин А.В. Финансовый анализ. Учебное пособие. - М.: Проспект. - 2007. с. 234
2. Грачев А.В. Рост собственного капитала, финансовый рычаг и платежеспособность предприятия// Финансовый менеджмент.- 2006 №2.- с.27.
3. Кириев А.П. В 2х ч. – Ч.I. Международная экономика: движение товаров и факторов производства. Учебное пособие для вузов. – М. С.285-317
4. Михайлов Д.М. – Мировой финансовый рынок: тенденции развития и инструменты. М.: Экзамен, 2000. С. 234-256

УДК 657.1

Шуба С. А.
Ковч О. Б.
студент,3 курс,
экономика и управление на предприятии

Научный руководитель –**Купрейчик Д. В.**
старший преподаватель,
магистр экономических наук
УО «Полесский государственный университет»

ПРЯМОЙ МЕТОД РАСЧЕТА ЧИСТОГО ДЕНЕЖНОГО ПОТОКА: ОСОБЕННОСТИ И ПРЕИМУЩЕСТВА

Денежные потоки играют большую роль в производственно-хозяйственной деятельности организации и обслуживают все аспекты финансово-экономической деятельности организации; обеспечивают финансовое равновесие организации на всех этапах жизненного цикла; снижают риск неплатежеспособности и способствуют ускорению оборачиваемости капитала. Кроме того, позволяют снизить потребность в заемном капитале и генерируют дополнительную прибыль, которая может быть направлена на финансирование инвестиционной деятельности, а также повышают ритмичность производственного процесса за счет соблюдения принципов логистики [1].

Успех предприятия во многом определяется способностью руководителей рационально распределять и использовать деньги, которые являются ограниченным ресурсом.

Денежные потоки определяются в течение экономического срока жизни инвестиций (расчетного периода), охватывающего временной интервал от начала проекта до его прекращения. Они связаны с притоками и оттоками денежных средств, в разрезе трех видов деятельности предприятия: основной, инвестиционной и финансовой деятельности [2, с.27].

Приток (отток) денежных средств – это увеличение (уменьшение) денежных поступлений в результате хозяйственной деятельности, отдельных видов деятельности или хозяйственных операций [3].

Для исследования денежных потоков применяются два метода: прямой, основанный на изучении движения денежных потоков по их основным видам: выручка от реализации, выплата заработной платы, закупка сырья и т.д.; косвенный, базирующийся на принципах анализа изменения прибыли, а также активов и обязательств, которые опосредованно определяют величину чистого денежного потока.

Прямой метод считается несколько более сложным, так как в нем предполагается отражение данных по движению капитала, связанного с операционной деятельностью, что требует доступа к большому количеству бухгалтерских документов.

Такой метод анализа денежных потоков также предполагает раскрытие в отчете основных типов финансовых поступлений на счет организации, а также расходов, возникающих в рамках реализации бизнес-модели.

Основные достоинства рассматриваемого метода следующие: дает возможность менеджерам показать то, за счет каких источников формируется капитал и каким образом расходуется, позволяет определять финансистам организации уровень достаточности имеющихся в фирме денежных средств, с точки зрения совершения платежей по текущим обязательствам; реализуется в корреляции с установленным планом прибылей и расходов, что позволяет давать объективную оценку его эффективности. А так же позволяет определить взаимосвязь продаж и выручки за тот или иной период времени.

Альтернативой использованию прямого метода анализа движения денежных средств может быть применение косвенного метода анализа движения денежных средств.

Рассмотрим особенности анализа денежного потока от основной деятельности прямым методом на примере предприятия ОАО «Слуцкий комбинат хлебопродуктов».

Для осуществления анализа нам необходима информация, содержащаяся в форме № 4 «Отчет о движении денежных средств».

Данные для оценки динамики движения денежных средств по текущей деятельности представлены в табл. 1.

Таблица 1- Движение денежных средств по текущей деятельности, тыс. руб.

Показатель	2016 г.	2017г.	Абсолютный прирост(+/-)	Темп роста, %
Поступление денежных средств				
Выручка от реализации продукции	20500	27510	7010	134,20
Прочие поступления	136	484	348	355,88
Итого приток денежных средств	20636	27994	7358	
Использование денежных средств				
Приобретение запасов, работ, услуг	17448	22605	5157	129,56
Выплата заработной платы	4878	5148	270	129,56
Расчеты с бюджетом по налогам	761	4502	3741	105,54
Прочие выплаты	1868	1818	- 50	591,59
Итого отток денежных средств	24955	34073	9118	97,32
Чистый поток денежных средств по текущей деятельности	- 4319	- 6079	- 1760	140,75

Примечание – Источник: собственная разработка на основе данных предприятия

Согласно данным табл. 1 чистый денежный поток по текущей деятельности вырос с - 4319 тыс. руб. до - 1760 тыс. руб., что свидетельствует о положительной динамике платежеспособности ОАО «Слуцкий комбинат хлебопродуктов».

Уменьшение положительного и отрицательного денежных потоков не наблюдалось. Как видно из табл. 1, за анализируемый период произошло увеличение поступлений средств от реализации продукции на сумму более 7 тыс. руб. Предприятие не соркащало текущие расходы.

По результатам анализа видно, что прямой метод показывает общие суммы поступлений и платежей и концентрирует внимание на статьи, которые генерируют наибольший приток и отток денежных средств.

Таким образом, эффективное управление денежными потоками обеспечивает снижение риска неплатежеспособности предприятия.

Необходимо также отметить, что даже у предприятий, успешно осуществляющих хозяйственную деятельность и генерирующих достаточную сумму прибыли, неплатежеспособность может возникать как следствие несбалансированности различных видов денежных потоков во времени. Синхронизация поступления и выплат денежных средств, достигаемая в процессе управления денежными потоками предприятия, позволяет устранить этот фактор возникновения его неплатежеспособности [4].

Высокий уровень синхронизации поступлений и выплат денежных средств по объему и во времени позволяет снижать реальную потребность предприятия в текущем и страховом остатках денежных активов, обслуживающих операционный процесс, а также резерв инвестиционных ресурсов, формируемый в процессе осуществления реального инвестирования.

Список использованных источников

1. Совершенствование финансово-экономической деятельности организации на основе управления денежными потоками [Электронной ресурс] / Молодой ученый. - Режим доступа: https://moluch.ru. — Дата доступа:10.05.2018.

2. Кузнецова И.Д. Управление денежными потоками предприятия / И.Д. Кузнецова. — Иваново: гос. хим.-технол. ун-т. — 2008. — С 27.

3. Толковый словарь финансовых терминов [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www/dogma.by. — Дата доступа: 06.05.2018.

4. Совершенствование управления денежными потоками предприятия [Электронный ресурс] / Электронная библиотека диссертаций. - Режим доступа: http://www.dissercat.com. — Дата доступа: 10.05.2018.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Секція 2
Моделі і технології організації аудиту

24-25 травня 2018 р.

м. Хмельницький

УДК 629

Булат Г.В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту
Хмельницького кооперативного
торговельно-економічного інституту

Лозовський М.Р.
магістр
Хмельницького кооперативного
торговельно-економічного інституту

ВНУТРШНІЙ АУДИТ-ЕФЕКТИВНИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Економічні перетворення, що відбулися в Україні, розбудова ринкових відносин, зумовлює необхідність впровадження досконалої функціональної організації на всіх рівнях управління. Зокрема, це стосується такої важливої функції управління, як контроль, а також його форми – внутрішнього аудиту.

В економічній літературі існує багато визначень внутрішнього аудиту (табл.1.)

Таблиця 1

Визначення внутрішнього аудиту в науковій літературі та в законодавчих документах

№	Термін	Джерело
1	Внутрішній аудит - діяльність з надання незалежних та об'єктивних гарантій (забезпечення впевненості в межах розумного у досягненні органами державного і комунального сектору мети та функціонуванні системи управління у спосіб, який максимально знижує ризик шахрайства, марнотратства, допущення помилок чи нерентабельності) і консультацій.	Кабінет Міністрів України, Розпорядження «Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю» (Концепція, розд.2) від 24 травня 2005 р. N 158-р.
2	Внутрішній аудит - незалежна, об'єктивна перевірка та надання консультацій з метою підвищення ефективності операцій банку.	Правління НБУ, Постанова «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України» (Методичні рекомендації, п.1.12) 28.03.2007 р. N 98

Продовження таблиці 1

3	Внутрішній аудит - це складова системи внутрішнього контролю та аудиту, яка являє собою незалежну оцінку системи внутрішнього контролю, встановленого у Державному казначействі.	Міністерство фінансів України, ДКУ, Наказ «Про затвердження Термінологічної бази системи внутрішнього контролю та аудиту Державного казначейства України» (Термінологічна база, п.5) 07.10.2008 р. N 417 [134]
4	Внутрішній аудит - це діяльність, спрямована на удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності органів прокуратури України, поліпшення внутрішнього контролю.	Генеральна прокуратура України, Наказ «Про затвердження Порядку проведення внутрішнього фінансового контролю та аудиту органів прокуратури України» (Порядок, п.1.2) 11.04.2011р. N 42
5	Внутрішній аудит - це діяльність, яка організована в межах суб'єкта господарювання і яку виконує окремий підрозділ підприємства або окрема посадова особа.	Пантелєєв В.П., Корінько М.Д. Внутрішній аудит, К.: Держ. академія статистики обліку та аудиту Держ. Комітету статистики України. –2006. – 256 с.
6	Внутрішній аудит визначають як незалежну діяльність в організації (на підприємстві) з перевірки й оцінки роботи цієї організації в її інтересах.	Савченко В. Я. Аудит: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2002. – 322 с.
7	Внутрішній аудит – це перевірки, виконані в середині суб’єкта господарювання його працівниками (внутрішніми аудиторами) з метою надання необхідної інформації керівництву для прийняття управлінських рішень і здійснення внутрішнього поточного контролю.	Давидов Г.М. Аудит: Підручник. / Г.М. Давидов – К.: Знання, 2004. - 511с.

Отже, детально проаналізувавши визначення внутрішнього аудиту в нормативних документах, можна зробити висновок, що кожен державний орган, який видавав нормативний документ, трактував термін "внутрішній аудит", виходячи із власних потреб управління.

Враховуючи особливості саме такого виду аудиту, можна подати наступне визначення. Внутрішній аудит – це експертиза діяльності підприємства, перевірка й оцінка адекватності та ефективності внутрішнього контролю, якості виконання працівниками підприємства своїх посадових обов’язків, з метою зменшення ризиків при здійснення фінансово-

господарських операцій і прийняті оптимальних та ефективних рішень в управлінні підприємством.

Внутрішній аудит в Україні ще не посів належного йому місця: недостатньо розкрита його суть, порядок організації та методика проведення. Зростаючий інтерес до внутрішнього аудиту в світі зумовлений низкою факторів.

По-перше, внутрішній аудит є одним із найважливіших ресурсів, використання яких може допомогти при роботі підприємства. По-друге, проведення зовнішнього аудиту може надавати не завжди правильні рішення, що призводить до банкрутства підприємств (таким прикладом може виступати банкрутство фірми «Enron»). По-третє, управління господарською діяльністю, один із складників якого – внутрішній аудит, є позитивним сигналом для потенційних інвесторів. Крім того, за умов господарювання, коли власники підприємств безпосередньо не ведуть справи, а делегують права менеджерам, роль внутрішнього аудиту значно зростає. Однак менеджери також зацікавлені у функціонуванні добре налагодженої системи внутрішнього аудиту. Менеджери, для яких керувати бізнесом є частиною щоденної роботи, не завжди здатні об'єктивно оцінити ситуацію. Навіть якщо менеджер вважає, що контролює всі процеси у нього, як правило, немає часу та спеціальних знань для обробки певного виду інформації. Як зазначають науковці, внутрішній аудит у цьому випадку надає потрібну інформацію, яка допомагає по-іншому оцінити якість виконання прийнятих управлінських рішень [1].

Виникає питання, чи необхідний внутрішній аудит підприємствам, де діють служби внутрішнього контролю (наприклад, споживча кооперація).

Слід відмітити, що служба внутрішнього контролю свою діяльність фокусує на виявленні помилок у господарських операціях, що вже відбулись, а внутрішній аудит орієнтований на перспективу, тобто оцінює вплив тих чи інших факторів у майбутньому. Також внутрішній аудит має бути ризикоорієнтованим, тобто допомагати керівному складу підприємства максимально уникати ризиків, що виникають у ході фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Тому наявність на підприємстві служби внутрішнього контролю не заперечує потребу створення ефективної системи внутрішнього аудиту

Список використаних джерел

1. Відлуння скандалу ENRON-Andersen досягло України // Галицькі контракти. – 2002. − № 16 – С. 10. – Режим доступу до журн.: http://ekomik.ru/ukr/gc/nomer/2002/16/8.html.

2. COSO переглянув підхід до внутрішнього контролю. режим доступу:http://www.kagaudit.com/i/lng.ua/page.news_detail/news_id.876/_menuid.50.

3. Міжнародний інститут внутрішніх аудиторів – [електронний ресурс]. – режим доступу: www// iia-ru.ru (www.globaliia.org).

УДК 331.108.2.:336.225.674(477)

Заєць Г.П.
аспірант
кафедри економіки та управління
виробничим і комерційним бізнесом

Науковий керівник -**Токмакова І. В.**
професор, д.е.н., кафедри економіка та
управління виробничим і комерційним бізнесом
Українського державного університету з
алізничного транспорту, м. Харків

АУДИТ ПЕРСОНАЛУ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні глобалізаційні процеси та стрімкий розвиток ринкової економіки Україні, світова фінансова криза, чисельні реформи та структурні зміни у суспільному житті вимагають переосмислення ефективних моделей і механізмів управління у сфері праці.

Впродовж тривалого часу управління економічними системами персоналу здійснювалось з використанням інституціональних та управлінських технологій акцентом яких є орієнтація на досягнення економічних цілей та стратегічних задач підприємства [1]. В умовах швидкого розвитку технологій, управління персоналом потребує швидкого реагування та вирішення проблем при наявності визначеного обсягу інформації та необхідності постійного спостереження за контрольними показниками персоналу, величиною відхилень їх від фактичних значень до запланованих і виявленням причин цих відхилень, що потребує використання управлінських інновацій.

Однією з таких інновацій є аудит персоналу, впровадження якого сприяє кадровим реформаціям, які можуть поліпшити якісний склад персоналу, сприяти просуванню найбільш перспективних працівників і розвитку їх творчої активності, впровадженню найбільш ефективних методів оцінювання персоналу і приведенню до відповідних критеріїв діяльність служб управління персоналом і вимогам законодавства.

Одним із видів здійснення управлінського аудиту є аудит персоналу. Його сутність зводиться до запровадження діагностики персоналу організації [2]. Однак таке вузьке розуміння кадрового аудиту обмежує його технологічні можливості. Кадровий аудит є категорією, яка вже достатньо сформувалася у світовій практиці управління персоналом, а для української економіки це досить нове поняття. Аудиту персоналу як технологія стратегічного управління повинен включати не лише діагностування персоналу діяльності, але і його функціональні можливості та результативність функціонування як структурного підрозділу органу державної влади, так і системи державного управління загалом.

Реалізація аудиту персоналу регламентується відповідними принципами, до яких належать [3]:

- комплексність (при проведенні аудиту персоналу мають враховуватись всі чинники, які впливають на систему управління персоналом,

наприклад взаємозв'язки між органами влади, домовленості, стан керованості персоналом);

- оперативність (своєчасне ухвалення рішень щодо вдосконалення організації системи управління персоналом);

- перспективність (при проведенні аудиту персоналу слід враховувати перспективи розвитку органу державної влади);

- багатоаспектність (аудит персоналу як по вертикалі, так і по горизонталі може здійснюватися по різних каналах: адміністративному, економічному, правовому та інших).

- узгодженість (припускає, що заходи щодо проведення аудиту персоналу мають бути завжди узгоджені з основними цілями органу державної влади і синхронізовані в часі);

- адаптивність (гнучкість) (прилаштування технології і методології аудиту персоналу до змін системи управління персоналом і цілей, що змінюються, і умов діяльності органу державної влади та факторів його розвитку);

- паралельність (одночасне виконання окремих елементів аудиту персоналу за функціональними напрямами, підвищує оперативність аудиту системи управління персоналом).

Виходячи із цього можна визначити основні напрямки здійснення аудиту персоналу:

- аудит кадрового потенціалу;

- аудит функцій системи управління персоналом;

- аудит організаційної структури і функціонального розподілу праці в системі управління персоналом;

- аудит ефективності управління персоналом.

Отже під аудитом персоналу доцільно розуміти "аудиторське заключення про стан системи управління персоналом і кадровий потенціал органу державної влади, а також комплекс рекомендацій щодо вдосконалення системи

управління персоналом і підвищення ефективності використання кадрового потенціалу структурного підрозділу органу державної влади” [5, с. 86].

Аудит персоналу на підприємствах дозволяє сформувати системне уявлення про його діяльність, виявити “сильні” та “слабкі” сторони такої діяльності, порівняти її на відповідність стандартам ефективності діяльності. Це свідчить про те, що аудит персоналу як технологія стратегічного управління дозволяє сформувати нову якість у керівника – вміння знаходити дефекти реалізації управлінських функцій та розробляти механізми їх усунення.

Системне запровадження аудиту персоналу на підприємствах сприяє розвитку системи управління персоналом, а відтак і забезпеченню рівня ефективності функціонування конкретного підприєства.

Список використаної літератури:

1. Назарова Г. В. Управління соціально-трудовою сферою підприємства : монографія / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Н. В. Водницька. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 328 с.

2. Никонова Т. В. Управленческий аудит: персонал / Т. В. Никонова, С. А. Сухарев ; ред. Ю. Г. Одегов. – М. : Экзамен, 2002. – 224 с.

3. Назарова Г.В. Облік, аналіз і аудит персоналу : навчальний посібник / Г. В. Назарова, С. В. Мішина, В. І. Отенко та ін. – Х. :Вид. ХНЕУ, 2011.– 260 с.

4. Одегов Ю. Г. Аудит и контроллинг персонала : учебн. пособ. / Ю. Г. Одегов, Т. В. Никонова. – М. : Экзамен, 2002. – 447 с.

5. Рекомендації Комісії Європейського співтовариства щодо забезпечення якості аудиту в країнах Євросоюзу. Міжнародний договір від 01.01.2002 р. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 7.

УДК 657. 631.162:349.412

Крюкова І.О.,
д.е.н., доцент
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Одеський державний аграрний університет

АУДИТ ЗЕМЕЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІНЯ ВАРТІСТЮ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Земля сільськогосподарського призначення – головний ресурс національної економіки, характер використання якого сьогодні визначає домінантні засади розвитку аграрного сектору, забезпечення продовольчої безпеки країни, формування експортного потенціалу та місця України на світовому аграрному ринку. Разом з тим, розвиток системи земельних (аграрних) відносин сьогодні стримується відсутністю прозорого ринку земель сільськогосподарського призначення, створення якого має забезпечити реалізацію інтересів селян-власників земельних ділянок та появи у практичній площині обліку, аналізу та управління нової для аграрного сектору категорії «земельний капітал». Неодмінною умовою формування ринку сільськогосподарських угідь має стати використання беззаперечних та дієвих правових і організаційно-економічних механізмів захисту селян – власників землі та недопущення монополізації сільгоспугідь фінансовими структурами, які не мають відношення до сільського господарства.

Підвищення рівня конкурентоспроможності і ефективності використання земельного аграрного капіталу неможливе без імплементації у практику агроменеджменту сучасних вартісних концепцій та підходів до управління. Сьогодні вирішення даного завдання стримується нормативно-правовим базисом формування ринку сільгоспугідь та методичною площиною оцінки землі аграрних формувань як активу. Справедлива вартісна оцінка сільгоспугідь, за умов нормативно-правової захищеності прав українських селян та їх економічних і майнових інтересів, має стати тим інструментом, який формуватиме у власника землі відчуття господаря та сприятиме реалізації

можливостей ефективного господарювання на землі і формуванню передумов зростання матеріального добробуту українських селян [1,с. 41].

Дієвим інструментом агроменеджменту в контексті управління земельним аграрним капіталом мають стати сучасні технології і методики аудиту, який перевіряє та підтверджує достовірність інформації, необхідної для використання вартісних концепцій управління агробізнесом.

Метою аудиту земельного аграрного капіталу є перевірка достовірності та повнити відображення у звітності бізнес-суб'єкта інформації про кількісні, якісні та вартісні параметри земель сільськогосподарського призначення, ефективності їх використання та правильності порядку оподаткування (рис. 1).

Рис. 1. Теоретичні засади аудиту земельного капіталу в контексті управління ринковою вартістю аграрного бізнесу

Ключовою умовою подальшого розвитку системи земельних відносин у сільському господарстві України є відміна мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення, прихильниками якої сьогодні постає більшість провідних вчених економістів-аграрників [1, с. 6; 2, с. 39; 3, с. 201]. При цьому, базовою концепцією формування вільного ринку

сільгоспугідь є створення умов для формування прозорого земельного ринку, захист соціальних та майнових інтересів селян-власників земельних ділянок та мінімізація політичних, фінансових, соціально-економічних ризиків у площині їх монополізації, а також збереження та подальшого ефективного використання землі у тих вітчизняних власників, які господарюють на землі.

Основними завданнями аудиту земельного аграрного капіталу є:

- перевірка правильності, повноти та достовірності складання і подання документації про кількість, структуру та якість земельних ділянок сільськогосподарського призначення;

- перевірка цільового використання земельного капіталу в межах сільських територій;

- підтвердження правильності складання та ведення документації щодо порядку оренди (купівлі-продажу) земельних ділянок сільгосппризначення;

- перевірка правильності визначення розміру орендної плати за використання орендованих ділянок сільськогосподарського призначення;

- визначення правильності використання величини грошової оцінки земельного капіталу, нарахування та порядку сплати земельного податку;

- визначення правильності відображення у фінансовій звітності вартості земельного капіталу, підтвердження даних про зміну вартості, залишки земельного капіталу та зміни складу і вартості за звітний період (за умов створення прозорого ринку земель сільськогосподарського призначення);

- підтвердження методик і методів оцінки вартості земельного аграрного капіталу;

- надання оцінки дієвості системі внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку земельного аграрного капіталу;

- підтвердження повноти, достовірності та законності господарських операцій із використання земельного аграрного капіталу, відображених у річній фінансовій звітності бізнес-суб’єкта.

Предметом аудиту земельного аграрного капіталу, за умов відміни мораторію на купівлю-продаж земель з цільовим статусом «землі

сільськогосподарського призначення», є сукупність господарських операцій, пов'язаних із формуванням, використанням, зміною структури та вартості, справедливою оцінкою вартості такого капіталу, які вникають в процесі сільськогосподарської діяльності бізнес-суб'єктів аграрного сектору.

Об'єктами аудиту земельного аграрного капіталу, (які деталізують його предмет), мають стати:

1) облікова політика аграрного формування (в якій визначені базові положення та принципи вартісного відображення земельного капіталу у звітності підприємства);

2) сукупність господарських операцій з формування, використання та зміни вартості земельного капіталу;

3) система первинної, зведеної та консолідованої облікової і фінансової звітності в частині використання земельного капіталу;

4) накопичена інформація про результати контролю, аудиту, ревізії інших перевірок порядку формування, використання та відображення у звітності земельного аграрного капіталу.

Список використаних джерел

1. Жук В. М. Пріоритетність обліково-фінансової складової у залученні земель сільськогосподарського призначення до економічного обороту / В.М. Жук // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія «Економічні науки». - Вінниця: ВНАУ, 2012. - Вип. 1(56). - С. 37-47.

2. Гадзало Я.М. Земельна реформа: проблеми і перспективи розвитку аграрної економіки / Я.М. Гадзало, Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2017. - № 1. – С. 5-12.

3. Назаренко О.В. Землекористування аграрних підприємств: механізми та системи управління: [монографія] / О.В. Назаренко. - Харків: Смугаста типографія, 2017. - 352с.

4. Огійчук М.Ф. Організація і методика аудиту: навч. посібник / М.Ф. Огійчук, А.О. Утенкова. - Київ : Алерта, 2016. – 304с.

УДК: 657.6:336.225.674

Нужна Ю.Р.
студентка
Запорізького національного університету

наук. кер. – **Кайнара Д.О.,**
к.е.н., викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Запорізького національного університету

ОСОБЛИВОСТІ АУТСОРСИНГУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Стандартним підходом до проведення внутрішнього аудиту є створення на підприємстві посади внутрішнього аудитора. Такий підхід вимагає додаткових витрат на утримання додаткового спеціаліста, а також потребує часу на пошук висококваліфікованого спеціаліста. Загалом, здійснення внутрішнього аудиту можливо за трьома методами (рис. 1). В багатьох випадках ефективнішим є передача його функцій до зовнішньої компанії. Така процедура називається аутсорсингом.

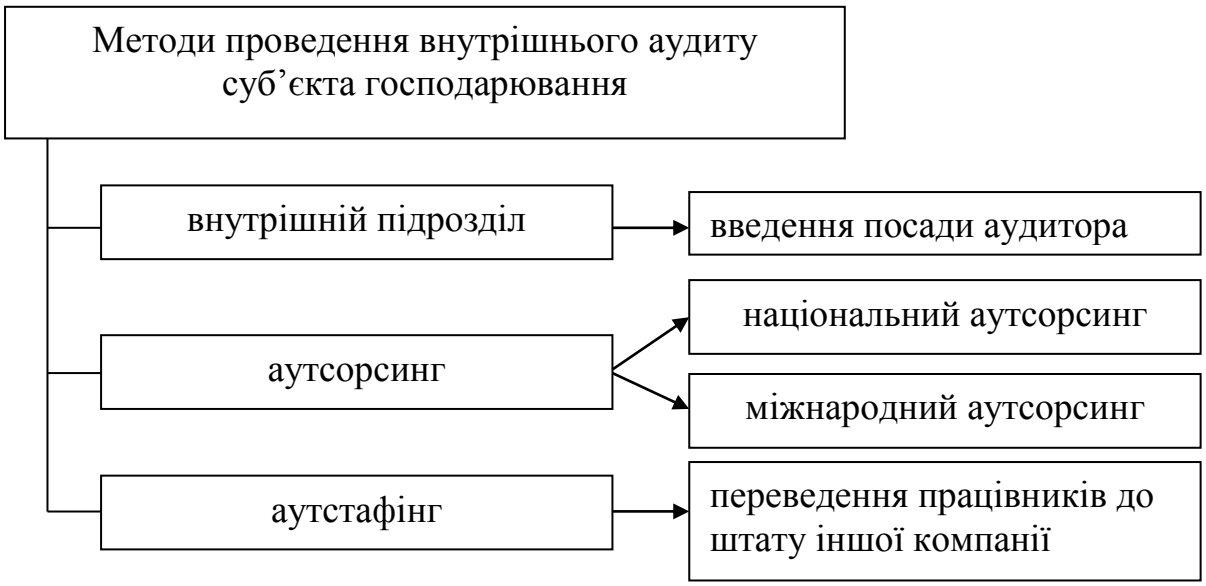

Рисунок 1 – Методи проведення внутрішнього аудиту [розроблено автором на основі [1, с. 953]

Процес вибору методу проведення внутрішнього аудиту є достатньо складним та вимагає ретельного аналізу всіх переваг та недоліків кожного з підходів. Неможливо стверджувати, що якійсь один з перелічених методів є більш вигідним. Потрібен індивідуальний підхід для кожного підприємства. Це буде залежить від багатьох чинників: починаючи від розміру підприємства, закінчуючи зовнішнім середовищем функціонування суб'єкта господарювання. Процедуру вибору аутсорсингу як найбільш ефективного методу проведення внутрішнього аудиту можна поділити на декілька етапів (рис. 2).

Рисунок 2 – Основні етапи передачі внутрішнього аудиту зовнішній компанії (аутсорсинг) [розроблено автором]

Отже, вибір аутсорсингу має ґрунтуватись на попередньому порівнянні витрат та якості застосування цього методу на противагу іншим. Поряд з цим

необхідно провести аналіз переваг та недоліків аутсорсингу внутрішнього аудиту (табл. 1)

Таблиця 1

Переваги та недоліку аутсорсингу внутрішнього аудиту

Переваги	Недоліки
Гарантована якість аудиту	Розкриття внутрішньої інформації аутсорсеру
Професіоналізм в управлінні аудитом	
Зменшення витрат на утримання посади внутрішнього аудитора	Висока вартість надання послуг з проведення аудиту
Високий рівень знань бухгалтерського обліку та новацій у цій сфері	Необхідність передачі великого обсягу інформації
Витрати мають періодичний характер	
Швидкість проведення аудиту для іноземних філій підприємства та зниження витрат на відрядження у разі співробітництва з великою аудиторською компанією, що має відділення у декількох країнах	Ризик залучення спеціалістів нижчої кваліфікації, ніж наявного внутрішнього аудитора
Повна незалежність та неупередженість висновків проведеного аудиту	Збільшення часу на прийняття управлінських рішень

Примітка. Джерело: [1; 2]

Після прийняття рішення стосовно вибору аутсорсингу необхідно визначитися з аутсорсером. Аутсорсинг внутрішнього аудиту можуть надавати різні види аутсорсерів (рис. 3).

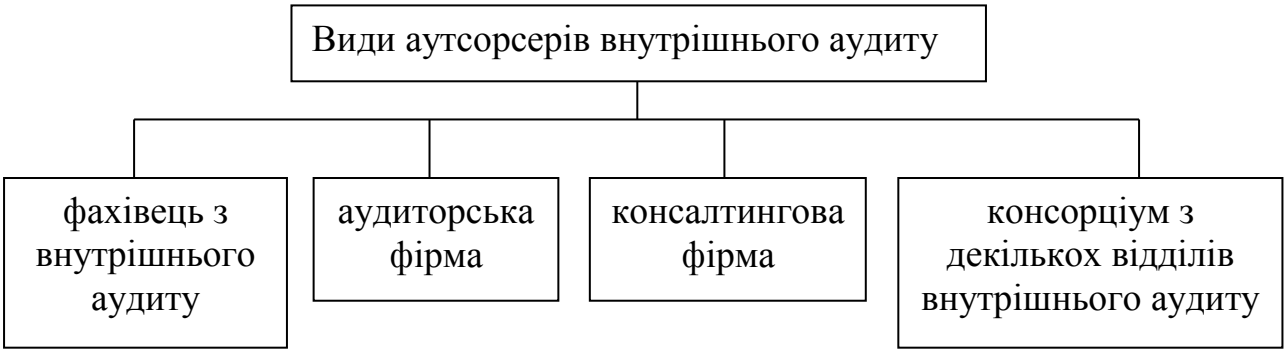

Рисунок 3 – Види аутсорсерів внутрішнього аудиту [розроблено автором на основі [2, с. 373]

Аутсорсер може бути як резидентом країни знаходження клієнта, так і розташовуватись за її межами. В останньому випадку аутсорсинг є міжнародним. Обрання міжнародного аутсорсингу може мати певні переваги в залежності від ситуації. Наприклад, за умов відсутності великих компаній, які надають аудиторські послуги, в країні, знаходження підприємства, низький рівень професіоналізму порівняно з іноземними аутсорсерами, більш висока вартість послуг аудиторів-резидентів. В той же час, знаходження аудитору в іншій країні може ускладнити доступ до інформації замовника, підвищити витрати на відрядження, за умов відсутності регіональних відділень.

Отже, аутсорсинг внутрішнього аудиту за умов проведення докладного попереднього аналізу може принести низку вигід для підприємства. Потрібно лише об'єктивно зважити переваги та недоліки даного методу та обрати висококваліфікованого аудитора, який зможе здійснити якісний аудит, що має бути першочерговою метою для замовника.

Список використаних джерел

1. Назаренко Т.П. Організація внутрішнього аудиту на виробничому підприємстві. Позитивні та негативні наслідки / Т.П. Назаренко, І.В. Коберник // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. 7. – С. 952–956.

2. Шевчук В.Р. Організаційні аспекти впровадження аутсорсингу внутрішнього аудиту в Україні / В.Р. Шевчук, В.Є. Кондратьєва // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 4 (4). – С. 370–376.

3. Колос І.В. Внутрішній аудит як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства / І.В. Колос, Н.Й. Радіонова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2013. – Вип. 1 (25). – С. 126–140.

УДК 06.047

Польова Т. В.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки та обліку
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Падалко Л. П.,
магістрант
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

АУДИТ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ

Чітка організація процесу управління є запорукою фінансової стабільності та покращення економічного розвитку будь-якого підприємства. Цієї мети можна досягти шляхом оптимізації процесів контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Для мінімізації підприємницького ризику, своєчасного виявлення та усунення помилок у податковому обліку і звітності доцільно проводити незалежні аудиторські перевірки правильності визначення бази оподаткування. Тому вважаємо, що саме податковий аудит дозволить знизити ризик втрати фінансової стійкості підприємства, а також сприятиме підвищенню ефективності державної фіскальної політики за допомогою здійснення контролю стягнення податків.

Аудит оподаткування підприємств в умовах застосування норм Податкового кодексу України відіграє важливу роль для забезпечення системи менеджменту суб'єкта господарювання та різних груп користувачів достовірною та своєчасною інформацією щодо податкових розрахунків та податкових платежів [1, с. 191].

На сьогодні існує вже достатня кількість досліджень, присвячених розробці методологічних і прикладних проблем проведення аудиту, проте безпосередньо питання податкового аудиту підприємств залишаються недостатньо дослідженими, що зумовлює актуальність обраної теми. Окресленій проблемі присвячено праці таких вчених, як О. А. Петрик [1],

О. Г. Красота [3], О. І. Малишкін, Т. О. Меліхова, К. К. Улубієва та інших. Дослідження основних тез праць вищезазначених науковців дозволило нам запропонувати наступне визначення даного поняття: аудит оподаткування – це комплексна незалежна перевірка ведення податкового обліку підприємства, правильності нарахування та сплати податків з оцінкою податкових ризиків діяльності підприємства. Вважаємо, що проведення податкового аудиту дозволяє не лише зробити висновок щодо правильності нарахування податкових зобов'язань, але й мінімізувати податкові ризики і санкції за порушення законодавства.

Зважаючи на те, що підприємства періодично перевіряються з боку фіскальних органів, то більшість з них прагне попередньо виявити всі неточності в податкових розрахунках та оперативно їх усунути, тобто провести добровільний незалежний податковий аудит. Своєчасно проведений податковий аудит дозволяє уникнути втрат при податкових перевірках, тим самим окупити витрати на його проведення, зберігаючи репутацію підприємств як надійного бізнес-партнера [2]. Крім цього, аудит оподаткування включає у перевірку підтвердження достовірності податкової звітності і податкових аспектів фінансової звітності, виявлення резервів послаблення податкового тиску на бізнес [3, с. 345].

Аудит оподаткування передбачає перевірку бухгалтерської звітності підприємства, яка містить безліч податкових показників. Аудитори повинні володіти відповідними знаннями та досвідом, оскільки під час проведення податкового аудиту, аудиторська фірма намагається з'ясувати усі питання, пов'язані з оптимізацією і плануванням оподаткування, і вирішити їх саме з дотриманням інтересів замовника. При цьому, податковий аудит передбачає здійснення ретельного контролю з приводу достовірності та обґрунтованого розрахунку і сплати податків і зборів, належного використання податкових пільг та відображення операцій в податковій звітності. Крім цього, під час проведення аудиту оподаткування проводиться ретельна перевірка

відповідності складених податкових декларацій вимогам чинного законодавства.

Зазначимо, що на сьогодні і досі існує низка проблем щодо організації та методики проведення аудиту оподаткування. Податкова складова аудиту не достатньо регламентована чинними нормативними документами. Не врегульовано низку питань, що визначають технічну сторону податкового аудиту, недостатньо методичних розробок з його організації та проведення, відсутня єдність в підходах до проведення перевірки податкової звітності. Здебільшого перевірка розрахунків з податків і зборів розглядається з позицій аудиту бухгалтерської звітності. Все це підтверджує актуальність розробки правових, методологічних і методичних основ податкового аудиту. Для якісного проведення податкового аудиту підприємств необхідна методика, що враховувала б специфіку діяльності підприємств, а також особливості системи оподаткування.

Отже, проведення податкового аудиту сприяє організації сучасної ефективної системи оподаткування. Вирішення зазначених проблемних аспектів на законодавчому рівні повинно здійснюватися з урахуванням особливостей цього напряму аудиторських послуг.

Список використаних джерел

1. Петрик О. А. Сутність аудиту оподаткування підприємств згідно з нормами Податкового кодексу України та порядок його організації / О. А. Петрик // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 722. – С. 190-197.

2. Асоціація платників податків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.appu.bic.com.ua/index.php/podatkovi-roz-iasnennia/2060-osoblyvosti-roboty-velykykh-platnykiv-podatkiv-vyznacheni-podatkovymkodeksom.

3. Красота О. Г. Економічна сутність податкового аудиту / О. Г. Красота // Економіка і суспільство. – 2016. – Випуск № 4. – С. 343-346.

УДК 657.62

Скрипник М.Є.,
к.е.н., старший викладач кафедри
обліку і оподаткування
Чернівецький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток, як економічна категорія, залежить від якості роботи підприємства, підвищує економічну зацікавленість його працівників в найефективнішому використанні ресурсів, так як прибуток – основне джерело виробничого і соціального розвитку підприємства, а також він є важливим джерелом формування державного бюджету. Таким чином у збільшенні прибутку зацікавлені як підприємства, так і держава. Тому на кожному підприємстві необхідно проводити систематичний аналіз фінансових результатів діяльності.

Одним з широко використовуваних видів аналізу господарської діяльності є фінансовий аналіз прибутку, за даними фінансової звітності, з метою оцінки стану підприємства у звітному періоді, а також оцінки майбутнього потенціалу підприємства.

Метою аналізу фінансових результатів є визначення реальної величини чистого прибутку, стабільності його основних елементів, тенденції зміни чистого прибутку і можливості використання для прогнозу прибутку в майбутніх періодах. Для досягнення цієї мети, в процесі аналізу, ставляться наступні задачі: оцінка плану (прогнозу) прибутку і вибір найкращого варіанту; вивчення складу і структури прибутку у динаміці; виявлення і кількісне вимірювання впливу факторів, що формують прибуток; виявлення резервів зростання прибутку; розробка рекомендацій з найбільш ефективного формування і використання прибутку, з урахуванням перспектив розвитку підприємства.

Результати такого аналізу використовують для прийняття економічних рішень, вибору найкращого варіанту інвестицій, розвитку підприємства з врахуванням перспектив. Різні сторони виробничої, збутової, постачальницької і фінансової діяльності підприємства одержують завершену грошову оцінку в системі показників фінансових результатів. Узагальнено ці показники представлено у звіті про фінансові результати.

Підтримуючи позицію Г.І. Андрєєвої [1], С.З. Мошенського, О.В. Олійник [2], вважаємо за необхідне організацію аналізу фінансових результатів на підприємстві здійснювати за такими етапи:

1. Вибір об’єктів і організаційних форм аналітичного дослідження, розподіл обов’язків між окремими дослідниками.

2. Планування аналізу фінансових результатів.

3. Інформаційне і методичне забезпечення економічного аналізу фінансових результатів.

4. Аналітичне опрацювання даних про хід і результати господарювання.

5. Узагальнення результатів аналізу фінансових результатів.

6. Контроль за впровадженням пропозицій, зроблених за результатами аналізу

У результаті дослідження узагальнено основні джерела інформації для аналізу прибутку [3]: дані фінансової і статистичної звітності підприємства; дані бухгалтерського обліку (за рахунками 79 "Фінансові результати" та його субрахунками, 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)", рахунками класів 7 "Доходи і результати діяльності" та 9 "Витрати діяльності"); облікові регістри (журнал 5 "Облік витрат", журнал 6 "Облік доходів і результатів діяльності") та первинні документи; матеріали зовнішніх та внутрішніх перевірок; фінансові та бізнес-плани підприємств.

Загальний бухгалтерський прибуток відображає загальний фінансовий результат виробничо-господарської діяльності підприємства у звітному періоді з врахуванням усіх сторін його діяльності. Найважливіша складова цього показника – прибуток від операційної діяльності пов’язаний з факторами

виробництва і реалізації продукції. Тому основна увага аналітика повинна бути сконцентрована на дослідженні причин зміни даного показника.

На думку А.І. Бужинського і А.Д. Шеремета, в процесі аналізу, весь перелік факторів, що впливають на суму операційного прибутку, зводяться до мінімальної кількості наступних факторів: зміна цін на реалізовану продукцію, собівартості та обсягу реалізації.

В свою чергу В.П. Копняєв, наводячи перелік основних факторів, вказує, що: “Прибуток і реалізація – дві взаємообумовлені категорії. Величина прибутку залежить від обсягу, асортименту, якості і собівартості реалізованої продукції. Усі чинники, що впливають на суму прибутку, доцільно звести до мінімальної кількості основних факторів. До них варто віднести обсяг реалізованої продукції, її структуру, сортність, собівартість та оптові ціни підприємства”.

Усі прийоми, за допомогою яких виявляється вплив на прибуток зрушень в структурі продукції, можуть бути об’єднані у дві великі групи: розрахунок впливу структурних зрушень у складі продукції за всією номенклатурою виробів, що випускаються, і в розрізі окремих видів продукції. Розрахунок впливу структурних зрушень у складі продукції по всій номенклатурі виробів, що випускаються, здійснюється сальдовим методом [4].

Для поглибленого аналізу прибутку доцільно групувати фактори, які впливають на його розмір. До групи зовнішніх факторів відносяться: природні (кліматичні) умови, транспортні та інші фактори; зміни (не передбачені планом підприємства) відпускних цін на продукцію, сировину, матеріали, паливо, покупні напівфабрикати, тарифів на послуги тощо; порушення постачальницько-збутовими, фінансовими, банківськими та іншими органами дисципліни з господарських питань, які стосуються інтересів підприємства.

Серед внутрішніх факторів розрізняють: основні фактори, що визначають результати роботи, і фактори, пов’язані з порушенням господарської дисципліни підприємством.

Аналізу вітчизняних і зарубіжних методик оцінки впливу факторів на прибуток від операційної діяльності свідчать про значні розбіжності в способах визначення впливу зміни обсягу продукції і структурних зрушень у складі продукції, обумовленій відповідними підходами до аналізу взаємозв'язку обсягу реалізації, собівартості і прибутку.

С.А. Ніколаєва, в свою чергу, підкреслює, що: "Аналіз взаємозв'язку обсягу виробництва, собівартості, прибутку і доходу, а також впливу обсягу виробництва на собівартість і прибуток є перспективним напрямком розвитку вітчизняного аналізу господарської діяльності в умовах становлення і розвитку ринкових відносин" [4, с.96].

Необхідно також відзначити, що в зарубіжній практиці більше уваги приділяється перспективному (прогнозному) аналізу, ніж ретроспективному. Керівники іноземних фірм схильні до того, щоб порівнювати різні варіанти одержання прибутку в майбутньому, ніж витрачати час на аналіз результатів фактичного виконання стандартних рішень. Підприємець зацікавлений в тому, щоб вижити в конкурентній боротьбі та одержати максимум прибутку, що повинно бути обґрунтовано відповідними аналітичними розрахунками.

Список використаних джерел

1. Андрєєва Г.І. Організація і методика економічного аналізу : навч. посібник / Г.І. Андрєєва, В.А. Андрєєва. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 294 с.
2. Мошенський С.З. Економічний аналіз : підручник / С.З. Мошенський, О.В. Олійник ; за ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2007. – 704 с.
3. Замула І.В. Організація аналізу фінансових результатів в межах маркетингового дослідження конкурентних переваг / І.В. Замула, Т.С. Примак // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. - 2016. - № 2 (76). – С. 12-18.
4. Николаева С.А. Особенности учета затрат в условиях рынка: система «директ-костинг»: Теория и практика, М.: «Финансы и статистика». 2003.- 128 с.

УДК 06.047: 657.37

Христофор А. В.
магістр

Науковий керівник: **Польова Т. В.,**
канд. екон. наук, доцент
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету

ПОСЛІДОВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

З метою залучення фінансових вкладення у вигляді інвестицій, підприємство повинно бути успішними і прибутковим, а його фінансова звітність повинна викликати довіру у потенційних кредиторів та інвесторів. У зв'язку з цим формування повної і достовірної інформації про фінансово-господарську діяльність є головним завданням для підприємств, в якості виконання якого зацікавленні як внутрішні, так і зовнішні користувачі. З розширенням кола користувачів облікової інформації у фінансово-господарській діяльності підприємства, істотно зростає інтерес учасників економічного процесу до об'єктивної та достовірної інформації про їх ділову активність та фінансове становище. За таких умов аналіз і аудит фінансової звітності стали найважливішими важелями, що сприяють підвищенню якості бухгалтерської звітності.

Розробка чіткої, ефективної методики проведення аудиту є найголовнішим завданням аудиту в цілому, тому що від неї залежить результат, якого прагне аудитор – висловлення незалежної думки про достовірність фінансової звітності в усіх суттєвих аспектах та відповідності вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання)[1, с. 45]. Нажаль на сьогодні відсутні чіткі вимоги щодо застосування аудиторських

процедур при аудиті фінансової звітності підприємства, тому дана тема є актуальною.

Проблеми аудиту фінансової звітності розглядаються у працях М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, Б. Ф. Усача, О. А. Петрик, В. О. Зотова, В. В. Сопко, Б. В. Кудрицького, Л. П. Кулаковської, А. М. Лисенко, Г. В. Власюк, М. О. Виноградової, Л. І. Жидєєвої, Л. Н. Шкірі та інших.

Аудит фінансової звітності - це різновид перевірки, за результатами якої можна дізнатися правильність ведення обліку і формування бухгалтерської документації підприємства, що перевіряється. Основною метою аудиту фінансової звітності є висловлення компетентної думки про повноту, достовірність і законність перевіреної інформації.

Будь-яка аудиторська перевірка має певну послідовності, яку обирає кожен аудитор самостійно, при цьому враховуючи особливості діяльності підприємства та умови укладення договору. Однак при аудиті фінансової звітності, невраховуючи особливості діяльності підприємства, можна виділити певну послідовність здійснення такої перевірки. Загалом цей процес можна представити у вигляді трьох етапів: загальний огляд, формальна перевірка та перевірка правильності складання фінансової звітності. Схематично ці етапи наведено на рис. 1.

Перевіряючи фінансову звітність клієнта, аудитор повинен підтверджувати показники відображені у ній за допомогою не лише тестування, але й використання процедури по суті, оскільки для складання аудиторського висновку потрібно об’єктивно оцінити інформацію. Не має сенсу перевіряти фінансову звітність без перевірки фактичних даних, так само, як і не має сенсу аудиторський висновок, якщо він недостовірний [2, с. 49].

На першому етапі перевірки, перевіряючому важливо як можна більше дізнатися про суб'єкт перевірки, необхідно звертати увагу на специфіку діяльності підприємства, що перевіряється. Адже це має вплив на характеристики фінансової звітності, а саме: якісні та кількісні.

Під час розгляду організаційної структури підприємства, аудитор має можливість установити, якою саме буде фінансова звітність, а саме; зведеною, консолідованою або ж звичайною звітністю загального призначення. При вивчені періоду, який підлягає перевірці, досить просто зрозуміти з яким саме об'ємом інформації доведеться працювати аудитору.

Рис. 1. Етапи проведення аудиту фінансової звітності

Після того, як перевіряючий отримав розуміння кількісних та якісних характеристик фінансової звітності, він вивчає дві групи документів: законодавчу та нормативну базу. Тобто на документи, що регулює порядок складання й подання фінансових звітів на території України та спеціалізовані документи, що регулюють діяльність підприємства з урахуванням певних його особливостей.

Наступним етапом аудиторської перевірки є перегляд фінансової звітності по формі, тобто формальна перевірка фінансової звітності підприємства.

Перевірка фінансової звітності підприємства по формі має за мету виявлення помилок під час оформлення документів, встановлення наявності необумовлених виправлень і правильності заповнення реквізитів, уточнення відповідності документа існуючій типовій формі, достовірності підписів посадових осіб. А останнім кроком аудиту фінансової звітності є перевірка правильності її складання.

Отже, в ході аудиту фінансової звітності, перевіряючим визначається, якою мірою реальний стан звітності відповідає положенням установчих документів, облікової політики, організації господарської діяльності підприємства. В результатах такої перевірки, зацікавлено широке коло користувачів, як внутрішніх так і зовнішніх. Тому необхідно приділити увагу такому виду аудиту і продовжувати удосконалювати цей процес.

Список використаних джерел

1. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22 квітн. 1993 № 3125-XII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12.

2. Бреус А. А. Методика аудиту фінансової звітності підприємства / А. А. Бреус, В. С. Амбарчян // Тези доповідей XV Всеукраїнської наукової конференції молодих учених та студентів «Наукові розробки молоді на сучасному етапі» : 28-29 квітня 2016 р. – К. : КНУТД, 2016. – С. 49 –50.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Секція 3
Оподаткування діяльності суб'єктів господарювання: проблеми та напрями удосконалення

24-25 травня 2018 р.

м. Хмельницький

УДК 330.131.7

Антонюк Р.Ю.,
магістрант групи ОМО-17.1
Університет державної
фіскальної служби України

Науковий керівник: **Тучак Т.В.,**
к.е.н., доцент
Університет державної
фіскальної служби України

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ

Податкові відносини супроводжують більшість господарських операцій суб'єкта господарювання, а отже, мають безпосередній вплив на їхню ефективність. В умовах становлення сучасних ринкових відносин податки в економіці України перетворилися на одну із суттєвих статей витрат підприємств, що не може не відобразитися на рівні підприємницької та інвестиційної діяльності. Як і будь-які господарські операції, процес оподаткування супроводжується ризиком [1, с. 158].

Проблемні питання податкових ризиків було досліджено у наукових працях таких авторів як: Т.Г. Мисник, В.А. Нехай, К.В. Гнедіна, І. Б. Атаманенко, П. К. Бечко, В. В. Вітлінського та інші.

У результаті аналізу та систематизації наукових підходів до визначення поняття «податковий ризик» виділимо:

1) ймовірність порушення податкового законодавства;

2) невизначеність майбутніх подій стосовно стабільності податкової політики;

3) складовий елемент податкової діяльності;

4) вірогідність зміни податкових ставок, пільг;

5) несприятливі санкції, передбачені податковим законодавством.

Серед основних джерел виникнення податкових ризиків, слід виділити зовнішні та внутрішні джерела. Наслідками реалізації податкових ризиків у результаті впливу зовнішніх джерел, таких як[2, с.134]:

– зміна у податковій політиці держави – введення нових податків та обов'язкових платежів;

– збільшення ставок оподаткування;

– зміна методики розрахунку бази оподаткування;

– зміна строків нарахування та сплати податків, як правило, є збільшення витрат підприємства та прямі фінансові втрати. Зміни у податковому законодавстві щодо умов та строків сплати податків призводять до відхилення від загального плану руху грошових коштів і порушення строків надходження та видатків грошових коштів.

Щодо внутрішніх джерел, слід виділити наступні:

– неузгодженість бухгалтерського обліку та податкових розрахунків;

– негативні зміни у діяльності підприємства;

– недосконалість податкового планування;

– невідповідний рівень кваліфікації працівників, що також може призвести до прямих фінансових втрат та фінансових санкцій у вигляді донарахування суми податків, штрафів, пені.

Так, наприклад, згідно п. 119.2. ст. 119 ПКУ [3] неподання, подання з порушенням встановлених строків, подання не у повному обсязі, з недостовірними відомостями або з помилками податкової звітності про суми отриманої оплати від фізичних осіб за товари (роботи, послуги) – тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі 510 гривень.

Слід зазначити, що згідно із чинним податковим та адміністративним законодавством, фінансові санкції можуть бути застосовані як безпосередньо до підприємства, так і до його керівництва, а у разі виявлення певних податкових правопорушень - передбачена кримінальна відповідальність.

Ефективна стратегія поведінки в умовах ризику дає змогу виявляти схильність до ризиків, аналізувати та оцінювати їх, обирати і застосовувати адекватні методи управління ними.

Система ефективного управління податковим ризиком повинна включати ідентифікацію не лише джерел ризику, а й його виду та шляхів мінімізації. Для платників податків (фізичних, юридичних осіб та податкових агентів) найбільш

значущими є такі види податкових ризиків: ризик збільшення податкового тягаря; ризик податкового контролю та ризик карної відповідальності.

Ризик збільшення податкового тягаря може бути спричинений скасуванням певних податкових пільг; збільшенням ставки податку чи сплатою нових для платника податків. Даний вид ризику може спричиняти появу ризику податкової мінімізації.

Ризик податкового контролю включає можливість нових податкових перевірок, нарахування фінансових санкцій, анулювання дозвільних документів.

Отже, податковий ризик чинить значний вплив на фінансово-господарську діяльність окремого платника і, як наслідок, на державу в цілому. Через надмірне податкове навантаження платники податків свідомо вдаються до порушень податкового законодавства, прагнучи через зменшення об'єкта оподаткування ухилитися від сплати податків, передбачених законодавством. Однак платникам доцільно, перш за все, намагатися законними шляхами зменшувати податкове навантаження, використовуючи існуючі податкові пільги та впровадивши систему податкового планування.

Для того, щоб максимально зменшити податковий ризик стосовно підприємства, податкова система повинна мати такі характеристики:

– стабільність – здатність системи протягом тривалого часу не змінювати своїх характеристик;

– стійкість – можливість системи витримувати вплив різних факторів без суттєвих змін;

– гарантоспроможність – властивість системи, що дозволяє її учасникам довіряти їй [4, с. 252].

Список використаних джерел:

1. Мисник Т. Г. Податкові ризики: характеристика та шляхи мінімізації / Т. Г. Мисник, О. В. Безкровний, Ю. О. Романченко // Актуальні проблеми економі -ки. - 2016. - № 6. - С. 158-166. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_ 20 16_6_20.

2. Нехай В. А. Податкові ризики: зміст та методи зниження / В. А. Нехай, К. В. Гнедіна // Науковий вісник Полісся. - 2015. - Вип. 2. - С. 132-138. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvp_2015_2_23.

3. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]// ВВР. − 2011. − №13-17. − ст.119 – Режим доступу: http: //zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17

4. Лебедзевич Я. В. Основні методи аналізу податкових ризиків в процесі прийняття управлінських рішень / Я. В. Лебедзевич, Т. С. Кузмінська // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 2. - С. 252-260. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhd tu _econ_2013_2_33.

УДК 331.105.44

Багрій К.Л.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ВИПЛАТ ЧЛЕНАМ ПРОФСПІЛКИ

Профспілки сьогодні, мабуть, наймасовіші громадські організації в Україні. При цьому її члени можуть претендувати не тільки на захист своїх трудових прав, а й на отримання різних профспілкових виплат. Щоб профспілкова організація могла здійснити ту чи іншу виплату своїм членам, витрати на неї перш за все мають бути передбачені в кошторисі на поточний рік.

Рішення про здійснення конкретної виплати члену профспілки у визначеному розмірі приймається загальними зборами, конференцією або виборним органом профспілки чи об’єднання (профспілковим комітетом, головою профспілкового комітету, президією, радою відповідного рівня тощо) Оформляють його протоколом. Він, власне, і є підставою для виплати.

Але до того, як ця виплата потрапить члену профспілки до «кишені», вона повинна пройти через податкове «сито». Порядок оподаткування профспілкових виплат та інших «дарів» від профспілки податком на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військовим збором (ВЗ) залежить головним чином від того, персоніфіковані вони чи ні.

Так, якщо витрати профспілкової організації на культурно-просвітницько-спортивно-святкові заходи (наприклад, вартість продуктів харчування, фруктів, безалкогольних напоїв, організації свят, транспортних витрат тощо) не персоніфіковані, то вони не підлягають оподаткуванню ПДФО і ВЗ.

Інша справа, якщо за рішенням профорганізації здійснюються персоніфіковані виплати. Тоді в їх отримувачів може виникнути оподатковуваний дохід. Однак, Податковий кодекс України (ПКУ) окремі види доходів «від профспілки» вивів із складу оподатковуваних.

Так, на підставі п.п. 165.1.47 ПКУ [1] не включається до оподатковуваного доходу сума виплат або відшкодувань (крім зарплати або інших виплат і відшкодувань за цивільно-правовими договорами), що здійснюються на користь члена профспілки при одночасному виконанні таких двох умов. Перша – виплата або відшкодування здійснюється за рішенням профспілки, прийнятим в установленому порядку. Друга – розмір такої виплати або відшкодування сукупно за 2018 рік не перевищує 2470 грн.

Якщо не виконуються обидві умови, сума профспілкової виплати (відшкодування) оподатковується ПДФО за ставкою 18 %. Якщо тільки друга – до складу оподатковуваного доходу потрапляє сума, що перевищує неоподатковувану межу.

А якщо дохід членові профспілки виплачується в негрошовій формі, тоді до бази оподаткування ПДФО він потрапить збільшеним на «натуральний» ПДФО-коефіцієнт (при ставці податку 18 % його величина дорівнює 1,219512).

Суму профспілкової виплати (відшкодування), що не оподатковується на підставі п.п. 165.1.47 ПКУ [1], має відображатися у формі № 1-ДФ з ознакою доходу «167». Оподатковувану виплату (її частину) – з ознакою доходу «126».

Варто не забувати і про військовий збір. Його утримуємо із суми профспілкової виплати (її частини), що обкладається ПДФО згідно пп. 1.2 та 1.7 п. 16 підрозд. 10 розд. XX ПКУ [1].

Інша справа з військовим збором у разі, якщо виплата члену профспілки здійснюється в негрошовій формі. Податківці вважають, що за таких умов ВЗ потрібно розраховувати від «чистої» вартості негрошової виплати. Однак, на

мою думку, правильніше утримувати ВЗ з суми, нарахованої в бухобліку як дохід громадянина (тобто з вартості негрошового доходу, збільшеної на «натуральний» ПДФО-коефіцієнт, але без застосування «натурального» ВЗ-коефіцієнта).

У розділі ІІ форми № 1-ДФ контролери хочуть бачити і оподатковувану, і неоподатковувану суму виплати і це варто мати на увазі.

А ось єдиний соціальний внесок (ЄСВ) на профспілкові виплати не нараховують. Підстава – такі виплати надають не в межах трудового або цивільно-правового договору на виконання робіт (надання послуг).

Разом з тим, згідно п.п. 165.1.47 ПКУ [1] профспілка при здійсненні деяких профспілкових виплат може користуватися й іншими нормами цього Кодексу, які також дозволяють пом'якшити податковий «удар», а то й зовсім уникнути його. Наприклад, щодо: суми допомоги на поховання – п.п. 165.1.22 ПКУ (розмір неоподатковуваної цільової благодійної допомоги на поховання члена профспілки і членів його сім'ї не обмежений) та вартості путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування – п.п. 165.1.35 ПКУ (розмір неоподатковуваної цільової благодійної допомоги на лікування та реабілітацію члена профспілки не обмежений).

Також, варто зазначити, що раніше неприбуткові організації могли подавати податківцям фінансову звітність за своїм бажанням, однак починаючі з 1 січня 2017 року, фінансова звітність є невід'ємною частиною «неприбуткового» Звіту (абзац 2 п. 46.2 ПКУ). Тому профспілкова організація разом із Звітом зобов'язана подавати до контролюючого органу також фінансову звітність. Однак враховуючі, що профспілка подає Звіт до податкового органу виключно вразі порушення вимоги п. 133.4 ПКУ [1], то й фінансову звітність податківцям слід подавати тільки за такий звітний період.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями) від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/ laws/show/2755-17

УДК 336.2 **Баліцька Н.В.**
студентка 1 курсу магістратури
факультету управління та економіки
Хмельницький університет управління та права

Науковий керівник – **Рижа Т.В. к.е.н.,**
доцент кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права

ДО ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Історія та розвиток податкової системи кожної країни завжди зводяться до пошуків оптимального оподаткування, яке буде задовольняти інтереси як органів державної влади, так і суб'єктів підприємницької діяльності та членів суспільства. Фіскальна політика має бути сприятливою як для країни в цілому, так і для кожного окремого платника податків.

Агарний сектор є достатньо складною сферою виробництва. Управління у цій галузі вимагає застосування ряду механізмів, спрямованих на стимулювання діяльності, у тому числі податкових. Державне податкове регулювання через надання податкових пільг, податкових преференцій дозволяє сільськогосподарським підприємствам отримати можливість здійснювати свою діяльність у більш сприятливих умовах.

Питання удосконалення оподаткування аграрного сектора України є на сьогодні надзвичайно актуальними. Дослідженню даної проблеми присвячено праці багатьох вітчизняних науковців, серед яких: І. Шепельта, Н. Мацелюх, С. Тимошенко, Ю. Якубенко, Ю. Єгорова, В. Андрущенко, П. Герасим, М. Дем'яненко та ін. Проте залишаються невирішеними ще чимало питань, які вимагають уваги.

У 2018 році українські сільськогосподарські підприємства мають право обрати одну з двох можливих систем оподаткування своєї діяльності: загальну

систему оподаткування (зі сплатою податку на прибуток); спрощену систему оподаткування (зі сплатою єдиного податку IV групи).

Загальна система оподаткування передбачає сплату всіх передбачених законодавством зборів і платежів, платниками яких зобов'язано бути сільськогосподарське підприємство.

Для платників єдиного податку IV групи встановлюється більш сприятливий режим оподаткування. Відповідно до Податкового кодексу України (далі − ПКУ) об'єктом оподаткування сільськогосподарських підприємств, які входять до IV групи єдиного податку є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, пасовищ, сіножатей та багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, ставків, озер, водосховищ), що перебувають у власності сільськогосподарського товаровиробника або надані йому в користування, у т. ч. на умовах оренди [2].

Платники єдиного податку IV групи звільнені від сплати наступних податків:

– податку на прибуток підприємств;

– податку на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування), що отримані в результаті господарської діяльності платника єдиного податку I−III груп (фізичної особи) та оподатковані згідно з ПКУ;

– податку на додану вартість (далі − ПДВ) з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім ПДВ, що сплачується фізичними та юридичними особами, які обрали ставку єдиного податку, визначену пп. 1 п. 293.3 ст. 293 ПКУ, а також що сплачується платниками єдиного податку IV групи;

– податку на майно (у частині земельного податку), крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку I−III груп для провадження господарської діяльності та платниками IV групи для виробництва сільськогосподарської продукції;

– рентної плати за спеціальне використання води платниками IV групи [3].

У систему податкового стимулювання аграрного сектору входив запроваджений з 1999 р. по 2015 р. фіксований сільськогосподарський податок, спеціальний режим в оподаткуванні діяльності сільськогосподарських підприємств податком на додану вартість, що діяв до 2017 р., та компенсація заходів аграріям, що працюють на спрощеній системі оподаткування [1].

Сутність спеціального режиму в оподаткуванні податком на додану вартість полягає в тому, що позитивна різниця між сумою податкових зобов'язань звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту звітного (податкового) періоду, визначена по окремих видах сільськогосподарських операцій, перераховується до держбюджету та на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств у різних частках залежно від виду продукції.

Спецрежим з ПДВ для сільгосптоваровиробників України відмінено з 1 січня 2017 р. [4].

Держава вирішила надати сільгосптоваровиробникам бюджетні дотації на період з 1 січня 2017 р. до 1 січня 2022 р., щоб підтримати їх у зв'язку з відміною спеціального режиму з ПДВ. Кошти для цього були передбачені в Держбюджеті на 2017 рік. Так, видатки за програмами розвитку підприємств АПК у проекті бюджету 2017 р. складатимуть 3,7 млрд. грн., з яких із загального фонду 2,2 млрд. грн., із спеціального фонду – 1,5 млрд. грн. [5].

Підтримка розвитку підприємств АПК у 2018 році передбачається у наступних напрямках:

– здешевлення кредитів (300 млн. грн.);

– підтримка заходів в агропромисловому комплексі (55 млн. грн.);

– підтримка закладання молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними (75 млн. грн.);

– надання кредитів фермерським господарствам (25 млн. грн.);

– підтримка тваринництва (210 млн. грн.);

– фінансова підтримка сільгоспвиробників (1,5 млн. грн.). Окрім того, проектом бюджету передбачено залучення 400 млн. євро від Європейського

інвестиційного банку на реалізацію інвестиційних проектів в агропромисловому комплексі [5].

Для отримання державних дотацій сільськогосподарські товаровиробники мають бути внесені до Реєстру отримувачів бюджетної дотації відповідно до Закону «Про державну підтримку сільського господарства України» у порядку та строки, встановлені п. 50 підрозд. 2 розд. XX ПКУ.

В останні роки аграрний сектор України зазнає все більшого податкового навантаження через поступове скасування пільг в оподаткуванні. Для великих потужних виробників сільськогосподарської продукції такий стан справ дозволить зміцнити свої конкурентні переваги, в тому числі і за рахунок поглинання дрібних фермерських господарств. На нашу думку, на сьогодні потребують особливої уваги малі та середні сільськогосподарські товаровиробники, у тому числі у сфері оподаткування.

Список використаних джерел

1. Мацелюх Н. П. Оподаткування аграрного сектору: проблеми і нові підходи в системі державного регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/12_2016/4.pdf.

2. Особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств − платників єдиного податку IV групи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://devisu.ua/uk/taxes/6571-osoblivosti-opodatkuvannjasilskogospodarskih-pidpriemstv--platnikiv-edinogo-podatku-iv-grupi.

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Редакція від 19.04.2018 – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-174.

4. Про скасування спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства : лист України від 03.01.2017 № 8/7/99-99-15-03-02-17 [Електронний ресурс] / ДФС. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/listi-dps/print-70807.html.

5. Державна підтримка аграрного сектору у 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.auu.org.ua/uk/publications/web/206/.

УДК 336.221.4

Бечко В.П.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Досвід і практика світового господарювання вказують на те, що існування і взаємодія багатьох малих, середніх та великих підприємств, а також оптимальне співвідношення їх кількості, є найважливішою ознакою ринкової економіки. Мале підприємство – одне з тих елементів народного господарства, який має постійну динаміку розвитку. Створення нових робочих місць, активна зайнятість в наукових розробках, сприяння конкуренції – це лише декілька прикладів прогресивних економічних змін, джерелом яких є мале підприємництво. Саме воно є запорукою демократизації суспільного життя і економіки в цілому. Розвиток малого підприємства може запропонувати багато можливостей для працевлаштування широких верств населення в умовах стрімкого зростання безробіття та масового закриття підприємств. Даний сектор економіки характеризується внутрішнім потенціалом розвитку, здатністю адаптуватися в несприятливих умовах, але найголовніше – він потребує підтримки з боку держави. Підтримка держави малого підприємництва полягає в створенні системи пільг для суб’єктів малого підприємництва, фінансово-кредитної підтримки, введення спрощеної системи оподаткування,обліку та звітності, а також залучення малих підприємств в науково-технічні програми та поставки продукції для регіональних та державних потреб. Найважливішим та найбільш дієвим важелем державного регулювання економіки є оподаткування. Оскільки саме воно формує джерела фінансування суспільно-необхідних витрат, а також забезпечує всі необхідні умови для розвитку вітчизняної економіки.

Важливо зазначити, що на сучасному етапі заснування власного підприємства стримується головним чином складностями безпосередньо

відкриття власної справи. Варто відзначити, що за останні декілька років розвитку малого бізнесу в Україні ця проблема стала менш гострою. Велика кількість тих, хто розпочинають власний бізнес, іноді не мають достатньої кількості необхідної інформації про процес реєстрації нового підприємства, можуть отримати її в державних органах реєстрації. Також нині існує значний ряд спеціальних консалтингових фірм, які надають інформацію, поради і зразки необхідних документів. В цілому ж величезним мінусом у процесі реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності в Україні є значні витрати часу, грошей і зусиль, тому така операція наразі залишається трудомісткою і складною, особливо у порівнянні з тим, як це відбувається в економічно розвинених країнах. Однак, як зазначає Н. Бех [3,4], досвід початківців і підприємців, що вже діють, показав: 75% їх на перше місце серед інших проблем ставлять дефіцит фінансів. Власних капіталів більшість не має, банківські кредити дають на 2-3 місяці з високою процентною ставкою, а інших доступних джерел фінансової підтримки малого бізнесу в Україні не існує.

Виходячи з результатів проведеного аналізу надходжень до державного бюджету, можна зробити висновок про те, що структура податкової системи і після прийняття Податкового кодексу неадекватна ринковій економіці. Переважна частка податкових надходжень у бюджет формується за рахунок непрямих податків і сплачується юридичними особами, на відміну від країн із ринковою економікою, де основними платниками є фізичні особи.

На наш погляд, існує декілька ефективних напрямків покращення податкової системи та податкової політики України. Досить продуктивним може бути диференціація ставки податку на прибуток у залежності від виду діяльності, що сприятиме нагромадженню інвестиційних ресурсів підприємницькими структурами. Така диференціація дасть змогу усунути диспропорції між реальною і фінансово-посередницькою сферами, якщо для останніх ставку податку на прибуток зробити дещо вищою за базову ставку. Разом з тим, доцільно створити пріоритетне середовище для структур, які сприяють проведенню активної інноваційно-інвестиційної політики.

Також на сьогодні актуальною для України є розробка механізму, базованого на принципі регресивного оподаткування галузей, які нарощують виробництво продукції, що має перспективу збуту на внутрішньому і зовнішньому ринках. За таких умов підприємства будуть зацікавлені показувати оподатковувану базу в повному обсязі, оскільки чим більша сума одержуваного прибутку, тим менша ставка податку.

Своєю чергою, для зменшення інфляційного потенціалу податкової системи необхідно поетапно знижувати ставку ПДВ, насамперед на високотехнологічні, наукомісткі, екологічно безпечні виробництва, а також галузі, що видобувають природні ресурси, головним чином енергоресурси, і продовольчі товари (крім підакцизних). Одночасно доцільно запровадити підвищені ставки ПДВ на застарілі технології.

Як свідчить практика, неможливо побудувати ефективну податкову систему, не сформувавши платника податку як елемент податкової системи, як суспільний інститут. Для цього потрібно проводити всебічну організаційну і просвітницьку роботу з платниками податків, урегулювати і вдосконалювати інформаційні потоки між платниками податків та органами контролю за їх сплатою, а також враховувати соціально-культурні й психологічні особливості громадян країни, усталені традиції при прийнятті рішень у галузі оподаткування.

Оскільки сплата податків має носити обов’язковий характер, то система штрафів, санкцій та громадська думка в країні повинні формуватися таким чином, щоб несплата або несвоєчасна сплата податків були менш вигідні платникові, ніж вчасне і чесне виконання зобов’язань перед бюджетом.

Таким чином, для підвищення ролі податкової системи в прискоренні економічного розвитку необхідно розробити податкову політику, спрямовану на стимулювання вітчизняного виробництва, інноваційно-інвестиційної діяльності, споживчого попиту, а також посилення регулюючої й контролюючої функцій держави щодо сплати податків.

Список використаних джерел

1. Doing Business in Ukraine / World Bank Group [Electronic resource]. –Mode of access http://www.doingbusiness.org.

2. Бех Н. Особливості розвитку та функціонування малого і середнього бізнесу в Україні [Текст] / Н. Бех // Галицький економічний вісник. − 2016. − № 1(26). −С. 16-18.

3. Брижань І. А. Реформування системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва як один із заходів державної підтримки їх розвитку [Текст] / Брижань І. А., Олійник О. О. // Економіка і регіони. − 2016. − № 2. − С. 3-6.

4. Всеукраїнська громадська організація "Сила країни": позитивний і негативний вплив податкового законодавства на малий і середній бізнес [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://narodna.pravda.com.ua/politics/4eaeb4765e5b6/

5. Клепанчук О. Ю. Прямі та опосередковані форми фіксального впливу на розвиток малого бізнесу [Текст] /О. Ю.Клепанчук // Вісник Львівської Комерційної Академіі: Збірних наукових праць. Серія економічна – 2015. – Вип 49 – С.231-237.

6. Кміть В. М. Основні напрями реформування спрощеної системи оподаткування діяльності малого підприємництва в Україні [Текст] / Кміть В. М., Федишин М. І. // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2011. – Вип. 24, Ч. 1. – С. 275-285.

7. Райнин И. Л. Современные проблемы развития малого и среднего бизнеса в Украине [Текст] / Райнин И. Л. // Бизнес-информ. – 2004. − № 5-6. – С. 12-16.

8. Шкарупа О. В. Аналіз проблем та напрямків удосконалення системи оподаткування в Україні [Текст] / Шкарупа О. В., Романченко А. В. // Механізм регулювання економіки. − 2010. − № 1. − С. 185-191.

УДК 658 **Ваганова Л.В.**
к.е.н., доцент кафедри економіки та управління
Хмельницького інституту ПрАТ "МАУП"

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗБЛОКУВАННЯ ПН/РК

Реєстрація ПН/РК зупиняється, якщо за результатами автоматичного моніторингу буде виявлено, що ПН/РК відповідає (п. б, 7, 12 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 21.02.18 р. № 117, далі - Порядок № 117/1): 1) критеріям ризиковості платника податків; 2) та/або критеріям ризиковості здійснюваної операції.

Припустимо, реєстрація ПН/РК зупинена. У цьому випадку автоматичною системою ДФС протягом операційного дня формується квитанція, яка висилається як постачальнику, так і покупцю (п. 12 Порядку № 117/1; п. 17 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 29.12.12 р. № 1246, далі - Порядок № 1246).

У цій квитанції наводиться така інформація (п. 13 Порядку № 117/1): 1) номер і дата складання ПН/РК; 2) порядковий номер ПН/РК, а також зазначена в них номенклатура товарів (послуг), коди товару згідно з УКТЗЕД, код послуг згідно з ДКПП; 3) критерій або критерії, на підставі яких була зупинена реєстрація ПН/РК, причому з розрахованим показником за кожним критерієм; 4) пропозиція платнику ПДВ подати пояснення та копії документів, необхідних для прийняття рішення органом ДФС про реєстрацію ПН/РК в ЄРПН.

Згідно листа ДФС України від 09.10.2017 р. № 13296/Д/99-99-07-05-02-14 щодо податкових накладних/розрахунків коригування, поданих на реєстрацію в ЄРПН та які стали об'єктом автоматизованого моніторингу Системи моніторингу критеріїв оцінки ризику за період з 1 липня 2017 року по 30 вересня 2017 року (станом на 03.10.2017), представила наступну інформацію про стан задоволення комісією ДФС рішення про реєстрацію ПН/РК в ЄРПН та її відмову.

Таблиця 1. – Інформація про прийняття рішень комісією ДФС рішень, пов’язаних із реєстрацією ПН/РК в ЄРПН [1].

Всього податкових накладних / розрахунків коригування, поданих на реєстрацію в ЄРПН та які стали об'єктом автоматизованого моніторингу Системи моніторингу критеріїв оцінки ризику		**Реєстрацію ПН/РК зупинено**				**Комісією ДФС прийнято рішення про відмову у реєстрації ПН/РК в ЄРПН**	
		Всього зупинені, з них:	по яких подані письмові пояснення та копії документів	знаходяться на розгляді комісії ДФС	комісією ДФС прийнято рішення про реєстрацію ПН/РК в ЄРПН	Всього відмов, в тому числі	платниками направлені до ДФС скарги, по яких прийняті рішення про реєстрацію в ЄРПН
Показник	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Кількість платників податку	185035	14710	6146	2032	6740	6044	1797
Кількість ПН/РК	62866581	372674	125146	10238	105751	33186	8852
Сума ПДВ, тис. грн	354159871,2	7606464,7	2759490,4	380541,5	2000844,7	1314249,5	369274,2

Отже, на одного платника ПДВ припадає 217,4 тис. грн. задовільнених комісією ДФС рішень про реєстрацію ПН/РК в ЄРПН, що на 79,5 тис. грн. або на 36,6 % більше, ніж відмовлених у їх реєстрації.

Для розблокування ПН/РК платник ПДВ повинен зробити такі кроки: 1) підготовка пояснень і копій документів; 2) подання пояснень і копій документів; 3) відображення даних ПН/РК у декларації;4) оскарження рішення комісії ДФС.

Крок 1. Підготовка пояснень і копій документів. Платник ПДВ має право подати до органу ДФС пояснення та копії документів протягом 365 календарних днів (далі - к. д.), що настають за датою оформлення заблокованих ПН/РК (в тому числі і на ПН/РК, реєстрація яких була зупинена в 2017 році).

У п. 15 Порядку № 117/1 передбачена можливість подачі одного пакету документів до декількох заблокованих ПН/РК за умови, якщо: 1) або заблоковані ПН/РК складені на одного отримувача за одним і тим самим договором; 2) або в заблокованих ПН/РК відображено однотипні операції (з однаковими кодами УКТЗЕД або ДКПП). Однак форма пояснення (файл, до якого прикріплюється пакет документів) на даний момент дозволяє вказати в

ній інформацію тільки за однією ПН/РК. Тобто виходить, що у випадку подання одного пакета документів до декількох ПН/РК файл-пояснення за формою J(F) 1312602 заповнюється окремо до кожної ПН/ РК, а однаковий пакет документів додаємся до кожного такого пояснення.

Мета подання пояснення - підтвердити реальність господарської діяльності платника ПДВ. Для того щоб розуміти, які операції «під прицілом», рекомендуємо вивчити розд. III Методичних рекомендацій з додатка до листа ДФС від 16.05.16 р. № 16872/7/99-99-14-02-02-17). А в поясненні треба відобразити, зокрема, таку інформацію: 1.1) дані про основні напрями діяльності підприємства, його посадових осіб; 1.2) дані, що підтверджують приналежність підприємства до реального сектора економіки: інформація про матеріально- технічні ресурси, необхідні для ведення господарської діяльності підприємства; інформація про трудові ресурси; інформація про основних контрагентів; дані про операцію, за якою була зупинена реєстрація (слід навести детальний опис операції та вказати документи, що підтверджують її здійснення (краще в хронологічному порядку). Перелік документів, копії яких подаються разом із поясненнями, наведеного в п. 14 Порядку № 117/1: 1) договорів, зокрема зовнішньоекономічних контрактів, і додатків до них; 2) договорів, довіреностей, акти, якими оформляються повноваження осіб, які отримують продукцію в постачальників для здійснення операції; 3) первинних документів, що підтверджують постачання (придбання) товарів (послуг), зберігання, транспортування, навантаження-розвантаження продукції, складських документів (інвентаризаційних описів), у тому числі рахунка-фактури, інвойси, акти приймання-передачі товарів (робіт, послуг) з урахуванням наявності типових форм і галузевої специфіки, накладні; розрахункових документів та/або банківських виписок з особових рахунків; документів для підтвердження відповідності продукції (декларації відповідності, паспорта якості, сертифікати відповідності).

Крок 2. Подання пояснень і копій документів. Письмові пояснення та копії документів платник ПДВ подає до ДФС в електронному вигляді засобами

електронного зв’язку. Інформація про порядок подання пакета документів розміщується на офіційному сайті ДФС (п. 16, 17 Порядку № 117/1). На даний момент платник ПДВ може подати пояснення за формою .І(Р) 1312602. Ця форма є в електронному кабінеті платника податків. Але для подання цієї форми платник може скористатися також і іншим програмним забезпеченням, яке створює вихідний файл у такому форматі (наприклад, програма M.E.Doc).

У таблиці «Перелік ПН/РК, реєстрація яких зупинена» файлу за формою J (F) 1312602 вказується інформація у наступних графах: 2 - дата складання ПН/РК; 3 - порядковий номер, зазначений у ПН/ РК; 4 - номер філії (якщо головним підприємством було делеговане право оформляти ПН/РК філії); 5 - реєстраційний номер ПН/РК, який був зазначений у квитанції, отриманий платником ПДВ у випадку зупинення реєстрації ПН/РК; 6 і 7 - дані про отримувача (покупця) - ІПН і найменування підприємства (або П. І. Б. фізособи) - платника ПДВ; 8 - обсяг постачань (коригування обсягів постачань) без ПДВ; 9 - сума ПДВ (сума коригування податкових зобов'язань і податкового кредиту); 10 - кількість копій документів, які платник ПДВ подає разом із поясненням.

Письмові пояснення та копії документів, які подає платник ПДВ для розблокування ПН/РК, розглядаються комісіями ДФС (п. 18, 23 Порядку № 117/1). Платник ПДВ повинен довести, що інформація, наявна в ДФС, на підставі якої він був унесений до переліку ризикових платників, недостовірна. За підсумками розгляду документів, поданих платником, комісія ДФС приймає рішення за формою J (F) 1412403: про реєстрацію ПН/РК в ЄРПН; про відмову в реєстрації ПН/РК в ЄРПН.

Для відмови можуть бути наступні причини: 1) платник ПДВ не подав пояснення, у якому підтверджується інформація, зазначена в заблокованих ПН/РК. Причому у формі рішення є місце роз'яснень органу ДФС, щодо якої саме інформації платник ПДВ не подав письмові пояснення; 2) платник ПДВ не подав разом із поясненням документів для підтвердження реальності годарської операції. Причому орган ДФС повинен зазначити в рішенні, які саме

документи не були подані платником ПДВ; 3) подані платником ПДВ копії документів складені з порушенням законодавчих вимог.

Крок 3. Відображення даних ПН/РК у декларації. Постачальник товарів (послуг) повинен відобразити суму ПДВ, зазначену в заблокованій ПН, у складі податкових зобов'язань того звітного періоду, у якому була оформлена така ПН. Причому незалежно від того, зареєстрована ПН в ЄРПН чи ні. До аналогічних наслідків призводить і відображення в декларації результату коригування податкових зобов’язань за заблокованим РК, яким збільшується сума компенсації вартості товарів (послуг). Нагадаємо, що таке коригування постачальник відображає в декларації незалежно від факту реєстрації РК в ЄРПН (пп. 192.1.2 Податкового кодексу, далі - ПК). Якщо ж у результаті коригування відбувається зменшення суми податкових зобов'язань, тоді результат такого коригування постачальник зможе відобразити в декларації тільки після реєстрації РК в ЄРПН (пп. 192.1.1 ПК).

Покупець зможе відобразити в декларації податковий кредит після реєстрації ПН в ЄРПН. Відображення в декларації результату коригування податкового кредиту залежить від характеру такого коригування. Наприклад, якщо сума компенсації вартості товару на підставі РК (пп. 192.1.1, п. 192.12 ПК): **-** зменшується - то зменшення податкового кредиту відображається в декларації того звітного періоду, у якому був оформлений РК, причому незалежно від того, зареєстрований цей РК в ЄРПН чи ні; **-** збільшується – тоді збільшення податкового кредиту відображається покупцем у декларації тільки після реєстрації РК в ЄРПН.

Крок 4. Оскарження рішення комісії ДФС. Рішення про відмову в реєстрації ПН/РК може бути оскаржене платником ПДВ в адміністративному або судовому порядку.

Список використаних джерел

1. Статистика від ДФСУ щодо кількості заблокованих податкових накладних [Електронний ресурс]/ - Режим доступа: https://news.dtkt.ua/taxation/pdv/45655.

2. Омельницька З. Алгоритм дій при розблокуванні ПН/РК / З. Омельницька // Практичний журнал “Баланс”. – 2018 р. - № 31-32, С. 39- 43.

УДК 336.2

Віра А. В.
студентка групи ЕА-31
Харківського національного університету
ім. В. Н. Каразіна

Пономарьова Т. В.
к. е. н., доцент
доцент кафедри статистики, обліку та аудиту
Харківського національного університету
ім. В. Н. Каразіна

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОЇ ЗНИЖКИ

Актуальність даного питання полягає в тому, що державою надано можливість повернути частину сплаченого податку на доходи фізичних осіб та скористатися правом на отримання податкової знижки, але дуже мала частина населення України знає та користується таким правом.

Ми розглянути основні аспекти повернення державою частини сплаченого податку громадянам, надамо характеристику цьому явищу, проаналізуємо механізм використання права на отримання податкової знижки.

Згідно з пунктом 14.1.170. «податкова знижка для фізичних осіб, які не є суб'єктами господарювання, - документально підтверджена сума (вартість) витрат платника податку - резидента у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів - фізичних або юридичних осіб протягом звітного року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподатковуваного доходу, одержаного за наслідками такого звітного року у вигляді заробітної плати, у випадках, визначених цим Кодексом». [4].

В положенні ст. 166 розділу IV Податкового кодексу платники податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) мають право на дану знижку за наслідками звітного податкового року. Щоб реалізувати це право, платнику податку потрібно подати податкову декларацію про майновий стан і доходи за звітний період [2]. Термін надання податкової до 31 грудня року, що настає за звітним. Тобто якщо фізична особа має намір оформити податкову знижку за 2017 р., то до 31 грудня цього року необхідно звернутися до податкового органу за місцем реєстрації та подати таку декларацію разом з пакетом підтверджуючих документів.

Далі розглянемо перелік витрат, за якими надається податкова знижка. Найбільш розповсюдженою є компенсація вартості навчання, на підставі цих витрат населення найчастіше звертається до контролюючих органів з метою отримання податкової знижки [3]. Також Податковим кодексом передбачено такі витрати, як внески в благодійні неприбуткові організації; частина суми процентів за іпотечним кредитом; компенсація вартості платних послуг з лікування (включається сума коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я, у розмірі, що не покривається виплатами з фонду загальнообов'язкового медичного страхування, крім витрат, зазначених у пп. «а» — «е» пп. 166.3.4 п. 166.3 ст. 166 Податкового кодексу) [4] ; суми витрат із оплати допоміжних репродуктивних технологій; страхові платежі за договорами довгострокового страхування життя та пенсійні внески в рамках недержавного пенсійного забезпечення; суми витрат на оплату вартості державних послуг, пов'язаних з усиновленням дитини, включаючи сплату державного мита; суми витрат на сплату видатків на будівництво (придбання) доступного житла, у тому числі на погашення пільгового іпотечного житлового кредиту, наданого на такі цілі, та процентів за ним; суми коштів, сплачених у зв'язку із переобладнанням транспортного засобу [1].

Але, правом скористатися на отримання податкової знижки та компенсувати понесені витрати передбачені п. 166.3 Податкового кодексу України можуть не всі громадяни. Наприклад, пенсіонери, якщо вони отримають дохід тільки у вигляді пенсії, або студенти - при умові, що вони отримують тільки стипендію, а також військовослужбовці та громадяни, які отримують не заробітну плату, а грошову винагороду та інші виплати [1].

На жаль, одним із головних обмежень у використанні податкової знижки, є те що вона надається тільки тим громадянам, які отримують дохід у вигляді заробітної плати. При цьому не можливо отримати податковий кредит, якщо отримується дохід у вигляді орендної плати за надання майна в оренду, або дивідендів, дохід від продажу рухомого або нерухомого майна. Тобто основне правило, для отримання податкової знижки, є отримання офіційної заробітної плати, з якої податковим агентом нараховано та перераховано до бюджету податок на доходи фізичних осіб.

Також платник податку має право включити до податкової знижки тільки витрати понесені у звітному році. На жаль, якщо громадянином випадково не

включено до витрат звітного періоду повністю всі витрати, такі витрати минулих років залишаються не використаними.

Наступною прогалиною в отриманні податкової знижки є те, що отримати її не мають право суб'єкти підприємницької діяльності фізичні особи, які отримують дохід тільки від підприємницької діяльності, але все ж таки вони податки сплачують.

А головним негативним явищем в отриманні податкової знижки на навчання на мій погляд, є те що відповідно до законодавства отримати її мають право один із батьків, але при умові що дитина протягом року не отримувала дохід у вигляді заробітної плати. Таким чином, якщо студент в літній період часу працював та отримав незначну заробітну плату, то на жаль батьки вже не можуть скористатися таким правом, хоча протягом звітного періоду отримали заробітну плату значно більшу.

При цьому, поряд з такими негативними моментами в отриманні податкової знижки є і позитивні. Наприклад, якщо дружина протягом звітного року понесла витрати на страхування власного життя, але в цей період була в декретній відпустці та не отримувала заробітну платню, відповідно до норм Податкового кодексу таким правом може скористатися її чоловік. Крім цього, подовжено термін надання податкової декларації до кінця року. А головним позитивним явищем є те, що державою за допомогою податкової знижки заохочено громадян отримувати офіційну заробітну плату.

Таким чином, сьогодні кожен громадянин України, який має право та податкову знижку може звернутися до податкового органа та подати декларацію про майновий стан і доходи та повернути частину витрачених коштів. Але поряд з цим необхідно слідкувати за постійними оновленнями в податковому законодавстві, щоб гарантовано отримати ці кошти.

Список використаних джерел

1. Вісник офіційно про податки. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/.
2. Наказ № 859: Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1298-15
3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://sfs.gov.ua/
4. Податковий кодекс України 2018р. – К.: Вісник право знати все про податки і збори, 2018. – 336 С.

УДК 658 **Гриневич К.С.,** *група ЕА-31*

Науковий керівник – к. е. н, доцент **Пономарьова Т. В.**

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМАТИКА СТВОРЕННЯ НОВОГО ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮЮЧОГО ОРГАНУ В УКРАЇНІ

Після набуття чинності 01.01 2017 року змін до Податкового Кодексу України, а саме виключення Розділу XVIII-2 «Податкова міліція», постало нагальне питання про створення нового контролюючого органу [1]. На зміну Податковій міліції має прийти абсолютно новий контролюючий орган, який буде провадити свою діяльність на основі нової правоохоронної системи ILP (Intelligence Led Policing). Проект Закону України "Про Національне бюро фінансової безпеки України"(НБФБ), зареєстрований за №8157, пропонує створити в Україні правоохоронний орган, за яким робота органу буде скерована аналітикою [2].

Створення такого органу може докорінно змінити податкову систему, що надасть можливість зменшити податковий тиск держави на бізнес. Така модернізація також позитивно впливатиме на економічний розвиток країни.

Основним завданням, яке постає перед Національним Бюро є виявлення негативних тенденцій та злочинних схем, що направленні на обхід сплати податків до державного бюджету, а також на виявлення розтрачання державних коштів. Ці процедури будуть відбуватися без втручання в безпосередню роботу підприємств.

Таким чином, основна увага нового контролюючого органу буде прикута лише до злісних, а також умисних правопорушників, не чіпаючи добросовісних платників [3].

Зважаючи на те, що НБФБ матиме широкий доступ до державної інформації, а також займатиметься справами щодо розкрадання бюджетних коштів, він має бути максимально незалежним від державних розпорядників бюджетом.

Тому контроль за діяльністю Національного Бюро фінансової безпеки буде покладено на Президента України та Верховну Раду в цілому [4].

Це дозволить поступово вивести економіку з тіні, не справляючи зайвого тиску на бізнес. Провадження такої віддаленої політики, також дозволить країні затвердити свій статус правомірної діяльності на міжнародну рівні [1].

Реалізація такого законопроекту несе за собою позитивні наміри, це дозволить значно зменшити податкову напругу в країні, сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу та виходу з тіні значного сектору економіки. Але все ж існує ряд проблем, що виникають на етапі створення нового контролюючого органу. Головною проблемою є те, що даний Законопроект суперечить низці Законів України, що були прийняті раніше, наприклад закону "Про держзахист працівників суду і правоохоронних органів". Зважаючи на всі переваги та недоліки такого нововведення, залишається чимало питань до організації всього процесу: невизначено порядок створення нового контролюючого органу, нечітко виписані статус і повноваження, законопроект не відносить до діяльності НБФБ злочини, пов'язані з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, що суперечить численним заявам президента і прем'єр-міністра про необхідність концентрації повноважень по боротьбі з економічними злочинами в одному органі.

Список використаної літератури:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо покращення інвестиційного клімату в Україні)» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5368&skl=9.
2. Проект Закону України «Про Національне бюро фінансової безпеки України» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63676
3. Орган, який замінить податкову міліцію: ефективний чи фіктивний? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://news.dtkt.ua/ua/state/other/47973?utm_source=news&utm_campaign=oldmain
4. Замість податкової міліції. Уряд пояснив, що робитиме Служба фінансових розслідувань [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://espreso.tv/news/2017/03/22/zamist_podatkovoyi_miliciyi_uryad_poyasnyv_scho_robytyme_sluzhba_finansovykh_rozsliduvan

УДК 336 **Грицик А.Я., Єлісєєва О.Є.**

Науковий керівник: доц. **Хоменко Л.М.**, *к.е.н.*
Кременчуцького національного
університету ім. М. Остроградського

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Необхідність управління податковими витратами господарюючого суб'єкта викликана особливостями розвитку процесу оподаткування в країні.

Податковий менеджмент є частиною фінансового менеджменту, оскільки його ціллю є ефективні та максимально прибуткові відносини між державою та підприємством, а також оптимізація управління фінансовими ресурсами на рівні підприємства. Основним завданням для підприємств є організація системи правильного й вчасного застосування важелів податкового менеджменту.

Податковий менеджмент на підприємстві повинен проводитись у такій послідовності:

1. Аналіз зовнішнього податкового середовища, прогнозованих нормативно-правових змін чинного законодавства;

2. Податкове прогнозування, виходячи з податкових умов та пільг

3. Розробка податкових планів, які включають оптимізацію виробничих альтернатив з урахуванням податкового навантаження і його перерозподілу.

Метою податкового менеджменту є розробка та реалізація певної податкової стратегії, яка поєднує оптимальний тиск на платників та максимальний результат. А також вирішує важливі задачі, котрі стоять перед сільськогосподарськими підприємствами (Рис. 1)

Ефективність податкового менеджменту визначається багатьма способами. Загальна схема розрахунку передбачає відношення сукупності податкових витрат до обсягу продажів, собівартості чи прибутку. Кожне підприємство може самостійно розробляти власні коефіцієнти ефективності.

Найбільш часто використовується коефіцієнт ефективності оподаткування, який визначається як відношення чистого прибутку до загальної суми сплачених податків.

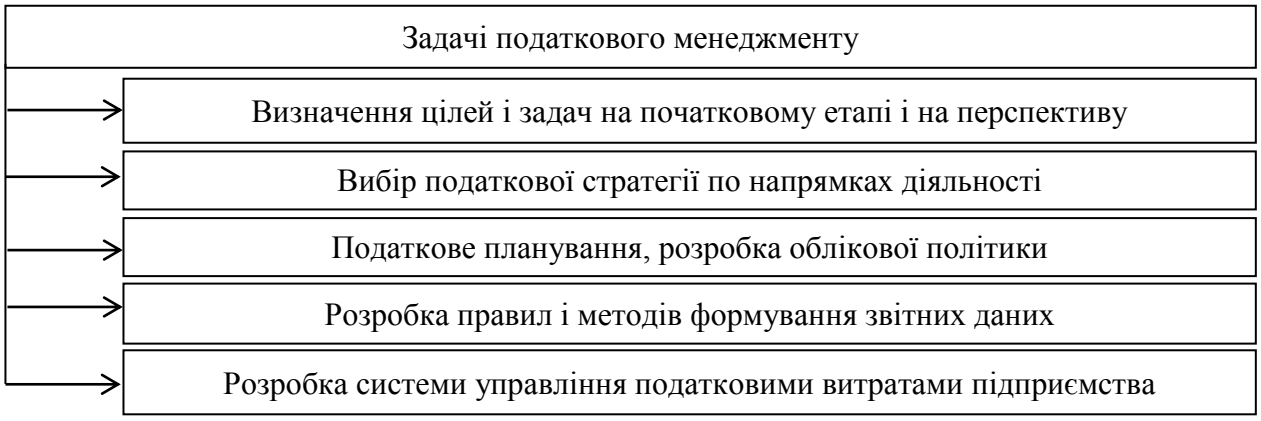

Рисунок 1 Основні задачі податкового менеджменту [1]

Розглянемо нижче фактори оптимізації податкового менеджменту на зовнішньому та внутрішньому рівні (Рис.2)

Рис. 2 Фактори оптимізації податкового менеджменту на підприємстві

Основними способами податкової оптимізації можуть бути:

1. Перехід на спрощену систему оподаткування.

2. Зміна складу засновників. Якщо у складі засновників є держава, це може спричинити заборону на деякі види діяльності.

3. Вплив за допомогою облікової політики на терміни сплати податків, у тому числі на перенесення сплати податків на більш пізній термін.

4. Переоцінка майна. Якщо скорочується вартість основних засобів – скорочується податок на майно організацій.

5. Створення дочірніх підприємств з метою ведення паралельної діяльності. Відбувається перерозподіл діяльності і фондів між цими компаніями [2].

При оцінці ефективного податкового планування виділяються напрямки: встановлення величини відхилень фактичних результатів від планових, аналіз причин, визначення системи показників, що характеризують ефективність розроблених методів.

Отже, ключову роль для вироблення управлінських рішень в податковому менеджменті грає аналітична стадія обробки інформації. Після формування цілей, податкової стратегії, податкового планування, підприємству необхідно вибрати шлях оптимізації податкового менеджменту.

Список використаних джерел

1. Податковий менеджмент: навч. посібник / Д.І. Дема, І.В. Шевчук, Г.П. Мартинюк, за заг. ред. Д.І. Деми. – К.: Алерта, 2017. – 256с.

2. Налоговый менеджмент в организациях : учебник для магистров / Л. С. Кирина, Н. А. Горохова. – М. : Издательство Юрайт, 2014. – 279с.

3. Гурська О.М. Податковий менеджмент – механізм покращення управління підприємством / Львівська політехніка / Збірник наукових праць випуск 7 (25). Ч. 1. – 2010., С. 395 – 401.

УДК 336.226.12 **Забрудська Ю.В.,**
студентка 3 курсу економічного факультету
Науковий керівник - канд. екон. наук, доц. **Пономарьова Т. В.**
Харківський національний університет ім.Каразіна

ПОДАТОК НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

На сьогодні в Україні активно обговорюється питання про введення нового податку, а саме податку на виведений капітал, що стане альтернативною заміною податку на прибуток підприємств. Дана ідея виникла ще в 2017 році на основі міжнародного досвіду. На сьогоднішні день законопроект про податок на виведений капітал вже живе своїм окремим життям. Його автори активно співпрацюють з Комітетом ВР з питань податкової та митної політики. І оскільки Національна рада реформ і Міністерство фінансів України схвалили запровадження податку на виведений капітал з 2019 року, то можна очікувати, що після обговорення й доопрацювання саме цей проект, найімовірніше, і буде подано до парламенту.

Розглянемо основні особливості даного податку. Головної ідеєю податку на виведений капітал є зміна бази оподаткування.Тобто, отриманий фірмою прибуток не буде обкладатись податком, поки він не виплачується власникам у вигляді дивідендів та прирівняних до них платежів. Зокрема, замість ставки податку на прибуток у 18%, яка діє на сьогоднішній день, пропонується ввести ставку в 15% з операцій з виведення капіталу безпосередньо власникам. Крім того, також пропонується ввести оподаткування в розмірі 20% з операцій, які прирівнюються до виведення капіталу, і для донарахувань. [1].

Упровадження нововведень*є*завжди *складним*процесом для будь-якого підприємства. Саме тому слід розглянути плюси та мінуси введення нового податку для підприємства і встановити доцільність його введення.

Огляд світового досвіду та запропонованого законопроекту дозволив виділити такі переваги:

1. простота обрахування. Згідно до законопроекту прибуток, який буде залишатись в обороті не буде підлягати оподаткуванню. Об’єктом оподаткування буде лише виведений прибуток, шляхом виплати дивідендів. Всі

інші операції з транзакції, переказу, дарування коштів не будуть підлягати оподаткуванню.

2. спрощення фінансової звітності підприємств. Бухгалтерії не треба буде оптимізувати фінансовий результат. Звітність стане більш прозорою, зрозумілою та привабливою для інвесторів і банків, зменшиться кількість підстав для проведення податкових перевірок. Як наслідок – зменшиться кількість судових справ, які блокують великі суми спірних податків. А також звітувати підприємства будуть в тому випадку, коли матимуть об'єкт оподаткування, а саме за звітній період здійснять виплату по дивідендам. [2].

3. створення стимулів для ділової та інвестиційної активності. Оскільки підприємство зможе не виплачувати дивіденди, а в подальшому вкладати їх в модернізацію власного виробництва, то в підсумку збільшить оборот товарів та послуг.

4. вирівнювання податкового навантаження між середнім та великим бізнесом. МВФ провели дослідження і з'ясували, що прямі податки у країнах з високою корупційною складовою породжують несправедливість. Наприклад, одним компаніям постійно нараховують податок на прибуток, а інших компаній взагалі не чіпають. Відповідно, податкове навантаження збільшуються і це створює нерівні конкурентні умови на ринку. Експерти вважають, що при заміні податку на прибуток підприємств, податком на виведений капітал, дана нерівність зникне.[2].

Вочевидь, рішення щодо відмови від класичного оподаткування прибутку та переходу України до інноваційної моделі не є простим. І може принести з собою **ряд недоліків та окремих ризиків**, як для самих підприємств, так і для бюджету України в цілому, серед яких:

1. зменшення надходжень до державного бюджету України. Експерти в області економіки говорять, що після введення нового податку, Україну очікує понесення збитків приблизно в розмірі 25 млрд. грн. Також очікується те, що «режим збитків» Україна буде нести на протязі 2-3 років. [3].

2. можливе збільшення надходжень від інших податків до бюджету. Оскільки Україна буде нести збитки в перші роки після введення податку, то потрібно буде шукати нові шляхи поповнення бюджету або удосконалювати

вже відомі. Платформою для стягнення коштів в бюджет, можуть стати всі інші податки, ставки на які можуть збільшити.

3. новий податок створить певні перешкоди для українських інвестицій за кордон: передбачається оподаткування внеску в створення підприємства за кордоном податком на виведений капітал.

4. розширення списку дивідендів і операцій, що будуть оподатковуватись новим податком. З одного боку, підприємство дозволить собі накопичувати кошти, не сплачуючи податку на прибуток. З іншого боку, більшість експертів та підприємці побоюються того, що вони не знають, що може бути взагалі зараховано до таких дивідендів (а їхній список може бути значно розширений), і тоді доведеться сплачувати податок на виведений капітал з набагато більшого переліку операцій. [4].

Впровадження нової моделі оподаткуваннястворить стратегічну перевагу податкової юрисдикції України перед іншими країнами, що на сьогоднішній момент необхідно для перемоги в конкурентній боротьбі за капітал і підприємців на міжнародній арені. Але щоб дана система ефективно запрацювала, Україна має вирішити ряд інших запитань, серед яких спрощення адміністрування податків, автоматизації процесів, антиофшорних заходів, зменшення надто високого податкового навантаження та інших важливих кроків.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал" [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Проект%20Закону.pdf.

2. Колесніченко О. Фіскальне ноу-хау: Чому податок на виведений капітал провалився [Електронний ресурс] / Олександр Колесніченко // Економічна правда. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.epravda.com.ua/publications/2018/03/15/635009/.

3. Налог на выведенный капитал: плюсы, минусы и подводные камни [Електронний ресурс] // Бухгалтер 911. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://buhgalter911.com/news/news-1034187.html.

4. Горохов А. Податок на виведений капітал vs податок на прибуток: що краще? [Електронний ресурс] / Антон Горохов // Экономические известия. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://eizvestia.com/uk/ekonomika-ukr/full/203-podatok-na-vivedenij-kapital-vs-podatok-na-pributok-shho-krashhe.

УДК 379.85

Зоріна Г. П.
асистент кафедри туризму
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу, Україна

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ – ШЛЯХ НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ ГРОМАД

Сільський зелений туризм в Україні та світі має значні перспективи розвитку, є одним із факторів забезпечення диверсифікації економіки села та поліпшення рівня добробуту його мешканців та гостей. Загалом в Україні цей вид діяльності розвивається повільними темпами та має низьку ефективність, проте у гірських районах Карпатського регіону мережа зелених садиб, навпаки, інтенсивно розширюється. Показники стану та розвитку сільського зеленого туризму в Івано-Франківській області свідчать про те, що у цій сфері туризму область є одна з перших в Україні. Частка Прикарпаття у розвитку сільського зеленого туризму України за чисельністю садиб склала понад 60%, а за чисельністю розміщених осіб, які обрали цей туристичний продукт, - понад 40%[1]. При цьому враховувались садиби, власники яких є суб'єктами підприємницької діяльності і ведуть облік наданих послуг.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про особисте селянське господарство» провадження особистого селянського господарства - це господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації її надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму [2]. Діяльність, пов'язана з веденням особистого селянського господарства, не відноситься до підприємницької діяльності. Тобто цей вид діяльності можна здійснювати з реєстрацією або без реєстрації

підприємницької діяльності. Завдяки цьому численні садиби надають послуги тимчасового розміщення, отримують прибутки, діючи у законному полі, проте не поповнюють бюджет громади ні єдиним податком, ні податком на майно.

Фінансова сторона є однією із найсуттєвіших, від неї залежить успішність функціонування об'єднаних територіальних громад. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це та багато іншого є основою для успішного розвитку громади.

Результатом реформи децентралізації та місцевого самоврядування стала підвищена зацікавленість органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, пошуку резервів їх наповнення, покращення ефективності адміністрування податків і зборів. Об'єднані територіальні громади повинні дбати про високі і динамічні темпи приросту власних доходів. Використання коштів громади доцільно планувати за допомогою програмно-цільового підходу, який окреслює стратегічне бачення цілей та покрокові шляхи їх досягнення. Показники виконання місцевих бюджетів відображають загальний соціально-економічний стан відповідної території та її потенціал до сталого розвитку. Наявність достатніх ресурсів у місцевих бюджетах є запорукою того, що територіальна громада має можливість надавати більш якісні та більш різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку підприємництва, залучення інвестиційного капіталу, розробляти програми місцевого розвитку та фінансувати інші заходи для всебічного покращення умов проживання жителів громади.

Одним із важливих джерел доходів бюджетів органів місцевого самоврядування є місцеві податки і збори. У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що місцеві бюджети мають бути достатніми щодо здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень для забезпечення мешканців відповідних громад

якісними публічними послугами [3]. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із головних завдань фінансово-бюджетної політики держави.

Місцеві податки та збори є одним із дієвих механізмів формування ресурсного потенціалу органів місцевого самоврядування та джерелом соціального та економічного розвитку територій громад.

Оскільки запровадження та встановлення розміру ставок місцевих податків і зборів (в межах, визначених Податковим кодексом) належить виключно до компетенції органів місцевого самоврядування, вони мають реальні можливості впливати на обсяги надходжень зазначених платежів до відповідних бюджетів. Відповідно, формування значної частини власних доходів місцевих бюджетів знаходиться у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт з запровадження та мобілізації місцевих податків і зборів.

Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Івано-Франківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ifstat.gov.ua/

2. Закон України “Про особисте селянське господарство” » [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua

3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua

УДК 336.2 **Іншина І. В, Бенчак В. І.**
Науковий керівник – к.е.н., доцент **Непран А. В.**
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського торговельно-економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ПАСИВНИХ ДОХОДІВ

Важливим джерелом надходжень до державного бюджету є надходження від оподаткування пасивних доходів. Слід зазначити, що в сучасних умовах оподаткування пасивних доходів є звичайною практикою для більшості розвинених країн. В Україні за останні роки відбулися суттєві зміни в оподаткуванні пасивних доходів. У зв'язку необхідністю зниженням податкового навантаження на працю оподаткування пасивних доходів відіграє важливу роль. Актуальність даної теми зростає у зв'язку із збільшенням обсягів пасивних доходів, які отримуються фізичними особами.

Над даною темою працювали такі вчені Т. Єфіменко, Л. Тарангул, Ю. Іванов, Р. Шевченко, В. Андрущенко, О. Василик, В. Федосов та ін. Законодавча база щодо оподаткування пасивних доходів повинна відповідати стратегії та завданням фіскальної політики. Це потребує постійного удосконалення чинного законодавства. Отже, дане питання ще потребує дослідження.

В загальному розумінні до пасивних доходів відносять доходи, які не залежать від їх поточної діяльності. Перелік пасивних доходів визначено підпунктом 14.1.268 пунктом 14.1 ст. 14 ПКУ [1]. До основних видів пасивних доходів відносять проценти, дивіденди, страхові виплати і відшкодування, роялті. Відповідно до пп. 164.2.8 ПКУ в загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід включаються пасивні доходи (крім вказаних в пп. 165.1.41 ПКУ).

Дивіденди – це платежі, які здійснюється юрособою на користь власника корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, у зв'язку з розподілом частини прибутку, розрахованого за правилами бухобліку

(п. 14.1.49 ст. 14 ПКУ) [1]. Необхідно відмітити, що відповідно до діючого законодавства порядок розподілу прибутку та його спрямування на дивіденди повинно міститися в установчих документах підприємства. Податковим агентом платника податку під час нарахування на його користь дивідендів, крім випадків, зазначених у пункті 165.1 статті 165 цього Кодексу, є емітент корпоративних прав або за його дорученням інша особа, яка здійснює таке нарахування.

Ставки ПДФО при оподаткуванні дивідендів визначені в табл. 1.

Таблиця 1

Ставки податку на доходи фізичних осіб при оподаткуванні дивідендів

	Стаття (пункт, підпункт) р. IV ПКУ	Ставка податку
Дивіденди, які нараховуються на користь платника податку у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юридичною особою - резидентом, що нараховує такі дивіденди, за умови, що таке нарахування жодним чином не змінює пропорцій (часток) участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів	пп. 165.1.18	Не оподат-ковується
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами - платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у вигляді дивідендів по акціях, інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування)	п. 167.5.2	5 %
Для доходів у вигляді дивідендів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, корпоративних правах, нарахованих нерезидентами, інститутами спільного інвестування та суб’єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток	п. 167.5.4	9 %

При цьому не має значення, за який період виплачуються дивіденди – оподаткування здійснюється за вищенаведеними ставками (індивідуальна податкова консультація ДФС від 23.08.2017 р. № 1719/6/99-99-13-02-03-15/ІПК). ПДФО сплачуються до бюджету: під час виплати дивідендів; протягом 3-х банківських днів з дня, що настає за днем такої виплати (надання) – якщо дивіденди надаються у негрошовій формі або виплачуються готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету. Реінвестиція дивідендів — це ситуація, коли дивіденди не виплачуються, а

спрямовуються на збільшення статутного капіталу. ПДФО не сплачується у разі, якщо не змінюються пропорції часток учасників (п. 165.1.18 ПКУ).

У розділі IV Податкового кодексу України термін «пасивні доходи» вживається на позначення , зокрема, таких доходів – проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок; проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках; інші проценти (у тому числі дисконтні доходи); процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом.

У 2018 р. система оподаткування доходів за останні роки зазнала значних змін. Слід зазначити, що оподатковується дохід у вигляді процентів, які нараховуються не лише на строковий, але й на поточний депозит. Оподаткування відсотків по депозитах є різновидом оподаткування пасивних доходів, по яким застосовується однакова ставка податку (табл. 2).

Таблиця 2

Ставки податку на доходи фізичних осіб при оподаткуванні процентів

	Стаття (пункт, підпункт) р. IV ПКУ	Ставка податку
Проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок	п. 167.5.1	18 %
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	п. 167.5.1	18 %
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	п. 167.5.1	18 %
Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами) відповідно до закону	п. 167.5.1	18 %
Проценти та дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів, ніж ті, що зазначені у пп. 170.4.1 ПКУ	п. 170.4.3	18 %

Не оподатковуються доходи у вигляді процентів на поточні банківські рахунки, за якими на користь фізичних осіб здійснюються виключно виплати заробітної плати, стипендій, пенсій, соціальної допомоги та інших передбачених законом соціальних виплат (пп. 165.1.41 ПКУ).

Згідно з п.п. 170.4.2 п. 170.4 ст. 170 ПКУ податкові агенти, які нараховують доходи у вигляді процентів, зазначених у п.п. 170.4.1 цього пункту, у податковому розрахунку, подання якого передбачено п.п. „б” п. 176.2

ст.176 ПКУ, відображають загальну суму нарахованих у звітному податковому періоді доходів та загальну суму утриманого з них податку. При цьому у податковому розрахунку не зазначається інформація про суми окремого банківського вкладного (депозитного) або поточного рахунку, ощадного (депозитного) сертифіката, вкладу (депозиту) члена кредитної спілки у кредитній спілці, суми нарахованих процентів, а також відомості про фізичну особу – платника податку, якій нараховані такі доходи.

Отже, податкові агенти відображають загальну суму доходів, нарахованих у вигляді процентів на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок; проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках; інші проценти та загальну суму нарахованого (утриманого) податку на доходи фізичних осіб у звітності формі № 1ДФ під ознакою доходу «109» згідно із Довідника ознак доходів, наведених у додатку до «Порядку заповнення та подання податковими агентами податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і утриманого з них. Водночас, з метою однозначного тлумачення норм статей 167 та 170 щодо ставки оподаткування процентів, Міністерством фінансів України підготовлено пропозиції стосовно внесення змін до ПКУ. Про це зазначено в листі ДФС України від 21.01.2015 № 1665/7/99-99-17-02-01-17 "Про внесення змін в адміністрування податку на доходи фізичних осіб та військового збору" [3].

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон від 2 грудня 2010 року №2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua.

2. Порядок заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку: Наказ Міністерства фінансів України 13.01.2015 № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15.

3. Лист ДФС України "Про внесення змін в адміністрування податку на доходи фізичних осіб та військового збору" від 21.01.2015 № 1665/7/99-99-17-02-01-17/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ck.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-180189.html.

УДК 336.227.2

Коваленко Н.С., Гіріч Р.Ю.,
магістранти групи ОМО-17-1
Університет державної
фіскальної служби України

Науковий керівник*:* **Тучак Т.В.,**
к.е.н., доцент
Університет державної
фіскальної служби України

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ: ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЧИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Сучасне суспільство вимагає прогресивних, гнучких та ефективних методів законодавчого регулювання податкових надходжень до бюджету. Адже діяльність суб’єктів господарювання та випадки, які трапляються на практиці, не завжди регламентуються законодавчою базою. Це штовхає підприємців до розробки схем та використання «правових ям» для власного блага.

Для економічних агентів існує три основних типи зменшення податкових платежів: ухилення від сплати податків, уникнення сплати податків та податкове планування. Платники податків до оптимізації оподаткування відносять будь-які дії, спрямовані на скорочення платежів і зборів до бюджету. Численні консалтингові фірми пропонують послуги в “законній” оптимізації податків [1, с.68].

Існують законні і незаконні способи зменшення податкового навантаження, але кримінальна відповідальність наступає лише за вчинення злочину, передбаченого ст. 212 Кримінального кодексу України. Ухилення від сплати податків – незаконні способи зменшення платниками податку зобов’язань за податками. Такі дії підпадають під ст. 212 Кримінального кодексу України – ухилення від сплати податків, зборів, інших обов’язкових платежів. Караються вони штрафом від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права

обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років з або без конфіскації майна [2].

Уникнення податків – мінімізація податкових зобов'язань шляхом використання прогалин, суперечностей нормативно-правових актів. Особливістю цього способу мінімізації є те, що платник податків надає свою звітність податковим органам, тобто працює легально. Підприємці оспорюють у суді претензії податкових органів щодо податкової політики на підприємстві, ґрунтуючись на принципі "що не заборонене законом, те дозволене".

Оптимізація оподаткування (або тотожне йому – уникнення зайвого оподаткування) – це зменшення зобов'язань економічного суб'єкта зі сплати податків (зборів, мита тощо) в межах дотримання чинного законодавства. У разі зміни законодавства певні способи оптимізації оподаткування офіційно визнаються незаконними або стають "морально застарілими", нікчемними для використання.

У свою чергу, оптимізація податків включає в себе податкове планування, або управління сплатою податків. Податкове планування – легальний спосіб зменшення податкових зобов'язань, заснований на використанні можливостей, наданих податковим законодавством, шляхом розподілу платежів виходячи з надходжень економічного суб'єкта з використанням бухгалтерського обліку [1, с.69-70].

Отже, ухилення від сплати податків є незаконними діями з боку суб'єкта господарювання шляхом відображення недостовірних даних щодо доходів (витрат) діяльності або ж зовсім не відображення доходів та створення штучної збитковості підприємства. Такі дії несуть за собою кримінальну відповідальність. Що ж до уникнення податків, то це передбачає здійснення таких заходів, як використання праці пільгових категорій населення, користування пільгами в оподаткуванні, управління виробничими та невиробничими фондами задля зменшення податкового тиску. Тобто потрібно постійно тримати руку на пульсі діючого законодавства. Адже нормативно-правова база часто оновлюється і всі дії, які підприємство робило до цього, можуть в будь-який момент підпасти під зміни і стати незаконними діяннями.

Так як податки виконують фіскальну функцію і забезпечують систематичне наповнення бюджету задля виконання та втілення в життя усіх державних програм, то з боку держави будь-яка оптимізація податкових надходжень неприпустима та небажана. Але для успішного функціонування підприємств необхідно якнайбільше вивільнених коштів, які дозволять розвивати бізнес швидшими темпами.

Нині існує лише один шлях створення дієвого законодавства – забезпечення якомога стабільних, прозорих та зрозумілих правил оподаткування. Надмірно ускладнені податкові системи є причиною високого рівня ухилення від сплати податків, а значні витрати на адміністрування призведуть до появи неформальних секторів, збільшення корупції та зменшення припливу інвестицій в країну. І навпаки, економічно прості податкові системи сприяють зростанню бізнес-структур, збільшенню обсягів інвестицій і є рушієм розвитку економіки країни в цілому [3, с. 36].

Для таких країн як Україна, яка лише недавно на арені ринкової економіки, необхідно або запозичувати іноземний досвід щодо оподаткування із приблизно таким же устроєм життя та рівнем розвитку, або ж перебувати у постійних пошуках своєї ефективної моделі оподаткування та стратегічної податкової політики держави. Та такі пошуки потребуватиму тривалого часу, складних зусиль та високих витрат, жертвами також стануть підприємства малого та середнього бізнесу. Але для стратегічних планів необхідно бути впевненим найближчому майбутньому, що, на жаль, нинішня економіка забезпечити не може.

Список використаних джерел:

1.Баранов С.О. Ухилення від сплати податків як основний чинник тіньової економіки./ С.О. Баранов // Інвестиції: практика та досвід. - 2016-№12.- С. 65-79.

2. Мотлях О. І. Кримінальний кодекс України : наук.- практ. коментар / О. І. Мотлях. – К., 2014. – 696 с.

3. Тім Гансер. Вплив корпоративних податків на інвестиції та підприємництво / Тім Гансер, Каралі Макліш, Рита Рамало і Андрій Шлейфер. - Американський економічний журнал: макроекономіка 2 (3). - 2010 - с. 31-64

УДК 336.22 **Крістєва Е. А.,**
магістр

Науковий керівник: д. е. н., проф. **Побережець О. В.**
Одеський національний
університет імені І. І. Мечникова

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКУ: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ

В різні епохи формування та функціонування податкова система залишається важливим елементом наукових праць багатьох вчених. Податки представляють собою необхідний та вагомий аспект всіх економічних відносин у світі.

Сьогодні є актуальними проблеми теорії оподаткування та методологічних засад її формування, що є вагомими елементами побудови ефективної системи оподаткування. Разом із тим для сучасної системи оподаткування недостатньо досліджено питання оптимальності функціонування системи вітчизняного оподаткування та проблема процесу розвитку й теоретичного обґрунтування процесу становлення оподаткування.

Зародження податкової системи починалося із виникненням держави, а питання теорії оподаткування беруть свій початок у кінці XVIII століття у Європі. А. Сміт досить вдало свого часу висловив: «Щоб підняти державу з найнижчих щаблів варварства до вершин добробуту, потрібні лише мир, розумні податки і терпимість в управлінні» [1, с. 58]. Його думка є актуальною і сьогодні.

В умовах сьогодення податки є фінансовою основою усіх держав з сучасною і розвинутою економікою. Економічне становище будь-якої держави світу є в прямій залежності від ефективності функціонування багатьох аспектів, одним з важливіших - це податкова система країни.

Питанням вдосконалення проблем оподаткування та пошукам шляхів до розуміння оподаткування присвятили свої роботи вітчизняні та зарубіжні вчені-

економісти, а саме: І. Алєксєєв, Л. Амбрик, В. Андрущенко, Ф. Бене, В. Буряковський, В. Геєць, С. Герчаківський, А. Даниленко, О. Данілов, В. Дем'янишин, О. Десятнюк, Ю. Іванов, О. Кириленко, А. Крисоватий, І. Луніна, Д. Рікардо, А. Сміт, М. Тургенєв та інші.

Відомий економіст М. І. Тургенєв визначає головне призначення податків таким чином: «Податки є засобом для досянення мети суспільства або держави, тобто мети, яку люди собі припускають об'єднуючись в суспільство або при утворенні держав» [2, с. 121].

Що стосується наукового підходу до терміна «податок», то тут існують суперечності. Проблема розуміння його змісту полягає в тому, що податок є одночасно економічним, правовим, господарським і соціальним явищем. Тому при визначенні цього поняття необхідно звернутися до праць і досліджень видатних вчених.

Так, на думку В. В. Буряковського податок - встановлені вищим органом законодавчої влади обов'язкові платежі, які сплачують фізичні та юридичні особи в бюджет у розмірах і в терміни, передбачені законом [3, с. 284].

В. Л. Андрущенко вказує, що податок – це демократичні за процедурою встановлення, але примусові за формою стягнення платежі індивідів і корпорацій, призначені для трансферту фінансових ресурсів із приватного сектора в державний з метою фінансування суспільних, загальнонаціональних, урядових потреб способом, альтернативним емісії та позикам [4, с. 29].

Але згідно з Податковим кодексом України податок – це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку [6]. З огляду на це можна виокремити такі ознаки податку: обов'язковість; безумовність; надходження до бюджету; справляння платником; сплата відповідно до норм Податкового кодексу України. Отже, погоджуючись з думкою науковців, вважаємо, що податок – це загальнообов'язкові платежі, що сплачують фізичні та юридичні особи, в установленому розмірі та установленому терміні в бюджети всіх рівнів.

На нашу думку, для того, щоб платіж мав назву «податок», відповідав його сутності та змісту і відрізнявся від інших платежів, йому необхідно мати відповідні ознаки. До них відносимо: законність – встановлення і введення податків від імені держави; імперативність (тобто обов'язковість) – відповідність нормам податкового права, незалежно від розсуду суб'єкта оподаткування; податки вносяться до бюджету; податок – це відчуження частини власності суб'єктів на користь держави; нецільовий характер – податки не мають цільового призначення; безоплатність (безеквівалентність) – держава не зобов'язана надати платнику будь-який еквівалент внесеному платежу; однобічний характер встановлення – податкові відносини мають односторонню спрямованість – від платника до держави; регулярність внесення - податок вноситься в бюджет періодично, у встановлені законодавством строки; існують у грошовій формі.

Згідно з Податковим кодексом України існуюь обов'язкові елементи податку, такі як: платник податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, податковий період, податкові пільги, строк та порядок сплати податку, строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку [5].

Щодо сутності податків науковці О. Василик та В. Федосов, зазначають, що економічна теорія характеризує податок як специфічну форму економічних відносин держави із суб'єктами господарювання, різними групами населення і фактично з кожним членом суспільства. І специфіка таких взаємовідносин полягає в тому, що держава є визначальною дійовою особою, а платник податку – виконавцем вимог держави. Стягнення державою на користь суспільства певної частки валового продукту у вигляді обов'язкового внеску становить сутність податку [4, с. 124].

О. В. Дьомін зазначає, що сутність податку полягає у відчуженні державою на свою користь належних приватним особам грошових коштів [6, с. 68].

За економічним змістом податки є інструментом державного розподілу і перерозподілу доходів та фінансових ресурсів.

Суспільний зміст податків необхідний, бо дає державі змогу впливати на сферу економічних відносин у країні.

Отже, однією з найефективніших форм управління ринковою економікою є податкове регулювання, тому що податки є основним джерелом доходів держави й виступають важливим економічним інструментом стимулювання та регулювання виробництва, забезпечення соціальних гарантій, стимулювання ділової активності.

На сьогоднішній день чітка податкова система є запорукою функціонування ефективної економіки України, бо через податки здійснюється тісний контакт держави з юридичними і фізичними особами щодо формування, розподілу й перерозподілу їхніх доходів.

Список використаних джерел

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов [Текст] / А. Смит // КЛЮЧ. - 1993. – 156 с.
2. Тургенев Н. И. Опыт теории налогов [Текст] / И. Н. Тургенев // Статут. - 1998.- С.121-268
3. Буряковський В. В. Податки [Текст] / В. В. Буряковский // Пороги. - 1998. – 614 с.
4. Андрущенко В. Л. Податкова система: навч. Посіб [Текст] / В. Л. Андрущенко // ЦУЛ. - 2015. - 416 с.
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 02.12.2010. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 - Назва з екрана.
6. Демин А. В. Налоговое право [Текст] / А. В. Демин // РИОР. - 2008. – 382 с.

УДК 336.02 **Лисюк В.С.**

к.е.н., доцент кафедри економіки та маркетингу

Рівненський державний гуманітарний університет

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В умовах глобалізації світової економіки одним із ефективних напрямків розвитку фінансової системи країни є вдосконалення системи оподаткування.

За складом податкової системи в частині формування доходів бюджету України на даний час не має суттєвих відмінностей від розвинених країн. В Україні застосовуються основні види прямого оподаткування: податок на прибуток підприємств та податок на доходи фізичних осіб. Належне місце займає непряме оподаткування – податок на додану вартість, акцизний збір та ввізне мито.

У складі податкових надходжень в Україні упродовж 2006-2016рр. переважають непрямі податки. Їх частка у середньому становила більше половини всіх податкових надходжень – майже 53% - і залишалась відносно незмінною. Натомість частка прямих податків виявила тенденцію до зниження і в 2016р. склала 30,6% порівняно з 42,9% в 2007р. Загалом частка прямих податків у складі податкових надходжень за 2006-2016рр. знизилась в 1,3 рази (розрах. автора).

Аналіз структури податкових надходжень Зведеного бюджету України за 2006-2016рр. свідчить, що на початку досліджуваного періоду найбільш високу частку податкових надходжень становив податок на додану вартість (40%). Основні прямі податки – податок на прибуток підприємств і податок на доходи фізичних осіб разом та майже у рівних частках 20,8% та 18,1% відповідно забезпечували також 40% податкових надходжень Зведеного бюджету України. Наприкінці досліджуваного періоду (2016р.) структура податкових надходжень дещо змінюється. У структурі прямого оподаткування спостерігається майже в 1,5 рази зростання частки податку на доходи фізичних осіб – з 46,5% до 69,7% -

і майже в 2 рази зниження частки податку на прибуток підприємств – з 53,5% до 30,3%, що, в свою чергу, обумовило зниження частки надходжень від прямого оподаткування.

Податок на прибуток підприємств існує у всіх країнах. Світова практика показує, що за цим податком використовується велика кількість пільг у різних формах, наприклад, прискорена амортизація, пільга на інвестиції і науково-дослідні роботи, податкові знижки для підтримки окремих галузей, стимулювання розвитку нових технологій, використання альтернативних видів енергії (сонячної і вітряної енергії – в США).

Стосовно індивідуального (особистого) прибуткового податку, то в багатьох країнах він є основним для податкових систем. Для стягування цього податку зазвичай використовується прогресивна шкала оподаткування і враховується неоподатковуваний мінімум доходів. Кількість ставок прибуткового податку, рівень мінімальної та максимальної ставок, склад податкових пільг визначається законодавством конкретної країни.

Досі немає чіткого розуміння, що краще для країни, мати диференційовану шкалу прибуткового податку або мати єдину ставку. З одного боку, у випадку диференційованої шкали податкова система виконує більш соціальну функцію. З іншого боку, диференціація податку і відповідно більші податкові платежі з високих доходів не дають можливість виконувати в повному обсязі стимулюючу функцію податкової системи. Україна пройшла шлях від диференційованої шкали оподаткування особистого доходу до єдиної ставки (18%). Це було зроблено з метою детінізації доходів, однак суттєвої детінізації доходів не відбулося. На сьогоднішній день, по оцінкам різних спеціалістів, більше 50% економіки України знаходиться в тіні. Тому одна із основних задач уряду і Верховної ради країни створити таку податкову систему, яка б дала можливість хоча б ненабагато детінізувати економіку країни.

Форма прямого оподаткування вимагає досить складного механізму стягнення податків, виникають проблеми обліку об’єктів оподаткування і

ухилення від сплати. Навпаки, завдяки відносно простому механізму стягнення (від них важко ухилитися) непрямі податки забезпечують стійкі надходження до бюджету поза прямої залежності від динаміки доходів. Крім того, вони психологічно легше сприймаються ніж прямі, тому що платяться непомітно для споживачів, немає безпосереднього зв'язку між сплатою податку й усвідомленням цього. Їх основний недолік – їхній регресивний характер або обернено пропорційна залежність від платоспроможності споживачів. Внаслідок цього непряме обкладання товарів масового споживання важким тягарем лягає на населення з низькими доходами, оскільки велика частина його доходів витрачається на споживання продуктів харчування та інших товарів першої необхідності.

У структурі непрямих податків домінуючу роль відіграє податок на додану вартість. В 2016р. він склав майже 70%, хоча в досліджуваному періоді частка податку на додану вартість знизилась в 1,2 рази. Звертає на себе увага тенденція до зростання у структурі непрямих податків майже в 2,3 рази питомої ваги акцизного збору та зменшення частки ввізного мита майже в 2 рази (розрах. автора). Виходячи з політики уряду, яка направлена на подальше зростання акцизних ставок на бензин, алкогольні і тютюнові вироби, то можна констатувати, що частка акцизного збору у податкових надходженнях буде і далі зростати.

Слід відмітити, що ПДВ використовується більш як у 40 країнах. Особливо він розповсюджений у Європі. Сума ПДВ цілком сплачується споживачем або за єдиною ставкою, або за декількома: зниженою – для товарів і послуг першої необхідності, стандартною – для більшості товарів і підвищеною – для предметів розкоші, тютюнових і алкогольних виробів. Встановлення більш високих податків тільки на товари не першої необхідності і розкоші звужує сферу непрямого оподаткування і, як наслідок, скорочує надходження доходів до бюджету. І, навпаки, навіть невисокий рівень непрямого оподаткування товарів повсякденного користування забезпечує державі стабільні і значні доходи.

Згідно з дослідженнями спеціалістів в останні два десятиріччя загальна картина прямого та непрямого оподаткування в розвинених країнах має такий вигляд: прямі податки переважають в Нідерландах, Данії, Люксембурзі, Канаді, Нової Зеландії, Швейцарії, Австрії, США, Японії, підвищилась їх роль у Великобританії, Німеччині, Фінляндії; непрямі податки переважають у Франції, Австралії, Ірландії, Греції, Іспанії, зросла їх роль у Швеції; дещо врівноваженою структурою прямих і непрямих податків характеризуються Норвегія, Італія, Швеція. Загальні тенденції в оподаткуванні реалізуються у такому напрямку: з підвищенням рівня податкових надходжень частка непрямих податків знижується, оскільки основний фактор, який визначає співвідношення між прямими і непрямими податками, - це рівень життя основної маси населення. Низький рівень об'єктивно обмежує масштаби прямих податків з доходів юридичних і фізичних осіб [1, 309].

Досвід розвинених країн свідчить, що з підвищенням рівня податкових надходжень частка непрямих податків знижується. Нажаль, в Україні упродовж 2006-2016рр. вона залишалася відносно незмінною. Упродовж даного періоду в Україні спостерігалися зміни: у структурі прямого оподаткування – зростання частки податку на доходи фізичних осіб та зниження частки податку на прибуток підприємств; у структурі непрямих податків – зниження частки ПДВ та ввізного мита і зростання частки акцизного збору.

Список використаних джерел:

1. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін.. Теорія фінансів: Підручник / За ред. Проф.. В.М. Федосова, С.І Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576с.

2. Офіційний сайт ДКСУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http//www.ukrstat.gov.ua

3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http//www.minfin.gov.ua

УДК 631

Мороз Н.П.,
магістрант

Лобода Н.О..,
к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та аудиту
Львівський національний університет ім. Івана Франка

СУЧАСНИЙ СТАН АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ

В українському аграрному секторі має місце економічна нестабільність. Відповідно загострюється проблема задоволення потреб населення у продуктах харчування. Цьому сприяє вплив світової фінансової кризи.

Не зважаючи на це, сільське господарство у сучасних умовах є однією з найбільш важливих галузей вітчизняної економіки.

Сьогодні стан агропромислового комплексу (АПК) України залишається на дуже низькому рівні, а підтримка з боку держави мінімальна. Тому дане питання потребує досліджень для вирішення існуючих проблем.

На даний момент агропромисловий комплекс вважається вагомим сектором економіки України. У ньому сконцентровано практично 33 % ключових виробничих фондів країни і 4-а частина населення країни зайнята у цьому секторі. При розгляді сучасного стану загальнодержавної допомоги інноваційного форматування АПК насамперед звертають на себе увагу питання щодо вибору шляхів підтримки, визначення її об’ємів і створення результативних елементів її застосування [1].

Бюджетом країни 2017 року на агропромисловий комплекс (АПК) України передбачено виділення значно більше коштів, аніж у бюджетах 2016 та 2015 років. Так, витрати на підтримку аграрного сектору в 2017 році складають 7,432 млрд грн, тоді як у 2016-му – 2,008 млрд грн, а в 2015-му – 3,648 млрд грн.

У 2017 році аграрний сектор потрапив під державну програму «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі». В результаті якої надається пряма бюджетна дотація для розвитку і стимулювання сільськогосподарських товаровиробників. Розроблену й затверджену програму прийнято на заміну скасованого спецрежиму ПДВ.

Аграрний сектор, охоплюючи територію в 41,5 млн га (70 % від площі України) є одним з основних бюджетонаповнювальних секторів економіки України, а також таких, що орієнтовані на експорт.

Частка держави у світовому експорті всіх товарів (разом із промисловістю, АПК та іншими галузями) оцінюється Світовою організацією торгівлі на рівні 0,34 %, в імпорті – 0,39 %, близько 20–24 % українського експорту становлять продукти агропромислового експорту України [2].

У січні – листопаді 2017р. експорт товарів становив 39486,1 млн.дол., імпорт – 44697,6 млн.дол. Порівняно із січнем – листопадом 2016р. експорт збільшився на 20,6% (на 6753,4 млн.дол.), імпорт відповідно – на 27,5% (на 9634,8 млн.дол.). Негативне сальдо становило 5211,5 млн.дол. (у січні – листопаді 2016р. також негативне – 2330,2 млн.дол.) (рис.1).

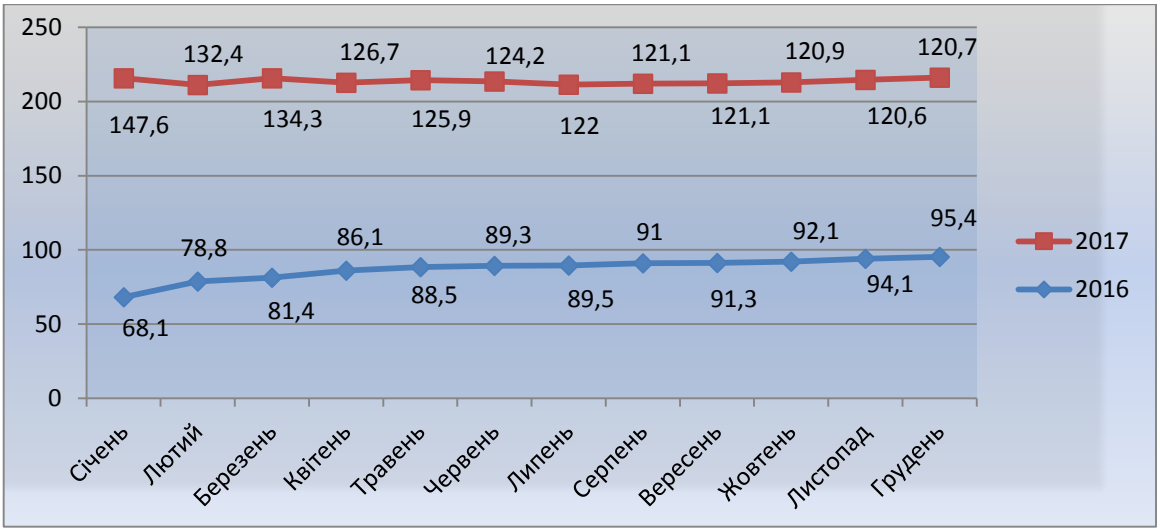

Рис.1. Темпи зростання (зниження) експорту товарів

(у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

Відповідно коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,88 (за 11 місяців 2016р. – 0,93).

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 221 країни світу.

Отже, на основі даних, можна стверджувати про важливість агропромислової галузі як всередині країни, так і за її межами, оскільки третина товарів ідуть на експорт.

Сьогодні покращення рівня знань та практичних навичок спеціалістів, які працюють у сфері АПК, соціальний розвиток, нові робочі місця, впровадження екологічних технологій, відновлення сільських територій є чи не найголовнішими завданнями, на які має звернути увагу держава [2].

Тому, необхідно провести ряд активних заходів щодо розвитку сільськогосподарських підприємств. Основою для цього повинна слугувати аграрна політика країни, що сприятиме посиленню підтримки і розвитку інфраструктури АПК. Необхідно зазначити, що найкращий вид підтримки у фінансовому плані сьогодні – це стабілізація ситуації в країні та відновлення банківського кредитування. Відновлення АПК не лише допоможе вивести країну із затяжної кризи, а й осягнути позиції лідера серед країн – постачальників продовольчої продукції.

Список використаних джерел

1. Кушнір С.О. Державна підтримка агропромислового комплексу [Електронний ресурс] / С.О. Кушнір // Український журнал прикладної економіки. - 2017. - № 1.- Режим доступу: https://www.ujae.org.ua/index.php/UJAE/article/view/80/pdf

2. Матеріали Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

УДК 336.2 **Матвієнко-Біляєва Г.Л.**
к.*е.н.,доцент,*
доцент кафедри підприємницької діяльності
Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця

Новік С.О.,
студентка 3 курсу
факультету менеджменту й маркетингу
Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця

АНАЛІЗ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗМІНИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Наявність невирішених проблем у сфері оподаткування, зокрема, завищення ролі фіскальної функції податків, неефективність деяких із них та неврегульованість питання надання пільг, недостатнє наповнення дохідної частини бюджету зумовлює необхідність дослідження проблемних питань у функціонуванні податкової системи та визначення шляхів їх вирішення. Податок з доходів фізичних осіб відповідно до ст. 14 Закону України "Про систему оподаткування" є загальнодержавним податком, що встановлюється Верховною Радою України та справляється на всій території України.[2] З 2011 року ставки податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) визначаються в IV-му розділі Податкового кодексу України (ПКУ). Особливо відзначимо, що для переважної більшості співгромадян в переважній більшості випадків ставка ПДФО (або, як його ще називають, прибуткового податку), складає 18%.[1] Але залежність цього податку досить висока, насамперед, від кількості платників податку, легалізації доходів громадян, рівня заробітної плати, рівня зайнятості та створення нових робочих місць чи ліквідації підприємств.

Таке оподаткування, на мою думку, не є доцільним й економічно вигідним як для працівника й роботодавця, так і для держави . У багатьох країнах Європи давно діє прогресивна ставка податку, яка залежить від доходу громадянина, тобто, від отриманої заробітної плати, чим більшим є дохід, тим більшою є ставка податку. Важливим у цій системі є те, що мінімальна ставка

оподаткування є невисокою, що надає змогу захисту Законом бідних верств населення, для підвищення добробуту громадян.

Отже для більш ефективного оподаткування є доречним такий розподіл стягнення податку:(див.таблицю 1)

Таблиця 1

Розподіл річного доходу згідно з податковою сіткою

Рівень	Річний дохід	Податок
I.	Мінімальна заробітна плата до мін. з.п. *1,5	11%
II.	Мін. з.п. * 1,6 до Мін. з.п. * 2,5	21%
III.	Мін. з.п. * 2,6 до Мін. з.п. * 3,9	27%
IV.	Мін. з.п. *4 й вище	29%

Економічне обґрунтування, даного припущення наведеного у таблиці 1, базується на заробітній ставці у 2017р. та 2018р., виходячи з фактичних та планових показників. У 2017 році мінімальна заробітна плата становить – 3200грн, що відповідно впливає на ставку оподаткування, у 2018р. вона складає – 3700 грн.

Наведені розрахунки представлені в таблиці (див. таблицю 2).

Таблиця 2

Розподіл річного доходу згідно до діючої та прогресивна систем оподаткування

Рівень	Показники при діючій системі (18%)		Показники, згідно запропонованої системи (прогресивний ставка)	
	2017р. грн./міс.	2018р. грн./міс.	2017р. грн./міс.	2018р. грн./міс.
I.	576	666	352	407
II.	1 132	1 332	1 344	1 554
III.	2 304	2 664	3 712	4 292
Сума:	3 436	4662	5408	6253

Використовуючи наведені у таблиці 2 показники можна розрахувати різницю у грошовому вираженні діючої та прогресивної систем оподаткування.

Різниця показників = сума 2017 р. запропонована ставка - суму 2017 р. фактичної ставки = 5408 грн./міс. – 3 436 грн./міс. = 1 226 грн./міс.

Різниця показників = сума 2018 р. запропонована ставка - суму 2018 р. фактичної ставки = 6 2538 грн./міс. – 4 662 грн./міс. = 1 591грн./міс.

Порівняльна сума = 1 591грн./міс. - 1 226 грн./міс. = 365 грн./міс.

У відсотковому співвідношенні різниця складає – 29,8%, на користь прогресивної системи оподаткування.

Виходячи з результатів, прогресивна система оподаткування є більш дієвою й прибутковою ніж єдина (універсальна) наразі діюча система в Україні. Низький податок (11%) з менш забезпечених верств населення, й більш високі податки (21%, 27%, 29%) з заможних громадян створюють рівновагу бюджету й навіть збільшують надходження.

Таким чином, рівновага бюджету буде досягатися завдяки пропорційній сплаті податків. Такий розподіл допоможе малому бізнесу, який часто діє або в тіні - легалізуватися, а це означає створення нових робочих місць, та підвищення валового внутрішнього продукту, що неодмінно принесе користь країні.

Безумовно, важливим фактором у цій системі також є соціальна пільга її розміри представлені у ПКУ й перераховуються в залежності від мінімальної ставки українців не повинні бути знижені, а навпаки, підвищенні до 10% на користь громадян.

Для впровадження у життя цієї системи на першому етапі отриману різницю коштів необхідно направити на боротьбу з корупцією до Антикорупційних комітетів, також важливо удосконалити перевірку підприємств, щодо реєстрації робітників; посилити штрафні санкції щодо ведення тіньового бізнесу; підвищити штрафи; частково перевести відповідальність від адміністративної на кримінальну відповідно до законодавства України, так як той громадянин, який не хоче виконувати свої

зобов'язання перед державою й ухиляється від сплати податків (чи сплати їх в повному обсязі) фактично є крадієм українського бюджету.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg=2755-17.
2. Про податок з доходів фізичних осіб : закон України від 22.05.2003 № 889-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/ main.cgi?page=1&nreg=889-15.

УДК 64.012.7

Озеран В. О.
к.е.н., проф., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

Вінярська І. В.
магістрантка спеціальності «Облік і оподаткування», Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ПРАВИЛЬНОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних ринкових умовах головним чинником підвищення ефективності діяльності підприємств України є удосконалення системи управління шляхом широкого використання економічних методів на базі обліку і контролю. Усі види обліку і контролю, безсумнівно, взаємозалежні, а їх здійснення є обов'язковою умовою ефективного управління підприємством. У поєднанні вони забезпечують підприємству зниження ризику діяльності, а також помилок у бухгалтерському обліку [1]. Особливо важливу роль відіграє змістовна (інтерпретована) інформація, отримана в результаті здійснення внутрішньогосподарського контролю діяльності будь-якого підприємства, так

як у даному процесі збирається й аналізується вся інформація та встановлюється правильність і законність господарських операцій.

Внутрішньогосподарський контроль - це процес, який забезпечує відповідність функціонування конкретного об'єкта прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Основною його метою є об'єктивне вивчення фактичного стану справ у суб'єкта господарювання, виявлення та попередження тих факторів і умов, які негативно впливають на виконання прийнятих рішень і досягнення поставленої мети та доведення цієї інформації до органу управління [2].

Так як податок на прибуток підприємств є зобов’язанням підприємства перед державою, то контроль за повнотою і своєчасністю його сплати відіграє особливо важливу роль. Несвоєчасність, незаконність, неправильність нарахування та сплати податку на прибуток призведе до незапланованого списання грошових коштів у вигляді штрафів та пені, які нараховуватимуться податковими органами [2].

Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з податку на прибуток підприємств може забезпечити повноту нарахування та своєчасність його сплати, а також знизити податкові ризики та втрати і тим самим захистити суб’єкта господарювання від штрафних санкцій, що, в свою чергу, підвищує податкову дисципліну платника податку. Виходячи з цього можна констатувати, що внутрішньогосподарський контроль розрахунків з податку на прибуток дозволяє досягти балансу інтересів держави та платника податку. Але для забезпечення такого балансу потрібен адекватний інструментарій внутрішнього контролю розрахунків з податку на прибуток.

При перевірці правильності обчислення податку на прибуток підприємств першочергово потрібно звернути увагу на елементи облікової політики в частині формування інформації про оподатковуваний прибуток, планові показники податкових різниць, податкові різниці, які виникають при визнані доходів та витрат, необґрунтовані податкові різниці (помилки та фальсифікації), відхилення фактичних показників від планових в частині формування інформації про податкові різниці, окремі види прибутку [4].

Виходячи з особливостей облікового відображення об'єктів контролю джерела інформації, що використовуються в процесі здійснення внутрішнього контролю операцій,з підприємств можна поділити на дві групи (табл. 1).

Таблиця 1

Джерела інформації, що використовуються при здійсненні внутрішньогосподарського контролю операцій з правильності обчислення податку на прибуток*

Джерела інформації, що визначають фактичний стан об'єкта контролю	Джерела інформації, що визначають порядок формування об'єкта контролю
1.Первинні документи (документи первинного обліку) щодо операцій, за якими виникли податкові різниці	1.Законодавчі та нормативні документи - Податковий кодекс України, ПСБО, МСФЗ, Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємства» та ін.
2. Облікові реєстри (відомості аналітичного обліку, аркуші) – розшифрування податкових різниць	2. Внутрішні документи підприємства: наказ про облікову політику підприємства; положення про формування цін, витрат, собівартості; бюджети окремих доходів і витрат та ін.
3. Звітність: податкова декларація з податку на прибуток та додатки до неї; баланс; звіт про фінансові результати	3. ПСБО; МСФЗ; Податкова декларація з податку на прибуток та додатки до неї; Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємства»

*Таблиця складена на підставі [4].

Сам процес внутрішньогосподарського контролю здійснюється за такими основними етапами:

1) внутрішній контроль правильності визначення бази оподаткування податком на прибуток;

2) внутрішній контроль методики нарахування податку на прибуток;

3) дотримання терміну сплати податку на прибуток до бюджету.

Функціональний внутрішній контроль розрахунків за податком на прибуток найдоречніше здійснювати в формі вертикального контролю (якщо на підприємстві функціонує бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером і в даній службі передбачена окрема посада бухгалтера, відповідального за ведення податкових розрахунків) [3].

У сучасних умовах господарювання на підприємствах велика роль відводиться також самоконтролю, як одній із форм системи внутрішнього контролю. Її суть полягає в тому, що кожен працівник, разом з виконанням своїх основних обов'язків, що передбачені трудовим договором, контролює самостійно власну діяльність.

Поряд зі здійсненням контрольних дій за операціями з правильності обчислення податку на прибуток на підприємствах потрібно приділити увагу перевірці напрямів використання прибутку, які мають відповідне грошове забезпечення, що стосується оновлення та підвищення виробничої потужності підприємства та забезпеченню виплат працівникам підприємства (різного роду премій та інших виплат, пов'язаних зі стимулюванням працюючих) [2].

Запропонована методика внутрішнього контролю розрахунків з податку на прибуток дозволяє максимально охопити операції під час перевірки правильності нарахування та сплати податку, що сприяє підвищенню ефективності контрольних заходів. Подальше впровадження системи внутрішньогосподарського контролю операцій з правильності обчислення податку на прибуток підприємства доцільно розпочати з розробки форм робочих документів суб'єктом внутрішнього контролю, які можуть бути в подальшому використані для розробки внутрішньо фірмового стандарту контролю розрахунків з податку на прибуток підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бугай Н. О. Внутрішньогосподарський контроль як сегмент системи управління підприємством: сучасний стан та пріоритети розвитку / Н. О. Бугай // Ефективна економіка. – 2016. - № 10. - С. 1.

2. Чугунов І. Особливості системи внутрішнього контролю розрахунків за податком на прибуток [Електронний ресурс] / І. Чугунов, С. Олійник. Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_6_2014_04_17_18/osoblivosti_sistemi_vnutrishnogo_kontrolju_rozrakhunkiv_za_podatkom_na_pributok/56-1-0-919

3. С. В. Кучер «Організація системи внутрішнього контролю розрахунків за податком на прибуток» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vchnu_ekon/2012_2_1/086-089.pdf

4. Бутинець Т.А. Розвиток науки господарського контролю: проблеми теорії, методології та практики [монографія] / Бутинець Т.А. – Житомир : ЖДТУ, 2011. – 772 с.

УДК 336.2

Озеран В. О.
к.е.н., проф., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

Панчук Л.В.
магістрант
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

НОВАЦІЇ У СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Новації у системі оподаткування за податком на додану вартість

Сплата податків дозволяє країні покращувати своє фінансове становище, яке дає можливість в подальшому розвиватися як самій країні, так і її громадянам. Податок на додану вартість (ПДВ) є одним з основних джерел наповнення державного бюджету, від якого залежить зростання економіки держави та добробут громадян.

Через значну кількість суперечностей, які виникають у сучасній системі оподаткування, провести її реформування є надзвичайно складним процесом. Часті зміни податкового законодавства і проблема адміністрування податків постають перед українськими підприємцями мало не щодня. Тому вирішення цих питань мають велику актуальність, що дасть змогу хоча б частково стабілізувати складне становище у податковій системі України.

Цим податком обкладаються не лише суб’єкти підприємницької діяльності, а й інші юридичні та фізичні особи, що здійснюють операції з продажу товарів (робіт, послуг). Сильним аргументом на користь цього податку є його економічна ефективність, яка полягає у тому, що ПДВ, як податок на споживання, сплачується споживачем і надходження від нього збільшуються відповідно до зростанням споживання.

Згідно чинного законодавства України ставки ПДВ установлюються у відсотках до бази оподаткування. Для операцій, що є об’єктом оподаткування ПДВ, застосовуються такі ставки податку:

- стандартна ставка - 20% - застосовується для всіх операцій, що є об’єктом оподаткування. Переважна більшість операцій з продажу товарів, робіт і послуг в Україні оподатковується ПДВ за стандартною ставкою.

- знижена ставка - 7% - застосовується щодо операцій з постачання на митній території України лікарських засобів які дозволені для виробництва і застосування в Україні та внесені до Державного реєстру лікарських засобів.

- нульова ставка - 0% - полягає у звільненні платника ПДВ від нарахування податкових зобов'язань з ПДВ за операціями з поставки товарів (послуг) зі збереженням права такого платника податку на відшкодування податкового кредиту, набутого за операціями з придбання товарів (послуг).

У політичних та ділових колах України часто обговорюється можливість блокування (призупинення) реєстрації податкових накладних (ПН). 7 грудня 2017 року під час розгляду проекту Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році» (Законопроект № 6776-д.) було оголошено поправки, якими внесено зміни в порядок роботи системи блокування ПН.

Проблема реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН), через недоліки механізму припинення реєстрації. Фіскальна система планує здійснювати моніторинг ПН/РК (РК - розрахунок коригування) при їх відповідності наступним критеріям:

- обсяги постачання товарів у податковій накладній, що була подана на реєстрацію у 1,5 або більше разів більша за залишок різниці обсягу постачання такого товару, який було зазначено у податкових накладних, що були зареєстровані з 01.01.2017 р. в ЄРПН. Сума ПДВ, зазначена у зареєстрованих в ЄРПН податкових накладних з придбання товарів платником податків з кодами УКТ ЗЕД, більше 50 відсотків загальної суми ПДВ, зазначеної у податкових

накладних із придбання товарів таким платником податків, зареєстрованих з 01.01.2017 р. в ЄРПН його контрагентами;

- у платника податків відсутні дозвільні документи, що засвідчують право суб'єкта господарювання на провадження певного виду діяльності стосовно товарів чи послуг, що зазначені платником податків у податковій накладній, що подана на реєстрацію до ЄРПН;

- відношення суми ПДВ, вказаної у РК, з урахуванням коригування для покупців, що не є платниками податків, зареєстрованих платником податків у ЄРПН у поточному місяці, що передбачає зменшення суми компенсації вартості товарів чи послуг постачальнику, до суми ПДВ, сплаченої до бюджету у місяці, за який подано такі розрахунки коригування більше за 0,2.

Також слід згадати про попереднє нововведення форми податкової накладної з додавання обов'язкових реквізитів у колонках: 3.1 «Код товару за УКТ ЗЕД», 3.2 «Ознака імпортованого товару» при потребі та 3.2 «Код послуги згідно з ДКПП». Перелік кодів товарів відповідно до УКТ ЗЕД та кодів послуг відповідно до ДКПП було впровадженно, що застосовуються для здійснення моніторингу ПН/РК, затверджуються ДФС за погодженням Мінфіну.

Необхідно констатувати, що більшість пропозицій щодо вдосконалення адміністрування ПДВ свідчать про недостатнє розуміння дійсних його проблем. Натомість розробники обходять важливі напрямки поліпшення адміністрування ПДВ.

Список використаних джерел

1. ПДВ 2017 зі змінами та новаціями : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.golovbukh.ua/article/5919-qqq-16-m10-20-10-2016-pdv-2016.

2. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення / Ю. Г. Кім. – К. : ЦУЛ, 2014. – 600 с.

3. Податковий кодекс України : від 07.12.2017 Розділ V. Податок на додану вартість - режим доступу: http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-v--podatok-na-dodanu-vartist.

УДК 336.2

Подлісняк І. С.,
студент ІІІ курсу

Науковий керівник: **Столбуненко Н. М.,**
к.е.н., доцент
кафедри економіки та управління
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова

ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Реформування податкової системи для України має надзвичайно важливе значення. Адже діюча сьогодні в Україні податкова система не влаштовує ні бізнес, ні державу. Для неї характерні великі масштаби тіньової економіки, ухилення від несплати податків, обтяжливі податкові процедури, несправедливе податкове навантаження, прихована криміналізація фіскальних органів та представників бізнесу, що свідчить про недосконалість вітчизняної податкової політики та необхідності її реформування відповідно до сучасних тенденцій розвитку.

Щорічно до Податкового кодексу України вносять ряд змін під егідою так званої реформи. Так, 7 грудня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році". Вказаним законом передбачено ряд змін, серед яких: розширено пільгове оподаткування ПДВ операцій з постачання та ввезення на митну територію України медичних виробів, звільнено від ПДВ експорт технічних культур та деякі інші операції, уточнено умови звільнення від ПДВ постачання програмної продукції, доповнено правила трансферного ціноутворення, передбачено нові критеріях віднесення до великих платників податків [1]. Однак, щоб

ці зміни стали дієвими і мали результат необхідно також враховувати соціальні чинники та стан розвитку суспільства.

Оподаткування традиційно розглядається в науковій літературі як економічна категорія, що представляє собою систему розрахунків податків і форми їх виплати. Однак оподаткування виконує і соціальні функції, має соціальні особливості розвитку і становить собою реальний предмет дослідження.

Використання соціологічного підходу до вивчення оподаткування дозволяє багатогранніше вивчити його специфіку в системі соціальних відносин, що розвиваються в сфері економіки і фінансів з урахуванням закономірностей розвитку ринкової системи господарювання. Саме тому оподаткування досліджується як тривалий, регульований соціальний процес, в основі якого лежить взаємодія між його учасниками заради досягнення певної мети. Однак в цьому контексті система податків і оподаткування в економіці не вивчається. Це багато в чому звужує рамки вивчення їх ролі і впливу на розвиток суспільства, соціальне і економічне становище населення, його поведінка в сфері оподаткування, на кінцеві результати дії податків.

Оподаткування виконує важливу розподільчу функцію, реалізація якої зачіпає соціальні інтереси і рівень доходів всіх соціальних і статусно-рольових груп, незалежно від сфери їх професійної зайнятості. Більш того, однією з конфліктогенних соціальних функцій процесу оподаткування є функція соціальної справедливості. Ступінь її реалізації дозволяє або згладжувати соціальну нерівність в доходах різних груп населення і, таким чином, попереджати конфлікти, або, навпаки, - загострювати.

Оподаткування, будучи еволюційним процесом, значною мірою залежить від рівня податкової культури платників податків, яка багато в чому обумовлює формування податкової поведінки всіх його учасників. Податкова поведінка населення детермінована ціннісними орієнтаціями, в тому числі, правовими нормами, мотиваціями, звичаями, традиціями і

звичаями, які надають безпосередній вплив на формування податкової культури. Її рівень досить низький. Однак соціологічні дослідження особливостей податкової поведінки і податкової культури населення як соціокультурного фактора в соціології практично не ведуться [2, с. 23].

Проблемна ситуація полягає в соціальному протиріччі, яке склалося між потребою в соціально справедливому розподілі і перерозподілі доходів в суспільстві і широким поширенням девіантних форм податкової поведінки, низьким рівнем податкової культури населення; в протиріччі між інтересами держави, спрямованими на реалізацію соціально-економічних завдань за допомогою оподаткування, і низьким рівнем життя більшості населення, різко падає в умовах фінансової кризи, прагненням заощадити на приховуванні податків.

У числі основних заходів щодо підвищення податкової культури населення та підприємців необхідно виділити роботу з інформування платників податків, вдосконалення законодавства та процесу оподаткування, зниження податкового тягаря, підвищення прозорості витрат держави, громадський контроль за витрачанням коштів, вдосконалення роботи податкових органів, посилення відповідальності платників податків. Заходи по інформаірованію платників податків повинні проводитись за наступними напрямками:

• інформування платників податків про їхні права та обов'язки;

• інформування про важливість податків;

• інформування про напрями витрачання державою грошових коштів платників податків.

Заходи щодо зниження рівня конфліктогенності в податковій сфері включають такі [3, с. 194]:

• цілеспрямована, організована на державному рівні робота з розвитку податкової культури платників податків, формування законослухняного податкової поведінки та нетерпимого ставлення до несплати податків;

• розвиток податкової культури самих працівників податкових органів (для цього необхідно підвищувати вимоги до кваліфікації співробітників, створити стимули і позитивну мотивацію їх роботи (наприклад, підвищення рівня оплати, престижності професії, технічної оснащеності), змінити пріоритети в роботі податкових органів (прагнення зібрати більше податків має поступитися місцем прагненню об'єктивно перевіряти податки і надавати допомогу платникам податків);

• вдосконалення податкового законодавства (підвищення простоти, прозорості та несуперечності в його викладі, соціальної справедливості і соціальної орієнтованості податкової системи).

Так, малі підприємства та індивідуальні підприємці не мають розгалуженої бюрократичної системи, не використовують відповідні цій системі методи управління і, зокрема, не ведуть або ухиляються від складання встановленої державою податкової та бухгалтерської звітності. Оподаткування малого бізнесу має відрізнятися великим лібералізмом, зокрема, має ґрунтуватися на інформації, що має декларативний, заявний характер.

Малий бізнес пов'язаний з великим ризиком. Організаціям малого бізнесу необхідно оточити себе захисною сіткою всіляких резервів і фондів страхового призначення, ліквідність активів повинна підтримуватися на більш високому рівні.

Рішення важливих питань на малому підприємстві дуже часто зосереджується в руках однієї людини, що підвищує оперативність прийняття рішень, але знижує їх якість і ґрунтовність. Колективне керівництво фірмою має позитивне значення для оподаткування, тому що підвищує ступінь ефективності податкового адміністрування [3, с. 195].

Таким чином, погоджуючись з тим, що формування ефективної податкової системи повинно бути націлене на максимальне стимулювання підприємницької та інвестиційної активності, економічної ефективності та досягнення на цій основі макроекономічної рівноваги, забезпечення

вирівнювання податкового тягаря, підвищення стійкості надходження податків, скорочення їх числа, а так само спрощення правил визначення податкових платежів і введення контролю над їх сплатою, що сприятиме забезпеченню економічної безпеки і нейтралізації загроз в податковій сфері варто також враховувати і соціальний фактор.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році: Закон України від 07.12.2017 № 2456-VI II // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - №№ 13-17. - ст. 112.
2. Гречко А. В. Дослідження напрямів реформування окремих складових інституційного механізму оподаткування в Україні / А. В. Гречко // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". - 2017. - № 14. - С. 21-28.
3. Кіт В. І. Реформування системи оподаткування в умовах євроінтеграційного вибору України / В. І. Кіт, О. І. Скаско // Науковий вісник НЛТУ України. - 2016. - Вип. 26.6. - С. 191-200.

УДК 339.168

Пономарьова Т.В.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Єрмак А.О.
студентка групи ЕА-31
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ЗБІЛЬШЕННЯ АКЦИЗУ НА ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ

20 квітня 2018 року Мінфін оприлюднив законопроект «Про внесення змін до статті 221 Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування тютюнових виробів».

Пункт 221.2 статті 221 Податкового кодексу України буде викладений у такій редакції:

«221.2. При визначенні податкового зобов’язання на сигарети та цигарки одного найменування сума акцизного податку, обчислена одночасно за встановленими адвалорною та специфічною ставками акцизного податку, не повинна бути меншою встановленого мінімального акцизного податкового зобов’язання з урахуванням особливостей, визначених цим пунктом.

При визначенні податкового зобов’язання на сигарети та цигарки за кодами згідно з УКТ ЗЕД 2402 20 90 10, 2402 20 90 20, розмір задекларованої максимальної роздрібної ціни яких становить менше розміру мінімального акцизного податкового зобов’язання (у перерахунку на кількість штук сигарет в упаковці) помноженого на коефіцієнт 1,65, сума акцизного податку не повинна бути меншою встановленого мінімального акцизного податкового зобов’язання помноженого на коефіцієнт 1,4.» [1].

Цей законопроект створений з метою наближення законодавства України до законодавства ЄС згідно зі ставками акцизів на тютюнові вироби і формування однакових умов для всіх представників тютюнової сфери, робочою групою при Мінфіні згідно введенню фіскального механізму заборони реалізації тютюну нижче суми податків і собівартості напрацювань відповідний законопроект [2].

В Україні продають сигарети по заниженим цінам, тому запровадження даного механізму зменшить реалізацію тютюнових виробів таким чином. Також це збільшить здорову конкуренцію для цього ринку.

Якщо взяти до уваги те, що акциз збільшиться, то з 2018 року до бюджету надійде близько 50 млрд гривень, що більше на 10 млрд, ніж у 2017 році, бо курці є і вони будуть. Хоча передбачається зменшення обсягів продаж тютюнових виробів на 300 млн пачок.

Кабінет міністрів пропонує Верховній Раді ухвалити законопроект про щорічне підвищення акцизу на цигарки на 20%, таким чином податок збільшиться майже у п'ять разів до 2025 року [3]. Якщо з 1 січня 2018 року вона дорівнювати €19,32 за 1000 сигарет, то до 31 грудня 2025 року її планують довести до €69,22.

Мінімальне акцизне податкове зобов'язання із сплати акцизного податку з тютюнових виробів для сигарет пропонується підвищити з €25,84 до €90.

Аналогічне збільшення ставки податку, за задумом Мінфіну, торкнеться тютюнової сировини та відходів, замінників тютюну, гомогенізованого тютюну, тютюнових екстрактів та есенцій.

А значить, що у перспективі бюджет держави буде збільшуватись з кожним роком, а обсяг продаж зменшуватись [4].

Отже, розглянувши цей законопроект, який вступить в силу з 1 липня 2018 року, можемо зробити висновок, що застосування коефіцієнту 1,4 до мінімального акцизного податкового зобов’язання з тютюнових виробів у разі встановлення цін нижчих за 1,65 від такого зобов’язання, збільшить бюджет на 50 млрд гривень і зменшить обсяг продаж.

Список використаних джерел

1. Законопроект «Про внесення змін до статті 221 Податкового кодексу України» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.minfin.gov.ua/news/view/proekty-rehuliatornykh-aktiv-dlia-obhovorennia-?category=aspekti-roboti&subcategory=zakonodavstvo.
2. Мінфін пропонує збільшити акциз на тютюнові вироби [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://news.dtkt.ua/taxation/excise/48014.
3. Із 1 січня акциз на тютюнові вироби в Україні зріс майже на 30% Повний текст читайте тут: https://www.rbc.ua/ukr/news/1-nvarya-aktsiz-tabachnye-izdeliya-ukraine-1514806241.html [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.rbc.ua/ukr/news/1-nvarya-aktsiz-tabachnye-izdeliya-ukraine-1514806241.html.
4. Мінфін запропонував щорічно на 20% підвищувати акциз на тютюнові вироби [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zaxid.net/minfin_zaproponuvav_shhorichno_na_20_pidvishhuvati_aktsiz_na_tyutyunovi_virobi_n1436701.

УДК 336.225.611

Россолов В.В.
Пономарьова Т.В.,
к.е.н., доцент
ХНУ ім. В.Н. Каразіна

ДЕКЛАРУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН: ХТО ЗВІТУЄ, КОЛИ, НАВІЩО?

Декларувати свої доходи — це конституційний обов'язок громадян (ч. 2 ст. 67 Конституції України). [1, ст. 67].

Відповідно до норм Податкового кодексу України громадян, які подають податкові декларації про майновий стан і доходи розподіляються на дві категорії: осіб, які зобов'язані подавати річну декларацію, та осіб, які мають право подати декларацію добровільно.

В обов'язковому порядку податкову декларацію мають подати особи, які протягом звітного року отримували доходи:

- від підприємницької діяльності;
- від провадження незалежної професійної діяльності;
- від особи, яка не є податковим агентом – тобто від інших фізичних осіб – резидентів або нерезидентів [2, ст. 168];
- окремих видів доходів, що не підлягають оподаткуванню при виплаті [2, ст. 168];
- отримання доходів від операцій з інвестиційними активами [2, ст. 170];
- отримання іноземних доходів [2, ст. 170];
- та інші доходи, декларування яких передбачено чинним законодавством. .

Випадки, коли податкова декларація про майновий стан і доходи не подається

Обов’язок платника податку на доходи фізичних осіб щодо подання податкової декларації про майновий стан і доходи вважається виконаним, якщо такий платник податку отримував доходи:

- від податкових агентів, які згідно з IV розділом ПКУ не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу;
- виключно від податкових агентів незалежно від виду та розміру нарахованого (виплаченого, наданого) доходу, крім випадків, прямо передбачених IV розділом ПКУ;
- від операцій продажу (обміну) майна, дарування, при нотаріальному посвідченні договорів, за якими був сплачений податок відповідно до IV розділу ПКУ;
- у вигляді об’єктів спадщини, які відповідно до цього розділу оподатковуються за нульовою ставкою податку та/або з яких сплачено податок. [3].

Декларація подається до контролюючого органу в один із таких способів на вибір платника податку:

1) особисто платником податку або уповноваженою на це особою;

2) надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;

3) засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законів щодо електронного документообігу та електронного цифрового підпису. [4].

Декларації відповідно до пункту 49.18 статті 49 глави 2 розділу II Кодексу подаються за звітний (податковий) період, що дорівнює:

1) календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб - до 01 травня року, що настає за звітним, крім випадків, передбачених розділом IV Кодексу;

2) календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб - підприємців - протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року;

3) календарному кварталу - протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу.

Якщо останній день строку подання декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем. [5].

Граничні строки сплати податкових зобов'язань, визначених у податковій декларації про майновий стан і доходи

Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку.

Передбачено, що фізична особа зобов'язана самостійно до 1 серпня року, що настає за звітним, сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданій нею податковій декларації про майновий стан і доходи.

Отже, граничні строки сплати податкових зобов'язань, зазначених у податковій декларації про майновий стан і доходи, поданої за результатами 2017 року:

- для фізичних осіб – підприємців (крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування) – 19 лютого 2018 року;
- для фізичних осіб, стосовно яких проведено державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи (крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування), – протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку подання декларації;

- для фізичних осіб, що не зареєстровані як фізичні особи – підприємці, та осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність – 31 липня 2018. [6].

Отже, декларування своїх доходів громадянами є важливою складовою сучасної держави. Нададаючи правдиву інформацію про свої статки, ми показуємо прозорість їх отримання та готовність сумлінно сплачувати податкові зобов'язання.

Отримуючи доходи не треба забувати повідомляти про це податкові органи. Повна та своєчасна сплата податків дозволяє дивитися з упевненістю у майбутнє країни. Якщо кожен буде сумлінно декларувати доходи та майно і сплачувати за ними податки – бюджет країни буде наповнений у повній мірі, а це запорука заможного життя громадян.

Список використаних джерел

1. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – Ст. 67.
2. Податковий кодекс України: закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – Ст 168, 170.
3. З початку 2018 року стартувала кампанія декларування громадянами доходів, одержаних у минулому році [Електронний ресурс] // Державна фіскальна служба України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/321752.html.
4. Способи подання податкової декларації про майновий стан і доходи [Електронний ресурс] // Територіальні органи ДФС у Київській області. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://kyivobl.sfs.gov.ua/deklaruvannya-dohodiv-gromadyan/informatsiyni-povidomlennya/327012.html.
5. Податковий кодекс України: закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – Ст 49.
6. Граничні строки сплати податкових зобов'язань, визначених у податковій декларації про майновий стан і доходи [Електронний ресурс] // Територіальні органи ДФС у м. Києві. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://kyiv.sfs.gov.ua/okremi-storinki/arhiv1/328537.html.

УДК 657

Рижа Т.В.
К.е.н. доцент, доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права

Рябцева В.О.
студентка 1 курсу магістратури факультету управління та економіки
Хмельницький університет управління та права

СВІТОВИЙ ДОСВІД СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Аналіз світового законодавства вказує на відсутність єдиного підходу до питання оподаткування сільськогосподарських кооперативів. Однак більшістю країн здійснюється фінансова підтримка кооперативів шляхом застосування пільгових кредитів і пільгового оподаткування [3, с. 100].

Підходи до оподаткування діяльності кооперативів у різних країнах умовно можна поділити на 3 групи (рис. 1).

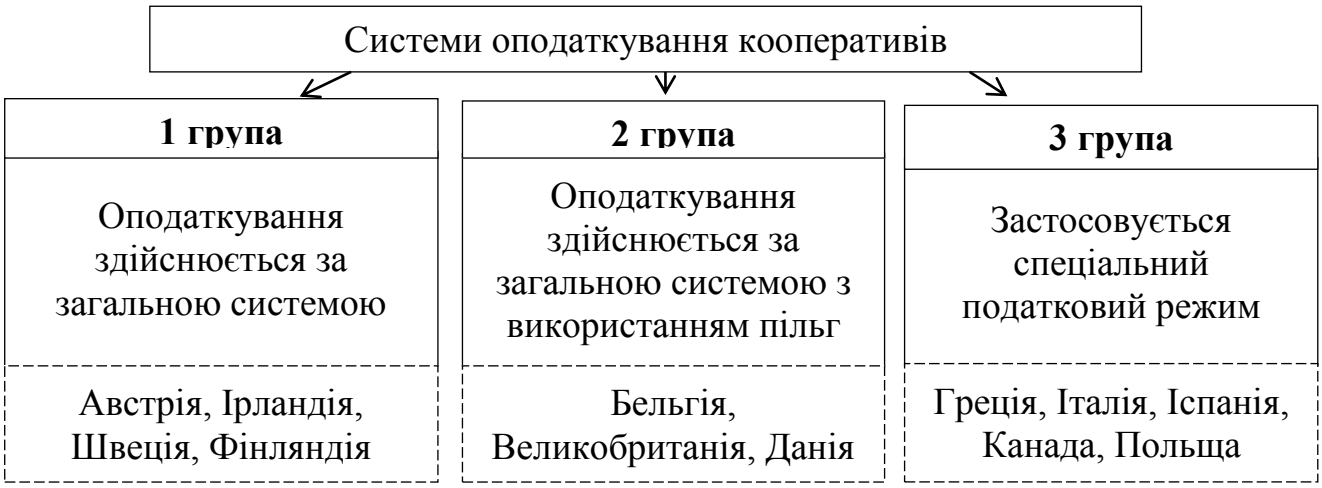

Рис. 1. Підходи до оподаткування діяльності кооперативів

Примітка. Систематизовано автором на основі [3, с. 100-101]

Проаналізуємо досвід використання цих підходів у зарубіжній практиці. Цікавим, на наш погляд, є досвід розвитку сільських територій в Австрії. Програма розвитку сільського господарства включає екологічно зорієнтоване сільське господарство; «довготривале» збереження цінних природних та

культурних ландшафтів, водних ресурсів. Основними положеннями програми є: підтримка сільських територій через субсидії; встановлення квоти на молоко та національний захист молочного ринку тощо [4].

У Німеччині аграрії поділені на три категорії в залежності від рівня доходу. Ті сільськогосподарські товаровиробники, чий дохід невисокий, платять самий низький сукупний податок, який розраховується виходячи з кількості гектарів землі в користуванні [8].

У Польщі законодавчо передбачена державна підтримка діяльності кооперативів, яка реалізується через: пільгові умови отримання інвестиційного кредиту; звільнення від оподаткування робіт з модернізації основних засобів, які перебувають у володінні групи понад 5 років з моменту їх реєстрації в органах місцевої влади [6, с. 17].

Практику міжнародного досвіду оподаткування кооперативів узагальнимо в табл. 1.

Таблиця 1

Міжнародний досвід оподаткування кооперативів

№	Країна	Практика оподаткування кооперативів
1.	Великобританія	Податкові пільги не надаються.
2.	Данія	Кооперативна ставка податку на прибуток становить 14,3%, тоді як для підприємств інших форм - 34%.
3.	Франція	Кооперативи повністю звільнені від податку на прибуток.
4.	Греція	Кооперативи оподатковуються у розмірі 35%, але їм надаються пільги при придбанні майна та створення підприємств. Інвестиції та членські внески до кооперативів не підлягають оподаткуванню.
5.	Іспанія	Застосовується знижена ставка податку на прибуток - 26% (для інших корпорацій - 35%); дивіденди звільнені від оподаткування, якщо їх сума не перевищує 15%.

Примітка. Джерело [5, с. 86].

Аграрний сектор є надзвичайно важливим для економіки та продовольчої безпеки України. Сьогодні він забезпечує 12% ВВП і близько 40% валютних надходжень від експорту. Це вимагає від Уряду підтримання ефективного функціонування цієї галузі [7].

В Україні спостерігається тенденція до поступового збільшення кількості сільськогосподарських кооперативів. Станом на 1 січня 2017 року їх було 2014 тоді, як на початок 2018 року в Україні їх уже налічується 2069 (996 виробничих і 1073 обслуговуючих). Тобто, на 55 кооперативів або на 3% більше [2].

У багатьох країнах, зокрема і в Україні кооперативи мають статус неприбуткових (non-profit) організацій, та діють із метою допомоги своїм членам у веденні їхнього селянського господарства.

Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» визначено, що кооперативи поділяються на такі типи: виробничі та обслуговуючі [5].

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, що не має на меті отримання прибутку, може бути зареєстрований як неприбуткова організація.

Що стосується оподаткування, то сільськогосподарський виробничий кооператив може обрати одну із трьох систем оподаткування (платник податку на прибуток); єдиний податок третьої групи (зі сплатою або без сплати ПДВ); єдиний податок четвертої групи. Сільгосппідприємство може самостійно обрати будь-яку з цих трьох систем оподаткування, якщо відповідатиме вимогам, встановленим для кожної з них Податковим кодексом [1].

Отже, більшість європейських країн активно використовують та підтримують різного роду кооперативи. Податкове навантаження на кооперативи багато в чому залежить від особливостей законодавства розвинених країн. Проте, проведене дослідження показало, що більшість країн використовують пільги для стимулювання функціонування та розвитку сільськогосподарських кооперативів.

Список використаних джерел

1. Агробізнес: обираємо систему оподаткування– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100005015-agrobiznes-obirayemo-sistemu-opodatkuvannya

2. В Україні зросла кількість фермерських господарств і кооперативів– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://agroportal.ua/ua/news/ukraina/v-ukraine-uvelichilos-chislo-fermerskikh-khozyaistv-i-kooperativov/

3. Гордієнко М.С. Зарубіжний досвід підтримки сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в контексті регіонального економічного розвитку /М.С. Гордієнко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2013. – 3. – С. 97-105.

4. Європейський досвід реформування аграрної економіки: можливості для України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///D:/e20160202.pdf

5. Корінець Р. Розвиток аграрної кооперації в Україні та Німеччині – аграрно-політичні пропозиції для України / Р. Корінець, Др. М. Гердс // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.apd-ukraine.de/images/APD_APR_05-2016_Genossenschaften_ukr.pdf

6. Манжура О.В. Аграрна кооперація: досвід Європейського союзу для України / А.В. Манжура // Управління розвитком. – 2015. - №1 (179). – С.15-20.

7. Розвиток фермерства та кооперації – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/rozvitok-fermerstva-ta-kooperaciyi

8. Як живеться фермеру в Європі? Пільги, кредити й нові ринки – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2320798-ak-zivetsa-fermeru-v-evropi-pilgi-krediti-j-novi-rinki.html

УДК 336.2

Стахиевич В. М.
м.э.н., ассистент кафедры
бухгалтерского учета, анализа и аудита
Полесский государственный университет

ПРОБЛЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Налоги являются важным и необходимым звеном экономических отношений в государстве, а также являются основным источником доходной части бюджетов всех уровней и эффективным инструментом государственного регулировании социально-экономических отношений.

Налоговые поступления формируют более 70% доходной части бюджета Республики Беларусь. В последнее время в стране немало сделано для совершенствования налоговой системы, с 2006 г. в Республике проводятся основные налоговые реформы.

Система налогов представляет собой основанную на предусмотренных налоговым законодательством принципах совокупность установленных законом налогов и сборов, взимаемых в бюджетную систему Республики Беларусь. Для Беларуси характерна двухуровневая система налогов:

- первый уровень: республиканские налоги и сборы;
- второй уровень: местные налоги и сборы.

В Беларуси существует общий порядок исчисления налогов и две системы налогообложения: общая и упрощенная (с уплатой НДС, без уплаты НДС).

Таким образом, юридическое лицо независимо от организационно-правовой формы может выбрать одну из двух систем налогообложения: общую или упрощенную.

В таблице 1 рассмотрим, какие налоги, и в каком размере платят юридические лица в Республике Беларусь.

Таблица 1 - Налоги с юридических лиц

Система налогообложения		Налоги и процентные ставки
Общая		-НДС - 20% -налог на прибыль - 18 % -страховые взносы - 34% -обязательное страхование - 0,6% -иные налоги (земельный налог, налог на недвижимость, экологический налог и т.д.)
Упрощённая	С уплатой НДС	-3% от выручки -НДС - 20%
	Без уплаты НДС	-5% от выручки

Примечание – Источник: собственная разработка [5].

Таким образом, если при осуществлении деятельности организации не предполагается значительная сумма затрат, численность работников не более 100 человек и размер выручки не превышает установленный лимит (115,98 тыс. р.), юридическому лицу выгодно применять упрощенную систему налогообложения.

Рассмотрим систему налогообложения в Западных странах. Так, в Европе достаточно сложно встретить, например, абсолютно стандартизированные механизмы налогообложения тех или иных видов доходов, не говоря уже о налоговых ставках и преференциальных режимах.

Поэтому разный уровень налоговой нагрузки, особенности местного законодательства заставляют бизнес предельно внимательно относиться к выбору страны для ведения бизнеса или проживания [2] .

Сравним в таблице 2 ставки трех основных налогов, которые уплачивают юридические лица в Республике Беларусь с налоговой системой в европейских странах.

Проанализировав таблицу 2 необходимо отметить, что среднее значение основной ставки налога на добавленную стоимость с организаций в Европе превышает показатель в Республике Беларусь и равняется 20-21%. С таким НДС работает бизнес в большинстве государств. Что касается системы расчета налога на прибыль в нашей стране, данный показатель лоялен по отношению к

налогоплательщику, взимается лишь 20% валовой прибыли. С другой стороны, существуют государства с более низкой эффективной ставкой, и с сильной системой контроля налогоплательщиков (например, США).

Таблица 2 – Ставки налогов с юридических лиц в европейски странах

Страна	Ставки налога на прибыль, %	Ставка НДС, %	Страховые взносы, %
Франция	33	20	15,5
Германия	30	19	19,3
Беларусь	18	20	34,6
Украина	18	20	22
Россия	18	20	30,2
США	15-35	18	7,6
Польша	19	23	16,9
Великобритания	20-45	20	10,4
Швеция	28	25	38

Примечание – Источник: собственная разработка [1,4].

Таким образом, можно сделать вывод, что в разрезе налога на добавленную стоимость и налога на прибыль организаций, Беларусь является привлекательной страной для инвестиций.

Согласно рейтингу налоговой нагрузки Paying Taxes 2018 из 190 стран Беларусь заняла 96-е место по удобству уплаты налогов, в то время как год назад - занимала 99-ю позицию, а в 2016 году - 63 позицию. Такой результат произошел, в основном за счет отмены отдельных налогов и внедрения электронных платежей.

Необходимо отметить, что Беларусь находится в списке стран с самым значительным снижением уровня налоговой нагрузки: со 137,3% в 2004 до нынешних 52,9% за период более чем за десять лет. За время в Беларуси сократилось число налоговых платежей — со 125 до 7, что также является одним из самых значительных сокращений в мире. Но, несмотря на это, налоговая нагрузка, приходящаяся на нашу страну, составляет более 50%, что свидетельствует об уровне налоговой нагрузки выше среднего.

Голландская аутсорсинговая компания TMF Group провела исследование о том, в каких странах бизнесу сложнее всего управляться с налогами и бухгалтерским учетом, в нем участвовало 94 государства из Европы, Азии, Северной и Южной Америки.

В результате исследования Беларусь заняла 16-е место по сложности налоговых и бухгалтерских правил. Это худший результат среди наших соседей. Ближе всех к нам Латвия - на 36-й позиции, Россия – на 53-й строчке, а лучше всех дела оказались у Украины– 72-я позиция.

Таким образом, подводя итог необходимо отметить, что налоговая система Республики Беларусь является сложной и негибкой. Причиной тому - постоянно меняющееся налоговое законодательство. Каждый год субъектам хозяйствования приходится подстраиваться под новые правила, даже если изменения и незначительны. В результате сложной налоговой системы возникает теневая экономика, доля которой, на сегодняшний день составляет 32,4% ВВП, где в свою очередь возникает много преград и барьеров. Бизнесу должно быть удобно и комфортно платить налоги, а не думать о том, сколько времени и денег нужно на это выделить.

Список использованных источников:

1. Как платят страховые взносы за рубежом [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.rbc.ru/photoreport/ Дата доступа: 08.05.2018
2. Налоговые системы в странах Евросоюза [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://worldtaxes.ru/nalogi-v-evrope/ Дата доступа: 02.05.2018
3. Налоговый кодекс Республики Беларусь от 29.12.2009 № 71-З (с изм. и доп. 09.01.2017 г. №15-З), // КонсультантПлюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО ”ЮрСпектр“. – Минск, 2018
4. НДС в Европе рубежом [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://immigrantinvest.com/blog/vat-in-europe/ Дата доступа: 11.05.2018
5. Система налогообложения в Республики Беларусь [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://pravocom.by/staiy/sistemy-nalogooblozheniya-v-rb/ Дата доступа: 30.04.2018

УДК 336.2

Тимошенко О.В.,
к.е.н., доцент кафедри
фінансів та банківської справи
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»

Патанер В.А.,
студентка гр. ФК-52
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»

ДІАГНОСТИКА ФІСКАЛЬНОГО АСПЕКТУ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Основою місцевих фінансових ресурсів є місцеві бюджети, тому в сучасних умовах надзвичайно важливого значення набуває обсяг і склад їх дохідної частини. Структура доходів місцевих бюджетів має відображати баланс самодостатності органів місцевого самоврядування та їх фінансової залежності від держави. Практика свідчить про недостатність дохідної бази місцевих бюджетів для забезпечення виконання функцій, покладених на місцеве самоврядування, тому питання фіскальної ефективності податків на майно при формуванні доходів місцевих бюджетів є на сьогодні актуальним.

Як свідчать дані, що наведені в табл. 1, майнові податки не займають суттєвого місця в загальній сумі доходів місцевих бюджетів: протягом 2008–2016 рр. вони складали від 5,4 до 7,4 %.

Таблиця 1 – Динаміка надходжень майнових податків до місцевих бюджетів України за 2008-2016 роки

Показник	Роки								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Доходи місцевих бюджетів з урахуванням міжбюджетних трансфертів, млрд. грн.	137,4	134,5	159,4	181,5	225,3	221,0	231,7	294,4	366,0
Обсяг міжбюджетних трансфертів, млрд. грн.	63,6	63,5	78,9	94,9	124,4	115,8	130,6	174,0	195,4

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Податкові надходження, усього, млрд. грн.	59,3	59,2	67,6	73,1	85,8	91,2	87,3	98,2	146,9
Майнові податки, млрд. грн.	8,2	9,9	11,0	11,4	13,3	13,4	12,5	16,0	24,9
Частка майнових податків у доходах місцевих бюджетів, %	6,0	7,4	6,9	6,3	5,9	6,1	5,4	5,4	6,8
Частка майнових податків у податкових надходженнях місцевих бюджетів, %	13,9	16,7	16,3	15,5	15,4	14,7	14,3	16,3	16,9

Джерело: складено на основі даних [1; 2; 3]

Як бачимо, надходження майнових податків до місцевих бюджетів України має тенденцію до зростання. За період аналізу з 2008 р. по 2016 р. їх обсяг зріс в 3 рази, що пояснюється змінами у бюджетно-податковому законодавстві, зокрема, заміною податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, комплексним податком на майно в 2015 р.

У цілому, незважаючи на високі темпи зростання абсолютних сум надходжень майнових податків, їх питома вага у податкових надходженнях місцевих бюджетів протягом 2008-2016 рр. мала різнонаправлені тенденції, демонструючи як зростання, так і зниження. Але, коливаючись в межах 14,3-16,9 % [2; 3], питома вага майнових податків залишається занадто малою в порівнянні з практикою, що склалася в країнах з розвиненим місцевим самоврядуванням.

Основну частку майнових податків складає плата за землю. З цього джерела у 2016 році до місцевих бюджетів України надійшло 23,3 млрд грн., що на 57,3 % [2; 3] більше за відповідний показник минулого року. Одним із чинників такого збільшення було проведення грошової оцінки земель за введеними новими коефіцієнтами, зокрема у м. Києві. Також варто зазначити,

що у 2016 році продовжилася тенденція до скорочення частки орендної плати за землю та відповідного збільшення частки земельного податку.

При справлянні плати за землю, здавалося б, не повинно існувати можливості ухилення від сплати, оскільки земельну ділянку не можна сховати, і як об'єкт оподаткування вона порівняно легко піддається чіткому обліку. Однак можна констатувати, що стан обліку земель, який існує сьогодні в Україні, ведення земельно-кадастрової документації, дані якої є підставою для нарахування земельного податку, незавершення інвентаризації земель, часткова відсутність документів на право власності чи користування землею суттєво ускладнюють порядок обчислення та сплати плати за землю.

Ще одним джерелом формування доходів місцевих бюджетів серед майнових податків є відносно новий для України податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Проте підвищення його фіскальної ролі у формуванні податкових надходжень відбулося лише з 2015 року у зв'язку з розширенням бази справляння податку за рахунок включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна. Результати справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки свідчать про позитивні зміни реформування системи оподаткування майна в Україні, так як основні надходження щодо цього джерела у 2016 році – це саме податок з власників об'єктів нежитлової нерухомості 1152,5 млн. грн. або 91,1% [2; 3]. Проте, незважаючи на розширення бази оподаткування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, частка податку є вкрай незначною і складає у 2016 р. лише 0,83%, щоб вести мову про його суттєвий фіскальний вплив на формування доходів місцевих бюджетів.

За період дослідження механізм стягнення транспортного податку в Україні зазнавав суттєвих змін. Податок із власників транспортних засобів до 2015 року зараховувався у спеціальний фонд місцевих бюджетів і був визначальним джерелом фінансування дорожніх робіт. Протягом 2011–2015 рр. відмічена тенденція до збільшення надходжень від цього виду податків як в номінальних величинах, так і його частки у податкових доходах (рис. 1). Проте

у 2016 р. обсяг надходження транспортного податку зменшився в 1,7 рази [2; 3] порівняно з попереднім періодом. Також варто відмітити, що частка транспортного податку у податкових надходженнях місцевих бюджетів має тенденцію до постійного зменшення, зокрема у 2016 р. вона знизилася до рівня 0,14 %. Отже, запровадження стягнення транспортного податку (своєрідного податку на розкіш) у 2015 році поки не сприяло суттєвому збільшенню надходжень до місцевих бюджетів.

Результати проведеного дослідження показали, що в Україні, навіть з урахуванням останніх законодавчих змін, потенціал майнових податків у частині формування місцевих бюджетів майже не використовується. Діючий в країні порядок справляння майнових податків призводить до того, що їх питома вага в загальній сумі доходів не перевищувала 8 %, що значно нижче, ніж рівень, характерний для податкових систем розвинених країн світу. Недоліки діючого порядку справляння майнових податків проявляються передусім в порядку визначення об'єкта та бази оподаткування, прив'язування податкових зобов'язань до умовної нормативної оцінки або до мінімальної заробітної плати, яка не має жодного відношення до вартості об'єкта нерухомості. Окреслення виявлених проблем у механізмах справляння майнових податків в Україні викликає необхідність їх вдосконалення для посилення ролі такого майнового оподаткування в податковій системі держави.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу : http:// www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрана.

2. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua – *Назва з екрана.*

3. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/. – Назва з екрана.

УДК 336.225.673

Ткачук І.М.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Луцький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

У сьогоденні контроль розглядається в якості однієї з форм управлінської діяльності, тобто як самостійна функція управління, що має цільову спрямованість та певний зміст. Не є виключенням в даному випадку і податковий контроль, який здійснюється Державною фіскальною службою України (ДФСУ).

Значимість податкового контролю безперечна, і полягає як стверджують Бахаревої Т.В. та Докальскої В.К., в досягненні впорядкованості податкових відносин, перевірки дотримання платником податків законодавства про податки і збори, виявлення допущених правопорушень [1].

Головне призначення податкового контролю, як однієї з важливих функцій державного управління, вивчати та виявляти фактичний стан справ, з метою визначення обґрунтованості прийнятих управлінських рішень в інтересах держави, суб’єктів господарювання та суспільства. При цьому, необхідність формування ефективної методики податкового контролю діяльності суб’єктів господарювання є важливою складовою успішного функціонування вітчизняної податкової системи.

В процесі здійснення податкового контролю широко застосовуються методичні прийоми документального і фактичного контролю. Зокрема, правильний підбір методичних прийомів контролю впливає на якість і ефективність його результатів. Так, при комплексній перевірці фінансово-господарської діяльності суб’єктів господарювання, яку проводять органи Державної фіскальної служби, при дослідженні значного обсягу інформації (внутрішньої, зовнішньої), використовують нормативно-правову перевірку,

інвентаризацію, зустрічні перевірки, перевірку арифметичних розрахунків, формальну перевірку та ін.

Актуальною є думка Шевчук О.А. про те, що удосконалення процедур планування контрольної роботи зумовило активне включення у цей процес методів інтелектуального аналізу даних про платника податків, які має податковий орган. Інтелектуальний аналіз полягає в автоматизованому пошуку певних закономірностей в інформаційних базах даних податкових органів про діяльність суб'єктів господарювання і використання отриманих результатів для виявлення ознак податкових правопорушень [2].

На практиці, не приділення значної уваги до вибору методичних прийомів податкового контролю діяльності суб'єктів господарювання призводить до необхідності проведення повторної перевірки, а також неналежного виявлення порушень і зловживань. Тобто, перш ніж обирати методичний прийом контролю, варто пересвідчитись в тому, що саме даний прийом відповідає усім умовам і завданням перевірки, які стоять перед спеціалістом ДФСУ.

Підґрунтям для створення та функціонування ефективної й раціональної методики проведення податкового контролю є визначення етапів його реалізації. Наявність взаємозв'язку методичних прийомів контролю, проведення їх різними посадовими особами у чітко визначеному часовому просторі визначають послідовність податкового контролю діяльності суб'єктів господарювання:

І. Організаційний (планування контролю; ознайомлення із нормативно-правовою базою контролю; затвердження програми та визначення методики контролю; формування робочої (контрольної) групи та визначення функцій і повноважень контролерів; створення розпорядчого документу на проведення контролю; визначення послідовності та термінів проведення контролю).

ІІ. Документально-аналітичний (ознайомлення з матеріалами попередніх перевірок; перевірка законності та правильності господарських операцій; перевірка документації підприємства, що відображає господарські операції; складання порівняльних відомостей по виявлених розбіжностях; отримання

пояснень від відповідальних осіб).

III. Узагальнюючий (визначення кінцевих результатів контролю; відображення результатів перевірки; оформлення узагальнюючих документів).

IV. Результативний (розробка заходів щодо усунення порушень і їх наслідків; контроль за виконанням прийнятих рішень; розробка заходів, які унеможливлюють повторення порушень).

Підсумовуючи вище зазначене варто зауважити, що податки є один з найдавніших і найголовніших економічних інструментів в суспільстві, які використовувалися і використовуються як основне джерело наповнення державного бюджету. Важливою умовою функціонування податкової системи є здійснення дієвого податкового контролю.

Ефективне формування складових параметрів контролю та їх деталізація в конкретних умовах є одним з найважливіших завдань вдосконалення методики контролю діяльності суб'єктів господарювання. Зокрема, суб'єктам податкового контролю необхідно вирішувати найважливіші завдання стосовно сприяння реалізації єдиної програми заходів, яка може бути виконана лише в умовах ефективного застосування інноваційних форм і методів контролю. Варто зауважити, що особливо важливо у сьогодні, щоб удосконалення методики податкового контролю діяльності суб'єктів господарювання ґрунтувалось на науково-обґрунтованих практичних і методичних рекомендація, вироблених на основі узагальнення позитивного вітчизняного та світового досвіду.

Список використаних джерел

1. Бахарева Т.В. Налоговый контроль как основной элемент системы налогового администрирования / Т.В. Бахарева, В.К. Докальская // Молодой ученый. – 2015. – №24. – С. 378-380

2. Шевчук О.А. Форми та методи податкового контролю: світовий досвід та українська практика / О. А. Шевчук // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 1-2(1). – С. 73-76

УДК 336.2

Турай Д.М.
студентка 3 курсу
економічного факультету
ХНУ імені В.Н. Каразіна

Пономарьова Т.В.
к.е.н., доцент кафедри
статистики, обліку та аудиту
ХНУ імені В.Н. Каразіна

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Для кожної країни історія та розвиток податкової системи приводить до пошуків оптимального оподаткування, яке буде задовольняти інтереси не тільки органів державної влади, а й суб'єктів підприємницької діяльності, а також членів суспільства.

Безперечно, податкова система впливає на розвиток будь-якої галузі економіки і в нашій державі вона має важливе значення та має потребу державної підтримки.

На законодавчому рівні поняття «суб'єкт господарювання» встановлено у Господарчому кодексі України. Так, згідно ст. 55, суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [1].

Тобто, учасниками господарських відносин взаємодіють між собою з метою отримання прибутку для забезпечення свого стійкого положення на ринку товарів чи послуг та впевненості в їх попиті. Їх права та обов'язки регулюються Господарським кодексом, а обов'язки щодо сплати податків Податковим кодексом України, який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків та зборів. [2]

Податкова система в Україні має головний вплив на утворення дохідної частини бюджетів всіх рівнів. Оподаткування являється державним впливом на діяльність всіх суб'єктів господарювання, тому від його ефективного функціонування залежить продуктивність соціально-економічних перетворень у країні. На жаль, з моменту проголошення незалежності України, і по сьогоднішній день численні щорічні реформи у сфері оподаткування не дали уникнення основних проблем в сфері справляння податків. Головними з яких так і залишаються:

- великі масштаби тіньової економіки;
- ухилення суб'єктів господарювання від сплати податків;
- складні податкові процедури, які займають багато часу та потребують повних знань в сфері оподаткування;
- нестабільність податкового законодавства, що знижує економічну активність суб'єктів господарювання і, як наслідок, має негативний вплив на фіскальну достатність держави. [3]

Таким чином, система адміністрування податків є неефективною та надмірно витратною для держави на даному етапі розвитку. Для її удосконалення та ефективності є необхідним застосування позитивного зарубіжного досвіду. Дослідження цих проблем та напрямків вдосконалення оподаткування діяльності суб'єктів господарювання висвітлено в статтях сучасних науковців, таких як: Акімова Л.М., Лисачок А.В., Донських Н. О., Єрмоленко О.В., Ірина Блага, Юліна-Оксана Притула.

Для успішного оподаткування діяльності суб'єктів господарювання необхідно розробити ефективну законодавчу базу регулювання. Держава повинна розробити гнучку систему оподаткування підприємців з метою створення сприятливих умов для отримання ними стабільного прибутку.

Окремо слід зазначити шляхи удосконалення оподаткування діяльності суб'єктів саме малого підприємництва, а саме:

- враховуючи економічний розвиток нашої держави треба проводити таку податкову систему, яка призведе до збільшення показників річного обороту

суб'єктів господарювання, тобто виведення його з «тіні», і, як наслідок, більшого поповнення бюджету. Але це можливо лише за умови приведення ставок податків до рівня, що буде оптимальним для ведення бізнесу та забезпечить його стабільність.

- необхідно переглянути спрощену систему оподаткування та прийняти міри щодо спрощення обліку звітності платників, яка буде доступною для розуміння та не займатиме багато часу суб'єкта господарювання, щоб він міг більше уваги приділяти удосконаленню свого бізнесу та збільшенню прибутку. За умови стабільності це також важливий вплив на збільшення надходження податків

- переглянути мінімальні строки амортизації відповідно до чинного ПКУ і можливість запровадження скороченої амортизації основних засобів групи 4 з метою виробничого оновлення підприємств, що сприятиме покращенню інвестиційної діяльності

Можна зробити висновок розвиток та ефективне оподаткування діяльності суб'єктів господарювання є досить тривалим процесом, який повинен здійснюватися з урахуванням економічного та правового становища країни, існуючих проблем, що перешкоджають діяльності підприємств.

Отже, головною метою реформ у сфері оподаткування, повинно бути створення передумов для економічного зростання. Але, регулювання сучасних економічних відносин в Україні потребує гнучкої податкової політики держави, яка дала б можливість оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами підприємництва. Для створення оптимальної системи оподаткування необхідно керуватися такими основними принципами, як соціальна справедливість, економічна ефективність, стабільність та гнучкість.

Таким чином, перспективами для подальших позитивних змін в системі оподаткування є вживання заходів реформування податкової політики України, щодо зниження рівня податкового навантаження, спрощення процедур адміністрування податків та вдосконалення механізму податкового контролю.

Список використаної літератури:

1. *Господарський кодекс* України від 16.01.2003 № 436-IV //. Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 2003 р. – №18, №19–20, №21–22, – ст. 55. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15.

2. *Податковий кодекс України* від *02.12.2010 № 2755-VI* (із *змінами* та*доповненнями*) //*Відомості Верховної Ради України* (*ВВР*), *2011*, *N 13-14*, *№ 15-16*, *№ 17*,*ст.112* [*Електронний ресурс*] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

3. Податкова реформа 2016-фіскальна лібералізація // Комітет верховної Ради України з питань податкової та митної політики [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://fortetsya.org.ua/projects/vrprojects/10782-2015-10-19-07-28-42/

4. Шолота М. Г. Недоліки та шляхи вдосконалення оподаткування господарської діяльності в Україні [Електронний ресурс] / М. Г. Шолота – Режим доступу до ресурсу: http://intkonf.org/sholota-mg-nedoliki-ta-shlyahi-vdoskonalennya-opodatkuvannya-gospodarskoyi-diyalnosti-v-ukrayini/.

5. Юліана-Оксана Притула. Оподаткування в Україні: Тенденції та проблеми розвитку [Електронний ресурс] / Юліана-Оксана Притула – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/4649/1/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%BB%D0%B0.pdf.

УДК 336.2

Чопенко Т.М.
Науковий керівник: к.е.н. Белей С.І.
Чернівецький національний
університет ім. Ю.Федьковича

НАПРЯМКИ УКРАЇНСЬКОГО ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗМІН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Оподаткування підприємств країни є практичним інструментом перерозподілу доходів потенційних платників податків. Система оподаткування дає уяву про ефективність функціонування всієї економічної системи. Для української економіки, що переживає нелегкі часи вкрай, важливим є налагодження діючої податкової системи.

Проблематикою оптимізації системи оподаткування в Україні з урахуванням напрацювань розвинутих країн є предметом дослідження таких вчених як В.Л. Андрущенко, Н.В. Жмурко, Парфенюк І. П., Н.М. Крючкова та багато інших вчених [1; 2; 3].

Діюча податкова система не відповідає сучасним викликам, саме тому виникає доцільність аналізу поточної податкової системи та виявлення її тенденцій.

У жовтні 2017 року на саміті ЄС піднімалися питання адекватності діючих податкових систем Євросоюзу, які поряд з українською є застарілими. Адже в епоху цифрових технологій традиційна податкова система не працює адекватно, тому потрібно шукати нові варіанти.

На сьогодні можна виділили п'ять трендів, які спостерігаються в світі і впливають на майбутнє системи оподаткування:

– збільшення дисбалансу доходів у бідних і багатих;
– впровадження нових технологій;
– старіння населення;
– зростання недовіри суспільства до корпоративних і державних інституцій;
– популізм у прийнятті державних рішень [4].

Прогнозується, що Україна буде залучена до цих процесів, особливо, враховуючи інтеграцію в Європу. Тому доцільним буде аналіз того, як вище наведені фактори вплинуть на ситуацію в Україні.

Очікується, що розрив між доходами бідних і багатих людей в світі буде збільшуватися. Це означає нівелювання середнього класу, який зазвичай є основним джерелом податків до бюджетів. Буде менше податкових надходжень як з доходів, так і зі споживчих послуг. В результаті багатший клас змусять платити більше, наприклад, за рахунок оподаткування надприбутків. В Україні довгий час обговорюється питання диференційованого доходу. Наприклад, уже стягується додатковий податок на нерухомість в розмірі 25 тис. грн. за квартири площею більше 300 м^2 і будинки більше 500 м^2 [5]. Надприбутки можна оподатковувати по-різному. Міжнародні дослідження і рейтинги говорять про те, що в Україні податки в середньому нижче світового і європейського рівня. Наприклад, в Україні питома вага податкових надходжень у ВВП (разом з ЄСВ) в 2016 році склала 33,4%, що нижче середнього рівня країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку [6]. Податкове навантаження лягає на плечі сумлінних платників, коли інші вирішують не сплачувати їх шляхом ухилення. Тому слід очікувати, що держава більше не зможе миритися з наявністю шляхів уникнення сплати податків і почне розширювати базу оподаткування шляхом подальшого скасування пільг і преференційних режимів.

Другим важливим прискорювачем змін стане розвиток цифрових технологій. Це змінить як бізнес-моделі підприємств, так і податкову систему. Уже закладається основа введення «податку на роботів». Відповідно, будуть з'являтися і нові технології контролю і збору податків. Наприклад, в Естонії було проведено експеримент з компанією Uber, що займається перевезеннями пасажирів. Держава приблизно підрахувала, скільки у вартості поїздки становить прибуток компанії-перевізника. Експеримент зводиться до того, що в момент списання грошей з карти на користь Uber, частина грошей автоматично перераховується відразу в бюджет [6]. Здавалося б, бізнес може бути

незадоволений, так як його розрахунки можуть розходитися з даними держави, але ці проблеми вирішує комп'ютер, який обчислює прибуток і податок з неї. Компанія надає податкову звітність, і система автоматично здійснює перерахунок сплаченого податку. При необхідності повертає переплачені кошти . ПДВ стягується з операцій, які оплачуються грошима, тож це може спричинити проблеми, коли масово почнуть застосовувати в розрахунках Bitcoin, який не емітується державою. І ці кошти держава не зможе відстежувати.

Довіра суспільства не тільки до державних інституцій, а також і до корпорацій падає, в тому числі в Україні, де чекають реальних результатів боротьби з корупцією. Суспільство вимагає прозорості в роботі державних корпорацій і держзакупівель, в структурах приватних холдингових компаній, в тому числі їх кінцевих власників.

Старіння населення збільшує кількість пенсіонерів, а це означає, що потрібно буде більше коштів витрачати на соціальну допомогу. Це може призвести до зміни структури галузей економіки, особливо сфери послуг. А податкові служби можуть зробити висновки, що обсяг зібраних податків не зможе покрити зростаючі соціальні витрати. Тож податкова система буде змінюватися.

До того ж слід враховувати і популізм влади. У всьому світі посилюються націоналістичні настрої, що призведе до закриття кордонів, економіки країн можуть замкнуться. В Україні активно просувається пакет законопроектів під спільною ініціативою «Купуй українське, плати українцям!». Також пропонується віддавати пріоритет українським компаніям при проведенні держзакупівель. Може спостерігатися відтік прямих іноземних інвестицій. В такому разі транснаціональні корпорації будуть платити більше податків. Щоб змусити бізнес перенести своє виробництво в ту чи іншу країну держави будуть вводити податкові стимули.

Отже, у зв’язку з швидкозмінним середовищем: розривом між доходами бідних та багатих, впровадженням нових технологій, старінням населення,

зростанням недовіри до державних інституцій та популізмом у прийнятті державних рішень будуть доречними докорінні зміни податкової системи як України, так і інших розвинених країн європейського простору.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Л. Податкові важелі та стимули розвитку господарських систем (теоретичні засади та практика використання) / В. Л. Андрущенко, В. М. Мельник – Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 2006. – 210 с.
2. Жмурко Н. В., Парфенюк І. П. Зарубіжний досвід країн європейського союзу у сфері удосконалення системи оподаткування та доцільність його застосування в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.3.
3. Крючкова Н. М. Податкова політика у системі макроекономічного регулювання / Н. М. Крючкова – Одеса: «Астропринт», 2011. – 174 с – Одеса: «Астропринт», 2011. – 174 с.
4. PwC Україна: аудиторські, податкові, юридичні та консалтингові послуги [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.pwc.com/ua/uk/services/tax.html
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Редакція від 19.04.2018 № 2755-VI – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
6. Новые схемы и технологии: как изменится налогообложение в ближайшие 5 лет [Електронний ресурс] // Український бізнес-ресурс. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://goo.gl/teBsUQ

УДК 336.2

Яресько В.І.
студентка 3 курсу
економічного факультету
ХНУ імені В.Н. Каразіна

Пономарьова Т.В.
к.е.н., доцент кафедри
статистики, обліку та аудиту
ХНУ імені В.Н. Каразіна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

В наш час причиною неможливості на високому рівні виконувати свої фіскальні функції без виявлення та аналізу існуючих проблем і здійснення відповідних заходів щодо вдосконалення усієї системи управління є недостатньо ефективний вплив існуючої податкової системи на економічне середовище країни. Безперечно, відбувається постійне коригування податкового законодавства України, але, по суті, ці дії тільки ускладнюють і без того скрутне становище. Тож, для вирішення існуючих проблем у сфері оподаткування необхідно робити зважені та послідовні кроки на шляху до вдосконалення податкової системи.

На сьогоднішній день податок на доходи фізичних осіб є основним податком, що сплачують фізичні особи, займає друге місце серед податкових надходжень Зведеного бюджету і станом на 31 березня 2018 року складає 22% серед усіх податкових надходжень**,** отже є однією з головних складових наповнення державного бюджету [4], а ще у 90-ті роки XX століття через недосконалу конструкцію фіскального механізму, відносно невисокий рівень доходів та недовіру громадян до держави не сприймався населенням країни як важливий податок [1].

У контексті Податкового кодексу сумнівним є визначення можливості отримання податкової знижки, яка надається після подання до податкового органу річної декларації. Такий механізм не можна назвати вдалим, адже він

перевантажує як податківців, так і фізичних осіб. До того ж причиною недовіри громадян країни до державної фіскальної служби слугує те, що населення не має можливості вчасно отримати суми повернення податку, які їм належать, через брак коштів на початок року у місцевих бюджетах [2].

Також є проблема, що стосується прав користування соціальною пільгою, а саме їх обмеження. Відповідно до чинного законодавства місячний дохід платника, який бажає скористатися пільгою, не повинен перевищувати розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня року, в якому пільга застосовується, помноженого на коефіцієнт 1,4 та округленої до найближчих 10 гривень - на сьогодні така сума місячного доходу становить 2470 гривень, причому, ПСП не застосовується : ● до доходів самозайнятої особи від провадження підприємницької діяльності; ●до винагороди, виплаченого на підставі цивільно-правового договору за виконані роботи та надані послуги; ● до зарплати, якщо вона отримана одночасно з доходами у вигляді стипендії, грошового чи майнового (речового) забезпечення, виплаченого з бюджету [2]. Саме цим можна пояснити обмеженість прав користування податковою соціальною пільгою. Важко не погодитися з тим, що в наш час громадянину України доволі важко прожити в місяць на 1990 гривень, якщо отримувати як мінімум 2471 грн заробітної плати і при цьому у повній мірі сплачувати податки (у даному випадку 481,85 грн). Тож для більш комфортного життя українців доречно було б переглянути максимальну межу місячного доходу, на який можна було б нараховувати ПСП.

До основних проблем адміністрування податку з доходів фізичних осіб можна віднести:

● недостатню наповненість місцевих бюджетів, хоча 60% ПДФО направлені саме туди. За допомогою місцевих бюджетів вирішуються важливі питання економічного розвитку усієї країни безпосередньо. Як один із варіантів збільшення наповнюваності місцевих бюджетів ефективним було б надання можливості органам місцевого самоврядування застосовувати місцеві надбавки до ПДФО, а також необхідно здійснювати певні практичні заходи з боку

держави, що стосуються розвитку місцевого оподаткування та введення в дію конкретних норм законодавства, які сприятимуть фінансовому розвитку регіонів;

● безпосередньо, органи місцевого самоврядування не мають змоги вирішувати вагомі соціально-економічні питання, а от самі законотворці не завжди зважають на можливості та потреби громадян - не всі законодавчі рішення, положення та пропозиції мають «право на життя», адже вони в повній мірі не вирішують нагальних проблем, не є дуже дієвими для поліпшення життя українців;

● для того, щоб сплачувати меншу суму податку громадяни можуть навмисно занижувати свій оподатковуваний дохід, тобто не офіційно працевлаштовуватись на роботу та отримувати заробітну плату «в конвертах» (ця проблема стосується безпосередньо і роботодавців, які в свою чергу такими діями намагаються занизити базу нарахування ЄСВ).

Загалом, наявні проблеми у процедурі справляння ПДФО говорять про його не зовсім досконалу організацію, не результативність адміністрування, через низьку платоспроможність (рівень доходів) населення не має можливості сплачувати податок.

Для того, щоб контролювати вчасну сплату податку з доходів фізичних осіб в Україні функціонує відповідний електронний ресурс – Державний реєстр фізичних осіб – платників податків, у якому ведеться єдиний державний облік фізичних осіб, які повинні сплачувати цей податок, відповідно до податкового законодавства [2, 3].

Щоб мінімізувати спроби громадян уникати від сплати ПДФО – необхідно запроваджувати заходи для посилення ефективності податкового контролю та розглянути можливість зменшення податкового навантаження для населення, що має низький рівень доходів і ,навпаки, підвищити для заможних.

Необхідно розглянути можливість легалізації доходів, що отримують громадяни від тіньової економічної діяльності та застосувати комбінації стосовно використання ПДФО, тобто для кожного виду доходів потрібно

застосовувати індивідуальний механізм оподаткування, який враховує особливості їх отримання, вагомість для платника та трудомісткість адміністрування.

Головним завданням перед державою повинно бути підвищення загального рівня добробуту населення, це сприятиме підвищенню суспільного рівня податкової культури та дасть змогу забезпечити потреби як населення, так і держави вцілому.

Список використаних джерел

1. Мельник В. М. Фіскальна ефективність податку з доходів фізичних осіб в Україні: можливості зростання / В. М. Мельник // Фінанси України. – 2007. – № 12. – С. 38–41.

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

3. Цимбалюк. І. О. Значення податку на доходи фізичних осіб у системі територіальних фінансів / І. О. Цимбалюк // Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. — 2013. — Вип. 1. — С. 204—212.

4. Ціна держави. Бюджет України. Доходи [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://cost.ua/budget/revenue/#1

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Секція 4
Економіко-теоретичні аспекти розвитку фінансово-кредитних систем

24-25 травня 2018 р.

м. Хмельницький

УДК 336.572/.576 **Belovetskaya A.N., Smekhovich E.I.,**
3rd year students
Scientific adviser: candidate of economic sciences,
associate professor ***L.A. Izotova***
Higher educational institution
"Polessky State University", Pinsk, Belarus

ANALYSIS OF PENSION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF BELARUS

At the moment the Republic of Belarus has a distribution pension system. The aging of the population is also observed from year to year. In the Republic of Belarus necessary measures have already been taken to reduce the burden on the pension system by adopting the Decree of the President of the Republic of Belarus of 11 April 2016 No. 137 "On improving pension system". According to this decree, the general age of retirement is increasing by 6 months each year until the age reaches 63 years for men and 58 years for women [1].

The number of pensioners has increased by 7% during the period from 2012 to 2016. Nowadays the ratio of working population and pensioners remains at a very low level - 2.4 working person per one pensioner.

For 5 years life expectancy at birth for men has increased by 2.3 year and in 2016 it was 68.9 years old, and for women increased by 1.4 year and in 2016 it was 79 years old. The life expectancy at birth in 2016 is greater for women than for men by 10.1 years old. The life expectancy of the population is growing from year to year as a result of improving health care and the creation of comfortable working conditions.

There is a significant decrease in the number of people who died in the Republic of Belarus. In 2016, compared with 2012, the number of deaths decreased by 5.6%. There is also an increase in the number of births in 2016 compared with 2012 by 1.6%. In 2016, the natural increase in the population was -1.6, and in 2012 it was -10.6. The birth rate is at a sufficiently low level, which cannot provide the necessary level of reproduction of the population [3].

Table 2.2 - Number of pensioners (2012-2016 / thousand people).

Indicators	2012	2013	2014	2015	2016
Total pensioners, receiving pensions:	2512	2 537	2 560	2 593	2619
according to age	2035	2 062	2 092	2 126	2158
according to disability	270	270	267	266	262
in cases of loss of breadwinner	115	108	101	97	94
on the basis of career length	32	34	35	37	38

Note - Source: [3]

The number of pensioners increases every year, this is due to the increase in life expectancy. In 2016, compared with 2012, the number of pensioners increased by 4.2%. In 2016, the largest share of payments to pensioners were payments done according to age and comprised 83%, and the smallest one were pensions which were paid on the basis of career length and comprised 1%.

Every year the number of pensioners who continue to work is increasing. In 2016, compared with 2012, the number of working pensioners increased by 13.5%. In 2016 more than 39 percent of pensioners worked. Working pensioners worsen the situation on the labor market, preventing young professionals. According to the World Bank, assuming the permanent fertility level, in 2050 the number of pensioners in our country may exceed the number of working citizens.

The President of the Republic of Belarus signed Decree No. 364 "On raising pensions" on 13 October 2016. As a result of the recalculation since December 2016, labor pensions have increased in average by 5%. The average pension was 298.19 rubles in 2016. Supplements to pensions according to age, on the basis of career length, in cases of loss of breadwinner were 43.88 rubles. The average size of the assigned labor pensions increased by 2015 in comparison with 2012 by 48.6%, and the size of social pensions increased by 72.6%. With an increase in the average monthly salary, there is a proportional increase in the total amount of the pension.

Thus, it can be concluded from the research that the demographic situation in the country is one of the main problems. Life expectancy is growing and the number

of retired people who continue working is also increasing. Undoubtedly, the existing pension system needs to be transformed and adapted to changing conditions of pension system functioning. The "soft" version (58/63) of increasing the retirement age, established by Decree № 137, is likely to have to be revised, because it will solve the problem only until 2023. According to the Institute of Economics of the National Academy of Sciences of The Republic of Belarus, even the equalization of the retirement age to 60 years for both men and women will only postpone the problem at least for 10 years.

At the moment, the Ministry has already developed a new concept of pensions, based on the principle of solidarity of generations. This concept calls for the formation of a three-tier pension system. The first level is social pensions, which are guaranteed by the state. The second level - pension savings funds – includes independent organizations, which get payments to its budgets from the state and private individuals. The third level is made up of money that a person decides to put to his pension account to accumulate the third part of the future pension.

As a result, when a retirement age comes, a citizen receives a pension of the first level and the second level. And if he participates in the third level of accumulation, then he can receive this additional amount. It is also necessary to take into account the social types of pensions, which are paid according to age, disability, in cases of loss of breadwinner and on the basis of career length. The size of these payments should correspond to the share of the average wages in the country.

List of sources used

1. Ministry of Labor and Social Protection Republic of Belarus [Electronic resource] / Pension provision in the Republic of Belarus. Access mode: http://test0046.belta.by/ru/new_url_431785687 – Date of access: 05.03.2018.

2. Ministry of Labor and Social Protection Republic of Belarus [Electronic resource] / Information on the average size of pensions. Access mode: http://test0046.belta.by/ru/infa2 – Date of access: 06.03.2018.

3. National Statistical Committee of the Republic of Belarus [Electronic resource] / Belarus in figures, 2016. Access mode: http://www.belstat.gov.by/ofitsialnayastatistika/publications/izdania/public_compilation/index_4920/?sphrase_id=149392 – Date of access: 06.03.2018.

УДК 336.763 **Блаженчук В.С.,**
студенка факультету економіки та управління
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

Науковий керівник: **Борисюк О.В.,**
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У багатьох країнах фондовий ринок є невід'ємною частиною фінансової системи, що функціонує в ринковій економіці. Проте, в Україні робота ринку цінних паперів не є така помітна та впливова, як у інших державах світу, через що й утворюється «дірка» у фінансовому секторі країни. Тому, дослідження проблем існування та функціонування фондового ринку в Україні та можливі напрямки їх вирішення є актуальними питаннями сьогодення і потребують чималої уваги.

Перш за все з'ясуємо, сутність фондового ринку, його суб'єкти та основні інструменти, що обертаються на ньому.

В Україні фондовий ринок (ринок цінних паперів) – сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів). Основними його суб'єктами є держава, а також фізичні та юридичні особи, які виступають у ролі емітентів та інвесторів [1, с. 240].

Основними інструментами, що обертаються на фондовому ринку є цінні папери. Цінним папером є документ установленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, що має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за

таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам [2].

Основними видами цінних паперів, що перебувають в обороті на фондовому ринку є [2]:

– акція – іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України та законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств;

– облігація – цінний папір, що посвідчує внесення його першим власником коштів, визначає відносини позики між власником облігації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облігації її номінальну вартість у передбачений строк та виплатити дохід за цим цінним папером;

– вексель – цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю);

– ощадний (депозитний) сертифікат – цінний папір, який підтверджує суму вкладу, внесеного у банк, і права вкладника (власника сертифіката) на одержання, відповідно до встановленого строку суми вкладу та процентів, визначених сертифікатом у банку, який його видав.

До основних проблем існування та функціонування фондового ринку України можна віднести [3, с. 55]:

- слабка обізнаність населення щодо існування фондового ринку та його функціонування;
- неоднозначність трактування законодавства для здійснення діяльності на фондовому ринку;

- відсутність інтересу інвесторів до участі на фондовому ринку через нестабільність вітчизняної економіки;
- скорочення кількості професійних учасників фондового ринку в зв'язку з низькою рентабельністю їх діяльності;
- низька ліквідність акцій середньостатичних підприємств.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі – Комісія) проводить моніторинг стану та розвитку фондового ринку, щоб максимально широко висвітли діяльність ринку цінних паперів для його учасників та суб'єктів. На прикладі акцій ми здійснили аналіз обсягу випуску акцій та кількісті таких випусків, зареєстрованих Комісією протягом січня-лютого 2016-2018 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяг та кількість випусків акцій зареєстрованих Комісією протягом січня-лютого 2016-2018 рр.*

Період	**Обсяг випуску акцій, млн. грн.**			**Кількість випусків, шт.**			**Абсолютне відхилення по обсягу, млн. грн.**	
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2017-2016	2018-2017
Січень	9 946,80	2 293,03	305,06	8	14	11	-7653,77	-1987,97
Лютий	686,85	6 651,51	208,42	8	10	6	5964,66	-6443,09
Всього	10633,65	8 944,54	513,48	16	24	17	-1689,11	-8431,06

*Джерело: складено авторами на основі джерела [4]

Проведений аналіз свідчить про те, що у 2017 році, в порівнянні з 2016, у січні-лютому попри те, що відбулося на 8 випусків більше, обсяг випуску акцій зменшився на 1689,11 млн. грн. У 2018 році ситуація погіршилася і, проти 2017 року, у січні-лютому обсяг випуску акцій зменшився на 8431,06 млн. грн., а кількість випусків зменшилася на 7 штук. Тому, прогнози на подальше функціонування фондового ринку є не дуже втішні.

Для вирішення проблем існування та функціонування фондового ринку в Україні слід зробити наступне:

- підвищити обізнаність та зацікавленість населення у роботі фондового ринку шляхом проведення семінарів, тренінгів, презентацій;
- спростити та ввести єдине трактування законодавства, що діє в сфері фондового ринку;
- стабілізувати економічну ситуацію в країні через здійснення валютної, монетарної та податкової політики;
- підвищувати ліквідність та фінансову стійкість підприємств середнього бізнесу.

Світовий досвід доводить, що причиною економічної, а нерідко й політичної кризи є слаборозвинений фінансовий сектор країни. Натомість фондовий ринок спроможний надати фінансові послуги особливим категоріям (підприємствам, організаціям), за допомогою яких можна швидше адаптуватися до негативних змін в економічному та політичному середовищі. Тому необхідно приділяти увагу належного існування, розвитку та функціонування ринку цінних паперів в Україні, адже його стабільна діяльність може допомогти не тільки розвитку наших підприємств, а всієї економіки держави загалом.

Список використаних джерел

1. Борисюк О. В. Фінансовий ринок України : тенденції розвитку в умовах глобальних викликів [Текст] / О. В. Борисюк // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - Випуск 7 . – 2017.- С.239-242.

2. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» № 514-VI від 17.09.2008 року [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15.

3. Карлін М.І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. - Луцьк : ПП Іванюк, 2013. - 273 с.

4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://old.nssmc.gov.ua/fund/analytics.

УДК 333.762 (477)

Близнюк А Л. – *студентка факультету економіки та управління Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки*

Науковий керівник: Борисюк О. В., *к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки*

СТАН ТА РОЗВИТОК БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Біржова торгівля – це один із важливих інститутів ринкової системи господарювання в Україні. Практика розвинутих країн показує, що біржі зберегли і утримують роль центральних інститутів національних ринків капіталу. За результатами біржових торгів обраховуються показники динаміки курсових цін, індексів активності, ринкової капіталізації та ринкової вартості підприємств, які характеризують стан ділової активності в окремих галузях та економіці країни в цілому, виступають надійними орієнтирами для інвесторів та визначають направленість інвестиційних потоків. Тому вивчення та розвиток біржової торгівлі в країні є досить актуальним в сучасних умовах.

Дослідженням становлення та розвитку біржової торгівлі в Україні займаються такі вчені, як О. М. Могильний, П. Т. Саблук, Б. П. Дмитрук, М. О. Солодкий, О. М. Сохацька, Т. О. Пасічник, В. О. Шишкін, Ю. В. Ніколаєнко, Ю. П. Бондарчук, О. П. Хромов, С. В. Науменкова, Г. В. Черевко.

В Україні відродження товарних бірж відбувалося штучно в період різкого спаду економіки, за відсутності єдиного правового поля, що спричинило безліч негативних проявів у їх діяльності. Так, з 1995 по 2000 р. кількість зареєстрованих бірж зросла на 262: з 77 у 1995 р. до 339 у 2000 р. [1].

За даними Державної служби статистики України станом на 1.01.2015 р. найбільша кількість припадає на товарні та товарно-сировинні біржі, які

займали 70% загальної кількості; універсальні біржі займали 19%, агропромислові – 4%, інші – 6% (табл.1).

Таблиця 1

Кількість бірж в Україні (без урахування фондових бірж*)

Рік	Всього зареєстровано	Універсальні	Товарні та товарно-сировинні	Агропромислові	Інші
1992	64	22	28	4	10
1995	77	23	24	8	22
1998	199	46	75	25	53
2001	359	97	157	31	74
2004	464	119	227	34	84
2007	461	114	272	30	45
2010	510	106	341	25	38
2013	574	108	400	24	42
2015	555	104	391	24	36

*Джерело [3]

Неефективне функціонування вітчизняного біржового ринку зумовлено як об’єктивними, так і суб’єктивними чинниками. Зокрема, серед об’єктивних факторів можна виділити такі [5]:

1. Недосконалість законодавства, що регулює біржову діяльність. Відсутність законодавчо встановлених правил поведінки на біржовому ринку та прийняття численних нормативно-правових актів – одні з яких сприяли розвитку біржової торгівлі, а інші, навпаки, запроваджували обмеження, які загрожували існуванню біржової діяльності, що свідчить про відсутність в Україні послідовного й ефективного державного регулювання біржової діяльності.

2. Вузькість правового поля діяльності товарних бірж, що долається за допомогою різноманітних нормативних актів, більшість з яких слід розглядати як форму адміністративного впливу, що штучно створює економічні умови для діяльності товарних бірж.

3. Організація торгівлі заставним майном та обмеження біржової діяльності на ринку нерухомості шляхом виключення нерухомості з біржових товарів.

До суб'єктивних чинників можна віднести відсутність необхідних знань та недостатню інформованість товаровиробників щодо технології і переваг біржової діяльності та небажання виробників, і посередників вести чесну прозору торгівлю [6, с. 12].

Загалом розвиток біржової торгівлі в Україні відбувається під впливом факторів, які переважно впливають негативно та зумовлюють певні проблеми у діяльності бірж: недосконалість нормативно-правової бази; відсутність конкурентного біржового середовища; недостатньо високий стан розвитку біржової інфраструктури тощо. Сучасний стан біржової торгівлі свідчить, що вона потребує структурної перебудови, суттєвої технологічної модернізації, адаптації до правових норм європейського законодавства та впровадження кращої практики функціонування аналогічних систем на світових ринках.

Список використаних джерел:

1. Борисюк О. В. Фінансовий ринок України : тенденції розвитку в умовах глобальних викликів [Текст] / О. В. Борисюк // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - Випуск 7 . – 2017.- С.239-242.
2. Вавдійчик І. М. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової торгівлі. записки Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського - [Електронний Ресурс] – Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/15-2017/36.pdf.
3. Державна Служба Статистики України. [Електронний Ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.
4. Карлін М. І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. – Луцьк : ПП Іванюк , 2013. – 273 с.
5. Сухітра А. М. Біржова торгівля в Україні: проблеми становлення та розвитку. [Електронний Ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60579.doc.htm.
6. Третяк О. М. Інституціональне забезпечення біржового аграрного ринку України [Текст] / О. М. Третяк // Агроінком: аграр.інформ. наук.-виробн. журн. – 2011. – № 10–12. – С. 12–16.

УДК 336.743 (477.87)

Богдан М.А.,
студентка факультету економіки та управління
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

Борисюк О.В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Валютний ринок, як один з головних елементів світової валютно-фінансової системи, в останні десятиліття характеризується посиленням процесів глобалізації, диверсифікації та трансформації. Інтеграція України до світового співтовариства зумовлює необхідність удосконалення функціонування її валютного ринку. Таким чином, у результаті активного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на економіку України в умовах світової фінансової кризи проблеми вітчизняного валютного ринку набувають особливої актуальності.

В економічній літературі сутність валютного ринку та аспекти функціонування валютної системи висвітлено в наукових працях таких вчених, як Б. Івасів, С. Боринець, В. Козюк, А. Демківський. Проблеми регулювання валютного курсу та валютно-курсової політики висвітлено у працях О. Барановського, О. Дзюблюка, А. Гальчинскького, А. Мещерякова та С. Сопотяна.

Валютний ринок - цей значний фінансовий простір, на якому відбувається купівля-продаж валют і цінних паперів у валюті залежно від існуючого попиту і пропозиції [1, с. 103].

Валютний ринок України, як і валютні ринки більшості країн світу, значною мірою відображає стан економіки країни. Його коротка (за світовими мірками) історія представлена кількома періодами, коли застосовувалися різні

підходи до його регулювання. Формування валютного ринку в Україні безпосередньо пов'язане з процесами розбудови української держави та реформуванням її економіки [2, с.239].

Нині українська економіка є характерним прикладом прогресуючої неофіційної доларизації. Для здійснення аналізу доларизації економіки використовують такі показники, як: доларизація грошової маси, доларизація депозитів, доларизація кредитів. Відповідно до неї, рівень доларизації економіки визначають на підставі співвідношення депозитів у іноземній валюті до грошової маси. Високоризикованою вважають економіку країни, якщо значення цього показника перевищує 30 %. Рівень доларизації економіки України, розрахований за методикою МВФ, є високим, що створює загрозу до зниження ліквідності національної грошової одиниці [3, с. 77].

Нинішня ситуація на валютному ринку характеризується нестійкою рівновагою, що виявляється в постійних коливаннях курсу долара. Це коливання обумовлене тим, що рівень золотовалютних резервів Центрального банку залишається недостатнім для згладжування різких стрибків курсу долара. Покупка валюти Центральним банком на ринку йде не тільки на поповнення резервів, але і на обслуговування зовнішньої заборгованості. Чим більше потрібних засобів для обслуговування зовнішнього боргу, тим менше можливостей у Центрального банку проводити політику згладжування коливань курсу долара. До того ж, слабкий експортний потенціал не забезпечує достатніх валютних надходжень у країну, а відсутність нормальної економічної ситуації примушує експортерів приховувати валюту за кордоном, оскільки у них немає гарантій вільного розпорядження своїми валютними коштами й необхідних стимулів до їх інвестування в національну економіку [4].

Також потрібно зазначити, що різкі перепади курсу валют негативно впливають на економіку країни, а для України протягом багатьох років зміни валютних курсів дають виключно негативний результат. Така ситуація може бути вирішена тільки за допомогою ефективної валютної політики, а саме: країні потрібно перейти на монетарний режим інфляційного таргетування, який

впродовж останніх 20 років набув високої популярності, що, мабуть, пов'язано з тим, що він довів свою ефективність у багатьох країнах. Так, у Східній Європі кількість країн, які використовують режим інфляційного таргетування, зростає з кожним роком. В Україні ж використовується застаріле валютне регулювання, яке впродовж існування країни не дало ніяких дієвих результатів. Для успішного впровадження інфляційного таргетування необхідні кардинальні зміни в макро-економічній і структурній політиці, удосконалення національної статистики, реформа банківської системи та внутрішніх фінансових ринків.

На сучасному стані розвитку валютний ринок є важливим елементом світового фінансового ринку. Він відіграє важливу роль не лише в міжнародній торгівлі, а й взагалі у відтворенні економіки в глобальних масштабах. Нинішній стан українського валютного ринку характеризується певними проблемами, які заважають йому ефективно функціонувати та сприяти стабільному розвитку української економіки, тому необхідно здійснити ряд заходів, які забезпечать стабілізацію валютного ринку та національної грошової одиниці в Україні.

Список використаних джерел

1. Бодрова Н.Є. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи / Н.Є. Бодрова [Текст] // Вісник СумДУ. Серія “Економіка”. – 2012. – № 1. – С. 103-105.

2. Борисюк О. В. Фінансовий ринок України : тенденції розвитку в умовах глобальних викликів [Текст] / О. В. Борисюк // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - Випуск 7 . – 2017.- С.239-242.

3. Карлін М.І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. - Луцьк : ПП Іванюк, 2013. - 273 с.

4. Основні тенденції валютного ринку України 2016 р. [Електронний ресурс]: Рада Національного банку України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.

5. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua.

УДК 658.14/.17

Бондар В. Д.
студентка факультета менеджмент організації
Індустріального інституту
Донецького національно-технічного університету

Сарбаш Л. Д.
к.е.н, доцент
Індустріального інституту
Донецького національно-технічного університету

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність теми. В умовах посилення впливу фінансової та політичної кризи національної економіки найважливішими чинниками успішного розвитку вітчизняних підприємств у довгостроковій перспективі є наявність фундаментальної мети розвитку і побудова ефективної системи управління їх фінансами, орієнтованої на досягнення цієї мети.

Значний внесок у розвиток теорії управління фінансовими ресурсами підприємств зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме: І.Ю. Бланк, Ю.Ф. Брігхем, Д.К. Ван Хорн, І.С. Гуцал, О.Д. Василик, О.Д. Заруба, О.Р. Квасовський, О.В. Кнейслер, В.В. Костецький.[1]

Мета дослідження полягає у розробці напрямів вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на основі узагальнення теоретичних та оцінки практичних аспектів досліджуваної проблематики. Для досягнення поставленої мети слід виконати ряд завдань:

- розкрити сутність фінансових ресурсів підприємства та охарактеризувати джерела їх формування;
- розглянути теоретико-організаційні засади управління фінансовими ресурсами підприємства;
- уточнити науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

В сучасній економічній літературі існує багато різноманітних визначень поняття «фінансові ресурси» підприємства. [3] Управління фінансовими ресурсами належить до основних завдань фінансового менеджера на будь-якому підприємстві, оскільки їх структура і вартість значною мірою впливають на основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства та на ефективність діяльності господарюючого суб'єкта в цілому. Однак завдання ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства не стає від цього більш легким, оскільки вирішення потребують такі питання:

- забезпечення в умовах нестабільної економіки та наявності багатьох проблем організаційного і фінансового характеру достатнього зростання власного капіталу за рахунок внутрішнього джерела — прибутку;
- забезпечення достатнього рівня фінансування виробничо-господарської діяльності підприємства за рахунок позикових коштів в умовах, коли ринок банківських кредитів не завжди надає широкі можливості позичальникам щодо отримання позик різного строку, обсягу, із встановленням гнучкого механізму погашення.

Як зазначено у фінансовій енциклопедії: «фінансові ресурси (англ. financial resources, від фр.resources – кошти, запаси) – сукупність фондів коштів, що утворюються при розподілі й перерозподілі сукупного суспільного продукту й національного доходу та перебувають у розпорядженні держави, органів місцевого самоврядування, підприємств, організацій різних формі власності.

На думку Опаріна В. М., фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства, які характеризують фінансовий потенціал, тобто можливості підприємства у проведенні витрат з метою отримання доходу.[2]

Фінансова стійкість – це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів.

Для визначення кредитоспроможності проводять оцінку показників ліквідності та платоспроможності підприємства. Ці поняття дуже близькі.

Ліквідність – це здатність підприємства розраховуватися зі своїми поточними зобов'язаннями перед контрагентами шляхом перетворення активів на гроші. Ліквідність підприємства свідчить про наявність грошових коштів для термінового виконання фінансових зобов'язань даного періоду.

Платоспроможність підприємства свідчить про наявність грошових коштів упродовж достатнього періоду часу для вчасного виконання фінансових зобов'язань. Це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання. Визначаючи структуру своїх фінансових ресурсів, підприємства можуть проводити більш чи менш агресивну політику щодо способу фінансування оборотних активів. Успішна реалізація запропонованих шляхів щодо покращення фінансової діяльності підприємства вимагає проведення відповідних заходів і на загальнодержавному рівні. З тих, що сприятимуть позитивним змінам у структурі капіталу підприємств, активізації їх фінансової діяльності, на думку Н.І. Налукової, можуть бути такі[4]:

- створення політичного середовища, яке позитивно впливатиме на розвиток саме малого та середнього підприємництва;
- постійний моніторинг реалізації політики сприяння розвитку суб’єктів підприємництва через відстежування стану становлення підприємництва;
- створення сприятливого інвестиційного клімату у державі збільшить обсяги інвестицій у бізнес та активізує фінансову діяльність суб’єктів підприємництва;
- на загальнодержавному рівні варто створити умови для залучення коштів не лише вітчизняних та зарубіжних інвесторів, а й фізичних осіб в основний капітал суб’єктів підприємництва.

Висновки:

1. Фінансові ресурси є основою діяльності підприємства. Адже саме вони створюють ту необхідну матеріальну базу для здійснення підприємством своєї

функції на ринку – забезпечувати потреби споживачів. Їх нестача для підприємства може стати дуже потужним стримуючими фактором розвитку.

2. Для аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства обраховують два блоки показників, пов'язаних відповідно із пасивами та активами підприємства. Насамперед динаміку складу, структури та напрямів використання фінансових ресурсів. Також для відображення стану фінансової бази акціонерного товариства використовують спеціальні показники: абсолютної та відносної фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, руху та ефективності використання основних засобів, а також рентабельності активів та пасивів акціонерного товариства.

3. Отже, дане поняття досить складне, потребує детального дослідження та вдосконалення, оскільки, визначення будь-якого явища має відображати його сутність, тому й визначення фінансових ресурсів має чітко визначати їх суть, джерела й мету.

Список використаної літератури:

1. Артус М.М. Фінанси: Навч. посібник/ М. М. Артус. – К.: Вид-воЄвроп. ун-ту, 2005. –198с.

2. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. – К.: Знання, 2007. – 1072с.

3. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник/ О. Р. Романенко; М-во освіти і науки України. – К.: Центрнавч. літ., 2003. –312 с.

4. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник/ О. С. Філімоненков. – К.: Кондор, 2005. – 400 с.

УДК 336.77

Бонцевич Д. С.,
студентка 3 курса, специализации «Финансы»

научный руководитель – **Давыдова Н.Л.,**
к.э.н., доцент кафедры банковского дела
Полесский государственный университет

УПРАВЛЕНИЕ ОПЕРАЦИОННЫМ РИСКОМ В БАНКАХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В современных условиях эффективная деятельность банка зависит от многих факторов: получение высокой прибыли, выбор наиболее рациональной стратегии функционирования, адекватное рыночное позиционирование, построение эффективной системы финансового менеджмента. Все эти составляющие подразумевают под собой риск того или иного рода, что требует разработки стратегии минимизации и мониторинга рисков, возникающих в процессе деятельности банков и влияющих на доходность, капитал, репутацию банков, что может повлечь за собой возможность финансовых потерь и оттока клиентов.

В связи с внедрением в банковскую деятельность электронных средств обработки данных и коммуникаций, совершенствованием систем электронных расчетов, дистанционного обслуживания клиентов и внутрибанковских информационных сетей возникают определѐнные угрозы внешнего воздействия и мошенничества, что является причиной появления такого вида риска как операционный. Этот риск зависит от организации внутреннего контроля, информационных систем, ответственности и квалификации персонала, адекватности внутренних функциональных процессов.

В мировой практике масштабы потерь от воздействия операционного риска довольно значительны и с этим связана актуальность разработки методики управления и идентификации данного рода риска. Потери часто возникают в результате сложного сочетания событий, что затрудняет прогнозирование и моделирование рисковых ситуаций [1, с. 87].

Большую работу в этой области проделал Базельский комитет по банковскому надзору, выделивший отдельную группу рисков, включающих раскрытие конфиденциальной информации, ошибки, мошенничество, остановку бизнес-деятельности из-за сбоев оборудования и программного обеспечения, неэффективное планирование и риски, связанные с деятельностью конечных пользователей операционных систем. События операционного риска разделены Базельским комитетом на определенные группы, приведены десять основных принципов построения системы управления операционными рисками, раскрыты такие понятия, как идентификация, оценка, мониторинг, снижение и контроль операционных рисков [2].

Базельский комитет предлагает банкам основные правила оценки достаточности собственного капитала и определяет для органов банковского регулирования принципы осуществления надзора за правильностью подобных оценок в целях поддержания достаточного капитала для покрытия рисков, принимаемых банками.

Предложения Базельского комитета имеют две основные цели: укрепление международных нормативов по управлению капиталом и ликвидностью; улучшение способности банковского сектора справляться с последствиями финансовых и экономических кризисов, снизив риск распространения этих проблем из финансового в реальный сектор экономики. Для их достижения предложения были разделены на три части: реформа капитала (включая учет всех рисков); реформа ликвидности; другие элементы, относящиеся к общему совершенствованию стабильности финансовой системы [2].

Динамичное развитие банковского сектора Республики Беларусь выдвигает объективные требования к формированию адекватной системы риск-менеджмента. Кроме того, существенные изменения внешней среды функционирования банков, внедрение новых технологий обслуживания клиентов, а также повышение со стороны Национального банка критериев

оценки устойчивости их работы поставили каждый из банков перед необходимостью четкого, системного, рационального управления рисками.

Управление операционным риском по своей сути является одной из основных и наиболее трудных составляющих банковской деятельности. От качества управления операционным риском в значительной степени зависит стабильная работа банка, поэтому каждый банк Республики Беларусь для своей деятельности разрабатывает внутренние локальные нормативные документы, в которых раскрывается порядок идентификации, оценка, контроль, лимитирование и другие аспекты управления операционным риском. Однако динамика изменений на национальном финансовом рынке, рост его волантильности, расширение, углубление и усложнение экономических отношений банков со всеми их конкурентами в своей совокупности являются причиной постоянного изменения представлений о сущности и формах проявления операционных банковских рисков. В связи с этим операционный риск является открытой проблемой для банковской сферы на современном этапе, что требует постоянного поиска оптимальных решений по минимизации его воздействия.

Рассчитаем величину операционного риска на материалах ОАО «Белагропромбанк» за период 2015-2017 гг. в соответствии с базовым индикативным подходом [3]:

$$ОР=ВД*\alpha / n,$$

где ОР - операционный риск;

ВД - суммарная величина положительного ежегодного валового дохода за предыдущие три года;

- фиксированная величина, равная 0,15;

n - количество лет за предыдущие три года, в которых ежегодный валовой доход был положительным.

Таблица 1.1 - Валовой доход ОАО «Белагропромбанк» за период 2015-2017 гг., тыс. руб.

Показатель	2015 г	2016 г	2017 г	Сумма валового дохода
Валовой доход	369 216	558 328	552 330	1 479 874

Примечание—Источник: собственная разработка на основе данных

ОР=1479874*0,15*3=665 943,3 тыс. руб

В соответствии с проведённым расчётом значение операционного риска ОАО «Белагропромбанк» составляет 665 943,3 тыс. руб., что является угрозой деятельности банку, так как уровень операционного риска составляет 45%,что значительно превышает допустимый уровень данного показателя. Операционный риск присущ всем банковским продуктам, направлениям деятельности, процессам и системам, и эффективное управление операционным риском является одним из основных элементов системы управления рисками банка.

Список использованных источников

1. Фантаццини, Д. Экономический анализ финансовых данных в задачах управления риском/ Д.Фантаццини // Прикладная эконометрика. – 2008. – №3(11).–с.87-122.

2.Астахова, К.В. Разработка и внедрение в банке системы управления операционными рисками «с нуля» /К. В. Астахова. - Операционные риски [Электронный ресурс]./ Intersoft lab / – Режим доступа**:** http://www.iso.ru/print/rus/document6172.phtml . – Дата доступа: 29.02.2018.

3. Инструкция о нормативах безопасного функционирования для банков и небанковских кредитно-финансовых организаций: утв. Постановлением Национального банка Республики Беларусь от 28.09.2006 №137 (с изм. и доп. От 14.03.2017 №93) // Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.nbrb.by/Legislation/documents/PP_137_2016.pdf. - Дата доступа:01.04.2018

УДК 336.226

Боровик П.М.,
к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Сліпченко В.В.,
аспірант

Савчук І.І.,
студентка
Уманський національний університет садівництва

РОЗШИРЕННЯ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНОМУ БЮДЖЕТНОМУ ПЛАНУВАННІ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ

Програмно-цільовий метод формування бюджету вперше був використаний у Сполучених Штатах Америки в середині 60-х років з метою планування доходів і витрат не бюджету держави чи територіальної громади, а плану доходів та витрат автомобілебудівної компанії «Форд», яку на той час очолював Р. Макнамара. Вперше його було застосовано на рівні держави тим-самим Р. Макнамарою з метою розробки кошторису міністерства оборони США, яке він очолював дещо пізніше. Практика застосування цього методу свідчить про його переваги, порівняно з іншими методами, що використовуються в процесі розробки проектів бюджетів. Саме це сприяло використанню програмно-цільового методу бюджетного планування в світовій практиці.

В Україні цей метод вперше було використано при складанні державного бюджету на 2002 р. Саме в цьому році статтею 10 Бюджетного кодексу визначено порядок використання програмно-цільового методу при формуванні бюджету, а розпорядженням Кабінету Міністрів України № 538-р від 14 вересня 2002 р. було схвалено Концепцію застосування програмно-цільового методу бюджетного планування.

Подальше поширення програмно-цільового методу зумовлене прийняттям Закону України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р., в якому зазначено, що «державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням».

З набранням чинності нового Бюджетного кодексу України розпочався новий етап у застосуванні програмно-цільового методу. Статтею 20 Бюджетного кодексу визначено відповідальних виконавців, порядок затвердження та використання коштів в межах бюджетних програм. Крім того, зазначено, що програмно-цільовий метод використовується не лише з метою складання бюджету на наступний бюджетний рік, але й для складання прогнозних розрахунків бюджетних показників на наступні два роки [1].

Варто відзначити, що в розвинутих країнах кожен бюджет є самостійним і незалежним від інших, при цьому бюджети муніципалітетів є незалежними від бюджетів адміністративних одиниць вищого рівня.

Крім того, закономірним для більшості зарубіжних країн є поділ місцевих бюджетів на два самостійні функціональні види : місцеві поточні (адміністративні) бюджети та місцеві бюджети розвитку (інвестиційні бюджети), кожен з яких має власні джерела доходів.

В США програмно-цільовий метод бюджетного планування застосовується як на рівні державного бюджету, так і на рівні бюджетів штатів і територій. Практика бюджетного планування з використанням програмно-цільового методу у США є більш тривалою, ніж у інших країнах світу. В той же час, більш прийнятним для України є досвід застосування цього методу бюджетного планування у Великобританії. Зокрема, дослідження передумов та порядку його використання у цій країні свідчить, що передумовою запровадження програмно-цільового бюджетування є посилення бюджетної

дисципліни та підвищення ефективності бюджетних видатків завдяки їх довгостроковому плануванню [2, с. 135-138].

В Україні поетапне запровадження програмно-цільового методу бюджетного планування передбачене Програмою економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Відповідно до положень зазначеної Програми з 2014 року програмно-цільовий метод повинен використовуватись при складанні проектів як державного так і всіх місцевих бюджетів в Україні.

Поряд з цим, на сучасному етапі розвитку фінансових відносин в Україні більшість місцевих бюджетів є залежними від бюджетних трансфертів, що суттєво перешкоджає поширенню програмно-цільового методу бюджетного планування. Зокрема, міжбюджетні трансферти формують близько половини доходів місцевих бюджетів України.

Поширення в Україні програмно-цільового методу бюджетного планування на рівні місцевих бюджетів, на думку багатьох вітчизняних науковців, що досліджували проблеми вітчизняної бюджетної системи та бюджетного планування, не є можливим без реформування бюджетних відносин шляхом підвищення рівня самодостатності бюджетів муніципальних громад та підвищення рівня їх відповідальності за використання бюджетних ресурсів. Практичними шляхами реформування бюджетних відносин в Україні, які дають змогу вирішити проблеми формування доходів місцевих бюджетів та запровадити повноцінний програмно-цільовий метод бюджетного планування, можуть бути розширення повноважень місцевих громад стосовно запровадження нових місцевих податків і зборів та їх адміністрування, запровадження нових місцевих зборів за збирання та утилізацію сміття, запровадження обов’язкових внесків на охорону здоров’я в екологічно неблагополучних районах, стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу шляхом розробки і впровадження місцевих бюджетних програм їх підтримки, заборони на використання в Україні субвенцій та обмеження стосовно використання трансфертів інших видів, посилення бюджетної

дисципліни та підвищення ефективності бюджетних видатків завдяки їх довгостроковому плануванню, поетапного професійного навчання сучасним методикам планування бюджету фахівців, що працюють у сфері державних фінансів, вдосконалення існуючого переліку бюджетних програм з метою усунення організаційних та інформаційних обмежень, що заважають роботі установ, активізації роботи стосовно аналізу бюджетних витрат та узагальнення результатів такого аналізу з метою їх використання в ході бюджетного планування, розробки та запровадження системи обліку виконання бюджетних програм та звітності про їх виконання.

Зазначені заходи автоматично підвищать рівень фінансової самодостатності бюджетів муніципалітетів, що повністю відповідає вимогам Європейської хартії місцевого самоврядування та буде черговим кроком не лише на шляху запровадження в Україні програмно-цільового методу бюджетного планування, але й адаптації вітчизняного законодавства до норм бюджетного права країн Євросоюзу.

Список використаних джерел

1. Бюджетний Кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14.

2. Бюджетна система: підручник / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – Київ : Центр учбової літератури ; Тернопіль : Економічна думка, 2012. – 871 с.

УДК 336.02

Ващенкова Д.А.
Студентка фінансового факультету ,
Університету митної справи та фінансів

Науковий керівник: **Григораш О. В.,** к.е.н.,
старший викладач кафедри фінансів
суб'єктів господарювання та страхування
Університету митної справи та фінансів

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКАРЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Наслідки кризових явищ в Україні спонукають до пошуку шляхів підвищення ефективності функціонування економіки через стимулювання різних форм господарювання. У світовій практиці однією з таких форм залишається мале підприємництвояк важливийсистемоутворюючий елемент функціонування будь-якої господарської системи.

Хоча процеси становлення малого бізнесу в Україні розпочалися з набуттям незалежності, якість його функціонування та темпи розвитку залишаються в незадовільному стані. Насамперед це пов'язано з неналежним фінансовим забезпеченням, неефективним механізмомоподаткування, що врешті-решт є результатом невиваженої і необґрунтованої державної регуляторної політики у сфері малого бізнесу та перешкоджає розвитку суб'єктів малого підприємництвав Україні.

Проблемам регулювання розвитку малого підприємництва присвячено праці ряду вітчизняних учених, серед яких: А. Гальчинський, К. Кривенко, Ю. Палкіна, Ю. Пахомов, В. Савчук, М. Чумаченко.

Незважаючи на значну кількість досліджень у цій сфері, проблеми фінансового механізму розвитку малого підприємництва залишається недостатньо вивченими. Найчастіше у працях науковців розглядаються лише окремі складові згаданого фінансового механізму без проведення комплексного аналізу. Відкритими залишаються питання щодо аналізу взаємозв'язків між

показниками розвитку малого підприємництва та мікро-, макроекономічними показникамиекономічного розвитку. Потребуєбільш глибокого вивчення практика реалізації фінансового механізму розвитку малого бізнесу на основі зарубіжного досвідуі перспективи вітчизняної системи підтримки малого підприємництва.

Метою роботи є обґрунтуваннямеханізму державної фінансової політики у сфері розвитку малого підприємництва в Україні, а також надати рекомендації щодо його вдосконалення в сучасних умовах господарювання.

Найбільш точно роль малого підприємництва у ринковій економіці визначає Варналій З. С.:«У ході еволюції ринкового господарства значення малого підприємництва зростає, що виявляється в перетворенні його у структуро-утворювальний елемент ринкової економіки. Роль та функції малого підприємництва із загальноекономічних позицій оцінюються як один із найважливіших факторів економічного розвитку суспільства, яке спирається на ринкові методи господарювання. Його важлива функція – сприяння соціально-політичній стабільності суспільства, тобто воно відкриває простір вільному вибору шляхів і методів роботи на користь суспільства та забезпечення власного добробуту» [1, с. 49-54].

Разом з тим Панасюк О. В. виокремлює ряд проблем, що виникають на шляху розвитку суб’єктів малого підприємництвав Україні: надмірні адміністративні бар’єри; нестача власних обігових коштів; недостатня підтримка малого підприємництва з боку держави; складність одержання обов’язкових дозволів і погоджень у відповідних державних установах; складність в отриманні фінансово-кредитної допомоги, високі відсоткові ставки по кредитам; дефіцит інвестиційних ресурсів[3].

Однією з проблем фінансової підтримки малого підприємництва є відсутність контрою за освоєннямфінансової допомоги суб’єктами господарювання у масштабах економіки країни.

Наслідками низької контрольованості використання бюджетних ресурсів є не ефективний розподіл наявних ресурсів без уявлення, де саме така допомога

матиме найбільшу віддачу для економіки; нездатність оцінити результативність будь-якої державної допомоги взагалі в її адресній формі.

Серед основних факторів, що перешкоджають реалізації ефективної державної політики в даному напрямку можна виділити як загальні, що притаманні вітчизняному бізнес-середовищу, так і специфічні, що пов'язані із досліджуваним сектором підприємницької діяльності:

- загальна економічна рецесія, високий рівень інфляції, знецінення валюти, скорочення обсягів кредитування, банкрутство банків і, як наслідок, слабка інвестиційна привабливість країни –індекс споживчих цін за підсумками 2015 року склав 143,3% (у 2017 р. – 113,7%), на даний час Фондом гарантування вкладів фізичних осіб здійснюється ліквідація 92 банки [2; 6];

- неефективність діяльності державних установ та фондів, відповідальних за розробку та реалізацію політики підтримки малого підприємництва, їх часта реструктуризація та зміна повноважень, плинність кадрів, обмежений діалог із приватним сектором та між урядовими міністерствами та відомствами, відсутність комплексної стратегії підтримки розвитку малого підприємництва, розпорошеність планів, їх неефективність, відсутність чітких цілей;

- відсутність фінансування у прийнятих програм державної підтримки малого підприємництва, низький доступ до інших джерел фінансування - за 2011-2016 рр. фінансування за програмою «Мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва» було проведено лише протягом 2013 року. Банківський кредит малим підприємствам складно отримати внаслідок високих відсоткових ставок та відсутності забезпечення. За період 2012-2016 рр. облікова ставка НБУ зросла з 7,5% до 22,0%, а станом на квітень 2018 р. склала 17,0%.[2;6];

- суперечливість оподаткування внаслідок існування одночасно двох режимів оподаткування, високий рівень ухилення від сплати податків, непостійність податкового законодавства[5].

Підсумовуючи вищенаведені проблеми у сфері підтримки малого

підприємництва виділимо пріоритети перспективного розвитку державної фінансової підтримки малого підприємництва:

– регулювання з боку держави ставок рефінансування та зменшення вартості банківських кредитів із боку Національного банку України з метою подальшого здешевлення кредитів для малого та середнього бізнесу;

– розвиток лізингу, що дасть змогу підприємцям розвиватися та нарощувати свої потужності;

– створення та активізація бізнес-інкубаторів, інвестиційних фондів, інноваційних фондів, бізнес-центрів та технопарків, які будуть підтримувати підприємців та створюватимуть умови для залучення іноземних інвестицій в Україну [4].

Список використаних джерел

1. Варналій З.С. Пріоритети вдосконалення державної політики розвитку малого підприємництва в Україні / З.С. Варналій, Т.Г. Васильців, Д.С. Покришка // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 2. – с.49-54.

2. Висновки щодо виконання державного бюджету України на 2016 рік / департамент з питань бюджетної політики Рахункової Палати України. – Київ. – Рахункова Палата України. – 2017. – 67 с.

3. Панасюк О. В. Переваги і недоліки спрощеної системи оподаткування в контексті новацій податкового кодексу / О. В. Панасюк // Інвестиції: практика та досвід. - 2015. - № 10. - С. 41.

4. Ломачинська І.А. Формування джерел фінансового забезпеченнярозвитку суб’єктів малого підприємництва [Текси] / І.А. Ломачинська //Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2012. – Т. 17. – Вип. 3–4. –С. 37–43.

5. Апостолюк О. Ю. Пріоритети державної підтримки малого бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / О. Ю. Апостолюк. // Ефективна економіка. – 2016. – № 7. – Режим доступу: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=5085

6. Банки, щоліквідуються[Електронний ресурс] :Інформація Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. – Режим доступу: http://www.fg.gov.ua/not-paying/liquidation.

УДК 336.71.078.3

Волот В.И.
Ганжурова Д.А.,
студенты 3 курса, специальности «Финансы»

Научный руководитель – **Давыдова Н.Л.,**
к.э.н., доцент кафедры банковского дела
Полесский государственный университет

БАНКОВСКИЙ НАДЗОР В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В соответствии с Банковским кодексом Республики Беларусь банковский надзор представляет собой деятельность по поддержанию стабильности банковской системы и защите интересов вкладчиков и иных кредиторов. Органом банковского надзора является Национальный банк.

Национальный банк осуществляет постоянный контроль за соблюдением банками банковского законодательства, устанавливает объем и порядок опубликования (представления) информации, используемой для оценки степени надежности банков, а также квалификационные требования и (или) требования к деловой репутации, предъявляемые к кандидатам на руководящие должности в банках, в органах управления банками.

Национальный банк в целях выявления ситуаций, угрожающих интересам вкладчиков и иных кредиторов, осуществляет анализ деятельности банков. В случае выявления таких ситуаций Национальный банк вправе применить меры воздействия (надзорного реагирования), предусмотренные Банковским кодексом [1].

Экономические нормативы используются Национальным банком Республики Беларусь для регулирования безопасного поведения банков на финансовом рынке. Национальный банк осуществляет дистанционный надзор за их выполнением и по мере необходимости проводит контрольные проверки непосредственно в банках. В целях надзора за состоянием банков, небанковских кредитно–финансовых организаций на 01.01.2018г. установлены следующие нормативы безопасного функционирования:

1. Минимальный размер нормативного капитала для действующего банка - 52,75 млн.рублей;

2. Нормативы достаточности нормативного капитала банка, которые устанавливаются в виде предельных соотношений размера (части) нормативного капитала банка и рисков, принимаемых на себя банком.

3. Норматив левереджа рассчитывается как соотношение капитала I уровня и совокупной суммы требований на уровне менее 3%.

4. Нормативы ликвидности:

- норматив покрытия ликвидности, предназначенный для оценки способности банка обеспечить запас высоколиквидных необремененных активов на уровне, достаточном для своевременного и полного выполнения обязательств банка в стрессовых условиях, сопровождающихся значительной нехваткой ликвидности в ближайшие 30 дней.
- норматив чистого стабильного фондирования рассчитывается как соотношение имеющегося в наличии и требуемого объема стабильного фондирования. Показывает способность банка обеспечить соответствие величины стабильного фондирования структуре ликвидности активов и операций банка для ограничения риска нехватки фондирования в среднесрочной и долгосрочной перспективе (до 1 года и более).

5. Нормативы ограничения концентрации риска;

6. Для надзора за осуществлением инвестиционной деятельности для банков установлены нормативы участия в уставных фондах коммерческих организаций.

7. Нормативы ограничения валютного риска [2].

Для оценки подверженности организации рискам в стрессовых условиях, что позволяет разрабатывать или выбирать соответствующие стратегии для преодоления этих рисков используется стресс-тестирование.

В соответствии с рекомендациями Базельским комитетом стресс-тестирование основывается на соблюдении ряда принципов:

1) обеспечение максимально долгосрочной оценки рисков;

2) использование в стресс–тестах взаимодополняющей информации, получаемой на основе математических моделей и путем обработки исторических данных;

3) внедрение стресс–тестирования в качестве составной части в процесс планирования будущего уровня капитала и ликвидности;

4) обеспечение обмена информацией внутри банковского учреждения и между банками и регуляторами по вопросам стресс–тестирования. [3].

В соответствии с рекомендациями Базельского комитета по банковскому надзору Национальный банк проводит активную работу по заключению двусторонних соглашений с органами банковского надзора других государств. Данные соглашения ориентированы на обмен информацией в сфере создания и лицензирования деятельности трансграничных учреждений, надзора за их текущей деятельностью, проведения проверок, принятия решений о выдаче разрешения на приобретение акций кредитной организации в целях эффективного выполнения органами банковского надзора своих функций и стабильного функционирования банковских систем.

Проблемы ведения банковского бизнеса, обусловленные различными факторами, лежащими как вне, так и внутри банковского сектора, негативно сказываются на конкурентоспособности белорусских банков. Существует определенная взаимосвязь между факторами внешней и внутренней среды, влияние которых по совокупности определяет состояние банковского сектора.

Основным ориентиром совершенствования банковского надзора является приближение к международным стандартам, разрабатываемым Базельским комитетом по банковскому надзору и другими международными финансовыми институтами, а также последовательное внедрение и следование мировой практике к принципам и подходам банковского регулирования и надзора. При этом необходимо уделять достаточно большое внимание развитию информационно–технической базы, что оговорено в концепции развития

банковской системы Республики Беларусь и предусмотрено нормативными правовыми актами

Наиболее актуальными направлениями совершенствования банковского надзора являются вопросы развития банковского законодательства, разработка нормативных документов по контролю за банковскими рисками, внедрение методов диагностики проблем кредитных организаций, организация надзора и оценка рисков на консолидированной основе, перевод банковской системы на международные стандарты бухгалтерского учета и финансовой отчетности [4].

Банковский надзор должен способствовать формированию эффективной и конкурентной банковской системы государства, отвечающей потребностям общества в квалифицированных финансовых услугах, предоставляемых по приемлемым ценам.

Список использованной литературы:

1. Банковский Кодекс Республики Беларусь : 25 октября 2000 г. № 441-З: принят Палатой представителей 3 октября 2000 года: одобрен Советом Республики 12 октября 2000 года : текст Кодекса по состоянию на 20 апреля 2018 года.

2. Инструкция о нормативах безопасного функционирования для банков и небанковских кредитно- финансовых организаций; утв. Постановлением Правления Национального банка Республики Беларусь 28.09.2006 № 137[Электронный ресурс]:Национальный Банк Республики Беларусь – Режим доступа: http://www.nbrb.by/system/RegulatoryCapital/MinRegulatoryCapital - Дата доступа - 22.04.2018.

3.Осовершенствовании практики стресс-тестирования в банках: Письмо Национального банка Республики Беларусь от 24.12.2010 N 23-14/70 [Электронный ресурс] – Национальный Банк Республики Беларусь: Режим доступа: http://www.nbrb.by/bv/arch/414.pdf - Дата доступа - 22. 04. 2018.

4. Деньги, кредит, банки: учеб. / Г.И. Кравцова, Г.С. Кузьменко, Е.И. Кравцов и др.; под ред. Г.И. Кравцовой. – Мн.: БГЭУ, 2010. – 296 с.

УДК 336.648.8

Волот В.И.
Ганжурова Д.А.,
студенты 3 курса, специальности «Финансы»

Научный руководитель – **Бухтик М.И.,**
доцент кафедры финансов
Полесский государственный университет

Организация финансов предприятий с иностранными инвестициями

Привлечение иностранных инвестиций предполагает улучшение условий ведения бизнеса, обеспечение гарантий прав частной собственности, активизацию приватизации малых и средних государственных организаций, снижение регулятивных рисков. За счет инвестиций национальная экономика должна стать инновационной по своей сути. В этом значительный резерв повышения ее конкурентоспособности.

Практика показывает, что наиболее стабильной формой привлечения

средств из экономики других стран являются предприятия с иностранными инвестициями. Предприятия с иностранными инвестициями способствуют поступлению в страну новых технологий, современных методов менеджмента, «мягкой» конкуренции и сохранению квалифицированных местных кадров. Каждый вложенный доллар ПИИ даёт примерно такой же прирост величины ВВП. Каждое рабочее место, созданное за счёт ПИИ, способствует появлению нескольких рабочих мест в сопутствующих сферах экономики, что повышает занятость населения. Быстрее происходит «встраивание» экономики в мировые хозяйственные связи.

Основные направления использования инвестиций согласно программе социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016 — 2020 годы: -создание высокоэффективных и экспортоориентированных производств, новых рабочих мест в сфере услуг; -реализация приоритетных программ в социальной сфере; -строительство объектов инженерной инфраструктуры, в том числе Белорусской АЭС[1].

Приоритетным источником модернизации экономики в текущей пятилетке являются прямые иностранные инвестиции. Доля инвестиций в основной капитал будет поддерживаться на уровне экономической безопасности — не менее 25 процентов к ВВП.

Согласно Закону «Об инвестициях» после уплаты установленных налогов, сборов (пошлин) и иных обязательных платежей в бюджет иностранным инвесторам гарантируется беспрепятственный перевод за пределы Республики Беларусь прибыли (доходов) и иных, правомерно полученных, денежных средств, связанных с осуществлением инвестиций на территории Республики Беларусь, а также платежей, производимых в пользу иностранного инвестора и связанных с осуществлением инвестиций[2].

Государство гарантирует защиту инвестиций в соответствии с законодательными актами Республики Беларусь. Динамика поступлений денежных средств от зарубежных инвесторов в развитие реального сектора экономики, приведены на рис. 1. Данные свидетельствует о снижении заинтересованности иностранных инвесторов в инвестировании своих средств на протяжении последних лет.

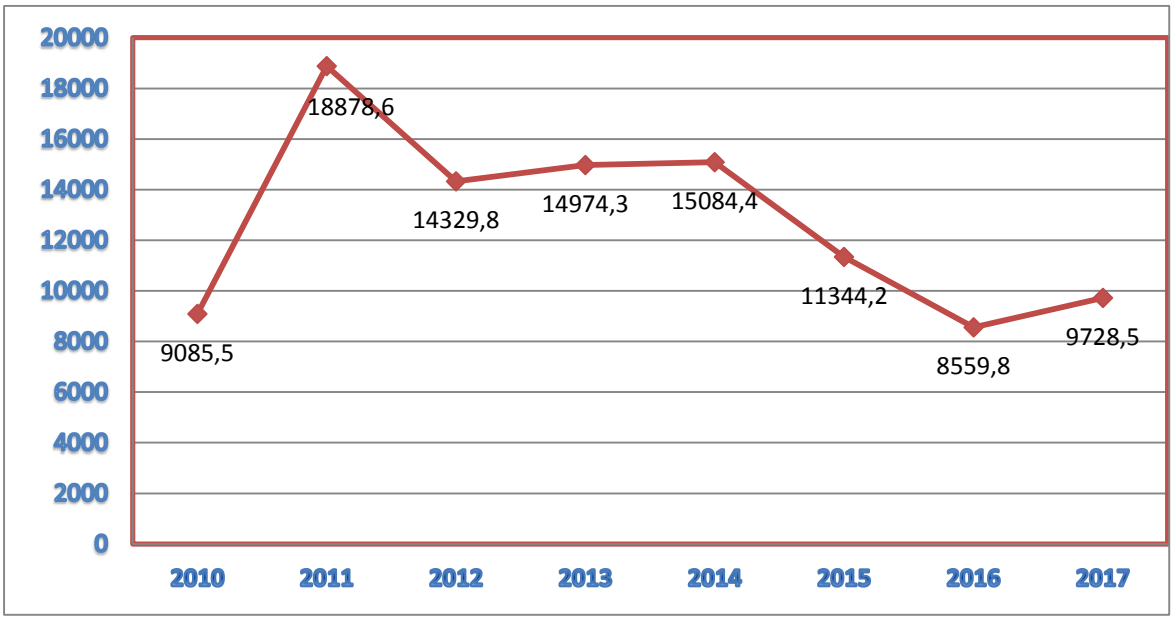

Рисунок 1 - Объем иностранных инвестиций, поступивших в реальный сектор экономики Республики Беларусь за 2010-2017 гг., млн. долларов США

Примечание: собственная разработка на основании источника [3]

На протяжении рассматриваемого периода времени, пик иностранных инвестиций пришёлся на 2011 год и составил 18 878,6 млн. долларов США, что на 107,8% больше , чем в 2010 году. Далее наблюдается спад: на 2012 год объем иностранных инвестиций снизился на 75,9%, что в абсолютном выражении составило 4548,8 млн. долларов США. В течении 2012-2014 гг. объёмы инвестиций незначительно увеличиваются с каждым годом и в 2014 году составили 15 084,4 млн. долларов США. Спад объема инвестиций наблюдается до 2016 года в уже более значительных суммах. Следует отметить, что в 2016 году наблюдается самый низкий объём иностранных инвестиций за рассматриваемый период – 8559,8 млн. долларов США. Однако, относительно небольшой приток инвестиций произошёл в 2017 году, что в относительном выражении составило 13,7% по сравнению с предыдущим годом.

На сегодняшний день существуют некоторые факторы, сдерживающие приток инвестиций в Беларусь:

- недобросовестная конкуренция со стороны местных государственных предприятий.

Государственные предприятия имеют доступ к относительно дешевым сырьевым и кредитным ресурсам;

- неопределенность политики приватизации: в большинстве акционерных предприятий контрольный пакет акций (свыше 51%) принадлежит государству, т. е. самым крупным собственником акционерных субъектов хозяйствования является государство;

- сложные для понимания иностранных инвесторов налоговые и административные положения;

- высокая доля государственной собственности[5].

Наиболее действенным и удачным механизмом привлечения иностранных инвестиций в Республику Беларусь является СЭЗ. По сравнению с обычными предприятиями налогообложение резидентов СЭЗ значительно проще. Абсолютная величина налогов, сложность и запутанность налоговой системы, таможенных процедур – проблемы, с которыми приходится

сталкиваться инвесторам в нашей стране. Требуется упрощение системы налогообложения, процедуры таможенного оформления товаров; приведение правил ведения финансовой отчетности к международным стандартам. Льготы и гарантии для инновационно-инвестиционных проектов, с участием иностранных инвестиций, для приоритетных секторов экономики государства. Государственная поддержка проектам, которые направлены на новое производство; обеспечивающих внедрение нано-технологий; совершенствующих технологии производства.

Иностранные инвестиции являются значительным фактором развития экономики, однако в Республике Беларусь существует ряд проблем, сдерживающих привлечение и использование инвестиций. Предложенные меры могут способствовать благоприятному инвестиционному климату и росту иностранных инвестиций в экономику.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1.Основные положения программы социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016 — 2020 годы // Пятое всебелорусское народное собрание [Электронный ресурс]. - http://shod.belta.by/programma/ – Дата доступа: 01. 03. 2018

2. Гарантии прав инвесторов и защита инвестиций // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс]. - http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11300053 – Дата доступа: 01. 03. 2018

3. Иностранный инвестиции в Республику Беларусь // Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс]. - http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/makroekonomika-inostrannye-investitsii-v-respubliku-belarus/ – Дата доступа: 01. 03. 2018

5. Укрепление инвестиционного климата Республики Беларусь // Группа Всемирного Банка [Электронный ресурс]. - http://pubdocs.worldbank.org/en/Belarus-Economic-Update-Focus-Dec2016-ru.pdf– Дата доступа: 01. 03. 2018.

УДК 336

Гайдим Т.В.
Студентка 3 курсу ФЕФ

Науковий керівник: **Білінець М. Ю.**
ассистент кафедри фінансів
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМИ ВИДАТКАМИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Досвід провідних країн світу, підтверджений багатьма дослідженнями науковців-економістів свідчить про те, що протягом останніх десяти років ступінь впливу держави на суспільно-політичне та економічне життя суспільства неухильно зростає. Цей вплив відбувається завдяки зміні структури та обсягу державних видатків. Адже чим більше доходів уряд перерозподіляє у вигляді видатків бюджету, тим більш сприятливим стає економічне середовище не лише для ведення бізнесу та іншої ділової активності, а і для кожного індивіда в цілому. Доведено, що кожен громадянин країни не може забезпечити свій максимальний добробут без участі держави, адже у деяких випадках колективні зусилля та засоби є набагато більш дієвими. До того ж, коли ми говоримо про бюджетні видатки, то варто зазначити те, що вони є загальносуспільними, ми не можемо відокремити жодного індивіда від отримання певних благ, що фінансуються Державним бюджетом [1].

Якщо ми говоримо про промисловий розвиток суспільства, то ватро враховувати те, що чим більше ускладнюються економічні зв’язки між суб’єктами, тим більшою стає необхідність регулювання цих відносин законодавством та забезпечення прозорості. А це у свою чергу тягне за собою більші державні витрати. Також, варто згадати, що посилення економічного розвитку може спричиняти монополізацію ринків, і держава повинна запроваджувати антимонопольний контроль на належному рівні, аби це не

відобразилося на матеріальному добробуті кожного окремого громадянина і в результаті не призвело до погіршення економічної ситуації та спаду ділової активності. Зрозуміло, що для того, аби забезпечувати належний контроль і безпеку в економічному середовищі держава повинна збільшувати видатки. Це явище було помічене німецьким економістом Адольфом Вагнером і у результаті він сформулював «Закон зростання державних витрат» [2].

Так як сьогодні питання соціальної держави досить актуальне, і кожен розуміє, що все в економічному середовищі взаємопов'язане, то можна зробити висновок, що лише тоді, коли доходи кожного громадянина адекватно співвідносяться з доходами інших громадян держави, що принаймні забезпечує належний рівень задоволення споживчих потреб в економіці, можна говорити про подальший сталий розвиток та економічне зростання. І це завдання держава вирішує саме завдяки структурі видатків. Тобто підвищення витрат на соціальні потреби призводить до збільшення впливу держави, а відповідно і частки державного сектору в економіці загалом [3].

Економічне зростання зазвичай спричинюється зміною якості трудових ресурсів, продуктивних матеріальних активів, розвитком технологій, новими винаходами і звичайно ж ефективністю використання ресурсів, зокрема продуктивністю праці. Це все можна назвати зміною якісних показників капіталу, що на думку Денісона є головною причиною економічного зростання. І якщо уряд країни проводить таку видаткову політику, що витрати на будь-яку із цих складових зростають, то можна очікувати загальне економічне зростання в майбутньому. Вплив капітальних видатків на зростання є питанням, яке давно досліджується науковцями і досвідом західних країн доведено, що державні інвестиції в розвиток підприємств є одними з найбільш дієвих. Наприклад, коли студенти за рахунок бюджету отримують освіту, то у майбутньому від цього матимуть користь підприємства і організації, що отримали кваліфікованих працівників. Тож, можна сказати, що збільшення видатків на освіту неодмінно призведе у довгостроковій перспективі до економічного зростання [4].

Кожна країна має власну структуру бюджету, різні економічні показники, законодавчо-нормативну базу та економічний потенціал. Відповідно до цих особливостей кожна країна має різний ступінь державного регулювання та різний ступінь перерозподілу доходів, що здійснюється за допомогою видатків. Частка ВВП, котра перерозподіляється через бюджет, у багатьох країнах різна: США – 35 %; Великобританія – 45; Японія – 32; Франція – 57; Канада – 45; Швеція – 65; Україна – до 34 %. Світові та локальні кризи завжди негативно впливають на ділову активність та спричиняють зростання соціальних зобов'язань, внаслідок чого відбувається посилення навантаження на державний бюджет і уряд має обрати таку структуру видатків, аби забезпечити зменшення ризиків у фінансовій сфері і підтримувати достойний рівень життя своїх громадян [5].

Суспільно-господарські процеси постійно ускладнюються і відповідно під їх впливом має ускладнюватися структура бюджетних видатків та трансформуватися структура бюджетних систем, аби забезпечувати якомога ефективніший перерозподіл коштів, щоб вони надійшли саме у ті сфери, де зможуть стати продуктивними і спричинити подальше економічне зростання. Всесвітня фінансова глобалізація вимагає чітких дій від урядів країн для підвищення конкурентоспроможності держави й створення вигідних умов для ведення бізнесу. Цього можна досягти шляхом перегляду структури державних видатків і забезпечення їх економічної результативності.

Список використаної літератури:

1. Schmidt A. Budget für Bildung, Forschung und Wissenschaft 2013/14 / A. Schmidt, H. Eichstädt, M. Fußmann. – Wiesbaden : Statistisches Bundesamt, 2016. – 15 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/ Thematisch/BildungForschungKultur/BildungKulturFinanzen/BildungsausgabenPDF_5217108.pdf?__blob=publicationFile.

2. Bildungs-fi nanzbericht 2015: Im Auftrag des Bundesministeriums für Bildung und Forschung und der Ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland / H.-W. Hetmeier, A. Schmidt, S. Vogel, N. Buschle. –Wiesbaden : Statistisches Bundesamt, 2015. – 165 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/BildungForschung Kultur/Bildung KulturFinanzen/ Bildungsfi 3206157004.pdblob=publicationFile.

3. Mosler W. German balanced budget law pending / W. Mosler [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://moslereconomics.com/2009/06/22/german-balanced-budgetlawpending/.

4. Буряченко А. Є. Функціональна децентралізація та вдосконалення системи бюджетних відносин / А. Є. Буряченко // Фінанси України. – 2014. – № 2. – С 19–29.

5. Бюджетна система України та Євросоюзу : монографія / С. О. Булгакова, О. І. Барановський, Г. В. Кучер та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі. – К.: КНТЕУ, 2015. – 409 с.

УДК 336.4

Ганзюк С.М.
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку,
Дніпровський державний технічний університет

РОЗВИТОК ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

У світовій економіці лізинг займає друге місце за обсягами інвестицій після банківського кредитування. Він є одним із прогресивніших методів матеріально-технічного забезпечення виробництва та дієвим способом реалізації продукції підприємств-виробників активів, які можуть передаватися в лізинг. Його чисельні переваги, на відміну від традиційного банківського фінансування, спрямовані на вирішення проблем нестачі капіталу та проблем ліквідності, з якими часто стикаються й українські підприємства.

Основою, на якій будуються економічні відносини між лізингодавцем та лізингоотримувачем, є лізингові платежі. В сучасній класифікації видів лізингу все ще відсутні єдність, визначеність, упорядкованість у термінології, яка б мала забезпечувати категоріальний апарат теорії і практики лізингової діяльності. Не винятком є й вітчизняне законодавство, де також відсутня комплексність у визначенні сутності та видової характеристики лізингу, що утруднює не лише його застосування, а й регулювання, знижує довіру суб'єктів господарювання до його застосування [1] .

Актуальність розвитку лізингу в Україні зумовлена високим ступенем зносу основних фондів виробників, що негативно впливає на показники економічного зростання. Лізинг за своєю сутністю є синтезом відомих форм фінансування капіталовкладень, альтернативним механізмом оновлення основних фондів суб'єктів господарювання, використання якого, як показує зарубіжний досвід, сприяє процесу модернізації економіки та підвищення її технологічного рівня [2].

Зміну основних показників діяльності юридичних осіб (лізингодавців) в Україні за 2014-2016 рр. представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності лізингодавців в Україні, [3]

Показник	Станом на 01.01.2015 р.	Станом на 01.01.2016 р.	Станом на 01.01.2016 р.	Темп приросту, %
Кількість зареєстрованих установ, од.	267	268	202	*-24,6*
Вартість діючих договорів фін. лізингу, (млн. грн.)	58304,1	26109,9	22904,4	*-60,7*
Кількість діючих договорів фінансового лізингу, (од.)	27348	22148	17314	*-36,7*
Вартість договорів фінансового лізингу, укладених за звітний період, (млн. грн.)	7181,0	6241,4	9754,4	*+35,8*
Кількість договорів фінансового лізингу, укладених за звітний період, (од.)	8940	4098	9122	*+2,03*

Отже, кількість зареєстрованих установ зменшилася на протязі трьох років з 267 до 202 од. або на 24,6%, кількість діючих договорів - на 36,7%. На фоні зменшення загальної вартості договорів фінансового лізингу за 2014-2016 рр. на 60,7%, відбулося збільшення вартості договорів, укладених за звітний період з 7,1 млрд. грн. у 2014 р. до 9,7 млрд. грн. у 2016 р. Про те, що на сучасному етапі лізингові послуги все ж таки доводять свою ефективність для лізингоотримувачів і прибутковість для лізингодавців, говорять наступні дані: за підсумками І півріччя 2016 року найбільшими споживачами лізингових послуг були транспортна галузь (вартість договорів 7 952,4 млн. грн.), сільське господарство (6 766,4 млн. грн.), добувна промисловість (1 776,3 млн. грн.), будівництво (1 224,9 млн. грн.) [3].

Погіршення ситуації в соціальній та фінансовій сферах, військово-політичні події на Сході України у 2014 р. зумовили появу негативної динаміки у розвитку лізингу через зростання ризиків та вартості фінансових ресурсів, ускладнення доступу лізингодавців до ринків капіталів, падіння кредитоспроможності потенційних лізингоотримувачів тощо.

Досвід багатьох країн доводить, що лізинг потенційно може стати альтернативою кредитуванню, а за умови ефективної державної підтримки стимулювати модернізацію цілих галузей економіки. Незважаючи на перспективність цього бізнесу, порівняно зі світовим ринком частка лізингу в

Україні є мізерною, оскільки існує багато проблем і прогалин у державному регулюванні, які гальмують його розвиток. Основними перешкодами сьогодні в розвитку ефективного ринку лізингових послуг є нестача довгострокових коштів лізингодавців та низька платоспроможність більшості потенційних лізингоотримувачів. Саме це значно підвищує ризикованість лізингових відносин. Стабільно на ринку лізингових послуг тримаються компанії, власниками яких є міжнародні фінансові групи, які можуть розраховувати на підтримку материнських структур та банки, які завдяки лізинговим операціям розширили кількість своїх послуг та можуть швидше та вигідніше вирішувати проблему мобілізації коштів для закупівлі майна, яке буде передаватися в лізинг [4].

Розвиток лізингу призведе до багатьох позитивних змін в економіці. Подальше створення та ефективне функціонування лізингових компаній, які, насамперед, підконтрольні потужним банкам, є одним з найактуальніших напрямів розвитку ринку фінансових послуг в Україні.

Список використаних джерел

1. Дергалюк Б. В. Методичні підходи до класифікації лізингу в Україні: проблеми та перспективи / Б. В. Дергалюк // Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць. – 2011. – № 8. – С. 208–213.

2. Другова В.Т. Формування розвиток ринку лізингу в Україні / В.Т. Другова // Регіональна економіка. – 2012. - №3. – С. 113-120.

3. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-finansovykh-kompanii-lizynhodavtsiv-ta-lombardiv-Ukrainy.html

4. Костенко В.М. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку лізингових послуг в Україні / В.М. Костенко // Молодий вчений. – 2015. – Частина 2. - № 12(27). – С. 52-55.

УДК 336.77 **Гарбацевич В.И.,**
студент 3 курса, специализации «Финансы»

Научный руководитель – **Давыдова Н.Л.,**
к.э.н., доцент кафедры банковского дела
Полесский государственный университет

РАЗВИТИЕ КРЕДИТОВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ БАНКАМИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Конкуренция в сфере банковского кредитования населения к настоящему времени достигла высокого уровня. В настоящее время практически все белорусские банки в той или иной мере работают с физическими лицами в данном направлении. Кредитование физических лиц развивается по нескольким направлениям: кредитование жилищного строительства и приобретения жилья на льготных условиях, кредитование сделок с недвижимостью на общих основаниях, а также потребительское кредитование. Потребительский кредит - это кредит, предоставленный физическим лицам с целью использования денежных средств для удовлетворения потребительских нужд, не связанных с предпринимательской деятельностью.

Потребительское кредитование в Республике Беларусь ведется по трем направлениям: предоставление целевых кредитов на приобретение различных товаров и услуг (мебели, бытовой техники, компьютеров, автомобилей и т.п.), выдача нецелевых кредитов на неотложные нужды и кредитование по платежным карточкам.

В Республике Беларусь функционирует 24 банка, большинство из которых предоставляет физическим лицам кредиты на потребительские нужды и на финансирование недвижимости. Средняя ставка потребительского кредита на 01.01.2018 составила 11%. Минимальный срок выплаты по кредитам составляет от 3 месяцев, а в среднем он составляет 1-3 года, а также может составлять от 3 до 5 лет [1]. Это говорит о том, что предоставленные банком ресурсы возвращаются в краткосрочный период.

На рисунке 1 представлена динамика задолженности по кредитам, выданным физическим лицам банками Республики Беларусь.

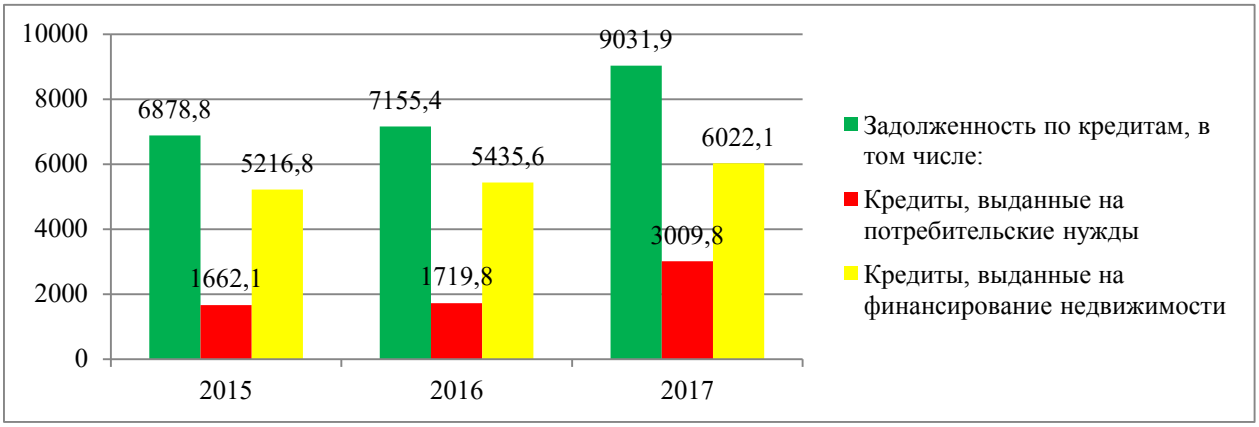

Рисунок 1 – Динамика задолженности по кредитам, выданным банками Республики Беларусь за 2015-2017 гг., млн. бел. руб.

Примечание – Источник: собственная разработка на основании данных [1,2,3]

Данные рисунка показывают тенденцию к увеличению общей задолженности по кредитам, выданным банками Республики Беларусь физическим лицам. По состоянию на 01.01.2018 года этот показатель составил 9 031,9 млн. бел. руб., что на 26,2 % больше по сравнению с объемами на 01.01.2017 года. По состоянию на 01.01.2017 года задолженность по кредитам составила 7 155,4 млн. бел. руб., что на 4,0 % больше по сравнению с объемами на 01.01.2016 года. В свою очередь, на 01.01.2016 года задолженность по кредитам составила 6 878,8 млн. бел. руб., что на 9,3 % больше по сравнению с объемами на 01.01.2015 года.

Задолженность по кредитам, выданным банками Республики Беларусь физическим лицам на потребительские нужды за рассматриваемый период имеет тенденцию к росту. По состоянию на 01.01.2018 года этот показатель составил 3 009,8 млн. бел. руб., что на 75 % больше по сравнению с объемами на 01.01.2017 года. По состоянию на 01.01.2017 года задолженность по кредитам составила 1 719,8 млн. бел. руб., что на 3,5 % больше по сравнению с объемами на 01.01.2016 года. В свою очередь, на 01.01.2016 года

задолженность по кредитам составила 1 662,1 млн. бел. руб., что на 2,7 % меньше по сравнению с объемами на 01.01.2015 года.

Задолженность по кредитам, выданным банкам Республики Беларусь физическим лицам на финансирование недвижимости также возрастает. По состоянию на 01.01.2018 года этот показатель составил 6 022,1 млн. бел. руб., что на 10,8 % больше по сравнению с объемами на 01.01.2017 года. По состоянию на 01.01.2017 года задолженность по кредитам составила 5 435,6 млн. бел. руб., что на 4,2 % больше по сравнению с объемами на 01.01.2016 года. В свою очередь, на 01.01.2016 года задолженность по кредитам составила 5 216,8 млн. бел. руб., что на 13,8 % больше по сравнению с объемами на 01.01.2015 года.

Исходя из представленных данных, можно говорить о том, что происходит активный рост кредитов на финансирование недвижимости, что составляет более 65 % в общей сумме задолженности по кредитам. Оставшуюся часть занимают кредиты на потребительские нужды, которые за рассматриваемый период возросли более чем на 70 %. Это связано с тем, что государство сохраняет направленность процентной политики, которая предусматривает постепенное снижение номинальных процентных ставок в экономике. Вследствие этого население получает больший доступ к кредитным ресурсам банков.

На сегодняшний день разрабатываются новые направления совершенствования системы потребительского кредитования в Республике Беларусь. Так, Банковским кодексом Республики Беларусь отменено понятие полной процентной ставки, что позволило сделать процесс установления цены за пользование кредитными ресурсами и процесс кредитования в целом более прозрачным и понятным для потребителя.

Ещё одним важным шагом стал запрет на выдачу кредитов населению в иностранной валюте. Данная мера позволила значительно снизить кредитные риски в банковской системе, вызванные девальвацией белорусского рубля.

Таким образом, можно выделить следующие направления развития потребительского кредита:

- долгосрочная стабилизация экономической ситуации в стране, снижение уровня инфляции, повышение доходов населения;
- разработка новых методов управления проблемной задолженностью, развитие правовой базы формирования коллекторского рынка на основе использования зарубежного опыта;
- внесение изменений в действующее законодательство Республики Беларусь, касающихся договора потребительского кредита, а именно: определения договора потребительского кредита, право на досрочное погашение;
- повышение уровня правовой культуры и финансовой грамотности населения, качества обслуживания клиентов в банках, а также повышение профессионального уровня сотрудников банковской сферы, работающих с физическими лицами.

Таким образом, предпринимаемые Национальным банком меры по стимулированию рынка потребительского кредитования в части снижения уровня процентных ставок, ограничения уровня рисков, стандартизации подходов к документальному оформлению договорных обязательств определяют рост платежеспособного спроса населения на товары длительного пользования, недвижимость, способствует повышению жизненного уровня населения.

Список использованной литературы

1. Бюллетень банковской статистики № 1 [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Минск, 2016. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/Publications/bulletin/Stat_Bulletin_2016 _01.pdf. – Дата доступа: 17.04.2018.
2. Бюллетень банковской статистики № 1 [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Минск, 2017. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/Publications/bulletin/Stat_Bulletin_2017 _01.pdf. – Дата доступа: 17.04.2018.
3. Бюллетень банковской статистики № 1 [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Минск, 2018. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/Publications/bulletin/Stat_Bulletin_2018 _01.pdf. – Дата доступа: 17.04.2018.

УДК 332

Головач Д.А.,
Гуринович А.С.,
студенты

Научный руководитель: **Новик Т.В.**,
старший преподаватель
УО «Полесский государственный университет»

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЛИЗИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Для устойчивого развития экономики любого государства необходимо увеличение как производства, так и совокупного спроса, а также увеличение инвестиций. Для решения этих задач ключевую роль может сыграть лизинг.

Физическая изношенность основных производственных фондов, устаревающее оборудование, низкая рентабельность производства – все это является предпосылкой развития лизинговых компаний.

По состоянию на 1 января 2018 г. в реестр Национального банка включены 103 лизинговые организации, 31 из них создана с участием иностранного капитала. Совокупный уставный фонд около 438 млн рублей. Присутствуют иностранные инвесторы из Кипра, Эстонии, Латвии, Литвы, России. В уставных фондах 11 лизинговых организаций участвует банковский капитал.

Стоит отметить, что количество лизинговых компаний, включенных в реестр лизинговых организаций, с каждым годом увеличивается: на 01.01.2015 г. количество данных организаций составляло 44, на 01.01.2016 – 84, а на 01.01.2017 г. – 92 организации.

Ассоциация лизингодателей Республики Беларусь ежегодно составляет рейтинг лизинговых компаний на основе анализа их деятельности. В 2016 г. пятерку лидеров возглавляла компания ООО «АСБ Лизинг», 2-ое место у «Промагролизинг», на 3-ем месте компания «Райффайзен-Лизинг», на 4-ом – ООО «Риетуму Лизинг», и замыкает пятёрку лидеров компания ООО «ПриватЛизинг».

Ассоциация лизингодателей также оценивает эффективность лизинговой деятельности. Для этого рассчитывается общая эффективность использования вовлеченных в бизнес активов, а также показателей, которые характеризуют динамику роста бизнеса лизинговых компаний (таблица 1).

Таблица 1 – **Показатели эффективности деятельности лидеров рынка лизинговых услуг Республики Беларусь за 2016 г.**

Показатели/ лизинговые компании	Сумма новых договоров лизинга, рублей	Коэффициент рентабельности активов, %	Коэффициент рентабельности капитала, %	Темп роста бизнеса	Темп роста объема нового бизнеса
ООО «АСБ Лизинг»	152 985 600	0,55191	14,597	0,87	1,31
«Промагролизинг»	141 182 207	1,32348	10,296	1,02	0,64
«Райффайзен-Лизинг»	134 860 260	0,66939	36,694	0,89	0,93
ООО «Риетуму Лизинг»	81 737 412	1,75091	85,271	1,90	3,44
компания ООО «ПриватЛизинг»	73 440 725	7,73732	95,896	4,74	5,18

Источник: [1]

Наиболее динамично развивающейся компанией в 2016 г. было общество с ограниченной ответственностью «ПриватЛизинг». Рентабельность капитала составляет почти 96%, что говорит об успешном функционировании данного общества, а темп роста бизнеса и объёма нового бизнеса только это подтверждают, несмотря на то, что в числе лидеров лизинговых компаний она занимает всего лишь пятое место.

Важным показателем лизингового рынка является объем лизингового портфеля, который отражает суммарный объем обязательств лизингополучателей на конкретную дату без учета просроченных платежей. Лизинговый портфель организаций, входящих в реестр Национального Банка, на 01.01.2017 г. составил 2 302,9 млн руб. На начало текущего года действующими оставались 178 372 договоров, что почти в три раза больше, чем на соответствующий период предыдущего года. Лизинговый портфель банков на 01.01.2017 г. составил 286 135 млн рублей. Суммарный лизинговый портфель компаний и банков составил 2 589 млн рублей, что на 6,6% больше лизингового портфеля белорусских лизингодателей и банков на 01.01.2016 г. (рисунки 1, 2).

Рисунок 1 – Динамика изменения лизингового портфеля лизинговых компаний Республики Беларусь в соотношении с лизинговым портфелем по физическим лицам за период 2016-2017 гг., млн руб.

Рисунок 2 – Динамика изменения лизингового портфеля лизинговых компаний Республики Беларусь в соотношении с объемом нового бизнеса за период 2016-2017 гг., млн руб.

Совокупный лизинговый портфель на 01.01.2018 г. составил 2,8 млрд руб. Прирост за 2017 год составил 22,5 %. Объем нового бизнеса сложился на уровне 2,1 млрд руб., в 1,9 раза превысив значение данного показателя за аналогичный период 2016 года. Проникновение лизинга в экономику сложился на уровне 2 % к ВВП. Прибыль за 2017 г. составила 109,5 млн руб.

При рассмотрении эффективности функционирования лизинговых компаний можно сделать вывод о том, что рынок лизинга в Республике Беларусь непостоянен. Ещё вчера компания могла занимать лидирующее положение, а сегодня она практически ничего не значит. В лизинговом бизнесе идёт жёсткая конкуренция и лидерами становятся те компании, которые функционируют вне зависимости от внешнего влияния.

Для улучшения лизинговой деятельности в Республике Беларусь необходимо реализовать следующие мероприятия:

1. Создать равные условия хозяйствования для всех лизинговых компаний независимо от принадлежности;

2. Использовать лизинговые сделки между крупными предприятиями и предприятиями малого бизнеса;

3. Совершенствовать методологию налогообложения в интересах участников лизинговой сделки с целью увеличения собственных источников финансирования проектов и привлечения потенциальных клиентов;

4. Провести организационные мероприятия в учреждениях образования по подготовке специалистов, в совершенстве знающих лизинговую деятельность;

5. Реализовать рекламную компанию с целью популяризации эффективности лизинга как формы обновления основных средств;

6. Создать Единый информационно-лизинговый центр, который мог бы информировать о лизингодателях и лизингополучателях;

7. Использовать международный лизинг, привлекая крупнейшие европейские предприятия [2].

Таким образом, для успешного развития лизинговых компаний в Республике Беларусь так же необходимо предпринять мероприятия по адаптации национального законодательства к международным стандартам, расширять сферу лизинговых услуг, усилить специализацию лизинговых компаний. Применение указанных мер будет способствовать повышению эффективности осуществления лизинговыми компаниями сделок и активизации инвестиционной деятельности.

Список использованных источников

1. Все о финансах Беларуси [Электронный ресурс] / Лизинг. – Режим до-ступа: http://infobank.by/lizing-chto-eto/. – Дата доступа: 04.03.2018.

2. Трушкевич, Е.В. Лизинг: учеб. пособие. / Е.В. Трушкевич, С.В. Труш-кевич– Минск: Амалфея, 2001. – 224 с.

УДК 658

Гуменюк В.М., Бондар Н.М,
студенти факультету фінансів,

Паскалова А.Г.,
к.е.н., старший викладач
кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ICO ЯК МЕТОД ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ

Протягом останніх років надзвичайно популярними стали нові нетипові до цього часу способи залучення коштів. Одним з них є ICO (Initial Coin Offering) - первинне розміщення монет (токенів). В ході ICO розпродаються цифрові токени за криптовалюту (біткоін тощо) або фіатні гроші (долари чи євро) серед інвесторів. Пізніше ці токени можна використовувати в якості внутрішньої валюти проекту або торгувати ними на біржах. Таким чином, випускаючи власні токени та обмінюючи їх на відомі криптовалюти або на фіатні гроші, залучаються необхідні кошти для фінансування проекту, маркетинг тощо. ICO зазвичай проводяться на етапах розробки та запуску проектів. Замість абревіатури «ICO» також використовують термін «краудсейл».

Перше відоме розміщення токенів було проведено проектом MasterCoin в 2013 році та зібрало близько 5 млн. дол. На сьогоднішній день одним з найбільших за обсягом залучення коштів є ICO популярного месенджера Telegram, який зібрав більше 1,7 млрд. дол. коштів [1].

Термін «ICO» інколи асоціюється з відомим всім «IPO» (Initial Public Offering - первинне розміщення акцій на біржі). Принцип роботи ICO є аналогічним: інвестори, вкладаючи кошти, отримують «долю» в компанії у вигляді криптографічних токенів. На відміну від ICO, процес IPO регулюється національним законодавством, що надає захист інвесторам. У випадку з ICO процес залучення інвестицій є легшим та швидшим, проте користувачі не мають ніяких гарантій.

Купуючи пропоновані на ICO токени, інвестори розраховують: 1) отримати дохід від їх продажу за вищою ціною в майбутньому; 2) скористатися токенами за прямим призначенням, отримавши заявлені проектом послуги за нижчою ціною. Розрізняють security-токени та utility-токени. Security-токени надають власникам право управляти компанією і отримувати частину її прибутку. Utility-токени надають доступ до системи, використовуються для оплати певного товару, послуги і т. п.

Нині ICO не є як легальним, так і нелегальним способом залучення інвестицій. Досі в жодній країні світу не визначений його правовий статус, порядок проведення та вимоги до компаній, які збираються таким чином залучити кошти. В основі процесу ICO лежить репутація засновників проекту та довіра користувачів (інвесторів). Тому найбільшим ризиком для ICO вважається звичайне шахрайство.

Ризиком проведення ICO також є те, що випущений токен за сукупністю певних критеріїв може вважатися цінним папером і підпадати під законодавчо встановлені обмеження. Але у своєму нинішньому вигляді ICO, як правило, проводяться в один раунд, тому шанси отримати додаткове фінансування у них невеликі. Це можна розглядати як потенційний ризик з точки зору довгострокового існування проекту [2].

Юридичним захистом засновників проекту ICO та позитивним іміджом для інвесторів є такий мінімальний пакет документів: Terms and Conditions (вказано мету ICO та функціонал його токену) та Privacy Policy (регулює відносини, що виникають при реєстрації, верифікації користувачів). Бажано також виписати Disclaimer - угоду із широким колом користувачів, у якій проект відмовляється від відповідальності з певного переліку правових питань [3].

Нині ринок ICO набирає популярності та продовжує рости. Інвестори продовжують активно вивчати даний ринок та готові спрямовувати в нього нові грошові потоки. На жаль, у майбутньому успішних релізів може стати менше. Прогнозують, що можлива розробка державою різних програм

регулювання ринку ICO, введення податків, різних обмежень тощо, може призвести до втрати його повної незалежності та децентралізованості. Також існує велика вірогідність появи у майбутньому абсолютно нових форматів токенсейлів.

Список використаних джерел:

1. Paul Vigna. Telegram Messaging App Scraps Plans for Public Coin Offering // The Wall Street Journal, May 2, 2018 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.wsj.com/articles/telegram-messaging-app-scraps-plans-for-public-coin-offering-1525281933.
2. Что такое ICO и можно ли на этом заработать? // Журнал ForkLog - информационный ресурс о криптовалютах, блокчейне и децентрализованных технологиях // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://forklog.com/chto-takoe-ico/.
3. Мовчук Е. Онлайн замовлення Terms of Service для Інтернет-магазинів та веб-сервісів // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://legal-support.top/zamovlenya-terms-of-service/.

УДК 336.717

Гуринович А.С.,
Головач Д.А.,
студенты

Научный руководитель: ***Петрукович Наталья Геннадьевна****,*
кандидат экономических наук, доцент
УО «Полесский государственный университет»

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ АКТИВНЫХ ОПЕРАЦИЙ ОАО «БЕЛАГРОПРОМБАНК»

Банковская система является важнейшей сферой национального хозяйства для любого государства. Банки – это одно из центральных звеньев системы рыночных структур. Развитие их деятельности – необходимое условие реального создания рыночного механизма.

ОАО «Белагропромбанк» относится к тройке самых крупных банков Беларуси, после ОАО «АСБ Беларусбанк». Так же, он является одним из лидеров по предоставлению услуг физическим лицам в Республике Беларусь. ОАО «Белагропромбанк» является вторым крупнейшим банком в Республике Беларусь по величине ресурсной базы, по привлеченным депозитам, по величине уставного фонда и нормативного капитала, а также по величине активов.

Проанализируем структуру активных операций на примере ОАО «Белагропромбанк» (таблица 1).

Таблица 1 – Анализ структуры активов ОАО «Белагропромбанк», тыс. руб.

Показатели	На 01.10.2015	Удельный вес, %	На 01.10.2016	Удельный вес, %	На 01.10.2017	Удельный вес, %
АКТИВЫ						
Денежные средства	1287154	1,39	127267	1,31	136548	1,40
Драгоценные металлы и драгоценные камни	3280	0,00	278	0,00	237	0,00
Средства в Национальном банке	7274646	7,85	522410	5,36	783018	8,01
Средства в банках	1121975	1,21	348729	3,58	432232	4,42

Продолжение Таблицы 1

1	2	3	4	5	6	7
Ценные бумаги	14765725	15,94	2242014	22,99	3406728	34,86
Кредиты клиентам	63398348	68,44	5975452	61,28	4509902	46,15
Производные финансовые активы	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Долгосрочные финансовые вложения	929082	1,00	97411	1,00	99714	1,02
Основные средства и нематериальные активы	2572652	2,78	266539	2,73	255761	2,62
Имущество, предназначенное для продажи	69587	0,08	9601	0,10	23067	0,24
Отложенные налоговые активы	0	0,00	0	0,00	26	0,00
Прочие активы	1211992	1,31	161781	1,66	124035	1,27
Итого активы	92634441	100	9751482	100,00	9771268	100

Примечание – Источник: собственная разработка

Таким образом, из таблицы видно, что наиболее приоритетными для данного банка операциями являются предоставления кредитов клиентам (68,44 % к общей сумме на 01.10.2015, 61,28 % на 01.10.2016 и 46,15% на эту же дату 2017 года). Также наибольший объем в общей сумме активов банка составляют ценные бумаги в общей сумме активов банка. При этом за три года сумма операций с ценными бумагами снижалась, и на 01.10.2017 г. темп снижения составил 76,9 % по сравнению с аналогичным периодом 2015 года.

Также необходимо отметить, что отрицательным изменением на 01.10.2016 является увеличение средств в Национальном банке РБ (уменьшились на 2,49 %), а на 01.10.2017 увеличились на 2,65 %.

Основные средства банка на 01.10.2016 года снизились по сравнению с предыдущим анализируемым периодом на 0,05 %, а на аналогичную дату 2017 года – на 0,11 %, однако это нельзя назвать отрицательной тенденцией, т.к. по классификации активов банка (устанавливается Национальным Банком РБ) они не являются ликвидными.

Отрицательная тенденция прослеживается в разрезе драгоценных металлов и камней: заметно явное снижение к 01.10.2016 г. – на 3002 тыс. руб., темп снижения составил 91,5 %. А на 01.10.2017 темп снижения драгоценных металлов и камней составил 14,7 %. Таким образом, это свидетельствует об уменьшении активных операций банка с драгоценными металлами и камнями, а также о том, что банк практически не специализируется на этом виде деятельности.

По данным отчетности банка видно, что ОАО «Белагропромбанк» не осуществлял за последние три года операции с производными инструментами.

Рассмотрим активы первой группы системно значимых банков Республики Беларусь, которые подразделяются на три группы ликвидности в зависимости от времени превращения их в денежную форму (рисунок 2).

Первая группа (А1) включает в себя быстро реализуемые активы, такие, как денежная наличность, драгоценные металлы и драгоценные камни, средства в Национальном банке и др.

Ко второй группе (А2) относятся медленно реализуемые активы: кредиты клиентам, дебиторская задолженность и т. д.

Третья группа (А3) – это трудно реализуемые активы, куда входят основные средства, нематериальные активы, долгосрочные финансовые вложения, имущество, предназначенное для продажи, отложенные налоговые активы.

Таблица 2 – Группы ликвидности текущих активов за 2016 год

	Высоколиквидные активы (А1)	**Ликвидные активы (А2)**	**Неликвидные активы (А3)**	**Всего**
ОАО "АСБ Беларусбанк"	11484291	15722193	644329	27850813
ОАО "Белагропромбанк"	3764815	4991343	512452	9268610
ОАО "БПС-Сбербанк"	1564721	3185371	303242	5053334
ОАО "Белинвестбанк"	1410488	1918282	215007	3543777
ОАО "Приорбанк"	733487	1553566	224314	2511367
ОАО "Белвнешэкономбанк"	935487	2391934	245011	2713367
ОАО "Белгазпромбанк"	1274649	1662634	215436	3152719

Примечание – Источник: собственная разработка

Из таблицы 2 видно, что в структуре активов системно значимых банков наибольший удельный вес занимают ликвидные активы, так за 2016 год ликвидные активы Беларусбанка составили 56,5%, Белагропромбанка –53,9%, БПС-Сбербанка – 63,0%, Белинвестбанка – 54,1%, Приорбанка – 61,9%, Белвнешэкономбанка – 88,2%, Белгазпромбанка – 52,7%. Также заметим, что высоколиквидные активы Беларусбанка в 3 раза больше этих же активов Белагропромбанка, ликвидные активы превышают в 3,1 раза, а неликвидные – всего лишь в 1,3 раза. Можно отметить, что в структуре высоколиквидных активов наименьший вес занимает ОАО "Приорбанк", высоколиквидные активы Беларусбанка почти в 16 раз больше этих же активов Приорбанка. А также в структуре ликвидных активов наименьший вес занимает ОАО "Приорбанк". А вот в структуре неликвидных активов наименьший удельный вес приходится на ОАО "Белинвестбанк".

Подводя итог сказанному, можно сделать вывод о том, что коммерческие банки сегодня – основная составная часть кредитно-финансовой системы любой страны. Важной составной частью любого банка являются активы. А также одним из важнейших свойств активов банков является принесение прибыли. Среди факторов, которые напрямую влияют на прибыль банка, можно выделить управление активами банка и качество активов банка. Анализ активов банка по итогам различных временных периодов показывает, насколько эффективно банк осуществляет свою деятельность. Поэтому должное внимание стоит уделять активам: их абсолютному изменению, а также динамике роста и прироста отдельных статей активов.

Список использованных источников

1. Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Информация о финансовом состоянии банков. – Режим доступа: https://www.nbrb.by/. – Дата доступа: 03.05.2018.

УДК 338.012

Давыдова Н.Л.,
к.э.н.,доцент,
доцент кафедры банковского дела,
Полесский государственный университет

Яхновец А.О.,
Студентка гр. 15Ф-1
Полесский государственный университет

ЗНАЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И РЕМЕСЛЕННОГО ДЕЛА ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В Республике Беларусь под предпринимательством подразумевается инициативная деятельность граждан и юридических лиц, независимо от формы собственности, ориентированная на получение чистого дохода путем удовлетворения спроса на товары (работы, услуги), базируемая на частной собственности (частное предпринимательство) либо на праве хозяйственного ведения государственного предприятия (государственное предпринимательство) [1].

Согласно статье 3 Закона РБ «О поддержке малого и среднего предпринимательства» от 1 июля 2010 г. № 148-З к субъектам малого предпринимательства относятся: индивидуальные предприниматели; микроорганизации, со средней численностью работников до 15 человек; малые организации, со средней численностью работников от 16 до 100 человек. Зачастую к малому бизнесу относят и ремесленническую деятельность.

Ремесленническая деятельность - это целостная профессиональная деятельность, направленная на производство товаров и услуг по индивидуальным заказам, малыми сериями и для удовлетворения утилитарных, эстетических, бытовых потребностей граждан и хозяйствующих объектов [2].

Значимость малого предпринимательства и ремесленного дела для экономики страны определяется: умением быстро реагировать на спрос потребителей и стремительно его удовлетворять, оперативно откликаться на

изменения рыночной конъюнктуры и проявлять высокую маневренность, организации малого предпринимательства и ремесленники менее чувствительны к внешним изменениям, они вносят свой вклад в формирование бюджетов всех уровней, содействуют усовершенствованию инновационных технологий, также малый бизнес и ремесленное дело являются уникальной основой для функционирования тех ниш экономики, которые в силу своих объёмов производства и размеров не способен занять крупный и крупнейший бизнес. Вдобавок, малый бизнес и ремесленное дело предоставляют много новых рабочих мест, что ведет к уменьшению числа нетрудоустроенного населения в масштабах целого государства.

В настоящее время в Республике Беларусь функционирует достаточно много малых организаций, в свою очередь, насыщенный субъектами малого предпринимательства рынок создаёт благоприятные условия для развития здоровой конкуренции между ними. По итогам 2016 года, по информации Национального статистического комитета Республики Беларусь, в экономике страны работало 105067 микроорганизаций и малых организаций, в 2015 году их было 105047 единиц. Число индивидуальных предпринимателей в 2016 году снизилось по сравнению с 2015 годом на 1,99%, составив в 2016 году 235995 единиц против 240781 единиц в 2015 году [3].

В динамике за три года количество физических лиц, уплативших сбор за осуществление ремесленной деятельности, выросло более чем в 2,5 раза, и составило на 1 января 2017 г. 23359 человек. Наибольшее количество ремесленников сосредоточено в Минске и Минской области (36 %). В разрезе регионов лидирует Брестская область (3796 человек). Наименьшее количество ремесленников традиционно насчитывается в Могилевской области (2594 человек) [4].

Несмотря по положительную динамику роста количества малых предприятий и ремесленников, данный сектор в республике развит недостаточно: за 2016 год в секторе малого предпринимательства было задействовано 28,8% экономически активного населения страны (для сравнения

в развитых странах эта цифра составляет в среднем 60%). Это объясняется существованием ряда барьеров, как административного, так и экономического характера.

Наиболее распространенным административным барьером является сложность процедуры создания предприятия. Упрощение системы путем сокращения пакета документов, необходимых при регистрации, могли бы выступить как один из эффективнейших путей решения данного вопроса.

Среди экономических барьеров главенствующее место занимает недостаточная обеспеченность собственными финансовыми ресурсами. В связи с чем появляется необходимость привлечения внешних источников. И первой инстанцией, куда могут обратиться субъекты малого предпринимательства и ремесленного дела за финансовой помощью являются банки. Но получить кредит начинающему предпринимателю достаточно сложно. Это связано в первую очередь с отсутствием у малых предприятий необходимого обеспечения и финансовой отчетности. Другой причиной являются высокие риски, связанные с кредитованием малых предприятий, и накладные расходы банков, которые почти одинаковы как для небольших кредитов, так и для крупных. Так как при сравнимых операционных издержках на обслуживание крупного и мелкого кредитополучателя крупному банку невыгодно работать с малым бизнесом. Нужны такие процедуры кредитования малого бизнеса, которые бы позволили оперативно и с малыми затратами готовить и проводить большую массу мелких сделок, обеспечивая в тоже время приемлемое качество кредитного портфеля. Для решения этой проблемы крупные банки разрабатывают скоринговые системы оценки партнёров. Вместе с тем, говоря об общих тенденциях развития сектора кредитования малого бизнеса, можно отметить, что банки идут по пути упрощения процедур кредитования, смягчения условий, включая процентные ставки, сроки погашения кредитов, комиссии.

Таким образом, значение малого предпринимательства и ремесленного дела для экономики страны с каждым годом возрастает. Увеличивается также количество малых организаций и ремесленников и их доля в задействовании экономически активного населения страны. Однако, несмотря на положительную динамику, данный сектор в республике развит недостаточно: за 2016 год в секторе малого предпринимательства было задействовано 28,8% экономически активного населения страны (для сравнения в развитых странах эта цифра составляет в среднем 60%). В связи с чем повышается значимость содействия дальнейшему развитию данного сектора путем смягчения либо устранения сдерживающих барьеров как экономического характера, так и административного.

Список использованных источников

1. О поддержке малого и среднего предпринимательства [Электронный ресурс] // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. – Режим доступа: http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11000148. – Дата доступа: 20.04.2018.

2. Новый Указ по ремесленной деятельности [Электронный ресурс] // STATUT.by. – Режим доступа: http://statut.by/lichnyj-jurist/17-work-and-judging/1656-11-10-2017. – Дата доступа: 20.04.2018.

3. Статистический ежегодник Республики Беларусь. 2017 [Электронный ресурс] // Национальный статистический комитет Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/publications/izdania/public_compilation/index_8024. – Дата доступа: 20.04.2016.

4. Ремесленная деятельность [Электронный ресурс] // Министерство экономики Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.economy.gov.by/ru/remeslo-ru. – Дата доступа: 20.04.2016.

УДК 330.322

Дорофєєва Х.М.
к.е.н., старший викладач кафедри
міжнародної економіки та туризму

Рясна В.М.,
студентка
Донецького національного університету
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Інвестиції відіграють важливу роль у формуванні виробничого потенціалу й визначають конкурентну позицію країни на міжнародному ринку. Інвестиційна діяльність, а також сукупність практичних дій з реалізації інвестицій є необхідною передумовою розвитку національної економіки та одним з основних стимулів зростання національного доходу.

Інвестиційні процеси в Україні здійснюють значний вплив на розвиток ринкових відносин. Для проведення реформ, які проводяться в країні останніми роками необхідні значні довгострокові вкладення капіталу, тобто фінансові інвестиції.

Проте, станом на сьогодні в Україні інвестиційна активність вітчизняних та іноземних інвесторів значно стримується фактом несприятливого інвестиційного клімату, котрий спричинений цілим рядом зовнішніх та внутрішніх причин [1].

Згідно даних Державної служби статистики України у 2016 році в економіку України інвесторами з інших країн вкладено 4,4 млрд. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу) проти 3,8 млрд. дол. США у 2015 році.

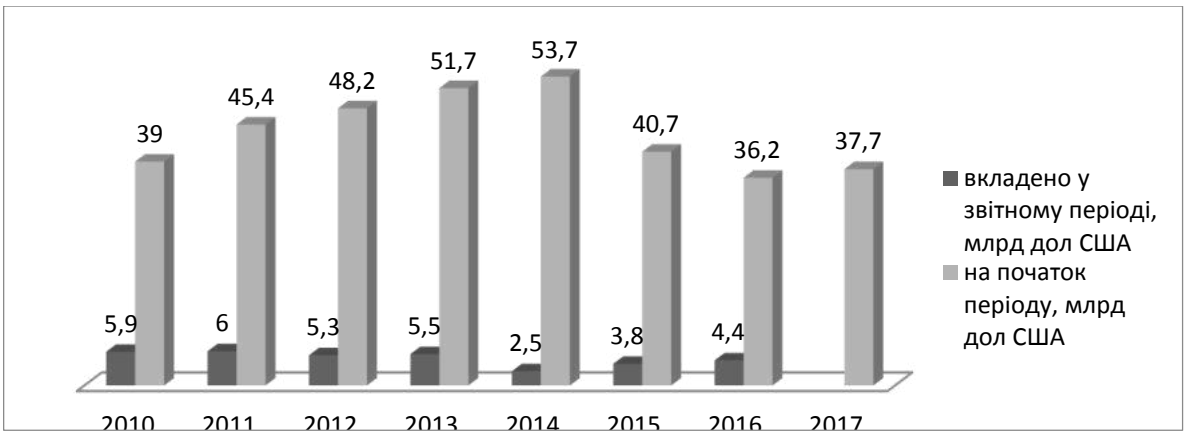

Мал.1 Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України, млрд дол США

Провідними сферами економіки, за обсягами залучених капітальних інвестицій, у 2016 році є: промисловість – 33,3%, будівництво– 12,6%, сільське, лісове та рибне господарства – 13,8%, інформація та телекомунікації – 4,8%, оптова та роздрібна торгівля – 7,7%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 7,6%, державне управління й оборона; обов`язкове соціальне страхування – 5,9%.

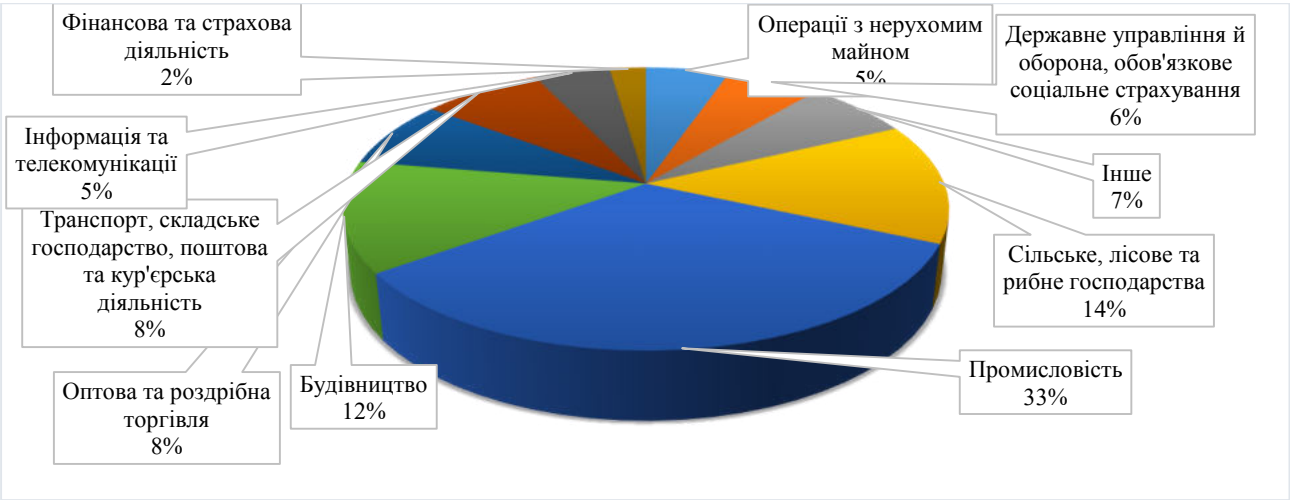

Мал.2 Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності в Україні (у % до загального обсягу)

Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій є власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2016 році освоєно 69,4% капіталовкладень.

Частка кредитів банків у загальних обсягах капіталовкладень становила 7,1%.

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 9,4% капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 2,9% усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 8,9%. Інші джерела фінансування становлять 2,3%.

До основних чинників, що стримують активність інвестиційних процесів відносять:

— зменшення фінансових можливостей бюджетів всіх рівнів та суб'єктів господарювання, а також населення;

— недосконалі законодавча і нормативно-правова бази;

— низький рівень розвиненості фондового ринку і ринку капіталів;

— нестабільна соціально-економічна та політична ситуація в країні [1].

Отже, проаналізувавши стан інвестиційної діяльності в Україні, можна стверджувати, що в останні роки темпи росту інвестиційної діяльності в Україні знизились. Основними чинниками скорочення обсягів інвестування стали: правові, законодавчі, податкові, грошово-кредитні, страхові та інші внутрішні фактори економіки. Така ситуація вимагає здійснення цілеспрямованої державної інвестиційної політики, яка б сприяла зміцненню процесів накопичення інвестиційних ресурсів в Україні, впорядкуванню їх використання, збільшенню частки інвестиційного спрямування доходів.

Задля покращення інвестиційного клімату в державі в майбутньому необхідно удосконалити правову та організаційну бази для регулювання рівня дієздатності механізмів та інститутів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та формування основ збереження та підвищення конкурентоспроможності національної економіки України.

Література:

1. Івахненко І. С. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та можливості її активізації / І. С. Івахненко. // Теорія інвестицій. – 2010. – С. 9.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. -[Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ukrstat.org

УДК 330.322 **Дорофєєва Х. М.,**
к.е.н.,ст. викладач кафедри маркетингу та менеджменту

Шокер Р.І.,
студентка 3 курсу,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

СУЧАСНИЙ СТАН ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Для України питання іноземних інвестицій є дуже важливим, адже в нашої держави немає достатньої кількості власних ресурсів, задля розвитку економіки і країни в цілому, тому вона вимушена залучати кошти іноземних інвесторів задля цього. Виходячи з цього, зрозуміло, що дослідження сучасного стану іноземного інвестування в Україні є достатньо актуальним на сьогодні.

Згідно Закону України Про іноземні інвестиції: «Іноземні інвестиції – всі види цінностей, що вкладаються безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької та інші види діяльності з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту»[3].

Показники іноземних інвестицій в Україні постійно змінюються та мають неоднозначну тенденцію. Так за даними Державної служби статистики України обсяги прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з країн ЄС в економіці України наступні:

Таблиця 1.

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн ЄС в економіці України

Обсяги прямих інвестицій в млн.дол.США станом на			
	01.01.2016	01.10.2017	Частка у % (2017)
Всього з країн ЄС	**26405,6**	**28126,9**	
Кіпр	10239,5	10201,5	*36,26*
Нідерланди	6184,7	6560,7	*23,32*
Велика Британія	1790,3	2193,0	*7,79*
Німеччина	1598,2	1819,9	*6,47*
Франція	1305,4	1355,6	*4,81*
Австрія	1559,8	1344,5	*4,78*
Люксембург	363,9	979,4	*3,48*
Угорщина	614,9	804,9	*2,86*
Польща	758,3	800,2	*2,84*
Інші країни ЄС	1990,6	2067,2	*7,34*

Видно, що протягом аналізованого періоду обсяги інвестиційних надходжень мали певні зміни. Так на початок 2016 року обсяги прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з країн ЄС складали 26405,6 млн. дол. США. Станом 01.10.2017 спостерігається зростання обсягу прямих інвестицій на 1 721,3 млн. дол. США порівняно з 01.01.2016. Найбільші внески в величину обсягу інвестицій країн США належать: Кіпру – 36,26% та Нідерландам – 23,32% .

Незважаючи, на те, що обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з країн ЄС в економіці України зростає та обсяг надходження прямих іноземних інвестицій є неоднозначним. Так, наприклад, у 2015 році їх сума склала 3763,7 млн. дол. США, що на 53,5% більше ніж у 2014 році. І хоча тенденція зростання інвестиційних надходжень у 2016 році продовжилась і склала 4405,8 млн. дол. США або на 17,1% більше попереднього року та уже в наступному році сума надходжень значно знизилась і склала 1871,2 млн. дол. США на 2017 рік, це на 57,5% менше ніж показник 2016 року. Слід зазначити, що показники більш ранніх періодів (у 2011 році – 6033,7 млн. дол. США, у 2012 році –5290,7 млн. дол. США та у 2014 році –5462,1 млн. дол. США) перевищують надходження останніх років. Тенденція різкого зниження почалася у 2014 році коли сума надходжень знизилась до 2451,7 млн. дол. США. Після цього ситуація дещо стабілізувалась, проте, видно, що привабливість України для іноземних інвесторів на даний момент є низькою. Це пов’язано з тим, що:

- починаючи з 2014 року а країні відбулася значна кількість негативних подій, які суттєво вплинули на економіку держави;
- політика уряду є не досконалою, Україна є однією з тих країн, в яких рівень політичної та економічної нестабільності є високим;
- низький рівень життя населення та наявний великий зовнішній борг та постійний дефіцит бюджету;
- існує великий рівень недовіри іноземних інвесторів та інше.

Для покращення стану іноземних інвестицій в Україні, необхідно знайти шляхи вирішення даних проблем та недоліків. Так слід звернути увагу

на те, що найбільш привабливими у 2017 році для інвесторів в Україні є такі галузі як фінанси та страхування – 34,6% від загальної суми надходжень (647,5 млн. дол. США), промисловість – 28% (523,4 млн. дол. США), оптова та роздрібна торгівля ремонт автотранспорту – 9,5% (178,4 млн. дол. США), операції з нерухомістю – 6,3% (117,9 млн. дол. США). Покращення можливостей для розвитку цих галузей, підтримка збоку держави та фінансове стимулювання допоможуть залучити ще більше коштів в інвестування даних напрямків. Проте, слід звернути увагу й на ті, до яких спрямовується коштів менший відсоток і знайти шляхи залучення інвестицій та підвищення привабливості цих галузей. Потрібно все більше працювати над тим, щоб кошти іноземних інвесторів спрямовувались у розвиток економіки України.

Важливим є те, що наша держава має гарне географічне розташування, що забезпечує її великою кількістю природних ресурсів і чималу кількість висококваліфікованих працівників і розвиток економіки шляхом залучення іноземних інвестицій є цілком можливим та реальним для України. Слід підвищувати імідж держави перед інвесторами, адже нестабільні як політичні так і економічні ситуації в країні затінюють її великі зусилля та значні кроки на шляху до розвитку.

Список використаних джерел

1. Іноземні інвестиції в Україні: скільки за 7 років вклали в економіку. Аналітичний портал Слово і діло.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.slovoidilo.ua/2018/03/09/infografika/ekonomika/inozemni-investycziyi-ukrayini-skilky-7-rokiv-vklaly-ekonomiku

2.Переверзєва А.В, Оцінка сучасного стану залучення іноземних інвестицій в економіку України / А. В. Переверзєва // Економічні науки. – № 1 (29), 2016. – С. 75–81

3.Офіційний сайт Верховної Ради України. Закон України Про іноземні інвестиції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2198-12

4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua /2017/zd/ives/ives_u/ives0617

5.Переверзєва А.В, Оцінка сучасного стану залучення іноземних інвестицій в економіку України / А. В. Переверзєва // Економічні науки. – № 1 (29), 2016. – С. 75–81

УДК 658

Іваник Д.Р.,
Кулик Є.В.,
студенти факультету фінансів,

Паскалова А.Г.
к.е.н., старший викладач
кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ ТОП-МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ УПЕРЕДЖЕННЯ

Як показують результати опитування, проведеного компанією PWC у 2018 році, 24% опитаних осіб зазначають, що саме топ-менеджмент наносить найбільші збитки від розкрадання ресурсів компанії [1]. До крадіжки ресурсів підприємства відносять будь-яке зловживання, крадіжку або використання майна роботодавця без дозволу на це [2].

Незаконне збагачення за рахунок службового положення на підприємстві може здійснюватись будь-яким працівником незалежно від його повноважень. Крім того, до топ-менеджменту відноситься не лише генеральний директор підприємства, а й його заступники та керівники відділів.

Можливості для крадіжки з боку працівників присутні на будь-якій посаді та у будь-якому департаменті, хоча статистика показує, що найвищий відсоток крадіжок здійснюється працівниками, що займають керівні посади. Працівники відділу бухгалтерського обліку та відділу фінансів здійснюють зловживання значно частіше, ніж представники інших відділів [3].

Американський криміналіст Дональд Крессей розробив теорію, відому як "трикутник шахрайства", що пояснює причини шахрайства та іншої неетичної поведінки. На думку автора, основними причинами виникнення шахрайства є: стимул, можливість, раціоналізація [4]. Зазвичай всі три фактори діють одночасно.

Під стимулом розуміється, в першу чергу, тиск обставин на менеджера. Джерелом такого тиску може бути невпевненість у фінансовій надійності роботодавця, складні морально-психологічні умови праці, низька заробітна плата, невпевненість в професійному та особистому майбутньому менеджера, особисті борги чи невідкладна потреба в дорогих благах (ліки, оплата навчання дітей, тощо), тиск з боку корумпованих державних службовців, співробітників, працівників компаній-контрагентів, тощо. Тобто, в цьому випадку мова йде про зовнішні стимули, що діють на працівника. Невпевненість в фінансовій надійності роботодавця, складні морально-психологічні умови праці, невпевненість в професійному та особистому майбутньому менеджера є основними факторам тиску на топ-менеджмент.

Серед причин виникнення корупції на підприємстві також виділяють «можливість», під якою розуміється наявність неконтрольованих або слабо контрольованих ресурсів корпорації (підприємства), висока ймовірність уникнення кримінальної відповідальності. Зазвичай топ-менеджмент має багато можливостей для незаконного збагачення, оскільки має значні повноваження в сфері розподілу ресурсів роботодавця та інструменти впливу на інших працівників.

Під раціоналізацією, як однією з факторів виникнення шахрайства, розуміють пошук та виявлення працівником внутрішніх виправдань щодо нечесних вчинків. Тобто мова йде про те, що працівник може почати займатись розкраданням майна підприємства в тому разі, коли інші колеги вже цим займаються, компанія отримує великі прибутки і не підвищує заробітну плату, компанія іноді або систематично порушує законодавство, тощо. Цей фактор також має істотний вплив на дії топ-менеджера в зв’язку із володінням значними обсягами інформації про підприємство та персонал.

На думку експертів компанії PwC, упередження можливостей полягає в контролі, упередження стимулів - у відкритості, упередження раціоналізації – в корпоративній культурі.

На основі дослідженої літератури авторами виділено та систематизовано наступні можливі способи упередження незаконного збагачення топ-менеджменту підприємства:

1. Підтримувати високий рівень корпоративної етики. Не допускати прояви дискримінації підлеглих з боку керівництва, неввічливу поведінку та відкриту ворожнечу між працівниками. Формувати позитивне відношення працініків до компанії. В таких умовах керівництву тяжче здійснювати шахрайство по відношенню до принципала.

2. Використовувати стимули інші, ніж заробітна плата - надання соціальних гарантій, висловлення публічних подяк, створення комфортних умов праці, що сприятиме формуванню позитивного іміджу компанії в очах працівників.

3. Не провокувати працівників на шахрайство. Не варто ставити завищені цілі та вимоги.

4. Не допускати випадки дрібного шахрайства та крадіжок, забезпечити працівників всіма необхідними для роботи матеріальними засобами.

5. Використовувати електронну систему анонімних повідомлень про порушення внутрішніх правил.

6. Час від часу особисто спілкуватись з операційними працівниками.

7. За можливості перейти на матричну систему управління. Це значно знижує можливості вчинення тиску з боку шахрая на інших працівників (підлеглих).

8. Встановлювати як колективні, так і особисті цілі для кожного топ-менеджера. Цілі мають носити конкретний характер. Розкрадання ресурсів викликатиме конфлікт інтересів серед топ-менеджерів.

9. За можливості відмовитись від «тіньових виплат» (заробітна плата в конвертах, стимулювання збуту за рахунок хабарів, інші операції, що не відображаються в офіційній звітності). Подібні витрати важко контролювати, що стимулює працівників до вчинення шахрайства.

10. Відмовитись від «тіньових доходів» (доходи, що отримуються на рахунки фіктивних ФОП та юридичних осіб).

11. Використовувати електронні системи авторизації закупівель або встановити паперову форму для запитів на проведення закупівель.

12. Запровадити електронну систему тендерних закупівель, винайняти тендер-менеджера.

13. Наполягати на збільшенні частки оптових закупівель в загальній структурі закупівель. «Дроблення» однієї великої закупівлі на кілька малих є одним з основних методів уникнення використання тендера.

14. Продавати майно підприємства працівникам лише за системою відкритого аукціону.

15. За можливості створити службу внутрішнього аудиту та контролю.

Отже, упередження випадків незаконного збагачення топ-менеджменту можливе за рахунок підтримання високого рівня корпоративної культури, максимально можливої прозорості діяльності, заходів унеможливлення змови між топ-менеджерами, постійного фінансового контролю.

Список використаних джерел

1. Pulling fraud out the shadows. Global Economic Crime and Fraud Survey 2018. [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://www.pwc.com/gx/en/forensics/global-economic-crime-and-fraud-survey-2018.pdf.

2. Justin A. Walsh. Employee Theft. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ifpo.org/resource-links/articles-and-reports/crime-violence-and-terrorism/employee-theft/.

3. 41 Types of Fraud and How to Detect and Prevent Them. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://i-sight.com/resources/41-types-of-fraud-and-how-to-detect-and-prevent-them/.

4. The fraud triangle theory // Brumell Group. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.brumellgroup.com/news/the-fraud-triangle-theory/.

УДК 504.06:336

Карпишин Н. І.
к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Тернопільський національний
економічний університет

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА: СТАН, ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Фінансове забезпечення охорони навколишнього природного середовища – це законодавчо усталена система джерел і форм фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища [1]. Основними джерелами фінансового забезпечення екологічних заходів в Україні є: кошти Державного бюджету України та місцевих бюджетів; власні кошти підприємств, установ та організацій; благодійні внески та інші надходження.

Загальна сума витрат на охорону навколишнього природного середовища в Україні, а це всі витрати держави і підприємств, які здійснювались на запобігання, контроль, зменшення чи ліквідацію забруднення навколишнього природного середовища та охорону природи, управління природоохоронними ресурсами, у 2016 р. дорівнювала 32,5 млрд. грн. (без ПДВ), що більше на 32,1% порівняно з 2015 р. і у 2,5 рази ніж у 2010 р. Найбільшу частину у фінансуванні витрат на охорону довкілля становили власні кошти підприємств та організацій – 68%, тоді як частка коштів державного та місцевих бюджетів - 6% [2].

В Україні до екологічних платежів, які надходять до бюджетів всіх рівнів, належать рентна плата, екологічний податок та збори і штрафні санкції за порушення екологічного законодавства. У 2017 р. загальний обсяг цих платежів, які надійшли до Зведеного бюджету України становив 55,8 млрд. грн. Однак, як показує практика, лише незначна частина екологічних платежів

використовується за призначенням і спрямовується на фінансування екологічних проблем.

Екологічний податок має цільове призначення і є основним джерелом формування бюджетних ресурсів, які використовуються на охорону навколишнього природного середовища. Після прийняття Податкового кодексу надходження екологічного податку до зведеного бюджету щорічно зростали, однак починаючи з 2015 р. обсяги податку почали коливатись і в 2017 р. становили 4,7 млрд. грн., що на 74% більше ніж в 2015 р., однак на 0,6% менше ніж в 2016 р.[3].

Аналіз видатків Зведеного бюджету України на охорону навколишнього природного середовища за 2014-2017 рр. показав суттєве зростання – з 2,8 млрд. грн. до 7,3 млрд. грн., тобто 2,6 рази. Однак, негативним явищем є невиконання запланованих бюджетом показників, а отже суттєве недофінансування природоохоронних та інших заходів екологічного напрямку. Зокрема, у 2016 р. недовиконання планових показників зведеного бюджету на природоохоронні заходи складало більше ніж на 33%, а в 2017 р. – 24,8%.

Система фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища в Україні має недоліки через:

- недосконалість нормативно-правової бази;
- невідповідність надходжень від екологічних платежів та розміром фінансування природоохоронних заходів;
- недосконалість і нестабільність системи екологічних платежів та штрафів;
- неефективність діючих фондів охорони навколишнього природного середовища;
- недостатню концентрацію фінансових ресурсів на пріоритетних проблемах природоохоронної діяльності, які потребують негайного вирішення;

• обмеженість використання європейського досвіду щодо функціонування природоохоронних фондів тощо.

Для вдосконалення фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища слід провести наступні заходи:

1. Розширити перелік джерел доходів Державного і місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища. Це можна зробити, використовуючи досвід європейських країн в сфері екологічного оподаткування, шляхом запровадження:

- акцизного податку за використання стимуляторів росту та антибіотиків, що використовуються у корм тваринам;

- оподаткування продукції та упаковки, в складі якої містяться небезпечні речовини;

- запровадження податку на продукцію, що містить екологічно небезпечні речовини тощо.

Також, всі платежі, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища (екологічний податок) та використанням природних ресурсів (рентна плата за спеціальне використання води, рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин, плата за землю), повинні надходити до природоохоронних фондів і мати цільове призначення.

2. Підвищити ефективність використання коштів природоохоронних фондів в напрямку цільового фінансування найбільш значимих і важливих для країни чи регіону екологічних проблем.

3. Змінити методику нарахування штрафів за порушення екологічного законодавства. Сьогодні, розмір штрафу прив’язаний до неоподатковуваного мінімуму громадян або стягується в абсолютних величинах. Однак, для стимулювання зменшення викидів необхідно прив’язати розміри штрафів до економічного збитку від порушення екологічного законодавства або можливих

втрат підприємства-порушника на заходи з охорони навколишнього середовища.

4. Розробити систему пільгового оподаткування для суб'єктів господарювання, які використовують безвідходні, ресурсозберігаючі технології. Наприклад, запровадити податкові пільги на розмитнення основних засобів, призначених для охорони навколишнього природного середовища, використання підприємствами ресурсо- та енергоощадних технологій; прискорену амортизацію основних засобів природоохоронного призначення тощо;

5. Доцільним є використання досвіду діяльності фондів охорони навколишнього середовища та водного господарства Польщі. Потрібно налагодити співробітництво між фондами Польщі та Україні з метою обміну досвідом та кращими практиками та реалізації спільних природоохоронних проектів та заходів [4, с. 96].

Впровадження цих заходів у вітчизняну практику, безумовно, сприяло б мобілізації додаткових фінансових ресурсів держави задля вирішення питань екологізації національної економіки на сучасному етапі розвитку.

Список використаних джерел

1. Євдокімова М. О. Фінансове забезпечення природоохоронної діяльності URL: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/V-Harkivskogo-NAU/V-Harkivskogo-NAU_ekonom/2013-5/PDF/21.pdf

2. Експрес-випуск Витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2016 році. Державна служба статистики України. 2017. URL: www.ukrstat.gov.ua

3. Звіти про виконання Державного бюджету України. URL: http://www.treasury.gov.ua

4. Авдющенко А. С. Фонди охорони навколишнього природного середовища в системі фінансування природоохоронних заходів Польщі. Економічний вісник. 2014. №3. С-87-96.

УДК 336 **Клак О. Ю.,**
аспірант
Науковий керівник: к. е. н.,доцент **Шиндеровський І. М.**
Львівський торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ

Фінансово-кредитна система являє собою складну підгалузь національної економіки направлену на комплексне і всебічне задоволення її фінансових потреб.

На теоретичному рівні під фінансово-кредитною системою розуміють сукупність всіх фінансових і кредитних відносин між економічними суб'єктами, які виникають в процесі просування грошей на ринку, включаючи посередників, суб'єктів фінансової інфраструктури, а також, інститути державного регулювання, які безпосередньо впливають на процеси формування, розподілу та перерозподілу і використання фінансових ресурсів.

Головною причиною невдалої фінансово-економічної політики держави є відсутність в достатній мірі обігових коштів на національному ринку товарів та послуг. Низька купівельна спроможність населення не дає можливості розвиватися економічним процесам природнім шляхом, з одного боку, а з іншого, відсутність власних вільних оборотних коштів в промислових та підприємницьких структур зумовлює їх неспроможність формувати адекватну пропозицію на товарному ринку та унеможливлює модернізацію виробничо-технологічного процесу і впровадження нових сучасних технологій, відповідних вимогам часу.

Враховуючи багатогранність і складність економічних процесів на національному товарному ринку, забезпеченням його фінансовими ресурсами й покликана фінансово-кредитна система. Але на сьогоднішній день вона немає в достатній мірі необхідних фінансових ресурсів для стимулювання суб'єктів господарської діяльності, а ті ресурси що є, пропонуються за завищеними

процентними ставками, що у свою чергу, при низькій купівельній спроможності населення, робить не рентабельним виробництво товарів та послуг, з подальшою реалізацією їх всередині країни. А в умовах задекларованого державою курсу на євроінтеграцію, поступового входження українських товарів на європейський ринок, а світових і європейських брендів на український, вже на базовому рівні при значній різниці відсоткових ставок за надання кредиту в Україні і Європі, робить національного товаровиробника не конкурентноздатним.

В позику спрямовується не безпосередньо власний вільний капітал, а залучений. Не рідко такий ланцюг складається з кількох посередників, з відповідним збереженням економічних інтересів кожного з них.

Збільшення кількості підприємницьких структур саме в посередницькому середовищі, не може не позначитися на вартості грошової позики. Кожний наступний посередник здорожчує вартість товарів та послуг, чим зменшує їх споживаємість кінцевим покупцем, населенням, що у свою чергу негативно впливає на процес (відтворення) виробництва і зменшує обсяги виробленої продукції та послуг. Скорочення виробництва неминучі призводить до скорочення персоналу та недоотримання надходжень до бюджету. Відповідно, страждає видаткова частина бюджету, не фінансуються в достатній мірі соціальні програми, інфраструктура тощо.

Практика показує, що абсолютно вільні економічні відносини стають неконтрольованими. Тому пропонується більш активна роль держави як регулятора на фінансово-кредитному ринку, зокрема, зведення посередників до мінімуму (наприклад, одного) між інвестором і кінцевим позичальником, або введення фіксованого відсотку, в межах якого мають бути пропорційно закладені інтереси всіх посередників, не збільшуючи при цьому кінцеву вартість кредиту.

Враховуючи те, що на українському фінансовому ринку пропозиція грошей є досить обмежена, внутрішніх інвестицій не вистачає на потреби економіки, а нестабільність і непередбачуваність соціально-політичних подій

зумовлює відтік капіталу закордон, доводиться залучати іноземні інвестиції, котрі є значно дорожчими в порівнянні з аналогічною пропозицією на європейському ринку, що ставить національних товаровиробників у нерівні конкурентні умови під час євроінтеграції.

Створення дієвого механізму залучення інвестицій, як зовнішніх, так і внутрішніх, має стати одним із пріоритетів державної фінансово-кредитної політики. Відновлення довіри до вітчизняної банківської системи, створення відповідної правової бази, прозорих і надійних правил гри мало би забезпечити виведення капіталу із тіні, а також, запобігти його відтоку закордон, що у свою чергу, сприятиме припливу інвестицій перш за все за рахунок внутрішніх резервів. У зв'язку з цим слід звернути особливу увагу на так звані іноземні інвестиції з офшорних зон, зокрема, з Кіпру, які тільки декларативно називаються іноземними, а по суті значна частина цього капіталу походить з України (або Росії), який заводиться назад в Україну обхідними шляхами, що не може не позначитись на його вартості. Закладаючи дорогі відсотки за кредити, неможливо отримати дешеві товари та послуги.

Законодавче визначення самого механізму здійснення інвестицій в економіку країни зумовлює необхідність розроблення комплексної державної концепції розвитку фінансово-кредитної системи на довгострокову перспективу з поточною поетапною стратегією її впровадження. Така комплексна державна концепція має передбачати цільові державні програми по формуванню спеціальних фондів з низькими відсотковими ставками для підтримки національного товаровиробника, зокрема, стратегічних галузей національної економіки, малого та середнього бізнесу, сільського господарства, іпотечного житлового будівництва тощо. Без підтримки і активної ролі держави як регулятора на фінансово-кредитному ринку неможливо гарантувати цільове використання коштів та забезпечити постійні джерела їх надходження.

Стабільне законодавство, яке регулює діяльність фінансово-кредитної системи в Україні, - основа її стабільного функціонування, а відтак формування відповідного законодавства – це об'єктивна та актуальна проблема. У сучасних

умовах вагомість законодавчого і нормативно-правового забезпечення визначається тим, що держава через застосування правових, бюджетних, монетарних та інших механізмів регулює якісні й кількісні сторони процесу розвитку фінансово-кредитної системи. Здійснюючи регулювання і нагляд у сфері фінансово-кредитних відносин, держава повинна не лише визначати правила реалізації цих відносин, а й прогнозувати їхній розвиток та вплив на соціально-економічний розвиток України [1, с. 1].

Отже, необхідною умовою поступального розвитку фінансового ринку, як і економіки країни загалом, складовою частиною якої він являється, є створення відповідної вимогам часу фінансово-кредитної системи.

На концептуальному рівні стратегію розвитку фінансово-кредитної сфери країни слід розглядати з її кінцевої мети – одержання «дешевих грошей» та насичення ними економіки країни, відновлення довіри інвесторів, перш за все внутрішніх.

Список використаних джерел

1. Пшик Б. І., Державне регулювання фінансово-кредитної діяльності: моделі, принципи, напрями вдосконалення. *Збірник наукових праць: Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Харків, 2009. Том 2. Вип. 7. с.1.

УДК 339.5 **Коваль Л.П.,**
к.е.н., доц., науковий співробітник
відділ розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

ПРОБЛЕМИ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Імпортозаміщення можна розглядати як одну із стратегій розвитку економіки. Незважаючи на ймовірність певних негативних наслідків впровадження, основною її перевагою є простота на початкових етапах, адже скорочення імпорту з метою створення інвестиційних можливостей або структурних змін в економіці є нескладним і зрозумілим механізмом. Тому імпортозаміщення можна розглядати не стільки як чітко спланований і продуманий підхід, скільки як ситуацію, до якої тяжіє країна, яка здійснює спробу активізувати рушійну силу для нового витка розвитку економіки.

Для розуміння імпортозаміщення як важеля економічного розвитку пропонуємо звернутись до підходу одного із теоретиків концепції імпортозаміщення Генрі Дж. Брутона, який пояснює механізм впливу імпортозаміщення, виходячи із теорії А. Хіршмана, наступним чином .

При виникненні проблеми забезпечення бажаних темпів зростання національної економіки, очевидними стають причини неефективності використання загальноприйнятих критеріїв політки розвитку: це або відсутність рушійної сили для нового витка розвитку економіки, або неадекватність існуючої структури економічної системи. На думку Генрі Дж. Брутона, навіть за умови існування інших альтернативних стратегій, перевага в цьому випадку віддаватиметься стратегії імпортозаміщення, оскільки обмеження імпорту є, з однієї сторони, найлегшим для уряду країни в плані реалізації, а з іншої сторони, призводить до швидкого ефекту: вирівнюється платіжний баланс, і,

основне, створюються нові інвестиційні можливості, які, за теорією Хіршмана, генерують рушійну силу розвитку економіки.

Внаслідок політики обмеження імпорту виникають незаповнені ніші в економіці, зокрема – у сфері нетрадиційних виробництв, у які, відповідно, будуть спрямовані ресурси, що обумовить зростання прибутковості та інвестиційної привабливості у цих сферах. Водночас нарощення обсягів виробництва вимагатиме розширення матеріально-технічної бази, що, у випадку відсутності матеріально-технічних ресурсів вітчизняного виробництва, стимулюватиме імпорт основних засобів та/або сировини. В цьому контексті цілком логічними виникають два питання: 1) ринки яких саме товарів необхідно захищати від зовнішньої конкуренції; 2) які саме методи захисту доцільно використовувати?

Що стосується об’єктів імпортозаміщення, то слід зазначити, що на першому етапі реалізації стратегії розглядаються можливості імпортозаміщення споживчих товарів, що обумовлюється перш за все можливістю одержання переваг при мінімальних витратах (різниця між витратами на виробництво споживчих товарів та витратами на їх імпорт є суттєво нижчою, аніж різниця відповідних витрат на капітальні товари та сировину). Крім того, споживчі товари характеризуються більш стабільним попитом на відміну від машин, обладнання, сировини тощо, попит на які визначається установками діючих інвестиційних програм. Водночас на цьому етапі капітальні товари, які мають стратегічну роль для економічного розвитку, імпортуються за заниженим валютним курсом, тарифи на ввезення сировини та матеріалів знижуються, що суттєво зменшує рівень витрат на їх придбання для виробництва імпортозаміщувальних товарів. Таким чином, працює два напрями захисту: через тарифні та митні обмеження на імпорт споживчих товарів та через зменшення витрат на виробництво цих товарів.

Перший етап імпортозаміщення завершується тоді, коли виробництво споживчих товарів починає перевищувати місткість внутрішнього ринку. В цій точці в економіці країни вже сформовано виробництва, залежні від державної

підтримки, а тому в подальшому слід або переключати увагу на інші імортозаміщувальні виробництва, або переходити на експорт цих товарів. Оскільки другий етап є набагато складнішим, то є загроза того, що перший етап «розтягнеться» до максимальних обсягів і політика протекціонізму буде задіяна до значної кількості споживчих товарних груп, замість того, щоб сконцентруватись на декількох із них. Переваги від такого підходу незначні, або й взагалі відсутні.

Якщо надалі продовжувати дотримуватись стратегії імпортозаміщення, то очевидною стає необхідність зміщення фокусу уваги на імпортозаміщення сировини, машин, обладнання. Це, з одної сторони, вимагає більших витрат, а з іншої - впливає на рівень захисту новостворених виробництв споживчих товарів, які в більшості випадків використовують імпортні сировину, машини, обладнання. Зростання виробничих витрат створює перешкоди для конкурентоспроможності цих споживчих товарів, чим суттєво знижує шанси їх виходу на зовнішні ринки. Відповідно, виникає потреба у подальшому посиленні політики протекціонізму новостворених виробництв споживчих товарів, яка, як вже зазначалось вище, не здатна принести суттєві результати для стимулювання розвитку економіки.

Таким чином, вибір на користь політики імпортозаміщення для споживчих товарів не може забезпечити очікуваного результату, а в довгостроковій перспективі здатен зупинити економічний розвиток загалом.

Список використаної літератури:

1. Ha-Joon Chang, Kicking Away the Ladder: How the Economic and Intellectual Histories of Capitalism Have Been Re-Written to Justify Neo-Liberal Capitalism. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.paecon.net/PAEtexts/Chang1.htm

2. Henry J. Bruton , The Import-Substitution Strategy of Economic Development: A Survey of Findings – Williams College, 1969 – 47 p.

УДК 336.226

Колотуха С.М.,
к.е.н., доцент
Гвоздєй Н.І.
к.е.н., ст. викладач
кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Уманський національний університет садівництва

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Питання фінансування підприємств аграрного сектору було і залишається одним із найгостріших проблем розвитку сільськогосподарського підприємства України. Кредитні відносини аграрних виробників з банківською системою є одними із ключових чинників у розвитку сільськогосподарського виробництва.

Швидке відновлення виробничого капіталу можливе тільки у разі формування значних обсягів фінансових ресурсів. Обмеженість власних коштів у сільськогосподарських підприємствах обумовлює пошук зовнішніх джерел фінансування, найбільш можливими серед яких на сьогодні виступають кредитні ресурси.

У кредитно-розрахункових відносинах банків з позичальниками аграрної галузі останніми роками намітилась стійка тенденція до випередження темпів збільшення обсягів кредитування над темпами зростання валової продукції сільськогосподарських підприємств (таблиця 1).

Дані таблиці 1 свідчать про негативну тенденцію для сільськогосподарських товаровиробників на ринку кредитів – це значна сума заборгованості в розрахунках з суб'єктами господарської діяльності. Практично сільськогосподарські підприємства проводять по відношенню до них політику „примусового кредитування". Що свідчить про недосконалість механізму відповідальності в разі порушення розрахункової дисципліни.

Таблиця 1

Частка банківських кредитів районів у валовій продукції сільськогосподарських підприємств Кіровоградської області за роками

Показник	2012	2013	2014	2015	2016
Обсяг валової продукції сільськогосподарських підприємств області, тис. грн.	85 889,0	64 948,0	74 640,0	69 087,0	81 733,0
Кредити, надані сільськогосподарським підприємствам Голованівського району, тис. грн.	11981,0	1934,0	413,0	5000,0	8683,0
Частка кредитів району у валовому продукті сільськогосподарських підприємств області, %	13,9	2,97	0,55	7,23	10,62
Частка збиткових сільськогосподарських підприємств, %	24,5	33,7	24,1	20,5	26,1
Обсяги бюджетної підтримки, тис. грн.	7,21	9,74	53,83	24,96	59,60
Сума простроченої кредиторської заборгованості, тис. грн.	8,29	6,62	5,63	4,69	3,71
Сума простроченої дебіторської заборгованості, тис. грн.	1,86	1,77	1 ,58	1,42	1,28

У кредитно-розрахункових відносинах банків з позичальниками аграрної галузі останніми роками намітилась стійка тенденція до випередження темпів збільшення обсягів кредитування над темпами зростання валової продукції сільськогосподарських підприємств. Незважаючи на зростання загальних обсягів кредитування комерційними банками сільськогосподарських товаровиробників, за останні 5 років ці обсяги становлять близько 25% оптимальної потреби [1, с. 14].

В якості більш ефективного інструмента підвищення доступності кредитних ресурсів для аграрної галузі доцільно створити механізм, часткового або повного державного гарантування повернення позик. Фонд гарантії функціонує у багатьох країнах світу. Він дозволяє вирішити проблему забезпечення кредиту, дає можливість підвищити кредитоспроможність сільськогосподарських підприємств. Важливим напрямом удосконалення кредитних відносин є підвищення активності банківського впливу на покращення у підприємств таких показників, як понаднормативні запаси товарно-матеріальних цінностей, дебіторська і кредиторська заборгованість, які безпосередньо впливають на фінансовий стан. Одним зі способів вирішення цього завдання може стати диференціація умов кредитування сільськогосподарських підприємств залежно від відносної величини перелічених показників – процентного відношення понаднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей до нормативу, дебіторської і кредиторської заборгованості до об’єктивно зумовленого нормального документообороту, їх мінімальним розмірам. Перевищення визначеної межі названих показників має супроводжуватись додатковими вимогами до умов кредитування і буде сприяти зниженню заборгованості за кредити [2, с. 244].

В процесі розвитку ринкових відносин банкам доцільно удосконалити механізм визначення процентних ставок за кредит. Розмір процентних ставок необхідно пов’язати з технологічною особливістю здійснення сільськогосподарського виробництва і періодом надходження виручки за реалізовану продукцію (особливо продукцію рослинництва).

Крім того розмір процентної ставки за кредит для сільськогосподарських підприємств доцільно прив’язати до терміну їх надання, що безпосередньо пов’язані з особливостями аграрного виробництва. Так, ставки за кредит в I та II кварталах повинні бути нижчими ніж ставки в III та IV кварталах. Це змусить підприємства більш відповідально ставитись до своїх фінансових ресурсів.

Актуальним є прийняття закону „Про сільськогосподарську кредитну систему”, „Про іпотеку" і „Про створення та діяльність іпотечних установ в

Україні", а також внесення змін до Закону „Про заставу" та інших законодавчих актів.

Принципова схема іпотечного інвестування аграрного сектору України через мережу іпотечних банків наведена на рис.1:

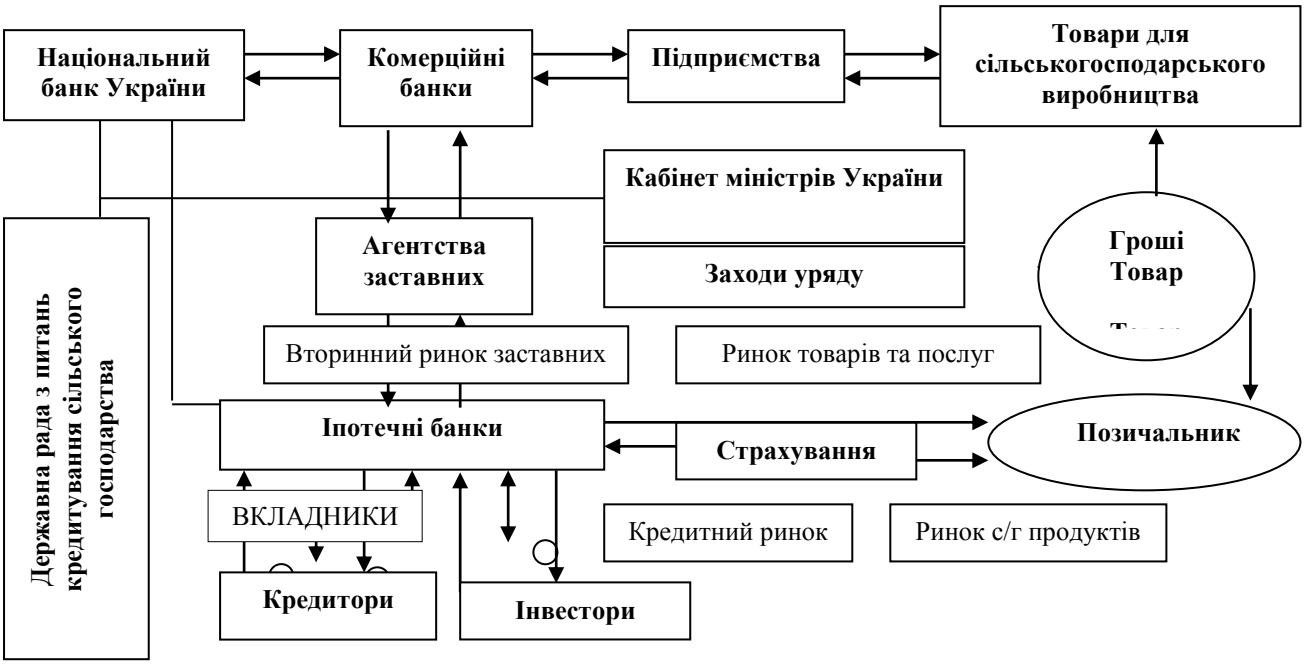

Рис.1 Схема іпотечного кредитування сільськогосподарських товаровиробників через мережу недержавних банків

Виконання зазначених заходів дозволить забезпечити агропромисловий комплекс економіки фінансово-кредитними ресурсами, за рахунок яких можна розвивати конкурентоспроможне сільськогосподарське виробництво України.

Список використаних джерел

1. Богданова О.О. Стан та проблеми банківського кредитування АПК у сучасному вимірі. / О.О.Богданова // Економіка та держава. № 11. 2009. С. 12−15
2. Колотуха С.М., Бечко В.П., Мельник К.М. Механізм удосконалення банківського кредитування аграрних підприємств. Збірник наукових праць УНУС / ред.. колегія О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Київ: Видавництво «Основа». 2017. Випуск 91. Частина 2: Економічні науки. с. 238-247

УДК 336.77

Коновалова П.С.,
Коновалов М.С.,
студенти 4 курсу

Науковий керівник: **Фоміних В.І.**,
старший викладач
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК МЕТОД ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан є визначальним чинником конкурентоспроможності й сталого розвитку підприємства та найважливішою характеристикою функціонування фірми в ринкових умовах. Стійкий фінансовий стан виявляється результатом ефективного управління всією сукупністю господарських факторів. [1, с. 110]

Актуальність проблеми полягає в тому що, як відомо, безпосереднім результатом комерційної діяльності підприємства служить прибуток, а кредитоспроможність підприємства прямо пов'язана з його фінансово-господарським станом. Комплексна оцінка повинна враховувати найважливіші параметри фінансового-господарської діяльності підприємства. Одним з цих параметрів і є кредитоспроможність.

В сучасних економічних умовах ефективна господарська діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикового капіталу. Залучення підприємством позикового капіталу сприяє не лише підвищенню ефективності господарської діяльності, але й прискоренню руху його фінансових та матеріальних ресурсів, підвищенню ефективності використання капіталу, зниженню строків окупності інвестицій, розширенню обсягів та сфери діяльності, формуванню різних цільових фондів грошових коштів.

Кредитоспроможність – це спроможність підприємства-позичальника виконувати в повному обсязі і у визначені кредитною угодою строки розрахунки за своїми власними зобов'язаннями за рахунок наявного фінансово-

економічного потенціалу. Таке визначення, на відміну від існуючих, більш повною мірою відображає сутність поняття кредитоспроможності. [2, с. 32]

Оскільки кредитоспроможність підприємства прямо пов’язана з його фінансово-господарським станом, то оцінка кредитоспроможності підприємства, залежно від цілей аналізу, суб'єктів, що його проводять, та висунутої ними системи гіпотез, може передбачати застосування різних методів та інструментів. Систематизувавши науково-практичні дослідження в галузі кредитного аналізу і прогнозування надійності підприємств, можна стверджувати про існування різних підходів до класифікації методів аналізу кредитоспроможності підприємств.

У процесі оцінки кредитоспроможності позичальника отримані показники прибутковості аналізуються в динаміці, а також у зіставленні із середньогалузевими значеннями та за окремими видами економічної діяльності. На основі цього робиться висновок про їх достатність. Показники рентабельності основної діяльності, активів, інвестицій порівнюють також із процентною ставкою, за якою залучається кредит. І у разі перевищення процентної ставки над плановими показниками рентабельності у підприємства можуть виникнути труднощі із виконанням фінансових зобов’язань. [3, с. 111]

До основних критеріїв оцінювання кредитоспроможності підприємства-позичальника слід віднести такі:

- забезпеченість підприємства власними коштами щонайменше на 50% від загальної суми витрат, які воно здійснює;
- репутація підприємства (кваліфікація та здібності керівника, дотримання ділової етики, договірної та платіжної дисципліни);
- оцінка продукції, яка випускається, наявність замовлень на її реалізацію, характер послуг, що надаються (конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках, попит на продукцію та послуги,

обсяги експорту, ступінь залежності попиту на продукцію від сезонності та ін.);

- економічна кон’юнктура (перспективи розвитку підприємства-позичальника, наявність або потенційна можливість джерел для фінансування та капіталовкладень);
- ринкова кон’юнктура (перспективи розвитку ринку даного товару чи послуги, позиціювання товару чи послуги позичальника, темпи зростання ринку, сезонність та інші фактори, що впливають на його розвиток).

До додаткових критеріїв оцінювання кредитоспроможності підприємства-позичальника варто віднести фактори суб’єктивного характеру:

- ефективність системи управління підприємством;
- ринкова позиція позичальника і його залежність від циклічних та структурних змін в економіці та галузі;
- професіоналізм керівництва;
- склад засновників;
- історія погашення кредиторської заборгованості в минулому.

Основною умовою проведення оцінки кредитоспроможності є використання якісних та кількісних показників. Кількісні критерії пов’язані з оцінкою поточного та перспективного фінансового стану позичальника, а якісні виявляються на основі оцінки менеджменту підприємства та його ситуації на ринку факторів виробництва і збуту продукції. Оцінка рівня прибутковості та самофінансування підприємства свідчить про його здатність виконувати свої зобов'язання. Саме тому під час оцінки кредитоспроможності підприємства аналізують фактично досягнуті та прогнозні показники рентабельності. [4, с. 245]

Об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства та врахування можливих ризиків виступають ключовими факторами ефективного управління кредитоспроможністю, що дозволяє запобігти невиправданому залученню

позикового капіталу, забезпечити своєчасне і повне повернення позичок, знизити ризик неплатежу і, тим самим підвищити ефективність господарювання.

Управління кредитоспроможністю на підприємстві повинно здійснюватися безперервно, на основі ґрунтовного аналізу цільової сумісності діяльності підрозділів, наукових підходів до методів ефективного обстеження та управління. Ефективне управління кредитоспроможності підприємства вимагає об'єднання розробок ретроспективного і перспективного аналізу із масштабним залученням економіко-математичних методів та сучасних інформаційних технологій. [5, с. 95]

Актуальною є розробка комплексної моделі управління кредитоспроможності підприємства, яка б враховувала інфляційний ризик, галузеві та виробничі особливості суб’єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Верланов О.Ю. Методологічні проблеми оцінки фінансового стану підприємств [Електронний ресурс] / О.Ю. Верланов // Економічні науки. Наукові праці. – 2015. – К. – Т. 38. Вип. 25. – С. 108-113
2. Чайковський Я.І. Удосконалення методики комплексної оцінки кредитоспроможності позичальника / Я.І. Чайковський // Вісник Національного банку України. - 2016. - № 11. – С. 30-34.
3. Стецюк П.А. Управління кредитоспроможністю підприємства: теоретичні та практичні аспекти/ П.А. Стецюк// Облік і фінанси – 2014. – № 3 (65) – С. 110-116.
4. Зигрій О.В. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі показників звітності: розрахунковий підхід/ О.В. Зигрій // Інноваційна економіка – 2014 – №3(52) – С. 243-249
5. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства / Т.А. Обущак // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 92-100.

УДК 352

Короленко Р.В.,
к.е.н., старший викладач
кафедри фінансів суб'єктів господарювання
та інноваційного розвитку

Івакіна О.С.,
студентка групи Ф-16
Криворізький національний університет

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеве самоврядування є однією з головних складових держави. Саме муніципальне управління є важливим кроком до демократизації суспільства, тобто надання владних повноважень іншим суб'єктам.

У Конституції України зазначено, що: «Місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [1].

В Україні тема місцевого самоврядування є популярною і про неї ведеться багато дискусій. Вона має як плюси, так і недоліки. На нашу думку, основною проблемою є фінансування, адже основними надходженнями до місцевих бюджетів і, зокрема до бюджетів місцевого самоврядування, є доходи з власних джерел, податки і трансферти. Проте не у всіх регіонах України наявні розвинені фінансові або трудові ринки, ринки нерухомості чи природних ресурсів.

Трансферти не приносять великих надходжень. Залучення додаткових коштів через трансферти фактично не відбувається, а має місце перерозподіл фінансових ресурсів спочатку на загальнодержавному рівні, потім на регіональному і місцевих рівнях, бо ці фінанси не залучаються з якихось зовнішніх джерел, а нараховуються з обсягу коштів, перерахованих до бюджетного фонду з самих же місцевих бюджетів. І даних коштів вистачає лише на поточне утримання соціальних установ, не кажучи вже про

необхідність їх удосконалення, на яке коштів завжди не вистачає. Тобто систему фінансування місцевого самоврядування, яка є чинною, слід реформувати, так як насправді органи місцевого самоврядування не володіють прибутковими підприємствами, які б виконували роль стабільного наповнювача бюджету місцевого самоврядування, як це зазвичай прийнято у більшості розвинених ринкових держав [2, с. 156].

Для боротьби з проблемою фінансування місцевих бюджетів у 2014 році стартувала реформа децентралізації, тобто тепер повноваження та права, які були сконцентровані у центрі, мають й інші території. Президент Петро Порошенко вважає, що завдяки децентралізації половина бюджету України надходить до місцевих влад [3]. Це має дозволити держрадам проводити самостійний розподіл бюджету на місці та витрачати гроші на вирішення власних проблем, включаючи комунальні та господарські заходи, не чекаючи фінансування та рішень з Києва.

Проблемою для нашої країни є те, що одні регіони підтримують реформу децентралізації задля власного соціально-економічного розвитку, а інші просто бажають викрасти ще більше коштів із Державного бюджету. Також недоліком є те, що керівництво далеко не всіх громад займається вирішенням насущних проблем. Значна частина місцевих чиновників не звикла діяти самостійно. За словами Президента України, великі суми лежать на депозитах в комерційних банках, замість того, щоб використовувати для поліпшення життя місцевого населення [3]. Чиновники вкладають надані їм кошти у банки для поповнення казни, з нарахованих відсотків.

Зміни вже помітні, але думки людей з приводу децентралізації все ще розбігаються. За даними опитування у липні 2017 року київським Фондом «Демократичні ініціативи» виявилось, що майже половина населення підтримала реформу [4]. Відсоток невеликий, бо при тому, що запровадження децентралізації діє вже четвертий рік, але досі не всі українці знають свої можливості та права. Щодо активності громадян, згідно статистики, завжди є активне та пасивне населення. Пасивні громадяни не беруть участі і не згодні

самостійно приймати рішення, натомість активні люди зроблять все можливе для покращення свого становища і вони значно краще сприймали б політичні рішення в рамках сильного місцевого самоврядування, а не рішення якоїсь далекої центральної інстанції.

Можна зробити висновок, що система місцевого самоврядування дійсно має істотний недолік, а саме – фінансування. З цією проблемою можна впоратися завдяки реформуванню. Наприклад, децентралізація є першим кроком, але не повинна бути останнім. Ідеєю цієї реформи є зацікавити не регіон в цілому, а відчути бажання кожної людини і надати їй можливість самостійно зробити вклад у процвітання власної держави. Це можна показати на простому прикладі: якщо б всі адміністративні одиниці ввели правило сортувати сміття, то цим повинні займатися не декілька відповідальних осіб або робітники на звалищах, а це зобов'язаний робити саме кожен член сім'ї.

Тож, головною метою країни повинен бути розвиток, який буде відчутним всьому населенню. Місцеві органи влади, отримавши надходження до бюджету, повинні використати ресурси для максимального забезпечення інтересів і потреб громадян.

Якщо кожен мешканець регіону матиме можливість вдосконалювати власну територію, то і вся країна буде процвітати.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80

2. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування: Монографія. / Куйбіда В. С. – К. : МАУП, 2004. – 156 с.

3. Реформа децентралізації [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-decentralizaciyi

4. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, Децентралізація в Україні [[Електронний ресурс] / Режим доступу: http://dif.org.ua/article/detsentralizatsiya-v-ukraini-ekvatora

УДК 336.11.15

Ксьондз С.М.
к.е.н., доцент кафедри фінансів
та банківської справи
Хмельницький національний університет

Лабунець В.О.
магістрант
Хмельницький національний університет

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МОДЕЛІ, ПРИНЦИПИ, НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Основою стабільного функціонування фінансово-кредитної системи в Україні є стабільне законодавство, яке регулює її діяльність. В нинішніх умовах господарювання вагомість законодавчого і нормативно-правового забезпечення визначається тим, що держава регулює якісні й кількісні сторони процесу розвитку фінансово-кредитної системи через застосування правових, бюджетних, монетарних та інших механізмів. Здійснюючи регулювання і нагляд у сфері фінансово-кредитних відносин, держава повинна не лише визначати правила реалізації цих відносин, а й прогнозувати їхній розвиток та вплив на соціально-економічний розвиток України.

Загалом, регулювання – це упорядкування суспільних відносин здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток. [1, с. 10]. Необхідно з’ясувати дійсні причини необхідності державного регулювання економіки, у тому числі й діяльності фінансово-кредитних установ, а також загроз, які регулювання може в собі приховувати: неефективність регулюючих заходів зловживання тощо.

Наведемо вимоги, яким повинні відповідати моделі фінансово-кредитного регулювання [1, с. 11]:

− будуватися на теорії фінансового посередництва, тобто вони повинні пояснювати необхідність та доцільність функціонування фінансових

посередників;

− моделювати для фінансового посередника виникнення ситуацій на ринку, які можуть спричинити втручання держави у функціонування фінансово-кредитної системи;

− повинні дати відповідь на запитання, чи можна і яким чином запобігти масовому відтоку фінансових ресурсів за допомогою регулятивних заходів;

− пояснити, наскільки ефективними були ці заходи і чи змогли вони виправдати втручання державних регулятивних органів у фінансово-кредитну діяльність.

Модель банківського регулювання Diamond/Dybvig, розроблена ще в 1983 році цими авторами [2]. Дана модель дала поштовх до побудови інших моделей регулювання банківської діяльності. Найвідомішими моделями є: Postlewaite/Vives (1987), Jacklin/Bhattacharya (1988), Chari/Jagnnathan (1988) [2]. Ці моделі фактично продовжують традицію, започатковану Diamond/Dybvig, тобто вони здійснюють моделювання відносин між фінансово-кредитними установами та вкладниками. Останні поділяються на два типи: вкладники першого типу бажають отримати свої інвестиції раніше, а другого – пізніше. Проте в цих моделях з'являються додаткові умови [2]:

− лише в певних межах можлива дострокова ліквідація вкладів (Postlewaite/Vives) або ж ця компенсація буде настільки незначною, що у вкладників другого типу не буде жодного стимулу ліквідовувати свої вклади достроково (Jacklin/Bhattacharya);

− часткова інформативність вкладників щодо своєї поведінки в майбутньому (Postlewaite/Vives) або ж можливість отримання повної інформації щодо співвідношення вкладників першого та другого типів, яка може сформуватися на основі спостереження черги до фінансово-кредитної установи в перший можливий період ліквідації вкладів (Chari/Jagnnathan, Jacklin/Bhattacharya);

− побудова різноманітних ситуацій залежно від поведінки вкладників та ступеня їхньої інформативності (Chari/Jagnnathan).

Регулюючі органи повинні захистити клієнтів від втрати довіри до фінансово-кредитної системи в цілому і таким чином запобігти ланцюговим реакціям у цій сфері. Важливим і досить впливовим фактором є ступінь поінформованості клієнтів, а тому потрібно враховувати рівень захищеності прав клієнтів, ступінь важливості вкладів для кредиторів та наскільки достатній обсяг інформації про стан платоспроможності установи.

Державне регулювання фінансово-кредитної діяльності повинно підпорядковуватися низці принципів, зміст яких наведено в таблиці1.

Таблиця 1 – Характеристика загальних принципів державного регулювання фінансово-кредитної діяльності [1, с. 15]

Принцип	Зміст
Достатність	Регулювання державою фінансово-кредитної діяльності лише в межах своєї компетенції, визначеної законом.
Адекватність	Відповідність методів державного регулювання реальному стану фінансово-кредитної системи, неприпустимість механічного перенесення системи методів регулювання, які застосовується в західних країнах.
Еластичність	Зміна методів державного регулювання залежно від конкретної ситуації.
Послідовність	Суворе дотримання обраної економічної полі- тики протягом певного проміжку часу.
Відкритість	Поінформованість юридичних та фізичних осіб щодо намірів державних органів влади.
Справедливість	Рівність усіх фінансово-кредитних установ перед державними інститутами, що регулюють діяльність.

Дане дослідження показує, що зміцнення законодавчих основ діючої моделі фінансово-кредитної системи вимагає розроблення та прийняття нових законів, а також унесення суттєвих коректив у чинне законодавство, зокрема, з таких питань [2]:

− виділення сфер відповідальності і виконання зобов’язань кожного з сегментів фінансово-кредитної системи;

− структуризація фінансово-кредитного середовища;

− розроблення на законодавчій основі і введення в дію механізму стимулювання нагромаджень фізичних та юридичних осіб;

− підпорядкування всіх рішень, що приймаються, і законодавчо-правових норм критерію забезпечення відповідності фінансово-кредитних установ за прийнятими ними зобов’язаннями перед партнерами, акціонерами, клієнтами та

іншими контрагентами перед державою.

Стає перешкодами виробленню обґрунтованої концепції економічної реформи, а відповідно вдосконаленню фінансово-кредитного законодавства: з одного боку, неузгодженість позицій даного питання офіційних урядових структур, з іншого – фінансово-кредитної сфери країни.

На нашу думку, необхідно здійснити суцільну інвентаризацію масиву діючих законів і підзаконних актів, що регламентують діяльність фінансово-кредитних установ. Що дозволить сформувати цілісне уявлення про стан правового забезпечення фінансово-кредитної сфери, виявити наявні проблеми і протиріччя, визначити першочергові і стратегічні завдання [2].

Отже, основними завданнями регулювання фінансово-кредитної діяльності в Україні повинні бути: підтримка стабільності і надійності функціонування фінансово-кредитної системи з метою сприяння економічному розвиткові, захист інтересів вкладників і кредиторів, створення конкурентного середовища у фінансово-кредитному секторі, забезпечення прозорості політики і діяльності фінансово-кредитної системи, підтримання необхідного рівня стандартизації та професіоналізму у фінансово-кредитному секторі, забезпечення ефективної діяльності фінансово-кредитних установ і впровадження технологічних інновацій в інтересах споживачів їхніх послуг.

Список використаних джерел

1. Д’яконова І. І. Державне регулювання банківської діяльності: вивчення моделей, обґрунтування категорійного апарату / І. І. Д’яконова // Вісник УАБС. – 2007. – № 2 (23) – С. 9–16.

2. Пшик Б.І. державне регулювання фінансово-кредитної діяльності: моделі, принципи, напрями вдосконалення / Б.І. Пшик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fkd.org.ua/article/viewFile/29583/26506

УДК 657

Латышевич С. В.,
Студент УО«Полесский Государственный Университет», 3 курс

Научный руководитель: **Лягуская Н. В.**
Старший преподаватель
г. Пинск, УО«Полесский Государственный Университет»

ФАКТОРИНГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И ЕГО ПРЕИМУЩЕСТВА

Сегодня дебиторская задолженность - неотъемлемая часть многих субъектов хозяйствования. Основная ее величина возникает в основном за счет продажи продукции на условиях отсрочки платежа, что в свою очередь задерживает оборот краткосрочных активов, а следовательно и использование денежных средств для текущей деятельности организации. Рассмотрим состояние расчетов в Республике Беларусь по внутренней и внешней дебиторской задолженности за последние три года, что представлено на рисунке 1 и 2.

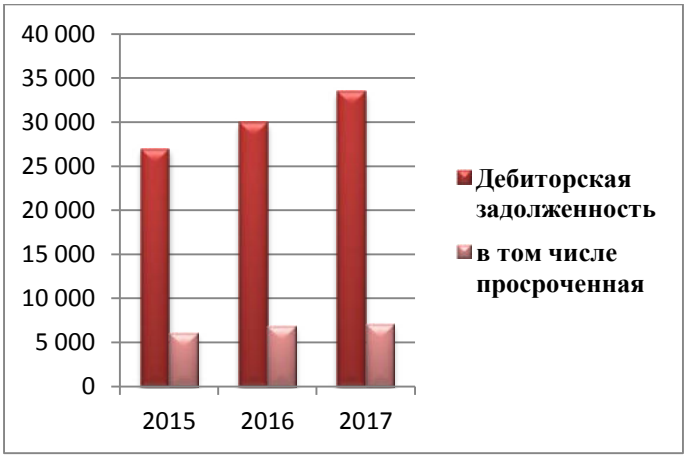

Рисунок 1 – Дебиторская задолженность Республики Беларусь в 2015 – 2017 гг.

Примечание - Источник: [1]

Данные рисунка 1 показывают, что в Республике Беларусь наблюдается ежегодный рост дебиторской задолженности. Если в 2015 году ее сумма составляла 26982 млн.руб., то к 2017 году она возросла на 13962,9 млн.руб. или на 41,7%. Так же виден рост внутренней просроченной дебиторской

задолженности, сумма которой в 2015 году была 6041,6 млн.руб., к 2017 она увеличилась на 1017,8 млн.руб. или на 15%.

Также рисунок 2 показывает увеличение внешней дебиторской задолженности Республики Беларусь, сумма которой в 2015 году насчитывала 6952,4 млн.руб., а в 2017 году она возросла еще на 37% или на 3024,9 млн.руб. В свою очередь внешняя просроченная дебиторская задолженность, отмечается положительной тенденцией к уменьшению. В 2017 году она была 897,1 млн.руб., что на 147,9 млн.руб. или на 14,2% меньше чем в 2015 году.

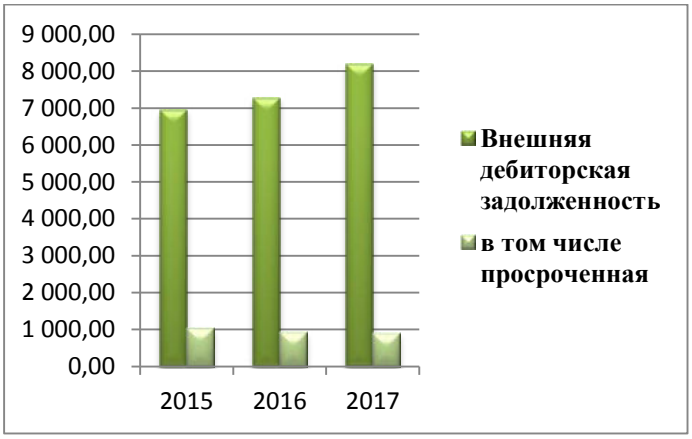

Рисунок 2 – Внешняя дебиторская задолженность Республики Беларусь в 2015–2017г.

Примечание - Источник: [1]

Поэтому на сегодняшний день дебиторская задолженность является одной из важных проблем нашей страны, решению которой уделяется большое внимание. Одним из способов решения этой проблемы являться факторинг, услуги которого оказываются банками и специализированными организациями, приобретая у клиентов прав взыскания долгов с должников.

Сегодня практически все белорусские банки готовы оказывать своим клиентам такую услугу, а предприятия и другие хозяйствующие субъекты периодически используют услуги факторинга в своей деятельности. По данным Национального Банка Республики Беларусь в 2016 г. финансированием под уступку прав денежного требования занимались более четырнадцати банков. Основными из которых являются: Белагропромбанк, Белгазпромбанк,

Технобанк, Альфа-Банк, Банк БелВЭБ, Приорбанк и ряд других. И поэтому в зависимости от места проведения, факторинг делится на внутренний и международный. При внутреннем факторинге в сделке принимают участие три стороны: покупатель, продавец и банк и именно этот вид чаще всего и встречается в нашей стране [2].

По данным белорусских аналитиков прогнозируется рост рынка внутреннего факторинга во 2-м полугодии 2018 года, за счет крупных сделок лидеров рынка. Годовой объем операций международного факторинга с странами ЕАЭС, отечественные специалисты оценивают в 700 млн. USD, из которых более 71% – экспортный факторинг и 29% – импортный.

Для кредиторов при факторинге появляется возможность оперативного получения финансирования без залога и ликвидации кассовых разрывов, улучшения структуры баланса по сравнению с иными видами финансирования и оптимизации валютных и процентных рисков. При этом появляется возможности предоставления покупателю выгодных условий оплаты и получения услуг по управлению дебиторской задолженностью, а также расширения присутствия на рынке посредством увеличения продаж. Последовательность операций при факторинговой сделке представлена на рисунке 3:

- продавец осуществляет отгрузку товаров или оказание услуг и дает клиенту отсрочку платежа;
- продавец обращается к факторинговой компании и документально свидетельствует факт возникновения дебиторской задолженности;
- выплата факторинговой компанией 90% от суммы поставки клиенту в течении одного банковского дня;
- возврат покупателем денежных средств, по истечению отсрочки платежа;
- выплата оставшихся 10% клиенту от факторинговой компании.

Рисунок 3 – Операции факторинговой сделки в Республике Беларусь

Примечание – Источник: [2]

Оборот белорусского рынка факторинга в 2016 г. составил 320 млн. EUR, что на 36% меньше, чем в предыдущем году. При этом около 40,6% приходится на внутренний рынок и 59,4% на международный. Объём рынка факторинга в 2017 г. составил около 560 млн. EUR. Последние четыре года наблюдается не менее чем 20%-й рост рынка факторинга в год, это говорит о том, что всё больше и больше клиентов, пользуется данной услугой.

Таким образом, уникальность факторинга состоит в том, что не за свой счёт, а за счёт средств факторинговой организации можно увеличить отсрочку оплаты платежа покупателям, что дает возможность, оттеснить своих конкурентов.

Список использованных источников:

1. Состояние расчетов в Республике Беларусь [Электронный ресурс]: – Режим доступа: http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/makroekonomika-i-okruzhayushchaya-sreda/finansy/godovye-dannye_14/sostoyanie-raschetov-v-respublike-belarus/. - Дата доступа: 02.05.2018.

2. Факторинг в Беларуси [Электронный ресурс]: – Режим доступа: http://elib.bspu.by/bitstream/doc/20705/1/27.pdf. - Дата доступа: 05.05.2018.

УДК 339.72

Малевский Е.З.
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Заклад освіти «Полеський державний університет»

ЩОДО РИЗИКІВ ІНВЕСТУВАННЯ В КРИПТОВАЛЮТИ

Значні зміни в схеми і механізми інвестиційної поведінки привносить формування і розвиток таких нових явищ і сутностей як «криптовалюта», «криптобіржі», ICO. Усвідомлюючи важливість, об'єктивність і, по суті, екстериторіальність даних процесів, а також супроводжуючих їх вельми помітних інвестиційних ризиків, виконавчій владі держав, на нашу думку, необхідно на постійній основі здійснювати моніторинг та аналіз фінансово-технологічних трендів [1].

Для цього, насамперед, треба усвідомити, що практично всі держави світу, за винятком Венесуели, не беруть участі в випуску і гарантуванні вартості криптовалюти. Емісія криптовалюти і адміністрування питань, пов'язаних з їх обігом, є бізнес-проектом низки комерційних інформаційно-технологічних компаній. Правовий статус криптовалюти істотно відрізняється в різних країнах або зовсім не встановлений. У ряді країн операції з криптовалютами дозволені, вони використовуються як засіб обміну, збереження вартості, альтернативної розрахункової грошової одиниці, платіжний засіб при наданні послуг, купівлі-продажу товарів або регулюються в рамках національного законодавства окремо взятої країни в якості іноземної валюти [2].

В інших країнах криптовалюта і операції з ними заборонені або істотно обмежені державою як негарантовані, нічим не забезпечені тому, в силу цих обставин несуть величезні інвестиційні ризики для суб'єктів фінансового ринку.

В силу того, що емісія, обертання, операції (платежі) з криптовалютою дематеріалізовані, децентралізовані і здійснюються в розподілених комп'ютерних мережах, створених інформаційно-технологічними компаніями, вони несуть в собі також значні інфраструктурні та технологічні ризики для власників (інвесторів) криптовалюти. Ринки криптовалют, локалізовані в

світових інформаційно-комп'ютерних мережах, мають на сьогодні усі риси «фінансової бульбашки». Процедури і умови формування вартості криптовалют носять виключно спекулятивний характер. Інвестори купують криптовалюту - фінансовий актив без будь-якого забезпечення - в розрахунку на подальше збільшення його вартості. В умовах високих темпів науково-технічного прогресу для держави важливим є усвідомлення факту існування цифрових валют. Однак цінність криптовалют в тому сенсі, як це розуміється в відношенні традиційних грошей, в даний час є сумнівною.

Слід, також, звернути особливу увагу, що жодна з існуючих криптобірж не має офіційної біржової реєстрації та ліцензії в жодній з країн, включаючи Україну. Угоди з криптовалютою, що здійснюються на криптобіржах, не потрапляють під дію біржового законодавства будь-якої країни. Більшість криптобірж працюють поза юрисдикцією західних країн, уникаючи нагляду з боку фінансових і правоохоронних органів. Деякі криптобіржі є дочірніми компаніями фірм-розробників криптовалют.

В силу зазначених обставин, ми вважаємо, що операції на криптобіржах несуть істотні правові, технологічні та ринкові ризики.

Слід також згадати про ICO. За своїм змістом - це особливий вид збору коштів будь-якою компанією з використанням криптовалюти. ICO може розглядатися як одна з форм і результат розвитку технології краудфандінга - способу колективного фінансування, заснованого на добровільних грошових внесках. ICO реалізується у вигляді емісії компанією, яка потребує кошти для будь-якого проекту, своєї внутрішньої криптовалюти і розподілу (продажу) даної внутрішньої криптовалюти проекту зацікавленим особам. Ініціатором ICO може виступати будь-яка юридична чи фізична особа. Експертиза і аудит компанії, її ICO-проекту, будь-які перевірки і оцінки не проводяться, гарантії за такими інвестиціями не надаються. В Україні відсутнє державне регулювання і законодавчий захист інвестицій стосовно ICO, які характерні для традиційних публічних фінансових і інвестиційних видів діяльності. Факти свідчать, що переважна більшість компаній, які залучили фінансування за допомогою ICO, не використовують їх для заявлених цілей. Токени багатьох проектів не мають

реальної цінності.

Ринки токенів, форми і способи формування їх вартості дозволяють констатувати, що дані фінансові інструменти сьогодні мають виключно спекулятивну природу, спрямовану на формування фінансових «бульбашок» і «пірамід».

Виходячи з цих обставин, можна зробити висновок, що інвестування в ICO проекти в силу наявності п’яти основних ризиків, мають надмірний рівень:

- відсутність регулювання і, як наслідок, відсутність захисту споживачів і інвесторів - немає гарантій, що токен дійсно дає власникові будь-якого заявленого права;
- відсутність ринкової оцінки, аудиту та експертизи - емітент токенів не зобов'язаний і не залучає до оцінки проекту або токена якусь незалежну сторону;
- відсутність гарантованого вторинного ринку токенів - інфраструктурні проблеми, характерні для криптовалют в цілому, відсутність зобов'язання з боку емітента токена на його викуп;
- відсутність вимог до обов'язкового розкриття інформації при емісії токенів і проведенні ICO, відсутність гарантій надання такої інформації всім інвесторам в один і той же час;
- ризик інвестиційного шахрайства.

Таким чином, можна констатувати, що ICO за своєю природою є нерегульованим і незаконним способом краудфандінгової діяльності, яка здійснюється за допомогою криптовалют. Токени, які беруть участь в ICO, не випускаються будь-яким легальним фінансовим інститутом і тому не є обов'язковими до виконання і позбавлені законної сили.

Список використаних джерел

1. Мюттер Г. Правовая неопределенность криптовалюты // ЭЖ-Юрист. 2016. № 16. С. 2.

2. Лейба А. Реальная жизнь виртуальных денег // ЭЖ-Юрист. 2014. № 23. С. 1, 4.

УДК 336.76(477)

Мандоліна Т.М., магістрант,
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи

Науковий керівник: **Хуторна М.Е**. *к.е.н., доцент кафедри*
фінансів та банківської справи
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Одним з важливих факторів розвитку фінансової системи та економіки в цілому є стан фондового ринку. Ефективний перерозподіл інвестиційних ресурсів і капіталу на фондовому ринку значно посилює інвестиційну привабливість економіки будь-якої країни. Останнє має виключне значення для України, що й обґрунтовує теоретичну та практичну значущість досліджень стану фондового ринку.

Насамперед відмітимо, що аналіз економічної літератури з обраної проблематики дозволив виявити відсутність наукової єдності щодо трактування змісту понять «фондовий ринок» та «ринок цінних паперів».

Так, зокрема, у вітчизняних законодавчих документах дані поняття ототожнюються (наприклад, ст.2 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»). Також рівнозначність понять «ринок цінних паперів» та «фондовий ринок» прослідковується у працях О.О. Калюги [1] та В.В.Гутафеля [2].

У свою чергу, С.Еш узагальнює відмінності між цими поняттями і зазначає, що ринок цінних паперів є ширшим поняттям [3, с. 319]. Аналогічної думки дотримуються Д. М. Тевелєв [4] та Л.В.Назаренко [5]. Втім, С.І.Джус вважає, що поняття фондовий ринок є ширшим за ринок цінних паперів. І зокрема, фондовий ринок включає в себе ринок цінних паперів: синергію ринку цінних паперів (включаючи будь-які операції з усіма існуючими видами цінних паперів) та сукупністю економічних відносин, що формуються у процесі залучення, розподілу й перерозподілу корпоративних та приватних фондів

коштів і операцій з ними [6]. Ми, зокрема, погоджуємося з науковцем і вважаємо, що поняття фондовий ринок ширше за ринок цінних паперів.

Зауважимо, що досліджуючи сучасний стан фондового ринку, ми обрали такі критерії: кількість організаторів торгівлі, види цінних паперів, що беруть участь у торгах,а також кількість укладених контрактів. Як часовий горизонт нами обрано січень 2015р. – січень 2018р., що дозволило узагальнити низку поточних проблем та недоліків у функціонуванні фондового ринку.

Так, по-перше, протягом досліджуваного часового періоду спостерігалося динамічне зниження кількості функціонуючих фондових бірж. Зокрема, у 2015 р. в Україні нараховувалося 10 фондових бірж, тоді як у січні 2018 р. функціонувало лише 4 біржі. Зокрема, було ліквідовано ПАТ «Східно - Європейська фондова біржа», КМФБ, Універсальна, тому що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку встановила численні факти маніпуляцій з цінами відповідних фінансових інструментів. З 25 липня 2017 р. УФБ призупинила свою діяльність, оскільки 24 липня завершився термін дії ліцензії організатора торгів на фондовому ринку. При цьому, серед фондових бірж, що функціонували в Україні, найбільшою питомою вагою за обсягом біржових контрактів характеризувалися ПФТС та Перспектива. Зважаючи, на несуттєву частку контрактів УМВБ у січні 2018 р. – 0,014 %, можна стверджувати про ймовірне припинення її діяльності в майбутньому (табл.1).

Таблиця 1

Структура укладених біржових контрактів на організаторах торгівлі

Назва біржі/роки	**УФБ**	**КМФБ**	**ІННЕКС**	**ПФБ**	**УМВБ**	**УМФБ**	**СЄФБ**	**ПФТС**	**Перспектива**	**УБ**	**Універса-льна**
2015	0,104	1,226	0,002	0,203	0,041	0,002	0,486	18,441	77,193	2,302	
2016	0,008	0,736	0,001	–	0,009	–	0,025	40,102	57,520	1,492	0,106
2017	0,001	0,040	0,071	–	0,00	–	–	31,265	61,916	6,514	0,194
2018 (січень)	–	–	–	–	0,014	–	–	29,701	52,084	18,201	–

**Складено автором на основі джерела [7]*

По-друге, протягом 2015 р. – січня 2018 р. кількість фінансових інструментів, щодо яких було укладено контракти, зменшилася. Так, зокрема організаторами торгівлі у 2015 р. було укладено біржових контрактів за вісьмома видами цінних паперів, тоді як у січні 2018 р. лише за чотирма.

Загалом, як вже традиційно склалося на вітчизняному фондовому ринку у структурі біржових контрактів переважали державні облігації України, які мали тенденцію до збільшення у структурі (табл.2).

Таблиця 2

Структура біржових контрактів за видом цінних паперів

Тип цінного паперу	**2015 рік**	**2016 рік**	**2017 рік**	**2018 рік (січень)**
Акції	2,00 %	0,92 %	2,45 %	0,97 %
Облігації підприємств	4,68 %	3,98 %	2,97 %	3,29 %
Державні облігації України	87,12 %	89,16 %	92,11 %	93,56 %
Облігації місцевої позики	0,01 %	-	-	-
Інвестиційні сертифікати	0,75 %	0,17 %	0,02 %	0,08 %
Опціонні сертифікати	0,21 %	0,43 %	-	-
Деривативи	2,24 %	0,50 %	2,45 %	2,09 %
Депозитні сертифікати НБУ	3,00 %	4,80 %	-	-
Державні деривативи	-	0,04 %	-	-

**Складено автором на основі джерела [7]*

Також, протягом 2015-2017 рр. обсяг біржових контрактів з цінними паперами мав стабільну тенденцію до зниження (рис.1).

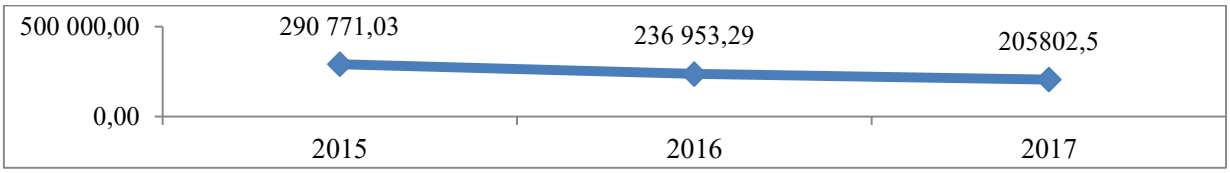

**Складено автором на основі джерела [7]*

Рис. 1. Обсяг біржових контрактів з цінними паперами протягом 2015-2017 рр., млн. грн.

Але порівнюючи січень 2018 р. з січнем 2017 р. наявною була тенденція до збільшення обсягу біржових контрактів з цінними паперами на 49,4% (передусім за рахунок збільшення за всіма видами цінних паперів: акції – 56,3%; облігації підприємств – 231,4%; державні облігації– 47%; інвестиційні сертифікати – 820,7%; деривативи – 96,7%).

Отже, станом на перший квартал 2018 р. спостерігаємо, що біржові контракти укладаються лише за традиційними видами цінних паперів (акції, облігації, інвестиційні сертифікати, деривативи), що обмежує вибір інвесторів. Основними причинами зменшення обсягу біржових контрактів на організаторах торгівлі на нашу думку є: зниження кількості організаторів торгівлі; після кризоваситуація, коли юридичні та фізичні особи не були зацікавлені в інвестуванні своїх коштів, через знецінення грошей внаслідок девальвації. Як бачимо, структура укладених біржових контрактів в основному сформована за рахунок державних облігацій. Однак, якщо інвестиційна діяльність в країні представлена практично лише цим типом цінних паперів, то її не можна ідентифікувати як високоефективну, особливо враховуючи цільове спрямування коштів, що залучаються через цей інструмент. Більшою мірою це погашення заборгованості держави за різноманітними соціальними виплатами.

Список використаних джерел

1. Калюга О. О. Фондовий ринок як елемент фінансового ринку [Електронний ресурс] / О. О. Калюга // Теорія та практика державного управління. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-1/doc/2/03.pdf.

2. Гутафель В. В. Визначення сутності категорії «фондовий ринок» у сучаснихумовах [Електронний ресурс] / В. В. Гутафель – Режим доступу до ресурсу:http://www.chteiknteu.cv.ua/herald_ru/content/download/archive/2012/v1/1-2012-50.pdf.

3.Еш С.М. Фінансовий ринок:навч. посіб. / С. М. Еш– К.: Центр учбової літератури, 2009. – 528 с.

4. Тевелєв Д. М. Дефініція «ринок цінних паперів»: сутність та визначення [Електронний ресурс] / Д. М. Тевелєв // Економіка будівництва і сільського господарства. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://donnasa.ru/publish_house/journals/esgh/2013-2/01_Tevelev.pdf.

5. Назаренко Л. В. Визначення сутності поняття «фондовий ринок» / Л. В. Назаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2014. – №. 40. – С. 211-217.

6. Джус С.І. Аналіз наукових підходів до визначення сутності понять «фондовий ринок» та «ринок цінних паперів» / С.І.Джус// Статистика України. – 2015. – № 4. – С. 53-58.

7. Офіційний сайт НКЦПФР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ssmsc.gov.ua/fund/analytics

УДК 336.77

Машлій Г.Б.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері
Тернопільський державний технічний
університет імені Івана Пулюя

СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЯК СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Одним з важливих елементів фінансово-кредитного ринку є кредитні спілки, які можуть і повинні відігравати значну роль у процесах споживчого кредитування. Станом на 31.12.2017 в Державному реєстрі фінансових установ в Україні налічувалося 1993 фінансові установи, з них: страхових компаній – 294, кредитних спілок - 378, фінансових компаній – 818, ломбардів – 415, недержавних пенсійних фондів – 64, адміністраторів НПФ – 22, довірчих товариств – 2 [1]. Як видно з рис. 1, частка кредитних спілок складала 19,0% від загальної кількості фінансових установ в Україні.

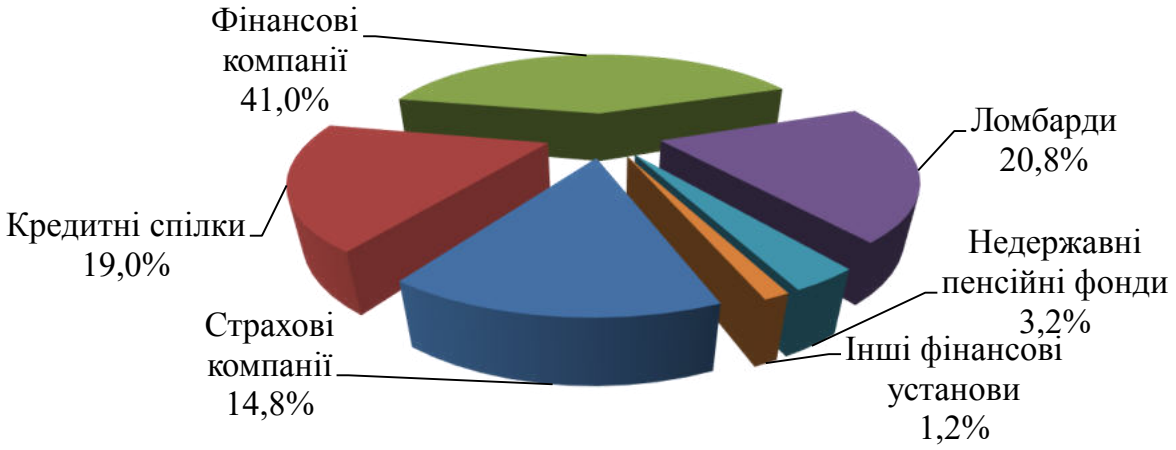

Рисунок 1 – Структура фінансових установ у Державному реєстрі фінансових установ станом на 31.12.2017 року (складено автором за даними [1])

При цьому динаміка кількості кредитних спілок у 2014-2017 роках відзначалася тенденцією до спаду. Якщо у 2015 році зменшення даного показника було незначним, то у наступні роки спостерігалося різке падіння його величини (рис. 2).

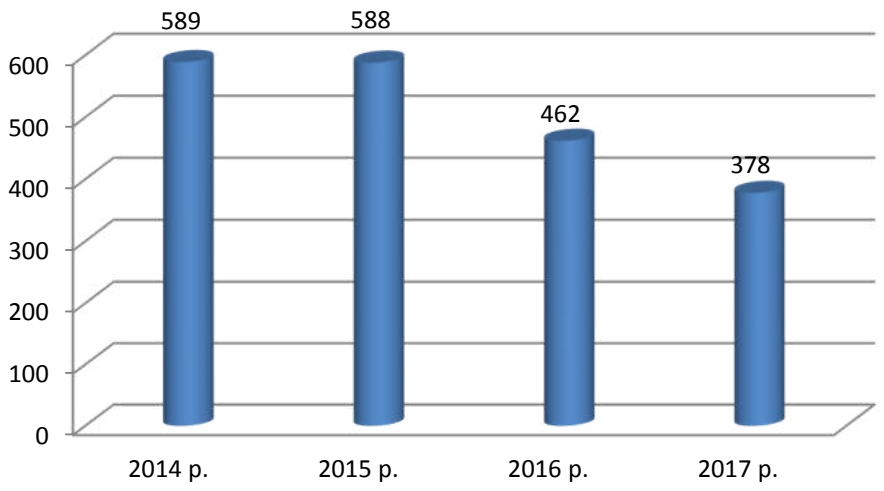

Рисунок 2 – Динаміка кількості кредитних спілок в Україні станом на кінець року (побудовано автором за даними [2], [3])

Станом на 31.12.2016 кількість кредитних спілок становила 462, що на 126 одиниць, або на 21,4% менше, ніж на кінець попереднього року. За 2017 рік кількість кредитних спілок зменшилась ще на 84 од. або на 18,2%, причому протягом року до Державного реєстру фінансових установ було внесено лише 1 кредитну спілку, а включено – 85. Загальний обсяг капіталу КС станом на 31.12.2017 р. становив 1062,5 млн. грн., збільшившись порівняно з кінцем 2016 року на 18,1 млн. грн. або на 1,7% [3].

Що стосується чисельності відокремлених підрозділів кредитних спілок, то протягом останніх років для них також була характерна негативна тенденція до зменшення. Так, якщо станом на 31.12 2016 року в Україні їх налічувалося 525 одиниці, та на кінець 2017 року кількість відокремлених підрозділів кредитних спілок складала вже 443 одиниці, що на 82 од., або на 15,6% менше, ніж за попередній період. За територіальною ознакою найбільша кількість кредитних спілок була зареєстрована в таких регіонах:– м. Києві та Київській області – 39 (10,3% від загальної кількості); Луганській області – 34 (9%); Донецькій області – 29 (7,7%); Харківській області – 24 (6,3%) [3]. За величиною кількості членів кредитних спілок станом на 31.12.2017 року лідируючі позиції займали Львівська область, де значення даного показника становило 75,9 тис. осіб (що на 14,9 тис. грн. менше від рівня попереднього

року), м. Київ та Київська область - 54,7 тис. осіб (зменшення порівняно з 2016 роком – на 5,1 тис. осіб), Івано-Франківська - 60 тис. осіб (падіння чисельності за рік складало 2,1 тис. осіб) та Закарпатська області - 46,1 тис. осіб (спад показника складав на 2,6 тис. осіб). Разом у вище названих регіонах у роботі кредитних спілок станом на кінець 2017 року брали участь 236,7 тис. членів. Станом на 2016 рік цей показник становив 261,4 тис. членів, що складало 40,7% від загальної по Україні [2].

Отже, на основі проведеного аналізу зробити висновки про значну регіональну неоднорідність активності участі у діяльності кредитних спілок у нашій країні. Крім того, ці фінансові установи у сучасних умовах функціонують умовах зниження платоспроможності населення, недосконалого механізму нормативно-правого регулювання, нестабільності загально-економічної та політичної ситуації, що значно утруднює їх діяльність і вимагає вжиття на загальнодержавному рівні заходів щодо вдосконалення умов їх функціонування.

Список використаних джерел

1. Публічний звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/ZVIT2017/ЗВІТ_2017.pdf.

2. Підсумки діяльності кредитних установ за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/ks_2016.pdf.

3. Активи кредитних спілок збільшились на 6,8% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://finpost.com.ua/news/7945.

4. Підсумки діяльності кредитних установ за І квартал 2017 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/ks_1%20kv%202017.pdf.

УДК 658 **Мельникова І. А.,**
асистент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана

Ігнатенко Ю. В.,
студентка гр. ФІН-410
Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана

ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ МОДЕЛІ

В сучасному інтегрованому світі створюються і провадять свою діяльність велика кількість підприємств, кожне обирає свою сферу діяльності, від чого залежить обрана корпоративна модель, яка буде ефективною. Корпоративна модель та управління нею нерозривно пов'язано з дивідендною політикою, яка виступає її складовою. Основна частина фінансової стратегії будь-якої корпорації націлена на реалізацію головної мети та місії підприємства, яка полягає в збільшенні ринкової вартості компанії. В пропорційній залежності збільшуються доходи власників підприємств, що і є дивідендною політикою. Дивідендна політика корпорації розуміє під собою частину фінансової політики корпорації, яка спрямована на зростання ринкової вартості емітованих акцій [2] .

Сучасний світовий корпоративний ринок використовує основні моделі дивідендної політики, серед них є: політика стабільних дивідендів, політика залишкового дивіденду, політика стабільного дивідендного виходу, політика постійного збільшення дивідендів та компромісна політика. Кожна з них має свою сутність, особливості, переваги та недоліки.

Політика стабільних дивідендів полягає в виплаті дивідендів, сума яких залишається незмінною протягом визначеного періоду. Особливістю даної політики є те, що при інфляційних коливаннях розмір виплати буде скориговано на індекс інфляції, незначним приростом прибутку компанії. Перевагою політики є те, що вона спрямована на невеликих інвесторів тому що

розмір виплат буде залишатися незмінним, а недоліком – слабкий зв'язок з показниками фінансової діяльності, що в результаті зменшує інвестиційну активність на ринку. Політика найчастіше застосовується у компаніях, які стабільно проводять свою діяльність на ринку.

Політика залишкового дивіденду полягає в тому, що дивіденди виплачуються лише після того, як повністю сформований і наповнений фонд власних фінансових ресурсів підприємства, які будуть направлені на інвестиційну діяльність в майбутньому. Перевагою даної політики виступає забезпечення розвитку підприємства, та за допомогою сформованого фонду і проведених операцій збільшується фінансова стійкість, недоліком – неможливість спрогнозувати суму дивідендів, в період інвестиційної активності компанії повністю призупиняється виплата дивідендів по цінним паперам. Політика застосовується в нових корпораціях, які тільки виходять на ринок, або у корпораціях в яких є потужності для швидкого зростання.

Політика стабільного дивідендного виходу полягає у встановленні співвідношення отриманого прибутку між реальною та капіталізованою вартістю компанії, дане співвідношення має бути стабільним. Перевагою є простота у формуванні фонду та нарахуванні виплат, повна залежність від прибутку компанії (тобто корпорація не буде зазнавати виплат дивідендів чим підвищувати витрати в звітному періоді); для акціонерів основним недоліком виступають нестабільні розміри виплат за акціями, а для потенційних акціонерів – якщо спостерігається коливання виплачених дивідендів на акцію то, це свідчить про високий рівень ризику в діяльності компанії. Застосовується тільки компаніями з стабільним прибутком та які постійно є конкурентоспроможними [3].

Політика постійного збільшення дивідендів полягає в підвищенні розміру дивідендів, які є обов’язковою умовою, дані дивіденди сплачуються кожного наступного періоду. Перевагою є зацікавленість підприємства у потенційних акціонерів, забезпечення ними високої вартості акцій на ринку і відповідно підвищення розміру капіталізації підприємств, недоліком – відсутність гнучкості до коливань ринку, що призводить до зниження інвестиційної діяльності та фінансової стійкості (це спричинено швидким зростанням фонду

дивідендних виплат, який переважає над прибутком корпорації). Політика застосовується підприємствами, які постійно розвиваються та мають стабільний фінансовий стан. Якщо компанія має нестабільне економічне становище і застосовує дану політику, то зазвичай це може призвести до банкрутства в майбутніх періодах.

Суть компромісної дивідендної політики полягає в збереженні «золотої середини» між інтересами акціонерів (у виплаті дивідендів) та самої компанії (тому що є необхідність нарощувати капітал). Дану політику ще називають помірною та є можливість запровадити політику у окремих видах: у виплаті постійних сум дивідендів та виплаті стабільних сум дивідендів з надбавкою. Перевагою є вплив на ринковий курс акцій, стабільна виплата дивідендних сум, пряма залежність між фінансовими результатами компанії. Головним недоліком при «затяжній» виплаті мінімальних сум дивідендів, що в результаті приводить до різкого зниження інвестиційної привабливості корпорації і відповідно до зацікавленості з боку акціонерів. Політика зазвичай застосовується в компаніях, які мають постійні коливання в розмірі прибутку компанії [1].

Отже, згідно проведеного дослідження випливає що, корпорації розглядають дивідендну як одну з складових політики з управління прибутком компанії і як відокремлений елемент для прийняття окремих рішень, котрі мають тактичний характер, але підприємства застосовують дивідендну політику при формуванні та реалізації своєї фінансової стратегії, в тому числі при реалізації своїх корпоративних прав. Тому згідно цього випливає те, що дивідендна політика є частиною корпоративної моделі (для реалізації обраної фінансової стратегії та корпоративного управління компанії).

Список використаних джерел

1. Корпоративные финансы : учебник и практикум для академического бакалавриата / В. Е. Леонтьев, В. В. Бочаров, Н. П. Радковская. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 349 с. — Серия : Бакалавр. Академический курс.

2. Стельмах Мирослава Дивідендна політика: зарубіжний досвід і Українські реалії / М. Стельмах // Економічний аналіз. 2010 рік. Київ. - № Випуск 7.

3. Н. Є. Гришко, Т. С. Линник // Особливості формування дивідендної політики підприємства // УДК 658.155.2 // м. – Кременчуг // - № 5, 2011.

УДК 658

Мірошник О. Ю.
к. е. н., доцент кафедри
обліку та оподаткування

Свир Д. Ю.,
студентка ІІІ курсу
Харківський навчально-науковий інститут
Державного вищого навчального закладу
«Університет банківської справи»

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОВЕРДРАФТУ

Анотація. *У статті розглянуто особливості обліку овердрафту та надано практичні рекомендації щодо їх застосування.*

Ключові слова*: овердрафт, короткостроковий кредит, облік, відсотки.*

Користування овердрафтом, на відміну від традиційного кредитування, дає можливість у будь-який час без оформлення додаткових документів скористатися кредитними ресурсами для покриття тимчасової нестачі обігових коштів.

Сьогодення потребує, з одного боку, вдосконалення методик проведення традиційних видів банківських послуг, а з іншого, — впровадження принципово нових банківських операцій. Одним із відносно нових видів банківських послуг є кредитування в формі овердрафту.

Відповідно до Інструкції "Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України" (v0495500-97) овердрафт це короткостроковий кредит, що надається надійному клієнту понад його залишок на поточному рахунку в цьому банку в межах зазделегідь обумовленої суми шляхом дебетування його рахунку. При цьому утворюється дебетове сальдо[1].

Овердрафт оформлюється договором, в якому зазначається ліміт овердрафту, умови його використання, відсотки за ним, а також відповідальність за несвоєчасне повернення. Відсотки за овердрафтом

нараховуються на дебетовий залишок за рахунком за заздалегідь визначеною процентною ставкою.

Враховуючи особливості надання кредиту "овердрафт", який надається лише надійним клієнтам банку, у разі порушення строків сплати основного боргу або процентів за овердрафтом банк має віднести заборгованість за овердрафтом на відповідні рахунки короткострокових кредитів [5].

Звертаємо увагу, що кожен банк може мати свою методику розрахунку, і розмір наданого банком ліміту залежить більше від стабільного фінансового становища підприємства і від його позитивної кредитної репутації.

За відкриття овердрафту банк стягує фіксовану одноразову плату, яку слід сплатити при укладенні договору.

Сам факт підписання договору на короткострокову кредитну лінію з певним лімітом іще не призводить до виникнення заборгованості, тож бухгалтелськими проводками його не відображають. Але, щойно підприємство скористалося кредитною лінією — сплатило з поточного розрахункового рахунка суму більшу, аніж залишок, сума, сплачена за рахунок кредиту, обліковується кореспонденцією Дт 631 Кт 601«Короткострокові позики» (відображають за випискою банку). Під час надходження грошей на розрахунковий рахунок (наприклад, при отриманні оплати від покупця послуг) зобов’язання за кредитом закриваються проводкою Дт 601 Кт 311[6].

Ми описали класично правильний облік, а тепер — про зручний, який прижився на практиці.

Отже, під час обліку овердрафту замість субрахунку 601 операції проводять за субрахунком 311 із мінусом. Тобто при сплаті з субрахунку 311 на суму більшу, аніж залишок на цьому субрахунку, буде кредитове сальдо (311 із мінусом). Такий підхід має право на життя, але він не зовсім уписується в норми Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Мінфіну від 30.11.1999 р. № 291. Адже за дебетом рахунка 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом — їх використання [2]. А використовувати те,

що не надійшло, — неможливо. Тому правильніше, з методологічної точки зору, використовувати під час обліку овердрафту субрахунок 601.

Нараховані проценти за користування кредитною лінією відображають у фінансових витратах: Дт 951 «Відсотки за кредит» Кт 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками». Типова помилка — списувати такі проценти на адміністративні витрати (Дт 92), як послуги банку. По суті, такі проценти — це відсотки за позиками, а згідно з п. 27 П(С)БО 16 та П(С)БО 31«Фінансові витрати», вони повинні враховуватися у фінансових витратах. Зауважимо, якщо підприємство списало проценти на Дт 92, на фінансовий результат це, може, і не вплинуло (рахунки 79 і 44 із правильними результатами), але от на значенні рядки звіту про фінсові результати відобразилося [3;4]. Іще один момент — якщо підприємство помилково віднесло такі витрати на рахунок 92, а не на 95, і при цьому створено кваліфікаційний актив, таке неправильне списання могло спричинити неправильний розрахунок капіталізованих відсотків [7].

У таблиці зобразимо бухгалтерський облік як із використанням субрахунку 601, так і без.

Таблиця 1

Облік овердрафту

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт
Варіант обліку із застосуванням субрахунку 601			
1	Оплачено за відкриття кредитної лінії	377*	311
2	Віднесено на адміністративні витрати послуги банку	92*	685*
3	Зараховано зобов’язання	685*	377*
4	Оплачено товари, отримані від постачальника (у загальній сумі 3000 грн): — у межах наявних коштів на поточному рахунку; — за рахунок кредитної лінії	 631 631	 311 601
5	Отримано оплату за надані послуги	311	361
6	Закрито зобов’язання за кредитною лінією	601	311
7	Нараховано відсотки за користування кредитною лінією*	951	684
8	Оплачено відсотки за користування кредитною лінією	684	311

Продовження таблиця 1

1	2	3	4
Варіант обліку без застосування субрахунку 601			
9	Оплачено за відкриття кредитної лінії	377*	311
10	Віднесено на адміністративні витрати послуги банку	92*	685*
11	Зараховано зобов'язання	685*	377*
12	Оплачено товари, отримані від постачальника	631	311
13	Отримано оплату за надані послуги	311	361
14	Нараховано відсотки за користування кредитною лінією	951	684
15	Оплачено відсотки за користування кредитною лінією	684	311

* Не помилка, якщо послуги банку відображені проводкою Дт 92 Кт 311.

Проведене дослідження дозволяє зробити такі **висновки**:

- тлумачення овердрафту як форми кредитування, згідно з якою суб'єкт підприємницької діяльності має змогу здійснювати безготівкові розрахунки понад фактичні залишки коштів на поточному (картковому) рахунках, пропонується ввести в нормативно-правові документи;

- використання рахунка 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті» дозволяє відобразити в обліку сутність овердрафту та не спричинить необхідності внесення змін до конфігурації бухгалтерських програм.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.11.1997р. № 388 (в редакції постанови Правління НБУ від 16.12.1998 №520 зі змінами і доповненнями).
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.99 № 291.
3. П(с)БО № 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999р. №353 зі змінами і доповненнями
4. П(с)БО № 31 «Фінансові витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 квітня 2006р. №415 зі змінами і доповненнями
5. Овердрафт: документальне оформлення операцій, особливості відображення в обліку //search.ligazakon.ua.
6. Овердрафт – особливості застосування й обліку // www.dtkt.com.ua.
7. Овердрафт: як отримати та відобразити в обліку // БУХГАЛТЕР & ЗАКОН // search. ligazakon

УДК 336.582 **Міщенко К. С.,**
здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Голобородько Т. В.,
канд. екон. наук, асистент кафедри обліку,
оподаткування, публічного управління та адміністрування
Криворізький національний університет

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ФОРМ РЕФІНАНСУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Дослідження фінансово-господарської діяльності підприємств дозволило зробити висновок, що більшість із них є ліквідними у зв'язку з наявними значними сумами дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги. При цьому, підприємства використовують короткострокові кредити для фінансування власної діяльності, що вимагає додаткових фінансових витрат. На наш погляд, більш ефективним механізмом управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства є рефінансування дебіторської заборгованості. До основних форм рефінансування дебіторської заборгованості належать: (рис 1).

Рис. 1. Форми рефінансування дебіторської заборгованості

Джерело: побудовано за [1].

Для визначення доцільності використання факторингу чи форфейтингу слід порівнювати їх вартість з вартістю альтернативних інструментів фінансування. В Україні рефінансування дебіторської заборгованості за допомогою факторингу не часто використовується підприємствами через

високу вартість такої послуги. Крім того, банки та інші спеціалізовані підприємства, що надають факторингові послуги, висувають певні вимоги до діяльності та фінансового стану клієнтів. Через це значна частка підприємств торгівлі України, зважаючи на невідповідність встановленим вимогам, не може скористатися послугами факторингу [2].

Послуги форфейтингу на сучасному етапі розвитку економіки також не надто поширені серед українських підприємств торгівлі, адже більшість з них ведуть бізнес усередині країни. Важливіше значення має форфейтинг для підприємств, що взаємодіють з партнерами розвинених країн [3].

Основними перешкодами використання факторингу в Україні є: (рис 2).

Рис. 2. Основні перешкоди використання факторингу в Україні

Джерело: побудовано за [4].

Саме тому, на відміну від розвинених країн, в Україні найбільшими операторами ринку факторингу є не спеціалізовані компанії, а комерційні банки (понад 90% ринку). За оцінками експертів 85% обороту українського факторингу в 2017 році припадає на 5-7 банків, серед яких - Укрсоцбанк, Укрексімбанк, Петрокомерц-Україна, Українська фінансова група, ТАС-

Комерцбанк. Серед нечисленних факторингових компаній найактивнішими є Арма Факторинг і створена в 2005 році Перша факторингова компанія [5].

Частіше за все банки надають послуги з регресного факторингу, який передбачає наявність поручительства клієнта за свого дебітора, а не з безрегресного факторингу, який цього не потребує. Така ситуація пояснюється тим, що український ринок факторингових операцій ще молодий, тому йому характерні проблеми, властиві будь-якому ринку, що розвивається [6].

Вирішення проблем використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості в Україні можливе за умови стабільного розвитку національної економіки.

Список використаних джерел

1. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lubbook.org/book_359_glava_61_62.Osnovniformi_refinansuv.htm.

2. Факторинг і форфейтинг: у чому різниця? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankografo.com/faktoring-i-forfeyting-u-chomu-riznitsya.html. – Назва з екрана.

3. Стан та перспективи розвитку факторингу в Україні / В.М. Стецюк, В.О. Слісаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=71551.

4. Ізмайлова Н. Сутність форфейтингу: позитивні та негативні сторони його використання підприємствами [Електронний ресурс] / Н. Ізмайлова, О. Мелета // Економічний аналіз. - 2013. - Т. 12(2). - С. 207-210. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_12(2)__43.

5. Самбірський М.М. Стан та перспективи розвитку класичного факторингу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrfactor.com/novina/?n=26.

6. Радух Н.Б. Роль факторингових операцій у сучасних фінансових розрахунках. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://revolution.allbest.ru/finance/00868061_0.html.

УДК 330.16

Міщук Є.В.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, оподаткування,
публічного управління та адміністрування
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ДИХОТОМІЯ «БЕЗПЕКА ЦІЛЕЙ ПІДПРИЄМСТВА – ЦІЛІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»

Загальновідомо, що термін «дихотомія» походить з грецької «διχοτομία» - «ділення навпіл», де «δίχα» означає «на два, нарізно», і «τομή» - «розрізання, надріз».

Загалом дихотомії (також часом йменовані бінаризмами) є предметом уваги філософії, логіки, соціології, психології, математики, економіки та інших наук. Вважаємо доцільним їх застосування також в безпекології.

Розглядаючи загальну мету створення та функціонування підприємства доцільно розділити її на цілі діяльності підприємства та цілі забезпечення його економічної безпеки (при цьому кожна із зазначених груп цілей розподіляється на підцілі та інші другорядні цілі, досягнення яких призводить до досягнення головної мети).

Виходячи із того, що система економічної безпеки підприємства є його складовою, а управління нею є частиною загального управління підприємством то, на перший погляд, випливає, що цілі забезпечення економічної безпеки мають бути частиною загальних цілей підприємства та підпорядковуватися їм. Проте на практиці це далеко не так.

Звернемося до роботи О.М. Ляшенко, в якій однією з головних цілей вітчизняних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки названо забезпечення керованості їх економічної безпеки [1, с.175]. Такий підхід вимагає взаємоузгодження між собою названих цілей. Крім того, доцільно погодитися, що на відміну від загальних цілей підприємства, різноспрямованість цілей управління економічною безпекою підприємства,

незважаючи на обов'язковість дотримання вимоги несуперечливості, є скоріше правилом, ніж винятком [1, с. 186].

Водночас суперечать між собою цілі підприємства та цілі його економічної безпеки.

Класичне визначення головної цілі забезпечення економічної безпеки підприємства зводиться до забезпечення його стабільного і максимально ефективного функціонування в теперішніх умовах та створення високого потенціалу розвитку в майбутньому [2].

Проте, ціль досягнення стабільності, складовою якої є здатність функціонувати не змінюючи власну структуру суперечить цілі розвитку підприємства, який, своєю чергою, може бути і кількісним, і якісним.

Досягнення ж такої цілі, як розвиток підприємства може суперечити цілі забезпечення економічної безпеки, що показано К.А. Лейко в роботі [3] з посиланням на працю [4], в якій зазначено, що прагнення максимізувати безпеку приводить до уникнення будь-яких змін, стабілізації, яка поступово приводить до стагнації та певного «організаційного загнивання».

При цьому розглядаючи конкурентоспроможність підприємства з позиції його розвитку, також можна відзначити суперечність, аналогічну до вищевказаної.

Іншим прикладом взаємовиключення цілей діяльності підприємства та цілей забезпечення економічної безпеки може слугувати адаптація підприємства. Відомо, що для досягнення економічної безпеки в ряді випадків підприємство вдається до різних форм адаптації, при яких початкові цілі діяльності підприємства змінюються.

О.М. Ляшенко виділяє так звану «тріаду цілей управління економічною безпекою підприємства», до якої відносить: узгодження інтересів, протистояння загрозам й формування відповідного ресурсного забезпечення [1, с. 176]. Проте по кожній з виділених ним цілей можна назвати цілей ряд суперечностей.

Наприклад, з одного боку, вживаючи заходи для узгодження інтересів із зовнішніми стейкхолдерами підприємство може недоотримати частину прибутку – одну із основних цілей його створення та функціонування. Як справедливо зазначено Ю.Л. Степановою [5], підприємство може забезпечувати економічну безпеку шляхом узгодження інтересів до моменту, коли узгоджувати інтереси стає недоцільно, а потрібно захищатися від агресивного впливу зовнішнього середовища. З іншого боку, заходи із протистояння загрозам можуть привести до конфлікту із стейкхолдерами тощо.

Відтак слід погодитися з тезою, що один і той самий об’єкт може одночасно потребувати захисту та генерувати небезпеку [6, с.31].

Разом із цим підприємству доцільно зважати на постулат, що функціонування системи економічної безпеки підприємства має бути цілеспрямованим, тобто захищається має те, що повинно захищатися на користь конкретної мети, а не все підряд [7, с. 288] з посиланням на [8].

Таким чином, дихотомія понять, що досліджуються полягає в тому, що цілі діяльності підприємства можуть бути одночасно об’єктами безпеки та джерелами небезпеки. При цьому варто фокусуватися на розгалуженні цілей підприємства та цілей забезпечення його економічної безпеки, а не на їх поділі.

Напрямком наших подальших досліджень є дихотомна класифікація — класифікування об'єктів (цілей діяльності підприємства та цілей економічної безпеки) шляхом рекурсивного поділу їх на дві групи, поки усіх не буде виділено у власну унікальну категорію.

Список використаних джерел

1. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. / О. М. Ляшенко. – 2-ге вид., пере - робл. – К. : НІСД, 2015. – 348 с.

2. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.

3. Лейко К. А. Протиріччя між розвитком та економічною безпекою підприємства. // II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Безпекознавство: теорія та практика», 15 березня - 15 квітня 2014 року. -

Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля. - 2014. - Електронний ресурс, режим доступу: http://thesis.at.ua/publ/2014_r_bezpekoznavstvo_teorija_ta_praktika_15_03_15_04/lejko_k_a_protirichchja_mizh_rozvitkom_ta_ekonomichnoju_bezpekoju_pidpriemstva/10-1-0-306

4. Ляшенко А.Н. Взаимообусловленность и взаимозависимость экономической безопасности и развития предприятия / А.Н. Ляшенко, Ю.С. Погорелов // Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління. — 2008. — №3 (45). — С. 162 —171.

5. Степанова Ю.Л. Способи забезпечення економічної безпеки підприємства // II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Безпекознавство: теорія та практика», 15 березня - 15 квітня 2014 року. - Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля. - 2014. - Електронний ресурс, режим доступу: http://thesis.at.ua/publ/2014_r_bezpekoznavstvo_teorija_ta_praktika_15_03_15_04/stepanova_ju_l_sposobi_zabezpechennja_ekonomichnoji_bezpeki_pidpriemstva/10-1-0-340

6. Концептуально-теоретические основы правового регулирования и применения мер безопасности : монография / под науч. ред. Н.В. Щедрина ; Сиб. федер. ун-т. – Красноярск : СФУ, 2010. – 324 с.

7. Малащенко В. Економічна безпека підприємства як чинник ефективного корпоративного управління // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. –N 3. – С. 283-291.

8. Кашин А. В. Экономическая безопасность предприятия: управленческие решения / А. В. Кашин. - М., 2008. - 25 с.

УДК 336.77

Непран А.В.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин та фінансів
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Нечволод М.О., Терлецька А.В.
студентки групи ЕП-15
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

РОЗВИТОК РИНКУ СТРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

При здійснення різних банківських операцій завжди присутні фінансові ризики, основними серед яких є кредитний ризик. Під кредитним ризиком розуміють ризик невиконання боржником своїх зобов'язань перед кредитором. Для кредитного ринку України кредитний ризик є одним із найголовніших, що несе потенційну загрозу для стабільності банківській системі України. За даними НБУ, станом на 01.04.2018 р. обсяг прострочених кредитів корпоративному сектору склав 528,7 млрд грн., що становить 58,1 % від їх загального обсягу, для фізичних осіб – 186,3 млрд грн. і 53,1 % [1]. Це визначає, у свою чергу, неготовність банків надавати довгострокові кредити, так і фінансову нестійкість підприємств, а отже – високі кредитні ризики. Таким чином, висока частка прострочених кредитів вимагає від банків розроблення стратегії щодо захисту своїх інтересів та інтересів вкладників від невиконання позичальником своїх зобов'язань.

Одним із таких інструментів щодо захисту від ризику невиконання боржником своїх зобов'язань є страхування. На відміну від інших видів страхування кредитів є порівняно новим видом страхування, розвиток якого у значній мірі визначається зростанням обсягів наданих кредитів. Проте, особливо актуальною дана проблема набуває на сучасному етапі, оскільки в умовах нестабільності ризики неповернення кредитів суттєво зростають, що

робить участь страхових компаній незамінним в даному сегменті фінансових послуг.

Відповідно до п. 3.16 «Характеристики та класифікаційних ознак видів добровільного страхування» страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту) – вид страхування, за яким предметом договору страхування є майнові інтереси, що не суперечать закону, пов'язані із: збитками страхувальника (кредитодавця) внаслідок непогашення або неповного погашення позичальником кредиту та/або нарахованих за ним відсотків; відповідальністю страхувальника (позичальника) перед кредитодавцем за непогашення або неповне погашення кредиту та/або нарахованих за ним відсотків, визначених у кредитному договорі [2].

Страхування кредиту базується на визнанні ризику неплатежу або неплатоспроможності позичальника, які формуються в процесі кредитування. Приймаючи до уваги різноманітність характеру операцій, пов’язаних безпосереднім страхуванням кредитів та наданням страхових гарантів сторонам кредитних відносин, кредитне страхування можна визначити як інструмент, мета якого полягає в покритті випадкових майнових потреб, які виникають із ризику забезпечення кредиту. Необхідно відмітити, що під кредитним страхуванням слід розуміти економічні відносини по захисту майнових прав суб’єктів, які беруть участь в процесі кредитування, від ризиків, які прямо чи опосередковано впливають на виконання боржником своїх зобов’язань перед страхувальником.

В теперішній час виділяють основні форми страхування кредитів:

страхування кредиту (страхувальник – банк);

страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту (страхувальник – позичальник);

страхування життя позичальника (страхувальник – позичальник);

страхування застави (страхувальник – власник предмету застави).

Згідно першої форми страхувальником виступає банк, який захищає свої майнові інтереси. Банк сплачує страховій компанії страхові платежі та є

отримувачем страхової суми, розмір якої визначається в обсязі величини непогашеного кредиту із відсотками (без штрафів та пені за прострочку). За другої форми страхувальником виступає позичальник виступає страхувальником, який несе витрати щодо сплати страхових внесків, а вигодонабувачем є банк. При цьому страхова компанія пропонує стандартну форму договору, залишає за собою право перевірки та самостійного рішення про запропоновані до страхування ризики, застосовує штрафні санкції при порушенні зобов'язань. Третя форма за характером аналогічна страхуванню від нещасних випадків, страхова сума за яким відповідає обсягу кредиту. За четвертої форми страхувальником виступає власник застави, який відповідно до Закону України «Про іпотеку» зобов'язаний її застрахувати на повну вартість. При заставному (гарантійному) страхуванні боржник є страхувальником, а кредитор виступає застрахованим.

В Україні динаміка розвитку ринку страхування кредитів характеризується наступними даними (табл. 1).

Таблиця 1

Розвиток ринку страхування кредитів в Україні за 2014–2016 рр.

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Загальний обсяг відповідальності, млрд. грн	38,0	26,9	38,9
Кількість договорів страхування, укладених протягом року	161902	1329143	8679
Збитковість страхової суми, коп.	1,60	1,13	2,83
Перевищення валових страхових платежів над страховими виплатами, млн грн	652,8	50,8	-568,9
Частка страхових платежів, які сплачуються перестраховикам, %	44,4	44,9	14,7
Із них частка нерезидентів	2,4	5,2	67,9

Як свідчать розрахунки, страхування кредитів для страхових компаній є не досить прибутковим бізнесом. У 2016 р. виплати страхового відшкодування перевищили розмір отриманих страхових премій на 568,9 тис. грн. Слід зазначити, що страхуванням охоплена незначна частина наданих кредитів. За

обсягами страхової відповідальності за досліджуваний період ніяких позитивних змін не відбулося. Більше того, банківська криза 2015 р. негативно вплинула на обсяг страхової відповідальності. Вона зменшилася із 38,0 млрд грн. у 2014 р. до 26,9 млрд грн у 2015 р.

Особливістю розвитку ринку страхування банківських кредитів слід відзначити значну часту ризиків, яка передається у перестрахування. В цілому ця частка досягає майже половини усього обсягу відповідальності. При цьому за останні роки стрімко зростає частка нерезидентів. Якщо у 2014 р. частка страхових платежів, сплачених нерезидентам, становила 2,4 %, тоді як у 2016 р. вона досягла 67,9 %.

Список використаних джерел:

1. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів / Національний банк України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

2. Характеристика та кваліфікаційні ознаки добровільних видів страхування: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1119-10.

УДК 336: 477

Нікольчук Ю. М.,
к.е.н., ст. викладач кафедри
фінансів, обліку та аудиту
Хмельницького кооперативного
торговельно-економічного інституту

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Важливість державного регулювання ринку фінансових послуг зумовлена необхідністю забезпечення єдності ринку, нагляду за функціонуванням фінансових установ і захисту прав споживачів фінансових послуг. Регулювання має забезпечувати належне виконання ринком фінансових послуг основної функції – розподілу і перерозподілу фінансових активів між сферами економіки, регіонами країни та країнами в межах світового ринку. Вітчизняний ринок фінансових послуг характеризується відсутністю чітких традицій та правил функціонування, що зумовлює необхідність розробки концептуальних підходів до побудови ефективного механізму державного регулювання даного сегмента.

Державне регулювання ринків фінансових послуг слід трактувати як здійснення державою комплексу заходів, спрямованих на регулювання та нагляд за ринками фінансових послуг для захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам.

Державне регулювання ринків фінансових послуг в Україні здійснюється у наступних формах: ведення державних реєстрів фінансових установ і реєстрів осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та ліцензування діяльності з надання фінансових послуг; нормативно-правове регулювання діяльності фінансових установ; нагляд за діяльністю учасників ринків фінансових послуг; застосування уповноваженими державними органами заходів впливу тощо [1].

Перелік державних органів, які здійснюють регулювання ринку фінансових послуг в Україні, наведено на рис. 1.

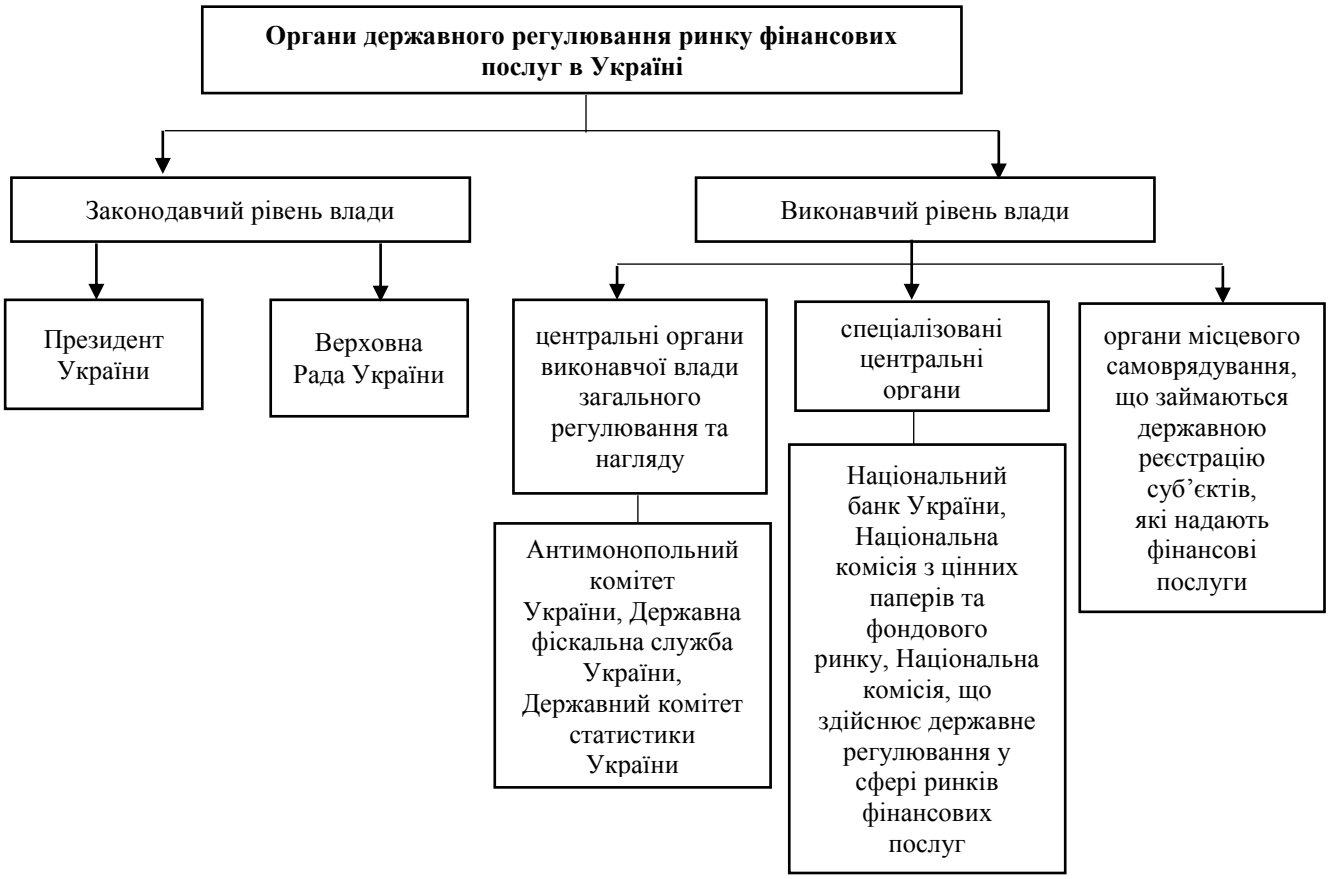

Рис. 1. Структура органів державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні [узагальнено автором]

Великою проблемою, яка знижує ефективність регулювання ринку фінансових послуг в Україні є, відсутність належного співробітництва та нечіткий розподіл повноважень між регуляторами ринків фінансових послуг, що зумовлено, перш за все, недосконалою законодавчою базою, яка не визначає чіткого розмежування сфер впливу кожного з регуляторів та передбачає дублювання регулятивних повноважень.

Існуюча система регулювання ринку фінансових послуг в Україні давно потребує комплексного реформування, тому у 2015 р. здійснено важливий крок у цьому напрямі – затверджено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року. Основні етапи реалізації Програми наведено на рис. 2 [2].

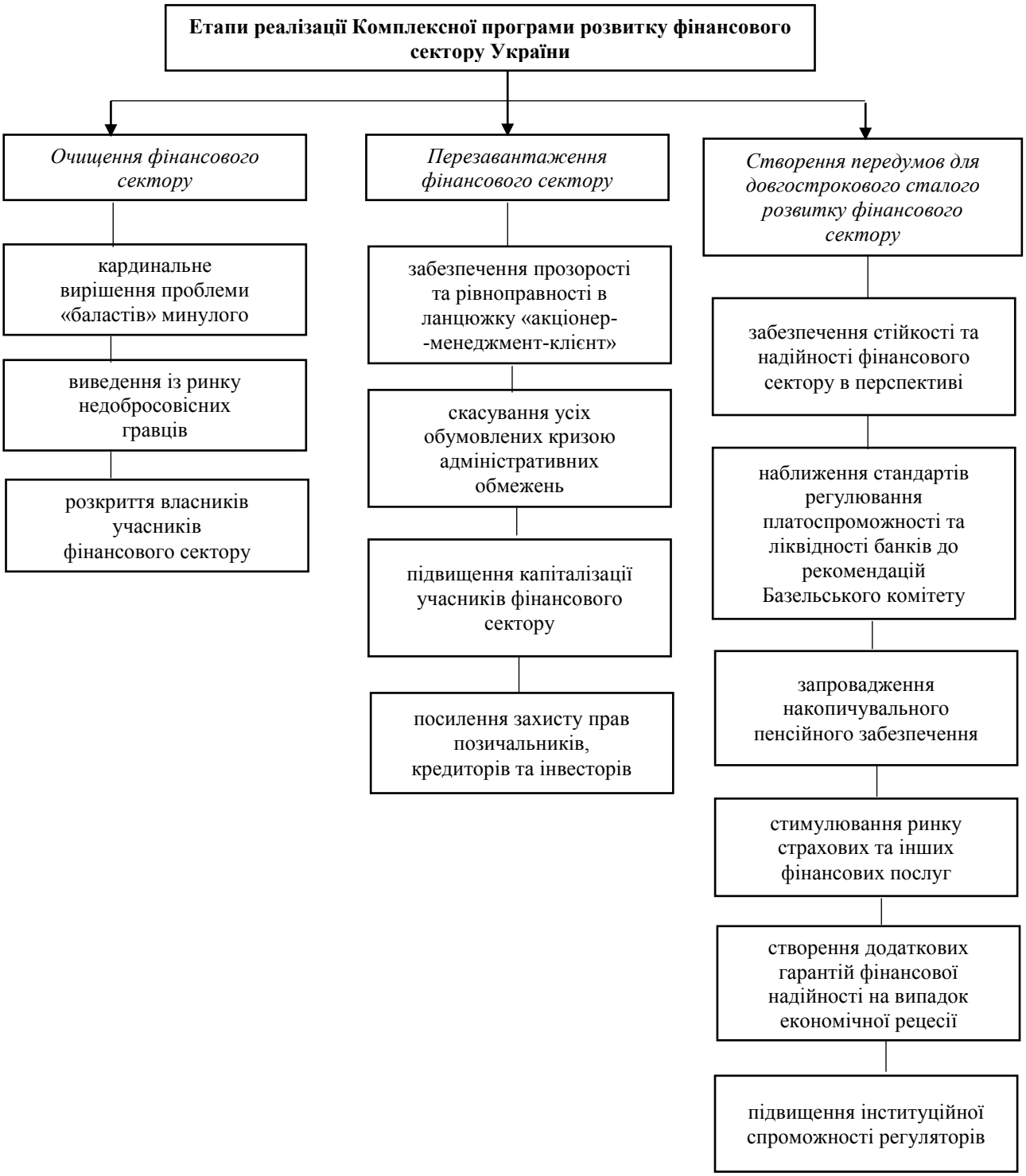

Рис. 2. Етапи та складові реалізації Комплексної програми розвитку фінансового сектору України [узагальнено автором]

Ще одним важливим кроком у напрямі реформування ринку фінансових послуг України стала розробка Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки. Метою Стратегії є реформування державного регулювання ринків

небанківських фінансових послуг для забезпечення сприятливих умов їх подальшого розвитку, підвищення інвестиційної привабливості та відновлення довіри споживачів небанківських фінансових послуг.

Основними напрямами реалізації Стратегії визначено: дерегуляцію на ринках небанківських фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища; удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду; захист інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до ринків небанківських фінансових послуг; регуляторний вплив на розвиток ринків небанківських фінансових послуг [2].

Серед першочергових дій державної влади щодо реформування державного контролю у сфері фінансових послуг України, відповідно до проведених нами досліджень, має бути:

- вдосконалення нормативно-правового регулювання;
- впровадження світового досвіду та міжнародних стандартів;
- встановлення чітких правових меж впливу на політику та діяльність відповідних контрольних органів;
- вдосконалення методів та засобів державного контролю у сфері небанківських фінансових послуг;
- сприяння в розвиненні альтернативних державній форм контролю на ринку фінансових послуг.

Зважаючи на це, доцільним є внесення змін і доповнень до нормативно-правових документів, які регулюють відносини у сфері фінансових послуг та фінансового контролю, а також щодо формування системи запобіжного (пруденційного) нагляду, включаючи впровадження системи оцінки діяльності фінансових посередників на основі застосування міжнародних стандартів обліку і фінансової звітності.

Отже, процес регулювання діяльності ринку фінансових послуг в Україні нині далекий від досконалого. Відсутня єдина узгоджена політика щодо регулювання кожного сектору ринку, функціонують цілих три державних органи, кожен з яких уповноважений регулювати певний сегмент ринку

фінансових послуг. Діяльність саморегулівних організацій, що діють на ринку фінансових послуг України, достатнім чином не регулюється жодним законодавчим актом, що свідчить про те, що ринковому способу регулювання процесу надання фінансових послуг в Україні належної уваги не приділяється. Крім того, на державному рівні слабо захищені права споживачів фінансових послуг, що також потребує окремої уваги. Подальший розвиток регулювання українського ринку фінансових послуг, що буде спроможний задовольнити потреби суспільства у високоякісних фінансових послугах, доцільно здійснювати у координації із сучасними процесами реформування економіки країни в цілому, спираючись на успішний зарубіжний досвід.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Є. П. Механізм державного регулювання ринку фінансових послуг / Є. П. Бондаренко, Д. М. Дмитренко // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – №2 (29). – С. 41-45.
2. Комплексна Програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року від 18.06.2015 р. № 391 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15.
3. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nfp.gov.ua/.

УДК 336.77 **Овчинникова Т.А.,**
студентка 3 курса, специализации «Финансы»

научный руководитель – **Давыдова Н.Л.,**
к.э.н., доцент кафедры банковского дела
Полесский государственный университет

РАЗВИТИЕ РЫНКА ФАКТОРИНГОВЫХ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В соответствии со ст. 153 Банковского Кодекса Республики Беларусь, договору факторинга одна сторона (фактор) – банк или небанковская кредитно-финансовая организация обязуется другой стороне (кредитору) вступить в денежное обязательство между кредитором и должником на стороне кредитора путем выплаты кредитору суммы денежного обязательства должника с дисконтом [1].

Факторинговые операции в Республике Беларусь получили развитие в середине 90-х гг. XX вв. В 1995 г. вступил в силу разработанный Национальным банком ”Порядок проведения факторинговых операций в Республике Беларусь“.

В настоящее время в Республике Беларусь данный вид деятельности могут осуществлять только коммерческие банки и небанковские кредитно-финансовые организации.

Наиболее перспективной сферой применения факторинговых операций как в Республике Беларусь, так и за рубежом является производство, распределение и потребление продуктов питания или товаров повседневного спроса, что определяется их высокой ликвидностью.

В Республике Беларусь факторинговые услуги предлагает значительное число банков: ОАО ”АСБ Беларусбанк“, ОАО ”Технобанк“, ОАО ”Белгазпромбанк“, ”Приорбанк“ ОАО, ОАО ”Паритетбанк“, ОАО ”Банк Москва–Минск“, ЗАО ”БСБ Банк“, ЗАО ”БТА Банк“ и другие. Каждый банк в локальных нормативных актах устанавливает собственный порядок-проведения

факторинговых операций в рамках требований действующего законодательства.

Проведём сравнительный анализ развития факторинга на материалах белорусских банков ЗАО ”БСБ Банк“, ЗАО ”БТА Банк“, ”Приорбанк“ ОАО (таблица 1).

Таблица 1 – Динамика объёма услуг факторинга в банках Республики Беларусь за период 2014 – 2017 гг., тыс. руб.

	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	Относительное отклонение 2017 г. к 2015 г.,%
ЗАО ”БСБ Банк“	2 708	610	5 952	219,8
ЗАО ”БТА Банк“	250	178	17	6,8
Приорбанк“ ОАО	48 594	72 370	45 079	92,8

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [2-4].

Данные таблицы свидетельствуют, что бесспорным лидером по оказанию факторинговых услуг в Республике Беларусь является ”Приорбанк“ ОАО. Однако за 2017 год наблюдается сокращение объёма средств, размещенных по договору факторинга на 37,7%. Аналогичная ситуация наблюдается в ЗАО ”БТА Банк“ (объём сократился на 90,4%). В ЗАО ”БСБ Банк“ в 2017 году произошло существенное увеличение объёма средств, размещённых по договорам факторинга (по сравнению с 2016 годом рост составил 5 342 тыс. руб).

Выявленная неоднозначная динамика свидетельствует о низком спросе предприятий на услуги факторинга. Данная тенденция может объясняться высокой доступностью банковских кредитов и отсутствием необходимости поиска альтернативных вариантов финансирования.

Существует ряд факторов, которые сдерживают развитие факторинга в Республике Беларусь:

- недостаточно развитая нормативная база (основным нормативным документом, который регулирует проведение факторинговых операций в Республике Беларусь, является Банковский кодекс, в котором не учитываются особенности и порядок проведения скрытого факторинга);

- недостаточно эффективная деятельность отечественных предприятий (к данной группе можно отнести такие факторы, как: низкий уровень развития малого бизнеса, недостаточный уровень финансовой культуры потенциальных участников, их неустойчивое финансовое положение и т.д.);

- недостаточная заинтересованность банков в развитии и укреплении факторингового бизнеса (например, покупка специального программного обеспечения, подготовка кадров, разработка и внедрение современных технологий факторингового обслуживания клиентов и т. п.);

- отсутствие систем оценки рисков при осуществлении факторинговых операций, а также методик анализа и оценки дебиторской задолженности клиентов.

Для преодоления данных проблем и дальнейшего развития факторинговых операций в Беларуси, необходимо доработать нормативные документы, регламентирующие проведение факторинга (Банковский кодекс, в котором не учитываются особенности и порядок проведения скрытого факторинга, однако регулируется проведение открытого факторинга в нашей стране; Правила проведения банками и небанковскими кредитно-финансовыми организациями финансирования под уступку денежного требования (факторинга), которые определяют возможность применения факторинга лишь относительно фактически выполненных услуг, работ, тем самым исключают возможность постоянного финансирования по долгосрочным договорам в счёт будущих требований), а также создать условия для эффективного применения данного вида операций как банкам - факторам, так поставщикам и покупателям.

Устойчивый уровень востребованности факторинговых операций служит показателем развития национальной экономики, так как данные операции выступают средством, способствующим появлению новых участников

финансового рынка, упрочению связей между поставщиками и покупателями, насыщению товарных рынков конкурентоспособной продукцией. Поэтому, увеличение количества банков, предоставляющих факторинговые услуги, окажет влияние на дальнейшее развитие банковской системы, финансовых, экономических и правовых отношений в стране.

Список использованных источников

1. Банковский кодекс Республики Беларусь: 25 октября 2000 г. №441-З: принят Палатой представителей 3 октября 2000 г.: одобрен Советом Респ. 12 октября 2000 г.: в ред. от 2 сентября 2016 г. // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2018.

2. Годовая финансовая отчётность 2015-2017 гг. [Электронный ресурс]. ”Приорбанк“ ОАО – Режим доступа: https://www.priorbank.by/godovaa-finansovaa-otcetnost . – Дата доступа: 05.04.2018.

3. Годовая финансовая отчётность 2015-2017 гг. [Электронный ресурс]. ЗАО ”БСБ Банк“ – Режим доступа: https://www.bsb.by/about/press-center/reporting/open-account-by-nfso . – Дата доступа: 05.04.2018.

4. Годовая финансовая отчётность за период 2015-2017 гг. [Электронный ресурс]. ЗАО ”БТА Банк“ – Режим доступа: http://www.btabank.by/ru/reports-year. – Дата доступа: 05.04.2018.

УДК 336.02

Панькевич В.М.,
к.ю.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та права
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Снігур К.Ю.,
студентка гр. ОАП-41д
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

На даному етапі розвитку фінансових відносин доцільним є визначення напрямів економічного регулювання, пріоритетів фінансової політики виходячи з основоположних засад соціально - економічного розвитку країни на середньо та довгострокову перспективу. Перерозподіл валового внутрішнього продукту через дохідну частину бюджетної системи відіграє вагому роль у суспільному розвитку. На ефективність державного фінансового регулювання певним чином впливає рівень показника частки бюджетних доходів у валовому внутрішньому продукті. Фінансова політика має здійснюватися з урахуванням тенденцій соціально - економічного розвитку держави та відповідного досвіду країн з розвинутою та трансформаційною економікою.

Серед пріоритетних заходів вдосконалення фінансової політики слід виділити подальше реформування системи державних фінансів, спрямоване на досягнення довгострокової макроекономічної стабільності. Доцільним є удосконалення пенсійного забезпечення з метою підвищення стимулів для продовження роботи пенсіонерами, забезпечення щорічного зростання пенсій в залежності від розміру середньої заробітної плати, посилення контролю за наданням соціальної допомоги. Вагомим завданням державних фінансових інституцій є розробка та реалізація виваженої бюджетно-податкової політики, яка б забезпечувала достатній обсяг фінансових ресурсів та сприяла економічному зростанню. Показник частки податкових надходжень у валовому

внутрішньому продукті залежить від умов розвитку економіки, обраної соціально-економічної моделі та інституційного середовища суспільства. Фінансова політика є дієвим інструментом регулювання соціально-економічного розвитку суспільства. В умовах трансформаційних перетворень постає необхідність посилення впливу інструментів державної фінансової політики на економіку, вдосконалення механізму економічного зростання.

Як один з основних інструментів реалізації економічної політики країни, бюджетна політика значною мірою визначає місце та роль держави у регулюванні економічних процесів та забезпеченні макроекономічного зростання. Дії держави по визначенню ключових завдань та кількісних показників формування дохідної та видаткової складових бюджету, управління дефіцитом бюджету та державним боргом формують сутність бюджетної політики.

Бюджетна політика розглядається як процес формування та витрачання державою фінансових ресурсів з метою виконання відповідних функцій. Однією з найважливіших функцій держави є забезпечення стійкості, динамічності і збалансованості економічного зростання із врахуванням основних пріоритетів сталого розвитку. В умовах економічної рецесії доцільним є збільшення регулюючої функції держави. У кожному суспільстві формується відповідна система державного регулювання, яка базується на певних складових, зокрема загальних підходах до розвитку економічного механізму, історичних традиціях управління, домінуючій теорії економічної політики і практики її застосування, соціокультурних цінностях, підходах до ролі держави в досягненні суспільного добробуту. Вибір тієї чи іншої моделі регулювання економікою обґрунтовується рівнем соціально-економічного розвитку країни, враховуючи циклічність економічних процесів. У періоди економічних рецесій та на перехідних етапах економічних реформ спостерігається посилення державного регулювання. При досягненні конкурентоспроможності та стабільності економічної системи починається поступовий перехід до ліберальної моделі розвитку. Для періодів

функціонування регулюючої моделі розвитку притаманні вищий рівень стабільності і більш високі темпи економічного зростання [1].

Важливим у процесі розробки та реалізації фінансової політики є удосконалення системи державних фінансів, посилення ефективності регулятивної функції бюджетно-податкових, монетарних механізмів, здійснення структурних змін в економіці, спрямованих на підвищення темпів економічного зростання країни.

Сучасний стан економічних перетворень зумовлює необхідність посилення впливу державного фінансового регулювання на економічні процеси, вдосконалення фінансового механізму економічного зростання. Доцільним є врахування відповідного зарубіжного досвіду в частині посилення ефективності бюджетного впливу на соціально-економічний розвиток країни, якісного рівня фінансово-бюджетного прогнозування, державного фінансового контролю. Важливим є поєднання бюджетно-податкових та монетарних інструментів, що підвищить рівень результативності фінансової політики та макроекономічну збалансованість.

Основними напрямами фінансової політики на середньострокову перспективу є оптимізація розміру бюджетного дефіциту, підвищення ефективності формування видатків бюджету, використання бюджетних коштів, посилення регулюючої функції податкової системи, проведення ліберальної монетарної політики, удосконалення системи управління державними фінансами з одночасним стимулюванням економічного зростання шляхом використання відповідних інституційних фінансових механізмів.

З метою покращання рівня результативності розробки та реалізації грошово-кредитної політики, на етапі трансформації економіки доцільним є аналіз збалансованості показників грошової маси із заходами щодо фінансової стабілізації та стимулювання економічного зростання країни. Рівень та структура грошової маси значним чином впливають на відтворювальні процеси в економіці, показник економічної кон’юнктури та обсяг внутрішнього сукупного попиту. Важливим є забезпечення фінансовим регулятором

належних умов для залучення строкових депозитів у національній валюті, розвитку інститутів фінансового посередництва, посилення дієвості інструментів довгострокових заощаджень. Доцільним є проведення виваженого валютного регулювання, спрямованого на підтримку стабільності валютного курсу національної грошової одиниці. Пріоритетними напрямами фінансової політики на перспективу мають стати вдосконалення інституційного середовища фінансового регулювання, підвищення дієвості фінансово-бюджетного планування і прогнозування, поступове та виважене зростання показника монетизації, вдосконалення механізмів валютного регулювання, утримання стабільного рівня цін, посилення взаємозв'язку фінансового регулювання із циклічністю економічного розвитку, забезпечення макроекономічної збалансованості. Вагомим є подальше зміцнення ролі фінансової складової розвитку суспільства в забезпеченні збалансованого економічного зростання.

Водночас, необхідним є удосконалення інституційних засад фінансового забезпечення соціальної сфери, що надасть можливість підвищити рівень соціальних гарантій держави та стійкість бюджетної системи.

Список використаних джерел:

1. Барановський О.І. Філософія безпеки : монографія : у 2 т. / О.І. Барановський. – Київ : УБС НБУ, 2014. – Т. 1 : Основи економічної і фінансової безпеки економічних агентів. – 831 с.

УДК 658.15 **Пецух Х.І.,**
студентка факультету економіки та управління
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

Науковий керівник: Борисюк О.В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Фінансовий ринок в Україні відіграє дуже важливу роль, оскільки має суттєвий вплив для розвитку усіх секторів економіки нашої держави. В даний час вітчизняний фінансовий ринок можна віднести до ринків, що розвиваються у зв’язку із наявністю тих проблем, які стримують його розвиток.

Разом із тим, фінансовий ринок є однією з найважливіших складових фінансово-кредитної системи будь-якої держави, рівень розвиненості якої багато в чому визначає ефективність функціонування національної економіки. Виступаючи інструментом, що згладжує циклічні коливання в економіці, фінансовий ринок є одним з гарантів стабільного економічного розвитку держави.

Це відбувається в процесі вирішення фінансовим ринком таких основних завдань, як забезпечення найбільш повного і швидкого пересування вільних грошових коштів банків, підприємств, комерційних і некомерційних організацій, заощаджень населення для залучення коштів в інноваційний розвиток економіки за допомогою створення інноваційних продуктів, і технологій, технічного переозброєння діючих підприємств [1, с. 241].

Вирішення цих завдань раціоналізує використання залучених інвестицій і в кінцевому підсумку сприяє їх ефективності при можливості широкого вибору інструментів фінансового ринку, наявності правових гарантій суб'єктів ринку від необґрунтованого ризику, розвинених інфраструктурних механізмів

біржової і позабіржової торгівлі фінансовими ресурсами, налагодженому обліку, розрахунку, зберіганні і передачі інформації.

Основними проблемами вітчизняного фінансового ринку є [2, с. 24]:

- недостатній обсяг фінансування економіки за допомогою інструментів фондового ринку;

- недостатній рівень знань населення в області фінансових ринків;

- нерозвиненість інфраструктури фінансового ринку;

- відсутність сучасної системи центрів клірингових розрахунків, депозитаріїв, незалежних реєстраторів, які надають інформаційну «прозорість» всім учасникам ринку, і відповідають світовим стандартам;

- відсутність достатніх юридичних знань щодо укладення партнерських договорів з урахуванням непередбачених збитків від несподіваних змін на ринку.

Модернізація розвитку вітчизняного фінансово ринку повинна зупинитися на вирішенні наступних завдань [4, с. 141]:

- забезпечення консолідованого догляду за фінансовими ринками, в тому числі за ринком капіталу шляхом об’єднання державних органів в єдиний мегарегулятор з метою уникнення дублювання функцій різних регуляторів, повноважень при прийнятті рішень,;

- проведення інституційної реформи ринків капіталу, що передбачає утворення нових потужних спеціалізованих фінансових інституцій (інвестиційних банків; інституцій для фінансування інноваційного розвитку), підвищення ролі інститутів спільного інвестування, пенсійних фондів та страхових компаній для акумуляції інвестиційних ресурсів та їх спрямування в реальний сектор економіки;

- консолідація біржової системи України та створення високотехнологічної єдиної платформи для торгівлі цінними паперами, яка відповідає міжнародним вимогам, забезпечує тісний зв’язок між організаторами торгівлі з метою мінімізації ризиків;

- завершення розбудови Національної депозитарної системи: вдосконалення обліку прав власності на цінні папери, запровадження міжнародних стандартів обліку прав власності на цінні папери, впровадження центральної розрахунково-клірингової палати, яка підвищить ліквідність ринку цінних паперів та інших фінансових інструментів, спростить розрахунки за договорами щодо цінних паперів, сприятиме ефективному виконанню договорів та прискорить процес інтеграції національного ринку до європейського та світового ринку, а також проведення дематеріалізації обігу цінних паперів і переведення усіх попередніх випусків цінних паперів з документарної форми у бездокументарну;

- лібералізація валютного регулювання з метою спрощення процедури входження в Україну та виходу з неї іноземних портфельних інвестицій, створення ефективної системи розкриття інформації вітчизняними підприємствами, яке повинне реалізовуватись за трьома напрямками: поліпшення правового середовища для системи розкриття інформації, забезпечення прозорості українських емітентів, цінні папери яких перебувають у публічному обігу, та доступності інформації, що розкривається ними, для широкого кола інвесторів; удосконалення механізму контролю і нагляду за виконанням вимог щодо розкриття інформації, притягнення до відповідальності за порушення таких вимог; використання сучасних інформаційних технологій для підвищення ефективності збору, обробки, аналізу та публічного розкриття інформації;

- запровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку з метою забезпечення прозорості фондового ринку та підвищення привабливості вітчизняних емітентів серед іноземних інвесторів.

Разом із тим, для зміцнення та розвитку вітчизняного фінансового ринку є формування належного рівня фінансової культури українського суспільства, що включає в себе: фінансову грамотність, фінансову відповідальність, культуру фінансового планування, стимулювання фінансової інноваційності. Впровадження інноваційних фінансових інструментів в Україні буде сприяти

зниженню вартості власного капіталу для вітчизняних підприємств корпоративного сектору, що сприятиме нарощенню прямих іноземних інвестицій в економіку країни. Залучення іноземних інвестиції у вітчизняну економіку сприятиме зростанню частки інвестування у валовий внутрішній продукт України, що призводитиме до зростання економіки країни в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Борисюк О. В. Фінансовий ринок України : тенденції розвитку в умовах глобальних викликів [Текст] / О. В. Борисюк // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - Випуск 7 . – 2017.- С.239-242.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів : навч. посібник / О. Д. Василик. – К. : Центр навч. літ., 2005. – 480 с.
3. До питання про удосконалення інституційних основ небанківського сегмента фінансового ринку України.- [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Monitor/oktober08/6.htm.
4. Єрмошкіна О. В. Фінансові інновації як основа розвитку фінансового ринку України [Текст] / О. В. Єрмошкіна // Науковий вісник Херсонського державного університету науковий журнал. – Херсон, 2015. – Випуск 10. - Ч 2. – С. 141 – 146.
5. Карлін М.І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. - Луцьк : ПП Іванюк, 2013. - 273 с.
6. Шишпанова Н.О. Фінансовий ринок: сучасний стан, проблеми на перспективи розвитку [Текст] / Н.О. Шишпанова, А.О. Іванов // Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics». – №1 (2017). – С.66-72.

УДК 336.13

Плець І.І.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Ткачук Д.Ю.,
студент 3 курсу
напряму підготовки «Фінанси і кредит»
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

В процесі соціального та економічного становлення держави і регіону та ефективного їх функціонування, одним з головних факторів є бюджетна безпека. Вона є однією із найважливіших ланок безпеки країни, а також виступає важливим показником, який вказує на ефективність виконання державної політики та організації бюджетного процесу.

Бюджетна безпека стала предметом дослідження багатьох вчених, зокрема А. Городецького, В. Соловйова, О. Савицької, Б Кишакевича, А. Сухорукова, О. Барановського та ін. Вирішенню окремих аспектів забезпечення бюджетної безпеки держави приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні дослідники як Л. Алексеєнко, Т. Богдан, І. Зятковський, О. Кириленко, В. Федосов.

Незважаючи на актуальність проблеми, сьогодні не існує єдиного загальновизнаного визначення сутності бюджетної безпеки, семантика і морфологія цього поняття змінюються залежно від завдань, місця, а також від наявності внутрішніх і зовнішніх загроз, що існують на певному етапі розвитку суспільства.

З економічної точки зору, бюджетна безпека – це здатність держави за допомогою бюджету виконувати її функції та завдання, а також задовольняти потреби платників податків та одержувачів бюджетних коштів з урахуванням індивідуальних, корпоративних та суспільних інтересів [1, с. 148].

Спираючись на дослідження багатьох вчених з даної проблематики [2] та власні напрацювання, поняття бюджетної безпеки розглядаємо як рівень здатності бюджетної системи, який забезпечує платоспроможність й фінансову стійкість держави, ефективне використання бюджетних коштів в процесі виконання функцій соціального захисту; державного управління і міжнародної діяльності; фінансування науки, освіти, культури і охорони здоров'я; забезпечення національної безпеки і оборони, реалізації інвестиційної та екологічної політики, а також як передумову реалізації ефективної державної фінансово-економічної політики для досягнення національних економічних інтересів держави.

Форма прояву бюджетної безпеки виявляється в системі оцінок, що характеризується такими найважливішими її критеріями: забезпечення стійкості основних параметрів платіжно-розрахункової системи; реальність поставлених цілей та їх відповідність національним інтересам; оптимальне залучення та використання позикових коштів для фінансування бюджетних видатків; попередження порушень бюджетного законодавства з метою сприяння стійкому соціально-економічному розвитку держави.

З метою характеристики ступеня бюджетної безпеки використаємо реальні статистичні показники, що найбільш повно розкривають явища і тенденції економічно-соціального розвитку, а також їх порогові та граничні значення (табл. 1): відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, %; рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, %; відношення дефіциту/профіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, %; відношення дефіциту/профіциту бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління до ВВП; обсяг трансфертів з державного бюджету до ВВП, %.

За проаналізований період показники бюджетної безпеки мали різні тенденції: вони знаходилися як у межах задовільного значення, так і переходили в небезпечну зону.

Таблиця 1.

Індикатори бюджетної безпеки України у 2011-2016 рр., (%)*

Індикатор та його задовільне порогове значення		Рік					
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП	Від -3 до 5	-1,8	-3,8	-4,4	-4,9	-2,3	-2,9
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет	Від 23 до 30	30,6	31,6	30,4	28,2	32,9	32,9
Відношення дефіциту/профіциту бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління до ВВП	Від -1 до 1	0,84	0,51	-0.05	0,23	2,69	-2.10
Обсяг трансфертів з державного бюджету до ВВП	Від 10 до 15	7,3	8,9	8,0	8,2	8,8	8,2

**Джерело: запропоновано та розраховано автором на основі даних Державної казначейської служби України, Міністерства фінансів України та Державної служби статистики України*

Зміна показника відношення дефіциту/профіциту державного бюджету свідчить про позитивні результати у сфері управління бюджетним дефіцитом завдяки заходам бюджетної консолідації 2015 року, після загострення проблем у 2011-2014 рр., коли відбувалось нарощування дефіцитної незбалансованості до небезпечного рівня. Це вимагало прийняття заходів щодо подолання цієї небезпеки, завдяки формуванню ефективної структури видатків бюджету, а також створення дієвої системи контролю за раціональним і ефективним використання бюджетних коштів. Наприкінці 2016 року показник індикатора зберігався в межах допустимої норми, проте з можливістю «переходу» цього індикатора у небезпечну зону в 2017 році.

Значення індикатора відношення дефіциту/профіциту бюджетних та позабюджетних фондів досить довгий час перебував у межах норми, але з 2015 року перебуває у небезпечній зоні, що обумовлює необхідність бюджетної підтримки позабюджетних фондів.

Значення рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет протягом проаналізованого періоду, показує те, що даний індикатор досить довгий час перебував в зоні небезпеки. Це вказує на наявність проблем у фіскальній сфері, які виникали багато років і мають системний характер, що призводить до зниження ефективності податкової системи.

Щодо обсягів трансфертів, то показники протягом проаналізованого періоду перебувають у небезпечній зоні, що вказують на не належні заходи держави в процесі бюджетування.

Узагальнюючи вищенаведене, можна стверджувати, що бюджетна безпека являється передумовою виконання ефективної державної фінансово-економічної політики у контексті національних інтересів. Бюджет, як фінансова база державного регулювання ринкової економіки, повинен створювати передумови для економічного розвитку країни та забезпечувати регулювання економічних та соціальних процесів в інтересах суспільства, тому важливим є раціональне та чітке його виконання.

Список використаних джерел

1. Соловйов В.І. Фінансова безпека як основоположний фактор незалежності держави / В.І. Соловйов // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – №3(15). – С. 148.

2. Ганевич Є.М. Фінанси. Фінансова система України: навч.-метод. посіб. / Є.М. Ганевич, С.В. Михайленко. – Одеса: Пальмира, 2012. – 454 с.

УДК 336.76(477)

Савчук Л. С.
студентка 4 курсу
факультету економіки та управління
СНУ імені Лесі Українки

Борисюк О. В.
к.е.н., доцент кафедри
фінансів, банківської справи та
страхування
СНУ імені Лесі Українки

ДИСБАЛАНСИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ : ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ В УКРАЇНІ

Протягом останніх декількох років фінансовий ринок України був символом нестабільності. Останнім часом найбільша частота банкрутства спостерігається з моменту початку сучасної фінансової системи в Україні. Поки існують фінансові ринки буде існувати значна роль у створенні фінансових джерел економічного зростання країни та зацікавленість учених у вивченні функціонування ринку та особливостей його розвитку. Зокрема, роботи вчених щодо розслідування причин та факторів нестабільності фінансових ринків під час фінансової кризи стають більш актуальними.

Розвинений фінансовий ринок є одним з необхідних атрибутів архітектури фінансово-економічних відносин, що значною мірою характеризують стан розвитку національної економіки. У процесі становлення і розвитку вітчизняного фінансового ринку вдалося досягти певних результатів, однак у контексті глобальної конкуренції він знаходиться на недостатньо високих позиціях.

Вся ця ситуація пов'язана з проблемами, які можна розділити на 3 частини. Перша з них містить тих, хто досліджував розвиток певних фінансових установ, як незалежних суб'єктів господарювання. Причини фінансової нестабільності є структурними, тому що наявні фундаментально

слабкі сторони у фінансовій системі і в регулюванні та нагляді, які посилювали початкові потрясіння.

Макроекономічні розслідування по фінансовій діяльності інститутів належить до другої частини проблем, які присвячені вирішенню фінансової нестабільності. Участь банківської індустрії в процесі грошової маси, очевидно, є важливим розглядом політики у фінансовому регулюванні. Остання фінансова криза була пов'язана з зростанням попиту на "грошові" претензії. Також маємо неефективну монетарну політику НБУ, що є теж причиною фінансової нестабільності.

Третя причина зосереджується на ролі фінансової установи в економічному розвитку і це надає певний вплив на економічне зростання. Банки зіграли головну роль у перетворенні заощаджень з сектору домогосподарств в інвестиції в реальні активи. Нині 94–95% активів фінансової системи України належать банкам. Трохи збільшились активи небанківських фінансових установ, зокрема страхових компаній та пенсійних фондів [2, с. 273].

Існують актуальні проблеми, які впливають на функціонування фінансового ринку [3, с. 100]:

1) проблема мобілізації ресурсів;

2) відплив залучених коштів, протермінування платежів суб’єктами господарювання;

3) відсутність фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектору економіки;

4) нерозвиненість і недосконалість фінансової системи;

5) відсутність узгодженого законодавства;

6) недовіра клієнтів до банківської системи в цілому.

З огляду на дисбаланси на фінансовому ринку, необхідно провести ряд заходів, які позитивно впливатимуть на його розвиток. Основними з них є такі МФУ [4, с. 15]:

1) підготовка довгострокової цілісної стратегії реформування та розвитку фінансового ринку України;

2) вдосконалення та взаємоузгодження як рамкового, так і спеціального законодавства в сфері діяльності сегментів фінансового ринку;

3) проведення реформи державного регулювання, спрямованої на ліквідацію правових перешкод для розвитку фінансового ринку та максимального врахування інтересів його професійних учасників, зокрема інвесторів;

4) створення сприятливого інвестиційного клімату, у тому числі шляхом досягнення політичної стабільності, запровадження чітких правил ведення бізнесу, посилення захисту приватної власності;

5) формування умов для утворення компенсаційних механізмів на усіх сегментах фінансового ринку;

6) подальше вдосконалення регулювання діяльності суб'єктів фінансового ринку;

7) посилення процесу комунікації регуляторів із зовнішнім середовищем та суспільством на основі використання рекомендацій суб'єктів фінансового ринку, науковців та експертів щодо розвитку фінансового регулювання;

8) удосконалення чинних і розроблення нових нормативно-правових актів банківського нагляду і регулювання;

9) розміщення річних звітів про результати використання коштів за проектами міжнародних фінансових організацій та незалежну експертну оцінку ефективності виконання відповідних програм у цілому на інтернет-сторінці МФУ.

Отже, головною причиною дисбалансів фінансового ринку в Україні є те, що фінансові посередники (банки та страхові компанії) не виконують своїх функцій у перетворенні економії реальних інвестицій. Їх операції мають переважно спекулятивний характер і високий рівень ризику, і не впливають значно на динаміку ВВП. Можна доповнити існуючу теорію ринкової

нестабільності з новою гіпотезою. Наприклад, причиною дисбалансів на фінансовому ринку не завжди може бути невідповідність в рівні попиту та пропозиції фінансових інструментів. Доволі часто ці диспропорції викликані неналежним виконанням функцій фінансовими посередниками, тому політики повинні зосередити свою увагу на здійсненні превентивних заходів для нормалізації інвестиційної ролі фінансових посередників і обмежувати свою діяльність до спекулятивного сегмент фінансового ринку.

Список використаної літератури

1. Борисюк О. В. Фінансовий ринок України : тенденції розвитку в умовах глобальних викликів / О. В. Борисюк // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - Випуск 7 . – 2017.- С.239-242.

2. Борисюк О. В. Стащук О. В. Оценка основных индикаторов влияния на финансовый рынок Украины в условиях глобальных вызовов // Стратегия глобального развития: Украина-Беларусь: монография / Васильченко А. О., Гвожьджевичь С., Чеплянский Ю. В. и др./ под ред. д.э.н., проф. А. Ю. Якимчук. - Ровно-Пинск-Варшава: НУВХП, 2017. - с. 272-283.

3. Карлін М. І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. - Луцьк : ПП Іванюк, 2013. - 273 с.

4. Карлін М. І. Фінансові офшори: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О.В. Борисюк. – Луцьк : Вежа-Друк , 2016. – 240 с.

5. Малютін О. К. Оцінка фінансового сектору та його значення в економічному розвитку України // Фінанси України. – 2017. – №3. – С.92-100.

6. Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://www.dfp.gov.ua.

7. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://www.nbu.gov.ua.

8. Шклярук С. Г. Основні проблеми і напрями розвитку фінансової системи // Вісник. КІБТ. – 2016. – № 1. – С. 13-18.

9. Bernanke, B. S. (2015). Some Reflections on the Crisis and the Policy Response. Speech at the Russell Sage Foundation and the Century Foundation Conference on “Rethinking Finance,” New York, April 13.

УДК 334

Самоховец М.П.,
к.э.н.,доцент,
доцент кафедры финансов
Полесского государственного университета

Зинкевич А.Ю.
студентка гр. 15Ф-1
Полесского государственного университета

КРАУДФАНДИНГ В ФИНАНСИРОВАНИИ СОЦИАЛЬНЫХ РАСХОДОВ

С каждым годом расходы государственного бюджета увеличиваются на такие разделы функциональной классификации бюджета, как физическая культура, спорт, культура и средства массовой информации; образование; социальная политика. Увеличение в основном связано с созданием всех условий для развития человеческого потенциала путем повышения эффективности функционирования систем образования, культуры с целью повышения уровня качества жизни населения Республики Беларусь. Государству необходимо оптимизировать расходы, но при этом выполняя вышеперечисленные цели. Размеры расходов планируемый на 2018 г. согласно закону «О республиканском бюджете на 2018 год» отражены на рисунке 1.

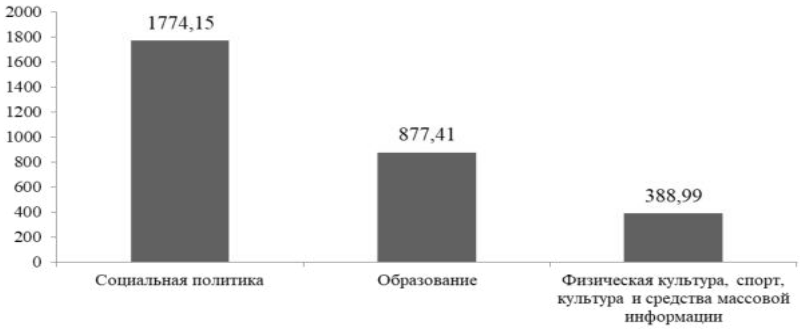

Рисунок 1 – Расходы на разделы функциональной классификации в 2018 г., млн. руб.

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [1]

Способом дополнительного финансирования социальных расходов может стать более активное использование краудфандинга. Краудфандинг - это способ коллективного финансирования проектов, при котором деньги на создание нового продукта поступают от его конечных потребителей. Данное

финансирование осуществляется на различные цели: финансирование стартап-компаний, социальных, политических медицинских и т.д.

Краудфандинг (народное финансирование, от англ. *crowdfunding, crowd* – «толпа», *funding* – «финансирование») – это коллективное сотрудничество людей (доноров), которые добровольно объединяют свои деньги или другие ресурсы вместе, как правило через глобальную информационную сеть, чтобы оказать финансовую помощь для реализации проектов других людей или организаций (реципиентов) [2].

Основными *участниками краудфандинговых проектов* выступают:

- *франдеры* – инвесторы, доноры, имеющие желание и финансовую возможность вложить средства в инвестиционный проект;

- *фраундеры* – авторы инвестиционного проекта, нуждающиеся в финансовых ресурсах для его реализации.

Между участниками краудфандинговых проектов существуют посредник в виде краудфандинговой платформы (площадки), которая предоставляет информацию франдерам в какой проект можно осуществить вложения, а фраундерам позволяет разместить информацию о своем проекте.

Модели сбора средств при краудфандинге:

1. *Все или ничего*: если проект не набрал к назначенной дате необходимую сумму, он не получает ничего;

2. *Оставить все*: автор проекта получает ровно ту сумму, за вычетом комиссии, которую удалось привлечь;

3. *Вознаграждение*: сначала собирается сумма, потом создается команда для реализации проекта; она и получает деньги за работу;

4. *Сделка со свободной ценой*: автор создает продукт (например, книгу, аудиозапись), а спонсоры сами решают, сколько за него заплатить;

5. *Благотворительность*: безвозмездное перечисление денег.

Крупнейшими краудфандинговыми площадками в Республике Беларусь являются «Талака» и «Улей».

В 2013 году была создана краудфандинговая площадка «Талака». Но «Талака» - это и краудсорсинг платформа. Это означает, что помогать проектам, размещённым на «Талака», люди смогут не только финансово, но и беря на себя реализацию некоторых задач, пиаром среди своих друзей и т.д. Могут размещаться проекты из любой сферы: культура, экология, искусство, социальная сфера, наука, образование, экономика, креатив. Единственным критерием является социальная значимость проекта для людей [3].

В 2015 году была запущена при поддержке ОАО «Белгазпромбанк» краундфандинговая площадка «Улей». Данная площадка позволяет размещать проекты из любой сферы. Модель сбора средств «Все или ничего». Деньги, собранные в «Улье», автор получает на основе договора дарения. Автору необходимо платить подоходный налог только в случае, если полученная сумма превысит 4 947 белорусских рублей. Общая комиссию в размере 10% взимается только с тех проектов, которые были успешно профинансированы [4].

Рассмотрим возможности краудфандинга в финансировании социальных расходов более подробно.

1. Социальная политика. В рамках данного раздела на краудфандинговых площадках могут реализовываться следующие проекты: финансирование посещение различных культурно массовых мероприятий для детей с особенностями развития; организации мастер-классов для людей с ограниченными возможностями; создания центров доготерапии (проект был реализован в 2016 г. собрав 4 000 белорусских рублей). На 01.05.2018 собрано 8 208 белорусских рублей для реализации проектов в рамках данного раздела.

2. Образование. Интересными проектами в рамках данного раздела является организация детских хакатонов, где под руководством опытных айтишников дети создают свой первый проект (игру). Данные проекты дает возможность ребенку проверить свои силы в области IT-технологий и понять, кем он хочет стать. Для взрослых могут организовываться встречи по обмену опытом в рамках своей профессии с представителями из различных стран и много других интересных и обучающих проектов. На 01.05.2018 собраны

средства для реализации проектов в рамках данного раздела на сумму 65 890 белорусских рублей.

3. *Физическая культура, спорт, культура и средства массовой информации*. В рамках данного раздела финансируются проекты по организации соревнований по различным видам спорта (турнир по регби, чемпионат по спидкубингу и т.д.), выставок произведений искусства, издание книг, создание новых информационных платформ. На 01.05.2018 собраны средства для реализации проектов в рамках данного раздела на сумму 283 399 белорусских рублей.

Реализация данного способа финансирования сталкивается с проблемой отсутствия сформированной нормативно правовой базы для регулирования вопросов, связанных с данным методом финансирования. Однако в Российской Федерации уже разработан проект Федерального закона «Об альтернативных способах привлечения инвестиций (краудфандинге)», что может стать примером для формирования закона на территории Беларуси. Еще один проблемный аспект связан с тем, что в Республике Беларусь данный способ финансирования только начинает развиваться и пока представлен малым количество краудфандинговых площадок, в отличие от зарубежных стран, например США.

Вместе с тем, использование финансовых возможностей краудфандинга на современном этапе может помочь привлечь дополнительное финансирование в различные проекты социальной сферы.

Список использованных источников:

1. О республиканском бюджете на 2018 год [Электронный ресурс] / Министерство финансов Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/bp/act/zakon_311217_86z.pdf. – Дата доступа: 10.05.2018

2. Джефф Хау. Краудсорсинг. Коллективный разум как инструмент развития бизнеса. – М.:«АльпинаПаблишер», 2012.– 288с.

3. Проекты [Электронный ресурс] / Talaka. Режим доступа: https://www.talaka.org/projects. Дата доступа: 25.03.2018

4. Как работает Улей? [Электронный ресурс] / Ulej. Режим доступа: https://ulej.by/work. Дата доступа: 25.03.2018

УДК:343.326+343.341]:343.412:[316.6+338]

Семенець В.П.,
магістр

Науковий керівник: **Бухтіарова А.Г.,**
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумський державний університет

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ТЕРОРИЗМУ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тероризм – це одне з найбільш складних і небезпечних явищ і, на сьогоднішній день, терористична загроза набула характеру повсякденної небезпеки. Терористичні акти набувають все більш загрозливих масштабів. Трагічні події останніх років показали, що екстремальні ситуації можуть досягати міжнародних масштабів, змінюючи вигляд сучасного світу. Ризик загибелі від рук терористів увійшов в наше життя і став її невід'ємною складовою. Різноманіття підходів у науці та практиці стосовно розуміння тероризму в цілому, зумовлені складністю цього небезпечного соціально-політичного явища та суперечливими інтересами, що на разі зберігаються, з боку представників багатьох міжнародних організацій, соціальних груп і окремих держав.

Тероризм являє собою, безсумнівно, структуровану діяльність з чітко визначеним напрямом, відбувається під впливом багатьох аспектів, що несе безпосередньо загрозу для громадян та тягне за собою кримінальну відповідальність. У сучасному суспільстві як у побутовому спілкуванні, так і в наукових колах, юридичній практиці та на політичному рівні, коли йдеться про протистояння якимось негативним соціально-небезпечним явищам, про їх подолання, використовується ціла низка термінів які характеризують сутність цього поняття. Згідно з Закону України «Про боротьбу з тероризмом» № 638-IV від 20.03.2003 року: «Тероризм – це суспільно небезпечна діяльність, яка

полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей» [1].

Експерт з Ізраїлю Б. Ганор надає своє тлумачення: «Тероризм – це інтенсивне застосування або загроза застосування насилля стосовно цивільних осіб або цивільних об'єктів з метою досягнення політичної мети» [2, с. 9].

У свою чергу, Б. Хоффман стверджує: «…по суті, будь який відкритий прояв насильства визначається суспільством як антисоціальне явище, – неважливо: чи здійснений він налаштованими проти уряду десидентами або самим урядом, злочинними угрупуваннями або окремими злочинними особами, натовпом, що вчиняє безпорядки, озброєними терористами, особами з психічними відхиленнями або вимагачами, – називається тероризмом» [3, с. 6].

Тероризм був і залишається не тільки своєрідним проявом зневіри та відчаю, але і формою протесту національного, релігійного, соціального або політичного характеру. Важливо відзначити, що збільшення числа терористичних актів в різних частинах світу, є причиною не тільки людські втрат, але і руйнування матеріальних та духовних цінностей і моральних підвалин сучасного суспільства. Це обумовлено тим, що соціально небезпечними результатами терактів стають наслідки пролонгованої дії. У результаті нелюдського кровопролиття відбувається деформація суспільної свідомості. Це виражається в зниженні рівня толерантності товариств, які під впливом терористичної атаки, руйнуванні основоположних громадянських прав, перш за все, права на життя. Наслідком цього є незадоволеність соціально-політичним устроєм суспільства, що проявляється у зниженні авторитету влади. Крім цього, тероризм породжує недовіру, а з часом і ненависть представників різних національних груп, які не можливо буде подолати протягом тривалого періоду часу.

Отже, основною метою сучасного тероризму є демобілізація суспільства, його розкол, формування атмосфери страху, невпевненості та вразливості. Незважаючи на те, що терористичні акти відбуваються значно рідше, ніж великі авіакатастрофи, аварії на вугільних шахтах або автодорогах, ступінь суб'єктивного сприйняття ризику, ймовірність стати наступною жертвою терористичного акту мешканця певної території надзвичайно висока, особливо в перший час після злочину [4, с. 41]. Оскільки тероризм має патогенний, руйнівний характер для кожної окремої людини та суспільства в цілому, варто звернутися до вивчення його негативних наслідків.

Беручи до уваги економічний напрямок та неабияку загрозу впливу терористичних атак на територію, маємо більш серйозні наслідки. Прикладом може слугувати, непрямі збитки від терористичного акту 11 вересня 2001 року опинився вельми значним, поширився на всі регіони світу і багато галузей світової економіки. Поєднання зниження попиту і підвищення трансакційних витрат завдає додаткової шкоди світовій економіці.

З одного боку тероризм чинить негативний вплив на міжнародну торгівлю, оскільки посилює невпевненість і невизначеність, викликає зростання витрат і зміну структури споживання, виробництва та зовнішньоторговельного обороту, а також – непередбачуваність терористичних ударів може швидко зробити недійсними ділові угоди, що піддає підприємства високим управлінським ризикам і знижує їх привабливість для міжнародних партнерів. З іншого боку, держави поступово посилюють вимоги щодо забезпечення заходів безпеки, що призводитить до збільшення витрат на торгівлю, наприклад, через подовження строків поставки, простої товарів на кордоні тощо. Підвищується також ризик безпосереднього руйнування і знищення об'єктів торгівлі. Терористи уважно стежать за торговими потоками, прагнучи завдати країнам істотного економічного збитку.

У цілому майбутній економічний розвиток багатьох країн у вирішальній мірі залежить від темпів зростання світової торгівлі. Так, додаткові витрати на підвищення безпеки особливо сильно вплинуть на торгівлю товарами з високим

рівнем еластичності за ціною (наприклад, сільськогосподарська продукція), товари, що швидко псуються (овочі, фрукти), якість яких погіршується через тривалі перевірки. Постраждають також товари з країн, що мають високу частку імпорту та експорту, оскільки більша частина обсягу зовнішньої торгівлі припадає на частку промислово розвинених країн, економіка останніх виявляється найбільшою мірою порушеної підвищенням витрат на забезпечення безпеки. Ці наслідки поширюються і на більшість країн, що розвиваються Азії, Північної Африки і Середнього Сходу, у яких частка зовнішньої торгівлі у ВВП перевищує середній рівень. У сфері міжнародного туризму теракти призвели до загострення конкуренції з приводу забезпечення максимальної безпеки, особливо в аеропортах і морських портах. Посилення розвитку торгівлі через найбільш надійні порти йде за рахунок інших менш безпечних пунктів.

Таким чином, тероризм призводить не тільки до масових людських жертв, але і руйнує духовні, культурні та матеріальні цінності та для багатьох людей стає способом вирішення політичних, релігійних та національних проблем.

Список використаних джерел

1. Ganor B. Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter? / B. Ganor // IST Papers on Terrorism. Jerusalem, Israel: The International Polisy Instutute for Counter-Terrorism, The Interdisciplinary Center, Herzliya, Israel. 2002. – P. 9-10.

2. Ениколопов С. Н. Безопасность и противодействие терроризму / С. Н. Ениколопов; А. А. Мкртчян // Психологические последствия терроризма и роль СМИ в процессе их формирования. – 2010. – №2(4). – С. 41-46.

3. Про боротьбу з тероризмом [Електронний ресурс]: Закон України від 20.03.2003 року № 638-IV. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/638-15. – Назва з екрана.

4. Хоффман Б. Тероризм: взгяд изнутри / Брюс Хоффман. – М.: Ультра; Культура, 2003. – С. 6-40.

УДК 330.322 **Сидоренко Т. О., Підкуйко М. І.,**
Студентки групи БФК 115

Науковий керівник - старший викладач **Чернявська Л. В.**
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ

В умовах сьогодення економічний розвиток країни значною мірою залежить від ефективного інвестування, яке відіграє важливу роль у національному розвитку. У процесі економічного відтворення України прямі іноземні інвестиції завжди виконували важливі суспільні функції.

Задля ефективного залучення іноземних інвестицій − інвестиційний клімат України потребує покращення законодавчої, фінансової, економічної, політичної та суспільної складових, що дозволить залучити значно більший обсяг інвестицій і сприятиме соціально-економічному розвитку держави.

Вагомий внесок у дослідження питань проблеми залучення іноземних інвестицій було зроблено вітчизняними та зарубіжними вченими, серед яких: О. Д. Данілов, А.О. Черемис, В. Г. Федоренко, Б. В. Губський, Д. Стейнер, Г. Бірман, І. О. Бланк, Р. Бранденбург, І. Форестер, П. Самуельсон та інші.

З урахуванням вищезазначеного проблема ролі іноземних інвестицій в становленні інвестиційного клімату України є досить актуальною на сучасному етапі розвитку нашої країни. Україна потенційно може бути однією з провідних країн щодо залучення іноземних інвестицій.

Залучення іноземних інвестицій є невід’ємною частиною розвитку національної економіки України, сприяючи її входженню у глобальне бізнес-середовище та підвищуючи інвестиційну привабливість [1].

За даними Держстату у 2017 році в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1630,4 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), але у 2016 році в економіку України іноземними інвесторами було вкладено 4405,8 млн. дол. США прямих інвестицій

(акціонерного капіталу), що на 2775,4 млн. дол. більше. Зменшення відбулося внаслідок таких негативних факторів варто відзначити повільний темп реформ, зависокі ставки кредитування бізнесу, конфлікт на Сході, бюрократію та тіньову економіку [2].

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 році залишаються: промисловість – 33,1%, будівництво – 12,3%, сільське, лісове та рибне господарство – 14,0%.

Рисунок 1. Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності у 2017 році (у % до загального обсягу) [2]

Що стосується промисловості, то насамперед інвестуються – металургія, машинобудування, хімічна промисловість, харчова промисловість та інше.

Можна виділити деякі позитивні ефекти від залучення іноземних інвестицій — соціальні, економічні, екологічні.

До позитивних економічних ефектів інвестицій відносять:

– сприяння модернізації;

– зростання обсягів виробництва;

– підвищення конкурентоспроможності;

– позитивний вплив на платіжний баланс;

– покращення стану інвестиційної інфраструктури [3].

Проте, незважаючи на всі кількісні та якісні перетворення, Україна сприймається іноземними інвесторами як несприятлива для інвестування країна.

Для залучення до України іноземних інвестицій необхідно проводити ряд реформ таких як: економічних, правових, адміністративних, політичних. За умови проведення урядом даних реформ покращиться інвестиційна привабливість нашої держави, що дозволить підвищити імідж нашої країни на світовому ринку та залучить іноземний капітал в економіку України. Це, у свою чергу, сприятиме подальшому розвитку держави, адже інвестиції є ключовим елементом економічного зростання країни.

Залучення в Україну інвестицій з-за кордону дасть змогу покращити загальний соціально-економічний стан в країні, призведе до збільшення кількості і модернізації робочих місць, а також запровадить у виробництві нові технології.

Список використаних джерел:

1. Герзанич В. М. Основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні [Електронний ресурс] / В. М. Герзанич // Ефективна економіка : електр. наук. фах. вид. — 2014. — № 4. — Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/n=4&y=2014.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

3. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://www.me.gov.ua

УДК 658

Сіденко В. В.
студент, групи МФБС-317
кафедри фінансів та банківської справи
Черкаський інститут банківської справи

Харченко А. М.
к.е.н., старший викладач кафедри
фінансів та банківської справи
Черкаський інститут банківської справи

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ТА ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

З початку розвитку економіки як науки проблема забезпечення фінансової стабільності на підприємствах перейшла на перший план і залишається актуальною сьогодні. Умовою життєдіяльності підприємства й базою для його розвитку в сучасному конкурентному та нестабільному середовищі є його стабільність і стійкість.

Фінансова стабільність підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Це таке співвідношення активів і пасивів, а також доходів і витрат підприємства, яке дозволяє впродовж тривалого часу нарощувати обсяги виробництва, і здійснювати своєчасні розрахунки за своїми зобов'язаннями [1, с. 287].

Оскільки фінансова стабільність це досить широка категорія, вона потребує поглибленого дослідження з боку учених, розкриття загальнотеоретичних основ фінансової стабільністі представлено у працях таких відомих вітчизняних та закордонних учених, як: В. Родіонова, М. Коробов, А. Іонова, Н. Мамонтонова, Дж. Маршалл, В. Бансал, К. Друрі, О. Філімоненков, та інші. Але все ще залишається низка питань, які необхідно дослідити та зясувати.

Фінансова стабільність підприємства, з одного боку, – це економічний процес, а з другого – економічна категорія. Як економічний процес фінансову стабільність розглядаємо, як органічний процес чіткої взаємодії внутрішніх механізмів фінансової стабільності підприємства – оперативного, тактичного та

стратегічного з метою виведення підприємства з кризового стану, або забезпечення економічного його зростання.

Як економічну категорію «фінансова стабільність» вважаємо необхідно розглядати, як сукупність економічних відносин, що забезпечують умови збереження підприємством абсолютної, або нормальної фінансової стійкості при контрольованій фінансовій рівновазі та одночасно спроможність до стійкого економічного зростання при врахуванні найбільш вагомих зовнішніх чинників.

Отже, фінансова стабільність – це спроможність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості та зберігати цей стан у довгостроковій перспективі при ефективному управлінні фінансами [1, с. 303].

Складовими елементами фінансової стабільності є: фінансова рівновага підприємства, ресурсна, потенційна та фінансова стійкість. Основними із цих складових фінансової стабільності є фінансова рівновага та фінансова стійкість.

Фінансовою рівновагою підприємства вважаємо відповідність обсягів формування та використання (споживання) власних фінансових ресурсів. Досягнення фінансової рівноваги є запорукою фінансової стабільності, бо зростання можливостей приросту власних фінансових ресурсів означає підвищення фінансової та ринкової стійкості підприємства. У свою чергу ресурсна стійкість підприємства, що являє собою оптимальну структуру трудових і матеріальних ресурсів підприємства, сприяє економії витрат за рахунок скорочення потреб у фінансових ресурсах на їх фінансування, а отже, приводить до зростання прибутковості підприємства. Постійне збільшення прибутку дає змогу підприємству забезпечити в необхідній мірі формування власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, що, у свою чергу, сприяє досягненню фінансової рівноваги та фінансовій стабілізації стану підприємства [2, с. 143].

Фінансова стійкість підприємства передбачає такий стан фінансових ресурсів, за раціонального розпорядження якими гарантується наявність власних коштів, стабільна прибутковість та забезпечується процес розширеного відтворення. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність

операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями. У такому розумінні фінансова стійкість, безперечно, є одним із головних факторів досягнення підприємством фінансової рівноваги та фінансової стабільності. У системі складових елементів фінансової стабільності підприємства фінансова стійкість займає одне із головних місць.

Фінансова стійкість відображає такий стан фінансових ресурсів і такий ступінь їхнього використання, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими засобами, здатне забезпечити безперебійний процес виробництва й реалізації продукції, а також затрати на його розширення й оновлення [3, с.35].

У сучасних умовах господарювання забезпечення та підвищення фінансової стабільності підприємства є головним стратегічним напрямом для його розвитку, об’єктивною необхідністю, викликаною вимогами економічних законів. Сутність проблеми забезпечення фінансової стабільності полягає в тому, щоб на протязі тривалого часу функціонування підтримувати та нарощувати обсяги виробництва, та здійснювати своєчасні розрахунки за своїми зобов’язаннями.

Нині на підприємствах для забезпечення фінансової стабільності, для його успішного функціонування та розвитку необхідним є запровадження таких заходів: організація централізованого контролю за фінансовими потоками; введення ефективної системи бюджетування, перехід на міжнародні стандарти фінансового обліку, автоматизація бюджетних процесів; коригування фінансової стратегії підприємства в бік скорочення короткострокових джерел фінансування; залучення/підготовка фахівця з ризик менеджменту, який повинен проводити облік впливу різних видів ризиків, визначати розмір потенційних втрат, а також формувати систему антикризових заходів. Важливим є знайти результативні заходи забезпечення фінансової стабільності для конкретного підприємства.

Таким чином, можна стверджувати, що за умови використання заходів підвищення фінансової стабільності, будь-яке підприємство може покращити

свою фінансову стабільність, що в свою чергу позитивно вплине не лише на загальний фінансовий стан підприємства, але і на його діяльність в цілому.

Список використаних джерел

1. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2005. - 592 с.

2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. - К.: Москва: Омега-Л, 2012. - 674 с.

3. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник - К.: Вид-во "Хай-Тек Прес", 2007. - 335с.

УДК 336.76

Танасієнко Н.П.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної теорії
Хмельницький національний університет

Дубицька Л.В.
магістрант
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет

ГРОШОВИЙ РИНОК: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ

У поглядах дослідників про місце і роль грошового ринку у структурі національного ринку спостерігаються розбіжність позицій. Деякі економісти ототожнюють грошовий ринок із фінансовим, коли до нього належить сукупність ринкових інструментів, що спрямовують потік грошових коштів від власників до позичальників. Більш поширеним є погляд на грошовий ринок, як на сектор чи частину ринку позичкових капіталів, де здійснюються короткотермінові депозитно-позичкові операції (на термін до 1 року). Цей ринок обслуговує рух оборотних коштів підприємств та організацій, короткотермінових коштів банків, установ, громадських організацій, держави та населення [1, с. 197].

При цьому кожен підхід має певні недоліки, зокрема варто визначати грошовий ринок як частину фінансового ринку, який також включає валютний, фондовий, страховий ринки. Тобто пряме ототожнення цих сфер є на нашу думку недоцільним. З іншого боку позиціонування грошового ринку як елемента ринку позик, висвітлює його в вузькі рамки лише короткострокових (до 1-го року) операцій, що не зовсім раціонально. Адже на ринку грошей можуть здійснюватися також і триваліші за термінами операції.

Зокрема, грошовий та грошово-кредитний ринок дуже близькі поняття, але все ж не однакові. Так, на нашу думку, грошово-кредитний ринок є такою сферою економічних відносин через яку здійснюється регулювання НБУ грошового обігу та реалізується грошово-кредитна політика. Таке визначення пояснюється навіть самою назвою ринку. Оскільки свої основні функції НБУ реалізує саме через двосторонню взаємодію з комерційними банками , то доцільно вважати грошово-кредитним ринком міжбанківський ринок, який займає одне з ключових місць в економіці будь-якої країни, і який, таким чином включається до грошового ринку.

З іншого боку, відомий економіст М. І. Савлук зазначає, що грошовий ринок можна розглядати як механізм балансування попиту та пропозиції, що забезпечує урівноваженість і стабільність процента як ціни грошей [2, с. 152]. Він також підкреслює, що грошовий ринок є найбільш широким, узагальнюючим явищем, яке включає у своїй структурі ринок грошей та ринок капіталів за ознакою строковості операцій [2, с. 152].

На основі вище вказаного можна представити структуру грошового ринку на рис. 1.

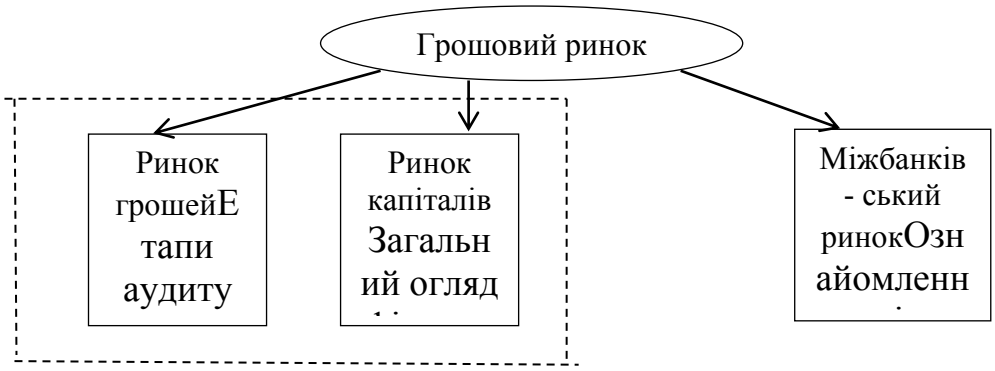

Рис. 1 – Структура грошового ринку

Структура грошового ринку, представлена на рис. 1 є досить специфічною, адже передбачає з одного боку винесення міжбанківського ринку як самостійного елемента, а не включення його до ринку грошей. Це зумовлено системою особливостей, що виділяють міжбанківський ринок у структурі всього фінансової системи та його надзвичайною вагомою роллю у банківській системі та в економіці в цілому.

Зараз важко чітко розподіляти між собою ринок грошей та капіталів, адже існує багато можливостей та інструментів, що дозволяють конвертувати або перетворювати довгострокові інструменти в короткострокові, і навпаки. Таким чином з часом стираються границі між різними сферами грошового ринку.

На основі сказаного грошовий ринок можна визначити як систему фінансово-економічних та правових відносин, які пронизують всі сфери економіки держави і забезпечують формування та регулювання ціни грошей.

З визначення випливає ключове поняття грошового ринку, а саме ціна грошей, що виражена у вигляді процентної ставки, яка є одним із основних інструментів грошово-кредитної політики.

Прихильники ліберальних концепцій заперечують можливість центральних банків ефективно впливати на досягнення кінцевої мети грошово-кредитної політики – розширення виробництва, підвищення рівня зайнятості населення та уповільнення темпів інфляції. Вони стверджують, що центральні банки можуть ефективно впливати лише на проміжні цілі – процентні ставки та грошові агрегати. Ліберали відстоюють позицію, що підняти ефективність процентної політики можна лише шляхом максимального обмеження державного втручання. Проте реалії трансформаційних процесів, які відбувалися у вітчизняній економіці, засвідчили, що ліберальний підхід до реалізації процентної політики в перехідних умовах призводить до посилення кризових явищ. Тому центральні банки розвинених країн активно використовують процентну політику як одну з найефективніших форм грошово-кредитного регулювання [3, с. 243].

Ефективність реалізації процентної політики оцінюють з різних аспектів, проте найістотнішим є макроекономічний та монетарні аспекти [3, с. 244].

Перший пов'язаний з характером впливу процентних ставок на фазу економічного циклу і ділову активність економічних суб'єктів. Регулюючі заходи, побудовані на зниженні процентних ставок, центральні банки застосовують в умовах спаду економічної активності, що сприяє виходу економіки з рецесії. Відповідно, підвищення процентних ставок застосовують в умовах "перегріву економіки", що допомагає стримати розвиток інфляційних процесів. Монетарний аспект ефективності процентної політики виходить із здатності НБУ впливати через облікову ставку на ставки по кредитах і депозитах. Тобто, відбувається вплив на структуру грошової маси, щоправда такі заходи короткострокового характеру.

Грошовий ринок відіграє вагому роль в економіці країни, адже він впливає на ділову активність економічних суб’єктів та на фазу економічного циклу в цілому, та попри це існує ще ряд проблемних питань пов’язаних із межами цього ринку, методами та інструментами впливу на нього. Таким чином існують перспективи подальших досліджень.

Література

1. Гомонай І.В. Методологічні засади формування ефективної політики регулювання грошової пропозиції / І.В. Гомонай // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22.4. – С. 196-205.

2. Савченко Т.Г. Грошовий ринок: сутність, структура, інструменти / Т.Г. Савченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2011. – № 11. – С. 150-157.

3. Пелих У.В. Регулювання процентних ставок грошового ринку в Україні:проблеми та перспективи / У.В. Пелих // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22.2. – С. 243-248.

УДК 334.012.2:336.225.68(477)

Троц І.В.
к.е.н., завідувач кафедри фінансів,
обліку та аудиту
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Коломієць В.В.
студентка гр.ФБ (зскб)-11
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ

В сучасний період трансформації суспільства та глобалізації економічних процесів однією із найгостріших проблем сучасного українського та світового ринку є безперервний розвиток тіньового сектору економіки.

Актуальність даної проблематики полягає у тому, що тіньова економіка в Україні є однією з найбільших перешкод розвитку конкурентоспроможності країни, зростання соціальних стандартів життя населення та інтеграції в європейське співтовариство. Тема є досить важливою в наш час, адже в Україні спостерігається критичний рівень тіньової економіки. Тіньовий сектор має тенденцію до зростання у зв’язку із ціновими і девальваційними шоками, ескалацією військового конфлікту на Донбасі, впливом зовнішніх негативних процесів: подальшим загостренням політичних відносин з Росією, згортанням економічних зв'язків з нею.

Неефективність та непрозорість державної політики призводять до того, що підприємці змушені вести тіньовий бізнес. Така ситуація спонукає шукати способи якнайточнішого дослідження сектору тіньової економіки та створювати механізми, які дозволяють зменшити розміри цього сектору.

Негативними наслідками функціонування тіньової економіки є: скорочення обсягів офіційного виробництва, поглиблення некерованості економічними процесами, скорочення податкових надходжень до бюджету та

фінансування важливих та стратегічних напрямів розвитку держави, погіршення умов існування соціального сектору країни, вивільнення працівників; зменшення міжнародного престижу країни, довіри інвесторів як зовнішніх, так і внутрішніх, «втеча» капіталу за кордон тощо.

Основні причини виникнення та існування тіньової економіки згруповано та представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Причини існування тіньової економіки

Група	Причини
Соціально-економічні	Низький рівень життя населення; кризовий стан економіки; економічна нестабільність; високий рівень оподаткування; неефективна діяльність
Політичні	Політична нестабільність; корупція; завищена регламентація економіки.
Правові	Недосконалість законодавства; недостатня діяльність правоохоронних структур з припинення незаконної і кримінальної економічної діяльності.
Морально-етичні	Лояльне ставлення до тіньової діяльності з боку суспільства.

Світова практика свідчить, що обсяги тіньової економіки країни є своєрідним індикатором її дієздатності: чим слабша держава, тим більші масштаби тінізації. Отже, результативність процесу детінізації економіки напряму залежать від спроможності держави створювати стабільні сприятливі умови для нарощення суб'єктами господарювання економічної активності в легальній економіці завдяки дієвим, виваженим реформам, спрямованим на поліпшення інвестиційного та підприємницького клімату в країні. Тому зусилля Уряду країни мають концентруватись на запровадженні заходів, спрямованих на мінімізацію впливу системних чинників тінізації економіки, які залишаються нездоланими та актуальними в нас час.

Пріоритетними напрямами детінізації економіки, на думку Скорик О.В. [2], є: посилення боротьби з корупцією та очищення влади; створення умов для легалізації зайнятості; удосконалення контролю за зовнішньо-економічною діяльністю; створення сприятливого бізнес-середовища; протидія легалізації (відмиванню) тіньових доходів тощо [2, с.130].

З метою подолання негативних наслідків процесу тінізації економіки України, значного зменшення його рівня, необхідно розробити та реалізувати

низку заходів щодо протидії тінізації. Зокрема, це заходи щодо детінізації та декриміналізації економіки, запобігання непродуктивного відтоку капіталу, захисту суб'єктів господарювання та детінізації політичного процесу (табл.2).

Таблиця 2

Система напрямів та заходів детінізації економіки України

Напрями	Заходи
Детінізація економіки	- запровадження податкових стимулів для нагромадження та інвестування коштів в інноваційний сектор; - зменшення рівня оподаткування фізичних осіб на величину коштів, витрачених на розвиток людського капіталу (освіта, підвищення кваліфікації); - реальне і радикальне спрощення погоджувальних та дозвільних процедур щодо здійснення підприємницької діяльності, особливо в інноваційній сфері; - виявлення напівлегальних фінансово-промислових угруповань та ліквідації виявлених схем іллегалізації капіталу; - обов'язкове обґрунтування джерел походження грошових коштів при купівлі житла, земельних ділянок, транспортних засобів та предметів розкоші; - залучення до реалізації стратегії легалізації представників міжнародних організацій та громадянського суспільства.
Декриміналізація економіки	- віднесення до переліку кримінальних злочинів "незаконного збагачення; - ратифікація Конвенції про корупцію у контексті кримінального права; - створення Національного бюро розслідувань; - реформування системи звітності правоохоронних органів відповідно до стандартів розвинених країн; - узгодження повноважень та контрольно-ревізійних функцій Державного комітету фінансового моніторингу, правоохоронних органів (МВС, Служби безпеки України, Генеральної Прокуратури, Державної податкової адміністрації) у сфері легалізації тіньових капіталів.
Запобігання непродуктивного відтоку капіталів з України	- забезпечення дієвого захисту та державних гарантій прав власників та інвесторів; - забезпечення стабільності, прозорості та однозначності норм законодавства у сфері оподаткування та валютного регулювання, покращення інвестиційного та підприємницького клімату; - подолання тіньових явищ у сфері зовнішньоекономічної діяльності, зокрема, у системі митного регулювання; - прискорення розвитку фінансових ринків та корпоративного сектора у відповідності до європейських стандартів; - істотне підвищення ефективності боротьби з корупцією та організованою злочинністю, зокрема у фінансовій сфері.
Захист суб'єктів господарювання від рейдерства	- створення при Міністерстві внутрішніх справ України відповідного підрозділу, який займався б виключно питаннями злочинних дій по відношенню до суб'єктів господарювання (рейдерстві) із щотижневим звітуванням про кількість злочинів у цій сфері та відсоток їх розкриття; - створення при обласних державних адміністраціях робочих групи для координації діяльності правоохоронних органів і недержавних охоронних структур щодо економічного і фізичного захисту підприємництва; - розробка пропозицій щодо формування законодавчої та нормативної баз з питань безпеки підприємництва; - проведення щоквартальних форумів, присвячених співпраці владних структур та бізнесу, першочергове завдання яких – висвітлення практики захисту підприємництва в Україні від злочинних зазіхань, рейдерства.

Продовження таблиці 1

1	2
Детінізація політичного процесу	- моніторинг власності державних службовців і депутатів всіх рівнів шляхом добровільного декларування ними нерухомого майна та фінансових активів та обов'язкового декларування майна і доходів учасників передвиборчих кампаній (кандидатів на виборні посади) до і після виборів; - заборона анонімних пожертв, внесків іноземних компаній та неприбуткових організацій на користь суб'єктів виборчого процесу; - опублікування щорічних фінансових звітів діяльності політичних партій; - проведення офіційного та громадського фінансового моніторингу використання виборчих фондів, забезпечення можливості фінансування передвиборчих кампаній лише зі спеціально створених рахунків та виключно у безготівковій формі; - посилення контролю за виконанням заборони на здійснення підприємницької діяльності державними службовцями, запровадження повної майнової відповідальності через механізм конфіскації власності державних службовців, причетних до процесу "відмивання грошей" та розкрадання державного майна і бюджетних коштів; - запровадження прогресивного податку на нерухоме майно; - реформування судової влади України тощо.

Джерело: систематизовано на основі [1-2].

Таким чином, реалізація зазначених в таблиці 2 та інших заходів щодо подальшої детінізації економіки сприятиме не лише формуванню повноцінного ринкового середовища, розвитку економіки, легалізації капіталу, процесу демократизації економіки і суспільства в цілому, а й значному підвищенню конкурентоспроможності економіки та усуненню реальних загроз національній безпеці держави.

Список використаної літератури:

1. Баранов С.О. Тіньова економіка: сутність, причини, соціально-економічні наслідки та шляхи подолання в Україні / С.О. Баранов // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2015. – № 3. – С. 47-55.

2. Скорук О.В. Тіньова економіка: сутність, причини виникнення та шляхи подолання / О.В. Скорук // Економіка і суспільстсво. – 2017. – №11. – С.127-131.

УДК 35.073.527

Шелевер М.М.
студент 3 курсу
ННІ фінансів, банківської справи
Університет Державної
Фіскальної служби України,

Науковий керівник:**Капелюш А.А.,**
доцент кафедри фінансів,
Університет Державної
Фіскальної служби України

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Необхідність в додаткових коштах для покриття бюджетного дефіциту в багатьох країнах світу вимушує уряди держав звертатись до додаткових джерел фінансування, таких як кредити. Але наразі поточну фінансово-економічну кризу можна охарактеризувати як кризу надмірної заборгованості. Саме тому визначення оптимальної структури боргу, раціонального використання залучених коштів, обмеження та попередження швидких темпів зростання обсягів зовнішніх запозичень держави, удосконалення механізму управління державними зобов'язаннями повинні бути одними із найпріоритетнішими завданнями фінансової політики кожної держави.

Державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [1, с. 37] .

Проаналізуємо основні статистичні данні за останні 7 років, щоб всебічно оглянути питання боргу України та зробити певні висновки.

Структура державного та гарантованого державою боргу за період з 2010-2017рр. подана у табл. 1.

Таблиця 1.

Державний та гарантований державою борг України в 2010 – 2017 роках (в млн. грн.)

Станом на:	Загальний борг	Зміна у %	Зовнішній борг	Зміна у %	Внутрішній борг	Зміна у %
2010.	316884,6		211751,7		105132,9	
2011	432235,4	+36,4%	276745,6	+30,7%	155489,8	+47,9%
2012	473121,6	+9,5%	299413,9	+8,2%	173707,7	+11,7%
2013	515510,6	+9,0%	308999,8	+3,2%	206510,7	+18,9%
2014	584114,1	+13,3%	300025,4	-2,9%	284088,7	+37,6%
2015	1100564,0	+88,4%	611697,1	+103,9 %	488866,9	+72,1%
2016	1572180,2	+42,9%	1042719,6	+70,5%	529460,6	+8,3%
2017	1929758,7	+22,7%	1240028,7	+18,9%	689730,0	+30,3%

Джерело: [2]

У структурі державного боргу протягом досліджуваного періоду зовнішній борг переважає над внутрішнім, і тільки в 2014 році їх співвідношення стає більш наближеним. Важливо відмітити небезпечність такої тенденції для перспектив зростання економіки. Адже, зовнішній борг тягне у собі реальні негативні економічні наслідки:

- з виплатою відсотків і основної суми боргу пов’язаний відплив іноземної валюти, що призводить до зменшення валютних резервів та скорочення імпорту;
- поглиблення економічної кризи внаслідок «виборчих циклів»;
- посилення впливу кредиторів на економіку держави;
- перекладання боргового тягаря на майбутні покоління;
- затримка реального виходу з економічної стагнації. Спрямування запозичень лише на покриття дефіциту бюджету породжує «консервування виробничого потенціалу», гальмування реального інвестиційного процесу та зубожіння громадян внаслідок того, що отримані кошти не створюють нових

робочих місць, не розвивають виробничої інфраструктури і не сприяють підвищенню доходів працюючих [3, с. 209].

З даних таблиці 1 бачимо, що загальний обсяг державного боргу України зберігає тенденцію до зростання протягом досліджуваного періоду. Протягом останніх років сукупний обсяг державного боргу зріс більш ніж 6 разів до 2043027,3 млрд. грн.

Вирішення проблеми зовнішньої заборгованості неможливе без створення необхідних правових та економічних умов для акумулювання внутрішніх заощаджень країни, відновлення довіри внутрішніх кредиторів, активізації іноземного інвестування.

Тому з метою зменшення державного боргу та мінімізації його негативних фінансово-економічних наслідків доцільно:

– здійснювати жорстку державну політику у сфері зовнішніх державних запозичень та застосовувати поміркований підхід до залучення зовнішніх державних позик;

– диверсифікувати джерела залучення зовнішніх позик;

– вжити заходів з метою підвищення ефективності структури державного боргу шляхом збільшення частки внутрішнього державного боргу та зменшення частки зовнішнього;

– сприяти розвитку ринку боргових державних цінних паперів, зокрема зовнішнього ринку боргових державних цінних паперів;

– активізувати спрямування зовнішніх позик на реалізацію інвестиційних програм та посилити контроль за витрачанням зовнішніх позик [4, с. 37].

Отже, на даному етапі Україна знаходиться в досить скрутному становищі: при явному дефіциті державного бюджету, іноземний кредит навряд чи допоможе поліпшити макроекономічні показники. Оскільки вже існуючий зовнішній борг країни перевищує допустимі безпечні обсяги для всієї економіки держави. Тому необхідно забезпечити зниження державної заборгованості за рахунок проведення економічних реформ, які мають забезпечити підвищення ефективності національної економіки.

Список використаної літератури:

1. Волкова О. Г. Теоретичні питання боргової стійкості держави. Економіка та держава. 2017. № 1. С. 37–40.
2. Державний борг України [Електронний ресурс]: - Режим доступу: https://index.minfin.com.ua/index/debtgov/ .
3. Кондрат І. Ю. Прогнозування показників державного боргу як фактора економічної безпеки України / І. Ю. Кондрат // Науковий вісник НЛТУ України. – № 21. – 2011. – С. 209–210.
4. Власюк О. С., Шемаєва Л. Г., Лондар Л. П. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансової безпеки: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2016. 50 с.

УДК 336.26

Щур Р.І.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

ФІНАНСОВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В сучасних умовах децентралізаційних тенденцій особливо актуальною стала необхідність пошуку додаткових фінансових ресурсів органами територіальних громад в контексті проблеми нестачі та нестабільності джерел їх формування. Зростаюча у процесі децентралізації фінансово-економічна незалежність територіальних громад не лише дає змогу розвивати ініціативу, а й покладає на них частину відповідальності за реалізацію економічної політики держави. Відтак, на місцеві бюджети лягає додатковий тягар, пов’язаний не лише із забезпеченням безперебійного функціонування всіх важливих інфраструктурних об’єктів, а й зі створенням додаткових умов для їх розвитку. Недостатність бюджетного фінансування територіальних громад в Україні активізує проблему залучення необхідних ресурсів з інших джерел. Місцеві

запозичення є важливим джерелом фінансового забезпечення розвитку місцевого самоврядування і є потужним фінансовим інструментом, який сприяє ефективному вирішенню поточних й довготермінових проблем, пов'язаних з фінансуванням бюджетних видатків.

Одним з напрямів подолання недостатності фінансових ресурсів, зменшення дефіциту бюджетів, реалізації міських інвестиційних програм, послаблення залежності міст від центральних органів влади є місцеві запозичення в різних формах свого прояву. Використання залучених коштів – це реальна можливість зміцнити дохідну базу об'єднаної територіальної громади, і вирішити ті завдання, реалізація яких не може бути забезпечена в даний момент за рахунок власних доходів бюджету. На сучасному етапі розвитку українських територіальних громад така форма залучення фінансових ресурсів використовується не в повному обсязі порівняно з розвинутими індустріальними країнами та потребує вдосконалення у перспективі.

Місцеві запозичення в Україні останнім часом стають стати перспективним інструментом фінансового забезпечення місцевого самоврядування, хоча їх здійснення потребує удосконалення організаційних засад. Місцеві запозичення – це операції з отримання до міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування місцевих бюджетів відповідних рівнів, враховуючи бюджети ОТГ. Таке визначення чітко визначає суб'єктів позикових відносин. Стосовно місцевих внутрішніх запозичень ними є міські ради, а місцевих зовнішніх запозичень – міські ради, міські ради міст обласного значення.

Згідно нормам БК України місцеві запозичення до бюджетів ОТГ здійснюються відповідно до ст. 16 і 74. Ради ОТГ мають право здійснювати: місцеві внутрішні запозичення; місцеві зовнішні запозичення, у тому числі шляхом отримання кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій. Запозичення здійснюються до бюджету розвитку і кошти спрямовуються на реалізацію інвестиційних програм (проектів), метою яких є розвиток комунальної інфраструктури, впровадження ресурсозберігаючих технологій,

створення, приріст чи оновлення стратегічних об'єктів довготривалого користування або об'єктів, які забезпечують виконання завдань міських рад, рад ОТГ, спрямованих на задоволення інтересів населення їх громад.

Вітчизняними науковцями приділяється багато уваги щодо дослідження змістовної сутності та особливостей функціонування інституту місцевих запозичень. Так, М. Пастернак визначає економічну природу місцевої позики через взаємозв'язок відносин власності та функцій і завдань органів місцевого самоврядування, яка розкривається через загальні закономірності руху позичкового капіталу у формі інвестицій та кредитів [1, с.6]. В. Падалка стверджує, що сучасний ринок муніципальних запозичень має складну систему інститутів та інструментів залучення ресурсів на цілі фінансування місцевого та регіонального розвитку, та підкреслює, що значну роль у забезпечення бюджетними ресурсами місцевої влади відіграють фондові інструменти, зокрема, різновиди видів облігаційних позик [2, с.8]. Д. Гриджук наголошує, що регулярна емісія муніципальних цінних паперів різних видів, розрахованих на різних інвесторів, яка поєднується з комплексом бюджетних заходів, здатна призвести до істотного оздоровлення фінансової системи відповідної території і поліпшення в ній інвестиційного клімату[3,с.41]. Однак, на думку, О. Кириленко, органи місцевого самоврядування ще не стали активними учасниками фондового ринку, що суттєво обмежує їх фінансові можливості щодо розвитку своїх територій [4, с.8]. Тому, за твердження В. Кравченко принципово важливим у контексті функціонування інфраструктури ринків муніципальних запозичень є розробка їх інструментарію [3, с.33]. За думкою А. Буряченко, становлення вітчизняного ринку місцевих запозичень є одним з найважливіших завдань розвитку місцевого самоврядування на сучасному етапі [5, с.14].

Обґрунтовано, що в результаті здійснення місцевих запозичень виникає місцевий борг – загальна сума боргових зобов'язань територіальної громади міста з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок місцевого запозичення. Визначено групи

ризиків, що пов'язані з місцевим боргом та наданням місцевих гарантій, а саме: макроекономічні ризики; ризики управління місцевим боргом; ризики неефективності використання боргових ресурсів місцевих бюджетів та надання місцевих гарантій.

Визначено, що ефективний розвиток ринку запозичень територіальних громад потребує забезпечення певних умов, зокрема: макроекономічних, інституціональних, регулятивних, високих позицій у рейтингах фінансової спроможності ОТГ; надання місцевих гарантій; поєднання диференційованих джерел забезпечення витрат бюджетів ОТГ.

Список використаних джерел

1. Пастернак М.М. Місцеві позики як інструмент фінансування соціально-економічних програм органів місцевого самоврядування: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / М.М. Пастернак. – Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2001. – 16 с.

2. Падалка В.М. Становлення та розвиток ринку місцевих запозичень в України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / В.М. Падалка. – К.: НДФІ при Міністерстві фінансів України, 2006. – 18 с.

3. Муніципальні запозичення в Україні: збірник матеріалів доповідей Міжнародної наук.-практ. конференції «Проблеми фінансування розвитку великих міст за рахунок муніципальних запозичень та шляхи їх розв'язання» / [За заг. ред. В.І. Кравченко, В.М. Падалко, Д.М. Грижук]. – К.: МІФ, 2005.- 192 с.

4. Модернізація місцевих фінансів в Україні в умовах економічних і соціальних трансформацій: Монографія / [За ред. Кириленко О.П.]. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2008. – 376 с.

5. Буряченко А.Є. Переваги та недоліки боргового фінансування місцевих потреб / А.Є. Буряченко // Фінанси, облік і аудит, 2009. – Випуск 13. – С. 14-20.

УДК 336.143

Юрах Ю. С.,
студентка
ННІ фінансів, банківської справи
Ірпінський Університет
Державної Фіскальної служби України

Науковий керівник: Капелюш А. А,
доцент кафедри фінансів,
Ірпінський Університет
Державної Фіскальної служби України

ДЕФІЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

У період кризового стану економіки та соціально-економічної нестабільності в Україні дуже гостро постало питання дефіциту бюджету. Сьогодні в контексті спаду виробництва, відсутності його кредитної підтримки, посилення фінансової нестабільності, кризи неплатежів, невиконання доходів бюджетів всіх рівнів, процес зростання дефіциту бюджету є однією з найбільш актуальних проблем.

Проблеми дефіциту державного бюджету досліджували вітчизняні вчені-економісти, такі як: К. Аврамченко, О. Барановський, Л. Гордєєва, К. Данелюк, А. Дешко, Я. Жаліло, В. Крикунова, С. Льовочкін, В. Опарін, В. Родіонова, К. Самсонова, та зарубіжні вчені, а саме: М. Афанасьев, В. Орешин, В. Павлов [1, с. 144] .

Протягом останніх років в Україні зберігається дефіцит державного бюджету, який, у першу чергу, зумовлений недостатніми надходженнями, викликаними економічною кризою та нестабільною політичною ситуацією в країні. Дефіцит бюджету – це перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів з бюджету).

Наявність у країні дефіциту державного бюджету спричиняє посилення інфляційних процесів, кризу у сфері державних фінансів, грошової системи,

збільшення залежності від позичальників і, як наслідок, погіршення соціально-економічного стану в суспільстві [2].

Стан бюджету як фінансового плану держави може визначатися трьома показниками: рівновага доходів і видатків бюджету, бюджетним профіцитом – перевищення доходів над видатками бюджету, бюджетним дефіцитом – перевищення видатків над постійними доходами [3].

Проаналізувавши дані з таблиці 1, можна зробити висновок, що найбільшу суму дефіциту державного бюджету отримано у 2014 році, а це свідчить про неефективну політику щодо управління формуванням доходів та видатків бюджету. Дещо менший дефіцит державного бюджету спостерігався в 2015 році, проте в 2016 році знову відбувається зростання його суми. У 2016 році дефіцит державного бюджету склав 70,1 млрд грн, що становить 83,8 % граничного обсягу, встановленого Законом про Державний бюджет України на 2016 рік. Порівняно з 2015 роком розмір дефіциту державного бюджету збільшився на 24,9 млрд грн, або на 0,7 в. п. ВВП [2].

Таблиця 1

Динаміка дефіциту Державного бюджету України за 2012-2016 роки, млн. грн.

Рік	Доходи	Видатки	Кредитування	Сальдо (дефіцит бюджету)
2012	346054	395682	3817,7	53445,2
2013	339180	403403	484,7	64707,6
2014	357084	430218	4919,3	78052,9
2015	534695	576911	2950,9	45167,5
2016	616275	684743	1661,6	70130,2

Джерело: [4].

Щоб оцінити масштаби зростання дефіциту бюджету, необхідно зробити аналіз питомої ваги дефіциту бюджету з урахуванням змін ВВП України за 2012-2016 роки (див. рис.1).

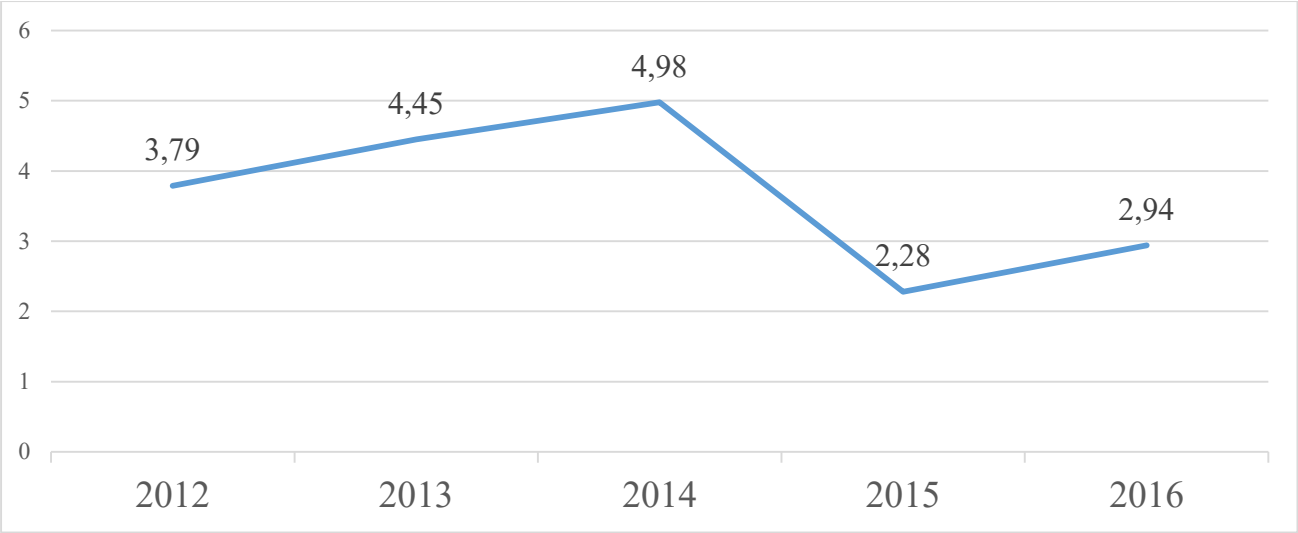

Рис. 1. Дефіцит державного бюджету України у відсотках до ВВП 2012-2016 роки

Джерело: [4]

Згідно з Маастрихтською угодою дефіцит бюджету має певні обмеження. Встановлено, що припустимим є дефіцит на рівні 3% від ВВП. Даний норматив є умовним, адже межа безпеки бюджетного дефіциту залежить від особливостей конкретної країни у тій чи іншій економічній ситуації. Проаналізувавши рис. 1, можна зробити висновок, що з 2012 по 2014 р. частка бюджетного дефіциту у ВВП значно перевищує нормативне значення. У наступному році бюджетний дефіцит зменшився до 45150,5 млн. грн., обсяг ВВП зріс до 1979458 млн. грн. В сукупному результаті дані зміни призвели до стрімкого зменшення питомої ваги дефіциту бюджету у ВВП країни з 4,98% у 2014 р. до 2,28% у 2015 році. У 2016 році ВВП країни продовжує зростати, але разом з тим зростає і бюджетний дефіцит, що призвело до збільшення частки дефіциту у ВВП до 2,94%. Дефіцит бюджету є складним економічним явищем, у якому віддзеркалюються різні аспекти соціально-економічного розвитку суспільства та ефективність економічної політики держави.

До програми заходів скорочення витрат державного бюджету і, як наслідок, його дефіциту необхідно впровадити заходи, які б сприяли наповненню бюджету коштами та скороченню видатків:

– перерозподіл інвестування бюджетних коштів в галузях економіки;

– впровадження ефективної фіскальної політики;

– скорочення сфери державної економіки і державного фінансування;

–боротьба з корупцією, тіньовою економікою та монополією на виробництво;

– відповідна зміна законодавчо-нормативного забезпечення [5].

Таким чином, дефіцит бюджету є важливим інструментом державної фінансово-кредитної політики, засобом впливу на економічне становище в країні в цілому. На сучасному етапі уряд повинен постійно контролювати розмір бюджетного дефіциту, необхідно приділяти більше уваги збільшенню доходів держави шляхом подолання безробіття, поліпшення податкової системи, удосконалення приватизації державного житла, поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Янів Л. М. Проблеми дефіциту державного бюджету України і шляхи їх розв’язання / Л. М. Янів, О. А. Зінченко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій. - 2016. - Т. 24, вип. 6. - С. 144-153. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumi_2016_24_6_17;

2. Волошанюк Н. В, Мавдрик О. О Дефіцит державного бюджету України та проблеми управління ним. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/119.pdf;

3. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.04.2015 № 288-VIII – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17;

4. Офіційний сайт Міністерства фінансів. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://index.minfin.com.ua/index/gdp/;

5. Лесік І.М. Шляхи розв’язання проблеми дефіциту державного бюджету / І. М. Лесік, А. М. Войналович // «Young Scientist» - 2016. - № 12.1 (40). - [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumi_2016_24_6_17;

УДК 657

Юшко Е. М.,
студент УО «Полесский Государственный Университет», 3 курс

Научный руководитель: **Лягуская Н. В.**
Старший преподаватель
г. Пинск, УО«Полесский Государственный Университет»

ВЛИЯНИЕ КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ НА ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ

Общепринято, что предприятие, использующее в процессе своей хозяйственной деятельности только собственный капитал, обладает максимальной устойчивостью. Однако такое предположение является ошибочным. Если рассматривать с точки зрения конкурентной борьбы на рынке, не имеет значения, какими капиталами оперирует предприятие – своими или заемными. Единственная разница может заключаться в отличающейся стоимости этих двух категорий капитала. Используя чужие средства, предприятию приходится платить за них, но и собственный капитал отнюдь не является «бесплатным», так как вложения производятся в надежде получить прибыль выше той, которую платят банки по депозитным счетам. Среди заемных средств особое место занимает кредиторская задолженность, которая является одним из видов заемного капитала, появившийся в связи с несовпадением времени возникновения обязательства [1, с. 48].

Кредиторскую задолженность можно рассматривать с двух позиций. С одной стороны, она относится к краткосрочным обязательствам, а ее остатки по группам кредиторов характеризуют их преимущественное право на имущество организации. Это означает, что в любое время кредиторы могут потребовать погашения долгов. При неудовлетворительной структуре актива баланса, проявляющейся в увеличении доли сомнительной дебиторской задолженности, возможна ситуация, когда организация будет неспособна отвечать по своим обязательствам, что может привести к банкротству.

С другой стороны, кредиторскую задолженность можно оценивать, как источник краткосрочного привлечения денежных средств. Стратегия организации в этом случае должна предусматривать возможность их скорейшего вовлечения в оборот с целью рационального вложения в наиболее ликвидные виды активов, приносящие наибольший доход [2].

Кредиторская задолженность предприятия может появиться в процессе осуществления финансово-хозяйственной деятельности, в результате которой возникают обязательства по поставке товаров, производству работ, оказанию услуг и оплате за поставленные ресурсы, возврату кредитов, займов, ссуд, уплате обязательных платежей.

Выделяют долгосрочную и краткосрочную кредиторские задолженности. Долгосрочная включает в себя долгосрочные кредиты банка, используемые для капитальных вложений на длительный срок и долгосрочные займы, отражающие долгосрочные кредиты (кроме банковских) и другие привлеченные средства на срок более одного года.

К краткосрочной кредиторской задолженности относятся обязательства сроком менее года, которые покрываются оборотными средствами или погашаются в результате образования новых краткосрочных обязательств.

К этой группе также следует отнести просроченную кредиторскую задолженность. Обычно просроченная кредиторская задолженность на предприятиях влечет за собой начисление повышенных процентов, пени и др., так систематическое неисполнение обязательств по погашению кредиторской задолженности приводит к утрате организацией платежеспособности.

Если рассматривать статистику погашения долгов, то в 2017 году Беларусь направила на погашение и обслуживание государственного долга 4,1 млрд долларов, в том числе валютные платежи составили около 3,4 млрд долларов.

По данным Национального статистического комитета Республики Беларусь в 2018 году платежи по внешнему госдолгу составят около 3,1 млрд долларов. При этом две трети этих денег Беларусь должна вернуть восточным кредиторам. В этот же период, по информации БелаПАН, Беларусь выплатит

России 1 млрд 7,5 млн долларов, Евразийскому фонду стабилизации и развития — 475,7 млн долларов, а на выплату кредитов банков Китая будет направлено 563,4 млн долларов. Более миллиарда долларов предстоит также выплатить западным кредиторам, в том числе владельцам белорусских еврооблигаций — 936,6 млн долларов.

На погашение государственного долга планируется направить поступления от вывозных таможенных пошлин на нефтепродукты - 486,5 млн долларов и около 1 млрд долларов бюджета, образовавшегося в связи с размещением в 2017-м еврооблигаций. Также планируется, что будут привлекаться новые заимствования для выплаты старых обязательств. Поэтому в 2018 году планируется выпуск на внешнем рынке новых еврооблигаций на 600 млн долларов, а также выпуск новых бондов на внутреннем рынке – 400 млн долларов.

В таблице 1 представим состояние расчетов по кредиторской задолженности в Республике Беларусь за последние три года.

Таблица 1 – Кредиторская задолженность Республики Беларусь в 2015 – 2017 гг, млн.руб.

Показатель	2015	2016	2017
Кредиторская задолженность Всего:	35 309,9	39 594,6	45 528,3
в т.ч. просроченная	5 797,8	6 854,3	7 229,8
Удельный вес просроченной кредиторской задолженности в общей сумме кредиторской задолженности, %	16,4	17,3	15,9
Внутренняя кредиторская задолженность	26371,1	30579,9	35496,2
Удельный вес внутренней кредиторской задолженности в общей сумме кредиторской задолженности, %	74,6	77,2	77,9
Внешняя кредиторская задолженность	8 938,8	9 014,7	10 032,1
в т.ч. просроченная	1 189,1	1 118,8	1 007,7
Удельный вес просроченной кредиторской задолженности в общей сумме кредиторской задолженности, %	16,4	17,3	15,9
Задолженность по кредитам и займам, млн. руб.	56 790,1	59 326,6	66 154,9
в т.ч. просроченная	1480,6	2 636,7	2 462,2
Удельный вес просроченной кредиторской задолженности в общей сумме кредиторской задолженности, %	2,6	4,4	3,7

Источник: [3]

Данные таблицы показывают, что в Республике Беларусь наблюдается ежегодный рост кредиторской задолженности. Если в 2015 году ее сумма составляла 35 309,9 млн. руб, то к 2017 году она увеличилась на 10 218,4 млн. руб и составила 45 528,3 млн. руб. В сторону увеличения наблюдается и внешняя кредиторская задолженность, величина которой в 2017 году по сравнению с 2015 годом возросла на 1 093, 3 млн. руб.

Кредиторская задолженность всегда отвлекает средства из оборота, препятствует их эффективному использованию, следствием чего является напряженное финансовое состояние предприятия, так как кредиторская задолженность показывает отвлечение средств из оборота данного предприятия и использование их дебиторами. Тем самым она отрицательно влияет на финансовое состояние предприятия, поэтому необходимо сокращать сроки ее взыскания.

И напротив, кредиторская задолженность в определенной мере полезна для предприятия, т.к. позволяет получить во временное пользование денежные средства, принадлежащие другим организациям.

Таким образом, на основании выше изложенного, отметим, что для улучшения состояния расчетов и повышения эффективности деятельности предприятия, необходимо постоянно контролировать состояние кредиторской просроченной задолженности, а также производить классификацию кредиторской задолженности в зависимости от поставщиков, объема закупок, предлагаемых условий оплаты и периодам возникновения.

Список использованных источников

1. Смольский, А.П. Управление кредиторской задолженностью/ А.П. Смольский// Планово-экономический отдел. - 2013 - №10. - С. 47-62

2. Селезнева Н.Н., Ионова А.Ф. Финансовый анализ: Учебное пособие. М.: ЮНИТИ – ДАНА. 2006. 624 с.

3. Национальный статистический комитет [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://belstat.gov.by/ . – Дата доступа: 30.04.2018.

УДК 336.744

Ярошевська В.С.,
студентка ІІ курсу
Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник: **Парфентій Л.А.,**
к.е.н., доцент кафедри соціально-економічних дисциплін
Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ КРИПТОВАЛЮТИ BITCOIN

Світ безперервно змінюється і вимагає від людей адаптованості до цих змін. Особливо це стосується сфери розрахунків і платежів, оскільки вона безпосередньо пов'язана з розвитком економіки та зростанням добробуту населення. І якщо дослідження ринку криптовалют як інструменту здійснення розрахунків і платежів і його регулювання не буде реалізовано своєчасно, то існуючі інститути ризикують втратити фінансові потоки, що беззаперечно вплине на стійкість фінансової системи.

На сьогоднішній день дана проблематика є актуальною і досліджується багатьма науковцями, такими як М. Чобонян, К. Крістенсен, Трент Дж. Макдональд, Дарсі Ален і Джейсон Потс [1].

Термін «криптовалюта» походить від англійського «cryptocurrency» і означає віртуальну валюту, захищену криптографією. У першу чергу, криптовалюта - це швидка та надійна система платежів і грошових переказів, заснована на новітніх технологіях і непідконтрольна жодному уряду. У світі зараз досить багато криптовалют (Bitcoin, Litecoin, Ethereum, Peercoin), але найвідомішою з найбільшими темпами розвитку є **Bitcoin (біткоін**). У 2015 році Європейський суд звільнив Bitcoin від оподаткування, чим фактично визнав її повноцінною грошовою одиницею [2].

Біткоін, або bitcoin (від англ. Bit – "двійкове число" або "найменша одиниця інформації ", і coin – "монета") – це віртуальна, тобто існуюча тільки в інтернеті платіжна система та одночасно назва грошової одиниці [3].

Є декілька способів отримати криптовалюту Bitcoin:

1) обмін Bitcoin між приватними особами;

2) купівля криптовалюти Bitcoin на біржах;

3) у якості оплати за надані послуги та товари.

Кожен учасник інтернет-платежів може здійснювати миттєві операції з криптовалютою без посередників. У такому випадку покупець передає гроші безпосередньо продавцю. Не потрібно йти в банк або вносити гроші на Ківі-гаманець, ви просто відправляєте біткоіни іншому учаснику. Монети в системі - це криптографічні (математичні) хеш-коди. Кожен з них абсолютно унікальний і не може використовуватися двічі.

Криптовалюта Bitcoin має свої переваги та недоліки.

До переваг Bitcoin належать:

1) Відкритий код алгоритму, який дозволяє добувати її кожному бажаючому.

2) Інформація про власника криптогаманця відсутня, можна дізнатися тільки номер гаманця, що дозволяє зберігати анонімність транзакцій.

3) Відсутність інфляції - кількість монет в цій системі зростає з певною швидкістю, закладеною таким чином, щоб вона співпадала зі швидкістю видобутку золота на планеті.

4) Безмежні можливості транзакцій - кожен з власників гаманця може платити кому завгодно, де завгодно і за що завгодно.

5) Має децентралізований характер, і її неможливо підробити.

До недоліків Bitcoin слід віднести такі негативні аспекти:

1) Немає гарантії збереження електронних криптогаманців через відсутність регулюючих механізмів.

2) Сильна волатильність, оскільки майже всі підйоми та падіння курсу Bitcoin безпосередньо залежать від оголошених заяв урядів різних країн. Така волатильність курсу створює проблеми в короткостроковому періоді [2].

В Україні справжня популярність криптовалют розпочалася у 2014 році, коли ентузіастами було створено громадську організацію, що має на меті поширення, розвиток і вивчення біткоіна та інших віртуальних валют на території нашої держави — Bitcoin Foundation Ukraine (BFU). Приблизно в цей час також почали з'являтись перші компанії та агенції, які пропонували фізичний обмін криптовалют за готівку, а також здійснення грошових онлайн-операцій [4, с. 22].

Але згідно з чинним законодавством право випуску електронних грошей надано виключно банкам. В Україні банк, який має намір здійснювати випуск електронних грошей, зобов'язаний до початку їх випуску узгодити з Національним банком України (НБУ) правила використання електронних грошей у порядку, встановленому нормативно-правовим актом Національного банку України [5].

З метою захисту прав споживачів, безпеки здійснення переказу коштів Національний банк України рекомендує громадянам використовувати тільки ті платіжні системи розрахунків, які внесені Національним банком України в Реєстр платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем і операторів послуг платіжної інфраструктури. Також відповідно до вимог законодавства фізичні та юридичні особи мають право вчиняти розрахунки тими електронними грошима, правила використання яких узгоджені з Національним банком України. Але, незважаючи на правові колізії, деякі банки України працюють з системою Bitcoin. Вивід Bitcoin на карту банку України - це один з найбільш зручних і швидких способів конвертувати Bitcoin. Заявка буде оброблена протягом всього декількох робочих годин, після чого гроші будуть зараховані на карту згідно з регламентом банку. В Україні з Bitcoin працюють Приватбанк, Ощадбанк, Альфа банк, ПУМБ, Креді Агріколь тощо. Всі ризики, пов'язані з використанням у розрахунках криптовалют типу Bitcoin, несе учасник розрахунків. НБУ не відповідає за можливі ризики та втрати, пов'язані з використанням Bitcoin [2].

Таким чином, виходячи з вищезазначеного, криптовалюта має багато позитивних характеристик, які, швидше за все, переймуть електронні гроші, що емітуються банківською системою. Вона є досить відкритою, складною, стохастичною, динамічною, керованою економічною системою з багатовекторним входом і виходом. Але, на нашу думку, грошима криптовалюті, в тому числі і Bitcoin, у майбутньому не стати з тієї причини, що грошовий оборот повинен постійно регулюватися, а механізм емісії криптовалюти дуже децентралізований та вільний, тому жодна держава не захоче мати валюту, управляти якою вона не зможе.

Список використаних джерел

1. Косовський І.О., Сословський В. Г. Ринок криптовалют як система [Електронний ресурс] / І.О.Косовський, В. Г. Сословський. – 2016. – Режим доступу: http://fkd.org.ua/article/view/91065/89393.
2. Криптовалюта - гроші майбутнього? [Електронний ресурс] // Ваш Банкір. – 2015. - Режим доступу: http://www.vashbankir.com/financial-literacy/articles/kriptovalyuta-dengi-buduschego.html.
3. Висоцька Є. Bitcoin: цифрове золото сучасності [Електронний ресурс] / Є. Висоцька // РІА Львів. – 2017. - Режим доступу: http://rialviv.com/articles/bitcoin-cifrove-zoloto-suchasnosti.html.
4. Васильчак С.В Використання криптовалют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризики [Текст] / С.В. Васильчак, М.В. Куницкая-Ильяш, М.П. Дубина // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького. – 2017. - № 76. – С. 22.
5. Положення про електронні гроші в Україні [Електронний ресурс] : Постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481 / Національний банк України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10. – Законодавство України.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Секція 5
Оподаткування як інструмент державного регулювання інноваційного розвитку

24-25 травня 2018 р.

м. Хмельницький

УДК 336.7 **Бабенко Є. В, магістрант**
Науковий керівник - старший викладач **Бартош О. М.**
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКУ

Рушійною силою будь-якої економіки та сфери бізнесу є конкуренція. Особливо масштабною та виснажливою є конкуренція серед банківського бізнесу. Оскільки внаслідок світової фінансової кризи вітчизняні банки зазнали значних втрат, пов'язаних не тільки з відтоком коштів з банківського сектору та проблемами з ліквідністю, а й із втратою довіри населення, українські банки, на шляху до панування на ринку банківських послу, ведуть боротьбу за кожного клієнта. Така боротьба значною мірою визначається рівнем конкурентоспроможності кожного конкретного банку, на яку здійснює свій вплив група окремих факторів. Саме тому проблема визначення факторів впливу на конкурентоспроможність банку є такою важливою.

Питанням визначення даних факторів займались такі дослідники: А. Сміт, М. Портер, Д. Рікардо, Р. Фатхудінов та ін., а також українські вчені: Гірченко Т. Д., Коломієць І. В., Крухмаль О.В. У той же час, незважаючи на значну кількість наукових розробок у зазначеній сфері, ця проблематика розглядається дещо поверхово. Внаслідок постійної зміни умов функціонування банків, існує потреба в систематизації, уточненні й деталізації факторів впливу на конкурентоспроможність банківської установи в умовах економічної нестабільності.

В цілому, фактори впливу на конкурентоспроможність банку більшість науковців класифікують наступним чином:

1. Внутрішні фактори. До них належить: дотримання нормативів НБУ;

- розмір та достатність капіталу;
- обрана банком стратегія розвитку;
- різноманітність та якість послуг;

- структура, стабільність і темпи зростання депозитної бази;

- спеціалізація та репутація банку;

- обсяги і вартість банківських кредитів; фінансова залежність банку від зовнішніх джерел;

- кваліфікація менеджменту тощо.

2. Зовнішні фактори. До них належить:

- легкість доступу на ринок;

- місткість ринку;

- можливість технічних інновацій у галузі;

- конкурентні позиції банків, що вже працюють на цьому ринку;

- конкурентоспроможність регіону і країни тощо [1].

Від макроекономічних умови та їх стабільності значною мірою залежить

вплив факторів на рівень конкурентоспроможності банку. Отже не можна з впевненістю стверджувати, що вирішальну роль в оцінці рівня конкурентоспроможності відіграють саме внутрішні фактори. В цілому за стабільних однакових макроекономічних умов результативність роботи банків суттєво відрізняється, що зумовлено внутрішніми чинниками. Проте у випадку, коли макроекономічна ситуація не стабільна, то фінансово-кредитні установи навряд зможуть покращити свій стан за допомогою факторів внутрішнього середовища.

Отже, внутрішні та зовнішні фактори не системно впливають на рівень конкурентоспроможності банків. Тому банки, з метою обрання правильної стратегії управління своєю конкурентоспроможністю, повинні брати до уваги можливий вплив та вагомість кожного з існуючих факторів [2].

Детально проаналізувавши банківську діяльність можна визначити наступні фактори, що справляють вирішальний вплив на ефективність роботи і конкурентоспроможність банку, і, передусім, в умовах економічної нестабільності:

- диференціація діяльності, яка передбачає пристосування послуг до потреб певних груп споживачів та клієнтів банку, створення в клієнта відчуття

унікальності наданої йому послуги;

- достатність капіталу, оскільки внаслідок зростання числа банків з фіктивними балансами органи нагляду надають дедалі більшого значення дотриманню стандартів Банку міжнародних розрахунків за власним капіталом банку (відношення капіталу I рівня до капіталу II рівня);

- економія, обумовлена широким профілем послуг;

- репутація, яка визначається кількістю, розмірами і якістю укладених угод, а також позицією в рейтинговій таблиці;

- запозичення на міжнародному ринку капіталу;

- стратегічні цілі банку, для досягнення яких можливі три альтернативи дій: реорганізація; дезінвестицій (відступ), і розвиток, або нарощування інтенсивності присутності за обраними напрямками діяльності;

- інтернаціоналізація (участь у міжнародній торгівлі та інвестиціях);

- людські ресурси (доступність і кваліфікація) і менеджмент (якість управління, поєднання економічних і соціальних цілей);

- політика Центрального банку (НБУ);

Конкурентоспроможність банку є показником, що характеризує ефективність роботи банку. Тому необхідним є визначення факторів впливу, які зазвичай групують за певними напрямками. Фактори можуть впливати на рівень конкурентоспроможності, як на макрорівні так і на мікрорівні. В результаті відповідно до факторів впливу здійснюють управління рівнем конкурентоспроможності банку.

Список використаних джерел

1. Гірченко Т. Д. Стратегія конкурентоспроможності банків в умовах активізації розвитку ринку банківських послуг / Т.Д. Гірченко // Регіональна економіка (укр.). - 2003. - № 4. - С.122-127.

2. Коломієць І. В. Моделі оцінки конкурентоспроможності банку / І. В. Коломієць // Управління розвитком. - 2012. - № 19(140). - С. 52-54.

УДК 336.71

Безвух С.В.
к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів та банківської справи
Хмельницький національний університет

Лабунець О.О.
магістрант
Хмельницький національний університет

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ

В сучасних умовах розвитку національної економіки, дослідження стану банківської системи України є досить актуальним, це обумовлено теперішніми нелегкими умовами її формування та розвитку. Велика увага приділяється банківській системі, оскільки за допомогою банків здійснюється інвестування в економіку країни фінансових ресурсів. Щоб впевнено почуватися на вітчизняному та світовому ринках і створити ефективну ринкову економіку в Україні необхідна наявність успішно функціонуючого банківського сектору. Забезпечення стабільності банківської системи – це першочергове завдання, яке необхідно вирішити на шляху інтеграції України до європейського економічного простору[1].

Значний вклад у дослідження особливостей функціонування та регулювання банківської системи України внесли такі вітчизняні вчені як Т.М. Болгар, С.А. Кузнецова, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, С.В. Науменкова, Л.О. Примостка, З.С. Пестовська, Н.Г. Слав'янська, Р.І. Тиркало.

Потужна банківська система є необхідною умовою забезпечення сталого економічного зростання в Україні. Вітчизняні банки проходять серйозну перевірку часом в умовах постійних економічних трансформацій. Швидка зміна умов функціонування, відкритість зовнішньому середовищу, схильність до внутрішніх перетворень спонукають банківську систему до постійного удосконалення. Рівень розвитку економіки значною мірою залежить від стану

банківської системи [2, с. 27].

Говорячи про сучасний стан банківської системи України, необхідно відзначити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України.

Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. Не можна дати однозначної оцінки політиці «оздоровлення» банківської системи, яку проводить її головний регулятор. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів. Це ми наочно можемо побачити на прикладі 87 комерційних банків, які протягом 2014-2017 років, були віднесені до категорії неплатоспроможних [1].

Відповідно до даного безпрецедентного за масштабами очищення банків вкладникам банків-банкрутів було сплачено 81 млрд грн. Для здійснення виплат ФГВФО змушений здійснювати запозичення в уряду, що впливає на рівень державного боргу. Перспектива повернення коштів, що перебували на рахунках підприємств у банках, практично відсутня, оскільки оціночна вартість активів таких банків у декілька разів менша за їх балансову вартість. У наслідок виведення банків з ринку значні збитки отримали юридичні особи та населення, у результаті чого суттєво погіршився фінансовий стан багатьох підприємств[1].

Слід підкреслити, що незважаючи на зменшення кількості банків та труднощі у їх діяльності, спостерігається збільшення активів системних банків України, що дозволяє зробити висновок про підвищення їх потужності та стабільності. Особливої уваги заслуговує статистична інформація Асоціації українських банків, яка висвітлює конкурентні позиції провідних банків України [1].

Аналіз сучасного стану банківської системи України викликає об’єктивну необхідність у конкретизації актуальних проблем та факторів, що стримують розвиток вітчизняного банківського сектора. До найбільш гострих проблем сучасної банківської системи слід віднести наступні [3, с. 29]:

– зростання недовіри до банків;

– негативний вплив політичних процесів;

– суперечливість механізму рефінансування українських банків;

– девальвація національної грошової одиниці;

– подорожчання кредитних ресурсів в Україні;

– низький рівень ризик менеджменту банків.

З вище вказаного, можна зробити висновок, що головною причиною малої частки заощаджень населення у банківських установах є не лише низький рівень довіри до вітчизняної економіки. Нинішній рівень оплати праці та соціального захисту громадян України, їх низька купівельна спроможність є тими чинниками, що стримують розвиток грошових заощаджень населення, а отже, й розвиток виробництва, відтворення робочої сили, розв'язання найгостріших соціально-економічних проблем.

Аналізуючи стан ринку банківських послуг у аспекті залучення коштів від фізичних осіб, динаміка грошових вкладів населення за останні кілька років свідчить про зростання довіри громадян до банків і зацікавленості банкірів до збільшення частки залучених коштів населення у своїх активах. За результатами проведених досліджень, 27% респондентів нарікають на недосконалу систему гарантій за знеціненими вкладами; 20% – на непривабливість системи державного страхування вкладів.

Порівняно невелика кількість опитуваних надає перевагу спеціальним інвестиційним програмам, які базувалися б на депозитах фізичних осіб. Ринок банківських послуг для фізичних осіб є чутливим індикатором економіки в цілому, і коливання обсягів заощаджень населення на банківських рахунках відображають зміни що відбуваються в економіці країни: зміна демографічної ситуації, політики доходів і цін, особливостей розвитку і задоволення потреб,

соціальної структури населення тощо. Недостатність залучення коштів також пов'язана з тим, що населення України через слабкий розвиток фінансового ринку має обмежений вибір інструментів для капіталізації своїх гривневих заощаджень. Банківські депозити є поки що найдоступнішими з них. Але й цим інструментом населення користується лише за достатньої довіри до банків.

Таким чином, в українській банківській системі існує ще чимало проблем, пов'язаних із загостренням конкурентної боротьби внаслідок об'єктивного уповільнення темпів експансії в зовнішнє середовище, зниженням ефективності діяльності та системи управління, відголосу процесу глобалізації, тощо. У таких умовах необхідно виділити пріоритети, які можуть забезпечити сталий розвиток банківської сфери та економіки в цілому та сформувати заходи щодо їх досягнення. Такими пріоритетами є формування інституційного середовища для регулювання факторів конкурентної боротьби та уповільнення монополізації банківської сфери.

Список використаних джерел

1. Банківська система України: результати «очищення» та перспективи подальшого розвитку [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://ief.org.ua..

2. Вовчак О.Д. Напрями стабілізації роботи банків в умовах кризових явищ / О.Д. Вовчак, О.М. Крамаренко // Фінансовий простір. – 2014. – №4(16). – С. 27-31

3. Деревська О.Б. Тенденції та перспективи розвитку банківської системи України / О.Б. Деревська // Вісник університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – №6. – С.26-31

УДК 339.732 **Білокриницька М. С.,**
Науковий керівник:
к.е.н., доцент **Галайко Н. Р.**
Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

НЕОБАНКИ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Завдяки можливостям новітніх технологій багато фінансових стартапів вже створили серйозну конкуренцію для банків на ринках роздрібних платежів та кредитування. Банки нового типу, так звані необанки – це повністю онлайн банки, побудовані з чистого аркуша на нових технологічних платформах, на відміну від застарілої інфраструктури традиційних банків.

Насамперед, слід звернути увагу, що термін “необанк” не є єдиним. В силу того, що подібні сервіси тільки починають виникати, їх називають по-різному. Можна зустріти терміни “мобільний банк”, “віртуальний банк”, “інтернет-банк”, “цифровий банк”, “банк-челенджер”.

Історія переходу банківського сервісу у віртуальний простір почалася вже досить давно. Одним з перших необанків можна вважати британський First Direct, який запустив телефонний банкінг в 1989 році. Банк першим застосував концепцію роботи без відділень, цілодобово обслуговуючи клієнтів з допомогою колл-центру. А у 1998 році знову ж таки у Великій Британії з’явився перший інтернет-банк Egg.

Світовий ринок необанків розвивається все швидшими темпами. Тільки за станом на початок 2017 року глобальні звіти налічували понад 70 компаній зі сфери “необанкінгу”, і це лише повністю реалізовані стартапи.

Сьогодні цікавим трендом є створення необанків під якісь конкретні цільові аудиторії: британський Monese – для експатів в Лондоні, датський Ernit і сінгапурський YoloLite – для дітей і їх батьків, британський Loot і гонконгський Neat – для студентів.

У плані комунікацій також тривають інновації: крім звичного спілкування з клієнтською підтримкою через чат у вигляді месенджера або відеозв'язку, додаються чат-боти і інтеграції з програмами штучного інтелекту Siri і Alexa.

Якщо говорити в цілому про ріст використання мобільного банку, то найбільша частка і динаміка припадає на два сегмента: молодь та ринки, що розвиваються. В географічному розподілі першість займає Європа.

Лідерство належить Великобританії: Monese (55 тисяч установок мобільного додатка, 41 мільйон фунтів транзакцій), Tandem (привернули раунд в 22 мільйони фунтів), Monzo (35 тисяч клієнтів в листі очікування), Starling (привернули нові 70 мільйонів доларів інвестицій), Atom (купили дизайн-бюро Grasp і привертають зараз 100 мільйонів фунтів для роботи з іпотекою).

Цікаві рішення в Скандинавії: данські Lunarway і Ernit, шведський Tink (залучив 10 мільйонів доларів, 300 тисяч користувачів, збираються виходити ще в 10 країн Європи), фінський Holvi також збирається виходити на нові ринки. Німецький N26 залучив 40 мільйонів доларів від пулу інвесторів.

У США привертають увагу Varo Money (привернули раунд в 27 мільйонів доларів, активно розвивають PFM-функціональність) і Zero Financial. Цікавий сплеск активності серед необанків в Канаді: Koho з сімома тисячами клієнтів в листі очікування і EQ Bank від альтернативного іпотечного гравця.

Азія представлена дуже слабо: гонконгським Neat, сінгапурським YoloLite, в'єтнамськими Momo і Timo, російськими Точка і Рокетбанк, новим пакистанським стартапом Finja. Найцікавіший ринок зараз – Бразилія, де після успіху Nubank (привернули 52 мільйони доларів після трьох років життя, 1 мільйон жителів подали заявки) з'являються послідовники начебто Neon. [1]

Розвитку необанків у передових країнах сприяють ряд причин: лояльне ставлення державного регулятора, мінімальне оподаткування, доступ до величезної бази інвесторів, величезний ринок персоналу в сфері фінансових технологій, а також, що важливо, – можливість для необанку отримати спеціальну ліцензію і не пропонувати свої послуги на базі класичного банку.

Необанки виділяються на фоні традиційних банків такими властивостями:

- низька вартість структури: немає щомісячних комісій, витрат на вилучення та низьких витрат на перезавантаження;
- великі мережі банкоматів без комісій;
- немає комісійних за овердрафт, тому що продукти перевірки є передплатними дебетовими картками, що повторно завантажуються;
- простий та цікавий мобільний зв'язок, на відміну від банківського обслуговування на телефоні з традиційним банком;
- інтуїтивне бюджетування та інструменти для відстеження грошових коштів, які дозволяють визначити, чи потрібно купувати товар;
- баланси в реальному часі: баланс на вашому смартфоні - це точна сума грошей, яку ви маєте.

Ще однією перевагою необанків перед їх більш традиційними конкурентами став більш низький рівень комісійних, що стягуються з клієнтів. У традиційних банків з цього пункту практично немає місця для маневрів, бо за рахунок цих доходів вони покривають свої операційні витрати. [2]

Незважаючи на те, що український ринок банківських послуг не настільки великий, як ринки європейських країн, в нашій країні вже існує безліч стартапів, серед яких зустрічаються і необанки. Плануючи стартап у сфері необанкінгу в Україні, в першу чергу необхідно подбати про ліцензії.

Однак повноцінний “необанкінг” це далеко не тільки кредитування. Як правило мінімальний пакет послуг подібного стартапу включає поточний клієнтський рахунок і можливість використовувати кошти, розміщені на ньому, для платежів. Тут і полягає перша проблема, оскільки відкриття та ведення поточних рахунків на сьогоднішній день є виключно банківською діяльністю.

Це ж стосується і випуску платіжної картки. Незважаючи на те, що картка може обслуговуватися різними платіжними системами, її емітентом може бути тільки банк, який уклав договір з відповідною платіжною організацією. [3]

На жаль, повноцінно реалізованим стартапом у сфері “необанкінгу” на сьогодні може похвалитися тільки проект Monobank. Monobank хоча і розроблявся як концепція самостійного продукту, у результаті був запущений на базі класичного комерційного банку “Універсал Банк”.

У середині жовтня екс-менеджери націоналізованого ПриватБанку заявили про запуск інноваційного проекту під назвою Monobank. Бета-тестування Monobank тривало трохи більше місяця, за час якого було випущено 15 тис. карт з сукупним відкритим кредитним лімітом у 279,3 млн грн. І 22 листопада 2017 року він був офіційно запущений у промислову експлуатацію.

Monobank дає можливість просто та зручно отримати банківську картку з повним доступом за допомогою мобільного додатку. Головними перевагами Monobank є простота і зручність використання рахунку. Для клієнтів Monobank доступні перекази між картками, оплата різноманітних послуг та сервісів, кредитний ліміт, опція кешбек, послуга розстрочки, а також можливість відкриття депозиту. [4]

Причини успіху необанків в сучасному суспільстві полягають в тому, що подібний сервіс відповідає очікуванням споживачів. Глобалізація світової економіки невпинно зростає, що в свою чергу вимагає спрощення доступу до банківського сервісу з будь-якої точки землі.

Подальший розвиток необанків в Україні пов'язаний або із захопленням постійної частки цільової аудиторії, або ж із швидким нарощенням своєї присутності у банківському бізнесі. Головними завданнями для необанків є збереження високого рівня модульності своїх послуг, здатність задовольнити потреби роздрібних клієнтів за рахунок персоналізованих продуктів, а у перспективі – можливість співпрацювати з корпоративними клієнтами, та пропонувати більш складні продукти з точки зору впровадження на мобільних пристроях, але при цьому більш прибуткових.

Список використаних джерел

1. Традиционные банки против необанков и электронных кошельков / Владислав Солодкий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://vc.ru/21743-traditional-banks-vs-neobanks
2. 5 questions to ask before trying a neobank / Robert Barba [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.bankrate.com/banking/5-questions-to-ask-before-trying-a-neobank/
3. Фінтех та Україна: Банк у кишені [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://evris.law/uk/bank-u-kisheni/
4. Банк у кишені: що таке Monobank / Павло Харламов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://mind.ua/publications/20179026-bank-u-kisheni-shcho-take-monobank

УДК 336.71

Булах І.І.,
викладач вищої категорії,економічне відділення
Відокремлений структурний підрозділ Агротехнічний коледж
Уманського національного університету садівництва

Шиманська О.В.,
викладач вищої категорії, економічне відділення
Відокремлений структурний підрозділ Агротехнічний коледж
Уманського національного університету садівництва

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Банківська система є однією із найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідною умовою розвитку національної економіки. Ключовим завданням банківського сектору є перерозподіл фінансових ресурсів між населенням, суб’єктами господарювання та державою у пріоритетні галузі економіки. Концентруючи основну масу фінансових ресурсів і спрямовуючи кредитні потоки в ефективні галузі економіки, банки відіграють провідну роль у розвитку кожної країни. На банківський сектор в Україні припадає понад 90% усіх фінансових послуг. Проте, світова фінансова криза, несприятливі політичні та військові події, скорочення виробництва, інфляційний тиск на економіку, зниження інвестиційної активності, суттєво послабили банківський сектор та значно

ускладнили його умови функціонування.

Необхідною умовою ефективного функціонування економіки будь-якої країни є ефективний розвиток банківського сектору. Банки є інститутами фінансового ринку, що забезпечують процеси акумуляції і перерозподілу вільних фінансових ресурсів, забезпечуючи рух коштів між усіма економічним суб'єктами та підтримку процесів економічного відтворення.

Банківська система Українипротягомостанніх декількох років знаходиться у стані системної кризи, яка зумовлена сировинною моделлю розвитку національної економіки, постійним дефіцитом довгострокових банківських ресурсів, диспропорціями банківських балансів та неефективними діями монетарного регулятора, що в кінцевому результаті призвело до трикратної девальвації гривні, вразливості банків та їхніх клієнтів до валютних шоків. У звіті «Глобальний індекс конкурентоспроможності 2016-2017» Україна посідає останню позицію серед 138 держав за показником «Надійність банків», 116 місце – за показником «Доступність фінансових послуг» та 112 місце – за показником «Легкість доступу до кредитів» [1].

Програма реформ оздоровлення банківської системи[2],запропонована Національним банком України, призвела до суттєвого зменшення їхньої кількості та до радикальних змін у функціонуванні системних банків.

За результатами звітів Національного банку України станом на 1 січня 2017 року в Україні функціонувало 96 банків. [3].

Перехід Приватбанку у власність держави суттєво змінив структуру банківської системи України і станом на 1 січня 2017 року банки з приватним українським капіталом складали близько 13%, банки іноземних банківських груп – 35%, державні – 51,3% (28,1% на початок 2016 року).

Присутність іноземних банків для України має як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних моментів належать: впровадження передових методів ведення банківської діяльності (система менеджменту іноземних банків, наявність новітніх інформаційних технологій дає можливість покращити ефективність функціонування національної банківської системи в кризових умовах); підвищення якості системи управління банківськими ризиками; зростання обсягу банківських ресурсів і посилення стабільності їхніх

джерел; розширення спектру банківських продуктів, комплексний підхід до обслуговування різних клієнтів; запровадження міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків, що набуває дуже важливого значення в умовах фінансової кризи; підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників [4, с. 624].

До основних негативних наслідків функціонування іноземних банків в Україні можна віднести те, що їхня присутність може послабити позиції ще недостатньо розвиненої банківської системи нашої країни. Вихід із ринку значної кількості банків з українським капіталом призвів до зростання частки банків іноземних банківських груп. Так, станом на кінець 2016 року частка іноземного капіталу в статутному капіталі банківської системи України становила 48,8% проти 32,5% у 2014 році. Доцільно відзначити, що частка іноземного капіталу в статутному капіталі банківської системи України є одним із основних індикаторів економічної безпеки держави. Оптимальне значення цього показника має знаходитися в межах 20-25%. Перевищення порогового значення у 40% вказує на велику ймовірність втрати контролю над банківською системою України з боку держави.

Водночас, виходячи на ринки країн, які розвиваються, іноземні банки не поспішають із впровадженням нових послуг та зниженням процентних ставок за кредитами. Основна мета їхньої діяльності полягає у встановленні контролю за фінансовими потоками та платоспроможністю банківської системи, в яку вони інтегруються [2, с. 260].

Відтак, наявність іноземного капіталу у структурі банківської системи України у найближчій перспективі не призведе до здешевлення кредитних ресурсів для реального сектору економіки та до залучення прямих інвестицій у пріоритетні галузі економіки, а спровокує певні фрагментарні процеси, які заважатимуть подальшому розвитку вітчизняного банківського сектору.

Банківська система України протягом останніх декількох років втратила близько третини строкових депозитів фізичних осіб. Результати соціологічного дослідження показують, що лише 11% опитаних респондентів зберігають більшу частину своїх власних заощаджень у банках, 7% – довіряють банківським установами лише половину своїх коштів, а 49% – лише їхню

незначну частину [9]. Утримання майже третини опитаних респондентів від послуг банківських установ, не дає об'єктивних підстав стверджувати про відновлення довіри населення до банківської системи.

Погіршення окремих показників банківської діяльності призвело до зниження ефективності функціонування банківської системи в цілому. Основними причинами збиткової діяльності банків став відплив залучених коштів, протермінування платежів суб'єктами господарювання, відрахування у страхові резерви тощо.

Банківська система є невід'ємною складовою фінансової системи, а її стабільність та надійність є вирішальною умовою економічної безпеки країни в цілому. Дослідження сучасного стану функціонування банківської системи України показало, що вона протягом останніх років перебуває у стані затяжної кризи, ступінь впливу якої визначається системою факторів, основними серед яких є: військово-політична нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, невисокий рівень капіталізації банків, зниження банківської ліквідності, слабка диференціація банківських послуг, загрозливий вплив тіньової економіки, значна економічна та географічна концентрація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти, суттєві частки проблемних активів на балансі банків, низький рівень ризик менеджменту банків, недосконала система захисту депозитних вкладів тощо.

Список використаних джерел:

1. The Global Competitiveness Report 2016– 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https: // www 3.weforum.org/docs/ GCR2016-017/05Full Report/The Global Competitiveness Repo rt2016-2017_FINAL.pdf

2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс].– Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 року № 391 (у редакції рішення Правління Національного банку України від 16 січня 2017 року № 28). – Режим доступу: http://www.bank. gov.ua/doccatalog/document?id=18563297

3. Корецька Н. І. Процес концентрації ринку банківських послуг України: оцінка та стратегії позиціонування / Н. І. Корецька // Економічний форум. – 2014. – № 1. – С. 196–204.

4. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https:// bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516

УДК 336.76 **Василів Л.Р.,**
Науковий керівник: к.е.н., доцент **Галайко Н.Р.**
Львівський інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Останнє десятиріччя характеризується появою інноваційних продуктів для здійснення платежів, чому певною мірою сприяє науково-технічний прогрес і розвиток фінансового ринку. Значна частина грошового обігу перемістилася у віртуальну площину, що зумовило стрімкий розвиток систем електронних грошей та їхню еволюцію. В Україні вони ще тільки започатковуються, що пояснюється слабким розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій та нормативно- правовою базою. Але у найближчі роки треба очікувати швидкого розвитку на українському ринку електронного бізнесу і нових електронних платіжних систем, які є ще одним видом фінансових сервісів в Інтернеті.

Аналіз наукових публікацій і практичних розробок показує, що дослідженню проблематики електронних грошей свої праці присвятили такі вітчизняні й закордоні учені, як А.Генкін, М.Кінг, М.Савлук, О.Махаєва А.Мороз, М.Сеницщ, В.Кравець, В.Міщенко, В.Крилова, С.Олексюк та інші.

Електронні гроші – це такий вид платіжних засобів, обіг яких відбувається в електронному вигляді та гарантує повну анонімність. Усі платіжні системи засновані на використанні кредитних платіжних карток або ж так званого електронного гаманця. Розвиток систем електронних грошей на сучасному етапі еволюції суспільства характеризується поступовим звуженням сфери використання готівки та паперових платіжних документів, переходом до нових платіжних інструментів і сучасних технологій платежів [1].

Нині в Україні більша частина платежів за допомогою електронних грошей припадає на оплату мобільного зв’язку, Інтернет та інші повсякденні послуги, на яких користувач економить в останню чергу. Електронні гроші займають особливе положення, тому що в зв’язку з дуже низьким рівнем поширення персональних банківських послуг на сучасний момент, електронні гроші є єдиним використовуваним способом безготівкових розрахунків для дуже

великої кількості людей. Однією із найбільших переваг електронних грошей є анонімність використання, порівнянна з наявними засобами, а також дуже просте входження в систему при цьому всі операції відбуваються в режимі он-лайн, і займають дуже мало часу. Час здійснення зовнішніх платежів визначається тільки швидкістю роботи платіжної системи, що в основному і привело до широкого поширення електронних грошей, у тому числі й в Україні [2].

Електронні платіжні системи в Україні проходять бурхливий процес зростання. Їх нині налічується близько десятка, але найактивніші – Web-Money Transfer та Інтернет.Гроші (на технології PayCash). Електронні гроші системи Web-Money Transfer приймають 300 інтернет-магазинів, а розрахунки у системі Інтернет.Гроші виконують понад 90 інтернет-магазинів [2].

Технологія WebMoney Transfer створена для забезпечення користувачів універсальним засобом розрахунків за товари та послуги, які пропонуються в мережі Інтернет. На сьогодні це найбільш розвинена система електронних грошей, за допомогою якої користувачі Інтернет і власники мобільних телефонів можуть здійснювати захищені безвідкличні платежі та перекази в реальному часі в електронних грошах, що номіновані у шести видах валюти, а також золоті.

Кожен, хто реєструється в системі Webmoney, отримує електронний гаманець. Для доступу до нього необхідно встановити програму WM Keeper Classic або ж працювати через веб інтерфейс WM Keeper Light, використовуючи при цьому захищене з’єднання. При здійсненні електронного переказу грошей з користувача стягується комісія в розмірі 0,8%, але не менше одного цента. Комісія знімається з гаманця додатково, а кореспондент (одержувач) отримує зазначену суму повністю [1].

На сьогоднішній день в мережі Internet існує декілька десятків платіжних систем. Серед найбільш популярних систем виділяють: E-Gold, PayPal, PayCash, WebMoney Transfer, CyberPlat, Privat24 та ін. За допомогою Інтернет.Гроші можна здійснювати різні фінансові операції в Україні: оплачувати мобільний зв'язок, робити покупки у вітчизняних інтернет-магазинах, погашати комунальні платежі тощо. Виведення грошей з системи і

поповнення рахунку не є складною задачою – сервісів, що надають подібні послуги, вистачає як в інтернеті, так і оф лайн [1].

Статистику використання електронних платіжних систем в Україні наведено на рис. 1.

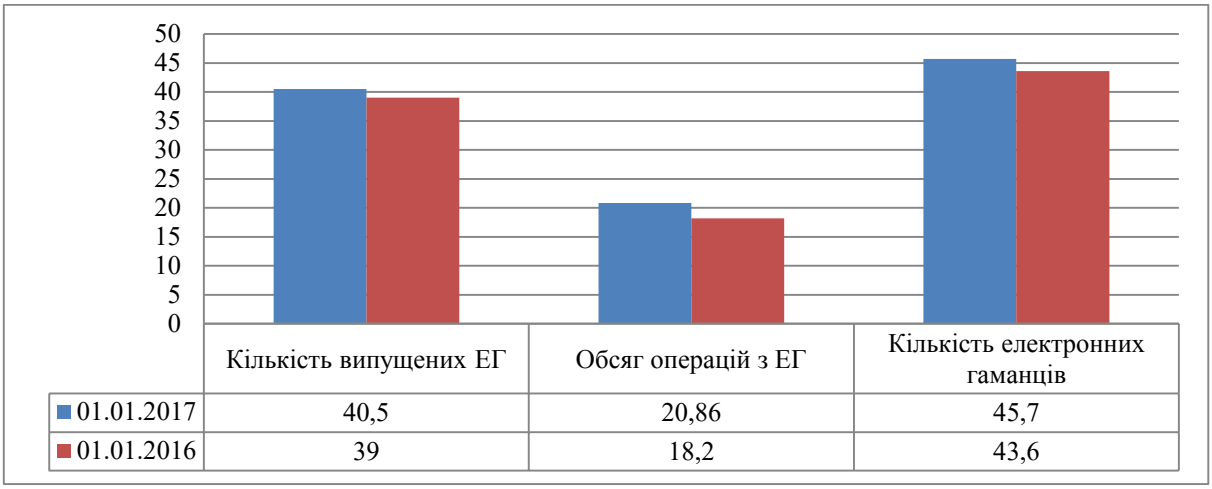

	Кількість випущених ЕГ	Обсяг операцій з ЕГ	Кількість електронних гаманців
01.01.2017	40,5	20,86	45,7
01.01.2016	39	18,2	43,6

Рис.1. Використання електронних систем в Україні, млн..грн. *[Складено самостійно на основі джерела 3]*

Сьогодні електронні гроші є дуже зручним засобом для здійснення миттєвих платежів, у тому числі мікро платежів, які можуть становити лише кілька гривень. Електронні гроші значно полегшують життя, оскільки з їх допомогою можна здійснювати миттєві перекази грошей на будь-який рахунок і легко простежити за своїм фінансовим станом і кількістю заощаджень, які залишилися на рахунку. Отже для нормального та повноцінного функціонування систем електронних платежів в Україні важливим є вдосконалити законодавчу базу щодо регулювання питань захисту інформації в мережі Інтернет, захисту прав користувачів тощо.

Список використаних джерел:

1. Лозовик Д.Б. Перспективи розвитку систем електронних грошей в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1213
2. Кравчук В. Електронні гроші в Україні. Аналітичний звіт / В. Кравчук. – К. : Альфа-ПІК, 2012. – С. 64–70.
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=125412&cat_id=22918283

УДК 339.74 **Гончар Ю., Рясько Р.**
Науковий керівник: **Чернявська Л.В.**,
старший викладач
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

У сучасному світі наявна тенденція до зменшення обсягу готівкового обігу. Головними причинами цього є те, що його регулювання та організація стає складнішою та дорожчою, що призводить до збільшення витрат банків. Такими чином, центральні банки більшості країн світу приділяють значну увагу сучасним підходам для забезпечення розвитку безготівкових методів розрахунків. Ще однією причиною появи електронних грошей поширення науково - технічного прогресу та швидкий розвиток фінансового ринку. Крім того, суспільство завжди прагнуло до спрощення фінансових взаємовідносин і саме електронні гроші задовольнили їх потреби.

Питання використання електронних грошей під час розрахунків між підприємствами та фізичними особами й підприємствами набуває все більшої актуальності. Пояснюється така тенденція розвитком інформаційних технологій, технічним прогресом, більшою обізнаністю суспільства щодо використання сучасних платіжних засобів та загальносвітовою практикою переведення суспільно-економічних відносин у «цифрову» площину.

За визначенням Національного банку України, електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1, с. 31].

Тобто Електронні гроші – це записи на електронному носії, в обмін на які надаються товари і послуги.

В Україні нормативне регулювання обігу електронних грошей здійснено в 2008 р. затвердженням НБУ «Положення про електронні гроші в Україні», нова редакція якого прийнята в 2010 р. Наприкінці 2012 р. вперше врегульовано питання обігу електронних грошей на законодавчому рівні з прийняттям Закону

України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо 226 функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків» [2].

Законодавством встановлено, що електронні гроші:

– випускаються банками або іншими уповноваженими фінустановами;

– є зобов'язаннями емітента (того, хто випустив) обмінювати їх на звичайні гроші - готівку або поповнення рахунку.

– приймаються як засіб оплати не лише емітентом.

Аналізуючи безготівкові розрахунки можна зробити висновок, що за 2015-2017 роки в Україні спостерігається значне збільшення долі безготівкових розрахунків у загальній масі платіжних операцій (рис. 1).

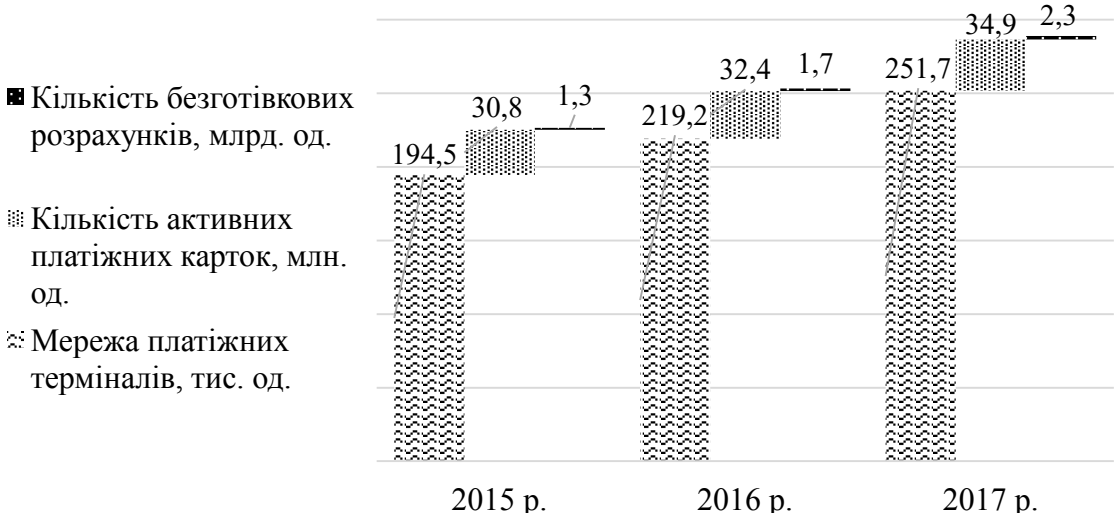

Рис. 1. Аналіз безготівкових розрахунків в України за 2015-2017 рр.

складено автором на основі джерел: [2]

Так, сьогодні Україна витрачає значні кошти платників податків на перевезення, інкасацію, закупівлю паперу, фарби, знищення зношених банкнот тощо.

Перспективою розвитку електронних грошей в Україні є прийняття в січні 2018 року «Концепцію розвитку цифрової економіки». У документі йдеться про амбітні плани покриття до 2020 року понад 70-80% території України широкосмуговим інтернетом, цифровізацію освіти, медицини, транспорту та громадської безпеки. Особливе місце у концепції посідає безготівкова економіка та розвиток саме електронних грошей. Крім того планується, що розвиток цифровізації в Україні призведе до зростання ВВП на 2 % у 2019 р, 3% у 2020 р. та 6% у 2021 році [3].

Налаштовувати безготівкові розрахунки підприємців заохочують і в уряді. Так, Міністерство економічного розвитку і торгівлі розпочало громадське обговорення проекту постанови, що зобов'язує продавців та постачальників послуг надати клієнтам можливість оплатити товар чи послугу безготівково. Проект не вимагає обов'язкового встановлення платіжних терміналів, дозволяючи розрахунки через інтернет-банкінг, онлайн-сервіси, з використанням QR-коду або через переказ із картки на картку. Головне – надавати клієнтам вибір платити готівкою чи без. Якщо проект постанови ухвалять, підприємці матимуть строк до 2020 року, аби запровадити безготівкову оплату. І хоча думки щодо ініціативи в уряді України розділились, більшість підприємців погоджується, що електронні гроші – це вимога часу.

Отже активний розвиток та використання, суб'єктами господарювання, електронних грошей сприятиме подальшій емісії електронних грошей банківськими установами, активному розміщенню та використанню терміналів для проведення платежів електронними грошима, зростанню кількості транзакцій завантаження/вивантаження електронних грошей через термінали з використанням карток, заміщенню готівкових грошей тощо. Крім того продовження політики держави, щодо розповсюдження використання електронних грошей в Україні, за рахунок визначення порядку оподаткування операцій з електронними грошима можливе створення умов для виведення з тіні розрахунків, здійснюваних готівкою, що може створити умови для детінізації ринку на 9-10 млрд. грн.

Список використаних джерел

1. Положення про електронні гроші в Україні [Електронний ресурс] // Постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 р. № 481— Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article ?art_id=123302.

2. Показники банківської системи [Електронний ресурс] // Національний банк України – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р зі змінами та доповненнями. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13.

УДК 336.71

Готра В. В.
професор кафедри економіки підприємства

Кошіль О. І.
студентка економічного факультету
Ужгородський національний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Банківська система будь-якої країни має забезпечувати перерозподіл вільних ресурсів суб'єктів господарювання та загальне зростання грошової маси в обороті. Від стабільного розвитку банківського сектору значною мірою залежить ефективність функціонування національної економіки, можливості підвищення її конкурентоспроможності та інтеграції у світовий економічний простір.

Говорячи про сучасний стан банківської системи України, необхідно відзначити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. Не можна дати однозначної оцінки політиці «оздоровлення» банківської системи, яку проводить її головний регулятор. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів [1].

В останні роки діяльність банківської системи України характеризувалась такими проблемами: - нестабільністю; - зростанням недовіри населення; - негативним впливом політичних процесів; - суперечливістю механізму рефінансування українських банків; - девальвацією національної грошової одиниці; - подорожчанням кредитних ресурсів в Україні; - погіршенням якості кредитного портфеля банків; - низьким рівнем ризик менеджменту банків [1].

Програма реформ оздоровлення банківської системи, запропонована Національним банком України, призвела до суттєвого зменшення їхньої кількості та до радикальних змін у функціонуванні системних банків, що і показав аналіз динаміки зміни кількості банків в Україні (рис. 1). Так, за результатами звітів Національного банку України станом на 1 січня 2018 року в Україні функціонувало 82 банки [2].

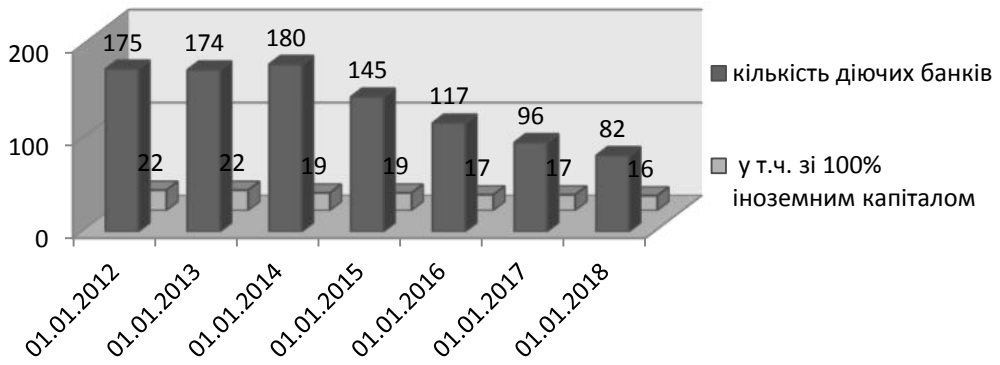

Рис. 1. Динаміка кількості банків на території України

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Присутність іноземних банків для України має як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних моментів належать: впровадження передових методів ведення банківської діяльності; підвищення якості системи управління банківськими ризиками; зростання обсягу банківських ресурсів і посилення стабільності їхніх джерел; запровадження міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків; підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників. До основних негативних наслідків можна віднести те, що їхня присутність може послабити позиції ще недостатньо розвиненої банківської системи нашої країни. Вихід із ринку значної кількості банків з українським капіталом призвів до зростання частки банків іноземних банківських груп. Так, станом на кінець 2016 року частка іноземного капіталу в статутному капіталі банківської системи України становила 48,8% проти 32,5% у 2014 році. Доцільно відзначити, що частка іноземного капіталу в статутному капіталі банківської системи України є одним із основних індикаторів економічної безпеки держави. Оптимальне значення цього показника має знаходитися в межах 20-25%. Перевищення порогового

значення у 40% вказує на велику ймовірність втрати контролю над банківською системою України з боку держави [3].

За 2017 рік чисті активи банків зросли на 6.4% до 1336 млрд грн. Унаслідок докапіталізації держбанків портфель ОВДП по системі збільшився на 107 млрд грн. Водночас обсяги міжбанківських кредитів та коштів у НБУ знизилися на 27 млрд грн.

Чисті кредити, скориговані на резерви, практично не змінилися за фіксованим курсом. Портфель валютних кредитів помітно зменшився внаслідок списань та реструктуризацій, але зростання гривневого кредитування компенсувало це скорочення. Адже суттєво зросло кредитування населення: приріст чистих кредитів у гривні склав 42%. Найвищі темпи були у Приватбанку та приватних банків – понад 60% р/р. [2], що пояснюється значною інфляцією та загальна економічною дестабілізацією.

Таблиця 1

Динаміка доходів та витрат банківської системи України, млн грн.

№	Показники	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	Загальний темп приросту, 2018 до 2014 р., %
I.	ДОХОДИ	168 888	210 201	199 193	190 691	178 235	5,5
1.	процентні доходи	129 932	151 257	135 145	135 807	124 041	-4,5
2.	комісійні доходи	24 974	28 276	28 414	31 362	37 116	48,6
3.	результат від торговельних операцій	3 304	15 511	21 490	8 243	7 331	121,9
4.	інші операційні доходи	5 112	10 093	9 567	9 605	7 329	43,4
5.	інші доходи	2 404	2 165	2 729	3 946	1 348	-43,9
6.	повернення списаних активів	3 162	2 899	1 848	1 728	1 070	-66,2
II.	ВИТРАТИ	167 452	263 167	265 793	350 078	202 595	21,0
1.	процентні витрати	80 881	97 171	96 079	91 638	70 966	-12,3
2.	комісійні витрати	3 975	4 889	5 846	7 182	9 649	142,7
3.	інші операційні витрати	12 319	15 579	12 991	10 920	11 422	-7,3
4.	загальні адміністративні витрати	40 672	44 614	36 742	39 356	44 189	8,6
5.	інші витрати	-	-	-	3 089	14 400	
6.	відрахування в резерви	27 975	103 297	114 541	198 310	48 676	74,0
7.	податок на прибуток	1 630	-2 383	-406	-418	3 293	102,0
	ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	1 436	-52 966	-66 600	-159 388	-24 360	-1696,4

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Загальний обсяг доходів банківської системи України збільшився у досліджуваному періоді на 5,5 %, і склад у 2018 році 178 235 млн грн. Тоді як адміністративні витрати зростали швидше, тож операційний прибуток до формування резервів виріс на 8% до 40.7 млрд грн. Через значні обсяги відрахувань у резерви сектор завершив рік зі збитком 24.4 млрд грн. Його сформували в основному чотири банки, зокрема Приватбанк та два банки з державним російським капіталом. Кількість збиткових фінустанов скоротилася з 33 у 2016 році до 18 торік, а тих, які мають операційний збиток до відрахувань у резерви, – з 23 до 14 [2].

Отже можна запропонувати наступні заходи для покращення стану розвитку банківської системи української економіки:

— підвищення конкурентоспроможності банків із вітчизняним капіталом;

— покращення репутації банків за рахунок, передусім, стабілізації курсу національної валюти, розробки налагодженої системи обов'язкового гарантування вкладів;

— підвищення інвестиційної привабливості банківської системи;

— посилення інноваційного розвитку банківського сектору економіки;

— активізація кредитування банками реального сектору економіки з метою скорочення обсягів проблемної заборгованості;

— удосконалення нормативно-правової бази, що регулює банківську діяльність.

Список використаних джерел

1. Золотарьова О. В., Галаганов В. О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України / О. В. Золотарьова // Проблеми економіки та політичної економії. – 2017. - № 1. – с. 83-98.

2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http:// www.bank.gov.ua

3. Пурій Г. М. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України / Г. М. Пурій // Фінансовий простір. – 2017. - № 3(27). – с. 41-45.

УДК 336.71

Грабар О.М.
Науковий керівник:
к.е.н., доцент **Галайко Н.Р.**
Львівський інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

В сучасних умовах розвитку банківської системи велику роль відіграє конкурентоспроможність банків , яка прямо залежить від впровадження нових банківських продуктів і технологій (процесів).

Одною з причин виникнення інновацій у банківській сфері, до речі, як і в інших галузях економіки, є перспектива отримання прибутку. Разом з тим, банки, відносини яких з клієнтами будуються на принципах партнерства і взаємовигоди, зацікавлені і в примноженні капіталу своїх клієнтів, які сподіваються за рахунок банківських інновацій, при визначеному рівні ризику, отримати більшу матеріальну користь від співробітництва з банком, ніж раніше. Раціональність є реальним двигуном інноваційних процесів, які, у свою чергу, забезпечують неухильний розвиток банківської системи. Для банківського бізнесу повністю справедливими є слова голови компанії General Electric Джеффрі Імельта про те, що «єдиний спосіб отримувати прибуток та єдина причина вкладення коштів у компанії у майбутньому – це їх спроможність впроваджувати нововведення і ефективно диференціювати себе на ринку».

Термін «інновація» походить від латинського слова «innovatio», що означає «відновлення, оновлення, новація». Вперше він з’явився у наукових дослідженнях культурологів у XIX ст. і означав буквально введення деяких елементів однієї культури до іншої, а також копіювання досвіду, традицій. [1]

Банківська інновація має свої особливості. Банківська інновація – це реалізований у формі нового банківського продукту чи операції кінцевий продукт інноваційної діяльності. Таке трактування вузьке і не охоплює напрям

удосконалення технологій. Одного чіткого визначення цього поняття немає, але можна сказати, що впровадження банківських інновацій призводить до якісних змін у банківській сфері та сприяє отриманню банками прибутку.

Ураховуючи той факт, що на ринку представлений широкий спектр банківських послуг та продуктів, більшої уваги потребують саме технології, які використовуються банками для надання послуг. Їх безпечність, надійність, швидкість є запорукою ефективної діяльності банку.

Інновації класифікують за багатьма ознаками, найбільш поширені серед яких є такі: за метою розвитку банку (реактивні та стратегічні), за функціональним значенням (основні та допоміжні), за ступенем новизни (радикальні або базові, комбінаторні, модифікуючи), за ступенем впливу на діяльність банку (точкові та системні), за поширеністю на ринку (лімітовані та не лімітовані), за економічним змістом (технологічні, продуктові). Про загальний рівень інноваційного розвитку України свідчать міжнародні рейтинги, які оцінюють технологічну та інноваційну конкурентоспроможність країн. Так, за рейтингом Європейського інноваційного табло (ЄІТ) Україна посідає 69 позицію і знаходиться в останній за рівнем інноваційності −четвертій − групі «країн, що наздоганяють», а загальний індекс інноваційності (SII) у 2015р склав 0,178, при цьому максимальне значення індексу SII належить Швеції, індекс інноваційності якої склав 0,704. Зазначене свідчить про значне відставання інноваційного розвитку України та безперечно впливає й на інноваційну діяльність банків. [2]

Створити новий ринок, витіснити домінуючу бізнес-модель або технологію здатні тільки радикальні інновації. Початком нового етапу фінансових інновацій можна вважати впровадження банківської карти – значної радикальної інновації, що окреслила формування світового ринку банківського карткового бізнесу, розвиток клієнтоорієнтованої стратегії й поширення інфокомунікаційних технологій у банківській сфері. За останні роки людство почуло про радикальні фінансові інновації банків різних країн

світу, які змінили свій характер і переважно засновані на цифрових комп'ютерних технологіях , а саме:

- "CaixaBank" (Іспанія) - "Virtual Assistant in Foreign Trade WATSON" – ефективний фінансовий термінал з більш швидким доступом до інформації для співробітників і клієнтів – надання спеціалізованих консультацій і рекомендацій;
- "Wells Fargo" (США) - "CEO Mobile® biometrics" – новий стандарт безпеки мобільних банківських послуг для надання швидкого та безпечного доступу до послуг. Функція "Mobile Eyeprint CEO" використовує мобільний пристрій клієнта для створення шаблону сітківки ока, які можуть використовуватися для його ідентифікації під час входу в систему, що економить час і усуває необхідність запам'ятовувати паролі тощо.
- "MizuhoFinancialGroup, Inc." (Японія) - "Pepper" – інноваційне галузеве рішення служби підтримки фізичного каналу ("Digital Omotenashi"), роботи-гуманоїди, які виступають в ролі консьєржа у традиційних японських філіях банку, здатні використовувати свої функції "AI" та "Big Data" для вивчення та аналізу інтересів клієнта, взаємодіючи під час гри чи спілкування з клієнтами.
- "Turk Ekonomi Bankasi" (Туреччина) - "TEB Women Banking" – відкриття окремого відділу з надання послуг жіночого банківського обслуговування для вирішення проблем ведення бізнесу.
- "Alior Bank" (Польща) - "Smart Collect" – інтелектуальний автоматизований процес збирання боргів за сценарним підходом. [3]

Основними напрямами українських банківських інновацій в останні роки стали:

1. Інтернет та мобільний банкінг та значне розширення банківських операцій, які доступні через ці системи.

2. Безкарткові розрахунки через мобільний телефон.

3. Активізація присутності в соціальних мережах.

4. Доступність терміналів самообслуговування.

5. Режим роботи "24/7".

6. Електронна решта (послуга, коли решта в копійках переводиться на рахунок чи поповнює мобільний телефон клієнта).

7. Індивідуалізація потреб клієнтів (застосувується переважно для VIPклієнтів банку). [Наукове видання : «Економічна наука» [4]

Аналіз тенденцій інноваційної діяльності як іноземних, так і українських банків, дозволяє дійти висновку, що впровадження інновацій сприяє підвищенню ефективності банківської діяльності та покращенню конкурентних позицій банківських установ на ринку фінансово- кредитних послуг України.

Інформаційні технології так само, як і глобалізація, посилюють конкуренцію у банківській сфері , адже он-лайнові технології дозволяють клієнтам без особливих зусиль вибирати найбільш вигідні для них пропозиції послуг, що скорочує для банків можливості маневрування цінами. Під впливом конкуренції банки постійно працюють над скороченням витрат задля підтримання конкурентних цін на послуги, впроваджуючи схеми контролю затрат та аналізу їх ефективності. Разом з тим, необхідність відповідати вимогам часу змушує їх збільшувати фінансування впровадження нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, розвиток електронних каналів продажу. Протиріччя між прагненням до економії та необхідністю значних капіталовкладень – це виклик часу, на який банки повинні постійно знаходити відповідь.

Список використаних джерел:

1. Банківські інновації - Навчальний посібник (Єгоричева С. Б.) Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uchebnik-online.net/book/774-bankivski-innovaciyi-navchalnij-posibnik-yegoricheva-s-b.html

2. Електронний науково-практичний журнал : « Інфраструктура ринку» Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://market-infr.od.ua/journals/2016/2_2016_ukr/61.pdf

3. Приазовський економічний вісник. Випуск 3. 2017. Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/3_03_uk/17.pdf

4. Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/3.pdf

УДК 336.71

Гриневич Л. О.,
студентка групи ФБ-15-2,
Університет державної
фіскальної служби України

Науковий керівник:
Данькевич А. П.,
доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної
фіскальної служби України

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У будь-якій державі банківська система відіграє ключову роль як єдина система, що здатна забезпечувати ефективний обіг фінансових ресурсів у державі. Від того, наскільки раціонально організована діяльність банків, наскільки вона відповідає економічній політиці держави, етапу розвитку економіки, залежить ефективність руху фінансових ресурсів іпекономічне зростання в країні. Саме банки відіграють основну роль в утворенні оптимального середовища для мобілізації й вільного “переливання” капіталів, нагромадженні коштів для структурної перебудови економіки, приватизації й розвитку підприємництва [1, с. 138].

Дослідженню різних аспектів функціонування банківської системи України присвячено праці багатьох вчених та практиків, зокрема А. Вожжова, А. Данькевич [2], О. Дзюблюка, О. Другова, А. Єпіфанова, С. Козьменка, В. Міщенка, О. Прийми, М. Савлука, О. Сугоняко, Н. Швець та інших.

Однак, оцінка сучасного стану банківського сектору, виявлення його сильних та слабких сторін та визначення найважливіших перспектив розвитку мають значний теоретичний та практичний інтерес.

Згідно Закону «Про банки і банківську діяльність» банківська система України – це складова кредитної системи держави, що включає в себе НБУ,

інші банки, а також філії іноземних банків, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України [3].

Банківська система України протягом останніх декількох років знаходиться у стані системної кризи, яка зумовлена сировинною моделлю розвитку національної економіки, постійним дефіцитом довгострокових банківських ресурсів, диспропорціями банківських балансів та неефективними діями монетарного регулятора, що в кінцевому результаті призвело до трикратної девальвації гривні, вразливості банків та їхніх клієнтів до валютних шоків. У звіті «Глобальний індекс конкурентоспроможності 2016-2017» Україна посідає останню позицію серед 138 держав за показником «Надійність банків», 116 місце – за показником «Доступність фінансових послуг» та 112 місце – за показником «Легкість доступу до кредитів» [4].

Кількість установ, що мають банківську ліцензію (рис. 1), на протязі 2014р. – 01.02.2018 р. скорочувалася, із 180 установ стало 82, тобто у 2,2 рази їх стало меньше. Те саме стосується банків з іноземним капіталом, які були скорочені на 11 установ, а це свідчить про сильну залежність нашої банківської та фінансової системи від зовнішніх джерел фінансових ресурсів.

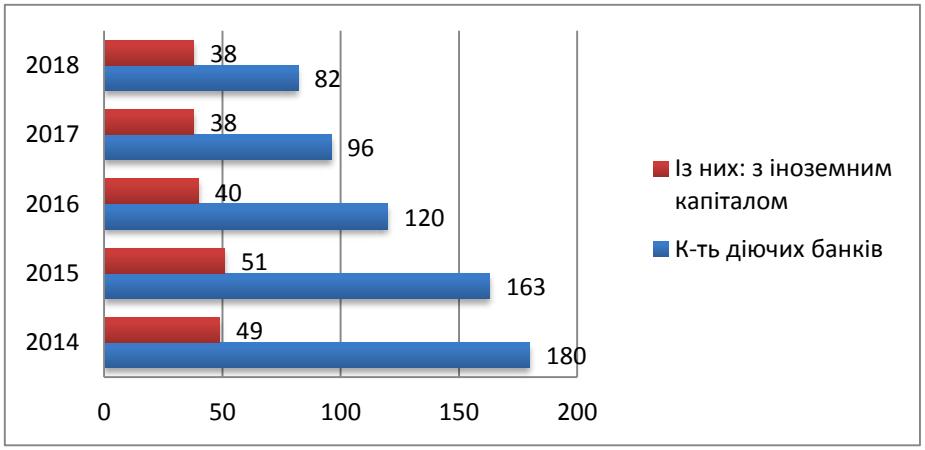

Рис. 1. Кількість діючих банків за 2014-2018 рр., од.

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Значення показників рентабельності активів і рентабельності капіталу у 2009–2011, 2014–2016 роках були від'ємними, що свідчить відповідно про неефективне розміщення банками залучених ресурсів і використання власного капіталу.

На нашу думку, найбільш гострими проблемами сучасної банківської системи є такі:

— зростання недовіри до банків;

— негативний вплив політичних процесів;

— суперечливість механізму рефінансування українських банків;

— девальвація національної грошової одиниці;

— подорожчання кредитних ресурсів в Україні;

— погіршення якості кредитного портфеля банків;

— низький рівень ризик менеджменту банків.

Таким чином, основні заходи [6], які доцільно застосувати для стабілізації банківської системи України, ілюструє рис. 2.

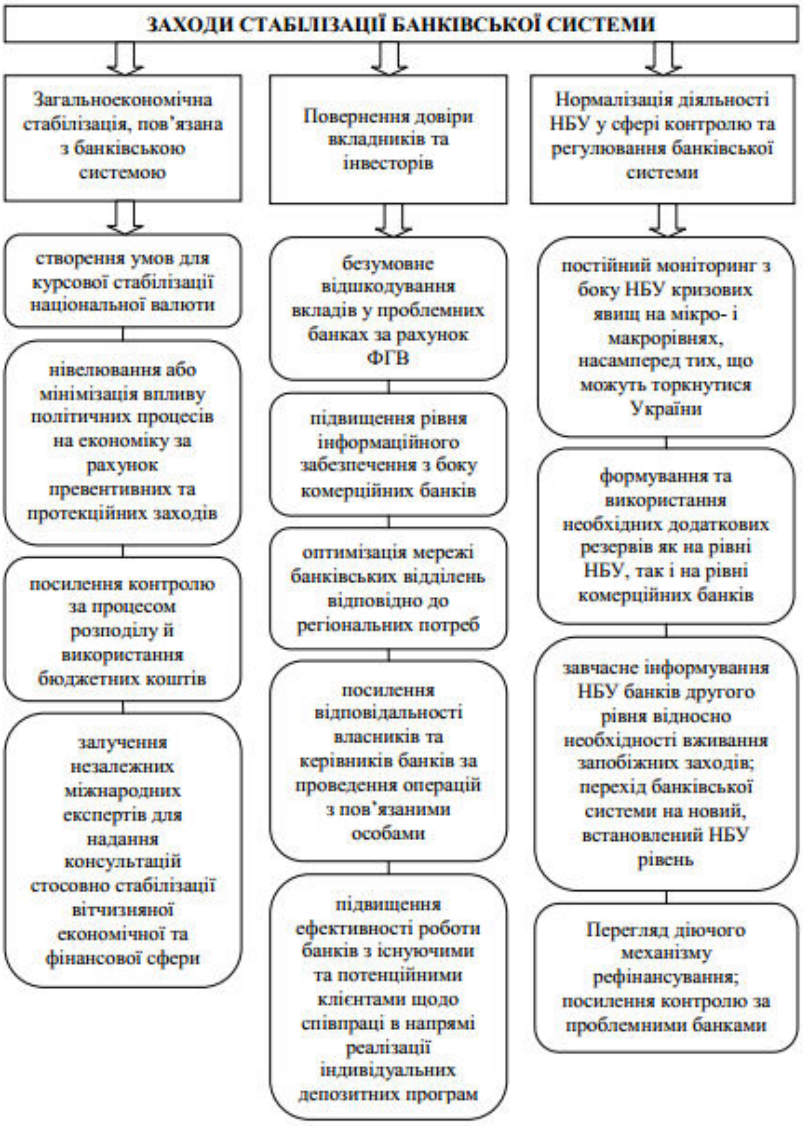

Рис. 2. Заходи щодо стабілізації банківської системи України

Отже, дослідження сучасного стану функціонування банківської системи України показало, що вона протягом останніх років перебуває у стані затяжної кризи, ступінь впливу якої визначається системою факторів. Вище сказане дозволяє зробити висновки: 1) банківський сектор здійснює комплексний вплив на функціонування фінансової сфери шляхом нормалізації механізму розподілу фінансових ресурсів, забезпечення обігу грошової маси та економічної стабілізації; 2) для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загальноекономічну стабілізацію, повернення довіри до банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи. Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Вовчак О. Банківська діяльність в Україні: сучасний стан та вектори розвитку / О. Вовчак, Т. Андрейків // Фінансово-економічний розвиток україни в умовах трансформаційних перетворень: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. 6-7 квітн. 2017 р. (ЛТЕУ, м. Львів). Тернопіль : Крок, 2017. – С. 138-141. – 277с.
2. Данькевич А. Аналіз боргової безпеки в Україні протягом 2011-2016 років / А. Данькевич // Трансформація фінансових ринків в умовах глобальної нестабільності: реалії сьогодення та погляд у майбутнє: матеріали між нар. наук.-практ. конф. 30.10.2017р.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року N 2121–III із змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://consultant.parus.ua/?doc=
4. The Global Competitiveness Report 2016– 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www3.weforum.org/docs/GCR2016-017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessRepo rt2016-2017_FINAL.pdf
5. Основні показники діяльності банків України / Матеріали офіційного сайту Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua /control /uk/ publish /article?art_id=36807&cat_id=36798.
6. Золотарьова О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України / О. В. Золотарьова, В. О. Галаганов // Проблеми економіки та політичної економії. - 2017. - № 1. - С. 83-98. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2017_1_5.

УДК 336.711

Даркевич А. І.
студент факультету економіки та управління
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

Борисюк О. В.
к. е. н., доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день банківська система є одним із найважливіших елементів ринкової економіки. Сучасний стан банківської системи України відіграє важливу роль в економічних процесах держави та є індикатором стану всієї економіки країни. Тому покращення та стабілізація діяльності банківської системи є важливим поштовхом до поліпшення економічної ситуації у країні.

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» банківська система в Україні є дворівневою. На верхньому рівні знаходиться Національний банк України. Він є банком банків, монопольно здійснює емісію національної валюти України гривні та обслуговує лише банківські заклади і урядові структури. Нижній рівень включає систему комерційних банків [4].

Станом на 01 вересня 2017 року в Україні зареєстровано 88 банківських установ. На початку 2017 року в Україні діяло 93 банки, тобто за 9 місяців цього року 5 банків припинило свою діяльність. В останні роки існує тенденція скорочення кількості банківських установ в Україні. Для прикладу у 2015 році було зареєстровано 163 банки, у 2016 р. – 117. Тобто за цих 3 роки кількість банків скоротилася майже вдвічі [1].

Також потрібно звернути увагу на те, що станом на 01.09.2017 року із 88 зареєстрованих банків діє 38 банків з іноземним капіталом, в тому числі із 100% іноземним капіталом – 17 банків. Варто відмітити також і те, що станом

на 01.09.2017 р. спостерігається скорочення кількості іноземних банків в Україні. Проте дане скорочення пов'язане й зі зменшенням кількості самих банків (з 163 у 2015 р. до 88 у 2017 р.).

Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків у 01.01.2016 році становилаа 43,3%, а станом на 01.01.2017 – 55,5%. Отже, спостерігається збільшення кількості банків з іноземним капіталом, разом з тим частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків перевищила рівень у 50% [1].

Тобто на даний момент спостерігається притік іноземного капіталу в економіку України. Приплив іноземного капіталу має позитивний вплив на розвиток національної економіки, проте в даному випадку необхідний належний контроль з боку НБУ.

Варто зауважити, що зростання частки іноземного банківського капіталу сприяє залученню іноземних інвестицій в економіку нашої держави, зменшенню корупції, сприяє росту рівня рентабельності банків, збільшенню обсягів кредитування населення тощо. Також залучення іноземного капіталу може принести в країну сучасні банківські технології. Це сприятиме підвищенню рівня конкуренції на ринку банківських послуг [3].

Однак, присутність значної частки іноземного капіталу має і негативні сторони, основними з яких є: відтік капіталів за кордон, що негативно впливає для платіжного балансу країни; посилюється іноземний контроль над банківською системою і економікою держави загалом; кредитуються переважно підприємства з високими прибутками і низькими ризиками, в той час як брак кредитних ресурсів відчувають стратегічні для нашої економіки підприємства; іноземні банки перехоплюють вигідні види діяльності і менш ризиковану клієнтуру, це загрожує банкрутством місцевим банкам; відбувається наростання розриву між розвитком фінансового та реального секторів економіки [2].

Таким чином, стабілізація банківської системи України та підвищення ефективності її функціонування на сучасному етапі повинна здійснюватися за наступними напрямами:

- вдосконалення законодавчої бази щодо регулювання банківських операцій;
- підвищення якості вітчизняних банківських послуг;
- нагляд за банками, що перебувають на межі банкрутства, та розробка санаційних заходів;
- впровадження ефективних заходів для підтримки ліквідності банків на належному рівні;
- створення системи страхування ризиків для підвищення рівня управління активами і пасивами банків;
- здійснення контролю за часткою іноземного капіталу в банківській системі України;
- забезпечення захисту прав вкладників та кредиторів;
- підтримка та розвиток програм інноваційної діяльності банківських установ.

Список використаних джерел

1. Довідник діючих банківських установ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/bankdict/banks.

2. Кальченко О. М. Сучасний стан банківської системи України: проблеми та шляхи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle.

3. Ксьондз С. М. Сучасний стан банківської системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/128.pdf.

4. Лойко В. В. Банківська система України: стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4447.

УДК 336.76

Дорофєєва Х.М.,
к.е.н, старший викладач кафедри
міжнародної економіки та туризму
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Демиденко Н.Ю.,
здобувач вищої освіти,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

СУЧАСНИЙ СТАН ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Неефективність сучасної світової валютно-фінансової системи призводить до непередбачуваних змін в її елементах. Валютний ринок, як один з головних елементів системи, в останній час характеризується посиленням процесів трансформації та глобалізації.

Валютний ринок – це сектор грошового ринку, на якому гроші однієї країни використовують для купівлі валюти іншої країни.

Основними об'єктами валютного ринку є світові гроші - високоліквідні валютні цінності, які використовують в зовнішньоекономічній діяльності. Цінні папери в іноземній валюті, валюти розвинених країн світу (долар США, євро, фунт стерлінгів, єна, швейцарський франк та ін.) є основними валютними цінностями. Адже, саме у доларах утримують свої резерви центральні банки більшості країн світу.

Актуальність полягає у розробці системної моделі, яка б сприяла ефективній віддачі залучених коштів від моменту визначення та вибору пріоритетних напрямів вкладання капіталу до механізму забезпечення їх ефективності.

Негативний вплив на стан валютного ринку становить рівень тінізації економіки, він знижує ефективність монетарних й валютних регулятивних заходів, що застосовуються Нацбанком. Рівень тінізації становить приблизно 50%[1]. Для її подолання потрібно вдосконалити монетарні заходи, розробити

та впровадити програму довгострокового фінансового кредитування, підвищити прогнозованість валютного курсу гривні, забезпечити прозорість державних закупівель центральними органами і органами місцевої влади, реформувати податкову систему та розробити і впровадити антикорупційні програми.

Також однією із проблем є падіння обсягів торгівлі в кризовий період. 2016-2018 були роками нестабільності та дисбалансів. На цю ситуацію на валютному ринку України вплинула не тільки світова фінансова криза. Основна причина цього стала внутрішня криза (економічна, політична та соціальна). Для подолання наслідків цієї кризи завданням НБУ є урівноваження попиту та пропозиції на іноземну валюту. За даними НБУ, в пік розгортання кризи попит на валюту різко підвищився і становив 5,2 млн. дол. [2].

Наступною важливою проблемою валютного ринку України виступає доларизація економіки. Її неможливо подолати остаточно, тому що вона тісно пов'язана із процесами інтернаціоналізації виробництва та об'єднанням національних грошових систем. В Україні процвітає неофіційна доларизація. Національна грошова одиниця – гривня частково витісняється із внутрішнього ринку, її починає заміняти іноземна валюта – долар. Тому, боротьба з доларизацією, стає важливим напрямом політики НБУ як необхідна умова збереження монетарної сфери. Доларизація негативно впливає на стан валютного ринку та на економіку країни в цілому. До головних наслідків доларизації економіки можна віднести: збільшення державного боргу, загроза стабільності українських банків, неспроможність НБУ втримати курс гривні та проблеми з реструктуризацією зовнішніх позик компаніями-боржниками.

Обсяг операцій з безготівковою іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України (купівля та продаж у доларовому еквіваленті) станом на 2017 рік склав 40 716.0 млн. доларів США (з урахуванням операцій Державної казначейської служби України) [3].

Обсяг операцій з готівковою іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України (купівля та продаж іноземних валют за гривні в доларовому еквіваленті) становив 2 448.6 млн. доларів США, у тому числі:

обсяг валюти, купленої банками в населення, – 1 113.5 млн. доларів США; обсяг валюти, проданої населенню, – 1 335,1 млн. дол.

Через доларизацію гривня втрачає функцію засобу нагромадження. Рівень доларизації економіки України в 2017 році зріс з 22,8% до 30,6%. Про це з посиланням на дані Національного банку України (НБУ). За даними НБУ, у 2018 році попит на готівкову інвалюту перевищив її пропозицію на 4,1 млрд. дол. у порівнянні з 2,3 млрд. дол. в 2017 році. Чисте негативне сальдо валютних інтервенцій НБУ у 2018 році склало лише 3,9 млрд. дол. [2].

Доларизація приводить українську економіку в тінь. Валюта, що раніше перебувала у межах банківської системи, частково перейшла в систему готівкових розрахунків. Виходячи з цього, можна зроби висновок, що населення єдиний інструмент заощадження, а малий і середній бізнес все активніше використовують долари як платіжний засіб. Тобто населення більше довіряє американському долару, ніж гривні.

Отже, основними завданнями Національного банку є вирішення певних проблем валютного ринку України як:

- вдосконалити розробку нових методів банківського і валютного регулювання, що впливатиме оптимізацію валютної діяльності. Це сприятиме:

  а) зменшенню обсягів відпливу капіталу з-за кордон;

  б) детінізації неофіційного сектора економіки;

  в) вирішенню проблем доларизації економіки та мінімізації її рівня;
- реформування банківської системи;
- вдосконалення валютного законодавства.

Список використаних джерел:

1. ЗУ «Про державний бюджет України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172137.html

2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bank.gov.ua/control/uk/index

3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua

УДК 330.322

Дорофєєва Х.М.
к.е.н, старший викладач кафедри
міжнародної економіки та туризму
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, Україна

Кіяшко А.О.,
здобувач вищої освіти
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Під час стрімкої глобалізації в міжнародній економіці Україна намагається залучати та збільшувати обсяги інвестиційних процесів в державі. Останніми роками економіка країни значно погіршилась в порівнянні з розвиненими державами світу у всіх сферах виробництв та рівні добробуту населення. Прагнення досягнути макроекономічної стабільності в країні неможливе без залучення інвестиційних ресурсів. Загалом під інвестиціями потрібно розуміти довгострокове вкладення коштів у будь-яку галузь прибутку, тобто будь-яку поточну діяльність, яка збільшує здатність економіки виробляти товари і надавати послуги в майбутньому [1].

На сучасному етапі розвитку економіки України потреба в залученні іноземних інвестицій обумовлена багатьма причинами: по-перше вони мають поповнити обмежені внутрішні заощадження, по-друге забезпечувати фінансування як окремих підприємств, так і галузей національного виробництва, а також модернізацій і реструктуризації економіки, що сприятимуть майбутньому економічному зростанню та розвитку.

Для створення привабливого інвестиційного клімату в країні є всі засади для їх здійснення, а саме: добре географічне положення для співпраці з країнами Європейського Союзу, Середнього Сходу; великий природно-ресурсний потенціал країни; достатній рівень розвитку промислового

виробництва; досвідчені фахівці та конкурентоспроможні робітники; мало організований ринок товарів; невдоволеність попитом населення. Всі спрямовані дії стосовно залучень іноземних інвестицій в економіку держави слугуватимуть економічному її піднесенню. Величина іноземних інвестицій є доказом підтвердження рівня інтеграції держави у світове господарство.

Таблиця 1

Прямі інвестиції з країн ЄС в економіку України [2]

Країни	Обсяг прямих інвестицій (млн. дол. США) на			
	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.16 р.	01.01.17 р.
Всього з країн ЄС	41032,8	31046,9	26405,6	27387,3
Кіпр	17725,6	12769,4	10239,5	9925,4
Нідерланди	9007,5	6986,7	6184,7	6326,1
Велика Британія	2768,2	2153,4	1790,3	2155,8
Німеччина	2908,4	2105,2	1598,2	1741,0
Франція	1520,5	1394,6	1305,4	1334,1
Австрія	2314,0	1648,7	1559,8	1307,3
Люксембург	555,5	398,8	363,9	988,2
Угорщина	685,9	593,2	614,9	791,6
Польща	819,8	808,6	758,3	800,4
Інші країни ЄС	2283,8	1828,1	1661,7	2017,4
Всього в Україні	53704,0	40725,4	36154,5	38981,5

В таблиці 1. дані свідчать про те, що в 2014 році було інвестовано в країну 53704,0 млн.дол.США, в 2015 році відбулося зменшення інвестицій на 12978,6 млн.дол.США, в 2016 році сталося зменшень інвестицій на 4570,9млн.дол.США, тоді як на початок 2017 інвестиції почали збільшуватися на 2827 млн.дол.США.

Головними інвесторами в 2017 році є Кіпр – 9925,4; Нідерланди – 6326,1; Велика Британія – 2155,8; Німеччина – 1741,0; Франція – 1334,1; Астралія – 1307,3; Люксембург – 988,2; Польща – 800,4; Угорщина –791,6; Інші країни ЄС – 2017,4 (млн. дол. США).

Можна зробити висновок про те, що спостерігалась динаміка до зниження обсягів інвестицій в Україну з 2014 по 2016 роки, це може бути пов’язано з воєнними діями на Сході країни, нестабільною політикою держави, недовірою інвесторів до банків. Щодо інвестицій з України до країн ЄС, то у цей період динаміка теж є негативною (табл. 2).

Таблиця 2

Прямі інвестиції з України до країн ЄС [2]

Країни	Обсяг прямих інвестицій (млн. дол. США) на			
	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.16 р.	01.01.17 р.
Всього у країни ЄС	6192,3	6138,8	6111,0	6128,0
Кіпр	5925,1	5926,1	5923,7	5931,7
Латвія	98,6	85,0	69,8	73,2
Польща	56,4	53,4	50,2	51,1
Інші країни ЄС	112,2	74,3	67,3	72,0
Всього з України	6702,9	6456,2	6315,2	6373,9

Така структуризація інвестицій з України пояснюється тим, що на Кіпрі зосереджені активи багатьох українських компаній де ставки оподаткування в декілька раз менше, ніж в Україні. Для покращення привабливості інвестиційного клімату країни, прямі інвестиції повинні надходити не тільки в Україну, але й навпаки. Існує низка причин низької інвестиційної привабливості в Україні:

- не дієвий інвестиційний клімат в зв'язку з недосконалим законодавством; - відчутний великий податковий тиск на капітал підприємств; - в страхуванні іноземних інвесторів відсутня продуктивна система;
- брак новітніх інформаційних систем зв'язку з майбутніми інвесторами;
- підвищений рівень інфляції та монополізація ринків;
- присутність проблем у корпоративному секторі;
- малорозвиненість в банківській системі, дефіцит належної інфраструктури;
- малий рівень конкурентоспроможності виробництв, низька ліквідність підприємств;
- недостатність гарантій в забезпеченні прав власності іноземних інвесторів.

Отже, інвестиції є ефективною силою піднесення економіки. На даному етапі розвитку економіка держави потребує в залученні іноземного капіталу. Проте, щоб залучити іноземного інвестора потрібно зобов'язати формувати сприятливий інвестиційний клімат. Політика країни має бути цілеспрямована

на встановлення придатних умов, проведення господарської та фінансової діяльності як для внутрішніх суб'єктів так і для закордонних інвесторів. Сьогодні вона може бути ефективною реорганізувавши всю систему. Потрібно формувати та розробляти власні економічні забезпечення стабільності нормативно-правової бази, створювати достатню законодавчу базу в податковому, земельному, корпоративному, митному законодавстві, що зможуть урегульовувати та підвищувати організаційні стосунки в утворенні інвестиційного клімату згідно до європейських стандартів. Складати стабільну довгострокову політику у сфері іноземного інвестування, надавати урядові гарантії страхування ризиків економічних механізмів іноземного інвестування інвесторам фіксуючи їх на законодавчому рівні.

Список використаних джерел:

1.Вовчак О.Д. Інвестування: навч. посіб. / О. Д. Вовчак. – Львів: Новий Світ. –2000, 2007 – 544 с.

2. Офіційний сайт статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

УДК 323.326

Дрюк А.В.
студент
Київський національний
торговельно-економічний університет

Аванесова І.А.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри банківської справи
Київський національний
торговельно-економічний університет

УБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ СУБ`ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ S.W.I.F.T.

Відомо, що основним засобом здійснення платежів і передачі супровідної бізнес-інформації, є система Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications, скорочено і надалі: S.W.I.F.T, в перекладі українською мовою - Співтовариство всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій. S.W.I.F.T - це міжнародна міжбанківська система передачі інформації та здійснення платежів., яка використовує S.W.I.F.T-BIC (Bank Identifier Codes), BIC code, SWIFT ID, SWIFT code. S.W.I.F.T засновано в 1973 р. 239 банками з 15 країн на основі бельгійського законодавства. В даний час до складу засновників співтовариства входить більше 9 000 банків з 209 країн. Головний офіс S.W.I.F.T розташований в Брюсселі. На зараз користувачами S.W.I.F.T є понад 10 000 організацій, в тому числі близько 1 000 фінансових корпорацій [1].

S.W.I.F.T застосовує багаторівневу систему захисту інформації з використанням криптографічних методів, що убезпечує зберігання і конфіденційність переданих даних. [2]

В силу специфічних вимог, які висуваються до конфіденційності переданої фінансової інформації, S.W.I.F.T забезпечує високий рівень захисту повідомлень, використовуючи широкий діапазон профілактичних наглядових

заходів для забезпечення цілісності і конфіденційності її мережного трафіку, безперебійного забезпечення доступу до її послуг користувачам.

Убезпеченню користування S.W.I.F.T сприяє системний підхід, у рамках якого для забезпечення інтегральної безпеки системи приділяється увага всім компонентам: програмному забезпеченню, терміналам, технічній інфраструктурі, персоналу, приміщенням. При цьому враховується повний спектр ризиків від захисту від шахрайства до мінімізації вразливості фізичних ресурсів від наслідків неавторизованого доступу, від природних і техногенних катастроф.

S.W.I.F.T має санкційні програми: чотири основні та значну кількість внутрішньодержавних, локальних, галузевих та індивідуальних для фінансових інститутів і т.д. санкційних програм. Чотири основні санкційні програми: OFAC (Office of Foreign Assets Control); European Union Sanction List; HM Treasury Sanction List; United Nations Security Council (UNSC) Sanctions.

Прикладом санкційної програми є санкції відносно Автономної республіки Крим. 19 грудня 2014 року президент США Барак Обама підписав виконавчий ордер (Указ) № 13685. Цей документ забороняє будь-яку фінансову активність через Автономну республіку Крим, включаючи: прямі або непрямі інвестиції, оплату будь-яких товарів, послуг або технологій з Автономної республіки Крим безпосередньо або опосередковано для фізичних та юридичних осіб. Через цей факт будь-який платіж, який буде відправлено в Автономну республіку Крим, або компанію, яка раніше була зареєстрована на території Автономної республіки Крим, може потрапити під міжнародні санкції. Тобто кошти можуть бути арештовані, заблоковані або банк-кореспондент просто відмовить у виконанні грошового переказу через S.W.I.F.T.[3]

Внаслідок економічних санкцій проти діяльності Російської Федерації, з січня 2017? року передбачається повне відключення Росії від S.W.I.F.T. Російські експерти вважають, що ця ситуація стане крахом для всього фінансового ринку світу, адже більшість держав, в тому числі і Європейської

Спільноти ведуть з Росією партнерські відносини.[5] Однак, українські економісти вважають, що якщо це і станеться, то для України не буде катастрофічних збитків, адже інвестиційну діяльність це ніяк не торкнеться.

Вважаємо, якщо будь-яка країна за будь-яких обставин буде відключена від S.W.I.F.T, це спричинить для її економіки наступні важки наслідки.

По перше, це повна ізоляція країни від зовнішньоекономічних зв'язків. Тобто унеможливення здійснення бізнесом ніяких міжнародних платежів. Це рівносильно торговому ембарго. Тобто країна не продає, не купує, немає ні руху товарів, ні послуг, жодних розрахунків, не літають авіалінії, тому що неможливо оплатити. Для населення це може загрожувати зростанням чорного ринку, він стане дорогим і криміналізується. Наприклад, У 2012 р в рамках санкцій ЄС банки Ірану були позбавлені можливості користуватися S.W.I.F.T. Іран зіткнувся з великими проблемами. Ефективність даного кроку перевершила навіть наслідки від санкцій, так як близько 90% прибутку Ірану від продажу нафти потрапляло в країну через S.W.I.F.T.[5]

По друге, пошук країною нових альтернативних систем переказу. А це і дуже тривало, і дуже дорого, адже створити таку систему, яка хоча б на половину здійснювала ті функцію, що здійснює S.W.I.F.T, та була визнана на світовому ринку, складно.

По третє, якщо країну відключають від електронної системи платежів, то ці платежі повинні йти у звичайному режимі: поштовому, телефонному. Тобто в абсолютно несучасний спосіб, це повертає на десятиліття назад. Це різко здорожує сам процес руху фінансів. І втрати дуже великі - це можуть бути десятки мільярдів операцій в день. Все зможе функціонувати, але все загальмується. Швидкість відіграє важливу роль у прибутковості. А тут витрати стануть дорожчими, а прибуток меншим. [6]

Отже, відключення від S.W.I.F.T призведе до того, що будь-які розрахунки займатимуть значно більше часу. Це також ускладнить роботу з цінними паперами, де розрахунки повинні виконуватися в реальному часі. Крім того, будь-які платежі, що надходитимуть, будуть проходити прискіпливу

перевірку. Це, звичайно, ускладнить систему і призведе до втрати часу, а в сучасному світі час переказу коштів, час зарахування коштів – це дійсно вагомий економічний фактор.

Список використаних джерел

1. Аранчій В.І., Некрасенко Л.А., Зоря О.П., Макаренко Ю.П., Аранчій Д.С. Інформаційні системи і технології у фінансах Навч. посібник.[Аранчій В.І., Некрасенко Л.А., Зоря О.П. та ін]- Полтава.: РВВ ПДАА, 2009.-400 с. 3.Зацеркляний М. М., Мельников О.Ф. Інформаційні системи і технології у фінансово-кредитних установах. Навчальний посібник.- К.: професіонал, 2006.-432с.
2. .Інформаційні системи і технології в обліку: Навч посібник/ Шквір В.Д., Завгородній А.Г., Височан О.С. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2003.- 268с.
3. Правила заполнения SWIFT переводов. Международные санкции [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://samosoverhenstvovanie.ru/pravila-zapolneniya-swift-perevodov/.
4. Swift-угрозы и альтернативные платежные системы для БРИКС [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://politobzor.net
5. Россия и мир: 2014. Экономика и внешняя политика. Ежегодный прогноз. Рук. проекта А.А. Дынкин, В.Г. Барановский. М.: ИМЭМО РАН, 2013.
6. Економісти розповіли, що станеться з Росією після відключення від SWIFT. [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://tsn.ua/groshi/ekonomisti-rozpovili-scho-stanetsya-z-rosiyeyu-pislya-vidklyuchennya-vid-swift-405555.html.

УДК 336.71:519.866

Задорожна А. В.,
к.ф.-м-н., доцент,
доцент кафедри економічної кібернетики,

Ткачук К. С., *магістр*
Львівський національний
університет ім. Івана Франка

ПРО СУТЬ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Станом на сьогодні кредитні операції є основою доходів вітчизняних банків. І, як наслідок, їх висока дохідність супроводжується високим рівнем ризикованості для банківських установ. Для запобігання ризику кожен банк вживає відповідних заходів, які становлять зміст ризикової політики, що здійснюється, по-перше, для запобігання ризику; по-друге, для пом'якшення неминучого ризику. Вивчення теоретичних аспектів кредитного ризику є досить важливим і для комерційних банків, адже дозволяє забезпечити своєчасне реагування та уникнення негативних наслідків для банківських установ і в результаті обрати правильну стратегію розвитку процесу кредитування та банку в цілому.[1]

Метою ефективного управління кредитним ризиком є максимізація отримуваного банком прибутку з одночасною мінімізацією ризику, пов'язаного з погашенням та наданням банківських позик. Однією з основних причин наявності проблемних заборгованостей в портфелі банківських установ є недосконале здійснення ідентифікації, оцінки та контролю кредитного ризику. Звідси актуальним залишається питання визначення кредитного ризику, його видів та факторів впливу на нього.

Ведення банком кредитної діяльності є одним із основних критерій, які відокремлюють його від інших небанківських установ. Оскільки, діяльність банку спрямована на отримання максимального прибутку, важливо приділяти достатньо уваги мінімізації ризиків при здійсненні операцій. Для уникнення ризику банкротства, досягнення і довгострокового забезпечення стабільного

положення на ринку банківських послуг, банкам необхідно знаходити і активно використовувати методи та інструменти управління найбільш критичними для них ризиками. Отже, управління кредитними ризиками є необхідною умовою стратегії виживання і розвитку для будь-якого комерційного банку.

Як правило під кредитним ризиком розуміють ймовірність невиконання зобов'язань погашення основного боргу та відсотків, які виникають в результаті порушення цілісності руху вартості позики, що обумовлена впливом різних факторів, які утворюють ризики. При цьому середовищем виникнення кредитного ризику є процес руху суми позики, а причиною виникнення – виявлені фактори формування ризиків.

В залежності від характеру впливу факторів, які призводять до порушення кредитного процесу, кредитні ризики можна класифікувати за різними критеріями. Сьогодні, у зв'язку з наповненістю ринку банківськими товарами та послугами, не можна однозначно виділити класифікацію кредитного ризику. Найчастіше кредитний ризик класифікують за такими критеріями: спосіб впливу на ризик, термін дії кредитної угоди, рівень та види ризику.

Для більш широкого розуміння сутності поняття кредитний ризик видається доцільним проаналізувати фактори, які визначають його. Очевидно, що кредитний ризик обумовлений факторами, які лежать, з одного боку від клієнта, а з іншого – від банку.

На схемі (Рис. 1) видно, що фактори кредитного ризикустосовно банку, носять як зовнішній, так і внутрішній характер. Якщо ми розглянемо фактори, що носять внутрішній характер, то вони не залежать від роботи персоналу кредитного підрозділу банку, тому, що, не зважаючи на добре виконану роботу працівників, клієнт може не повернути наданої йому банком позики. Щодо факторів, що носять зовнішній характер, навпаки, напряму пов'язані з помилками, які допустив персонал банківську в оформленні документів для надання позики, порушеними посадовими інструкціями і помилками, які

закладені в правилах банку щодо надання позики, невідповідній оцінці можливості клієнта погасити позику.

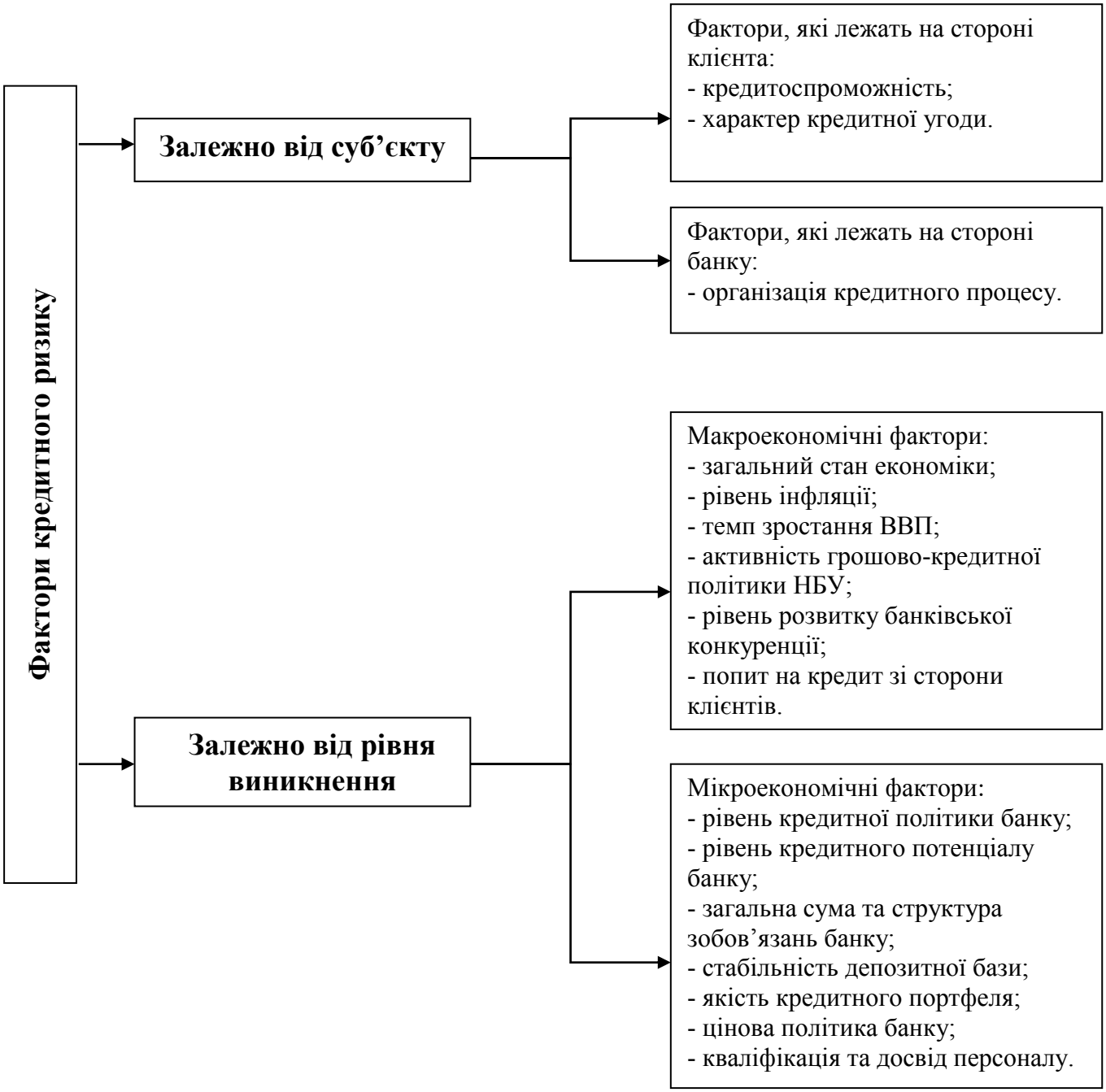

Рис. 1. Фактори, які впливають на кредитний ризик [2,3]

Отже, кредитний ризик – це ймовірність неповернення клієнтом основної частини боргу та відсотків по ньому, який залежить від багатьох факторів зі сторони клієнта та банку. Оперуючи терміном кредитного ризику, розрізняють поняття «портфельний кредитний ризик» та «індивідуальний кредитний ризик». Індивідуальний кредитний ризик - ймовірність того, що позичальник не

зможе повернути борг згідно з умовами договору і при цьому банкові не вдасться своєчасно і в повному обсязі скористатися забезпеченням кредиту для покриття можливих втрат. Отже, він пов'язаний з конкретним контрагентом банку. Це може бути позичальник або емітент цінних паперів. У свою чергу, портфельний кредитний ризик – це сума всіх ризиків за конкретними угодами. При управлінні та оцінці кредитного ризику на нього впливають певні фактори, які можна об'єднати у чотири групи: фактори, які лежать на стороні банку, фактори які лежать на стороні клієнта, мікроекономічні та макроекономічні фактори.

Список літератури

1. Методичні вказівки з інспектування банків "Система оцінки ризиків" [Електронний ресурс] : вказівки, затверджені Правлінням НБУ від 15.03.2004 № 104. – Режим доступу http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04.
2. Верхуша Н. П. Сутність кредитного ризику банку та його фактори [Електронний ресурс] / Н. П. Верхуша. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://masters.donntu.org/2013/iem/voloxina/library/31_03_04.pdf.
3. Вітлінський В.В. Кредитний ризик комерційного банку: навч.посіб. / В.В. Вітлінський, О.В. Пернарівський, Я.С. Наконечний, Г.І. Великоіваненко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 251 с.

УДК 336.71

Запорожець С. В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів
та банківської справи
Черкаський інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ОПТИМІЗАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

Ліквідність банку є досить важливою системною характеристикою, котра свідчить про фінансову стабільність, спроможність банку розширювати обсяги активних операцій та протистояти негативним наслідкам кризових ситуацій. Ліквідність банку потребує взаємоузгодженості між трьома формуючими складовими елементами – власним капіталом банку, залученими і розміщеними ним коштами. Управління ліквідністю банку є одним із ключових питань і досить важливим. Ліквідність розглядають як багаторівневу систему категорій, яка об’єднує поняття: ліквідність банку, ліквідність балансу банку, ліквідність активів, ліквідність пасивів тощо.

Прийнято виділяти внутрішні та зовнішні (загальносистемні) чинники, що впливають на потребу в ліквідних коштах і призводять до зростання ризику ліквідності [1]. Основним способом вимірювання ризику ліквідності банку є визначення ступеня ліквідності різних видів активів банку та обчислення процентної частки активів з високою ліквідністю до загальних активів банку та до активів з низькою ліквідністю. Ризик ліквідності поділяється на ризик ринкової ліквідності та ризик неплатоспроможності. Перший ризик пов'язаний зі збитками, на які наражається банк через неспроможність залучити кошти на ринку. Другий ризик полягає у тому, що банк не може виконати свої зобов’язання перед контрагентами через нестачу високоліквідних активів.

Рівень толерантності банку до ризику ліквідності визначається системою нормативів Національного банку України, а також внутрішніми обмеженнями, що накладаються банком на структуру активів і пасивів. Внутрішні вимоги до управління ліквідністю повинні відповідати вимогам Національного банку

України. Проте, вимоги Національного банку України до звітності щодо рівня ліквідності у нормативно-правовій базі в Україні чітко не визначено. Перелік звітів стосовно ліквідності банків обмежується звітністю про нормативи ліквідності. Внутрішні звіти банків жодним чином не регламентовані регулятором, а лише згадуються в Методичних рекомендаціях щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [2].

З метою забезпечення всебічного підходу до вимірювання рівня ризику ліквідності банку доцільно використовувати перелік індикаторів, що розраховуються як у абсолютній величині, так і у відносній (табл. 1).

Таблиця 1

Індикатори оцінки рівня ліквідності банку

Група індикаторів	Найменування індикатора оцінки рівня ліквідності банку
Нормативні	Норматив миттєвої ліквідності
	Норматив поточної ліквідності
	Норматив короткострокової ліквідності
	Розмір регулятивного капіталу банку
	Розмір резервного фонду банку
	Дотримання нормативних вимог до формування резервів за залученими коштами банку
	Дотримання нормативних вимог до формування резервів за кредитними операціями банку
Внутрішньобанківські	Частка високоліквідних активів в структурі портфеля активів банку
	Співвідношення заборгованості за кредитними вимогами банку до розміру депозитного портфеля банку
	Співвідношення високоліквідних активів до розміру депозитного портфеля банку
	Рівень якості кредитного портфеля
	Розмір щоденної потреби банку у високоліквідних активах

В банку має бути впроваджена така модель управління ризиком ліквідності, яка дозволяє здійснювати постійний контроль за рівнем ризику ліквідності, керувати потоками активів та пасивів для запобігання зростання ризику ліквідності, а також розроблений план заходів щодо підтримання достатнього рівня ліквідності на випадок передкризових та кризових ситуацій у банківському секторі України.

Найбільш складним завданням управління ліквідністю банку є підтримка оптимального співвідношення між ліквідністю та прибутковістю, що потребує підтримки оптимальної структури балансу банку.

Банкам доцільно застосовувати основні підходи для підтримки оптимального рівня ліквідності, зорієнтовані як на короткострокову, так і на довгострокову перспективу (табл. 2).

Таблиця 2

Заходи банку, спрямовані на забезпечення оптимального рівня ліквідності

В короткостроковій перспективі	В довгостроковій перспективі
– залучення поточних депозитних ресурсів	– залучення середньострокових депозитних ресурсів
– залучення короткострокових депозитних ресурсів	– залучення довгострокових депозитних ресурсів
– формування портфеля високоліквідних та ліквідних активів	– формування диверсифікованого за рівнем ліквідності портфеля активів
– купівля-продаж держаних цінних паперів	– купівля-продаж цінних паперів

Отже, ефективне управління ліквідністю банку сприяє забезпеченню дотримання постійного достатнього рівня ліквідності для погашення своїх зобов'язань в належні терміни, як в звичайних умовах, так і в умовах кризи, не зазнавши при цьому невиправданих збитків та без ризику для репутації банку. Налагоджена система управління ліквідністю банку є передумовою ефективного управління незапланованими відтоками коштів, змінами джерел фінансування та здатності виконувати позабалансові зобов'язання.

Список використаних джерел

1. Запорожець С. В. Сучасні підходи до управління ризиком ліквідності банків / Карчева Г. Т., Запорожець С. В., Чібісова В. Ю.// Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. - № 7. - Режим доступу: http://global-national.in.ua/issue-7-2015

2. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: Постанова Правління НБУ від 02.08.2004 р. № 361 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04

УДК 336.7

Іванова С.М.
викладач
ВП НУБіП України
«Ірпінський економічний коледж»

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

В останні роки, в умовах політико-економічної нестабільності в нашій країні, наголошена потреба в перебудові вітчизняного банківського сектора, яка супроводжується значними змінами процесів надання банківських послуг: підвищенням рівня розвитку технології; загостренням конкуренції між комерційними банками; ринкові аспекти розвитку послуг; диверсифікацією послуг як наслідок конкурентної боротьби; консолідацією і концентрацією банківських капіталів банківської системи України; зміною клієнтського середовища ринку банківських послуг.

У той же час аналіз виявляє значні суперечності в діяльності банківських установ. Останнім часом вони стикаються з проблемою зменшення витрат, в тому числі і за готівковим обігом. І напевно, ця тенденція буде наростати при обраному євроінтеграційному курсі України. Основною причиною цього в умовах ускладненої конкуренції є законне бажання банків отримати великі обсяги прибутку.

Внаслідок недостатності розвитку української платіжної системи все ще значна частка розрахунків відноситься на готівкові платежі, хоча в країнах Європи подібна ситуація давно подолана. Поки що, політика вітчизняних банків характеризується недостатнім різноманіттям продуктів, недостатньою готовністю до інновацій, проблематика регіонального технологічного переходу мереж банків на нові технології [1].

Одним із способів зменшення витрат є повний перехід на безготівкові розрахунки, оскільки як відомо, що близько 20% вартості готівки йде на їх оновлення. У свою чергу зростання безготівкових розрахунків дозволяють скорочувати ці витрати. Однак, організація роботи банків з готівкою є

витратною та проблематичною. Банківська практика підтверджує, що більшість фінансових труднощів - це не тільки результат ризиків зовнішнього середовища, а й існування головного, на наш погляд, фактора: низької якості банківського менеджменту. В тому числі, в сфері розрахунково-касового обслуговування. Існуюча конкуренція між комерційними банками привела до необхідності серйозної реорганізації бізнес-процесів і більш чіткого позиціонування на ринку банківських послуг, а також заходів, спрямованих на раціональне і ефективне використання капіталу, вироблення механізму раціонального управління рухом фінансових ресурсів, обробки платіжних документів і т. д.

Знецінення кредитів та їх проблемність на сучасному етапі функціонування банківської системи, активізували роботу банків розрахунково-касового обслуговування, як основне джерело доходів. Практичні дані свідчать, що багато кредитних установ в 2016 році взагалі не підвищували вартість розрахунково-касового обслуговування. Тому, на наш погляд, дуже важливо проводити моніторинг ринку конкурентоспроможного середовища, вивчити потреби клієнтів і запропонувати те, що їм дійсно потрібно. Тобто вийти на лояльні тарифи. Наприклад, чимало банків активно використовували нульову ціну для «входження» нових клієнтів при відкритті рахунків. Таким чином, ціновий фактор, як форма залучення нових клієнтів залишається важливим - перш за все для громадян країни та суб’єктів малого бізнесу [2, с. 51].

Істотну роль, на наш погляд, має відіграти розширення «пакетного обслуговування». Так «стандартний набір» операцій банків з готівкою зазвичай включає відкриття розрахункового рахунку, його щомісячне обслуговування, здійснення платежів за дорученнями клієнта, зарахування коштів на рахунок, прийом і видачу готівкових коштів, формування та обслуговування карткового рахунку в системі «клієнт-банк» і т.д.

Відмітимо, що тарифна політика банків в частині розрахунково-касового обслуговування юридичних осіб, індивідуальних підприємців та фізичних осіб може значно відрізнятись залежно від рівня банку. Однак, на наш погляд,

можна виявити загальну тенденцію - необхідність переходу дедалі більшої кількості банків на гнучкі тарифні плани. Головна вигода для клієнта від «пакетів» в можливості отримати широкий набір послуг за нижчою ціною. Як правило, чим активніше клієнт, тим привабливіший повинен бути для нього «пакет послуг».

Можливі пакети таких послуг:

- пакет «РКО + кредит». Для клієнтів при отриманні певного кредитного продукту за яким пропонується можливість знизити витрати на відкриття розрахункового рахунку. Кредит може бути розроблено спеціально для фізичних осіб чи клієнтів малого бізнесу. Він пропонується індивідуальним підприємцям і малим підприємствам (наприклад для юридичної особи, річна виручка якого до 60 млн. грн., без застави і комісій за кредитом, не потрібно підтвердження мети кредитування; сума кредитування від 80 тис. до 2 млн. грн з поручительством одного власника бізнесу; термін кредитування до 2 років і крім пільгової ціни за відкриття рахунку в ПАТ «Ощадбанк», при цьому можуть встановлюватись нижчі тарифи при видачі готівкових грошових коштів з рахунку клієнта, наданих у вигляді кредиту по даному продукту).

- пакет «РКО + інкасація». Наприклад, клієнтам відділень ПАТ «Ощадбанк» пропонується скористатися унікальною послугою - «автоматичний сейф», що дозволяє юридичним особам і приватним підприємцям інкасувати грошові кошти в бажаний час без участі персоналу банку. Сейфи розміщені в офісі (будівлі банку). Всім клієнтам, які користуються автоматичним сейфом, встановлюються пільгові умови щодо відкриття, обслуговування розрахункового рахунку і прийому готівки.

Таким чином, навіть ці приклади можуть бути яскравою демонстрацією нової закономірності: банківська сфера повинна прагнути до необхідності конкурувати в нецінових показниках. Тому всім банкам варто рішуче взятися за технологічне вдосконалення своїх розрахунково-касових систем з метою – завойовування клієнтів і на основі Інтернет-технологій.

Слід також наголосити на необхідності більш швидкого переходу до

безпаперового обігу. Справа в тому, що на ринку готівкового обігу з'являються все більше пропозицій, орієнтованих на швидкість, якість і зручність обслуговування: бронювання рахунку, SMS-повідомлення про надходження коштів на рахунок, проведення платежів та надання фінансової інформації по телефону і т.д. Застосування подібних продуктів вигідно банкам: витрати на дистанційне обслуговування істотно нижче, ніж на організацію сервісу в стінах офісу. Природно, воно вигідно і клієнтам: сучасні технології гарантують швидке проходження розрахункових операцій.

В Україні тенденції розвитку готівково-грошового обігу орієнтовані на концентрацію готівково-грошового обороту на базі співпраці кредитних організацій при здійсненні операцій з готівкою і цінностями, що підкріплено лібералізацією вимог НБУ щодо цієї співпраці.

Реалізація принципів централізації обробки готівки вимагає використання такої бізнес-моделі організації роботи як аутсорсинг, широко поширений в країнах з розвиненою економікою.

Таким чином, перед банками України постає питання про організацію центрів обробки готівки для потреб декількох КБ. Такий центр може організовуватися «з нуля» або для цієї мети можуть бути використані можливості великого банку. Подальший розвиток співробітництва банків в області здійснення операцій з готівкою дозволить: підвищити рівень сервісу для клієнтів; забезпечити економію коштів за рахунок виключення дублювання операцій в банках; поліпшити координацію функцій операційних підрозділів, пов'язаних з рухом, обробкою і зберіганням готівки; оптимізувати готівково-грошові потоки.

Список використаних джерел

1. Сорокіна А.О. Організація послуг банку з касового обслуговування / А.О. Сорокіна, В.І. Успаленко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2011. – № 1. – С. 50–56.

2. Шубіна С.В. Теоретичні підходи до обліку касових операцій банку / С.В. Шубіна, Ю. С. Калініченко // Вісник Університету банківської справи. - 2015. - № 2. - С. 132–136.

УДК 336

Коблик І.І.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки та підприємництва
Львівської філії ПВНЗ «Європейський університет»

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІСНЕННЯ МІСЦЕВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Пріоритетними напрямками діяльності місцевих органів влади кожної територіальної громади є відповідне забезпечення фінансовими ресурсами соціально-економічного розвитку регіону. Основою фінансування місцевих громад є власні податкові та неподаткові надходження, субвенції з державного бюджету та місцеві запозичення. В Україні ринок місцевих запозичень є слаборозвинутий та потребує негайної активізації, адже становлення ринку місцевих запозичень сприяє створенню та модернізації міської інфраструктури, розширює інвестиційні можливості місцевих органів.

Згідно з Бюджетним кодексом України місцеві запозичення розглядаються, як операції з отримання до бюджету Автономної Республіки Крим чи міського бюджету кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування бюджету Автономної Республіки Крим чи міського бюджету [1].

Місцеві запозичення можуть здійснюватися в облігаційній та безоблігаційній формі, кожна з яких мають свою мету, переваги та недоліки залучення позикового фінансування.

У світовій практиці облігаційна форма місцевих позик представлена різноманітним спектром боргових інструментів: генеральні облігації під загальне забезпечення; двоствольні облігації; дохідні облігації на фінансування проектів; гарантовані або застраховані облігації; нульові облігації; облігації рефінансування; облігації промислового розвитку; муніципальні облігації суспільного житлового будівництва; облігації участі у кредиті; єврооблігації. Згідно чинного українського законодавства не передбачається такого великого переліку муніципальних боргових облігаційних інструментів, існують такі види облігацій: відсоткові, дисконтні, звичайні (незабезпечені) та забезпечені

облігації. Облігації місцевих позик випускаються на пред'явника виключно в бездокументарній формі, а покупцями можуть бути як юридичні так і фізичні особи. На зовнішньому ринку місцеві органи влади змушені використовувати опосередковані схеми випуску облігацій зовнішньої місцевої позики, зокрема через застосування фідуціарних позик, суть яких полягає у використанні посередника – іноземного банку, що випускає та розміщує так звані сертифікати участі у кредиті, а емітент одержує позику від розміщення таких цінних паперів. Дана схема призводить до підвищення вартості випуску облігацій зовнішніх місцевих позик та появи додаткових складнощів виходу місцевих органів влади на світовий фінансовий ринок [2; с. 26]. Застосування фідуціарних позик при розміщенні облігацій на зовнішніх ринках викликане низьким кредитним рейтингом муніципалітетів, недовірою інвесторів до фінансової спроможності місцевих органів влади.

Основним напрямом облігаційної форми муніципальних запозичень є залучення фінансових ресурсів для фінансування довгострокових капіталовкладень або так званих цілей розвитку. Облігаційна форма муніципальних запозичень характеризується більш дешевим та довгостроковим способом залучення коштів.

Безоблігаційна форма місцевих запозичень передбачає залучення фінансових ресурсів шляхом отримання банківських кредитів, вексельних позик, взаємних позик органів самоврядування та отримання кредитів від міжнародних фінансових організацій.

Банківські кредити є дорогими в обслуговуванні і використовуються невеликими містами терміном до трьох місяців для покриття тимчасових касових розривів. Вексельні позики застосовуються для фінансування дефіциту місцевого бюджету. Основними зовнішніми кредиторами місцевих органів влади є Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), та Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО). Фінансові ресурси, отримані від МБРР та ЄБРР, переважно спрямовуються на розвиток міської інфраструктури, тоді як кредити, отримані від НЕФКО, – на фінансування екологічних проектів (зокрема, через програми «Чисте виробництво» – кредитування здійснюється в євро; та

«Енергозбереження» – кредитування здійснюється у гривні). Перевагою здійснення запозичень від міжнародних фінансових організацій (МФО) є довгостроковий характер фінансування (від 4 до 17 років) та низька вартість кредитування (від 3 до 6%) [3].

Як одна з складових фондового ринку, ринок місцевих запозичень перебуває на початковому етапі розвитку. Основними причинами, які негативно впливають на його функціонування є: недосконалість фінансового ринку та його низька стресостійкість до світових фінансових криз; недосконале законодавче забезпечення процесу місцевих запозичень; недовіра потенційних інвесторів до органів влади, які здійснюють запозичення, в тому числі і місцевих органів влади; недостатня інформаційна база для кредиторів, щодо фінансової проможності муніципалітетів.

Активізації місцевих запозичень на фондовому ринку України повинні сприяти вирішення таких пріоритетних напрямів: підвищення рівня фінансової самостійності за рахунок збільшення власних надходжень, що дозволить збільшити кредитоспроможність місцевих громад; формування та доступність інформації про кредитну історію муніципалітетів; гарантування захисту прав кредиторів.

Розвиток ринку місцевих запозичень, як одного з методів акумуляції додаткових фінансових ресурсів до місцевого бюджету є важливим завданням для центральних державних органів влади так і для місцевих, оскільки він надасть можливість залучати додаткові фінансові ресурси для фінансування соціальних та інвестиційних потреб місцевих громад.

Список використаних джерел

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17?nreg=2456-17&find=1&text=%EC%B3%F1%F6%E5%E2%B3+%E7%E0%EF%EE%E7%E8%F7%E5%ED%ED%FF&x=8&y=3#w21

2. Дяченко С.А. Розширення фінансової автономії органів місце- вого самоврядування шляхом розвитку ринку муніципальних запозичень / С.А. Дяченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 19. – 110–114.

3. . Реєстр місцевих запозичень та місцевих гарантій / Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/archive/main?cat_id= 68447.

УДК 339.138

Костогриз В.Г.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Черкаського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ЦИФРОВИЙ МАРКЕТИНГ ЯК КОМУНІКАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Сучасні тенденції розвитку банківської діяльності, підвищення рівня конкуренції, розвиток технологій та їх впровадження в розвиток бізнесу змушує українські банки шукати нові механізми підвищення якості банківських послуг, використання інноваційних технологій обслуговування клієнтів з метою збереження та розширення існуючих та потенційних клієнтських сегментів. Саме тому питання пов’язанні з впровадженням цифрового маркетингу (digital marketing) як важливого інноваційного комунікаційного інструменту банківського обслуговування набувають особливої актуальності та потребують постійних досліджень в сучасних умовах.

Одне з найбільш ємних визначень digital-маркетингу сформовано британським Інститутом прямого і цифрового маркетингу (Institute of Directand Digital Marketing - IDM), згідно якого цифровий маркетинг - це «інтегроване використання інформаційних каналів у віртуальному просторі для підтримки маркетингової діяльності компанії, спрямованої на отримання прибутку і утримання клієнтів за допомогою визнання стратегічного значення цифрових технологій і розробки комплексного підходу до покращення надання онлайн-послуг з метою найкращого задоволення потреб клієнтів і підвищення їх обізнаності про компанії, бренд, товари і послуги». [1]

Основні переваги digital marketing: інтерактивність – активне залучення споживача у взаємодію з брендом; відсутність територіальних обмежень при реалізації маркетингових ідей; легка доступність до ресурсу (web-і wap-ресурси); глибоке проникнення Інтернету і мобільного зв'язку забезпечує

активне залучення цільової аудиторії; можливість оперативної оцінки заходів кампанії та управління подіями в режимі реального часу. [2]

Основні канали цифрового маркетингу в сучасних умовах – це мережа Інтернет і пристрої, що надають доступ до неї (комп'ютери, планшети, смартфони); локальні мережі (Екстранет, Інтранет); мобільні пристрої; цифрове телебачення; інтерактивні екрани, POS-термінали.

Основними методами цифрового маркетингу є: контекстна реклама Google Adwords, Yandex Direct; технологія Big Data — масиви даних великих обсягів; ретаргетінг (англ. retargeting) — перенацілювання; мобільний маркетинг; електронна пошта; вірусний маркетинг; RTB (англ. real time bidding) — торги в реальному часі; SMM (англ. social media marketing) — соціальний медіа маркетинг; SMO (англ. social media optimization) — оптимізація для соціальних мереж; SEO (англ. search engines optimization) — оптимізація сайту у пошукових системах; SEM (англ. search engine marketing) — пошуковий маркетинг. Рейтинг частоти використання методів цифрового маркетингу виглядає наступним чином: перше місце – оптимізація сайту у пошукових системах – цей метод застосовують 90% фірм; друге місце – соціальний медіа маркетинг і оптимізація для соціальних мереж – 65% фірм; третє місце – контекстна реклама – 60% фірм; четверте місце – пошуковий маркетинг – 33% фірм. [3]

В умовах необхідності комунікаційного просування банківських продуктів та бренду банку найбільшою популярністю користуються такі методи: просування в блогах і соціальних мережах, створення спеціальних Інтернет сайтів банків, вірусна реклама, контекстна реклама, QR-коди, соціальний маркетинг, таргетинг, лідогенерація та інші форми, які поєднують інструменти рекламування із цифровим дослідженням цільової аудиторії.

Трендом 2017 року маркетологи називають збільшення у витратах на маркетинг частки витрат банків на просування в Інтернеті і соціальних мережах, що дозволяє залучати клієнтів на сайт банку, збирати інформацію про контакти клієнтів, оформляти продукти онлайн. Як правило, вибір каналу

просування банку залежить не від його вартості, а від особливостей цільової аудиторії. Основною перевагою цифрових Інтернет-каналів, на відміну від інших рекламних каналів, є можливість в режимі онлайн відстежувати ефективність кампанії та змінювати її параметри. Наприклад, витрати на рекламу в Інтернеті Ощадбанку із завантаження мобільного додатка «Ощад24/7» в 2017 році були знижені протягом кварталу на 30% за рахунок технічних налаштувань в Google Analytics.

Загалом, за підрахунками FinClub лідерами витрат на маркетинг і рекламу в 2017 році були Альфа-Банк (95,4 млн. грн.), Укрсоцбанк (11,4 млн.грн.), ПУМБ (66,85 млн.грн.) і Ощадбанк (61,6 млн.грн.). Сумарно перша десятка банків витратила 430,5 млн.грн. на своє просування – 73,2% від суми рекламних витрат усіх банків (587,8 млн.грн.). Така велика концентрація ринку викликана тим, що 36 банків витратили менше 1 млн.грн. кожен на рекламу, а ще шість банків поставили прочерки в цій графі у фінансовій звітності. [4]

Сучасні проблеми, що стримують розвиток цифрового маркетингу як важливого комунікаційного інструменту банківського обслуговування:

- недостатнє законодавче забезпечення щодо нових електронних засобів ведення банківського бізнесу, основних напрямків захисту електронної інформації;
- недостатній рівень проникнення інформаційних технологій в регіони України;
- дефіцит фахівців маркетологів-аналітиків та ІТ-технологій для опрацювання великих обсягів маркетингової інформації;
- відсутність чітких механізмів та методик оцінки ефективності діяльності в соціальних мережах, чатах, блогах;
- небажання банків інвестувати в розробку і впровадження інноваційних технологій, що супроводжується високою витратністю та ризиковістю.

Отже, використання цифрового маркетингу в діяльності банків, за умови усунення стримуючих факторів, дає змогу забезпечити та реалізувати ефективну комунікаційну політику банку. Нові цифрові методи просування, обробки та використання інформації стають основними джерелами підвищення результативності маркетингової діяльності та ефективності ведення сучасного банківського бізнесу.

Список використаних джерел

1. Капустина Л.М. Комплекс «4Р» и модель «6I» Интернет-маркетинга / Л.М. Капустина, И.Д. Мосунов // Известия УрГЭУ - 2014. - №6(56) - [Електронний ресурс] - Режим доступу: file:///C:/Users/Vova/Downloads/kompleks-4p-i-model-6i-internet-marketinga.pdf
2. Рубан В.В. Цифровий маркетинг: роль та особливості використання / В.В.Рубан //Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - Випуск 2-2(08) - 2017. – С. 20-25. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: file:///C:/Users/Vova/Downloads/kompleks-4p-i-model-6i-internet-marketinga.pdfhttp://e-visnyk.zdia.zp.ua/journals/2-08-2017_2/5.pdf
3. Окландер М.А. Специфічні відмінності цифрового маркетингу від Інтернет-маркетингу / М.А. Окландер, О.О. Романенко // Економічний вісник НТУУ «КПІ» [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://ela.kpi.ua/jspui/bitstream/123456789/14093/1/54.pdf
4. Банки не шкодують грошей на рекламу [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://finclub.net/ua/analytics/banki-ne-shkoduyut-groshej-na-samoreklamu.html

УДК 336.71 **Кравчук В. І.**
Науковий керівник: доцент кафедри
банківської справи, к. е. н. **Галайко Н. Р.**
Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В СУЧАСНІЙ БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Сучасна економіка вдосконалюються і прогресує в контексті розвитку глобалізації та поширення інформаційних технологій. Відповідно, з'явився аналог традиційних валют – криптовалюта. На сьогодні актуальною проблемою є аналіз розвитку українського ринку електронних грошей, оскільки це дозволить з'ясувати певні особливості сучасного фінансового сектору та пов'язані з ним інші соціально-економічні показники.

Проблемам сутності та розвитку криптовалют, переваг та недоліків присвячені праці М. Ліхачова, Н. Поливки, М. Куцевола, О. Шевченко-Наумової, А. Квітки, І. Лубенця та ін. Детальнішого дослідження вимагають тенденції розвитку даного ринку в Україні, що варто проаналізувати для прогнозування його впливу на економічну систему країни.

Криптовалюта – від англійського «cryptocurrency», тобто віртуальна валюта, захищена криптографією. Насамперед, криптовалюта – це швидка і надійна система платежів та грошових переказів, заснована на новітніх технологіях і непідконтрольна жодному уряду.

На даний момент в світі існує близько 1600 криптовалют (Bitcoin, Litecoin, Ethereum, Peercoin), але найвідомішою зі швидким розвитком є Bitcoin. Будь-хто охочий може добувати криптовалюту (займатися майнінгом), використовуючи комп'ютерні можливості. Запланована емісія криптовалюти не більше ніж 21 мільйона Bitcoin, та за прогнозами майнерів у 2033 році емісія Bitcoin досягне саме цієї позначки. [1]

Зацікавленість до цифрових валют також значно пожвавлюється в Україні. Спричиняє це криза вітчизняної банківської системи, нестабільність гривні, мінливий курс валют та інші соціально-економічні труднощі.

На рис. 1 відображена динаміка коливання курсу Bitcoin:

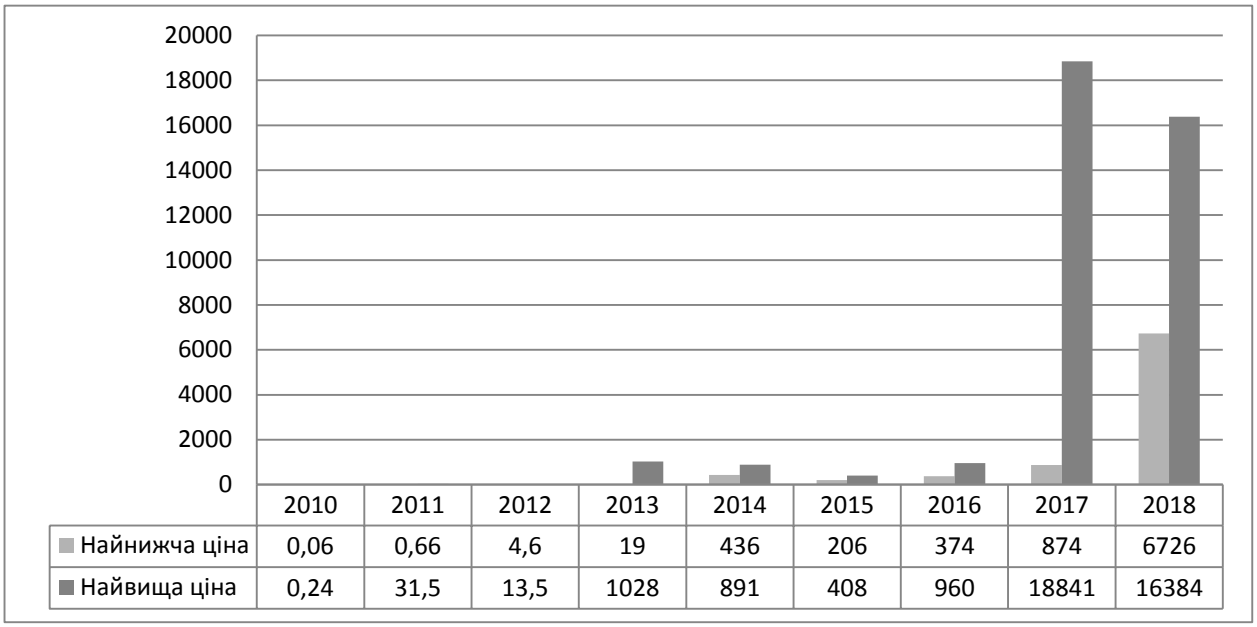

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Найнижча ціна	0,06	0,66	4,6	19	436	206	374	874	6726
Найвища ціна	0,24	31,5	13,5	1028	891	408	960	18841	16384

Рис. 1. Динаміка курсу долара США до Bitcoin (2010-2018 рр.) [2]

Поки українська влада розмірковує, чи варто визнавати Bitcoin валютою, обсяг ринку криптовалюти в нашій країні продовжує зростати. За даними масштабного дослідження, яке провели аналітики Citibank, Україна входить до четвірки країн за розміром Bitcoin-ринку: він досяг $ 2,5 млрд. (приблизно 2,5% ВВП). І це не враховуючи альткоїни, таких як Ethereum, Ripple, Bitcoin Cash і ін., відзначає UBR.ua. В четвірку країн також входять Росія (5% від ВВП), Нова Зеландія (4% від ВВП) і Нігерія (3,5% від ВВП). [3]

На сьогодні значно зростає зацікавленість пересічних громадян у використанні криптовалюти, так само як зростає кількість компаній, які працюють з цією валютою. Це відбувається внаслідок масових банкрутств фінансових установ, відповідно втрат населенням своїх депозитних заощаджень та інфляції. Однак, з іншого боку, незважаючи на міжнародний досвід використання криптовалюти та численних її переваг, вважаємо за доцільне консультуватись з майнерами, досліджувати динаміку коливання Bitcoin, врахувати те, що хакери завжди розвиваються в одну епоху і крокують поряд з новими технологіями, тому необхідно добре зважувати усі застереження та інструкції щодо купівлі Bitcoin. [1]

Варто також зауважити, що поряд із перевагами цифрові гроші мають також і певні недоліки (Таблиця 1).

Таблиця 1

Переваги і недоліки криптовалюти [4]

Переваги	**Недоліки**
Анонімність	Відсутність законодавчого регулювання статусу та обігу
Захист персональних даних	Нестабільність курсу
Свобода від втручання державних органів	Хакерські атаки
Свобода у виплаті	Використання на чорному ринку
Інвестиційний інструмент	Втрата пароля або доступу до електронного гаманця призведе до повної втрати криптовалюти
Дешеве обслуговування	Неможливість внесення криптовалюти до статутного капіталу юридичних осіб

Враховуючи те, що використання криптовалюти в Україні зростає, першочерговим завданням є розробка нормативно-правових актів на прикладі Данії, Англії, Нідерландів та інших країн, які вільно використовують криптовалюту та широко впроваджують її для розрахунків. При відповідному вдосконаленні, законодавчому регулюванні та створенні інфраструктури ця технологія займе вагоме місце в повсякденному житті населення України.

Список використаних джерел:

1. Васильчак С.В. Використання криптовалют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризики / С.В. Васильчак , М.В. Куницька-Іляш, М.П. Дубина // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького – 2017. – № 76

2. Сайт Finstat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://finstat.info/dinamika-kursa-dollara-ssha-k-bitkoin-usd-btc

3. Україна вибилася в лідери за обсягом ринку Bitcoin. Чому це дуже погано // Вести – 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://vesti-ukr.com/strana/273825-ukraina-vybilas-v-lidery-po-obemu-rynka-Bitcoin-pochemu-eto-ochen-plokho

4. Скромна чарівність біткоїну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://forbes.net.ua/ua/opinions/1428255-skromna-charivnist-bitkoina ukrayinski- realiyi-vikoristannya-kriptovalyut

УДК 336.71

Кудельський В.Е.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права

Ярема О.Р.,
студент 1 курсу підготовки магістрів
Хмельницький університет управління та права

ПРОВЕДЕННЯ РЕІНЖИНІРИНГУ БАНКІВСЬКИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

У сучасних умовах функціонування економіки, що характеризується посиленням конкуренції на світовому фінансовому ринку як з боку банків, так і небанківських фінансових установ, , виникає необхідність оперативного врахування змін бізнес-середовища, що актуалізує питання удосконалення існуючих, розроблення та впровадження нових стратегій управління бізнес-процесами.

Одним з найбільш ефективних шляхів вирішення цих проблем у сучасних умовах є реінжиніринг банківських бізнес-процесів.

Серед авторів статей, присвячених проблемам реінжинірингу банків, можна зазначити В. Міщенка, Р. Лаврова, О. Деркача, Ю. Кудляка.

Мета реінжинірингу банківської діяльності – відмовитись від неефективних правил організації й ведення цього напряму, для чого потрібно виявити і замінити їх новими, які б відповідали сучасним вимогам.

Реіжиніринг бізнес-процесів банківської діяльності спрямований на виділення та істотне вдосконалення тих основних ланок банківського бізнесу, які можуть забезпечити йому стабільний прибуток та конкурентні переваги. Це раціональна організація технологічного процесу діяльності, яка дає змогу клієнтам отримати високоякісний банківський продукт або утримувати лідерство за певними показниками банківського бізнесу. Це також і менеджмент персоналу, зайнятого обслуговуванням клієнтів. Цей напрям дає

змогу ефективно спрямовувати діяльність працівників у потрібне русло, забезпечуючи банку досягнення цілей визначених стратегією розвитку. Це стосується і маркетингової політики, яка підвищує конкурентоспроможність банківської діяльності специфічними засобами – через цінову політику чи нестандартні методи стимулювання продажу. При цьому має забезпечуватись і адекватна перебудова інших ланок системи управління банком. Власне, в цьому і полягає концепція реінжинірингу банківської діяльності [1, с.45].

У порівнянні з консервативним стилем управління банківською діяльністю застосування реінжинірингу дає змогу досягти таких переваг:

- швидкої адаптації до змін бізнес-середовища;
- зростання довіри клієнтів;
- підвищення мотивації діяльності персоналу банку;
- скорочення витрат і термінів надання послуг.

У визначенні фінансового реінжинірингу зосереджено чотири ключові поняття:

1) "фундаментальний". Здійснюючи фінансовий реінжиніринг, банк повинен звернути увагу на основоположні питання, що стосуються його характеру діяльності: "Чому ми займаємося тим або іншим напрямом? Чому надаємо ті або інші послуги? Чому ми це робимо саме так?";

2) "радикальний" (від лат. radix — корінь). Радикальне перепроектування означає звернення до самих коренів явищ: не проведення косметичних змін, а рішуча відмова від усього віджилого. Радикальне перепроектування при реінжинірингу скидає з рахунків усі існуючі структури і методи та припускає винахід абсолютно нових способів обслуговування клієнтів. Провести реінжиніринг бізнесу банку — це все одно, що створити бізнес заново;

3) "суттєвий". Фінансовий реінжиніринг не має нічого спільного з невеликими частковими чи приростними поліпшеннями, він покликаний забезпечити загальне потужне зростання результативності та якості;

4) "процеси". Це поняття є найбільш важливим. Більшість керівників банків і менеджерів не орієнтовані на процес: вони зосереджені на завданнях,

окремих операціях, людях, структурах, але ніяк не на процесах. Призначення бізнес-процесу полягає в тому, щоб запропонувати клієнтові послугу, яка задовольняє його по вартості, строкам, сервісу та якості [2, с. 53].

За масштабами охоплювання діяльності банку реінжиніринг може стосуватися як діяльності всієї компанії, тобто проектування "нової компанії", так і окремих бізнес – процесів. Реінжиніринг банку в цілому, метою якого є створення "нового банку", може здійснюватися лише в деяких випадках: злиття банків, поглинання одного банку іншим банком, необхідністю фундаментальних перетворень у зв'язку з незадовільним фінансовим станом. Що стосується реінжинірингу бізнес – процесів, то він може здійснюватися в рамках існуючого банку [1, с.46].

При здійсненні реінжинірингу бізнес-процесів у банках потрібно визначити головні критерії реінжинірингу, до яких деякі фахівці відносять: клієнтоорієнтованість, максимальне задоволення потреб клієнтів, забезпечення конкурентних переваг та технологічність бізнес- процесів (рис. 1).

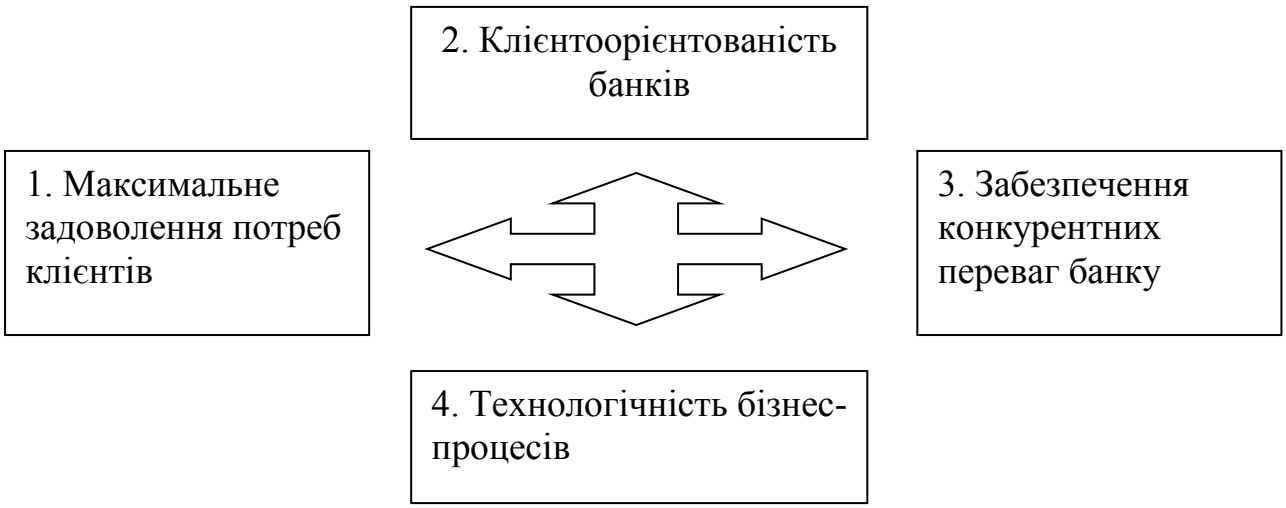

Рис. 1 Критерії оцінки реінжинірингу в банківській діяльності [3, с.5]

Згідно «Стратегії України 2020» складена Стратегія розвитку банківської системи, яка передбачає проведення реінжинірингу бізнес-процесів НБУ.

В якому виділяються основні принципи реінжинірингу банківської установи:

- максимальне спрощення процесів та уникнення дублювання функції;

- більш зважена система прийняття управлінських рішень;
- підвищення крос-функціональної кооперації між підрозділами;
- централізація системи прийняття рішень;
- зменшення паперового та перехід до електронного документообігу;
- фокусування на основних процесах, що додають цінність;
- підвищення рівня автоматизації процесів;
- зниження витрат на виконання кінцевого продукту діяльності [5].

Основним результатом реінжинірингу процесів визначено посилення основних функцій та спрощення діяльності НБУ.

Отже, реінжиніринг вважається досить актуальним нині питанням удосконалення управління банківським бізнесом, що дає змогу банківським установам досягати конкурентних переваг, підвищувати доходи та одночасно скорочувати витрати, а також швидко реагувати на зміни кон'юктури ринку.

Список використаних джерел

1. Арістова А.М. Передумови та особливість реінжинірингу банківського бізнесу / А.М. Арістова // Економіка. – 2006.- С. 45-46

2. Лавров Р.В. Концепція банківського фінансового реінжинірингу як інструменту гармонізації обслуговування суб'єктів аграрної сфери / Р.В. Лавров // Економіка та держава. – 2014. - №10. – С. 51-54.

3. Міщенко В. Роль та місце реінжинірингу в сучасному банку / В. Міщенко, Н. Слав'янська, О. Криклій // Банківська справа. – 2013. – № 3. – С. 3–9.

4. Кудляк Ю.В. Особливості проведення реінжинірингу банківських бізнес-процесів в умовах конкурентного середовища / Ю.В. Кудляк // Інноваційна економіка. – 2014. - №9. – С. 152-158.

5. Організаційна трансформація НБУ: основні напрями реформи [Електроний ресурс]. - 2015. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=12955031

УДК 336

Кульчицька О.В.
студентка кафедри фінансів,
банківської справи і страхування
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: **Борисюк О.В.**
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

АКТИВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ УКРАЇНИ В ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Розвинута банківська система є запорукою фінансової надійності та економічного зростання. На сьогодні вирішального значення набувають питання оптимального формування капіталу. Водночас українські банки залишаються одним з потенційних джерел довгострокових інвестицій, як у нові венчурні підприємства, так і у вже існуючі. Адже зараз підприємства в Україні стикаються з фінансовими труднощами, тому довгострокові інвестиції для розвитку економіки України є необхідними. Саме тому питання інвестиційної активності банків в умовах докапіталізації стає надзвичайно актуальним.

Комерційні банки можуть брати участь в інвестиційному процесі з трьох основних видів діяльності [2]:

– обслуговування руху коштів, які належать інвесторам-клієнтам і призначені для інвестування;

– мобілізація накопичень для заощаджень і спрямування їх на інвестування через ринок цінних паперів;

– надання кредитів інвестиційного характеру за рахунок власних і залучених ресурсів.

Згідно з законом України, інвестиційними вважаються банки, більше 50% активів яких є активами одного виду, у даному випадку інвестиційними кредитами та цінними паперами. Проте, враховуючи структуру активів банків

України, необхідно зауважити, що на сьогодні інвестиційні банки в нашій країні практично не функціонують.

Державне регулювання інвестиційної діяльності банків здійснюють Національний банк України та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Разом із тим, НБУ висунув українським банкам вимогу докапіталізації. Згідно з Постановою «Про збільшення капіталу банків України», банки, статутний капітал яких не відповідає вимогам частини першої статті 31 Закону України «Про банки і банківську діяльність», зобов'язані привести його розмір у відповідність до вимог цього закону, а саме: 300 мільйонів гривень – до 11 липня 2018 року; 400 мільйонів гривень – до 11 липня 2019 року; 450 мільйонів гривень – до 11 липня 2020 року; 500 мільйонів гривень – до 11 липня 2024 року [1].

Банки віддають перевагу проектам, що даватимуть прибутки в максимально короткі терміни. Кредитні ресурси цих банків є обмеженими, тому вони не мають можливості фінансування інвестиційних проектів особливо великого масштабу. Навіть ті банківські установи, які виконали вимоги НБУ, щодо обсягу капіталу не мають достатніх коштів для вкладання інвестицій. Адже при кредитуванні великих інвестиційних проектів кошти залучаються на тривалий термін та мають довгий період окупності. Нині довгострокові кредити українських банків зменшуються високими темпами. Також, в умовах обмеженого розвитку кредитних операцій банки розробляють продукти, спрямовані на розширення кола клієнтів. Втрату процентного доходу компенсує отримання комісійних винагород. Одним з таких продуктів виступає пряме фінансування інноваційних програм безпосередньо інвесторами. При цьому банки здійснюють пошук інвесторів, оцінку кредитного ризику інноваційних програм та страхування відповідних операцій.

Згідно даних Державної служби статистики України, у 2017 році коштами банків було освоєно 5,3% загального обсягу інвестицій, що становить 21826,9 млн. грн. Найбільш значні інвестиції були проведені з боку підприємств за їх власні кошти, що становить 69,9% загального обсягу інвестицій [3, с. 65].

На нашу думку, проблему капіталізації банківської системи допоможуть вирішать такі заходи, як: збільшення прибутку від банківської діяльності;

реінвестування прибутку; створення банківських об'єднань, реорганізація банків; залучення субординованого боргу; вихід на первинний і вторинний ринки цінних паперів; зменшення долі активів з високим ступенем ризику.

В умовах нестабільної економіки України, найнадійнішим методом нарощення капіталу банку є злиття банківських установ та їх поглинання. Це призведе до збільшення банківських послуг; виходу на нові ринки та зміцнення позицій на вже відомих; поліпшення репутації банків, уникнення банкрутства; диверсифікації кредитних ризиків. Варто відмітити, що у європейській практиці стимулювання процесів злиття та поглинання дуже поширене, тим паче в кризових умовах. При цьому, з боку держави скоротяться витрати на порятунок неплатоспроможних банків та на виплату вкладів. Після вирішення проблеми капіталізації доцільно було б створити сприятливі умови розвитку інвестиційної активності банківських установ, а саме: зниження облікової ставки НБУ дозволило б залучити більше коштів від населення; політика держави повинна контролювати грошові потоки з метою збільшення обсягів інвестицій банків у сектор реального виробництва [4, с. 75].

Отже, в першу чергу, для підвищення інвестиційної активності банків важливо вирішити проблему капіталізації, яка є актуальною для більшості банківських установ. Адже без вирішення проблеми нестачі капіталу, банки не зможуть отримати ліцензію НБУ та продовжувати функціонувати інвестувати кошти в економіку. Тоді варто створювати сприятливі умови для залучення банками коштів населення та направлення їх в інвестиційні проекти. Державна політика повинна мотивувати банки вкладати кошти в реальну економіку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 17.12.2000 р. № 2121-III: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/ laws/show/2121-14.

2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.

3. Карлін М. І. Фінансові офшори : навч. посіб. для студ. ВНЗ III–IV рівнів акредитації / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 240 с.

4. Карлін М.І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. - Луцьк : ПП Іванюк, 2013. - 273 с.

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

УДК 336.71 **Купіч Б.В., Прокопенко Н.В.**
студентки

Науковий керівник: д.е.н. ***Янчук М.Б.***
Національний авіаційний університет

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Надійна банківська система є найважливішою умовою стабільного функціонування національної економіки. В даний час Україна зіткнулася зі значною кількістю проблем та переживає масштабну кризу, вихід з якої є одним із пріоритетних напрямків регулювання з боку держави, так як грошово-кредитна система має життєво важливе значення для економіки країни.

Розвинений банківський сектор виконує ряд важливих функцій [1, с.18].

- створення грошей і регулювання грошової маси, що забезпечується оперативною зміною маси грошей в обігу, через збільшення або зменшення її відповідно до зміни попиту на гроші;

- забезпечення насичення ринку ціновою інформацією, що дозволяє координувати децентралізований процес прийняття рішень в окремих галузях економіки;

- забезпечення способів переміщення фінансових ресурсів у часі, через кордони держав та між окремими галузями економіки;

- забезпечення механізму об’єднання фінансових ресурсів та їх розподілу між окремими суб’єктами господарювання;забезпечення безперебійного функціонування платіжних систем, зокрема,

- шляхом удосконалення способів клірингу та здійснення розрахунків, що сприяють розвитку торгівлі; розробка та забезпечення способів управління ризиками тощо.

Особлива роль банківської системи полягає в забезпеченні стабільного економічного зростання, в розширенні можливостей бізнес-струкур щодо

залучення фінансових ресурсів, в збереженні і примноженні заощаджень громадян.

В даному контексті можна виділити наступні основні проблеми банківської системи України:

- криза довіри;
- доларизація української економіки;
- відсутність надійної законодавчої бази;
- негативний вплив політичних процесів;

Криза довіри - найголовніша перешкода для реформ і головна причина розвалу нашого суспільства. Українці, в силу низки обставин, перестають довіряти банкам власні гроші. Це призводить до зниження загальної активності на банківському ринку, зменшенню кількості вкладів.

Банківський сектор української економіки переживає не найкращі свої часи: закриття великих гравців ринку, нестабільна ситуація на Донбасі, коливання курсу валют, а також серйозне зменшення доходів українців не сприяють його швидкому «одужання».

Падіння курсу української гривні і небажання держави боротися з валютними спекуляціями стали головними причинами втечі депозитів з банків і масштабної скупки валюти. Комерційні банки в цій ситуації намагаються вижити за рахунок повернення вкладів і видачу кредитів клієнтам. На думку НРА «Рюрік» рейтинги України, як і раніше, стримуються високим рівнем інфляції споживчих цін, який значно перевищує цільовий показник НБУ. Механізм трансмісії грошово-кредитної політики залишається слабким внаслідок дуже високої частки проблемних кредитів українського банківського сектора. [2].

Ключовими факторами високих фінансових та операційних ризиків для українських банків є, як і раніше, напружена ситуація на Донбасі, а також політична нестабільність. Крім цього, банківська система України схильна до високого боргового тягаря суверена, якому в 2018 році мають бути суттєві

виплати за зовнішнім боргом, і високому рівню боргового навантаження корпоративного сектора, у якого близько 80% боргу в іноземній валюті [3].

Вищевказані проблеми є серйозними і потребують негайного вирішення на всіх рівнях влади в Україні, починаючи від законодавства і закінчуючи щоденною роботою державних та приватних структур, що беруть участь в сфері банківської діяльності.

Найбільш доцільним, на нашу думку, для зниження вразливості до поточної економічної і політичної ситуації та зміцнення фінансової стійкості банківської системи, підвищення ліквідності та платоспроможності та запобігання або подолання кризових явищ у ній із урахуванням змін у національній економіці та на світовому фінансовому ринку, українському уряду і НБУ необхідно зробити ряд кроків:

- забезпечити прозорість банківського нагляду;
- продовжити виведення проблемних банків із ринку;
- врегулювати припинення військового конфлікту;
- підвищити ефективність системи банківського нагляду, забезпечення його неупередженого, прозорого та деполітизованого застосування;
- повернення довіри вкладникам;
- стабілізація валютного курсу тощо.

Список використаних джерел

1. Маслєнніков В.В. Зарубіжні банківські системи [Текст] / В.В. Маслєнніков. –К.: Економіка, фінанси, право. – 2010. – №10. – С. 15-20

2. Аналітичний огляд банківської системи України за 9 місяців 2017 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents /research/bank_system_3_kv_2017.pdf

3. Офіційний сайт НБУ - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/index.

УДК 336.71

Лопатовська О.О.
викладач циклової комісії облікових
та фінансових дисциплін
Хмельницький кооперативний коледж ХКТЕІ

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ БАНКАМИ УКРАЇНИ

Банківські послуги є невід'ємною частиною сучасного ринку, покупцями на якому є окремі особи, домогосподарства та юридичні особи. Банківські послуги – поки що недостатньо сформована частина банківського підприємництва. Мета її функціонування – підвищення доходів банків і поліпшення задоволення потреб клієнтів, розширення їх купівельних можливостей, що, у свою чергу, сприяє розвитку національної економіки. Але досягнення цієї мети вимагає використання наукових принципів і ефективних методів управління банківськими послугами.

З переходом до ринкової економіки принципово міняється зміст діяльності банків. Актуальною стає проблема підвищення ефективності банківських послуг, першорядну значущість отримують поліпшення якості банківського обслуговування і використання сучасних методів управління, розширення асортименту банківських послуг, що надаються.

Деякі аспекти цих проблем знайшли віддзеркалення в наукових працях вітчизняних економістів, зокрема А.І. Басова, В.А. Галанова, Ю.В. Головіна, А.Н. Іванова, О.І. Лаврушина, Ю.С. Масленчекова, В.М. Усоскіна. Також вивченням цього питання займалися зарубіжні вчені: Б. Бухвальд, Ю. Зайтц, Ф. Котлер, З. де Куссерг, Б. Маруа, М. Портер, П. Роуз, Дж. Еванс та ін.

В економічній літературі здебільшого ототожнюють поняття банківської операції та банківської послуги. Сучасні економісти, на жаль, не акцентують увагу на принципових відмінностях між банківською операцією та послугою і, як правило, узагальнюють їх [2].

Слід зауважити, що банківські послуги за економічним змістом і за місцем у фінансовому механізмі банку істотно відрізняються від банківських операцій – активних і пасивних. Основні критерії відмінності цих понять наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Основні відмінності банківських операцій від послуг [3]

Критерій	Характеристика операції	Характеристика послуг
1. Формування та використання ресурсів	Активні операції пов'язані з використанням ресурсів банку, пасивні операції – з їх формуванням	Послуги, безпосередньо не пов'язані з формуванням та використанням ресурсів
2. Збільшення вимог та зобов'язань банку	Активні операції, як правило, збільшують вимоги, а пасивні – зобов'язання банку щодо третіх осіб	Послуги, як правило не збільшують ні вимоги, ні зобов'язання банку
3. Ризик втрати активів банку	При проведенні операцій банк несе ризик втрати активів та неотримання запланованих доходів від цієї операції	Ризик не притаманний. Найбільш небезпечний операційний ризик (помилки при наданні послуг)
4. Використання основних засобів	Рівень використання основних засобів, як правило, незначний. Переважно це комп'ютери та засоби зв'язку	Значна кількість послуг передбачає використання спеціальних, часто дорогих основних засобів (інкасація – броньовані автомобілі, зберігання цінностей – системи охорони)
5. Формування резервів	Операції потребують формування резервів	Не передбачають формування резервів
6. Вивчення зовнішнього середовища	Активні операції обов'язково передбачають вивчення контрагента та/або ринку	Не має принципового значення
7. Відношення до ВВП	Доходи від операцій відносяться до проміжного споживання і лише частково включаються до ВВП	Доходи від послуг відносяться до кінцевого споживання і включаються у ВВП

Отже, банківську операцію можна визначити як сукупність дій банківського працівника, яка завершується досягненням якого-небудь результату, необхідного банку або його клієнтові.

Банківська послуга, в свою чергу, – технологічно взаємозв'язана сукупність банківських операцій, які реалізуються банком клієнтові на договірній основі і направлених на задоволення потреб клієнта в банківському обслуговуванні [1].

Виходячи з цього, банківський продукт – це банківська послуга, яка задовольняє існуючі стандартні потреби клієнта банку і реалізується на ринку з метою отримання доходу [2].

Успіх діяльності будь-якого банку залежить від широти асортименту операцій та послуг, які він здійснює. Розрізняють традиційні і нетрадиційні банківські операції та послуги.

До традиційних банківських операцій відносять операції та послуги, пов'язані з формуванням банківських ресурсів, їх розміщенням в активи та здійснення розрахунків між клієнтами.

До нетрадиційних послуг належать такі: фінансовий інжиніринг; трастові послуги; послуги зі збереження цінностей із наданням клієнтам у розпорядження сейфів та з прийняттям цінностей клієнта на збереження без їх доступу; консультаційні та інформаційні послуги зі створення певної міжбанківської бази даних; гарантійні та посередницькі послуги.

Розвиток нетрадиційних банківських операцій і послуг сприяє диверсифікації ризиків, отримання прибутку з інших джерел, поліпшенню структури балансу банку, його ліквідності. Банки, отримавши ліцензію на здійснення операції із приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб, відкриття, ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів та розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик, мають право без отримання письмового дозволу здійснювати такі операції та угоди: надання гарантій, поручительств та інші зобов'язання третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі і надання консультацій та інформаційних послуг щодо банківських операцій.

Саме ці послуги і являють собою сутність нетрадиційних операцій та послуг. Виникнення і розвиток нових, нетрадиційних для банків операцій та послуг зумовлене такими причинами:

– зниженням рівня дохідності традиційних банківських операцій та послуг. Розвиток ринкової економіки, зростання кількості банків, конкурентна боротьба між ними неминуче приводять до зменшення процентних ставок за

кредитами і депозитами, до розширення сфери розрахунково-банківських операцій без зростання їх вартості;

– загостренням конкуренції між банківськими та небанківськими установами. Прихід на ринок банківських продуктів небанківських установ (кредитних спілок, ломбардів, пенсійних фондів тощо) із послугами, дещо відмінними від традиційних банківських послуг, об'єктивно змушує банківську систему теж надавати аналогічні послуги в боротьбі за клієнта;

– необхідністю диверсифікації банківських доходів, розширення та вдосконалення структури ресурсної бази банку, підвищення ліквідності та платоспроможності;

– необхідністю підвищення якості обслуговування своїх клієнтів. Це виявляється в тому, що відбувається закріплення за кожним солідним клієнтом окремого менеджера, який надає йому весь комплекс послуг і здійснює необхідні операції.

Отже, специфіка функціонування банківських установ полягає в тому, що їх продуктом є надання різноманітних послуг шляхом проведення активних, пасивних і комісійно-посередницьких операцій з метою задоволення потреби клієнтів банку. Тому серцевиною продукту, його сутністю є спрямованість на розв'язання певної проблеми. Основним продуктом банку є послуги у вигляді надання кредитів, здійснення розрахунків, управління майном і цінностями, консультаційні та інші нетрадиційні послуги банків.

Список використаних джерел

1. Бєлова І. В. Банківська статистика: навчальний посібник / уклад. І.В. Бєлова. – Суми: Університетська книга, 2013. – 431 с.

2. Бондаренко Л.А. Ринок банківських продуктів і послуг: поняття та сегментація / Л.А. Бондаренко, І.О. Жук // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка", 2013. – № 6. – С. 54-58.

3. Череп А. Сучасний стан ринку банківських послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку / А. Череп // Схід. – 2011. – № 4 (111). – С. 72-76.

УДК 330.322 **Марунчак А.О.**
студентка 2 курсу економічного фак-ту

Наук. кер.: к.ф-м.н., доц. **Кисільова І.Ю.**
Запорізький національний університет

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Кредитно-фінансова система є невід'ємною частиною ринкової економіки. В умовах світової фінансової кризи у всіх банківських системах підвищеної актуальності набуває проблема вдосконалення управління ризиками в сфері грошово-кредитних відносин і заходів щодо їх зниження.

Дослідженнями в області оцінювання ризиковості діяльності банку займалися такі автори, як В.В. Вітлінський, Ю.О. Лупенко, М.І. Пугачов, В.Я. Месель-Веселяк, О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. Вони в своїх оцінках використовують різноманітні методичні прийоми (статистичні методи, фінансові коефіцієнти, аналітичні моделі, рейтингові системи тощо), кожен з яких має свої переваги, а тому активний науковий пошук у цьому напрямі не припиняється.

Незважаючи на те, що банківська діяльність супроводжується численними ризиками, саме банки покликані уособлювати надійність і безпеку. Оскільки банкіри працюють з чужими грошима, то повинні намагатися знизити ризиковість своєї діяльності навіть більше, ніж інші підприємці. Отже, управління ризиками розглядається як одна з важливих напрямків фінансового менеджменту в банку [1]. Проте банк зазвичай вважає за краще уникнути або попередити ризик, а якщо це неможливо, то звести його до мінімуму.

Існує безліч класифікацій банківських ризиків. Однак незалежно від виду ризику банківські установи повинні свідомо брати певний ризик на себе, оскільки повністю його усунути неможливо. Для цього банкові потрібно знати свої можливості і брати на себе тільки ті ризики, з якими він може справитися. Сьогодні у практичній діяльності банків використовуються різноманітні методи

контролю за інвестиційними ризиками. Серед способів їх обмеження можуть застосовуватися як традиційні методи (встановлення лімітів, резервування, розподіл ризиків і збитків, хеджування, тощо), так і нові (математичні методи оптимізації, нормативи Центрального банку щодо банківського інвестування). Однією з принципових особливостей банківського інвестування є ймовірний характер багатьох ризиків, які до того ж потребують попередньої структуризації, однак відсутність кількісних показників значно ускладнює їх аналіз. Тому однією з важливих проблем управління банківськими інвестиційними ризиками є розподіл відповідальності за контролем над ними та визначення пріоритетності ухвалення рішень щодо управління ними.

В. Васюренко [2] керується тим, що існують дві загальновизнані концепції оцінки інвестиційного ризику: аналіз чутливості кон'юнктури ринку та аналіз вірогідного розподілення дохідності. Перша концепція ґрунтується на розрахунку розмаху варіації дохідності, враховуючи найкращий та найгірший варіанти. Друга – на побудові вірогідного розподілу значень дохідності та вирахуванні стандартного відхилення від середньої дохідності й коефіцієнта варіації, яке показує рівень ризику інвестицій. Прийняття рішення щодо інвестування ґрунтується на методах, які використовуються у фінансовій математиці, зокрема теорії ймовірності та математичній статистиці.

Згідно з концепцією нагляду на основі оцінки ризиків, розробленою Національним банком України [3], відповідальність за контроль ризиків покладається на керівництво банку і його спостережну раду. Основною метою нагляду з боку Національного банку України є визначення, наскільки ефективно банк управляє ризиками не лише на певний момент часу, а впродовж певного періоду.

Отже, перед банками стоять серйозні труднощі в справі управління інвестеційним ризиком, оскільки на позичальника постійно діють зовнішні фактори які можуть підірвати його платоспроможність: контроль з боку уряду, труднощі виробництва, фінансові обмеження тощо. Інвестиційні ризики безсумнівно впливають на діяльність банківських установ. Банкам необхідно об'єктивно оцінювати всі основні ризики і розуміти, які з них вони готові на

себе брати. Лише поставивши перед собою таку мету, банк починає створювати ефективну систему управління ризиками, здатну точно ідентифікувати і оцінити ризики і надавати менеджменту належну достовірну інформацію.

Список використаних джерел

1. Жиянов Ш. Э. Современные риски в банковской деятельности // Актуальные проблемы современной науки. – 2010. –№ 3. – с. 52–54.

2. Васюренко О.В. Банківські операції / О.В. Васюренко. – К. : Знання, 2004. – 324 с.

3. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків». – [Постанова Правління НБУ від 16 березня 2004р. № 104]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua

УДК 336.71

Машлій Г.Б.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері
Тернопільський державний технічний
університет імені Івана Пулюя

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розвиток вітчизняної економіки вимагає створення ряду необхідних передумов, однією з найважливіших з яких є налагодження ефективної роботи банків. Банківська система бере участь у виконанні основних функцій фінансової системи, зокрема, шляхом: забезпечення способів переміщення фінансових ресурсів у часі, розроблення та забезпечення способів управління ризиками, забезпечення механізму об’єднання фінансових ресурсів та їх розподілу між окремими суб’єктами господарювання, безперебійного функціонування платіжних систем, насичення ринку ціновою інформацією [1, с. 48]. На рис. 1 наведена динаміка кількості діючих банків в Україні.

Рисунок 1 - Динаміка кількості діючих банків в Україні (станом на початок року)* (побудовано за даними [2], [3])

З рис. 1 простежується тенденція стрімкого падіння кількості діючих банків в Україні внаслідок ліквідації їх значної частини у 2015-2017 роках. При цьому комерційні банки в Україні відзначаються великим різноманіттям щодо кількості відділень (табл. 1).

Таблиця 1 - Статистичні дані НБУ щодо топ-5 банків в Україні з найбільшою кількістю відділень станом на 1.10.2016 року (за даними [3])

Назва банку	Кількість відділень	Частка на ринку, %
Ощадбанк	3798	35,4
Приватбанк	2329	21,7
Райффайзен Банк Аваль	551	5,1
Укрсиббанк	407	3,8
Укрсоцбанк	261	2,4

Лідером за цим показником виступав Ощадбанк, який володів 3798 відділень, що складає 35,4% загальної кількості в Україні. Другу позицію займав Приватбанк – 2329 відділень, або 21,7% ринку. Райффайзен Банк Аваль мав 551 відділення, або 5,1%. Всього наведені у таблиці 1 п’ять банків за кількістю відділень займали 68,4% ринку.

У процесі дослідження було виявлено тенденцію до зростання частки іноземного капіталу у статному капіталі комерційних банків в Україні. Так, якщо станом на 01.01.2016 року вона становила 43,3%, то станом на 01.12.2016 року - вже 55,5%. При цьому кількість банків з іноземним капіталом на початок 2016 року дорівнювала 41 банк (35% від загальної їх кількості в Україні), а на початок 2018 року – 39 банків (47,6%). Частка банків з 100% іноземним капіталом за останні два роки при цьому зросла на 1 банківську установу (з 17 до 18), а їх частка збільшилася з 14,5 до 22% через припинення діяльності частини вітчизняних банків [3]. Вважаємо, що процес витіснення

українського капіталу іноземним з банківського ринку має не лише позитивні, а й негативні наслідки, оскільки наша країна при цьому втрачає можливість отримання прибутків від операцій і послуг рентабельних банків, відбувається подальше посилення конкурентного тиску на вітчизняні банки, знижується рівень економічної й політичної безпеки держави та інші. Наприклад, у США, Японії, Швеції та в інших країнах частка іноземного капіталу у банківській системі становить лише від 0 до 7% [4, с. 106]. До основних проблем функціонування банківської системи України на сучасному етапі також слід віднести: високу вартість кредитування, що стримує розвиток економіки; низьку якість ресурсної бази та активів банків, внаслідок чого банківська система є досить нестійкою до проявів кризових явищ; відсутність стабільної економічної й політичної ситуації в Україні, значні інфляційні процеси, неефективність політики Національного банку України щодо діяльності комерційних банків та ряд інших.

Список використаних джерел

1. Смовженко Т. С. Новий етап розвитку банківської системи України: зростання участі іноземних інвесторів: монографія [Текст] / Т. С. Смовженко, О. І. Кірєєв, А. Я. Кузнєцова, О. О. Другов. – К. : УБС НБУ, 2008. – 231 с.
2. Количество банков в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://index.minfin.com.ua/bank/stat/count.php.
3. Статистика діючих банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stakeholder.com.ua/ukrainian-banks/statistika-diyuchix-bankiv.html.
4. Дмитренко, М. Г. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків [Текст] / М.Г.Дмитренко, І. Ю. Кочума // Вісник Університету банківської справи Національного банку України, 2008. – № 3. – С. 102 – 107.
5. Антонюк О.А. Особливості розвитку банківської системи України на сучасному етапі [Текст]/ Оксана Іванівна Антонюк // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. - № 1 (16). – С. 145-148.

УДК 336.71

Надієвець Л. М.,
к.е.н., декан факультету економіки та маркетингу

Олійник О. О.,
студентка групи ФБ (м)-11
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Очевидно, що на сучасному етапі економічного розвитку одним з важливих шляхів виходу України з кризового стану займає удосконалення та подальший розвиток банківського кредитування [1]. Клієнти банків втратили довіру до банківського сектору. Це спричинило за собою один зі найбільш значущих відтоків коштів з депозитів фізичних осіб у банківській системі за останнє десятиліття. Загальний обсяг депозитів в українських банках за січень-грудень 2017 року знизився на 13,7% у національній валюті – до 364,5 млрд. грн., і на 37,2% в іноземній валюті – до 19,4 млрд. дол. [2]. Важливим аргументом також стала і девальвація національної валюти, яка за останній рік знецінилась більш, ніж на 50% [3]. Доступність кредитів для суб'єктів господарювання зменшилася під впливом песимістичних очікувань банків щодо макроекономічних показників (інфляції, обмінного курсу, загальної економічної активності, розвитку галузі/окремих підприємств) та можливих ризиків кредитної застави: різке подорожчання кредитних ресурсів на міжбанківському ринку з початку лютого 2017 р. спричинило зростання середньозваженої денної ставки за кредитами комерційних банків до 20,6% [2]. Таким чином, на ринок банківського кредитування в Україні істотно вплинули політична та економічна кризи. Через це деякі банки майже повністю припинили кредитування, маючи сумніви у довгостроковій платоспроможності потенційних позичальників. Водночас переважна більшість банків України достатньо активно кредитувала фізичних осіб на споживчі потреби.

Аналіз обсягів наданих кредитів юридичним та фізичним особам групою аналізованих банків України за 2015-2017 рр. представлено в таблиці 1. На початок 2015 року сума наданих кредитів фізичним особам п'ятьма банками становила 50,04 млрд. грн., а на початок 2017 року вже зросла до 59,72 млрд. грн. Тобто, обсяг наданих кредитів за 2 років збільшився на 9,69 млрд. грн. або на 19,36 %. Аналогічна ситуація спостерігається за наданими кредитами юридичним особам. З січня 2015 року по січень 2017 року відбулося зростання наданих кредитів юридичним особам на 86,24 млрд. грн. або на 39,44% [3]. Частка зростання за аналізований період становила 61,87% загального обсягу зростання.

Таблиця 1

Динаміка обсягів наданих кредитів юридичним та фізичним особам банками України за 2015-2017 рр. [складено автором за даними [4]]

Банк	Кредити юридичним особам млн. грн.			Темпи приросту 2017/2015 рр., %	Кредити фізичним особам млн. грн.			Темпи приросту 2017/2015 рр., %
	2015	2016	2017		2015	2016	2017	
Приватбанк	145341	151705	34969	-76	30104	26105	19702	-35
Ощадбанк	84758	62 740	63283	-25	4295	2 947	2911	-32
Укрсоцбанк	20025	19 483	9382	-53	17245	16921	10246	-41
Промінвестбанк	42806	31 799	26 018	-39	117	55	35	-70
ОТП	11955	7 039	10 545	-12	7964	6360	4666	-41

Частка кредитів фізичним особам п'яти банків дуже відрізняється, але протягом досліджуваного періоду відображається тенденція її збільшення, окрім ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк», де вона зменшилась, але всього на 3 %.

Щоб визначити вплив зміни обсягів наданих кредитів на розмір чистих процентних доходів від кредитних операцій банків, проаналізуємо тенденції змін доходів за цим видом діяльності. Динаміка чистих процентних доходів за кредитними операціями банків України наведена у табл. 2. Упродовж 2015-

2017 рр. відбувалося зниження загального розміру чистих процентних доходів банків.

Загальний обсяг чистих процентних доходів за кредитними операціями фізичним та юридичним особам на початок 2017 року становив 12582,49 млн. грн., що на 5091,12 млн. грн. менше ніж за аналогічний період 2015 року. Темп росту сукупних чистих процентних доходів за кредитними операціями фізичним та юридичним особам дорівнював 71,19%. Це свідчить про збитковість кредитної діяльності банків України [2].

Таблиця 2

Динаміка чистих процентних доходів від наданих кредитів вітчизняних банків за 2015 -2017 рр. [складено автором за даними [4]]

Банк	Значення показника на певну дату, млн. грн.			Абсолютний приріст за період аналізу, млн. грн.	Темпи приросту за період аналізу у %
	2015	2016	2017		
Приватбанк	8444,16	7258,04	3710,40	-4733,16	-56,06
Ощадбанк	5502,76	5309,97	5879,9	377,14	6,85
Укрсоцбанк	2058,98	1325,9	318,46	-1740,52	-84,53
Промінвестбанк	1338,07	1611,06	1533,18	195,11	14,58
ОТП	947,23	-2922,48	1889,36	942,23	0,10

Досліджуючи зміни чистих процентних доходів за кредитними операціями банків, визначено, що за аналізований період найбільше збитків отримав ПАТ «ОТП Банк». Так, за 2015 рік обсяг чистих процентних доходів банківської установи становив 645,12 млн. грн., за 2016 рік – 947,23 млн. грн., а вже за 2017 року був від’ємним та становив -2922,48 млн. грн. Отже, за аналізований період відбулося зниження абсолютного розміру чистих процентних доходів, які одержані від наданих кредитів на 3567,60 млн. грн., а темп спаду становив 553,01% [2]. Чистий процентний дохід банків за 2017 рік зменшився на 31,21% або на 5708,71 млн. грн. Зменшення чистих процентних доходів за кредитними операціями свідчить про негативні тенденції в роботі

банків, та зниження ефективності дій за кредитними операціями. Проведений аналіз свідчить про негативні тенденції, що пов'язані зі зниженням абсолютної та відносної величини чистих процентних доходів від обсягів наданих кредитів банків юридичним особам.

У результаті проведених досліджень визначено, що діяльність банків у сфері кредитування протягом останніх трьох років не є успішною. Банки не можуть пристосуватися до кризового стану в країні та постійної нестабільності у політичній сфері. Обсяг кредитного портфеля банків відносно активів збільшується, але реальна його величина скорочується, що пов'язано зі зниженням якості кредитного портфеля. Це в свою чергу призводить до зниження дохідності кредитних операцій банків та зростання рівня кредитного ризику, бо значна частка активів акумулюється у вигляді резервів на покриття збитків. Для вирішення цієї проблеми банки повинні більше приділяти уваги підвищенню якості та ефективності управління кредитним портфелем. У теперішній час головним завданням для банків є комплексна оцінка кредитоспроможності майбутніх позичальників та постійний моніторинг вже існуючих проблемних кредитів. Адже негативно класифіковані кредити не є остаточними збитками банку, бо вони можуть бути покриті забезпеченням. Виконання цих заходів кожним банком підвищить їх рівень прибутковості та надійності.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт інформаційного агентства «Уніан». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economics.unian.net.

2. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.aub.org.ua.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bank.gov.ua/control/uk/index.

УДК 336.733

Надієвець Л. М.,
к.е.н., декан факультету економіки та маркетингу

Шокот Д. О.
студент групи ФБ (м)-11
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Існує пряма залежність між заощадженнями, споживанням і депозитною політикою. Кожен комерційний банк включає в механізм банківського менеджменту необхідність розробки і реалізації депозитної політики. Депозитна політика комерційного банку виступає складовою банківського менеджменту. Це комплекс заходів по формуванню депозитного портфеля, а також різноманітні форми та методи щодо реалізації конкурентних позицій на ринку депозитних послуг з метою забезпечення необхідних обсягів депозитних ресурсів.

В даний час конкретної моделі формування оптимального депозитного портфеля комерційного банку не існує, що в свою чергу призводить до нераціонального залучення коштів клієнтів та їх розміщення в дохідні активи банку.

Управління залученням оптимального обсягу тимчасововільних коштів населення та суб’єктів підприємницької діяльності в даний час є одним з найважливіших і актуальних напрямів розвитку пасивних операцій в цілому, так як це дозволяє збільшити прибуток банку, збільшити обсяги наданих послуг і як наслідок значно підвищити престиж банку. При цьому необхідно враховувати співвідношення між витратами на залучення коштів і доходами, які можна отримати від вкладення цих коштів у позики або цінні папери. Таким чином, взаємозв’язок між управлінням активними і пасивними операціями має вирішальне значення для прибутковості комерційного банку [1, с. 18-19].

В умовах фінансової нестабільності однією з найважливіших завдань банківської діяльності є оптимізація ресурсної бази, що визначає масштаби розвитку комерційного банку і збільшення обсягу прибутку. Одночасно структура і якість активів обумовлюють структуру пасивів і різноманітність депозитних інструментів. Функції управління пасивами та активами тісно взаємопов'язані між собою і роблять рівнозначний вплив на рівень ліквідності і рентабельності банку.

Оптимізація структури пасивів може проводитися за наступними напрямками [2]:

- встановлення відповідності структурі активів;
- здешевлення ресурсної бази.

Основу ресурсної бази банку становлять залучені кошти, стійкість яких є одним з факторів його ліквідності.

У відносинах комерційного банку з різними групами клієнтів – як з фізичними особами, так і з юридичними – доцільно було б використовувати депозитні рахунки, що мають змішаний режим функціонування. Корисним щодо цього є досвід зарубіжних комерційних банків у застосуванні NOW рахунків.

З одного боку, кошти, що зберігаються на таких рахунках, можуть використовуватися для здійснення платежів, а з іншого – вони є своєрідними фінансовими інвестиціями, що приносять їх власникам певні доходи.

З метою оптимізації депозитного портфеля та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків, тобто порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на ощадних та строкових депозитах. У перспективі чітке розмежування різних видів депозитів – до запитання, строкових, ощадних – буде поступово зникати, що підтверджується досвідом

комерційних банків розвинених країн, де все більше розширюється сфера застосування змішаних типів рахунків [3, с. 168-169].

Слід звернути увагу на те, що в сучасних умовах зростаючої конкуренції на ринку банківських послуг реклама є потужним засобом впливу на досить широку аудиторію, адже банки використовують найрізноманітніші види реклами: теле- і радіо реклама, друкована рекламна продукція, пряма реклама, інтернет-реклама тощо. Рекламна кампанія банку в основному спрямована на потенційних клієнтів, тому важливим є подання інформації про депозитні програми у ненав'язливій формі, підкреслюючи позитивні сторони та вигоди від здійснення депозитних операцій [4].

Ще одним сучасним та перспективним методом комунікаційної політики банку є мерчандайзинг. Банківський мерчандайзинг – це одна із складових маркетингу та інструментів збутової політики, направлена на збільшення обсягу продажу банківських продуктів. Він являє собою комплекс заходів щодо розробки та реалізації методів із залучення нових клієнтів та просування банківських продуктів і послуг на ринку. Мерчандайзинг у сфері депозитної діяльності вирішує наступні завдання:

- удосконалення асортименту депозитних продуктів у відповідності із потребами та запитами існуючих та потенційних клієнтів;
- контроль за якістю надання депозитних послуг з точки зору швидкості, зручності, мобільності, можливості надання додаткових супроводжувальних послуг, а також культури обслуговування;
- забезпечення наявності в асортименті продуктів, на які існує попит на ринку та постійне його оновлення відповідно до зростаючих потреб клієнтів;
- проведення аналізу цінової стратегії банків-конкурентів та надання рекомендацій щодо оптимальної цінової політики на депозитні продукти і послуги;
- планування ефективного розташування точок продажу банківських продуктів (філій, відділень банку), а також раціонального розташування відділів та обладнання для продажу банківських продуктів клієнтам банків.

Основна мета комунікаційної політики в банківській сфері – просунути та збути банківський продукт, використовуючи різні методи, способи та прийоми. Проте усі методи об'єднує те, що в центрі уваги завжди є клієнт банку, і банківська установа повинна орієнтуватися на його потреби, побажання та очікування. Також важливим є паралельне застосування різних методів комунікаційної політики, оскільки це забезпечує найбільш вдале позиціонування депозитних продуктів на ринку та формування позитивного іміджу банку серед існуючих та потенційних клієнтів.

Таким чином, для раціонального залучення коштів клієнтів та їх розміщення в дохідні активи комерційний банк має підходити відповідально до формування депозитного портфелю банку.

З метою оптимізації депозитного портфеля та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на ощадних та строкових депозитах.

Важливо зазначити, що оптимізація ресурсної бази допомагає визначати масштаби розвитку комерційного банку і збільшити обсяг прибутку.

Список використаної літератури

1. Брежнєва-Єрмоленко О. Основні тенденції змін у структурі депозитного портфеля комерційних банків України / О. Брежнєва-Єрмоленко // Економічний аналіз. – 2013. - № 12, Ч.2 – С. 17-21

2. Ісаєва М. В. Формування напрямів удосконалення управління депозитними операціями банку на основі побудови «дерева цілей» / М. В. Ісаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences.

3. Труш Г.В. Трансформація депозитної політики комерційних банків / Г.В. Труш // Збірник матеріалів міжнародної практичної Інтернет-конференції. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 166–168.

4. Кошонько О. В. Тенденції розвитку вітчизняного депозитного ринку в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/70.pdf.

УДК 657.28

Нікольчук Ю. М.,
к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Гнатюк Н. О.,
студентка групи ФБ(м)-11 Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту

КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Надання кредитів є однією з основних економічних функцій банків, які здійснюються для фінансування споживчих, виробничих та інвестиційних цілей підприємницьких фірм, фізичних осіб і державних організацій. Від того, наскільки добре банки реалізують свої кредитні функції, залежить економічне становище регіонів, які вони обслуговують, оскільки банківські кредити сприяють появі нових підприємств і збільшенню числа робочих місць у цих регіонах та забезпечують їх економічну життєздатність.

Згідно статті 2 Закону України «Про банки та банківську діяльність» банківський кредит – це будь-яке зобов’язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія. Будь-яке зобов’язання придбати право вимоги боргу, або продовження строку його погашення, що надається в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів з такої суми [6].

Основним у банківському кредитуванні є те, що він має бути:

- строковим – надаватись на визначений строк;
- платним – за отриманий кредит необхідно платити певні відсотки;
- цільовим – отриманий кредит повинен бути використаний на конкретні цілі, передбачені угодою, і обов'язково підлягає поверненню.

Для отримання кредиту позичальник має звернутися в банк із заявою, клопотанням або листом, в яких повинно бути зазначено: назву банку, позичальник, назва підприємства, юридична адреса, контактний телефон, хто керівник підприємства, зміст заявки, мета кредиту, процентна ставка за його користування, періодичність сплати відсотків, вартість кредиту, дата його погашення, кредитні ресурси, форма власності, організаційно-правова форма, вид діяльності, характеристика продукції що виробляється, розмір статутного фонду, інформація про фінансовий стан, висновки відповідних органів, що підтверджують достовірність балансових даних, дебіторська заборгованість, в тому числі прострочена, власні кошти, балансовий прибуток, збитки, собівартість виробництва продукції, що реалізується, рентабельність, обсяг експорту, категорія позичальника, забезпечення повернення кредиту.

Збільшення банківських активів великою мірою визначається кредитним портфелем, що позитивно впливає на економіку країни та діяльність суб'єктів господарювання зокрема. У більшості банків країн з розвинутою ринковою економікою, позичкові рахунки складають не менше половини їх сукупних активів і дають близько 2/3 прибутків. Схожа тенденція має місце і в українській банківській системі.

Питома вага кредитного портфеля у структурі активів може свідчити про основний напрямок діяльності банків – перевага кредитним операціям.

Саме проблема надійності кредитних вкладень, їх своєчасного погашення виявляє значний вплив на рівень ліквідності комерційного банку в умовах, коли надання кредитних послуг є домінуючим видом серед усіх активів. Даний вплив визначається особливостями трансформації активів при погашенні позики - із вкладень у менш ліквідній формі на активи у безпосередньо ліквідній формі (тобто залишки на кореспондентському рахунку і в касі банку). У результаті мають місце структурні зрушення і в складі загального портфеля вкладень, результатом чого є збільшення величини первинних резервів та зменшення абсолютної величини заборгованості за позиками, а комерційний банк отримує можливість розраховуватись за зобов'язаннями, що відповідають

за строками кредитам, які повертаються. У тому ж разі, якщо надані позики не погашаються в строк або пролонговуються, то це призводить до порушення строкової збалансованості залучених ресурсів і вкладень банку, що може негативно позначитись на рівні його ліквідності, а відтак призвести до порушення загального процесу організації грошово-кредитних відносин - у плані неможливості розраховуватись за поточними зобов'язаннями та видавати нові кредити.

За таких обставин з метою підтримання ліквідності банк або змушений залучати додаткові ресурси на грошовому ринку, або збільшувати обсяг первинних резервів, або перетворювати інші активи на готівку із ризиком можливих втрат. У всіх цих випадках вирішення завдання щодо забезпечення ліквідності банківського балансу залежить як від надійності повернення кожного виданого банком кредиту, так і якості кредитного портфеля і ефективності управління ним загалом.

Найбільш загальний зміст поняття кредитного портфеля утворює сукупність усіх наданих комерційним банком кредитів. При цьому, якщо брати до уваги дефініції, подані в інструктивних матеріалах НБУ, кредитний портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі і прострочених та сумнівних щодо повернення.

На сьогодні у вітчизняній банківській практиці основним напрямом захисту від ризику неліквідності (як врешті і кредитного ризику), пов'язаного із неправильним управлінням кредитним портфелем, а відтак і дією указаного фактора, є створення комерційними банками резервів для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями. Дані резерви створюються за всіма видами наданих банком кредитів для відшкодування сум основного боргу (без процентів і комісій). При цьому резерви залежно від джерел формування і призначення поділяються на два види:

- резерв під стандартну заборгованість за кредитами, що формується за рахунок прибутку;

- резерв під нестандартну заборгованість за кредитами, що відноситься до витрат банку.

Конкретні ж розміри резервів визначаються з урахуванням загальної суми усіх кредитів, класифікованих за ступенем ризику (кожному ступеню присвоюється відповідний коефіцієнт в процентах, який і відображає рівень резервування за кожною групою).

Збільшення активів та обсягу кредитного портфеля можна вважити позитивними факторами, але при цьому доцільно проаналізувати структуру банківських активів і якість кредитного портфеля. Як відомо, необхідною умовою фінансової стабільності комерційних банків та їхнього успішного розвитку є не лише кількісне зростання обсягу активів, а й досягнення їх раціональної та оптимальної структури, її подальше удосконалення, спрямоване на зменшення обсягу неробочих і проблемних активів та диверсифікацію банківських активних операцій.

Кредитні операцій в Україні є найважливішим доходотворним чинником у діяльності вітчизняних банків. Структура банківського кредитного портфеля в Україні, сьогодні дуже своєрідна. Він майже цілком складається з короткострокових позичок із великим ступенем концентрації у сфері торгово-закупівельного бізнесу. Подібна орієнтація банків продиктована реаліями сучасної економічної ситуації в країні. При цьому не розбірливість у формуванні кредитного портфеля, якоюсь мірою неминуча і вимушена в сьогоднішніх умовах, загрожує серйозними негативними наслідками.

Список використаних джерел:

1. Єпіфанов А. О. Удосконалення сутності і процесу управління формуванням кредитних ресурсів банків / О. В. Лисенок // Формування ринкових відносин в Україні.- 2016.- №2.- С.42-47.

2. Карчева Г. Т., Карчева О. Я. Ефективне управління активами і пасивами – необхідна умова фінансової стійкості банку // Науковий вісник ЧДІЕУ. - 2012. - № 1. – С. 240-249.

УДК 336.71

Нікольчук Ю. М.,
к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Климчук С. І.,
студентка групи ФБ(м)-11 Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ

Проблема оцінки ефективності депозитної політики банку надзвичайно багатогранна. Найбільш важливим у ній є питання про критерії. Критерії оцінки ефективності депозитної політики банку можна визначити як раніше обрані точки або нормативи в загальній програмі діяльності банку, де проводиться визначення ефективності формування ресурсної бази. Процес розробки критеріїв ефективності і нормативів реалізації депозитної політики зображено на рис. 1.

Доцільною є концентрація на тому, що вибір показників для оцінки процесу нагромадження капіталу банку має спиратися не на суб'єктивні думки аналітиків, а на встановлення строгої залежності від цих показників депозитної політики банку. Норберт Вінер відзначав, що всі види систем контролюють і оцінюють результати своєї діяльності самі за допомогою інформаційного зворотного зв'язку, який виявляє помилки при русі до мети та ініціює коректуючи впливи [1].

Це дозволяє стверджувати, що систему оцінки ефективності депозитної політики банку необхідно сприймати як систему зворотного зв'язку. За допомогою зворотного зв'язку оцінюються виходи процесу, і в систему вводяться необхідні поправки для отримання бажаних виходів. Проте слід звернути увагу на те, що якщо система має часові лаги, то коректуючи впливи мають передбачати або попереджати помилки.

Основними вимогами, яким мають задовольняти показники, використовувані при оцінці ефективності депозитної політики банку, є:

– обумовленість чинниками, що впливають на процес залучення банком вільних ресурсів;

– співставлення між собою за розмірністю;

– відсутність суперечностей при зміні значень.

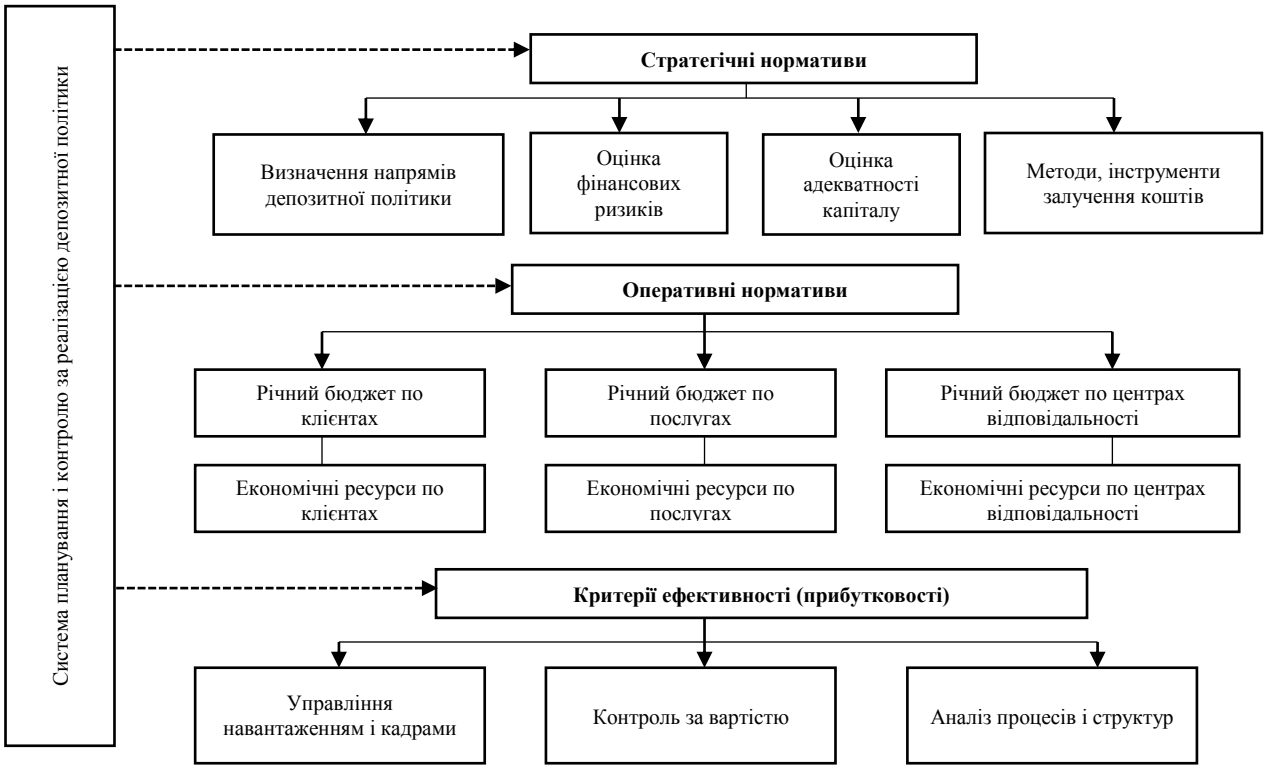

Рис. 1. Етапи розробки нормативів і критеріїв оцінки ефективності депозитної політики [узагальнено автором]

Розглянемо критерії оцінки ефективності депозитної політики банків.

Економічна вигідність. У процесі своєї діяльності банк встановлює і підтримує певні пропорції між активами і пасивами. У ідеальному варіанті терміни і обсяги грошових потоків по активах мають бути рівними термінам і обсягам грошових потоків по пасивах. Добитися на практиці ідеального збігу цих параметрів практично неможливо, тому процес управління зводиться до того, щоб різниця у вартості активів і пасивів була стійкою по відносно до змін процентної ставки [2]. Таким чином, критерій максимізації прибутковості

активів (A_1) у загальному вигляді може бути представлений наступною формулою:

$$A_1 = \frac{\text{Прибутки} - \text{Витрати}}{\text{Активи}} \Rightarrow max \quad (1)$$

Розглянемо другий критерій ефективності. Комбінація можливих негативних для банку подій може бути різною. Але максимальні збитки банк зазнає тоді, коли всі ці негативні події настають одночасно. Тому під критерієм (A_2) слід розуміти максимально можливі збитки для банку при заданій структурі діяльності.

Визначаючи економічну вигідність депозитних операцій, що проводяться, необхідно здійснювати аналіз зобов'язань за їх видами з урахуванням вартості фінансових ресурсів у рамках загальноприйнятої класифікації. Для більш об'єктивної оцінки ефективності депозитної політики на практиці широко застосовується метод коефіцієнтів [3]. При виборі показників, що характеризують економічну вигідність залучення коштів, береться критерій, що характеризує залежність між капітальною базою і опосередковано прибутковістю банку в аспекті збільшення власних коштів і їх ліквідності при певній величині активів.

Рівень поточних пасивів, який характеризує позицію банку відносно обслуговування клієнтів, розраховується як відношення залишків на поточних рахунках до загальних пасивів банку. Збільшення цього показника свідчить про активну позицію банку і підвищення його прибутковості. За цим доцільно розрахувати коефіцієнт, що відображає якою мірою банк використовує клієнтські гроші як кредитні ресурси:

$$L_1 = \frac{LA}{OB} \quad (2)$$

де L_1 – коефіцієнт миттєвої ліквідності; LA – ліквідні активи, що приносять дохід; OB – зобов'язання до запитання.

Наступний показник – це коефіцієнт відношення зобов'язань банку і капіталу. Він відображає величину залучених банком ресурсів на кожну одиницю капіталу і розраховується як відношення зобов'язань до капіталу.

Зростання його значення свідчить про підвищення банком активності у сфері залучення ресурсів, але в той же час може сигналізувати про зниження надійності і стійкості банку [3].

Наступна група показників дозволить проаналізувати ефективність різних напрямів депозитної політики. P_1 – коефіцієнт, що характеризує ефективність використання банком залучених ресурсів.

$$P_1 = \frac{P_r}{З} \quad (3)$$

де P_r – прибуток; $З$ – сумарні зобов'язання.

P_2 – коефіцієнт, що відображає ефективність операцій банку.

$$P_2 = \frac{P_r}{Ap} \quad (4)$$

де P_r – прибуток; Ap – працюючі активи.

P_3 – коефіцієнт, який демонструє ефективність використання власного капіталу.

$$P_3 = \frac{P_r}{K} \quad (5)$$

де P_r – прибуток; K – власний капітал банку.

P_4 – це коефіцієнт, який показує розмір прибутку відносно валюти балансу, або ефективність використання ресурсів.

$$P_4 = \frac{P_r}{A} \quad (6)$$

де P_r – прибуток; A – сумарні активи.

Слід зазначити, що всі, вищезазначені коефіцієнти, які характеризують депозитну базу банку, є однонаправленими, тобто більше їх значення відповідає кращій якості. Оцінюючи ефективність депозитної політики банку з точки зору економічної вигідності, необхідно чітко і детально відстежувати стан кредитної і депозитної політики банку в сукупності. Для цього, перш за все необхідно розрахувати коефіцієнт співвідношення кредитів і депозитів. Цей коефіцієнт характеризує здатність банку залучати депозити для проведення своїх кредитних операцій і можливості банку розміщувати залучені кошти в

кредити. Невід'ємною частиною при розрахунку даного коефіцієнта є аналіз і планування залишку коштів на коррахунку банку. Основним документом, який регламентує даний процес, є платіжний календар [1].

На основі розрахованого коефіцієнта співвідношення кредитів і депозитів необхідно визначити потреби банку в ліквідних ресурсах за джерелами їх залучення і розміщення. Різниця між обсягами планових надходжень і списань відображає очікуваний дисбаланс у розрізі валют. У процесі розрахунку економічної вигідності депозитної політики, що проводиться, і встановленні тісного взаємозв'язку між кредитними і депозитними операціями важливим моментом є проведення оцінки обґрунтованості залучення міжбанківських кредитів.

$$K_n = \frac{MBK_n}{K}; \quad K_p = \frac{MBK_p + CD}{K} \qquad (7)$$

де K_n – коефіцієнт максимального розміру отриманих міжбанківських кредитів;

MBK_n – отримані міжбанківські кредити в загальній сумі залучених централізованих засобів; K_p – коефіцієнт максимального розміру розміщених міжбанківських кредитів; CD – термінові депозити, розміщені в інших банках; MBK_p – міжбанківські кредити, надані іншим банкам.

У будь-якому випадку формування депозитної політики банку і визначення напрямів залучення ресурсів мають проводитися за принципом: оптимальна структура розміщення при максимально можливих обсягах залучення.

Список використаних джерел:

1. Галіцейська Ю. М. Оптимізація діяльності банківських установ щодо організації депозитних операцій / Ю. М. Галіцейська, О. Л. Малахова // Світ фінансів. – Тернопіль, 2010. – № 3. – С.18-30.

2. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.

3. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання: [монографія] / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 384 с.

УДК 336.71

Нікольчук Ю. М.,
к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Мережко М. О.,
студентка групи ФБ(м)-11 Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту

КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Важливість кредиту полягає у тому, що за його допомогою забезпечується безперервність кругообігу капіталу, обслуговується процес реалізації товарів, що вкрай необхідно в період становлення ринкових відносин. Сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання доходу формують кредитний портфель банку.

В економічній літературі кредитний портфель трактують як економічно обґрунтована та структурована сукупність кредитних угод і зобов'язань, сформованих відповідно до вимог кредитної політики банківської установи, органів банківського нагляду та прийнятного рівня кредитного ризику. Якісний кредитний портфель є результатом цілеспрямованих і ефективних управлінських рішень посадових осіб, які відповідають за кредитну діяльність банку.

Процес формування кредитного портфеля надзвичайно важливий для банківських установ, оскільки кредитні операції хоча і є найбільш прибутковими, водночас вони найбільш ризиковані. Рівень дохідності завжди супроводжується певним рівнем ризику. Якщо дохідність різних видів активів майже однакова, то перевага надається найменш ризикованому виду. У свою чергу, дохідність залежить від терміну надання кредиту і рівня процентної ставки за кредитом. Керівництво банку при формуванні кредитного портфеля намагається видавати кредити з максимальним рівнем доходів за інших

однакових умов. Але при визначенні прибутковості кредитної операції слід звертати увагу не лише на доходи, а також на витрати за кредитом і слідкувати за рівнем кредитного ризику.

Вихідними елементами управління кредитним портфелем у банківських установах є принципи формування портфеля. Принципи побудови кредитного портфеля являють собою основні правила, вихідні положення, умови, де відображаються прийнятні об'єктивні закономірності та закони, якими керуються комерційні банки у процесі формування своїх кредитних портфелів [4, с. 81].

Принципи побудови кредитного портфеля комерційного банку можна поділити на загальні та спеціальні (рис 1).

Рис. 1. Класифікація принципів побудови кредитного портфеля комерційного банку [узагальнено автором]

Загальними принципами можуть керуватися при формуванні своїх кредитних портфелів усі комерційні банки. Спеціальні принципи індивідуальні для кожної банківської установи і можуть відрізнятися залежно від поставлених цілей та специфіки спрямованості банківської установи.

Дотримання вищезазначених принципів є вагомим фактором забезпечення дієвості усього механізму формування кредитного портфеля комерційного банку, оскільки, вони служать вихідними умовами банківської діяльності, спрямованими на реалізацію тих завдань, які визначені стратегією кредитної політики, а відтак виступають основою самої технології управління кредитним портфелем.

Процес формування кредитного портфеля комерційного банку є безперервним, складним і вимагає великої уваги фахівців, високого рівня професійної підготовки працівників відділів, що здійснюють кредитні операції. Не менш важливим завданням є вибір методів управління.

У науковій літературі термін «управління кредитним портфелем» деякі дослідники визначають як функцію вищого керівництва, яка вимагає виявлення всіх існуючих видів ризику і визначення того їх максимально допустимого рівня, який банк готовий прийняти. Інші автори стверджують, що управління кредитним портфелем – це один із базових компонентів, що визначає кредитну політику банку [1, с. 159].

Основними параметрами управління кредитним портфелем банківської установи є дохідність і ризик. Ці показники мають пряму залежність і тому чим вищі ризики тим більша дохідність від операції і навпаки. Але якщо банківська установа бере на себе занадто високі ризики, то є загроза отримати й значні збитки. Тому дуже важливим завданням комерційних банків знайти таке оптимальне співвідношення цих показників, щоб здійснювати ефективну кредитну діяльність [3, с. 40].

Окрім ризиків на дохідність кредитного портфеля також впливає його обсяг, структура і рівень відсоткових ставок за наданими кредитами.

Обсяг і структура кредитного портфеля банку визначаються такими чинниками:

- офіційна кредитна політика банку;
- правила регулювання банківської діяльності;
- величина капіталу банку;
- досвід і кваліфікація менеджерів;
- рівень дохідності різних напрямів розміщення коштів [4].

Важливим завданням, що постає перед менеджерами банківських установ в сфері кредитування, є розробка ефективної кредитної політики. Вона повинна визначати кредитну стратегію банківської установи, містити основні положення щодо здійснення організації кредитної діяльності банку, встановлювати і обґрунтовувати найбільш пріоритетні напрями кредитування саме для даного банку, містити перелік кредитів що не входитиме в кредитний портфель даного банку, визначати рівень допустимого рівня ризику, зазначати функції, права й обов'язки кредитних працівників тощо.

Список використаних джерел:

3. Версаль Н. І. Теорія кредиту: навч. посіб. / Н. І. Версаль, Т. В. Дорошенко. – К. : Києво-Могилянська академія, 2013. – 483 с.

4. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravoznavec.com.ua/books/letter/85/%CB/html

5. Пернарівський О. В. Стратегія управління ризиками банківського споживчого кредитування / О. В. Пернарівський, Н. Венерова // Вісник НБУ. – 2012. – №5. – С. 40-43.

6. Сусіденко В. Т. Стратегія управління кредитною діяльністю комерційних банків / В. Т. Сусіденко. – К.: КДТЕУ, 2015. – 348 с.

УДК 336.71:65.011.3

Нікольчук Ю. М.,
к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Паламарчук А. В.,
студент групи ФБ(м)-11 Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту

ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Фінансова стійкість знаходиться в тісній взаємодії з іншими типами стійкості. У складі типів стійкості фінансова стійкість має важливе значення, адже від фінансового стану банку залежать всі інші сторони банківської діяльності. Від фінансової стійкості окремо взятого банку залежить стійкість банківської системи в цілому.

Основна проблема стійкості викликана нестабільністю економіки країни в цілому, і насамперед її реального сектора, а також нестабільністю «правил гри» на сучасних ринках.

На фінансову стійкість банківської системи впливає безліч факторів, які залежно від якісних характеристик їх впливу мають як позитивне, так і негативне значення. Різноманітність факторів, що впливають на формування стійкості банку, різниця в характері, напрямках і формах їх виявлення викликають необхідність їх систематизації та узагальнення (табл. 1).

Зовнішні фактори не залежать від роботи комерційного банку, а внутрішні є відображенням ефективності діяльності банку.

Істотний і визначальний вплив на фінансову стійкість вітчизняних комерційних банків мають загальноекономічні фактори. До їх числа відноситься інвестиційний клімат; стан платіжного балансу країни; податкову політику; стан економіки. Стабільна економічна база країни – основа фінансової стійкості банків і банківської системи в цілому, їх фундамент.

Таблиця 1.

Класифікація внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на стійкість банку [узагальнено автором]

	Зовнішні	**Внутрішні**
Фінансова стійкість комерційного банку	Загальноекономічні	Фінансово-економічні
	Фінансові	
	Соціально-політичні	Організаційні
	Правові	
	Соціально-психологічні	Технологічні
	Форс-мажорні	

Крім загальноекономічних факторів важливий вплив на стійкість комерційних банків здійснюють фінансові фактори, в першу чергу стан і розвиток фінансового ринку. До фінансових факторів доцільно віднести процентну політику НБУ; кредитну політику НБУ; валютну політику НБУ; стан грошового ринку; величину валютних резервів НБУ [1].

Особливий вплив на стан грошового ринку чинить інфляція. В умовах поступового зниження інфляції має місце істотне зменшення ринкових процентних ставок, що призводить до скорочення маржі і відповідно до падіння доходів банків. Це вимагає зміни структури банківських балансів у напрямку підвищення частки довгострокових активів.

До соціально-політичних факторів доцільно віднести соціальну стабільність; стійкість уряду; політичну стабільність.

Суттєво впливають на фінансову стійкість комерційних банків правові чинники. Стійкість законодавства створює передумови нормального правового регулювання виникаючих проблем. При цьому законодавство впливає на розвиток банківської системи особливими правилами регулювання тих чи інших банківських операцій або угод [2].

Економічні, фінансові, правові та політичні чинники багато в чому визначають соціально-психологічні чинники. До них можна віднести: впевненість населення у правильності проведеної економічної політики, в стабільності податкового, митного та валютного законодавства, в сприятливих перспективах для розвитку економіки в цілому та її окремих галузей. Все

вищезазначене формує рівень довіри до комерційних банків, готовність здійснювати банківські операції та користуватися банківськими послугами.

На фінансову стійкість комерційних банків можуть впливати і форс-мажорні чинники, тобто чинники, що є наслідком стихійних лих і непередбачуваних подій, які призводять до збоїв у діяльності банків. Дані фактори можна поділити на природні, політичні та економічні. До природних факторів справедливо варто віднести ті, які технічно ускладнюють функціонування комерційних банків (повені, землетруси, урагани і т.д.). Політичні чинники включають: закриття кордонів, введення міжнародних заборон на відносини з іншими державами, військові конфлікти. До економічних чинників слід віднести: відмову уряду від виконання своїх фінансових зобов'язань, зміну системи оподаткування, кризу на фінансових ринках, введення обмежень на зовнішньоторговельну діяльність [3].

При стабільності соціально-економічної, політичної ситуації та фінансового ринку, відсутності форс-мажорних обставин вирішальну роль у забезпеченні фінансовій стійкості комерційних банків відіграють внутрішні чинники.

До організаційних чинників, які впливають на фінансову стійкість банків, відносяться: стратегія банку, якість менеджменту, кваліфікація кадрів, взаємини з засновниками, внутрішня політика банку. Найбільше значення при цьому має стратегія банку – концептуальна основа його діяльності.

До другої групи внутрішніх факторів, що роблять вплив на фінансову стійкість банку, належать технологічні чинники, які включають в себе орієнтацію банку на розвиток банківських технологій, потреби ринку в нових банківських продуктах і послугах.

При всій важливості розглянутих вище факторів, вирішальна роль належить групі фінансово-економічних чинників. Фінансово-економічними факторами фінансової стійкості є такі фактори як: якість активів банку; рівень рентабельності; ліквідність балансу банку; платоспроможність банку; адекватність капіталу банку.

Таким чином, перелік зовнішніх і внутрішніх факторів, здатних вплинути на фінансову стійкість комерційного банку, індивідуальний і залежить від особливостей організації та роботи кожного окремо взятого банку. Тим часом, в сучасних економічних умовах найбільший вплив на фінансову стійкість банків мають саме зовнішні чинники, задаючи певні, що не залежать від самих банків параметри їх діяльності. При цьому комерційні банки не повинні ігнорувати вплив внутрішньобанківських чинників, постійно підвищуючи їх якість і тим самим впливаючи на фінансову стійкість банківської системи [4].

Таким чином, чітка класифікація факторів впливу на фінансову стійкість комерційних банків, а також своєчасне виявлення їх негативного впливу є запорукою ефективного управління банківською діяльністю.

Список використаних джерел:

1. Банківська система України в європейському контексті: ґенеза, структура, конкурентний потенціал [Текст]: монографія / кол. авторів; за ред. д-ра екон. наук Р. Ф. Пустовійта. – К. : УБС НБУ, 2009. – 399 с.

2. Вахнюк С. В. Управління стійкістю українських банків в контексті інтелектуалізації економіки / С. В. Вахнюк // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – Мелітополь : ТДАТУ, 2012. – № 3(19). – С. 33-41.

3. Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М., Белінська О. В. Антикризовий менеджмент банківських установ України / Гавловська Н. І. // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2010. – № 3. – С. 107-110.

4. Пацера М. М. Світова фінансова криза та її наслідки для банківської системи України [Текст] / М. М. Пацера // Вісник НБУ. – 2009. – № 1. – С. 28-33.

УДК 336.7

Нікольчук Ю. М.,
к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Старостюк Ю. А.,
студентка групи ФБ(м)-11 Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКУ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ

Ліквідність банківської установи є основою ефективного виконання своїх функцій як окремим банком, так і банківською системою в цілому, так як вона зумовлює їх фінансову стійкість, надійність та конкурентоспроможність. Надлишкова чи недостатня ліквідність негативно впливає на економічні відносини на мікро- та макро- рівнях. Ефективне управління ліквідністю є необхідною умовою забезпечення безперебійної роботи банку, оптимального розподілу і використання банківських ресурсів. Все це вимагає чіткого понятійного апарату, зокрема удосконалення тлумачення терміну «ліквідність», визначення та структуризація факторів впливу на неї та ін.

З огляду на загострення світової фінансової кризи на сучасному етапі вітчизняним банкам доводиться працювати в умовах зростаючих ризиків, що супроводжують банківську діяльність. В такій ситуації особливої уваги набуває стабільність фінансового стану банку, основними якісними характеристиками якого виступають платоспроможність і ліквідність. Тому управління ліквідністю банку є одним з найважливіших і ключових питань.

Перш за все необхідно чітко зрозуміти, що собою являє поняття «ліквідність» і в якому аспекті вона розглядається в конкретному випадку. На сьогодні немає єдиної точки зору щодо визначення даного поняття, особливо якщо порівнювати підходи до трактування ліквідності банку серед вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів [2]. Вважаємо за необхідне виділити такі основні підходи до трактування ліквідності банку (табл. 1.).

Таблиця 1.

Наукові підходи щодо визначення поняття ліквідності банку [узагальнено автором]

№ з/п	Основні підходи щодо трактування ліквідності банків	Економічний зміст та суть підходу
1	підхід «виконання зобов'язань»	Вказує на здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання.
2	підхід «співвідношення активів і пасивів»	Розглядає ліквідність банківської установи як співвідношення активів та пасивів або зобов'язань та засобів, якими можна їх виконати.
3	підхід «перетворення активів»	Тлумачить ліквідність банку як процес, можливість або ступінь легкості перетворення активу на засоби, якими можна буде виконати зобов'язання.

До розуміння «ліквідності», найдоречніше вважати підхід «виконання зобов'язань», згідно якого ліквідність банку трактується як «здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів». Цього ж підходу дотримуються і ряд інших авторів.

Таким чином, на нашу думку, ліквідність банку – це спроможність банку забезпечити виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, позичальниками і кредиторами своєчасно і у повному обсязі за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел з мінімальними витратами та здатність фінансувати зростання власних активів.

Поряд із поняттям «ліквідність банку», в теорії та практиці використовуються такі поняття як «ліквідність банківської системи», «ліквідність балансу банку», «ліквідність активів і пасивів». Тому, ліквідність банку необхідно розглядати як багаторівневу систему категорій (рис. 2).

Діяльність банку, порівняно з іншими установами, характеризується підвищеним рівнем ризику, тому менеджери банку повинні враховувати максимальну кількість факторів та ступінь їх впливу на рівень ліквідності банку, оскільки неврахування певного фактора в майбутньому може призвести

до погіршення фінансової стійкості банку. На основі критичного аналізу наукових джерел нами проведена систематизація факторів впливу на ліквідність банку.

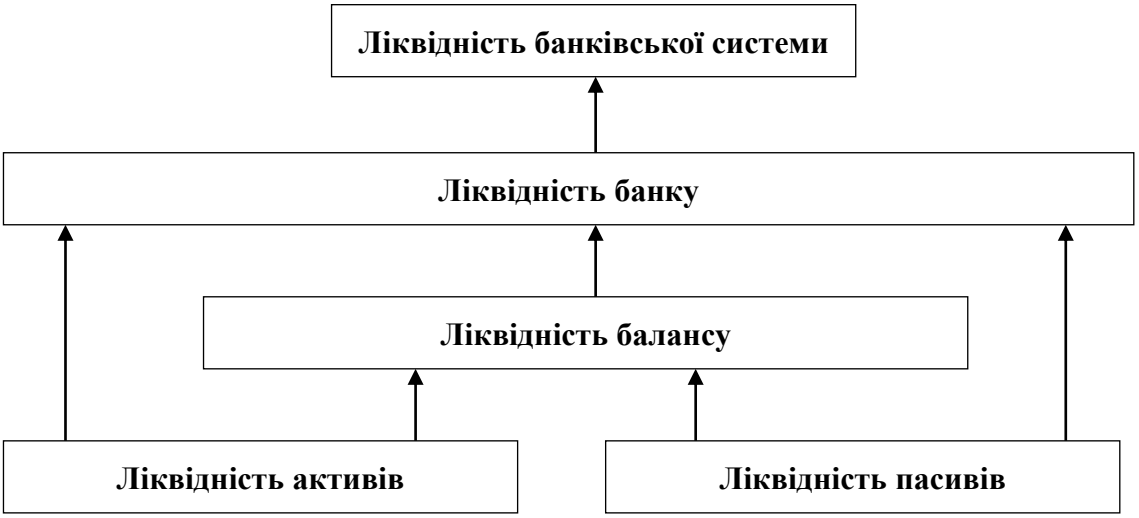

Рис. 2. Взаємозв'язок понять «ліквідність банківської системи», «ліквідність банку», «ліквідність балансу», «ліквідність активів і пасивів»

[узагальнено автором]

Переважна більшість науковців пропонує поділяти фактори впливу на ліквідність банку на дві великі групи, а саме: зовнішні та внутрішні. Проте, в межах цих двох груп факторів різні автори можуть виділяти ще підгрупи: Н. І. Козьмук і А. С. Глотова серед внутрішніх факторів виділяють загальні та спеціальні; Д. М. Олійник внутрішні фактори поділяє на економічну і організаційну групи; О. А. Криклій виділяє серед зовнішніх факторів фактори прямого і непрямого впливу [1].

Ми підтримуємо думку науковців і також пропонуємо поділяти фактори впливу на ліквідність банку на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів відносяться всі фактори, які банк не може контролювати та керувати ними, а до внутрішніх – ті, на які банк може впливати та корегувати їх.

В межах зовнішніх факторів ми виділяємо фактори непрямого впливу (мега фактори – фактори на рівні світової економіки чи іноземних держав,

макро фактори – фактори на рівні національної економіки) і фактори прямого впливу (мезо фактори – фактори на рівні банківської системи).

До внутрішніх факторів ми вважаємо за доцільне відносити мікро фактори (фактори на рівні окремого банку, на які він може впливати) [2].

Таким чином, критичний аналіз наукових підходів щодо трактування поняття «ліквідність банку» дозволив нам обґрунтувати доцільність його розгляду як спроможності банку забезпечити виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, позичальниками і кредиторами своєчасно і у повному обсязі за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел з мінімальними витратами та здатність фінансувати зростання власних активів.

У процесі дослідження визначено взаємопов'язаність та взаємозалежність понять «ліквідність банківської системи», «ліквідність банку», «ліквідність балансу банку», «ліквідність активів і пасивів». Тому, ліквідність банку необхідно розглядати як багаторівневу систему категорій.

На основі проведеного аналізу факторів впливу на ліквідність банку запропоновано їх групувати за мега (на рівні світової економіки чи іноземних держав), макро (на рівні національної економіки), мезо (на рівні банківської системи) і мікро (на рівні банку) рівнями, що дозволить банківській установі точніше ідентифікувати домінуючі джерела впливу на його ліквідність і ефективніше проводити управління нею.

Список використаних джерел:

1. Олійник Д. М. Управління ліквідністю комерційного банку та оптимізація фінансового результату [Текст] / Д. М. Олійник //Вісник НБУ. // 2011. – №8. – С. 28-29.

2. Рябіченко Д. О. Ліквідність банків в сучасних умовах: макроекономічний огляд [Текст] / Д. О. Рябіченко, Г. Ю. Калюжна // Молодіжний науковий вісник УАБС. - 2012. - № 1. - С. 96-109.

УДК 339.72

Підкуйко М.І.
Науковий керівник: **Бартош О.М.**,
старший викладач
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ МЕРЕЖІ МІЖБАНКІВСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ SWIFT

Міжнародні розрахунки охоплюють торгівлю товарами та послугами, а також некомерційні операції, кредити і рух капіталів між країнами. Ефективна організація розрахунків сприяє нормальному кругообігу коштів, забезпечує безперебійність операцій. Тому функціонування сучасних банків є неможливим без надійних автоматизованих систем для обміну фінансовою інформацією та для безпечних розрахунків між собою.

В усіх розвинених країнах існують свої власні національні системи для здійснення міжбанківських операцій. Міжбанківські розрахунки сприяють розв’язанню масштабних проблеми державного значення, що досить позитивно впливає на економічний розвиток країн в усіх її сферах.

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications) − товариство всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій, міжнародна міжбанківська система передачі інформації та здійснення платежів. Кожний банк, включений в систему, має свій унікальний SWIFT код [1]. Членом SWIFT може стати будь-який банк, що має відповідно до національного законодавства право на здійснення міжнародних банківських операцій.

Основною метою функціонування системи SWIFT є швидкісне та надійне передання фінансової банківської інформації на базі засобів обчислювальної техніки. Грошові перекази SWIFT відрізняються від класичних систем грошових переказів типу Western Union, MoneyGram або Золота Корона, так як дані системи здійснюють переказ між фізичними особами, а система SWIFT

може здійснювати перекази як між фізичними особами, так і між юридичними особами.

Міжнародна міжбанківська система SWIFT є основою більшості платіжних сервісів для понад 11 тисяч організацій, включаючи банки і корпорації, в 200 країнах світу. До липня 2016 року обсяг щоденних фінансових повідомлень в форматі SWIFT перевищив 25 млн.. На 2017 рік через SWIFT проходить близько 7,1 млрд платіжних доручень. У день через SWIFT проходить більше мільйона транзакцій на 6 трлн доларів, що включають грошові перекази, міжбанківські платежі, цінні папери, дорожні чеки [2].

Ця система має величезну мережу кореспондентських рахунків міжнародних банків, що безумовно дозволяє вести гнучкі двосторонні перекази і знизити вартість цих розрахунків. SWIFT має ряд суттєвих переваг: висока швидкість, надійність і таємність передачі повідомлень; передача інформації в реальному часі; широкий вибір валют, якими оперує система; гарантії своєчасної доставки перекладу; відсутність обмежень по сумі платежу; тарифи нижчі, ніж в інших системах.

У 2017 році на території України надавали послуги 36 систем переказу коштів, з яких: 29 систем створені резидентами, а 7 нерезидентами. Всього в 2107 році за допомогою систем було переказано: 7120 млн. дол. США, з яких 63% або 4456 млн. дол. США в межах України, 2378 млн. дол. США в Україну, що становить 33%, всі інші за межі України (4%).

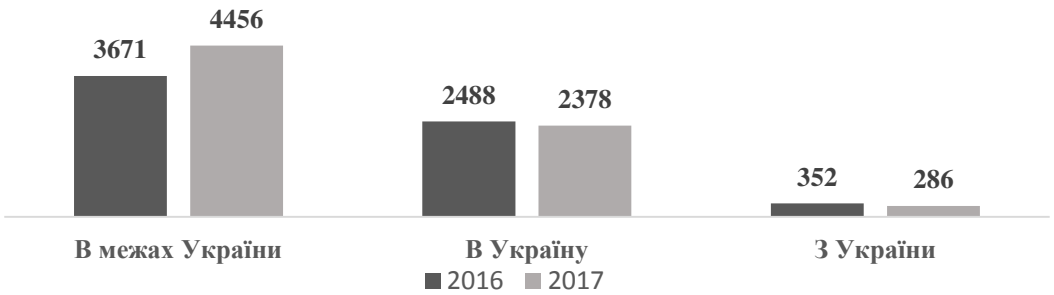

Рис. 1 – Сума переказів здійснених через системи переказу коштів, млн. дол. США (в екв.) [3].

В реаліях України існують законодавчі обмеження для грошових переказів за кордон. Такі обмеження є в будь-якій державі і вони істотно не впливають на зручність використання платежів SWIFT.

Система SWIFT працює 24 години на добу і 365 днів на рік. Кількість учасників системи постійно збільшується. Щорічні витрати пов’язані з оплатою за супровід програмного та технічного забезпечення, за оренду модемів, каналів і т. ін. і залежать від конкретних умов.

Поточні витрати залежать від кількості пересланих повідомлень (за вихідні повідомлення платня не береться) і становлять від 0,2 до 0,5 дол. залежно від пріоритету повідомлення.

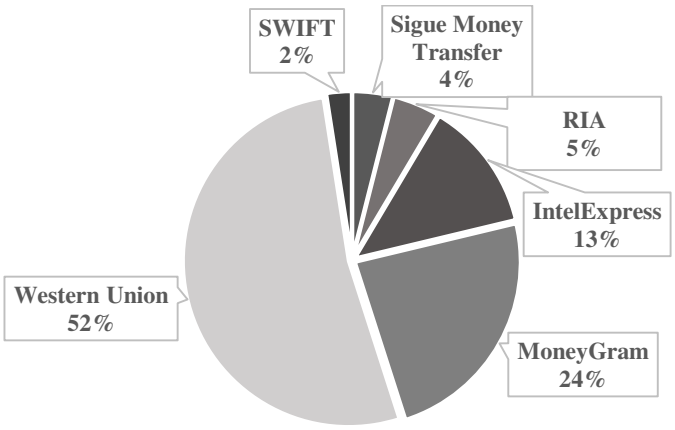

Рис. 2 – Розподіл переказів, здійснених через системи, створені нерезидентами, у розрізі систем переказу 2017 р. [3].

Одним з найбільш активних операторів системи SWIFT на Україні є ПриватБанк. Комісійну плату банк встановлює самостійно (Таблиця 1).

Кожний громадянин України може здійснити переказ в системі SWIFT за кордон іноземної валюти тільки в некомерційних цілях. Цей переказ не повинен бути пов'язаний з інвестиційною або підприємницькою діяльністю. Також сума переказу без надання підтверджуючих документів в іноземній валюті в один операційний день не може перевищувати еквівалент в 15 000 гривень. Обмежень по сумі на місяць або на рік немає.

Таблиця 1

Тарифи на надсилання та отримання SWIFT-платежу в ПриватБанку [4].

Надсилання SWIFT-платежу (закордон)	0,5% від суми min 5 грн, не більше 500 USD + 12 USD в грн за курсом НБУ.
Надсилання SWIFT-платежу (по Україні)	1% від суми min 20 USD, не більше 500 USD у грн. за курсом НБУ
Зарахування	на Інтернет-карту, Карту "Універсальна" і поточний рахунок фізичної особи - без комісії, або на Карту для виплат - 0,5% від суми зарахування
Зняття готівки	З Карти "Універсальна" та поточного рахунку фізичної особи - 1% від суми зняття, або з Карти для виплат - без комісії

Отже, система міжнародних банківських розрахунків SWIFT найпопулярніша і її найчастіше використовує більшість фінансових установ світу. Більша частина грошового обігу, перерахування грошей між країнами, відбувається за посередництвом цієї системи. Дана система має ряд істотних переваг таких як висока швидкість, надійність, гарантія фінансового захисту та безпека. Система SWIFT дуже зручна та проста у своєму використанні, що дозволяє більшій кількості великих та малих банків виходити на міжнародний банківський рівень.

Список літератури:

1. Ю. П. Макаренко. Використання міжнародної електронної мережі міжбанківських розрахунків SWIFT [Електронний ресурс] / Ефективна економіка № 10, 2014 – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3392

2. The official website of the SWIFT system. About SWIFT. – Режим доступу: https://www.swift.com/about-us?AKredir=true

3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / Про підсумки діяльності систем переказу коштів у 2017 році –Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=64628178

4. Офіційний сайт ПриватБанку України [Електронний ресурс] / Перекази SWIFT –Режим доступу : https://privatbank.ua/peverodi-swift

УДК 336.71

Пікалова А.М.,
студентка кафедри обліку та оподаткування

Урусова З.П.,
к.е.н., доцент
кафедри обліку та оподаткування
Запорізький національний університет

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі економічного розвитку формування ресурсної бази вітчизняних банків має велике значення для ефективної їх діяльності. Наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів дозволяє здійснювати активні операції з метою отримання максимального рівня прибутку і диверсифікації ризиків.

Одним з основних джерел формування ресурсної бази є проведення депозитних операцій банками. Специфічність депозитних операцій полягає у визначальній ролі клієнта банку, який самостійно приймає рішення щодо виду та величини депозитного вкладу. Тобто саме клієнт вирішує, яку частку своїх доходів він може спрямувати на заощадження. Виходячи з цього, заходи впливу на поведінку потенційних вкладників в умовах конкурентної боротьби за клієнта мають зайняти вагоме місце в процесі розробки та реалізації депозитної політики банку.

Питанням розробки теоретичних засад формування банківських ресурсів, одним з джерел яких є депозитні операції, приділяли достатньо велику увагу відомі українські вчені, серед яких: З. Васильченко, О. Дзюблюк, В. Кириленко, В. Лагутін, А. Мороз, М. Савлук, Р. Коцовська, В. Ричаківська, В. Стельмах, О. Лаврушин, Н. Шелудько.

Важливим джерелом формування ресурсної бази банків є депозитні операції, сутність яких полягає у залученні тимчасово вільних коштів клієнтів бізнесу та домашніх господарств у банківську систему. Результатом проведення депозитних операцій є отримання банками та їх клієнтами певних переваг. Так,

розміщення грошових коштів у депозити для клієнтів банку дає можливість: отримувати стабільний дохід в національній та іноземній валюті у вигляді відсотку протягом певного часу, збільшувати суму своїх заощаджень за рахунок процентного доходу, мінімізувати ризики втрати коштів тощо.

Щодо банків, то залучення тимчасово вільних коштів у депозити сприяє: підвищенню ліквідності банку, збільшенню обсягів активних операцій та формуванню їх ефективної структури; прискоренню безготівкових розрахунків, зменшенню вартості ресурсів порівняно з міжбанківськими кредитами.

Зазначимо, що депозитні операції банків класифікують за різними ознаками [1], при цьому будь-який банк формує власну структуру депозитів, яка є для нього найбільш прийнятно. З огляду на це, аналіз структури залучених клієнтських коштів банку в умовах конкуренції за грошові ресурси має першочергове значення для управління банком. Якість залучених ресурсів виявляється насамперед у їх стабільності. І чим більшою є частка стабільних ресурсів, тим, природно, вищою є ліквідність. Структура залучених клієнтських коштів не тільки відображає ступінь стійкості ресурсної бази банку, але й дозволяє прогнозувати потребу в ліквідних коштах для погашення зобов'язань за депозитами, отриманими кредитами. Клієнтські кошти, на обсяг яких припадає основна частина залучених ресурсів, є базисом для підтримки надійності банку.

Таблиця 1

Динаміка обсягів депозитів в Україні у 2011-2017 рр.

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Депозити, залучені депозитними корпораціями, млн. грн.	491756	572 342	669 974	675 092	716 728	793 474	898843
темп росту (%)	118,03	116,39	117,06	100,76	106,17	110,71	113,28
у т.ч.:							
у національній валюті, млн. грн.	280440	320 268	421 754	365 454	391 911	426 418	490971

Продовження таблиці 1

темп росту (%)	117,19	114,20	131,69	86,65	107,24	108,80	115,14
у іноземній валюті, млн. грн.	211316	252 074	248 220	309 638	324 817	367 056	407872
темп росту (%)	119,15	119,29	98,47	124,74	104,90	113,00	111,12

Джерело: розраховано за даними [2]

Перед тим, як перейти до аналізу депозитних операцій вітчизняних банків, підкреслимо, що коливання динаміки зростання та зменшення заощаджень клієнтів банку завжди адекватні динаміці економічного зростання або падіння. Зокрема, аналіз темпів зростання обсягів депозитів в банках України засвідчує, що неупинно зростає сума вкладень по депозитам, як у національній, так і іноземній валюті. Проте бачимо, що у 2014 р. обсяги вкладень у національній валюті скоротилися на 13,35%, натомість зросли вкладення у іноземних валютах на 24,74%. У наступних роках спостерігається тенденція до поступового збільшення депозитних вкладень.

Вище вже зазначалося, що будь-який банк розробляє власну стратегію і тактику залучення депозитних коштів. Аналіз інформації, наведеної у таблиці 2 показує, що серед найбільших банків України безумовним лідером є державний банк «Приватбанк». Другу та третю позицію займають, також, два державних банка – «Ощадбанк» та «Укрексімбанк».

Таблиця 2

Динаміка обсягів депозитів 10 найбільших банків України у 2010-2016 рр.

№	Банк	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	ПРИВАТБАНК	49835	75183	91842	106342	133551	141338	178121
2	ОЩАДБАНК	24524	24421	38585	39399	46341	55368	93438
3	УКРЕКСІМБАНК	19425	27332	31682	44841	42970	60126	77679
4	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	27668	28342	27635	27804	26419	28800	39214
5	УКРСИББАНК	14149	17867	20701	17313	16632	17424	33300
6	ПУМБ	5765	8003	20094	17465	20444	24516	27585
7	УКРГАЗБАНК	4040	5235	5615	7024	8699	12368	27510
8	UniCredit (УКРСОЦБАНК)	12340	15337	17708	18370	21611	22501	26780
9	АЛЬФА-БАНК	7421	9653	12174	14376	15831	18061	25244
10	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	2083	2916	3610	9778	10832	17625	18814

Джерело: складено за інформацією офіційного Інтернет-сайту НБУ [3]

Щодо інших фінансових установ – «Райффайзен банк Аваль», «УкрСиббанк», «ПУМБ», «Укргазбанк», «Укрсоцбанк», «Альфа-банк», «Укрсиббанк», то коливання обсягів депозитних коштів, на нашу думку, свідчить про нестійку позицію цих банків на ринку депозитних послуг. Аналіз тенденцій та проблем залучення тимчасово вільних коштів на депозитні рахунки дає можливість визначити напрями підвищення ефективності проведення депозитних операцій вітчизняними банками, серед яких:

- надання клієнтам широкого спектру послуг, що сприятимуть мінімізації витрат часу для них;
- застосування досвіду зарубіжних банків щодо введення рахунків клієнтів із різноманітним режимом функціонування (NOW – рахунки);
- впровадження новітніх банківських технологій та покращення за рахунок цього якості обслуговування клієнтів;
- залучення кваліфікованих спеціалістів зі знанням психології для більш продуктивної роботи з клієнтами;
- розробка ефективної процентної політики, яка є основним мотивуючим чинником при виборі банку клієнтом;
- забезпечення високої надійності збереження залучених банком коштів;
- активне використання процентної політики як методу стимулювання розміщення коштів на різні види депозитів;
- розповсюдження практики залучення коштів клієнтів на ощадні вклади з огляду на те, що вони є найстійкішою частиною мобілізованих банком ресурсів.

Список використаних джерел

1. Васюренко О.В; Банківські операції [Текст]: Навч. посіб. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 318 с.

2. Офіційне інтернет-представництво Національного Банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: *https://bank.gov.ua/files/3.2-Deposits.xls*.

3. Bankografo.com - сайт про аналіз банків в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/pokazniki-diyalnosti-bankiv-absolyutni/depoziti-bankiv-ukrayini.

УДК 336.77(045)

Плахтій В.Г.,
студентка

Науковий керівник: **Половенко Л. П.,**
к.пед.н., доцент,
доцент кафедри економічної кібернетики
та інформаційних систем
Вінницький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ

РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

На сучасному етапі міжбанківське кредитування є важливим і оперативним джерелом підтримки ліквідності та платоспроможності для банків, а також забезпечення стабільного функціонування банківської системи. Міжбанківський ринок є найбільш швидким шляхом отримання ресурсів для банку та має ряд переваг над іншими джерелами поповнення ресурсної бази. В Україні розвиток ринку міжбанківського кредитування знаходиться на відносно низькому рівні порівняно з більш розвинутими країнами світу.

Динаміка розвитку кредитного ринку України впродовж декількох років досліджена у наукових працях багатьох вчених: О. Морозової, Б. Івасіва, О. Васюренка, Л. Павлової, О. Заруби, С. Глущенко, А. Одінцова, С. Ілляшенка, Н. Рогожнікової, О. Карасика, О. Барановського, Л. Рудь, І. Розмаінського тощо.

Міжбанківський кредитний ринок – це сегмент міжбанківського ринку, на якому здійснюються операції з надання та отримання коштів у кредит між банками з метою досягнення ними своїх цілей для виконання відповідних функцій. Цей ринок функціонує на трьох рівнях, а саме: мікро-, макро- та глобальному. На мікрорівні операції здійснюються лише між комерційними банками однієї країни, на макрорівні – між комерційними банками та центральним банком, на глобальному – між банками різних країн (як центральними, так і комерційними) [1].

Як складна економічна система міжбанківський кредитний ринок забезпечує задоволення потреб його суб'єктів (входи системи), що пов'язані із трансформацією одних фінансових ресурсів у інші, розміщенням вільних та залученням необхідних фінансових ресурсів у визначені строки, шляхом використання відповідних інструментів ринку, що у підсумку визначає фінансові результати його суб'єктів (виходи системи) (рис. 1) [2].

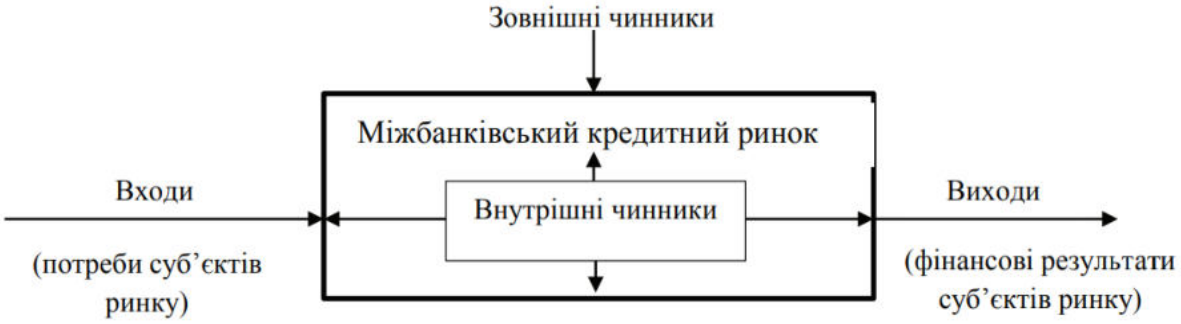

Рис. 1. Міжбанківський кредитний ринок як економічна система

Міжбанківський кредитний ринок України за обсягами, структурою та інструментами відрізняється від ринків розвинених країн, а розвиток операцій банків з міжбанківськими кредитами знаходиться на відносно низькому рівні.

З метою аналізу міжбанківського кредитування побудовано діаграму (рис. 2), яка показує загальний обсяг міжбанківських кредитів за за 2012–2017 рр. (в млн. грн.).

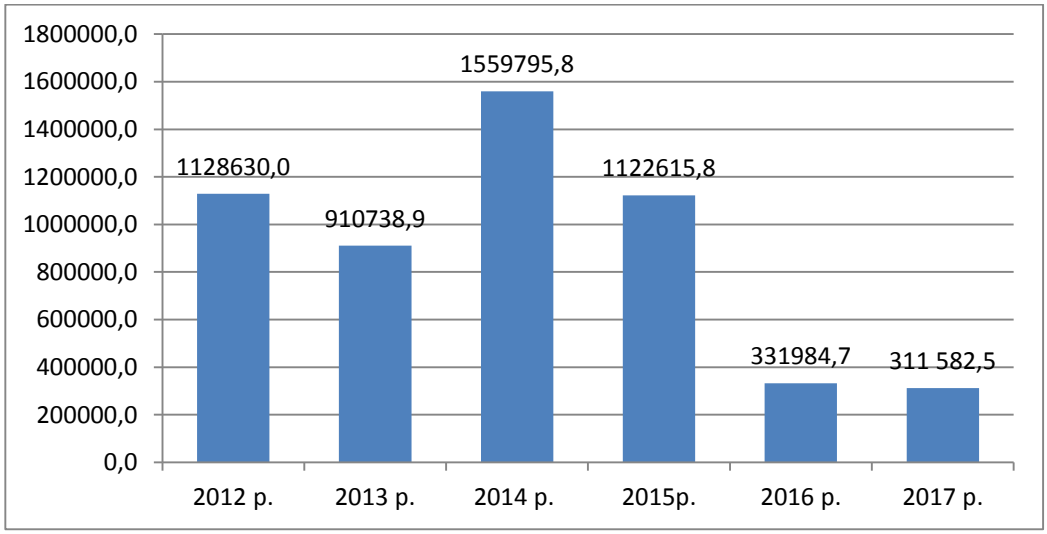

Рис. 2. Обсяг міжбанківських кредитів за 2012-2017 рр. в Україні [3]

Зростання обсягу операцій у 2014 р. свідчить про те, що ринок міжбанківського кредиту в цей час використовувався як джерело залучення відносно дешевих ресурсів. Банки використовували міжбанківський ринок переважно для покриття дефіциту ліквідності.

Можливість залучення додаткових коштів на міжбанківському кредитному ринку є одним із способів підтримки ліквідності, і відповідно, платоспроможності банку. Це зумовлено тим, що міжбанківський кредит є найбільш оперативним та доступним джерелом коштів порівняно з іншими джерелами. При залученні міжбанківського кредиту у банку позичальника відповідно відбувається розширення ресурсної бази. Так, банк-кредитор отримує прибуток у вигляді процента за міжбанківський кредит, а банк-позичальник – необхідні кошти для задоволення потреб клієнтів. З усіх наявних на сьогодні фінансових інструментів міжбанківські кредити найбільш оперативно реагують на зміну кон'юнктури фінансового ринку, оскільки банки часто розглядають ринок міжбанківських кредитів як оперативне джерело засобів для активних операцій в інших сегментах фінансового ринку. Тому міжбанківські кредити є своєрідним барометром стану фінансового ринку в цілому.

У результаті дослідження впливу міжбанківського кредитування на розвиток банківської системи можна стверджувати, що для активізації роботи банківської системи на ринку міжбанківських кредитів необхідно вжити заходів щодо оптимізації існуючої організації ринку міжбанківських кредитів. Тому можна виділити наступні заходи для підвищення розвитку міжбанківського кредитного ринку [4]:

- необхідно доопрацювати нормативно-правову базу;
- спростити процедуру рефінансування та послабити вимоги до забезпечення;
- неухильно дотримуватись чинного законодавства і за найменше порушення застосовувати відповідні санкції;

- в умовах кризи видавати кредити рефінансування під суворим контролем, стійким і платоспроможним банкам;

- здійснення центральними банками операцій рефінансування тільки з фінансово стабільними кредитними організаціями;

- використання стандартизованого забезпечення при кредитуванні центральними банками;

- використання при контролі за ризиками однакових інструментів, але в різних поєднаннях.

Список використаних джерел:

1. Скок Є. М. Дискусійні питання щодо сутності поняття «міжбанківський кредитний ринок / Є. М. Скок // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. — 2012. — № 2 (14). — С. 209–212.
2. Лапыгин Ю. Н. Теория организации : учебное пособие / Ю. Н. Лапыгин. — М. : Инфра. — М, 2007. — 311 с.
3. Основні показники стану міжбанківського кредитного ринку / Щоденні данні Національного банку України // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/articleart_id=27843415&cat_id=44578
4. Зеленська М. І. Міжбанківський ринок з позиції системного підходу / М. І. Зеленська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». — 2012. — С. 258.

УДК 336.713

Пугачевська К.Й.
к.е.н., доцент кафедри
менеджменту та управління економічними процесами
Мукачівський державний університет

СТАН ТА РИЗИКИ РОБОТИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Банківська система відіграє важливу роль, адже являє собою єдину систему, підпорядковану головній меті – забезпечувати ефективний обіг фінансових ресурсів у державі. Від того, наскільки раціонально організована банківська система, наскільки вона відповідає економічній політиці держави залежить ефективність руху фінансових ресурсів. Саме банки відіграють основну роль в утворенні оптимального середовища для мобілізації й вільного «переливання» капіталів, нагромадженні коштів для структурної перебудови економіки.

Банківська система бере участь у виконанні основних функцій фінансової системи, зокрема, шляхом забезпечення способів переміщення фінансових ресурсів у часі; розроблення та забезпечення способів управління ризиками; забезпечення механізму об’єднання фінансових ресурсів та їх розподілу між окремими суб’єктами господарювання; забезпечення безперебійного функціонування платіжних систем; забезпечення насичення ринку ціновою інформацією [1, с. 48].

Стан банківської системи у 2017 році нормалізувався: майже всі ключові показники роботи фінустанов мали позитивну динаміку. Споживче кредитування почало зростати від початку року, корпоративне гривневе кредитування почало відновлюватися у 2-му півріччі (без Приватбанку). База фондування залишалася стабільною, хоча відсоткові ставки за депозитами знижувалися. Зниження банками депозитних ставок уповільнилося лише наприкінці року через посилення інфляційних очікувань та спричинене цим підвищення облікової ставки НБУ.

Фінансовий результат банків залишився від'ємним, проте його зумовили значні збитки чотирьох банків (Приватбанк, Промінвестбанк, ВТБ Банк, Укрсоцбанк) [2].

Протягом 2017 року з ринку пішло 14 банків (з них 4 реорганізувалися у фінансові компанії, 1 банк приєднався до іншого), на які на початок року припадало 1.7% чистих активів. Частка державних фінустанов у чистих активах зросла до 54.9%., частка банків з приватним капіталом зросла завдяки активному кредитуванню та купівлі кількох банків у іноземних власників. Рівень концентрації помірно зріс: на 20 найбільших фінустанов припадає 90.7% чистих активів системи [2].

Суттєво зросло кредитування населення: приріст чистих кредитів у гривні склав 42%. Найвищі темпи були у Приватбанку та приватних банків – понад 60% р/р.

У 2018 році ризики роботи банківського сектору, серед іншого, пов'язані з відсутністю співпраці з МФО та, як наслідок, можливим погіршенням економічних очікувань бізнесу та населення. Це впливатиме на темпи кредитування та банківську політику ціноутворення на пасиви та активи. НБУ очікує прискорення гривневого кредитування бізнесу з огляду на покращення фінансового стану реального сектору [2].

Поступовий розвиток економічних процесів вимагає подальшого вдосконалення функціонування банківської системи України. Розвиток вітчизняної банківської системи має бути спрямований, перш за все на: підвищення рівня капіталізації банків та забезпечення їх надійними джерелами ресурсів, збалансованими за обсягами, ціною і термінами; розширення спектра та підвищення якості надання банківських послуг; забезпечення діяльності вітчизняних банків відповідно до міжнародних стандартів корпоративного управління; розвиток ефективних систем ризик-менеджменту та вдосконалення управління ризиками; забезпечення захисту прав кредиторів і вкладників банків на високому рівні.

Від початку 2018 року НБУ активно запроваджує директиви ЄС та Базельські рекомендації, почне діяти новий норматив ліквідності LCR, будуть підготовлені нові правила розрахунку регулятивного капіталу, зокрема прийнятності його складових. Також НБУ започатковує щорічну оцінку стійкості фінустанов, що складатиметься з аналізу якості активів (для всіх банків) та стрес-тестування (для 25 банків, на які припадає 95% активів сектору).

Ключовими викликами для банківського сектору лишається висока частка непрацюючих кредитів, переважно у державних банках, відповідно банкам слід значно активніше працювати з такими кредитами та визначитися з планами скорочення їхнього обсягу протягом року.

Список використаних джерел

1. Смовженко Т. С. Новий етап розвитку банківської системи України: зростання участі іноземних інвесторів : монографія / Т. С. Смовженко, О. І. Кірєєв, А. Я. Кузнєцова, О. О. Другов. – К. : УБС НБУ, 2008. – 231 с.
2. Огляд банківського сектору. Випуск 6, 2018 р.https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171

УДК 343.35(477)336.71:343.85.06

Путрик І.О.,
магістр

Науковий керівник: **Бухтіарова А.Г.,**
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумський державний університет

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Проблема високого рівня корупції залишається актуальною протягом всього періоду існування України. Збільшення обсягів тіньового сектору, неефективне використання державних коштів, погіршення інвестиційного клімату, відсутність конкуренції на внутрішньому ринку – є найбільш негативними наслідками впливу корупції на вітчизняну економіку. Корупційна складова присутня фактично в кожній сфері: правоохоронних органах, судовій системі, медицині, освіті, органах законодавчої влади, бізнесі. Банківський сектор не є виключенням, що підтверджується появою гучних корупційних скандалів протягом останніх років.

Розглядаючи корупційні процеси як соціально-економічне явище, перш за все, необхідно навести визначення даного поняття. Українське законодавство трактує поняття «корупція» як використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки (пропозиції) такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка (пропозиція) чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей. При цьому, під неправомірною винагородою визначають грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-

які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [1, с. 1].

Перелік нормативно-правових документів національного антикорупційного законодавства включає в себе Конституцію України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, закони та положення. Основним нормативно-правовим актом, направленим на боротьбу з корупцією в банківському секторі, є Закон України «Про запобігання корупції» від 24 квітня 2015 року. У даному Законі відображені правові засади антикорупційної політики, принципи та порядок функціонування системи протидії корупційним процесам [2].

Банківські установи у своїй діяльності, поруч із державними нормативними документами, розробляють власні антикорупційні положення як доповнення до існуючого законодавства. На прикладі одного з українських банків розглянемо нормативні документи, які він використовує у своїй діяльності з метою протидії корупції.

Одним із розроблених внутрішніх нормативних документів є Положення про подарунки у системі Банку. Положення визначає порядок надання працівниками Банку подарунків клієнтам, контрагентам, постачальникам чи іншим партнерам, а також порядок отримання таких подарунків від сторонніх осіб, тим самим доповнюючи ст. 23 ЗУ «Про запобігання корупції».

Відповідно до Положення, подарунок – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, запрошення, страхові поліси, подарункові сертифікати, нематеріальні активи, які працівники Банку надають (одержують) безоплатно або за вартістю, що є нижчою за ринкову, під час виконання/пов’язані з виконанням ними своїх функціональних обов’язків.

Подарунки мають сукупно відповідати наступним критеріям:

– не бути грошовими коштами;
– бути пов’язаними з законними діями Банку;
– бути обґрунтованими та не бути предметами розкоші;

– не представляти собою приховану винагороду за послугу, дію, бездіяльність, потурання, заступництво тощо.
– не бути пов’язаним конфліктом інтересів;
– відповідати вимогам Положення про подарунки.

Банком встановлюються додаткові заборони та обмеження щодо прийняття та передачі подарунків. Зокрема, співробітникам банку забороняється:

– вимагати, просити, одержувати подарунки від юридичних або фізичних осіб для себе або близьких осіб;
– пропонувати, надавати чи отримувати грошові кошти;
– впливати на рішення інших працівників з метою отримання вигод або подарунків;
– приховувати або сприяти приховуванню факту пропонування, надання або отримання подарунків;
– ігнорувати необхідність інформування Уповноваженого співробітника чи підрозділу комплаєнс, а також погодження надання (отримання) подарунків.

Реєстрація подарунку здійснюється в реєстрі, що ведеться на рівні банку в цілому лише після прийняття рішення щодо погодження надання (отримання) подарунку. Всі подарунки зберігаються у приміщенні Банку, а рішення про реалізацію подарунку та спосіб реалізації приймається відповідною уповноваженою особою Банку або тимчасовою комісією.

Положення Банку, окрім вищезазначених обмежень, формує систему інструментів врегулювання процесу отримання подарунків з метою мінімізації ризику участі працівників в корупційній діяльності. До основних інструментів можна віднести: обмеження доступу працівника до інформації, додатковий контроль, усунення працівника від рішень або переведення на іншу посаду, перегляд обов’язків та повноважень, відміна прийнятих рішень, дисциплінарне стягнення.

Доповнюючи Розділ 5 ЗУ «Про запобігання корупції», Банком розроблено внутрішнє нормативне Положення про управління конфліктом інтересів. Дане нормативне положення направлене на справедливе обслуговування клієнтів, виявлення ситуацій, де існує конфлікт інтересів або існує ризик його виникнення. Працівники зобов'язані брати самовідвід при прийнятті управлінських рішень щодо себе або близьких осіб, якщо об’єктом таких рішень є отримання додаткових пільг, знижок чи інших особистих переваг.

Аналіз вітчизняного законодавства показує, що основу нормативної бази становлять близько ста правових актів, які повністю або частково присвячені боротьбі з корупцією. У свої діяльності банківські установи спираються на ЗУ «Про запобігання корупції», доповнюючи власними положеннями. Внутрішні нормативні документи банків направлені на зменшення ризиків неправомірних дій або бездіяльності працівників, забезпечення об’єктивності їх діяльності, недопущення появи конфлікту інтересів, формування позиції банку щодо неприйняття корупції у відповідності до міжнародних вимог.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання корупції»: за станом на 13 трав. 2018р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2014. – 94 с.

2. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс] : Офіційний сайт. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua – Назва з екрана.

УДК 336.77:336.71

Рилєєв С.В.
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Чернівецький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ

Щавінська О. В.
студентка спец. «Фінанси банківська справа
та страхування»
Чернівецький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА БАНКУ НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Комерційні банки становлять значну частину банківської системи. За даними НБУ протягом 2014-2017 рр. в Україні були віднесені до категорії неплатоспроможних 88 банків. З 2014 по 2015 рр. кількість банків скоротилася на 33 суб'єкта. Впродовж 2015-2016 рр. на 21 банк. У 2017 р. ПАТ «Платинум» банк був визнаний банкрутом. Існує потреба збільшення продуктивності та стійкості банків, що безпосередньо впливає на економіку країни в цілому. Одним з дієвих методів підвищення стабільності комерційних банків та банківської системи загалом – дослідження ліквідності фінансових установ.

Одним з найефективніших інструментів виявлення, вимірювання та управління кредитним ризиком є аналіз кредитоспроможності. Він повинен містити розрахунки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, а також враховувати макроекономічні показники соціального та економічного розвитку країни в цілому.

Відсутність дієвих на практиці методів аналізу кредитоспроможності підприємств, а також кваліфікованих спеціалістів спричиняють погіршення якості кредитного портфеля банків. Так, за даними американських аналітиків, 30–40% протермінованих кредитів виникає внаслідок недостатньо глибокого аналізу фінансового стану позичальника на попередній стадії переговорів [4, с. 177]. Таким чином, детальний аналіз та оцінка кредитоспроможності підприємства є підґрунтям економічної стабільності як банку так і

підприємства. При цьому основною метою аналізу кредитоспроможності є отримання банком якісної оцінки діяльності позичальника [положення].

В Україні аналіз кредитоспроможності суб'єкта господарювання здійснюється шляхом визначення його рейтингового класу залежно від значення інтегрального показника. При цьому також враховується величина підприємства (велике, середнє або мале). В основу покладено метод дискримінантного аналізу, який широко застосовується у світовій практиці оцінювання кредитних ризиків.

Розрахунки інтегрального показника фінансового стану підприємства здійснюється із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі. Залежно від значення інтегрального показника підприємство належить до певного діапазону значень ймовірності дефолту, якому відповідає той чи інший клас.

У світовій практиці існує багато підходів до систематизації аналізу кредитоспроможності підприємства, основні з яких зображені н 1 [1, с.106]

Рис. 1. Іноземні методи оцінки кредитоспроможності позичальника комерційного банку

Методи 5 С та 4 FC є найоптимальнішими, оскільки вони враховують економічні макропоказники. Головним недоліком даних комплексних методів є складність їх адаптації в Україні. Оскільки, вони не враховують умови, в яких працюють українські підприємства, а саме: особливості бухгалтерського обліку, податкового механізму та специфічність ведення бізнесу на національному ринку.

Висновки та пропозиції.

Отже, в Україні аналіз кредитоспроможності підприємства відбувається на основі розрахунку інтегрального показника та використання комплексно-бальної системи. Натомість у зарубіжній практиці застосовуються комплексні методи. Порівняльний аналіз показав, що їх перевагою над вітчизняними методами є розрахунок широкого спектру якісних показників, а саме: фінансового та економічного середовище, репутація позичальника, якість управляння підприємством, ринкова позиції та динаміка галузі. Виходячи з цього основними напрямами модернізації методів оцінки кредитоспроможності позичальників банку є : по-перше, обґрунтування порядку інтерпретації та визначення характеристики класів позичальників; по-друге, упровадження методики оцінки якісних показників та переведення їх у кількісні еквіваленти в процесі визначення рівня кредитоспроможності підприємства. По-третє, оптимізація окремих індикаторів, що використовуються для показників фінансового стану позичальників.

Список використаних джерел

1. Васильчак С. В. Оцінка кредитоспроможності позичальника як один із методів забезпечення економічної безпеки банку / С. В. Васильчак, Л. Д. Демус // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2012. – Вип 22.1. – С.154 - 161.
2. Ковальчук Н. О. Удосконалення методик оцінки рівня кредитоспроможності вітчизняних підприємств / Н. О. Ковальчук, М. О. Паскар // Науковий вісник Херсонського державного университуту. – 2015. – № 11. – С. 91-94.
3. Терещенко О. О. Оцінка кредитних ризиків: відповідність новацій НБУ міжнародній практиці // Вісник НБУ. – 2012. - № 9. – С.4 - 8.
4. Чайковський Я. Напрямки вдосконалення методики аналізу кредитоспроможності боржника-юридичної особи / Я. Чайковський // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2014. – №. 19 (1). – С. 176-188.
5. Показники банківської системи [Електронний ресурс] : офіц. Інтернет представництво Національного банку України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

УДК 336.71

Романчук М. А.
студентка групи ФФА-31
Тернопільський національний
економічний університет

Науковий керівник: **Сегеда Л.М.**
викладач кафедри банківської справи
Тернопільський національний економічний університет

БРІДЖ-БАНК – НОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

В умовах загострення конкурентного середовища на ринку кредитних послуг актуалізується проблема забезпечення конкурентоспроможності банківських установ. Її практичне вирішення ускладнюється притаманною банківському сектору достатньо високою ризиковістю діяльності.

Як показує практика, уникнення банкрутств у межах національних банківських систем є досить складним завданням. Негативні події у банківській системі призводять до зниження рівня довіри громадян до діяльності комерційних банків та стримують їх розвиток у майбутньому. Саме тому в межах національних економічних систем створено на сьогодні різні механізми, які б сприяли зростанню довіри клієнтів комерційних банків до їх діяльності. До таких механізмів, насамперед, варто віднести системи гарантування вкладів, брідж-банки, які на сьогодні створені у більшості розвинутих країн світу [1].

Країною заснування – брідж-банків є США. Крім США, успішно практикують створення брідж-банків Корея, Тайвань та Японія. Його засновниками також можуть бути міжнародні установи і приватні компанії.

Питанням створення брідж-банків в Україні займались такі вчені: Демченко Н.П., Сорока М.І., Міщенко В.І., Крилова В.В. Леонов С. В. тощо.

Світовою практикою напрацьовано декілька механізмів закриття нежиттєздатних банків: ліквідація, злиття та поглинання, операції придбання, активів та прийняття зобов’язань, створення санаційного банку [2].

В Україні використовувалися вже всі вищевказані механізми, крім створення санаційних банків. В нашій країні функціонував один санаційний банк (АТ «Родовід Банк») але на даний момент він припинив свою діяльність, проте його створення та поточна діяльність не відповідають основним ознакам, які відрізняють санаційні банки від інших. Вказаний банк не можна назвати санаційним у класичному розуміння сутності такої установи.

Брідж-банк засновується як новий банк. Це банк з особливим статусом, яким володіє держава. Банк може називатись брідж-банком з моменту отримання ліцензії такого банку та має право здійснювати лише операції, передбачені цією ліцензією. Він має чітко визначений граничний термін функціонування - три роки з можливою пролонгацією ще на один рік. Діяльність брідж-банку передбачає тимчасове утримання застрахованих депозитів і діючих активів, що переведені до нього з нежиттєздатного банку, який підлягає ліквідації [2].

Якщо комерційний банк знаходиться під загрозою виникнення неплатоспроможності, його проблемні зобов’язання досягли високого рівня, а ліквідація є загрозливою для інших установ, то з допомогою брідж-банку забезпечується надання послуг клієнтам банку у нормальному режимі функціонування [3]. Тобто, брідж-банк створюється з метою забезпечення безперервності здійснення банківських операцій шляхом продажу (передачі) йому певних активів та зобов'язань нежиттєздатного банку на певний період. При цьому до брідж-банку можуть передаватись: застраховані депозити, працюючі активи, основні фонди, навіть співробітники. В той же час активи та зобов'язання, що не підлягають передачі брідж-банку залишаються у розпорядженні ліквідаційної комісії та в подальшому підлягають ліквідації відповідно до процедур, визначених національним законодавством, або передачі на користь компаній з управління активами.

Таким чином операція «брідж-банк» використовується власне як механізм закриття проблемного банку. При цьому основне призначення брідж-банку полягає у пом'якшенні наслідків банкрутства проблемного банку та

зменшення навантаження на систему гарантування вкладів. Відтак існуючі на сьогодні твердження щодо можливості передачі на користь брідж-банку поганих активів є невірними. Вирішувати проблему поганих активів покликана компанія з управління активами ("badbank", "поганий банк", "госпітальний банк")" [1].

Основне призначення брідж-банку полягає у захисті банківських інтересів клієнтів. Він функціонує як повноцінна фінансово-кредитна установа, не відволікаючись на реструктуризацію проблемних активів та вихід із кризового стану. При цьому всі договори з клієнтами залишаються незмінними, зберігаючи банківську таємницю.

Погіршення стану банківського сектора України і збільшення числа проблемних банків, ідея створення брідж-банку може стати альтернативою ліквідації системоутворюючих банків. На жаль, варто зазначити, що ідеї створення санаційного банку в Україні були викликані як значною часткою проблемних активів у портфелях банках, у т.ч. існування особливо проблемного банку «Родовід», так і пошуком нових методів його оздоровлення.

Створення брідж-банку має як позитивні, так і негативні сторони.

Позитивними є: очищення банківської системи країни від проблемних, неперспективних банків; надання банку можливості отримати додатковий час для вирішення проблем, пов’язаних із кризовим становищем; підвищення довіри до банку з боку клієнтів, кредиторів банку; можливість знайти кращого покупця банківських активів; захист банківських інтересів клієнтів.

Негативною стороною є: економічно невигідність для малих та середніх комерційних банків; зростання адміністративних витрат, пов’язаних зі створенням перехідного банку; при реабілітації банку якісні активи та пасиви значно знижуються; зростають адміністративні витрати, пов’язані зі створенням перехідного банку; часові витрати на пошук покупця банку.

Проаналізувавши сильні та слабкі сторони структури брідж-банку, очевидно, що його створення має позитивний ефект переважно на банківську систему загалом, але негативний для невеликих банків [4].

В Україні для створення брідж-банку повинні бути наступні умови:

— необхідно чітко визначити теоретико-методологічні засади створення брідж-банку, не підміняючи їх поняттям санаційний банк;

— прийняти відповідні законодавчі акти, які повинні чітко регламентувати кожен етап створення такого банку;

— необхідно повноваження щодо створення брідж-банку надати державі, при цьому враховуючи рекомендації Національного банку України, а кошти на викуп активів і зобов'язань повинні закладатися у законі «Про державний бюджет».

Створення брідж-банку на території України може стати одним із дієвих методів управління проблемною заборгованістю. Проте необхідно чітко визначити на законодавчому рівні механізм передавання такому банку як якісних, так і проблемних активів та засад роботи з проблемною заборгованістю як за рахунок державних ресурсів, так і коштів інвесторів. Нормативно-правова база щодо діяльності такого брідж-банку повинна бути удосконаленою з урахуванням існуючого зарубіжного досвіду та можливістю його застосування у вітчизняній банківській практиці.

Список використаних джерел

1. Дубина М. Роль Санаційних банків у підвищенні рівня довіри на ринку фінансових послуг України [Електронний ресурс] / М. Дубина, К. Коваленко. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://journals.stu.cn.ua/problems_and_prospects_economics_management/article/viewFile/96393/91746.

2. Міщенко В. І. Санаційний банк – «брідж-банк» як механізм роботи з нежиттєздатними банками / В. І. Міщенко, В. В. Крилова, В. П. Малюков. // УБС НБУ. – 2011. – С. 119.

3. Леонов С. В. Доцільність та особливості створення госпітальних та бридж-банків в банківській системі України [Електронний ресурс] / С. В. Леонов, О. Б. Афанасьєва // Проблеми системного підходу в економіці. 2011. - № 2. - Режим доступу до ресурсу : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/56837/5/Lieonov_Dotsilnist_ta_osoblyvosti_stvorennia.pdf.

4. Демченко Н. П. «Брідж-банк» новий механізм запобігання банкрутства в банківській системі України / Н. П. Демченко, М. І. Сорока. // Економічна наука. – 2017.

УДК 336.717 **Савастєєва О.М.**

к.е.н., доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКО-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

В сучасних економічних реаліях розвитку української держави одним з найбільш актуальних питань постає питання значного підвищення енергоефективності та досягнення енергетичної незалежності нашої держави. Саме з метою підтримки кращого використання енергії в країні Європейським банком реконструкції та розвитку була розроблена Української програми фінансування енергоефективності в житловому секторі (UREEFF).

Кошти зазначеного проекту передбачені для використання в рамках програми під назвою «Ай-К'ю енерджі» (IQ Energy), основною метою якої є підтримка інвестицій в енергоефективність.

Із Східноєвропейського фонду енергоефективності та довкілля, найбільшим вкладником якого є Європейський Союз, задля реалізації зазначеної програми виділене грантове фінансування в розмірі 15 млн. євро [1].

Першими партнерами програми IQ Energy стали комерційні банки – УкрСиббанк, ОТП Банк та Банк Креді Агріколь, яким було надано субкредити та відкриті кредитні ліміти, призначені підтримати понад 18 тисяч проектів фізичних осіб-позичальників та об'єднань співвласників багатоповерхових будинків, які планують реалізувати широкий спектр заходів пов'язаних з ефективним використанням енергоресурсів, зниженням енергонавантаження та енергоємності вітчизняних підприємств та домогосподарств та зменшенням шкідливого впливу на довкілля.

Так, у рамках зазначеної співпраці клієнтам Креді Агріколь Банку надано можливість оформити готівковий кредит у розмірі до 300 тис. грн на інвестування в енергоефективні проекти та отримати компенсацію (грант) до 3 тис. євро на валютний рахунок. Каталог матеріалів і обладнання, на придбання

яких можна отримати європейський грант, складає більше 5000 позицій. Програма діятиме до 10 вересня 2020 року [2].

В 2017 році АБ Укргазбанк, що є комерційним банком державної форми власності, обрав одним з пріоритетних стратегічних напрямів стратегію Еко-банкінгу з метою сприяння збільшенню приватних та публічних інвестицій у такі проекти. Програма еко-кредитування в АБ Укргазбанк характеризується наступними особливостями:

- наявність спеціальних відсоткових ставок;
- спільно розроблена з Міжнародною фінансовою корпорацією методика, що забезпечує максимально реальну оцінку очікуваних результатів та надає можливість коригувати проект з метою досягнення оптимальних показників окупності і економії енергозатрат;
- узгодження проектів з акредитованими партнерами.

Станом на 01.01.2018 АБ Укргазбанк профінансував проекти пов'язані з ефективним використанням ресурсів та зменшенням шкідливого впливу на довкілля загальним обсягом на 6 673 млн у гривневому еквіваленті. Приріст кредитного портфелю еко-проектів за 2017 рік склав 4 744 млн у гривневому еквіваленті. За оцінками експертів, за рахунок реалізації профінансованих банком еко-проектів станом на 01.01.2018 року досягнуто зменшення викидів вуглекислого газу на 763 тис. тонн щорічно та зекономлено природнього газу у розмірі 366 млн куб.м щорічно [3].

Водночас, продовження реалізації концепції ЕКО-банку було відображено в пріоритетах діяльності АБ Укргазбанк на 2018 рік:

- постійне зростання обсягів еко-кредитування в загальному кредитному портфелі банку;
- розширення сегменту еко – кредитування малого та середнього бізнесу;
- зростання ефективності бізнес-процесів, використання новітніх технологій та модернізація бізнес-процесів з метою підвищення інвестиційній привабливості та оптимізації діяльності банку.

Рис. 1. Динаміка кредитного еко-портфелю АБ Укргазбанк в 2017 році

Джерело: побудовано автором на підставі [3].

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що досягнення максимально ефективної реалізації програми IQ Energy на території України цілком можливе. Треба лише створити для цього відповідні умови: державна підтримка та спільне фінансування, масштабне залучення комерційних банків для отримання субкредитів в рамках програми, законодавче унормування уніфікованого механізму надання позичальникам кредитів, спрямованих на реалізацію проектів енергоефективності.

Список використаних джерел

1. ЄБРР надає нове фінансування в рамках UREEFF. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iqenergy.org.ua/news/iqenergy-fresh-funds-2017-30-11. Назва з екрану.

2. Креді Агріколь Банк став фінансовим партнером програми енергоефективності ЄБРР Iq energy. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://credit-agricole.ua/o-banke/pres-centr/novini/kredi-agrikol-bank-stav-finansovim-partnerom-programi-energo-514. Назва з екрану.

3. Річний Звіт 2017 АБ Укргазбанк. – Режим доступу : https://www.ukrgasbank.com/upload/file/god_otchet_2017.pdf. Назва з екрану.

УДК 336.7

Сидоренко Т. О.,
Науковий керівник: **Бартош О. М.**
старший викладач
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах необхідною частиною банківської діяльності й надалі залишається здійснення кредитних операцій, що є економічно важливою функцією банків. Тому, банківський кредит є пріоритетним напрямком діяльності банків та відіграє суттєву роль в економіці нашої держави. Але внаслідок економічних та політичних процесів, які мали негативний вплив на економіку держави, численна кількість банківських установ уповільнили свою діяльність на ринку кредитування.

Однак, не дивлячись на численні дослідження в цій галузі, багато питань залишаються спірними та недостатньо розгорнуті, тому постає необхідність подальшого вивчення сутності та ролі кредиту, а також його місця та ролі для України, особливо в умовах нестабільності економіки.

Так кількість банків на 01.01.2018 склала 82, що більше ніж вдвічі (на 98) менше ніж на 01.01.2013. Це можна пояснити політикою НБУ щодо очищення банківської системи та ліквідації неплатоспроможних та непрозорих банків України. За результатами на 31 грудня 2017 року активи банківської системи становили 1848 млрд. грн., тобто збільшились порівняно з 2016 р. на 6,4 % або на 111 млрд. грн. Кредитний портфель банків України протягом досліджуваного періоду має тенденцію до зменшення, проте на кінець 2017 року кількість наданих кредитів становила 1041 млрд. грн., тобто збільшилась на 37 млрд. грн. або на 3,7 % порівняно з 2016 роком (рис. 1).

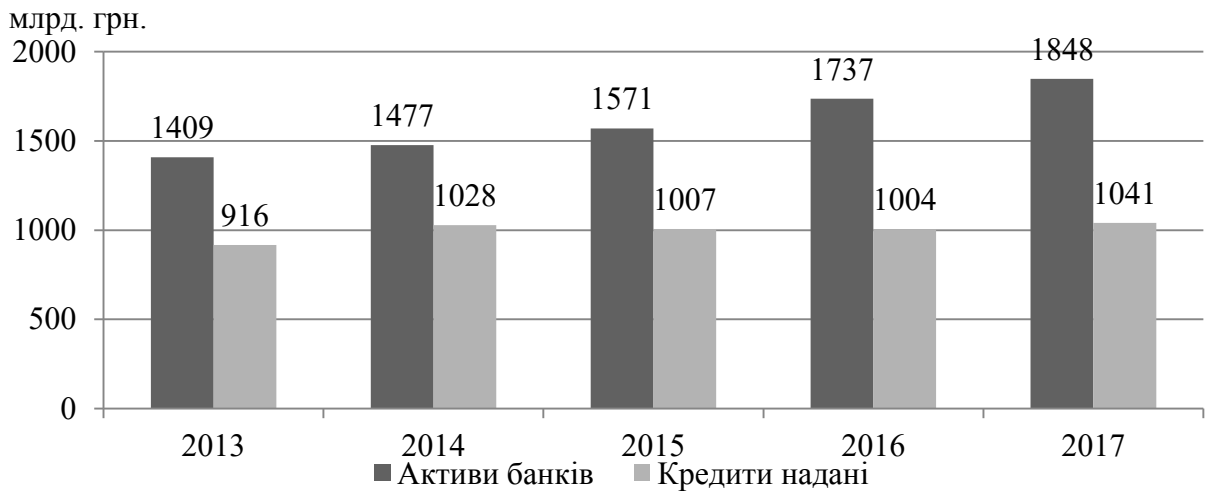

Рис. 1. Абсолютні показники кредитної діяльності банків за 2013-2017 роки, млрд. грн.

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Головними чинниками коливання обсягу активів в досліджуваному періоді виступала динаміка курсу національної валюти поряд із виведенням частини комерційних банків з ринку та скороченням кредитних портфелів. Значний вплив коливання курсу національної валюти на обсяг активів можна пояснити значною часткою активів в іноземній валюті в їх загальному обсязі.

Так, станом на 31.12.2014 р. кредити становили 70 % від загальних активів а вже на 31.12.2017 р. їх частка серед активів всіх платоспроможних банків займає 56%, тобто за 3 роки ситуація змінилася на 14 в.п.

Як відомо, основними показниками, що характеризують рентабельність банківської діяльності, є ROA та ROE. Найбільш яскраво вплив економічних факторів на банківське кредитування відображає показник рентабельності активів банку або ROA. Він використовується для оцінки діяльності управління банку, оскільки характеризує здатність менеджменту ефективно управляти активами банку. Оптимальне значення коефіцієнту становить 1% і вище [3]. Результати розрахунку наведені в табл. 1.

Як бачимо з таблиці 1 протягом досліджуваного періоду коефіцієнт рентабельності активів має негативне значення, тобто оптимального значення – 1%, не досягнуто. Так на початок 2015 року рентабельність активів (ROA)

становила -4.7% та знизилася до -5.46% на початку 2016 року та -12,6% на початку 2017 року, проте на початок 2018 року цей показник становить -1,94%.

Гірше з показником рентабельності капіталу банку (ROE), зменшення відбулося з -30,46% до -51,91% у 2016 році, що значно вплинуло на фінансову стійкість банків, внаслідок чого в 2015 році більшість банків зазнало банкрутство, а на початок 2017 року цей показник склав -116,74%.

Таблиця 1

Відносні показники кредитної діяльності банків на початок 2016-2018 років [2]

Показники станом на	Рентабельність активів банків України (ROA), %	Рентабельність капіталу банків України (ROE), %
01.01.2015	-4,7	-30,46
01.01.2016	-5,46	-51,91
01.01.2017	-12,6	-116,74
01.01.2018	-1,94	-15,96

Зниження показників рентабельності завжди свідчить про загальне погіршення фінансового стану банківської системи, що в свою чергу призводить до збільшення кредитних ризиків та зменшення якості кредитного портфеля. Оцінити якість кредитного портфелю не легко, оскільки вона залежить від багатьох факторів, які не можна кількісно оцінити.

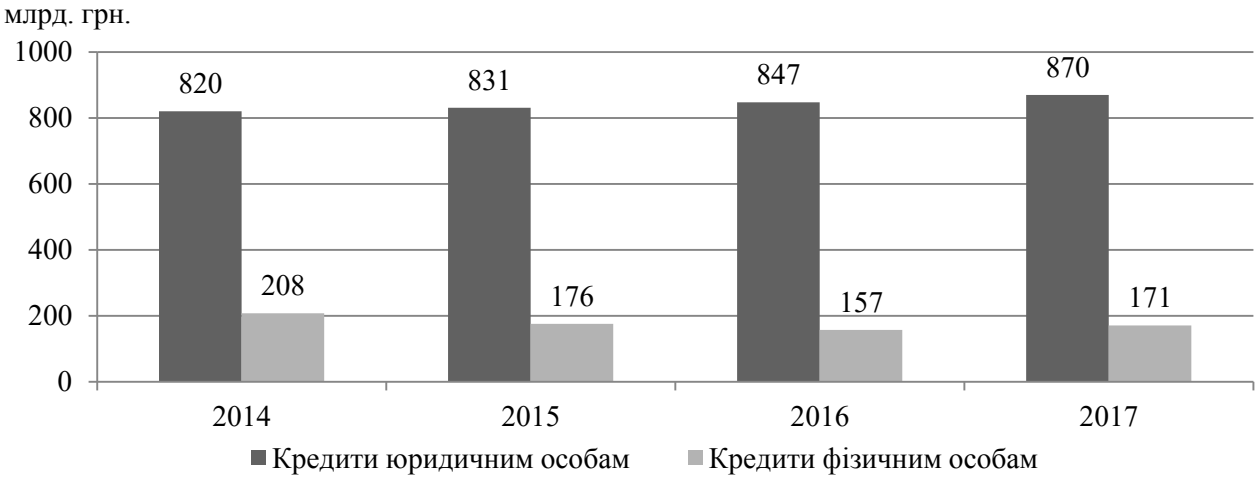

Рис. 3 Динаміка обсягів наданих кредитів банками України юридичним та фізичним особам на кінець 2014-2017 років

Джерело: сформовано автором на основі [1]

За результатами проведеного дослідження, за період 2014–2017 років зазначимо, що сума кредитів, наданих юридичним особам зростала у грошовому виразі. Так у 2016-2017 рр. приріст становив та 2% і 2,72% відповідно. Що стосується наданих кредитів фізичним особам то у 2016 році відбулося зменшення на 10,8%,проте у 2017 відбулося зростання на 8,92%.

Як бачимо, що попри кризові явища комерційні банки продовжують залишатися фінансовими посередниками в національній економіці. Підводячи підсумки даного дослідження, можна стверджувати, що діяльність банків у сфері кредитування протягом останніх років не є успішною. Відбувається скорочення кількості банківських установ, знижується кількість кредитів виданих фізичним особам. Хоча і обсяг кредитного портфеля банків відносно активів збільшується, проте його реальна величина скорочується, що пов'язано зі зниженням якості кредитного портфеля. Це в свою чергу призводить до зменшення дохідності за кредитними операціями банків та зростання рівня кредитного ризику.

Покращення ситуації у сфері кредитування можливе за рахунок удосконалення організаційної фінансово-економічної діяльності банківської системи України, також необхідно стабілізувати економічні, політичні, соціальні умови та підтримка держави всього банківського сектору економіки.

Список використаних джерел:

1. Огляд банківського сектору Лютий 2018 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171

2. Основні показники діяльності банків України Березень 2018 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593

3. Дзюблюк О. В. Проблеми забезпечення ефективного функціонування банківської системи в перехідній економіці [Текст] / О. В. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2015. – №3. – С. 30-45.

УДК 336.71

Skalka M.
Academic supervisor: **Halayko N.R.**
Ph.D., Associate Prof.
Language consultant: Senior Lecturer Mykytynets O. V.
Lviv Institute of HSEI "Banking University"

BLOCKCHAIN: REVOLUTION IN BANKING INDUSTRY

The aim of this research is to introduce blockchain transaction process and explain how it's revolutionizing the banking industry.

The technology of blockchain promises to change dozens of industries from Financial Tools and Payments to Real Estate and Voting. The space has attracted billions of dollars in investments from some of the biggest firms (Fidelity, IBM, JP Morgan) and has spawned several Unicorns (11 and counting). Millions of people around the world are using blockchain to save money and make their lives easier. Understanding this technology is the first step to be able to benefit from its strengths and profit from its explosion.

According to the authors of Blockchain Revolution (2016), Don & Alex Tapscott: «The blockchain is an incorruptible digital ledger of economic transactions that can be programmed to record not just financial transactions but virtually everything of value. » [2]

Information held on a blockchain exists as a shared – and continually reconciled – distributed database. It's, in simple words, a spreadsheet that is duplicated thousands of times across a network of computers and then the network is designed to regularly update this spreadsheet.

Instead of one person controlling everything, there are thousands of computers around the world connected to a network, and these thousands of computers together come to an agreement on which transactions are valid.

Whenever someone makes a transaction, it is broadcasted to the network, and the computers run complex algorithms to determine if the transaction is valid. If it is, they add it to the record of transactions, linking it to the previous transaction. This

chain of linked transactions is known as the blockchain. Since all the transactions reference the one before them, you can figure out which ones came first, thus ordering them. [3]

The most recognized application on a blockchain is bitcoin transactions (Fig. 1.). The blockchain makes possible transferring of value from one person to another with no central intermediary, and without allowing a person or party to spend their bitcoin twice "the double spend rule".

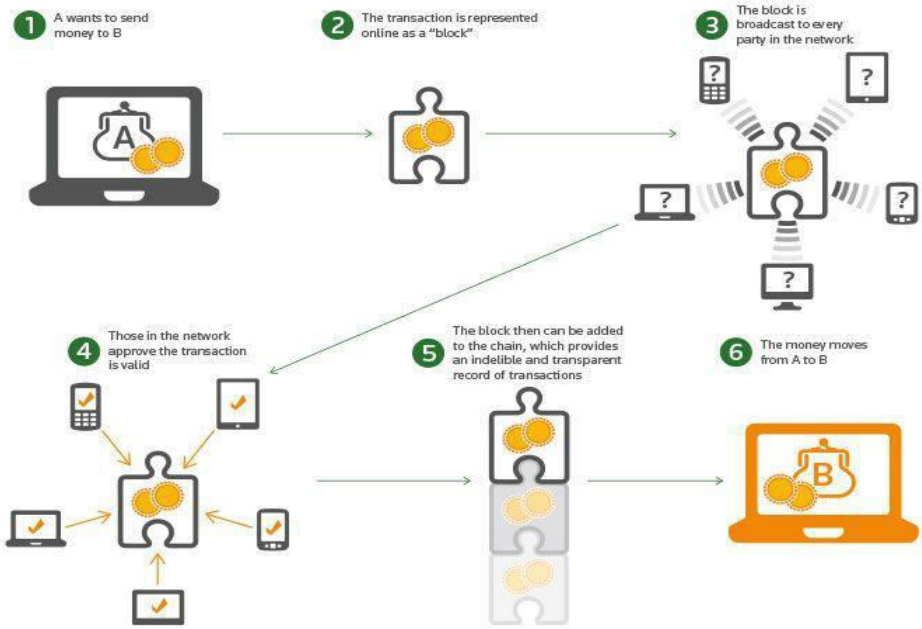

Fig. 1. The process of bitcoin transaction using blockchain [1]

This process is also a lot more secure than a traditional database: since thousands of computers are involved in validating transactions, to hack the network you need to break into not one computer, but thousands of computers spread throughout the world, which is much harder. Moreover, all these computers keep records of the blockchain, so if you want to manipulate it, you again need to manipulate it on thousands of computers at once. This is a feat that is significantly more difficult than hacking a traditional database, and no one has managed to come close to hacking a blockchain.[3]

In banking system blockchain can be used to create secure and convenient alternatives to time-consuming and expensive banking processes. Here's how the report by PWC puts it: "Blockchain systems could be far cheaper than existing

platforms because they remove an entire layer of overhead dedicated to confirming authenticity. In a distributed ledger system, confirmation is effectively performed by everyone on the network, simultaneously. This so-called 'consensus' process reduces the need for existing intermediaries who touch the transaction and extract a toll in the process. In financial services, that includes those who move money, adjudicate contracts, tax transactions, store information and so on." [4]

To test the proof of concept on how fast you can make a cross-country payment using the technology, SAP, ATB Financial, and Ripple collaborated to send the first ever international blockchain payment from Alberta, Canada to ReiseBank in Germany. Here's the result according to Digitalist Magazine.

"The CAD 1000 (667 EUR) blockchain payment, which would typically have taken from two to six business days to process was completed in about 20 seconds. The proof of concept has been enhanced since, and we are able to complete the transactions in just 10 seconds."[4]

So, not only does blockchain technology have the potential to save banks millions of dollars, but it can also drastically speed up the transaction process overseas and locally. For those reasons, 40 massive banks around the world are currently investing huge assets into blockchain. Bank of America is seeking blockchain patents. Goldman Sachs, JPMorgan Chase, Citibank, and Bank of New York Mellon, all created their own cryptocurrency. Those banks are investing for a good reason. Blockchain doesn't just offer savings. It offers faster transactions. Which means happier customers, lower overheads, and more efficient processes.

References :

1) Financial Times Retrieved at: http://www.www.ft.com

2) Don & Alex Tapscott, Blockchain Revolution Retrieved at: http://blockchain-revolution.com/

3) Jonathan Paul Wood, What is Blockchain: Explained for Beginners: Retrieved at: http://www.medium.com/blockchain-education-network/what-is-blockchain-explained-for-beginners-5e747cea271

4) John Mason, Why Blockchain will revolutionize the banking industry Retrieved at: https://bravenewcoin.com/news/why-blockchain-will-revolutionize-the-banking-industry/

УДК 336.71

Собчук Наталія,
студентка IV курсу, спеціальності
«Міжнародна економіка»

Наук. кер. – **Юрій С. М.**
Чернівецький торговельно–економічний
інститут КНТЕУ м. Чернівці

НАСЛІДКИ ПІДВИЩЕННЯ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

З метою подолання наслідків фінансово-економічної кризи в Україні потребує розв'язання проблеми зупинення спаду вітчизняного виробництва й активізації розвитку реального сектору економіки. Одним із важливих та дієвих факторів стимулювання виробництва є кредитне забезпечення безперервності та рентабельності підприємницької діяльності. Де вагомий вплив має політика центрального банку щодо кредитної активності комерційних банків. Оскільки з допомогою використання адміністративних та ринкових інструментів Національний банк України може істотно впливати на ресурсну базу і кредитну діяльність банківських установ, а отже, на кредитне стимулювання виробництва.

У нинішніх умовах застосування Національним банком України значного підвищення облікової ставки не сприяє активізації банківського кредитування реального сектору економіки.

Визначенню теоретичних підвалин і аналізу практичного застосування облікової ставки як інструмента монетарного та валютного регулювання присвячені праці багатьох економістів: О. І. Береславської, А. С. Гальчинського, О. В. Дзюблюка, Г. М. Забчука, Ф. О. Журавки, В. І. Міщенка та інших.

Облікова ставка Національного банку – ключова процентна ставка Національного банку, яка є основним індикатором змін у грошово-кредитній

політиці та орієнтиром вартості залучених та розміщених грошових коштів для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку [1].

Станом на 26 січня 2018 кору облікова ставка НБУ зросла на 1,5%, що насьогодні, є досить різким підвищення. З 12,5% у вересні до 14,5% у грудні 2017 року і тепер до 16% річних у кінці січня 2018 року. Таке різке підвищення ставки в останній раз відбувалось на початку 2016 року [3].

Теоретично, зміною облікової ставки НБУ регулює вартість фінансових ресурсів, а значить – ставки за кредитами і депозитами. Тобто, чим вища облікова ставка НБУ – тим вище процентна ставка по банківських продуктах (кредитами, депозитами).

Наслідками того, що облікова ставка НБУ підвищилась є, в першу чергу, неспроможність позичальників виплачувати кредити під плаваючу ставку, базою якої виступає облікова ставка НБУ.

Не менш важливим наслідком негативного впливу на кредитну спроможність підвищенням облікової ставки є сплата пені в разі просрочення по кредиту. Даний вид штрафу, звичайно, розраховується на основі облікової ставки.

Зрозуміло, що подорожчання кредитних ресурсів відіб’ється не тільки на позичальниках – фізичних особах – для підприємств позикові кошти також подорожчають. Облікова ставка впливає на вартість кредитів, що надаються НБУ комерційним банкам. Чим вона вища, тим дорожче обходяться банкам позики рефінансування, тим дорожче вони пропонують власні кредити, тим менше позичальників оформляють позики. Зниження кредитування фізичних осіб приводить до того, що зменшується платоспроможний попит на товари і послуги, що часто купуються в кредит. Відповідно, виробники утримуються від нарощування виробництва.

При цьому, відновлення української економіки, розвиток виробництва і створення нових робочих місць вимагає якраз доступу виробників до дешевих кредитів. Це у свою чергу, призведе до утворення конкурентного ринку, а не монополізації різноманітних сфер виробництва.

Як свідчить досвід розвинутих країн, особливістю реалізації комплексу антикризових заходів центральними банками є допущення мінімальних підвищень облікової ставки. Крім того, якщо вести мову про додатне значення облікової ставки відносно темпів інфляції в країні, потрібно наголосити, що самі ці темпи, відображають, по суті, цінову динаміку як комплексний показник, що охоплює вплив на ціни не лише монетарних факторів, а й структурну інфляцію, імпортоване підвищення рівня цін, інфляцію, зумовлену посиленням монополізації та бюрократизації економіки. [2, с. 21].

Очевидно, що необхідною умовою стимулювання виробничого зростання у вітчизняних умовах є сприяння зниженню ціни кредитних ресурсів на грошовому ринку як важливого елемента в загальній системі заходів з активізації припливу коштів в сектор розвитку економіки.

Таким чином, різке підвищення рівня облікової ставки НБУ як інструмента грошово-кредитного регулювання визначаються насамперед негативними тенденціями для стимулювання надходження грошових ресурсів у розвиток економіки країни.

Список використаних джерел:

1. «Про затвердження Положення про основи процентної політики Національного банку України». Постанова Правління Національного банку України від 21.04.2016 №277 // Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0277500–16

2. Дзюблюк О. В. Ефективність монетарного впливу центрального банку на кредитне стимулювання розвитку виробництва / О. В. Дзюблюк, Г. М. Забчук // Фінанси України. – 2015. – № 7. – С. 17–27. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2012_7_33

3. Облікова ставка Національного банку України. Статистика. // [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://bank.gov.ua

УДК 336.719

Соломко К.В.,
студентка 4 курсу

Науковий керівник: **Костогриз В.Г.**,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів
та банківської справи
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Сучасна банківська система України знаходиться в посткризовій стадії розвитку, тому виникає необхідність у пошуках нових підходів до банківської діяльності, що і зумовлює дедалі більшу актуальність питання спеціалізації банків. Це питання кілька років активно обговорюється як у колах експертів, банкірів, політиків і науковців, так і пересічних громадян.

Традиційно у вітчизняній та зарубіжній літературі всі комерційні банки прийнято поділяти на універсальні та спеціалізовані. Зазвичай, універсальний банк здійснює майже всі види банківських операцій: надання короткострокових та довгострокових кредитів, операції з цінними паперами, прийом усіх видів внесків, надання цілої низки послуг тощо. В той же час спеціалізований банк, навпаки, концентрує свої зусилля на одному або декількох видах банківської діяльності. Таким чином, спеціалізовані комерційні банки концентрують зусилля на здійсненні декількох основних банківських операцій або на обслуговуванні обмеженого кола клієнтів, не відмовляючись при цьому від можливості надання універсального набору послуг. При цьому спеціалізація впливає на характер усієї діяльності банку, визначаючи особливості формування його активів і пасивів, побудову балансу, а також специфіку організації роботи з клієнтурою. Взагалі, в силу набуття досвіду роботи у певній сфері банківської справи, розробки технічних прийомів і методів реалізації тих чи інших операцій підвищується їх якісний рівень. Це у свою

чергу зумовлює зростання дохідності окремих спеціальних операцій комерційних банків, а тому їхня діяльність в інших сферах стає необов'язковою [1, с. 1].

Стосовно зарубіжного досвіду, то традиційно високим рівнем спеціалізації характеризуються банки Великої Британії, які включають депозитні (комерційні) та ділові (торгові) банки. Особливої уваги з позиції діяльності спеціалізованих банків заслуговують банки Німеччини, де через спеціалізовані банки відбувається більше 1/4 ділового обороту всіх кредитних установ країни. Приблизно кожен третій великий банків з діловим оборотом близько 2,5 млрд. євро – спеціалізований банк [2, с. 230].

Правові засади спеціалізації банків в Україні визначені Законом України «Про банки і банківську діяльність» та Інструкцією №368 «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» згідно яких банки самостійно визначають напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами послуг. Національний банк України визначає види спеціалізованих банків та порядок набуття банком статусу спеціалізованого [3].

Сьогоднішній стан вітчизняної банківської системи має стійкий характер універсалізації банківських установ. Більшість експертів відзначають, що тенденція до універсалізації банків, що сформована в Україні, має як свої недоліки, так і певні переваги. З точки зору переваг, універсалізацію можна розглядати як гарантію стабільності банку, незалежно від його масштабу, місця розташування, множинності зв'язків тощо. Недоліки полягають, насамперед, у тому, що це призводить до зростання ризикованості банківських операцій: вкладення в інвестиційні проекти здійснюються в безпосередньому зв'язку з основною банківською діяльністю, що, у свою чергу, містить загрозу зниження ліквідності банківських вкладень – проблему, яка сьогодні набуває особливого значення для вітчизняних банків [4].

Спеціалізація банків є особливо важливою для невеликих банків. Перспективи малих банків більшою мірою залежать від вимог НБУ щодо збільшення вимог до мінімального розміру статутного капіталу. Тому значною

проблемою є те, що близько 40 з 82 банків не виконують вимоги до мінімального розміру статутного капіталу, оскільки є дійсно невеликими банками, що вимагає постійний пошук шляхів докапіталізації. З цією метою Незалежна асоціація банків України (НАБУ) розробила концепцію створення спеціалізованих банків, які працюватимуть з обмеженими ліцензіями і зниженими капіталами. Асоціація планує розробити законопроект, яким передбачено, що спеціалізовані банки зможуть працювати виключно з населенням, матимуть обмеження на кредитування корпоративних клієнтів або працюватимуть тільки в певних регіонах, і, таким чином, матимуть змогу не лише закріпитися на ринку, але і знайти власну нішу [5].

Також, давно очікуваним і закономірним явищем є поява нових бізнес-моделей банків. Сьогодні на ринку існує попит на нові бізнес-моделі банків, реалізація яких вперше відбулася державним банком «Ощадбанк», який проходить процес комплексної внутрішньої реорганізації. У 2017 році банк сфокусувався на розвитку малого і середнього бізнесу, запустивши програму «Будуй своє». Також клієнтам потрібні банки, які спеціалізувалися б на обслуговуванні сімей («family banks»), включаючи продукти, як для рітейл клієнтів, так і для бізнесу; на ринку все ще існує потреба у справжньому «private bank» для забезпечених клієнтів – лише у кількох банків є невеликі напрями, які повною мірою не задовольняють усім вимогам цихклієнтів.

Розвиток споживчого кредитування йде досить швидкими темпами, але на ринку практично немає лідера цього напряму – банка-монолайнера, що пропонує такі продукти масово через свою мережу або через партнерські мережі-банки. У 2017 році з'явився один фінтех-проект – «Монобанк», але ринок є ще незаповненим. Також існують перспективи для існування клірингового банку, здатного виконувати розрахунково-обслуговуючу функцію для фінтех-компаній, виконуючи аутсорсинг бек-офісних функцій і надаючи доступ до платіжної інфраструктури та електронних грошей [6].

Отже, ідея спеціалізації українських банків давно є однією із найбільш актуальних. Запропоновані можливі напрямки майбутньої спеціалізації банків

вже зараз користуються попитом на споживчому ринку банківських послуг. Подальший їх розвиток і впровадження дадуть змогу оздоровити і посилити вітчизняну банківську систему, що, в свою чергу, сприятиме посиленню темпів економічного зростання України.

Список використаних джерел:

1. Васильєва Т.А. Проблеми створення та функціонування спеціалізованих інноваційних банків / Т.А. Васильєва // Вісник Української академії банківської справи. – №2 (23). – 2007. – С. 1-6.

2. Діденко О.М. Особливості узгодження інтересів держави та спеціалізованих банків / О.М. Діденко // Вісник соціально-економічних досліджень. - №4 (51). – 2013. – С. 229-233.

3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/

4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. − Режим доступу: https://www.bank.gov.ua/control/uk/index.

5. Гурбар О. Капітальні проблеми: в Україні можуть з'явитися спеціалізовані банки / О. Гурбар // Інформаційне агентство «112.ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua.112.ua/statji/kapitalni-problemy-v-ukraini-mozhut-ziavytysia-spetsializovani-banky-33293654877.html

6. Рашкован В. Прогноз розвитку банківської системи в 2018 році / В. Рашкован // Інформаційне агентство «Новое время» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nv.ua/ukr/opinion/rashkovan/prohnoz-rozvitku-bankivskoji-sistemi-v-2018-rotsi-2444720.html

УДК 336.71

Сотник Р.І.,
Науковий керівник: **Галайко Н. Р.**
к.е.н., доцент
Львівський інститут ДВНЗ
«Університет банківської справи»

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах розвитку національної економіки, дослідження стану банківської системи України є досить актуальним, це обумовлено теперішніми нелегкими умовами її формування та розвитку. Велика увага приділяється банківській системі, оскільки за допомогою банків здійснюється інвестування в економіку країни фінансових ресурсів. Щоб впевнено почуватися на вітчизняному та світовому ринках і створити ефективну ринкову економіку в Україні необхідна наявність успішно функціонуючого банківського сектору. Забезпечення стабільності банківської системи – це першочергове завдання, яке необхідно вирішити на шляху інтеграції України до європейського економічного простору[1].

Значну увагу питанням стосовно функціонування банківської системи приділяли зарубіжні вчені: Дж. М. Кейнс, А.Пігу, Е. Шоу, П. Роуз, Е. Жуков, В. Колесніков, Л. Красавіна. Також на цю тематику було написано багато праць вітчизняними вченими-економістами. Серед них: О. Барановський, І. Лютий, О. Васюренко, А. Гальчинський, В. Кротюк, В. Лисицький, В. Міщенко та інші.

Однією з головних проблем розвитку банківської системи України є низький рівень її конкурентоспроможності, тобто неможливість вітчизняних банків конкурувати з іноземними. Останнім часом кількість іноземного капіталу у фінансовому секторі щороку збільшується, аналогічна тенденція спостерігається і в банківському секторі. Діяльність банків у конкурентному середовищі підвищить якість надання послуг і витіснить з ринку недобросовісних банкірів. Для підвищення рівня конкурентоспроможності

вітчизняних банків необхідно вжити таких заходів: удосконалити законодавчу базу для підвищення прозорості діяльності банків;здійснити нарощування власного капіталу;підвищити якість менеджменту;впроваджувати новітні технологічні розробки;розширити спектр банківських послуг;отримати довіру населення тощо [4].

Говорячи про сучасний стан банківської системи України, необхідно відзначити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. Не можна дати однозначної оцінки політиці «оздоровлення» банківської системи, яку проводить її головний регулятор. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували

У звіті про фінансову стабільність та ризики української банківської системи у 2018 році, який оприлюднив НБУ йдеться, що 2017-й рік був успішним для банківської системи. На сьогодні рівень системних ризиків є помірним, проте існує ймовірність його підвищення в наступному році. Ключові ризики для фінансової стабільності – припинення співпраці з МВФ, повільні структурні зміни в економіці, низька ефективність роботи державних банків та слабкість правової системи [2].

Висока інфляція ускладнює середньострокове та довгострокове кредитування. Щоб знизити інфляційні ризики, у IV кварталі НБУ двічі підвищував облікову ставку загалом на 2 в.п. до 14.5% [2]. Ці рішення не повинні впливати на довгострокову тенденцію до зниження відсоткових ставок.

Після завершення етапу очищення банківський сектор знову прибутковий, тенденція продовжиться й наступного року. Ключовий короткостроковий виклик для банків - запровадження МСФЗ 9. Перехід на новий стандарт може значно вплинути на власний капітал банків. Вплив на регулятивний капітал буде меншим.

Ключовий макроекономічний ризик для фінансової стабільності у найближчі роки – припинення співпраці з Міжнародним валютним фондом. Без підтримки міжнародних інституцій успішне рефінансування 20 млрд дол. суверенного та гарантованого державою боргу з терміном погашення у 2018-2020 роках малоймовірно. Україні варто розпочати перемовини про запуск нової програми співпраці з МВФ ще до завершення нинішньої на початку 2019 року[3].

Протягом кризових років НБУ зосереджувався на нормалізації роботи банківського сектору. Тепер фокус уваги регулятора зміщується на запобігання майбутнім кризам та наслідкам від них для банківського сектору. Із 2018 року НБУ інтенсивно гармонізуватиме вимоги до роботи банків із рекомендаціями Базельського комітету з банківського нагляду (Базель III) та європейськими директивами. У 2018 році буде впроваджено новий норматив ліквідності – коефіцієнт покриття ліквідністю (liquidity coverage ratio, LCR). Він посилить стійкість банків до різких відтоків коштів. Також наступного року НБУ надасть банкам проект положення, що визначатиме нову структуру регулятивного капіталу та критерії прийнятності його складових. Усі нововведення будуть впроваджені після детального кількісного аналізу та врахування їхнього впливу на банківський сектор[2].

Важливим елементом забезпечення стійкості банків стане щорічне стрес-тестування банків. Незалежні аудитори проводитимуть аналіз якості активів усіх банків, а НБУ самостійно проводитиме регуляторне стрес-тестування. Йому підлягатимуть банки, чиї активи сукупно становлять не менше 90% загальних активів банківського сектору. НБУ надалі підвищуватиме стандарти розкриття банками фінансової та пруденційної звітності. Із 2018 року почнеться публікація звітів про структуру регулятивного капіталу. Надалі вимоги до розкриття звітності ставатимуть жорсткішими. НБУ має за мету забезпечити повну прозорість діяльності та фінансового стану банківських установ[4].

Після трирічної паузи розпочалося кредитування населення та бізнесу. Відновлення стартувало з роздрібного сегменту. Банки нарощують портфелі

кредитів фізичним особам, насамперед, споживчих. За рівнем проникнення кредитів фізичним особам Україна перебуває на останньому місці у Європі. НБУ очікує, що у найближчі декілька років темпи зростання кредитування домогосподарств будуть дуже високими. На сьогодні роздрібне кредитування не має серйозного впливу на приватне споживання, тож не створює значних ризиків для інфляції та поточного рахунку платіжного балансу. Тому Національний банк не бачить необхідності негайно вживати заходи, щоб стримувати роздрібне кредитування.

Банківська система є невід'ємною складовою фінансової системи, а її стабільність та надійність є вирішальною умовою економічної безпеки країни в цілому. Для вирішення актуальних проблем розвитку банківської системи та стабілізації умов її функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на: диверсифікацію банківських активів; впровадження нових депозитних програм; підвищення рівня капіталізації банківського сектора шляхом залучення додаткового акціонерного капіталу; удосконалення процедур санації, реорганізації та ліквідації банків; виконання та дотримання нормативів НБУ, що регулюють діяльність комерційних банків; створення умов для залучення інвестицій у вітчизняну банківську систему в межах, що не створюватимуть суттєвих фінансових ризиків. Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів на банківську діяльність у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Гірченко Т. Д., Кузнецова А. Я. Управління конкурентоспроможністю банківської системи України // Вісник Національного банку України – 2009. – №10. – с. 10-15.

2. Звіти Національного банку України [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу :www.bank.gov.ua

3. Євенко Т. І. Банківська система України: проблеми і перспективи розвитку / Т.І. Євенко // Економіка. – 2016. –№ 6. – С. 40–41.

4. Огляд банківського сектору. Лютий 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https:// bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516

УДК 336.71

Ткаченко І.В.,
старший викладач
кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки
Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету

Лузанова О.С.,
студентка економічного факультету
Харківського національного
університету ім. В.Н. Каразіна, м. Харків

РОЗВИТОК БАНКІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Поняття «глобалізація» в соціологічний обіг увійшло в кінці 1990-х рр. Глобалізація - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації; історичний процес перетворення світу в єдину систему зі спільними рисами та характеристиками.

На сучасному етапі розвитку світового господарства найбільшого розвитку та розповсюдження набули процеси глобалізації, а також поглиблення міжнародної спеціалізації та кооперації виробництва. Ці процеси невпинно впливають на прискорений розвиток світової торгівлі, як товарами так і послугами, а також на активізацію міжнародних інвестиційних потоків та збільшення міжнародних фінансових операцій.

Варто відмітити, що обсяг міжнародних фінансових операцій істотно вплинув на прибутковість і стабільність банків. Але процес глобалізації двояко впливає на розширення банківського бізнесу. З одного боку, в умовах доступу на світові фінансові ринки для банків відкриваються широкі можливості, а з іншого - глобальна фінансова система висуває по відношенню до банків ряд нових вимог. Ефективне використання фактора глобалізованості світового ринку в сучасних умовах стає можливим лише при досягненні банком певного рівня розвитку його міжнародних операцій.

У сучасних умовах розвитку світової економіки, саме фінансовий сектор глобальних ринків є найбільш слабкою ланкою. Банки настільки міцно увійшли

в економічну дійсність, що без них стало неможливо існування світової економіки в тому вигляді, в якому вона існує зараз. Знищення банківської системи спричинить знищення світової економіки.

Нагальною проблемою банківського сектору у рамках міжнародної діяльності є міжнародна конкурентоспроможність національних фінансово-банківських інститутів, яка перестає визначатися виключно їх фінансовим становищем і надійністю. Невід'ємною умовою економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації є відповідність національної фінансово-банківської системи останнім тенденціям розвитку міжнародних ринків банківських послуг, а отже, конкурентоспроможність національних фінансово-банківських інститутів в міжнародному масштабі.

В період світової кризи головним джерелом стабілізації фінансової системи був фактор зовнішньої підтримки іноземних дочірніх банків на території Україні, що призвело до збільшення кількості конкурентоспроможних банків. Але варто зазначити, що фінансування іноземних банків має негативний вплив, бо призводить до збільшення зовнішнього боргу усієї банківської системи України.

Відносини в банківській сфері - одна з форм фінансових відносин, тобто відносин, які будуються навколо акумулювання, розподілу і використання грошових коштів. Даний тип відносин є високо ризиковим в силу багатьох причин. Фінансові відносини як відносини, носять похідний характер та є особливо чутливі до різного роду впливів: політичних, економічним, соціальним, інформаційним.

Залежність української банківської системи від іноземного капіталу веде до таких проблем, як:

1. Надвеликий ризик дефолту українських комерційних банків за зовнішнім боргом. Підвищення довіри міжнародних інвесторів до українських дочірнім банкам в період підйому 2005 - 2008 рр. поширилося і на вітчизняні банки, які не виправдали очікувань, бо в 2009 році через кризу іноземним

інвесторам довелося провести реструктуризацію боргу у ряді комерційних українських банків.

2. Ризики пов'язані зі зміною курсом гривні. Зниження курсу гривні в 2008 та 2015 році призвело до збільшення боргового навантаження дочірніх банків в гривневому еквіваленті. Для уникнення реалізації проблеми валютного ризику потрібно приділяти особливу увагу регулюванню банків з тривалої відкритої валютної позицією.

3. Збільшення долі кредитів у співвідношенні з депозитами, що призводить до надмірного кредитування економіки. Надмірні фінансові потоки іноземних банків призвели до переважання рівня кредитів над депозитами в банківській системі до 300% в 2010 році. Чим більше переважання кредитів над депозитами, тим більше залежність банків від міжбанківського боргового фінансування.

Іноземні банки виграють дуже значну роль в періоди кризи, бо саме вони через себе перекачують дефіцитні капітальні та кредитні кошти у банківську систему України. Треба відмітити, що зворотного відтоку капіталу не відбулося.

Таким чином, для подальшого збалансованого розвитку української банківської системи необхідно розробити комплекс заходів, що будуть спрямовані на підтримку національної банківської системи та творять умови для більш високого рівня конкуренції.

Список використаних джерел

1. Міщенко В.І. Особливості посткризового реформування фінансового сектору України // Фінанси України. 2010. № 10. с.3-14.

2. Глущенко В.В., Лаврик О.Л. Розвиток посередництва в Україні: монографія/ В.В. Глущенко, О.Л. Лаврик.-Х.:Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014.-248 с.

УДК 336.71

Троц І.В.
к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Дацько Л.В.
студентка групи БМТ-41
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах розвитку національної економіки, дослідження стану банківської системи України є досить актуальним, оскільки це обумовлено зниженням обсягу капіталу, погіршенням якості кредитного портфеля, отримання значних збитків. Але основною проблемою національного банківського сектору залишається відтік депозитних ресурсів, що свідчить про недовіру населення до банківських установ. Забезпечення стабільності банківської системи – це першочергове завдання, яке необхідно вирішити на шляху інтеграції України до європейського економічного простору [1].

За даними Національного банку України протягом 2017 року з вітчизняного ринку пішло 14 банків, на які припадало 1,7% чистих активів банківської системи.

Як повідомляють фінансові аналітики, частка найбільших банків країни до кінця 2017 року в кількості двадцяти одиниць збільшилась до 92-93 відсотків усіх активів. При цьому частка другої групи локальних банків стала меншою і сягає приблизно від 2 до 2,5 відсотка. В 2018 році «очищення» банківського ринку продовжиться. В цей же час частка іноземних, а також держбанків в Україні буде продовжувати своє зростання, тоді як російські банки будуть ліквідовуватися на території нашої держави. [3].

Загалом нормальному розвитку вітчизняної банківської системи перешкоджають численні об’єктивні й суб’єктивні чинники. Серед перших – дуже низькі доходи переважної більшості населення України, так і невідновлена повною мірою довіра населення до комерційних банків,

відсутність належної системи гарантування банківських вкладів (гарантується лише 1500 грн.), значна питома вага збиткових підприємств (приблизно 2/5 загальної чисельності), колосальна (за світовими мірками) частка наявного готівкового обігу (понад 26 млрд. грн., або майже 2/5 усієї грошової маси). З урахуванням цього можна говорити, що в Україні майже немає відносно стабільних джерел надходження ресурсів у комерційні банки.

До розряду суб'єктивних чинників, які гальмують розвиток банківської системи, слід зазначити вузькість асортименту пропонованих послуг (якщо у провідних закордонних – до трьохсот видів послуг, то в українських – набагато менше), наявність проблемних кредитів, відсутність налагодженого механізму інформування населення щодо їх кредитних історій, кредитних бюро. До цього переліку необхідно додати ще й проблеми, пов'язані з ліквідністю застав [4].

Також спостерігається значна концентрація кредитних ризиків в обмеженого кола позичальників. Недосконалою залишається і структура кредитів, наданих суб'єктам господарської діяльності. У результаті кошти йдуть переважно не на інвестиційні потреби господарюючих суб'єктів, а на поточне споживання. Звідси й невисокий економічний ефект від такої кредитної політики. Банківська система досі практично не має необхідних технологій і досвіду ефективного проектного фінансування або інвестиційного посередництва [5].

Станом на сьогоднішній день банківська система потерпає від невмілого і неефективного менеджменту, що в результаті призводить до банкрутства та ліквідації банків. Загальний кадровий потенціал банківської сфери також не завжди висококваліфікований, а це в свою чергу, спонукає громадян до недовіри до банківських установ.

Все вищеописане призводить до деградації банківської системи. Проте, це все можна уникнути шляхом внесення кардинальних змін та запровадження дієвих реформ у банківській сфері.

Першочерговими конкретними практичними кроками у справі підвищення рівня банківської системи України мають стати:

1) зростання реальних доходів населення і зміцнення корпоративних фінансів;

2) підвищення мінімального розміру капіталу комерційних банків;

3) зниження існуючих норм резервування, нарахування відсотків на резервні фонди;

4) створення потужних фінансових конгломератів, спроможних надавати комплексні фінансові послуги;

5) виключення ситуацій, коли банки приймають рішення під політичним тиском або під впливом суб‘єктів господарювання;

6) приведення нормативних документів НБУ у відповідність до міжнародних стандартів;

7) здешевлення банківських послуг за рахунок комплексності їх надання;

8) проведення міжнародної сертифікації вітчизняних банкірів;

9) забезпечення банківських установ висококваліфікованими, чесними працівниками, на державному рівні.

Таким чином, на сьогодні актуальною є проблема реструктуризації проблемних активів банків України, продовження процесів реорганізації та ліквідації неплатоспроможних установ, подовження подальшої капіталізації банків. Однією з основних задач Нацбанку є створення таких умов, щоб максимально захистити економіку. Існує велика кількість інструментів, які використовуються для захисту банківської системи і підтримки її стабільності, що є завданням економічної безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Гірченко Т. Д., Кузнецова А. Я. Управління конкурентоспроможністю банківської системи України // Вісник Національного банку України – 2009. – №10. – с. 10-15.

2. Інформаційне агентство «ЮНІАН» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://economics.unian.ua/finance/10015985-minulogo-roku-z-rinku-pishlo-14-bankiv-nbu.html.

3. Дуденкова М.О. Науковий керівник – Єсіна В.О., канд. екон. наук, доцент «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eprints.kname.edu.ua/48015/1/ilovepdf_com-45-46.pdf

4. Барановський О. Банківська система України: сьогодні і завтра // Дзеркало тижня №14(439) Аржевитин С. Проблемы банковской системы Украины в XXI столетии // Мир денег. – 2009. - №6. – С. 22-23.

5. Хорольська С.Я.Науковий керівник: проф. Васильченко З.М. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://duan.edu.ua/uploads/finansy14-15/11317.pdf#page=408

УДК 336.7

Троц І.В.
к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Киданчук Ю.М.
студентка гр.БМТ-41
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку банківської системи України одним із пріоритетних завдань є забезпечення стабільного функціонування та розвитку комерційних банків і банківської системи в цілому. Забезпечення фінансової стабільності банку – необхідна передумова ефективного управління економікою.

Питання конкурентоспроможності завжди першочергово стояли перед банківськими установами, так-як їм необхідно здійснювати залучення засобів по такій ціні, щоб і вкладники залишались задоволеними сумою приросту капіталу, і банк отримав планову маржу. Таким чином, питання співвідношення доходів по залученим і розміщеним ресурсам є головним для банківського управління.

Тенденції розвитку банківської діяльності в Україні у 2016-2017 рр. свідчать, що більшість платоспроможних банків зуміли адаптуватися до роботи в умовах фінансово-економічної кризи. Банківський сектор загалом забезпечував операційну прибутковість, найбільші банки здійснили за результатами стрес-тестування, проведеного Національним банком України, докапіталізацію, що забезпечило покриття понесених збитків, а недобросовісні та неплатоспроможні банки були виведені з ринку. За цей же період спостерігалося зростання депозитів компаній та населення.

Управління конкурентоспроможністю банківських організацій як процес – це цілеспрямована сукупність дій суб'єктів управління щодо забезпечення конкурентоспроможності банку у невизначеному середовищі шляхом розробки механізму управління нею з формуванням необхідного забезпечення.

Проведений аналіз діяльності банків засвідчив, що упродовж 2015-2018 рр. вітчизняна банківська система функціонувала у вкрай складних умовах. Накопичені зовнішні дисбаланси та погіршення ситуації на світових товарних ринках призвели до економічного спаду, спричинили суттєву девальвацію національної валюти та розвиток інфляції [6].

Станом на 01.01.2018 р. кількість діючих банківських установ становила 96, з них 38 – банки з іноземним капіталом (рис. 2) [4].

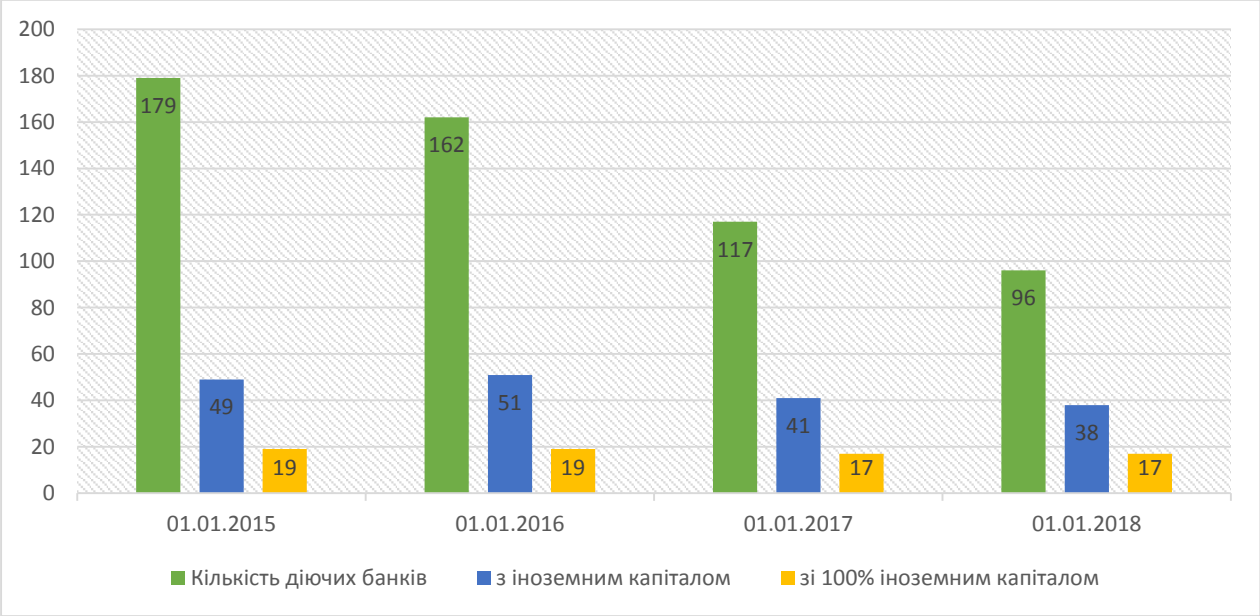

Рис.2. Динаміка кількості банків України за період 01.01.2015- 01.01.2018

Упродовж останніх років розпочався активний процес інтеграції банківської системи України у світову фінансову систему на основі її адаптації до міжнародних вимог функціонування та регулювання банківських систем. Тому в нинішніх умовах стратегічним завданням Національного банку України є розбудова стійкої, ефективної, конкурентоспроможної банківської системи, яка б сприяла довгостроковому економічному зростанню країни, її фінансовій безпеці [1]. Вирішення такого завдання може бути забезпечено шляхом

поєднання трьох взаємопов'язаних напрямів: забезпечення стійкості банківської системи, її прозорості та високого рівня конкурентоспроможності. Вирішення цих завдань вимагає комплексного підходу на основі розроблення певного стратегічного документу, який би передбачав розробку та реалізацію системи узгоджених заходів правового, економічного та організаційного характеру [2]. Таким документом сьогодні можна вважати розроблену НБУ Стратегію розвитку банківської системи до 2020 р., реалізація якої потребує застосування дієвих механізмів з метою відновлення її стійкості, підвищення ефективності діяльності банків та виконання ними важливої функції – забезпечення розвитку реального сектору національної економіки [3].

Рейтинг найнадійніших конкурентоспроможних банків України в 2018 році представлено в таблиці 1 [7].

Таблиця 1

Рейтинг 20 найбільших банків України

№	Назва банку	Усього активів на 01.01.2018, (тис. грн)	Усього активів на 01.01.2017, (тис. грн)	Приріст, %
1	ПриватБанк	259061473	220017621	▲17,74
2	Ощадбанк	234241045	210099278	▲11,49
3	Укрексімбанк	171011254	160303832	▲6,67
4	Райффайзен Аваль	72108061	55999735	▲28,76
5	Укргазбанк	69274260	53681058	▲29,04
6	Альфа-Банк	49530306	38953914	▲27,15
7	УкрСиббанк	46576672	45367425	▲2,66
8	ПУМБ	46532329	44552608	▲4,44
9	Сбербанк	42363126	48355811	▼-12,39
10	Crédit Agricole	30946062	29895180	▲3,51
11	OTP Bank	29822400	24831464	▲20,09
12	Укрсоцбанк	29248959	41800097	▼-30,02
13	Південний	25473240	20674605	▲23,21
14	Промінвестбанк	20091847	34323896	▼-41,46
15	Сітібанк	19001051	19459670	▼-2,35
16	ПроКредит	16880948	12117205	▲39,31
17	Кредобанк	14307668	11004498	▲30,01
18	Таскомбанк	13842576	8128414	▲70,29
19	ВТБ	11498904	20640072	▼-44,28
20	ING	9971217	17358491	▼-42,55
Загалом (в усіх банках України)		**1336357747**	**1242851194**	**▲7,52**

При складанні рейтингу найбільших українських банків враховувалася

здатність банку без затримки повернути депозити, якщо у нього з'являться фінансові проблеми або проблеми з погашення кредитів і зростанні заборгованості клієнтів, а також рівень підтримки акціонерів і держави [7].

За результатами аналізу сучасного стану банківського сектору країни можемо виокремити низку проблем розвитку та конкурентоспроможності українських банків, а саме: висока концентрація капіталу у групі найбільших банків; нераціональна територіальна структура; низький рівень капіталізації комерційних банків; низькі обсяги кредитування реального сектору економіки; проблема надійності і забезпеченості виданих кредитів; проблема гарантування вкладів населення та відновлення довіри до банків. Отже, вирішення означених проблем сприятиме в подальшому розширенню банківської системи та підвищенню конкурентоспроможності банків України.

Список використаних джерел:

1. Антонюк О.І. Особливості розвитку банківської системи України на сучасному етапі/ Вісник Університету банківської справи НБУ. 2013р. - №1 (16). Ст.145-148.

2. Буряк О.П. Сутність, елементи та ознаки банківської системи ринкової економіки / О. П. Буряк // Сталий розвиток економіки. - 2014. - № 3. - С. 242-248.

3. Волощук І.П. Управління конкурентоспроможністю банків в умовах трансформаційної економіки. – К., 2010. – 23-56 с

4. Звіт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=31669311.

5. Крухмаль О.В. Конкурентоспроможність банку та банківського продукту: фактори впливу та оцінка / О.В. Крухмаль, О.А. Барановська // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http:// www.m.nayka.com.ua

6. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=34798593

7. Рейтинг банків. Фінансові показники Електронı ний ресурс]. — Режим доступу: http://minfin. com.ua/ banks/rating/

УДК 336.7 **Туркевич М.Ю.,**
*Науковий керівник –***Бартош О. М.**
старший викладач
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Черкаський навчально-науковий інститут
м. Черкаси, Україна

КАПІТАЛ БАНКІВ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ДИНАМІКА

За період становлення банківської системи України значно підвищилися вимоги до формування капіталу, який є основним індикатором стабільного функціонування банку. Так, в умовах розвитку вітчизняної банківської системи економічне зростання України залежить від стабільності та надійності банківських установ.

Важливість проблеми зумовила увагу до неї таких українських та зарубіжних вчених, зокрема: М.Д.Алексеєнко [3], Ф.Ф.Бутинець, С.Ф.Голов, С.М. Савлук [4], Н.Н.Пантелєєва, В.В.Ковальов, В.Ф.Палій, та ін.

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність», капітал банку – це залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань [1].

З огляду на статистичні дані банківської системи, можна зазначити, що зобов'язання банків в Україні з кожним місяцем збільшуються в середньому на 0,48%, а капітал банків має тенденцію до зниження (Рис. 1). Порівняно з 01.08.2017 роком капітал банків знизився на 4,47%. Це пов'язано з тим, що 23 грудня 2017 року набрала чинності постанова №136 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» щодо мінімального розміру статутного та регулятивного капіталу банків [5].

Загалом, у 2018 році можна спостерігати достатність капіталу, так як банківському сектору почали приділяти більше уваги. Наприклад, станом на 01.04.2016 розмір капіталу був 134 511 млн. грн, а зобов'язань 1 164 552 млн. грн. (для порівняння з 01.04.2018 року капітал банків становить – 159 573 млн. грн, а зобов'язання – 1 136 241 млн. грн.) [2].

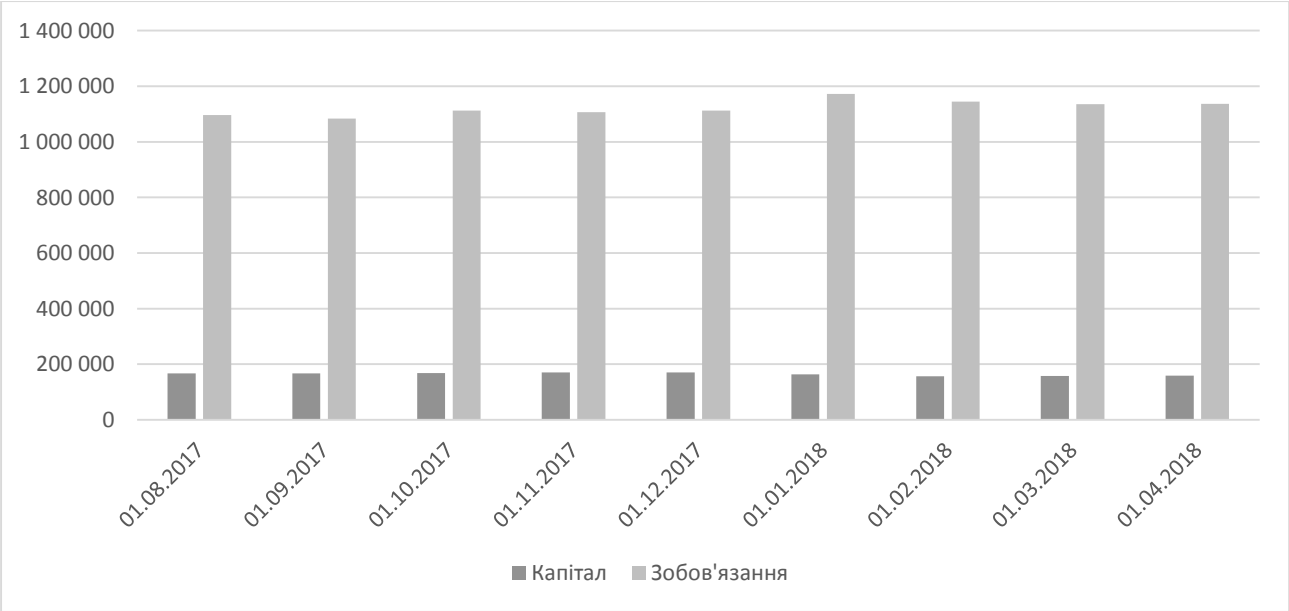

Динаміка капіталу і зобов’язань банку в Україні за період з 01.08.2017 по 01.04.2018 рр., млн. грн.

Джерело: [2]

Варто також проаналізувати динаміку власного капіталу в порівнянні з величиною всіх пасивів. І хоча, банківський сектор показує відновлення після кризи, за проаналізований період з 01.11.2017 по 01.01.2018 року пасиви банків зросли на 4,65%, але до 01.04.2018 року ситуація стабілізувалася і пасиви зменшилися на 1,47% (станом на 01.11.2017 розмір пасивів – 1 276 979 млн. грн, а 01.04.2018 року – 1 295 814 млн. грн.) [2].

Але незважаючи на таку негативну тенденцію, банки продовжують нарощувати свій статутний капітал. Таким чином, 01.04.2018 року капітал банків становив 159 573 млн. грн., з нього статутний капітал – 495 605 млн. грн. [2]. Починаючи з 01.02.2018 року статутний капітал банків за два місяці у середньому збільшився на 0,97%. Рентабельність власного капіталу банку станом на 01.04.2018 року становила 22,32% [2].

Згідно з положенням НБУ №368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні», регулятивний капітал є одним з найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть

на себе в процесі своєї діяльності та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків.

Доцільно також буде провести аналіз регулятивного капіталу банківської системи України, який зріс з початку 2018 року на понад 6 млрд. грн. і на 01.03.2018 року становив 122 млрд. грн. [6].

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу зріс до 16,91% при пороговому мінімальному значенні 10% [6]. Це найкращий результат за останні чотири роки, який свідчить про те, що система стабілізувала свій стан, істотно підвищила платоспроможність і готова своєчасно виконувати всі свої зобов'язання перед клієнтами. Останній раз недотримання нормативу адекватності регулятивного капіталу банківською системою спостерігалося в січні 2016 року. З тих пір система очистилася він неплатоспроможних банків, консолідувалася, наростила ліквідність і капітал, продовжує працювати над підвищенням якості активів.

Норматив миттєвої ліквідності збільшився з 56,35% (станом на початок лютого) до 58,99% при пороговому мінімальному значенні 20%.

Норматив поточної ліквідності станом на 01.03.2018 року зріс до 105,60% при пороговому значенні не менше 40% [6].

Таким чином, можна визначити такі головні проблеми: слабокапіталізовані банки, які на сьогодні не можуть конкурувати з іноземними банками; нерозвинуту банківську систему; процес реформування банків передбачає закриття збиткових філій та банків поряд зі зміною їх власників; банки майже повністю припинили відкривати нові філії внаслідок недостатньої кількості вільних власних коштів.

У цих умовах важливим завданням державного регулювання та управління банківською діяльністю є підвищення стійкості та надійності функціонування банківської системи шляхом забезпечення достатньої капіталізації. Вирішення наведених проблем може бути досягнуто за рахунок наступних змін: суттєвої зміни рівня корпоративного управління; створення привабливих податкових та фінансових умов для інвестицій у банківський

сектор економіки; зниження рівня діючих в Україні ризиків; підвищення загального рейтингу України.

Отже, від того, наскільки банки приділятимуть увагу процесу формування власного капіталу, аналізу його структури, залежить їх спроможність ефективно здійснювати банківські операції та надавати послуги, а також фінансова стійкість банківської системи, її місце і роль у процесах економічних перетворень і подальшого розвитку економіки країни на ринкових засадах.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 7.12.2000 № 2121 – III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.

2. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

3. Алексеєнко М. Д. Капітал комерційного банку: питання теорії і практики / М. Д. Алексеєнко. – К.: КНЕУ, 2014. – 276 с.

4. Савлук С.М. Власний капітал комерційного банку [Текст] : монографія / С. М. Савлук ; Рек. Мін. освіти і науки України. - Київ : КНЕУ, 2012. – 459 с.

5. НБУ змінив графік досягнення банками мінімального розміру капіталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://finpost.com.ua/news/6488.

6. Значення економічних нормативів в цілому по системі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

УДК 658 **Шелевер А.М.,**
студентка 3 курсу, групи ФІН-15

Дорофєєва Х.М.
ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського

ОЦІНКА ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В кінці XIX – початку XX ст. з переходом капіталізму в стадію імперіалізму почався процес природної інтеграції національних економік у єдине світове господарство. Міграція капіталу, обумовлена різними темпами його зростання в різних країнах, ініціювала процес виникнення світового господарства і переходу багатьох країн до економіки відкритого типу. Участь країни в міжнародній торгівлі готовою продукцією (свобода торгівлі) є необхідною, але не достатньою ознакою відкритої економіки

Якщо в національному виробництві використовуються тільки національні чинники, які, в свою чергу, працюють тільки на території даної країни, то економіка такої країни не є відкритою.

Експорт капіталу з країн з його надмірною кількістю призвів до того, що в національному виробництві стали брати участь іноземні фактори. Відкрита економіка – це національна економіка, орієнтована на зовнішній ринок, включена в міжнародний поділ праці, головними ознаками якої є свобода торгівлі та відсутність обмежень в операціях на міжнародному ринку факторів виробництва.

Традиційно, для аналізу характеру відкритості економіки використовується індекс економічної свободи, який характеризує ступінь невтручання держави у виробництво, розподіл та споживання товарів і послуг. Даний індекс відображає ступінь лібералізації і відкритості економіки. Експерти Heritage Foundation визначають економічну сободу як «відсутність урядового втручання або перешкоджання виробництву, розподілу і споживання товарів і послуг, за винятком необхідних громадянам захисту і підтримки

свободи як такої». Індекс економічної свободи базується на 10 індексах, вимірюються за шкалою від 0 до 100, при цьому показник 100 відповідає максимальній свободі, а 0, відповідно, мінімальній.

Економіка України є економікою відкритого типу, яка характеризується значними обсягами експорту та імпорту. Значно вищий рівень відкритості економіки порівняно із іншими країнами, зокрема країнами ЄС, та світової економіки в цілому призвів до залежності у функціонуванні і розвитку вітчизняної економіки від кон'юктури міжнародних ринків та вразливість до зміни зовнішніх чинників.

Табл.1 Коефіцієнт покриття експортом імпорту у 2007 – 2016 рр. [2].

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Рівень відкритості економіки	47	51	48	52	57	55	51	66	41,7	41,9
Рівень експортної залежності	45	46,5	48,5	50	54,5	51	46,5	64,5	42,07	42,2
Рівень імпортної залежності	51	54,5	49	54	60	59	55,5	67	41,4	41,09
Коефіцієнт покриття експортом імпорту, разів	0,81	0,78	0,87	0,85	0,82	0,81	0,82	0,99	1,01	1,03
Стан безпеки	критичний	критичний	небезпечний	критичний	критичний	критичний	Критичний	задовільний	оптимальний	Оптимальний

Результати розрахунку індикаторів відкритості економіки України свідчать про високий ступінь залежності від зовнішньої торгівлі та інших зовнішніх чинників, що впливають на стан зовнішньоекономічної безпеки. Різке підвищення показника відкритості економіки в 2014 р. перш за все пов'язано з підписанням Угоди про асоціацію з ЄС та воєнними діями на сході України. А також це можна пояснити тим, що саме в цьому році країна отримала значну кількість фінансової допомоги, а саме від МВФ, Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, а також від ряду країн

Європейського Союзу, США, Канади, Японії та інших. Але з 2015 р. спостерігається помітне зменшення рівня відкритості економіки, а також рівнів експортної та імпортної залежності. Це можна пояснити тим, що у 2015–2016 рр. значно зменшились обсяги експортно-імпортних операцій, а рівень ВВП знизився на 31,3% порівняно з 2014 р. Що стосується коефіцієнтів імпортної та експортної залежності, то показники експортної залежності показують, що український експорт недостатньо конкурентоспроможний, а це можна пояснити тим, що він переважно сировинний. Розрахунок коефіцієнта імпортної залежності показав, що зміна її коливань аналогічна змінам коливань експортної. Це пояснюється тим, що приплив іноземної валюти за рахунок збільшення експорту дає змогу збільшити рівень імпортних угод. І навпаки, коли знижується рівень валютних надходжень, країна автоматично знижує імпортні угоди [3, с. 43].

За наведеними даними в табл. проаналізовано коефіцієнт покриття експортом імпорту у 2007–2016 рр. Виходячи з табл., можна констатувати значне падіння цього показника у 2008 р., що пов’язано з економічною кризою. Ситуація почала покращуватися з 2014 р.

Українське суспільно-економічне реформування ще в більшій мірі, ніж це стосується сталих ринкових економік, відчуває потребу у зовнішніх «ресурсах розвитку». При гострому дефіциті внутрішніх капіталів, технологій, підприємництва, їх поповнення можна і треба здійснити за рахунок світових ринків. Це і визначає важливість і необхідність «відкриття» української економіки.

Однак успішна організація зовнішньоекономічної діяльності може відбуватися лише за активної участі держави, розробки і послідовної реалізації тактики і стратегії інтеграції країни у світовий господарський простір. Остання повинна включати поступовість «відкриття» економіки, забезпечення високої конкурентоспроможності національної економіки, створення потужного і раціонального по структурі експортного потенціалу, входження країни у світові господарські організації та союзи.

Управління зовнішньою сферою в умовах господарської глобалізації вимагає грамотної державної політики (відповідно до світових стандартів, з урахуванням конкуренції) і виступає важливим фактором підвищення ефективності національної економіки. У центрі державницької уваги має бути забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Таким чином, можна сказати що обсяги експорту та імпорту значно скоротилися, розрахунок індикаторів відкритості економіки показав, що Україна надто залежна від зовнішньої торгівлі, що негативно впливає на стан зовнішньоекономічної безпеки, крім того, й інші індикатори мають негативні показники.

Економіка України є відкритою і характеризується значними обсягами експорту та імпорту. України має набагато вищий рівень відкритості економіки, якщо порівнювати із іншими країнами. Враховуючи незавершеність структурної перебудови економіки нашої країни та недостатній рівень розвитку внутрішнього ринку та ринкової інфраструктури, до проблеми підвищення відкритості економіки , слід підходити зважено і розсудливо. З метою забезпечення економічного розвитку України слід розвивати не тільки зовнішньоторговельну складову відкритості економіки, а й фінансову, зокрема інвестиційну, технологічну та комунікаційну.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua.

2. Щодо вдосконалення методології інтегрального оцінювання рівня економічної безпеки України : аналітична записка / [Ю.М. Харазішвілі, А.І. Сухоруков, Т.П. Крупельницька] // НІСД. – 2013 – Вересень. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/articles/1358.

3. Архірейська Н.В. Сучасні проблеми забезпечення та оцінки рівня зовнішньоекономічної безпеки України / Н.В. Архірейська, Н.В. Панасенко // Бізнес-Інформ. – 2015 – № 1 – С. 40–45.

УДК 336.71

Шемет Т. С.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри банківської справи
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Гайдим Б. В.
магістрант,
фінансовий факультет
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ

Відновлення ефективного та безпечного функціонування банківської системи сьогодні є запорукою стабільності та розвитку економіки загалом. Одним з найважливіших чинників відновлення безпечного функціонування банків є підтримання достатнього рівня капіталу, оскільки обсяг власного капіталу є одним із найважливіших елементів надійності та фінансової стійкості банківської системи. До того ж нарощення обсягів капіталів комерційних банків України є особливо важливими в кризових умовах, які ми спостерігаємо в економіці України протягом останніх років.

Перш за все, управління власним капіталом банку передбачає формування, використання і нарощування капіталу, а також визначення необхідного розміру і відповідної структури капіталу та його розміщення [1, с. 716]

Варто зазначити, що управління власним капіталом здійснює не тільки сам комерційний банк. На це управління на макрорівні впливає регулятор НБУ по усій банківській системі загалом. Так, у законі України «Про банки і банківську діяльність» було змінено мінімальний розмір власного капіталу банку з 120 млн. грн. до 500 млн. грн. З метою підвищення фінансової стійкості та надійності банківської системи України нарощення власного капіталу банку до 500 млн. грн. має бути здійснено до 2024 року [4].

Щодо ефективності та правильності такого рішення НБУ сьогодні існує багато дискусій серед вчених-економістів. Економісти, що вбачають негативні наслідки зміни величини статутного капіталу, мають такі аргументи. По-перше, банки під час останньої кризи отримали численні збитки і відтік депозитів. В такій ситуації багато з них потребували підтримки з боку НБУ в ліквідності, а натомість отримали вимогу докапіталізуватися. По-друге, вимагати просто кількісно наростити власний капітал є неефективним. Тому що банки кинулися до будь-яких доступних джерел для нарощення, проте кожна складова власного капіталу банку відрізняється за своєю якість. Вирішенням даного питання має слугувати становлення нових вимог НБУ щодо розрахунку регулятивного капіталу згідно стандартів Базеля III у 2018 році. Зважаючи на ризиковість та нестабільність вітчизняної банківської системи, впровадження положень Базеля III має принципове значення [2, с. 148].

За таких умов сьогодні для нарощення капіталу комерційні банки повинні шукати нові джерела для нарощення власного капіталу, що дозволить їм розширювати власну діяльність та виходити на прибутки. Такими джерелами можуть бути: зовнішнє залучення (вихід на ринки IPO), а також процеси злиття та поглинання [3, с. 75]

На сьогодні уже іде процес злиття двох комерційних банків: Альфа-банк (банк з російським капіталом) та Укрсоцбанк (з італійським капіталом UniCredit Group). Після злиття ці дві структури будуть найменуватися Альфа банком. Таким чином Альфа-банк на сьогодні нарощує свої позиції за рахунок зростання власних показників прибутковості, а також завдяки переводу на свій баланс портфеля Укрсоцбанку. З одного боку злиття двох найбільших банків дозволить створити фінансову установу, яка зможе протистояти економічним потрясінням на ринку. З іншого боку, таке злиття свідчить про небажання іноземних інвесторів, крім російських, які мають політичні інтереси, залишатися на українському ринку, що є негативно.

Отже, загалом можна зробити висновок, що при нинішніх умовах ринку банківських послуг, при теперішніх вимогах НБУ ефективне управління

власним капіталом банку передбачає його нарощення. Джерела для нарощення капіталу для банків в Україні є досить обмежені. Через збитковість банківської системи банки не можуть скористатися таким джерелом як прибуток. Поповнення статутного капіталу доступне не для усіх банків. Якщо дочки іноземних банків можуть собі це дозволити, то банки українським капіталом дуже обмежені такими можливостями. Субординований борг часто використовується, проте він має нижчу якість у формуванні капіталу, порівняно з попереднім джерелом. На ринки IPO наші банки поки що не можуть вийти: через низьку транспарентність банківської системи та відсутність довіри з боку іноземних інвесторів. Залишається ще такий спосіб як злиття та поглинання, проте не усі банки згодні на це піти.

З точки зору управління власним капіталом на макроекономічному рівні, то забезпечення достатнього рівня капіталу банків неможливе лише за рахунок підвищення пруденційних норм. Сучасні умови розвитку банківського бізнесу вимагають використання ринкових механізмів, які дозволяють власними зусиллями нарощувати капітал банків.

Список використаних джерел

1. Масюк Ю.В. Управління структурою капіталу банку / Масюк Ю.В., Самойленко І.О. // «Young Scientist». - № 4 (44). – 2017.

2. Островська Н.С. Капіталізація банківської системи: сучасний стан та перспективи у трансформаційних умовах розвитку економіки України / Островська Н.С., Швець О.Ю. // Причорноморські економічні студії. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Вип. 21. – 2017.

3. Коваленко В. В. Достатність капіталу у забезпеченні стабільного розвитку банків України / В. В. Коваленко // Стратегічні пріоритети. - 2017. - № 2. - С. 73-80.

4. Про банки і банківську діяльність: Закон України, прийнятий Верховною радою України від 07.12.2000 № 2121-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Секція 6
Інновації на страховому ринку України

24-25 травня 2018 р.

м. Хмельницький

УДК 368.01

Александрова М.М.,
к.е.н., доц. кафедри фінансів

Доманчук А.І.,
аспірант
Житомирський державний
технологічний університет

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Управління фінансами страхової компанії як функціональна система має своє цільове призначення, внутрішню місію, яка полягає у забезпеченні фінансовими ресурсами поточної та інвестиційної діяльності, розвитку страхового бізнесу. Система управління фінансами може бути поділена на функціональні підсистеми різного рівня, включно до функціональних процесів і окремих операцій, тобто системних цілей.

Забезпечення реалізації системних цілей, які здійснює фінансове управління в цілому, здійснюється за допомогою комплексу підсистем, які кожна страхова компанія обирає самостійно, залежно від галузевої спрямованості страховика. Детальний перелік функціональних підсистем зображено на рис 1.

Суть комплексу підсистем управління фінансами для всіх страхових компаній залишається однаковою та передбачає використання типового складу процесів, який є стандартизованим.

На вибір складу підсистем і процесів управління фінансами конкретної страхової компанії впливає ряд факторів:

- галузеві особливості;
- стадія життєвого циклу компанії;
- рівень «зрілості» системи управління;
- функціональна стратегія у сфері управління.

Найвагомішим фактором впливу, на нашу думку, є функціональна стратегія в області управління фінансами, адже його формування відбувається

за рахунок пріоритетності цінностей власників, потреб клієнтів компанії і нормативно-правових обмежень фінансової системи.

Рис.1. Підсистеми управління фінансами страхових компаній
*власна розробка

Вищенаведені фактори формують нормативну модель системи управління фінансами страхової компанії, яка співвідноситься з основними процесами підсистем управління зображеними на рис.1. Нормативна модель передбачає операційний рівень управління фінансами. Підвищення рівня

управління фінансами страховика передбачає управління ефективністю. Оптимально організувавши процеси у фінансовій сфері страхової компанії, можна розраховувати на отримання необхідних показників якості, результативності і витрат на досягнення результату економічності, що визначає «ефективність» будь-якого процесу та системи в цілому. Важливо правильно визначити необхідні фінансові показники, які мають найбільший вплив на діяльність компанії. Встановлення даних показників можливе за умови управління стратегією страхової компанії (рис.2). Адже в основі розробки стратегії лежить визначення цінностей клієнта. Проте клієнтом (споживачем цінностей) у разі розробки стратегії управління фінансами є сама страхова компанія.

Рис.2.Рівні управління фінансами страхових компаній

*власна розробка

Для покращення управління фінансами страхових компаній на всіх рівнях пропонуємо застосовувати стратегію «win-win» («перемога» - «перемога»). Засновники стратегії Роджер Фішер, Вільям Юрі і Брюсом Паттон в книзі «Шлях до згоди, або переговори без поразки» тлумачили її сутність, як безпрограшне ведення перемовин. Суспільний розвиток дозволив трансформуватися стратегії «win-win» у різні сфери та галузі: освіту, бізнес, IT та ін. Вважаємо за доцільне, застосування стратегії «win-win» і у страховій сфері, зокрема в управлінні фінансами. Дана стратегія може застосовуватись для вирішення короткострокових та довгострокових завдань у будь-якій з підсистем управління фінансами страхових компаній. Наприклад, якщо розглянути перший блок управління корпоративними фінансами, стратегія «win-win» є досить актуальною для підсистеми – управління інвестиційними

ресурсами, адже дохід страхових компаній накопичувального страхування безпосередньо залежить від інвестування. Тому у даному розрізі до обрання інвестиційних партнерів страховику потрібно підходити з основними критеріями: надійність та дохідність. Взаємовигідна співпраця дасть інвестору можливість скористатись інвестиційними ресурсами страхової компанії, а, як відомо, страховики – найпотужніша інвестиційна сфера в економіці. Інвестор зможе презентувати результати співпраці потенційним клієнтам - виграти, стати сильніше, зміцнити позиції в своєму сегменті. Страхова компанія, в свою чергу, отримаєте якісний інвестиційний продукт, який забезпечить дохідність та гарантуватиме своєчасність виплат страхувальникам. В даному випадку стратегія «win-win» реалізована в повному обсязі.

Можна зробити висновок, що фінансове управління страхових компаній здійснюється за допомогою комплексу підсистем. Запропоновано групування функціональних підсистем на чотири блоки: управління корпоративними фінансами, управління фінансовими ресурсами (оперативними фінансами), забезпечення фінансовими ресурсами, система обліку. Страхова компанія може обирати комплекс підсистем самостійно, залежно від галузевої спрямованості. Встановлено три рівні управління фінансами страхових компаній. Надано рекомендації щодо покращення управління фінансами страховика на основі застосовування стратегії «win-win». Перспективи подальших наукових досліджень необхідно сформувати в напрямку вдосконалення стратегії «win-win» в управлінні фінансами страхових компаній.

УДК 368

Баранець А. А.,
Науковий керівник – **Ільчук В.П.**,
д.е.н., професор
Чернігівський національний
технологічний університет

ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Поява нових видів страхових послуг, методів і технологій надання, каналів їх продажу, формування нової інноваційної інфраструктури є важливою умовою розвитку вітчизняного страхового ринку. Розвиток страхування в Україні супроводжувався постійним впровадженням інновацій, що сприяло появі широкого асортименту послуг, технологій їх продажу, різноманітності фінансових відносин у сфері страхування.

Конкурентоспроможність страхових організацій залежить від рівня інноваційного розвитку страхового ринку в України, від адаптації до світових стандартів цієї діяльності. Страхування як сфера економіки має в собі великий інноваційний потенціал. Поняття “інноваційний потенціал” може розглядатися як сукупність інтелектуальних, кадрових, технічних, інвестиційних ресурсів, що утворюють єдину систему, здатну забезпечити успішний інноваційний розвиток страхової компанії, сприйняття і реалізацію інноваційних змін [1].

Для забезпечення високорентабельної діяльності страхових компаній не лише у короткостроковому, а й у довгостроковому періодах доцільно формувати сприятливе страхове середовище, в якому будуть максимально враховані та захищені інтереси всіх суб'єктів страхування. У цьому контексті важливим постає впровадження інноваційних розробок у сфері надання страхових послуг.

Під інноваційною страховою послугою слід розуміти комплекс системних заходів, спрямованих на гармонізацію всіх етапів страхового процесу з метою отримання фінансово-економічного й соціально-правого ефекту від страхування. Інноваційна страхова послуга має більш привабливіші споживчі властивості у порівнянні з попередниками, здатна задовольнити раніше

неохоплені потреби потенційного страхувальника та базується на використанні нових технологій. Інноваційний процес передбачає поступове формування конкурентоспроможної страхової послуги, яка за своїми кількісними та якісними ознаками буде перевершувати свої аналоги. Забезпечення конкурентоспроможності страхової послуги залежить від рівня задоволення страхувальників в отриманому страховому захисті [2].

Інноваційність у страхових послугах проявляється у розширенні послуг з ризиковими складовими; розробленні конкретизованих пакетів послуг для різних груп населення; впровадженні нових інвестиційних можливостей для страхувальників, до яких належать інвестування коштів в золото, інвестиційні фонди; розробленні надійних накопичувальних програм з цільовим призначенням (наприклад, з метою купівлі нерухомості).

Поняття інновацій у сфері страхування розглядається як будь-яка комбінація видів діяльності та технологій, що розширює сферу їх застосування, приводить до бажаного результату, забезпечує зростання. Виокремлюють три типи інновацій [3], які мають циклічний характер:

1. Інновації, які збільшують сферу поширення – перехід від дорогих страхових продуктів, доступних для небагатьох до продуктів масового ринку. Ці інновації покликані екстенсивно розширити ринок.

2. Інновації, які сприяють підтриманню досягнутого рівня – це, по суті, заміна страхових продуктів, перехід до кращої, але принципово схожої моделі їх продажу.

3. Інновації, які підвищують ефективність – це інновації, які дозволяють знизити витрати на ведення справи та збільшити рентабельність страхових продуктів (наприклад, використання Інтернет).

Інші автори виділяють такі види інновацій у страхуванні [4]:

- продуктові інновації – розробка нових страхових продуктів або вдосконалення існуючих;

- технічні інновації – вдосконалення методів продажу у діяльності страховика;

- технологічні інновації – зміни в організації діяльності страховика;

- управлінські інновації – удосконалення, спрямовані на оптимізацію управлінських рішень (організаційна структура, оплата праці).

Існує ряд особливостей страхової діяльності, що негативно впливають на розробку й впровадження інновацій. До них можна віднести неефективний менеджмент, обмеженість механізму інвестування страхових резервів, відсутність прозорості з погляду обліку й звітності, стимулювання інноваційної активності колективів страхової компанії, недолік кваліфікованих кадрів інноваційної сфери й відсутність довгострокового стратегічного планування інноваційної діяльності в страхових компаніях, слабка розвиненість інфраструктури страхового ринку.

Страхова компанія може запропонувати на ринок новий, відмінний від інших страховий продукт. Відправним моментом у роботі зі створення нового страхового продукту є підвищений попит серед клієнтів на певний продукт. Відомості про виникнення на ринку потреби в новій послузі надходять у страхову компанію кількома шляхами.

Серед них можна виділити: опитування клієнтів на місцях силами своїх продавців; використання відомостей, представлених незалежними компаніями з вивчення громадської думки; опитування клієнтів за допомогою телемаркетингу (послуги незалежної телефонної компанії) та ін.

Останнім часом на вітчизняному ринку страхування життя з'явилося чимало інноваційних продуктів, що привертають увагу потенційних клієнтів та посилюють конкурентні переваги страхових компаній, які їх впроваджують. Серед таких продуктів найбільш цікавими є програми, "Автоматизація продажів страхових продуктів", "Мобільна безпека", "Домашня безпека" та "Екстрім безпека" та інші [2]. Зокрема, такі продукти, як «Мобільна безпека» та «Екстрім безпека», були запущені у продаж страховою компанією «Альфа Страхування» через мережу магазинів «MOYO». Це програми захисту техніки від різного роду ризиків, пов’язаних з непередбачуваними обставинами, які трапляються під час експлуатації. На сьогоднішній день дана страхова компанія

співпрацює також з магазинами «COMFY» та «Ringoo». Інноваційний продукт CyberEdge представлений страховою компанією Chartis для страхування від кібер-ризиків.

Розробляючи новий страховий продукт, компанія повинна завжди пам'ятати про законодавство, яке регулює відносини між компанією і клієнтом.

Отже, дуже важливо розглянути можливості застосування інноваційних напрямів і підходів в страховій діяльності, що сприяють розвитку страхової справи і ринку страхування в цілому. Саме інноваційні напрями сприятимуть розширенню масштабів страхової діяльності, завдяки чому виникне тенденція до запровадження інноваційних підходів, що створює умови затребуваності та привабливості страхових продуктів, а це в свою чергу, покращує економічні показники діяльності страхових організацій і ринку страхування в цілому.

Список використаних джерел

1. Завьялов С.В. Развитие инновационной деятельности страховых компаний: автореф.дис.на здобуття наук. Ступеня канд.єкон.наук: спец. 08.00.05 "Экономика и управление народным хозяйством" / С.В. Завьялов. — Москва, 2010.— 23 с.

2. Охріменко О.В. Страхування: інноваційна модель страхового продукту/ Економика [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2005_15/012_ohrimenko.pdf

3. Clayton M. Christensen, “Christensen: We are living the capitalist’s dilemma,” CNN Edition: International, January 21, 2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу:edition.cnn.com/2013/01/21/business/opinion-clayton christensen/index.html.

4. Полчанов А.Ю. Теоретичні основи страхового менеджменту / Вісник ЖДТУ – 2014 -№ 2 (68) – С. 282-287.

УДК 368 **Ващенкової Д.А.**
Студентка фінансового факультету ,
Університету митної справи та фінансів

Науковий керівник: **Заволока Л.О.**
старший викладач кафедри фінансів
суб'єктів господарювання та страхування
Університету митної справи та фінансів

ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРЇНИ

Страховий ринок України знаходиться в стадії становлення і розвитку, діяльність вітчизняних страхових компаній стимулює сильна конкуренція іноземних страхових компаній. Тому впровадження інновацій є запорукою успіху в безкомпромісній конкурентній боротьбі.

Впровадження маркетингу в діяльність страхових компаній дозволяє підвищувати ефективність надання послуг. Страховий маркетинг повинен бути орієнтований на широке коло клієнтів, на їх різноманітні інтереси. На основі вище викладеного можна визначити, що об'єктом інновацій в страховій діяльності виступають страхові продукти та їх супровід, система аквізиції, управлінські процеси, процеси взаємодії з зовнішнім середовищем (табл. 1).

Таблиця 1

Види інновацій в страховій діяльності

Об'єкт інновацій	Вид інновацій	Приклади
Страховий продукт та його супровід	Продуктова, процесна	Розробка нових страхових продуктів чи їх вдосконалення
Система активізації	Продуктова, процесна, маркетингова	Створення нових каналів збуту, автоматизація процесів збуту
Управлінські процеси	Процесна, організаційна	Використання автоматизованих систем управління бізнес-процесами страхової організації
Процеси взаємодії	Процесна, організаційна	Використання нових методів PR, взаємодії з зовнішнім середовищем

Джерело: [1, с. 79-82]

Отже, інновації – це ключова конкурентна перевага компанії. Знати потреби клієнтів – половина успіху. Потрібно не тільки надавати зручний та зрозумілий сервіс, але й пропонувати нові нестандартні рішення, які відрізняються від послуг конкурентів. Необхідно передбачати майбутні потреби споживачів, створювати для нього індивідуальну комплексну страхову програму.

Зауважимо, що інноваційний процес передбачає поступове формування конкурентоспроможної страхової послуги, яка за своїми кількісними та якісними ознаками буде перевершувати свої аналоги. Забезпечення конкурентоспроможності страхової послуги залежить від рівня задоволення страхувальників отриманим страховим продуктом. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.06.2017 становила 300, у тому числі СК "life"1 – 36 компаній, СК "non-life" – 264 компанії, (станом на 30.06.2016 – 343 компанії, у тому числі СК "life" – 45 компаній, СК "non-life" – 298 компаній). Основні доходи страхові компанії одержують безпосередньо від діяльності по страхуванню, а також за рахунок вкладення коштів у надійні й високоліквідні інструменти банків [4].

Останнім часом на страховому ринку України з'явилося чимало інноваційних продуктів, що привертають увагу потенційних клієнтів та посилюють конкурентні переваги страхових компаній, які їх впроваджують. Серед таких продуктів найбільш цікавими є програми, "Автоматизація продажів страхових продуктів", "Мобільна безпека", "Домашня безпека" та "Екстрім безпека", програма по страхуванню кібер-ризиків CyberEdge, та інші.

Також серед інноваційних програм виділяють житлові програми, «Металеві» програми, програми для дітей [4].

Суть житлової програми полягає в тому, що премії за страховим полісом, які платять клієнти компанії, інвестуються в житло. Частіше це вторинний ринок, рідше первинний. Причому, інвестуються кошти як даного клієнта, так і низки інших, які придбали цю програму.

Ще один інноваційний продукт, що останніми роками набув популярності серед страховиків та страхувальників – це розміщення страхових накопичень в банківські метали і насамперед у золото. Золото – той актив, що має для клієнта на сьогоднішній день ряд переваг. Він дозволяє розміщувати кошти на довгостроковий період, забезпечуючи при цьому високу прибутковість [2].

Необхідно зауважити, що саме інноваційні напрями сприятимуть розширенню масштабів страхової діяльності, завдяки чому виникне тенденція до запровадження інноваційних підходів, що створює умови затребуваності та привабливості страхових продуктів, а це в свою чергу, покращує економічні показники діяльності страхових організацій і ринку страхування в цілому.

В Україні, дуже великий об’єм ринку автострахування, який, на превеликий жаль, є досить збитковим для вітчизняних страховиків. Таким чином, програмне забезпечення подібне до новозеландської «SmartDriver» або американської «Pay As You Drive» є необхідним для українських страхових компаній з великим об’ємом автострахування у страховому портфелі.

Таким чином, запровадження подібних страхових послуг має прямо вплинути на величину витрат страхових компаній при незмінному значені доходів.

В Україні подібна технологія вперше була запроваджена страховою компанією «АХА Страхування» наприкінці березня 2016 року. Страхова програма отримала назву «КАСКО Смарт» та діє за аналогічним принципом як і вищезгадана програма «Snapshot» [2].

Одним із проявів все глибшого проникнення інформаційних і цифрових технологій у господарську діяльність підприємницьких структур та населення є стрімке зростання ролі Інтернету, мобільних додатків, веб-чатів, відеозв’язку тощо у контексті отримання необхідних даних.

Запуск електронного полісу - це нова можливість для сучасного клієнта, який готовий укладати договір страхування on-line. Обсяг інтернет-транзакцій збільшується щорічно в рази, більшість молоді і людей активного віку воліють

здійснювати оплату комунальних і інших обов'язкових платежів, не виходячи з дому, покупка квитків на поїзд або літак доступна онлайн не перший рік [4].

За минулий рік високотехнологічні страхові компанії збільшили свій дохід в середньому на 6,2%, в той час, як інші учасники ринку лише на 3,4%. Це говорить про те, що технології дозволяють страхового ринку в першу чергу знизити витрати, оптимізувати свої бізнес-процеси, створювати нові алгоритми ефективного взаємодії дії з клієнтами [4].

Таким чином, інновації в сфері страхування повинні бути спрямовані на підвищення значущості страхових послуг; на отримання нової та якісної корисності для потреби страхувальника; на зменшення терміну наданих послуг; на підвищення прибутку страхових організацій.

Список використаних джерел

1. Денисенко, М. П. Інновації на страховому ринку України / М. П. Денисенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 21. – С. 79-82.

2. Ліга страхових організацій України - Програма розвитку страхового ринку - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://uainsur.com/our-news/17016/.

3. Пікус, Р. В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності / Р. В. Пікус, В. О. Заколодяжний // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – № 168. – С. 72-80.

4. Сайт Інтернет-журналу про страхування Forinsurer[Електронний ресурс]. – Режим доступу

УДК 368:339.138

Гавеля А.І.,
Кисільова І.Ю.,
к.ф.–м.н., доцент
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізький національний університет

ІНТЕРНЕТ – ТЕХНОЛОГІЇ В МАРКЕТИНГУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Сьогодні інноваційні технології – це основа розвитку підприємства, запорука його успішної діяльності та ефективності. Не виключенням є і страховий ринок. Кількість компаній, що надають страхові послуги постійно зростає, що в свою чергу посилює конкуренцію та стимулює страховиків шукати інноваційний підхід для створення нових каналів просування страхових продуктів.

Використання інноваційних інтернет - технологій у просуванні страхових послуг, також, дає можливість вітчизняним страховим компаніям підвищити свою конкурентоспроможність серед фірм з іноземним капіталом. Адже, український ринок сьогодні досить насичений представниками світових страхових груп, такими, як: німецький "Allianz", голандський "Fortis", італійсько - чеський холдинг "Generalli PPF Holding", польська "PZU", американська "AIG", шведська "SEB", австрійські "UNIQA", "GRAWE", "ECCO", австралійська "QBE" та інші [1].

Отже, процес страхового маркетингу включає такі етапи:

— проведення маркетингових досліджень, сегментацію і позиціонування щодо їх результатів;

— розробка нових страхових продуктів чи послуг відповідно до потреб ринку;

— формування цінової політики;

— створення каналів збуту страхових продуктів;

— здійснення заходів щодо просування страхових продуктів.

Маркетинг страхових послуг можна розділити на два види – традиційний та нетрадиційний. До методів традиційного маркетингу відносять оффлайн рекламу, збут, обслуговування покупця, політику цін, вивчення потреб і попиту, зв'язок зі споживачами та громадськістю.

Що стосується нетрадиційного маркетингу, то його складовими є:

— брендинг (марочна політика),

— промоушн,

— страховий мерчандайзинг,

— Rublik Relations (PR),

— інтернет-технології [2].

Серед інновацій неможливо не виділити ті, що стосуються технічного прогрессу людства. Наразі майже 69 % усього людства користуються всесвітньою мережею, і з кожною хвилиною цей відсоток збільшується. В Україні користувачами мережі інтернет є 55% населення [3]. Саме тому інтернет як канал просування та реалізації страхових послуг є безперечно одним з найефективніших та найпривабливіших. Інтернет дає можливість дистанційно спілкуватися страховику і страхувальнику, при цьому дозволяє зменшити витрати на ведення страхової справи страховику та зекономити час страхувальнику.

Особливо ефективними інструментом є інтернет – офіси страхових компаній, що дозволяють:

1. Зменшити транзакційні витрати (на 10–30%) й охопити значну частку аудиторії Інтернет-користувачів – потенційних споживачів страхових послуг.

2. Дослідити цільову аудиторію, встановити контакти з користувачами, завдяки чому страхові компанії зможуть підвищити якість послуг. Ця взаємодія з клієнтами встановлюється за допомогою зворотного зв’язку, відкритих конференції, консультацій, інтерактивних форумів та ін.

Останнім часом особливою популярністю стала користуватися послуга «Особистий кабінет» - це персональна сторінка страхувальника на сайті страхової фірми, завдяки чому клієнт компанії може в будь-яку мить знайти необхідну йому інформацію: статус договору, дані щодо термінів здійснення страхової виплати та інше.

Найбільше сучасні інтернет-технологій використовуються в сфері автострахування, що має лідируючі позиції за обсягами зібраних страхових премій у більшості країн.

Вітчизняні фірми пропонують страховикам в мережі Інтернет стандартизовані та прості пакети послуг, які є зрозумілими для переважної більшості користувачів [4].

Наразі лідируючі позиції в сфері онлайн - страхування займає СК “VUSO”, яка функціонує з 24 вересня 2001 р. і спеціалізується на

автострахуванні, обов'язковому страхуванні авто (автоцивілка) і добровільному страхуванні (КАСКО). Основними перевагами онлайн страхування компанією являється невисока вартість та швидкість укладення договору (5 хвилин).

Компанія, також, пропонує ОСАГО, туристичне страхування, страхування майна, Зелена карта, страхування від нещасних випадків, тоді як АТ "СК "АХА Страхування" і СК Українська страхова група забезпечують лише онлайн -страхування подорожуючих. ПАТ СК "Альфа Страхування" надає послуги автострахування, страхування від нещасних випадків, страхування майна і подорожуючих; АСК "Інго Україна" – автострахування, медичне страхування, страхування майна та подорожуючих; НАСК "Оранта" – ОСАГО, КАСКО, страхування життя, Зелена карта, страхування фінансів і майна; ПраТ "СК PZU Україна" – автоцивілка, КАСКО, Зелена карта, страхування життя, майна і подорожуючих по Україні.

Прикладом вдалого інноваційного продукту в сфері просування страхових послуг можна назвати мобільний додаток «Мобільний страховий агент» від страхової компанії «АСКА», який дає можливість за допомогою планшета оформити та продати страховий поліс. А система "FlyRe", що функціонує в сфері перестрахування, забезпечує в режимі онлайн передачу та прийняття ризиків із застосуванням методу аукціону.

Отже, сьогодні інтернет – технології є двигуном просування страхових послуг на ринку та ефективним інструментом, що дозволяє зекономити час на обслуговування клієнтів. Перешкодами, що певним чином стримують розвиток інноваційних інтернет-технологій є: низька культура онлайн-страхування у населення, недовіра до електронних платежів, присутність на ринку шахраїв та техніко-технологічні труднощі забезпечення електронного документообігу.

Список використаних джерел

1. Shkol'nyk, I. O. (2013), "International financial conglomerates in the ukrainian insurance market", Finansy Ukrainy, pp. 110—121.
2. Дадико Д.Г. Маркетингові інновації як актуальний напрям розвитку страхового ринку України в сучасних умовах /Д.Г. Дадико // Економічна наука.- 2016. – с. 59 – 63.
3. Сайт Київського міжнародного інституту соціології [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http:// www.kiis.com.ua/
4. Кулина Г. Інноваційні технології дистрибуції страхових продуктів / Г.Кулина // Світ фінансів. – 2016. - №1. – с. 215 – 225.

УДК 368:330.32

Гордєєва-Герасимова Л.Ю.
старший викладач
кафедри статистики, обліку
та економічної інформатики
Дніпровський національний
університет ім. О. Гончара

Сядро К.В
студентка групи ЕО-15-1
Дніпровський національний
університет ім. О. Гончара

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРЇНИ

Страховий ринок України знаходиться в стадії становлення і розвитку, діяльність вітчизняних страхових компаній стимулює сильна конкуренція іноземних страхових компаній. Тому впровадження інновацій є запорукою успіху в безкомпромісній конкурентній боротьбі.

Інновації, як ми знаємо, це ідея або новітній продукт, який наділено якісними перевагами при використанні та проектуванні, виробництві, збуті, що використовується у практичній діяльності та має суспільну перевагу.

Об'єктом інновацій в страховій діяльності виступають страхові продукти та їх супровід, система активізації, управлінські процеси, процеси взаємодії з зовнішнім середовищем (табл. 1).

Таблиця 1

Види інновацій в страховій діяльності

Об’єкт інновацій	Вид інновацій	Приклади
Страховий продукт та його супровід	Продуктова, процесна	Розробка нових страхових продуктів чи їх вдосконалення
Система активізації	Продуктова, процесна, маркетингова	Створення нових каналів збуту, автоматизація процесів збуту
Управлінські процеси	Процесна, організаційна	Використання автоматизованих систем управління бізнес-процесами страхової організації
Процеси взаємодії	Процесна, організаційна	Використання нових методів PR, взаємодії з зовнішнім середовищем

Джерело: [1, с. 79-82]

Отже, інновації – це ключова конкурентна перевага компанії. Але знати потреби клієнтів – половина успіху. Потрібно не тільки надавати зручний та зрозумілий сервіс, але й пропонувати нові нестандартні рішення, які відрізняються від послуг конкурентів. Необхідно передбачати майбутні потреби споживачів, створювати для нього індивідуальну комплексну страхову програму.

Зауважимо, що інноваційний процес передбачає поступове формування конкурентоспроможної страхової послуги, яка за своїми кількісними та якісними ознаками буде перевершувати свої аналоги. Забезпечення конкурентоспроможності страхової послуги залежить від рівня задоволення страхувальників отриманим страховим продуктом. Загальна кількість страхових компаній в Україні станом на 30.06.2017 становила 300, у тому числі СК "non-life" (включає види страхування, що не відносяться до особистого страхування) – 264 компанії, СК "life" – 36. Основні доходи страхові компанії одержують безпосередньо від діяльності по страхуванню, а також за рахунок вкладення коштів у надійні й високоліквідні інструменти банків [4].

Розглянемо деякі інноваційні напрямки діяльності страхових компаній. Останнім часом на страховому ринку України з'явилося чимало інноваційних продуктів, що привертають увагу потенційних клієнтів та посилюють конкурентні переваги страхових компаній, які їх впроваджують. Серед таких продуктів найбільш цікавими є програми, "Автоматизація продажів страхових продуктів", "Мобільна безпека", "Домашня безпека" та "Екстрім безпека", програма по страхуванню кібер-ризиків CyberEdge, та інші.

Також серед інноваційних програм страхових компаній виділяють житлові програми, «Металеві» програми, програми для дітей [4]. Суть житлової програми полягає в тому, що премії за страховим полісом, які платять клієнти компанії, інвестуються в житло. Частіше це вторинний ринок, рідше первинний. Причому, інвестуються кошти як даного клієнта, так і низки інших, які придбали цю програму.

Ще один інноваційний продукт, що останніми роками набув популярності серед страховиків та страхувальників – це розміщення страхових накопичень в банківські метали і, насамперед, у золото. На сьогоднішній день золото – це такий актив, який дозволяє розміщувати кошти на довгостроковий період, забезпечуючи при цьому високу прибутковість.

В Україні, дуже великий об'єм ринку автострахування, який, на превеликий жаль, є досить збитковим для вітчизняних страховиків. Але вже існують закордонні програми страхування, за якими розраховують страховий внесок в залежності від стилю водіння автомобілем. Наприклад, подібне до програмного забезпечення для смартфону «SmartDriver» новозеландської компанії «Tower» або спеціального пристрою для автомобіля «Snapshot» американської компанії «Progressive», що використовується в рамках страхової програми «Pay As You Drive». Дані новації можна використовувати українським страховим компаніям з великим обсягом автострахування у страховому портфелі.

Тобто, запровадження подібних страхових послуг має прямо вплинути на величину витрат страхових компаній при незмінному значені доходів, як показано на рис. 1 [2].

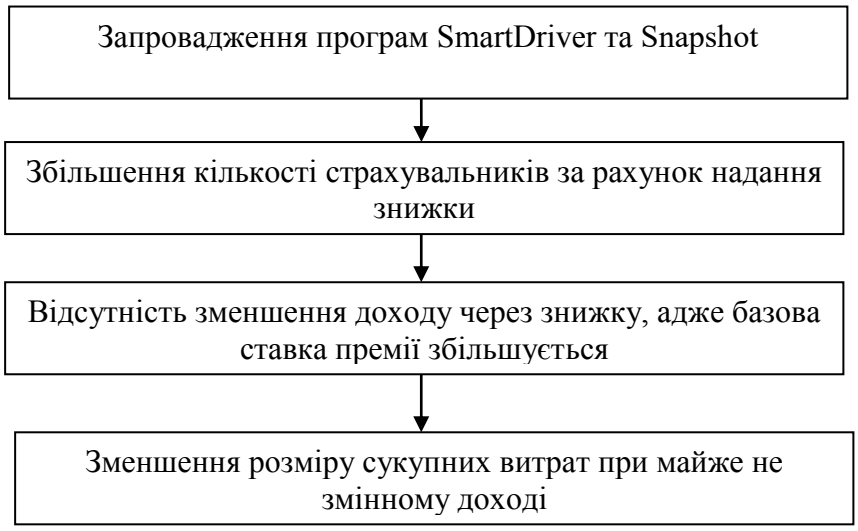

Рис. 1. Вплив програм «SmartDriver» та «Snapshot» на доходи і витрати страховика

В Україні подібна технологія вперше запроваджена страховою компанією «АХА Страхування» під назвою «КАСКО Смарт» та діє за аналогічним принципом, як і вищезгадана програма «Pay As You Drive». Привабливість цієї програми для споживача у тому, що вони можуть заощаджувати до 30% від страхових виплат у перший же рік страхування.

Запуск електронного полісу – це також нова можливість для сучасного клієнта, який готовий укладати договір страхування on-line. З нашої точки зору це перспективний напрям, адже більшість молоді і людей активного віку воліють здійснювати оплату комунальних і інших платежів, не виходячи з дому, за допомогою інтернет-ресурсів, а покупка квитків на поїзд або літак доступна онлайн не перший рік [4].

За минулий рік високотехнологічні страхові компанії збільшили свій дохід в середньому на 6,2%, в той час, як інші учасники ринку лише на 3,4%. Це говорить про те, що технології дозволяють страхового ринку в першу чергу знизити витрати, оптимізувати свої бізнес-процеси, створювати нові алгоритми ефективного взаємодії дії з клієнтами [4].

Отже, інновації в сфері страхування повинні бути спрямовані на підвищення значущості страхових послуг; на отримання нової та якісної корисності для потреби страхувальника; на зменшення терміну наданих послуг; на підвищення прибутку страхових організацій.

Список використаних джерел

1. Денисенко, М.П. Інновації на страховому ринку України / М.П. Денисенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 21. – С. 79-82.

2. Крикуненко О.С. Роль інноваційних страхових послуг у формуванні прибутку страховика / О.С. Крикуненко, С.Б. Березіна // Молодий вчений. – 2017. – № 4 (44). – С.683-685.

3. Пікус Р.В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності / Р.В. Пікус, В.О. Заколодяжний // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – № 168. – С. 72-80.

4. Сайт Інтернет-журналу про страхування Forinsurer [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://forinsurer.com.

УДК 368 **Кудельський В.Е.,**
к.е.н., доцент
Хмельницький університет управління та права

Мороз В.М.,
Студентка 1 курсу підготовки магістрів
Факультету управління та економіки
Хмельницький університет управління та права

ВИКОРИСТАННЯ РЕІНЖИНІРИНГУ БІЗНЕС ПРОЦЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Реінжиніринг у діяльності страхових організацій сприймається саме як визначення процесу докорінної перебудови та переорієнтації як окремих бізнес-процесів, так і компанії в цілому [1, с.128] .

Зростання популярності реінжинірингу у страхуванні як побудови нових бізнес-процесів можна пояснити такими факторами, як: посилення конкуренції на страховому ринку України, збільшення кількості страхових компаній та посередників; підвищення рівня доходів громадян та страхової культури населення, а отже, поява потреби не стільки у дешевих полісах, скільки в якісних продуктах, здатних задовольнити потреби страхувальників у захисті та реальному відшкодуванні збитків; прихід на український страховий ринок закордонних інвесторів, які, з одного боку, мають тривалу історію страхової діяльності, а з іншого – володіють сучасними технологіями та методами роботи, які дозволяють виявити актуальні потреби страхувальників та якісно їх задовольнити; прийняття законодавчих актів, які дозволили значно зменшити обсяги схемного страхування, а отже, і кількості кептивних страховиків; збільшення кількості класичних компаній, які змушені шукати нові, сучасні підходи щодо організації діяльності, зокрема обслуговування клієнтів, з метою забезпечення собі стабільних конкурентних переваг в умовах ринку, що постійно змінюється [2,С. 186-192].

Цілком зрозуміло, що ефективно впровадити нові бізнес-процеси неможливо без їх загальної підтримки всіма співробітниками, а отже,

необхідними вважаються побудова та укріплення засад корпоративної культури.

Тому для того щоб реінжиніринг був дійсно успішним, необхідно донести його необхідність та сутність до всіх працівників компанії, а також заручитися їх підтримкою, сформувати у свідомості співробітників компанії нове бачення клієнтоорієнтованої концепції розвитку компанії.

Слід відзначити, що в реінжиніринговій компанії значне місце відводиться цілодобовій клієнтській підтримці через створення автоматизованого, мультимедійного сучасного call-центру з використанням CRM-технологій (Customer Relationship Management) [3, с.54].

Основні завдання, які ставляться перед call-центром:

цілодобова консультаційна підтримка клієнтів компанії, зокрема надання інформації потенційним клієнтам і допомога існуючим у разі настання страхового випадку;

проведення маркетингових досліджень (телефонних опитувань, телемаркетингу, прямих розсилок інформації клієнтам);

збір інформації про клієнтів, ведення історії відносин з клієнтом;

донесення, з одного боку, інформації клієнтам про нові програми, акції компанії, нагадування про необхідність пролонгації договорів, а з іншого – отримання зворотного зв’язку від клієнтів про рівень їх задоволеності обслуговуванням, їх актуальні потреби та проблеми, з якими стикається клієнт у процесі укладення договору страхування та протягом його дії;

координація дзвінків у потрібних напрямках (переведення дзвінка саме на того спеціаліста, який дійсно може допомогти клієнту) [4,С. 64-66].

Варто пам’ятати, що call-центр є обличчям страхової компанії, її своєрідною візитною карткою, а тому від того, наскільки оперативно та точно клієнт зможе отримати необхідну йому інформацію, не виходячи з дому, настільки компанія може вважати себе сучасною та клієнтоорієнтованою.

Досить важливою характеристикою для вимірювання рівня ефективності впровадження реінжинірингу є рівень автоматизації нових процесів.

Неможливо говорити про ефективність та оперативність обслуговування клієнтів, якщо всі етапи страхування відбуватимуться у “ручному” режимі.

На сьогодні існує досить широкий вибір різноманітних рішень для автоматизації, розрахований для потреб компаній різного рівня та величини. Загальною їх метою є скорочення часу на обробку тієї чи іншої інформації, доступність цієї інформації для різних підрозділів компанії, а також оперативність та повнота реагування на запити внутрішніх та зовнішніх клієнтів, а також партнерів компанії.

Існує багато інших критеріїв та параметрів, завдяки яким можна оцінити ефективність впровадження реінжинірингових бізнес-процесів, проте можна виділити основні відмінності між традиційною страховою компанією та перебудованою на нових принципах [5,С.45-49].

Таблиця 1

Відмінність між традиційною і реінжиніринговою страховою компанією

Критерій	Традиційна страхова компанія	Реінжинірингова страхова компанія
Ставлення до клієнта	Клієнт знаходиться поза компанією, якість його обслуговування залежить від суб’єктивних факторів	Клієнт – головна цінність, знаходиться в середині бізнес-процесів обслуговування
Стосунки між співробітниками в колективі	У кожного співробітника є свої функціональні обов’язки, якість виконання яких оцінює начальник	Співробітники – єдина команда, від сукупних дій яких залежить якість обслуговування клієнтів
Ставлення до керівництва	Керівник має віддавати розумні розпорядження та контролювати їх виконання	Керівник – тренер-гравець у команді
Система комунікацій	Дотримання субординації по вертикал	Узгодженість дій по горизонталі
Методи та стиль управління	Авторитарний, бюрократичний, в основі якого лежить централізація	Командний, демократичний, поєднує централізацію та децентралізацію

Продовження таблиці 1

1	2	3
Основи організаційної культури	Старанне та своєчасне виконання завдань, поставлених керівництвом, відсутність ініціативи та творчості, страх брати на себе відповідальність	Ініціативність, творчість, уміння брати на себе відповідальність та вирішувати проблеми

Висновки. Отже, реінжиніринг, якщо він грамотно та вчасно проведений, у поєднанні з використанням елементів страхового маркетингу, здатні вивести компанію на новий, клієнтоорієнтований рівень.

Список використаних джерел:

1. Карлова Н.О. Реінжиніринг системи продажу страхових продуктів / Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. — №628. – С.128-133
2. Шилікова, К. В. Реінжиніринг бізнес-процесів у страховій компанії: особливості та основні складові ефективності [Текст] / К. В. Шилікова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2009. — Вип. 25. — С. 186-192.
3. Мілошевич Н. В. Тенденції розвитку інноваційної діяльності страхових компаній України / Н. В Мілошевич // Вісник НТУ “ХПІ”. – 2013. – № 53 (1026).
4. Гріневич, В. А. Новітні технології та інновації у страховій справі [Текст] / В. А. Гріневич // Страховий ринок України в умовах циклічності фінансово-економічних криз : оцінка тенденцій та перспективи розвитку : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. студ., аспірантів, молод. вчених [м. Тернопіль, 20 квіт. 2017 р.] / уклад. В. В. Костецький, Т. В. Письменна ; відп. за вип. О. В. Кнейслер. - Тернопіль : ТНЕУ, 2017. - С. 64-66.
5. Олейникова, О. О. Особливості реалізації реінжинірингу бізнес-процесів у страхових організаціях / О. О. Олейникова, К. С. Бевзенко // Молодий вчений. - Херсон: Гельветика, 2015. - № 8 (23), ч. 1. - С. 45-49

УКД 368

Лисенко І.В.
Науковий керівник: **Харченко А.М.**,
к.е.н., старший викладач
Черкаський навчально-науковийінститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

На сучасному етапі неможливо обійтися без інновацій, бо інновації завжди асоціюються із потрібністю нововведень у конкретній ситуації і наявністю інвестиційного потенціалу. Дана тема є актуальною, адже, саме інновації у страхуванні є головним завданням страхової компанії і сутність їх полягає в тому, щоб, використовуючи кращі вітчизняні та світові традиції створити таку економічну, організаційну систему взаємовідносин страховиків з державою, користувачами страхових послуг, яка могла гнучко, оперативно реагувати на всі тенденції в розвитку споживчого попиту, пропонуючи сучасні види страхових послуг конкретним клієнтам, зберігши доступність страхування для самих різних верств населення, незалежно від віку, роду занять, одержуваних доходів та інших факторів.

Вивченню проблем впровадження інновацій у діяльність страхових компаній присвятили свої праці вітчизняні й зарубіжні вчені такі, як:Кокшаров Р.В., Охріменко О.В., Завьялов С.В. [1] Але, незважаючи на значні наукові напрацювання у цій сфері, аналіз останніх публікацій свідчить про необхідність більш глибоких досліджень у інноваційній діяльності страхових компаній.

Вважаємо, що під інноваційною діяльністю слід розуміти таку діяльність, яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [2]. Інноваційна діяльність страхової компанії – це діяльність щодо пошуку нових методів роботи на ринку страхових послуг; аналізу можливих варіантів вкладення тимчасово вільних коштів інвестиційного фонду

й фонду власних коштів страхових компаній у фізичні активи, від яких страхова компанія отримає більше доходів, ніж від вкладення у фінансові активи [3]. Необхідно звернути увагу на роль інноваційних продуктів на страховому ринку. На сьогодні цей ринок є дуже гнучким тому, що товаром або послугою там є страховий захист, тобто відшкодування збитків у наслідок страхових подій. На відміну від ринку товарів, щоб зробити страховий продукт, по суті, не потрібно перелаштовувати виробництво, бо такого виробництва, як правило, не має. Потрібно відстежувати тенденції на ринку, пристосовуватись під потреби клієнтів та надавати існуючим продуктам нові властивості.

Слід зазначити, що підвищення ефективності страхової діяльності на основі її інноваційного розвитку, підвищення якості організації страхового бізнесу, оптимальне використання джерел інвестування та раціональна взаємодія із зовнішніми організаціями для реалізації інноваційних проектів у сфері страхування — це актуальний напрям у розвитку ринку страхування.

Інноваційність страхового продукту повинна проявлятися в таких напрямках як: послуга, канали збуту, методи перестрахування, обслуговування. [2, с.51]

Ілюстрація видів інновацій у страховій системі та шляхи їх впроваждення зображено на (Рис 1).

Автори виділяють такі види інновацій у страхуванні [2]: продуктові інновації – розробка нових страхових продуктів, або вдосконалення існуючих; технічні інновації – вдосконалення методів продажу у діяльності страховика; технологічні інновації – зміни в організації діяльності страховика (маркетингові дослідження, нові методи аналізу); управлінські інновації – удосконалення, спрямовані на оптимізацію управлінських рішень (організаційна структура, оплата праці).

Інноваційним підходом у діяльності страхових компаній може стати укладання страхових договорів через Інтернет. На сьогодні зі всіх ризикових страхових компаній віртуальний сервіс пропонують: «Оранта», «АСКА», «АХА Страхування», «ІнгоУкраїна», «PZU Україна», «ТАС». Фахівці стверджують,

що існує ряд переваг та недоліків укладання договорів через Інтернет. Такий процес є спрощеним, оперативним, передбачає економію часу, простоту, універсальність, проте не всі види страхових продуктів можуть бути розміщенні для продажу, клієнту самому необхідно розбиратись у всіх нюансах і він не може бути повністю ознайомленим зі всіма умовами договору.

Рис.1 Види інновацій у страховій системі та шляхи їх впровадження

Останнім часом на вітчизняному ринку страхування з'явилося чимало інноваційних продуктів, серед таких продуктів найбільш цікавими є програми «телеврегулювання», «автоматизація продажів страхових продуктів», «Мобільна безпека», «Домашня безпека» та «Екстрім безпека», програма по страхуванню кібер-ризиків CyberEdge, та інші. Зокрема, такі продукти, як

«Мобільна безпека» та «Екстрім безпека», були запущені у продаж страховою компанією «Альфа Страхування» через мережу магазинів «MOYO». Це програми захисту техніки відрізного роду ризиків, пов'язаних з непередбачуваними обставинами, які трапляються під час експлуатації [1]. На сьогоднішній день дана страхова компанія співпрацює також з магазинами «COMFY» та «Ringoo». Інноваційний продукт Cyber Edge представлений страховою компанією Chartis для страхування від кібер-ризиків.

Таким чином, страховий ринок України перебуває на стадії становлення та розвитку, діяльність вітчизняних страхових компаній стимулює сильна конкуренція з боку іноземних компаній. Тому впровадження інновацій є запорукою успіху в безкомпромісній боротьбі за клієнта та ринок.

Список використаних джерел

1. Охріменко О.В. Страхування: інноваційна модель страхового продукту/ Економика [Електронний ре-сурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ portal/soc_gum/Ekonk/2005_15/012_ohrimenko.pdf

2. Завьялов С.В. Развитие инновационной деятельности страховых компаний: автореф.дис.наздобуття наук. Ступеняканд.єкон.наук: спец. 08.00.05 "Экономика и управление народным хозяйством" / С.В. Завьялов. — Москва, 2010.— 23 с.

3. Полчанов А.Ю. Теоретичніосновистрахового менеджменту / Вісник ЖДТУ – 2014 -№ 2 (68) – С. 282-287.

УДК 368

Літус П. Р.
студентка 3 – го курсу
економічного факультету
Запорізький національний університет

Кисільова І.Ю.
к.*ф.-м.н., доцент кафедри фінансів,*
банківської справи та страхування
Запорізький національний університет

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Страхування життя - це невід'ємна частина страхового ринку світу та України. Страхування життя несе в собі серйозне соціальне навантаження, оскільки воно спрямоване на покращення добробуту населення. В той же час це важливий напрямок комерційної діяльності, особливий сектор ринкової економіки. В останні роки попит на страхування життя має стрімко зростаючу тенденцію.

Але, на жаль, сучасний стан вітчизняної економіки стримує розвиток страхування життя. Економіка України наразі є дуже нестікою, інвестиційна активність в країні недостатня, велика частина населення має доходи, нижчі за прожитковий мінімум, дуже високий рівень інфляції. Неплатоспроможність населення дає негативний вплив на розвиток страхового ринку життя в Україні.

Можна виокремити декілька головних причин недостатності ефективності страхового ринку життя України [1]:

- відсутність кваліфікованих кадрів;
- дуже низький рівень фінансового потенціалу страхових організацій;
- невідповідність якості та форм збуту страхових продуктів європейським стандартам;
- скорочення платоспроможності населенні і підприємств;
- висока монополізація страхових компаній;
- невідповідність нормативно-правової бази.

Більшу частину цих проблем можна вирішити за допомогою впровадження інновацій на ринку страхового життя України. Страхування життя має великий потенціал для розвитку в Україні, особливо в зв'язку з реформуванням державної системи соціального страхування в частині пенсійного забезпечення. Підвищення надійності фінансової системи країни в цілому і страхових компаній зокрема, зміцнення довіри населення до ринку страхування життя будуть сприяти розвитку страхування життя та здоров'я в Україні.

Багато страхових компаній зі страхування життя в Україні вже почали переймати досвід зарубіжних країн та впроваджують інноваційні технології в своїй діяльності. Як приклад, можна привести страхову організацію "Свісс Класік Лайф". Ця компанія спирається на досвід швейцарських страхових компаній, орієнтуючись на нові технології та сучасні тенденції на ринку страхування життя. Так дана організація розробила в інтересах своїх клієнтів договори довгострокового страхування життя з різними комбінаціями ризиків, високим інвестиційним доходом і надійним страховим захистом. Особливе місце в продуктовій лінійці компанії займають нова накопичувальна програма страхування життя "Швейцарська Класика", а також індивідуальна пенсійна програма страхування "Золоте Майбутнє" (спільно з "Алфі Менеджмент Груп"), яка вже стала популярною на ринку страхування життя [2].

Розвиток та впровадження інновацій в страхуванні життя має охоплювати абсолютно всі сфери страхової діяльності: від укладання договорів страхування нових видів страхових продуктів до пошук нових більш ефективних способів управління.

Можна виокремити декілька основних найбільш актуальних інноваційних напрямків в розвитку страхування життя [2]:

• злиття і поглинання страхових компаній;

• створення різних альянсів, аутсорсинг;

• розвиток взаємних товариств зі страхування життя;

• впровадження захисту прав страхувальників;

• створення гарантійного фонду;

• розробка нових страхових продуктів відповідно до демографічних та економічних тенденцій;

• розширення каналів збуту;

• взаємодія банків і страхових компаній з нових напрямків;

• збільшення капіталізації;

• збільшення інвестиційного доходу;

• зниження витрат.

Наразі на ринку срахування життя України існує багато проблем. Вчені виокремлюють декілька шляхів для їх вирішення: внесення комплексних змін до страхового законодавства; створення гарантійного фонду на випадок банкрутства страхових організацій, що фінансується з внесків страховиків і відрахувань з державного бюджету; розробка професійних стандартів страхування життя, перехід на міжнародні стандарти звітності; впровадження єдиної системи підготовки та сер-тифікації агентів, підвищення кваліфікації співробітників страхових організацій; розвиток інституту актуаріїв; розробка і впровадження нових страхових продуктів; розширення каналів збуту; популяризація страхування життя [2].

В висновку хочу відмітити, що в більшості європеських країн страхування життя вже досить розвинене. Але в Україні страхування життя має досить низький попит. Це може бути частково обумовлено менталітетом населення (більшість людей не розуміє для чого це треба), недосконалістю законодавства та низьким рівнем якості страхової інфраструктури. Саме тому, впровадження інноваційних продуктів та інноваційних технологій в країні є дуже важливим.

Список використаних джерел:

1. Сукач О.М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи [Текст] / О.М. Сукач, Л.А. Сарана // Вісник східноєвропейського університету економіки і менеджменту. - 2016. - №1 (20). - С. 106-113.

2. Третяк Д. Перспективи впровадження інновацій в особистому страхування на прикладі зарубіжних країн [Текст] / Д.Третяк // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. - 2017. - №5 (194). - С. 50-58.

УДК 336.77:368.025.61(477)

Матвійчук Л. О.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет

Гелик М. М.
магістрант кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет

СТРАХУВАННЯ ЯК МЕТОД МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

Кредитування є одним із найризикованіших видів банківської діяльності. Тому мінімізація кредитного ризику дає можливість запобігти потенційні втрати банку від кредитної діяльності, а також уникнути виникнення серйозних проблем платоспроможністю. Одним із способів забезпечення виконання зобов'язань, які активно застосовуються в процесі здійснення кредитних операцій, є страхування кредитних ризиків. Але на даний час, даний метод мінімізації ризику потребує подальшого вдосконалення.

Питанням страхування кредитного ризику присвяченні наукові публікації таких науковців, як В. Алексійчук, В.Базилевича, Н.Внукової, Н. Гроцька, В.Суслова, Т.Мосійчук, Л. Кот, О.Проніна, В.Сєвки, О. Заруби, І.Бланка, В. Федоренко та інших.

Як правило, під кредитним ризиком розуміють наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання. кредитний ризик, є категорією ймовірною і має дві складові – неповернення кредиту і несплату процентів за користування цим кредитом (дохід банку) [1]. Як ймовірність кредитний ризик виникає в момент передачі кредитних коштів позичальнику, адже у цей момент ніколи достеменно невідомо, чи буде цей кредит повернуто банку вчасно та в повному обсязі, втратить банк згодом свої

кредитні кошти чи ні. Рівень ризику залежить від багатьох факторів, наприклад, особи позичальника, фінансового стану, загальної економічної ситуації, форми кредиту, його розміру, встановлених законом правових питань тощо.

Найбільш поширеним способом мінімізації кредитного ризику в сучасних умовах є метод страхування. Сутність страхування кредитних ризиків полягає в тому, що кредитор готовий відмовитися від частини доходів, аби уникнути ризику. У такому випадку кредитний ризик банку переноситься на страхову компанію, яка отримує винагороду – страхову премію. Виплата премій за можливу компенсацію майбутніх збитків здійснюється на попередній основі незалежно від того, чи будуть збитки чи ні.

Варто зазначити, що історичний прообраз страхування кредитів – це комісійна операція, за умовами здійснення якої укладалася додаткова угода, названа делькредере (рис. 1).

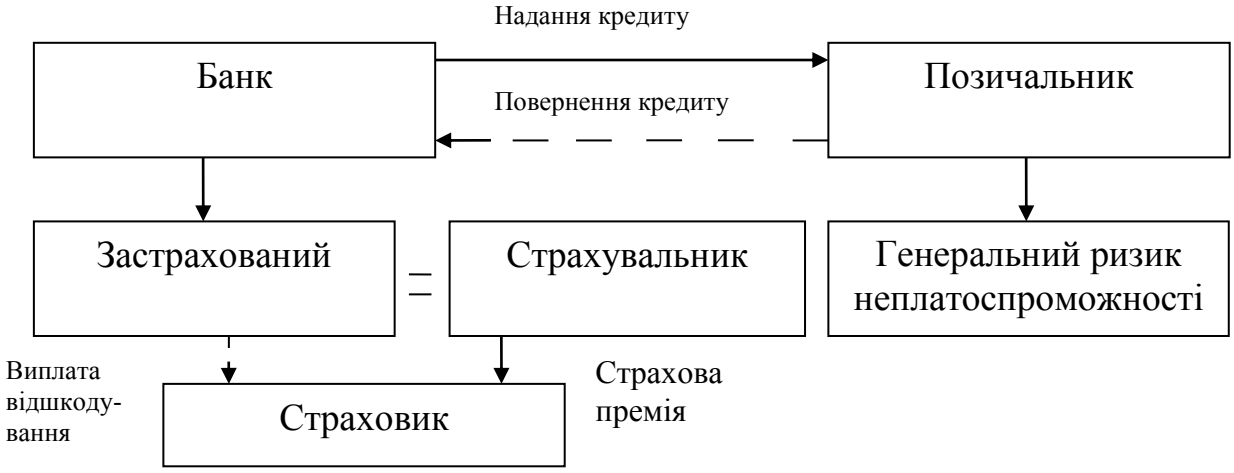

Рисунок 1. – Схема делькредерного страхування кредитів

Угода делькредере набувала характеру вексельної поруки, згідно з якою в разі неповернення боргу третьою стороною комісіонер зобов'язаний був виплатити відшкодування комітентові у повному обсязі заборгованості. Це означає, що широковідома комісійна операція являла собою початкову форму страхування кредитів з усіма необхідними атрибутами страхової операції: ризиком неповернення кредиту, визначеним обсягом відповідальності, страховою премією у формі додаткової винагороди та реальним

відшкодуванням збитків. Тому практикують дві основні форми кредитного страхування – страхування власне кредитів (делькредерне) та страхування заставки під отримані кредити (кауційне). Сектор делькредерного страхування є провідним у галузі кредитного страхування. Страхові товариства отримують від нього більшу частину страхових внесків, причому лише від страхування товарних кредитів [2, с.106].

Згідно з делькредерного страхування, страхувальник захищає власні інтереси. Відносини сторін характеризуються такими ознаками: страхувальник (банк) бере на себе частину відповідальності; зобов'язується позичати кредити, які страхуються, під звичайні відсотки; отримує страхове відшкодування збитків у випадку невиконання боржником своїх зобов'язань. При цьому страховик (страхова компанія) пропонує форму договору; залишає за собою право перевірки і самостійного прийняття рішень щодо запропонованих до страхування ризиків; переймає право регресу до кредитоотримувача; застосовує санкції при порушенні страхувальником зобов'язань.

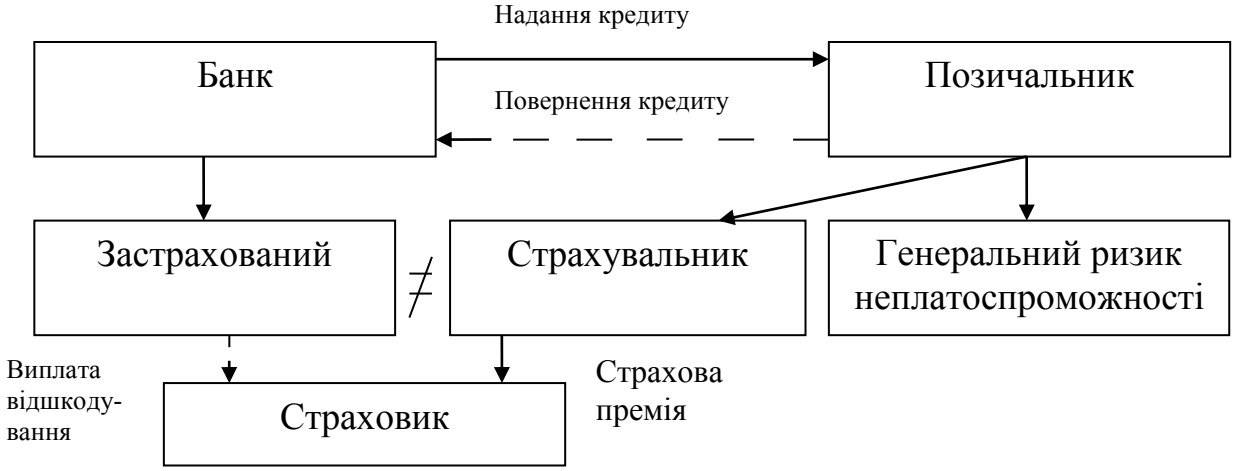

Рисунок 2. – Схема заставного страхування кредитів

Серед багатьох видів страхування кредитів важливе місце посідає страхування заставного майна (рис. 2), адже даний вид страхування є зручним як для кредитора, так і для позичальника. Договір страхування заставного майна дозволяє позичальнику отримати необхідний кредит,, а кредитору – отримати заставне майно позичальника у разі несвоєчасного погашення суми заборгованості за кредитом. Метою проведення даного виду страхування є

захист майнових інтересів фінансово-кредитної установи, яка здійснює кредитування фізичних та юридичних осіб, страхувальників, пов'язаних з володінням, користуванням та розпорядженням заставним майном. Об'єктом страхування є заставне майно, яке передається банку у заставу й належить, як правило, страхувальнику на правах власності або оренди чи лізингу [3, с. 144].

На сьогоднішній час банки використовують традиційні форми забезпечення кредитів тому, що вважають, що не отримують відшкодування від страхової компанії. Це пов’язано із нерозвиненістю страхового аудиту в країні. А також на це впливають високі страхові платежі. В контексті страхування кредитних ризиків для банків проблемою є складність процедури оформлення договору страхування, оскільки банки мають здійснювати крім звичайної операційної діяльності ще й відповідальну аналітичну роботу з приводу узгодження страхових тарифів і наданні страховику документів для відкриття регресного позиву до боржника.

Таким чином, в Україні страхування ризиків, а особливо кредитних, ще не досить розвинений. Хоча за кордоном цей метод управління ризиками є одним із найефективнішим засобів мінімізації. Тому нам потрібно розвивати не лише діючі умови страхування, а й впроваджувати нові. Що дасть можливість збільшити прибуток банку, а також підвищити його фінансову стабільність

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт НБУ // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/

2. Галущак В. В. Страхування кредитних ризиків / В. В. Галущак// Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – № 16. – С. 105-107.

3. Павленка О. П. Страхування ризиків фінансово-кредитних установ як домінуючого елементу ринку фінансових послу / О. П. Павленко // Молодий вчений. – 2016. – № 3 (30). – С. 143 – 148.

УДК 368

Матвійчук Л.О.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет

Дубицька Л.В.
магістрант
кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТРАХУВАННІ

Розвиток страхового ринку на сьогодні відбувається під динамічним впливом швидкозмінних можливостей та технологій, нові інформаційно-комунікаційні технології поступово проникають у страхову галузь та впливають на її функціонування й розвиток, не оминаючи жодного аспекту страхової діяльності, тому дослідження особливостей розвитку світового ринку страхування в умовах діджиталізації набуває неабиякої актуальності та важливості.

Новим етапом у розвитку страхового ринку є його діджиталізація. Технологічні та цифрові розробки поступово трансформують страхову галузь. Багато страховиків уже внесли зміни в свої робочі процеси, в той час як інші тільки починають. Інтернет технології в дії можуть бути переконливим інструментом, а також потенційною проблемою. Цифрові технології уже приносять великий зиск у сферу страхування. Однією з переваг цифрових технології являється можливість кращого виявлення шахрайства. Виявлене та непомічене шахрайство складає близько 10% претензій кожного року в Європі [1]. Це підвищує премії переважної більшості чесних клієнтів.

В час цифрових технологій споживачі очікують зручного механізму у спілкуванні та взаємодії з їхньою страховою компанією, коли, де та як вони

забажають. Перехід на цифрові технології дозволить страховикам запропонувати унікальні можливості для споживачів і адаптувати свої продукти і послуги для їх індивідуальних потреб. На рис. 1 зображені деякі з основних цифрових розробок та їх потенційний впливу на розподіл страхових продуктів і послуг, і те, що вони означають для відносин між споживачем та страховиком.

Підвищення якості обслуговування клієнтів	• соціальні засоби комунікації;
Розподіл бази даних	• смарт-контракти;
Інновації і конкуренція	• рівноправне страхування (Peer-to-peer insurance) та економія за рахунок спільного використання; • цифрові і інновації.

Рис. 1. Перспективні цифрові розробки страхових продуктів та послуг

Споживачі привітно ставляться до інновації в сфері фінансових послуг, зокрема, коли це робить їх взаємодію більш зручною і покращує зв'язок. Вони хочуть, щоб нові продукти і послуги, які пропонують їм страховики відповідали їхнім потребам та мали зручними умовами. Нові цифрові технології зможуть надати альтернативні канали зв'язку, такі як соціальна мережа, та зроблять вибір чи купівлю страхового полісу більш ефективним, наприклад, за допомогою програм.

Такий інструмент, як миттєвий обмін мобільними повідомленнями є новим, більш прямим каналом зв'язку. Він задовольняє попит споживачів на більш та більш ефективні і більш персоналізовані послуги тим самим знижуючи експлуатаційні витрати. Ці соціальні засоби комунікації можуть дозволити страховикам збирати й аналізувати дані про клієнтів і пропонувати поліпшені, більш персоналізовані продукти і послуги. Вони роблять канали розподілу більш ефективним, що дозволяє легко поширення інформації і зручні для споживачів у плані доступу.

Розподіл бази даних (blockchain) являє собою децентралізовану книгу яка надає незмінні, доступні, публічні записи угод та даних [1].

Використовуючи розподіл бази даних, можна створити смарт-контракти з нижчою вартість страхування для клієнтів. Смарт-контракти це комп'ютерні програми, які можуть автоматично виконувати обов’язки контракту, якщо визначені певні умови. Це страховий договорів у якому умови контракту були автоматично оплачені як тільки стався страховий випадок зазначений у цьому контракті, без необхідності втручання андерайтера. Наприклад, мобільний телефон може бути зареєстрований і відслідковуються. Якщо застрахований телефон був викрадений, заявка буде автоматично активована за допомогою смарт-контракту. Розподіл баз даних і смарт-контракти мають потенціал, щоб повністю автоматизувати страхові ринки, і надати можливість для створення нових технологій на ринку, таких як рівноправне страхування (Peer-to-peer insurance).

Діджиталізація та нові бізнес-модель страхування відкривають нові маршрути на ринок і способи взаємодії зі споживачами. Цифрове середовище дозволяє компаніям запровадити інновації на ринок набагато швидше і легше [2]. Страхові компанії повинні реагувати на нові виклики, пов'язані з розвитком фінансових технологій.

В Великобританії страховик створив «цифровий гараж», що являє собою спеціальний простір, де технічні фахівці, креативні дизайнери і бізнес-лідери досліджували, співпрацювали і випробовували нові страхові ідеї, які роблять фінансові послуги більш пристосованими і доступними для клієнтів. «Цифровий гараж» є частиною стовідсоткового венчурного бізнесу, який буде інвестувати в компаніях з новітніми цифровими технологіями в чотирьох основних сферах: інтернет; дані та аналітика; новаторський досвід клієнта; дистрибуція [3].

Поряд з перевагами, цифрових технологій можна також виділити ризики. Ризик фінансових втрат, підрив репутації через несправність IT-відділів – навіть якщо причина є ненавмисною - це не тільки технічна проблема для IT-відділів, це ризик які повинні бути розглянуті на рівні ради директорів. Кібер ризики є малозрозумілими, проте вони швидко розвивається. Страховики

беруть участь в підвищенні обізнаності про типи небезпек пов'язаних з кібер-ризиками. Вони також активні в запобіганні ризику. Спектр запропонованого кібер-страхового покриття значно розширився в останні роки в США, та розвивається в Європі.

Кібер ризики повинні розглядатися не лише як IT-проблема, вони повинні бути включеними в план управління ризиками компанії [3]. Швидкість розвитку технологія і потенційні масштабні наслідки кібер- атак, створює складні умови для запобігання кібер-ризикам. Страховики можуть допомогти своїм клієнтам в досягненні максимально можливого рівня кібер-стійкості.

Діджитал-страхування являє собою новий напрям у страхуванні – це впровадження нових технологій та даних бізнес-процесів страхової компанії з метою підвищення ефективності його діяльності. Розвиток нових технологій та впровадження новацій на світовому страховому ринку, зумовлених діджиталізацією, призвели до підвищення якості та ефективності страхових послуг, зростання вимог і зміни методів ведення бізнесу, не можна залишити поза увагою зростаючу роль мобільних, та відеотехнологій, а також поширення планшетів та смартфонів. Застосування хмарних платформ зменшує ймовірність допущення помилок, а сам страховий процес стає відкритим й дає можливість прослідкувати стан врегулювання претензій.

Список використаних джерел

1. Kumaresan A. Top 10 Trends in Insurance in 2017. What You Need to Know [Електронний ресурс] / A. Kumaresan – Capgemini, 2016 – Режим доступу: https://www.capgemini.com/resource-file-access/resource
2. Insurance Europa [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.insuranceeurope.eu/digitalisation
3. Моташко Т.П. Digital-страхування: переваги та нові можливості // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "Інноваційні напрямки розвитку страхового ринку України". – К.: КНЕУ, 2016. – С. 221 – 223.

УДК 368:336.71

Партика У.І.,
Студентка групи ФФА-31

Науковий керівник: **Сегеда Л.М.**
викладач кафедри банківської справи
Тернопільський національний
економічний університет

КОМПЛЕКСНЕ СТРАХУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Страхування банківських ризиків у сучасних умовах відграє велике значення, як в економіці всієї країни, так і в діяльності банківських установ. Зокрема банки розпоряджаються не лише власними коштами, а і коштами своїх вкладників та кредиторів, тому їх діяльність завжди на пряму пов'язана з ризиками, які можуть виникнути в процесі їх роботи.

Питанням про страхування банківських ризиків досліджували багато зарубіжних і вітчизняних вчених, таких як: Братанович С.Б.[1], Валенцева Н.І., Грищенко Н.Б., Грюнинг Х., Канаматов К.О.[2], Корчевська Л.І., Лаврушина О.І., Приходько А.В., Сплетухов Ю.М.

Відомо, що у світовій практиці комплексне банківське страхування є далеко не новим видом убезпечення, наявність таких полісів вказує на престижність та надійність конкретного банку. Вперше воно було розроблене в 1907 році американськими страховиками разом із Асоціацією американських банків. [3]

Комплексна програма страхування банківських ризиків включає в себе:

- страхову програму BBB (Bankers Blanked Bond);
- страхування від електронних і комп'ютерних злочинів (Computer Crime Policy);
- страхування професійної відповідальності фінансового інституту (Directors & Officers Liability). [4]

Страховим полісом ВВВ покриваються ризики, які супроводжують операційну діяльність, а саме пограбування, нелояльність персоналу банку, крадіжка при інкасації, електронні та комп'ютерні злочини та інші ризики.

Страхування від електронних злочинів на сьогодні є досить актуальним, оскільки поліс може захистити банк від цього виду шахрайства. Даний поліс взмозі захистити банк від збитків, які можуть бути отримані при підробці документів і проведенні за даними документами певних операцій, на приклад, фальшування цінних паперів або валюти. Поліс ВВВ включає в себе страхування банкоматів і готівки в них від стихійних лих, пожежі, крадіжки зі зломом, які безпосередньо можуть виникнути в будь-який момент. Також він страхує цінності при перевезенні.

Для надання банку страхування ВВВ обов'язковим є оцінка системи безпеки банку, міжнародною компанією призначеною страхувальником. Але через тінізацію економіки в країні не всі банки можуть відкрито надати всю інформацію про фінансовий стан установи.

На ринку страхових послуг на території України невід'ємною частиною страхування ВВВ є перестрахування, тому таким видом послуг найчастіше займаються страхові компанії, яким простіше вийти на міжнародний страховий ринок. Для більшої ефективності комплексного страхування необхідним є удосконалення принципів моніторингу банківської діяльності та розробка нормативної бази в законодавстві.

Основні чинники, які можуть впливають на поширення комплексного банківського страхування в Україні є:

- умови страхування;
- високий рівень вартості страхування;
- банки і страхові компанії намагаються тримати здійснення страхування ВВВ в таємниці, тому що способи шахрайства, виявлені при розгляді якогось страхового випадку, можуть бути використані проти інших банків. [5]

На сьогоднішній день у багатьох розвинутих країнах світу комплексне банківське страхування є обов'язковим (наприклад у США).

Перевагами комплексного банківського страхування є те, що воно:

- покриває збитки, які настали від дуже широкого кола страхових випадків;
- розглядає широкий спектр ризиків, які загрожують установі;
- вимагає менших витрат, оскільки здійснюється страхування повного пакету ризиків;
- є певною гарантією фінансової стійкості компанії, оскільки забезпечує конкурентну перевагу перед іншими учасниками ринку.

Та, на превеликий жаль, даний вид мінімізації банківських ризиків є небажання банку вести відкрито та прозоро свою діяльність. Можливо, це спричинено через високу ціну полісу та слабке поширення інформації про BBB та в загальному BBB в країні.

В Україні першим хто застосовував на практиці комплексне страхування був банк ПУМБ в 2002 році, який застрахував ризики компанії АСКА за програмою BBB (Bankers Blanked Bond). На сьогодні є різні дані щодо кількості застрахованих банків за даною програмою, це від 10 до 30 найбільших банків України. Найпоширенішою програма BBB є серед представництв іноземних банків зареєстрованих в нашій країні. [5]

Та все ж даний вид страхування на сьогоднішній день не має широкого поширення серед банків, що знаходяться в України. Найвагомішими перепонами, що стали на шляху його розвитку є:

- недостатнє поширення даного страхового полісу;
- небажання страхувати банківські ризики;
- упереджене ставлення банків до страхових компаній;

- відсутність регуляторних правил у відносинах страхових компаній та банків;
- висока вартість страхування та франшиза (страховий платіж становить близько 2% від страхового покриття. [5]

Підсумовуючи, можна зробити висновки, що комплексне страхування має позитивний вплив не лише на стан економіки, а й на стан банківської системи загалом. Міжнародний досвід свідчить про те, що страхування банківських ризиків забезпечує банкам надійну репутацію, довіру з боку вкладників і партнерів і взагалі ефективну діяльність, фінансову стійкість. В Україні страхування банківських ризиків є досить обмеженим, багато видів страхування, які масово використовуються в міжнародній практиці, майже не використовуються українськими банками. Можливо це пов´язано із специфічними умовами, які склалися в Україні. Введення ВВВ в нашій країні дасть нам можливість наблизитися до міжнародних стандартів надання банківських та страхових послуг, які вже існують у провідних країнах світу.

Список використаних джерел:

1. Братанович С. Б. Анализ банковских рисков. Система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском / Соня Брайович Братанович., 2007. – 304 с.
2. Сплетухов Ю. Страхування банківських ризиків / Ю. Сплетухов, К. Канаматов. – Суми, 2012. – 280 с.
3. Клапків, М.С. Страхування фінансових ризиків [Текст] : монографія / М. С. Клапків. – Тернопіль : Карт-Бланш, 2002. – 570с.
4. Фурман, В.М. Світовий досвід комплексного страхування банківських ризиків [Текст] / В. М. Фурман // Фінанси України. – 2004. – №1. – С. 118-122.
5. Балацький Є. О. Оцінювання рівня потенціалу банківського страхування в Україні[Електронний ресурс]– Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/7.pdf

УДК 368

Темченко В.О., *студент*
Остапенко Ю.В., *студентка*

Баранник Л. Б., *д.е.н., професор*
Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ: ТЕОРІЯ ТА РЕАЛІЇ

Безробіття є однією з головних глобальних проблем сучасності. За результатами дослідження ООН, нині кожен третій працездатний в світі не має постійного місця роботи, а має підробіток чи сезонну працю. У 2017 р., за даними МОП, кількість безробітних у світі перевищила 200 млн. чоловік [1]. Безробіття автоматично тягне за собою ланцюг інших соціально-економічних проблем, зокрема знижується купівельна спроможність населення, до бюджету надходить менше коштів, зменшується кількість платників податків тощо. «Безробіття веде до неповного використання економічного потенціалу суспільства, й тим самим знижує конкурентоспроможність країни, зашкоджує її економічному зростанню» [2, с. 55]. Через безробіття зростає ризик соціальної напруги, а державі необхідно нести додаткові витрати на підтримку безробітних. Отже, рівень безробіття є індикатором національної безпеки.

Безперечно, безробіття є потужним стимулятором економічної активності населення, але разом з тим й великим соціальним лихом. Усі країни світу прикладають багато зусиль для подолання безробіття, але жодна поки що не змогла ліквідувати його повністю.

В Україні після розпаду СРСР проблема безробіття постала досить гостро й потребувала свого негайного вирішення. У 2000 році було прийнято Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та ряд інших нормативно-правових актів, спрямованих на вирішення проблеми зайнятості та безробіття. Нажаль, уряд країни того часу не зміг кваліфіковано та, головне, своєчасно вирішити питання нестачі робочих місць, а безробіття в українському суспільстві набуло великих розмірів (рис.1).

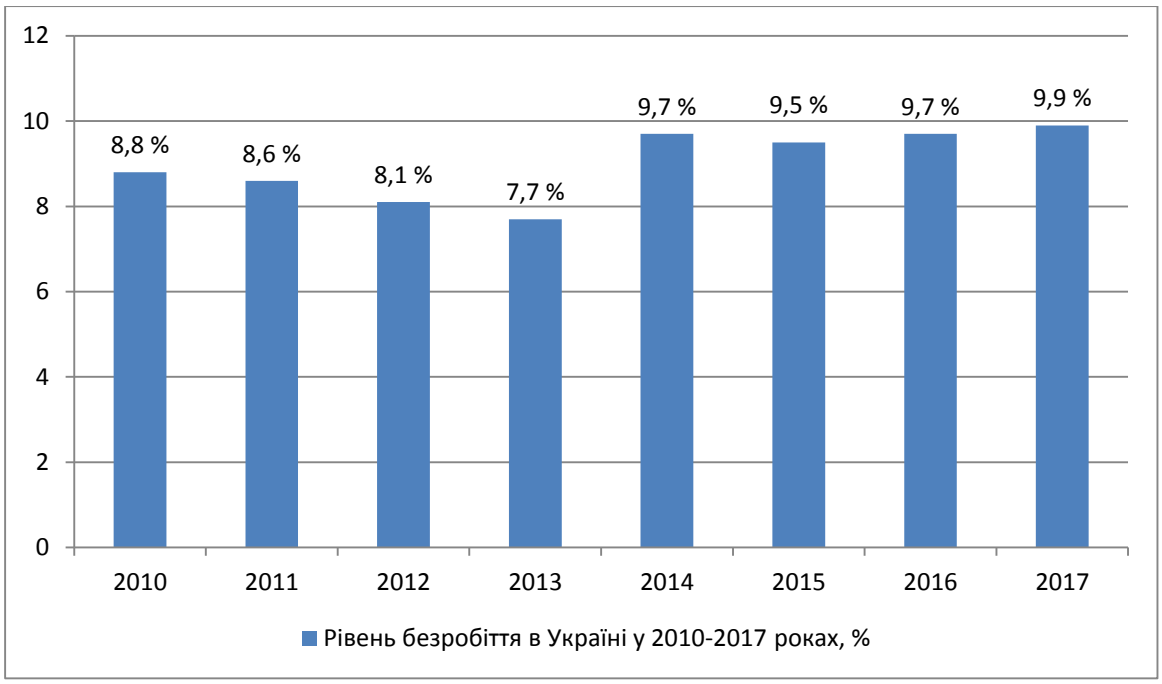

Рисунок 1. Рівень безробіття в Україні у 2010-2017 рр.

На кінець 2017 р. в Україні декларується рівень безробіття у 9,9%. Для порівняння зазначимо, що в цей час рівень безробіття у Росії склав 6,2%, Польщі – 4,4%, Чехії – 2,3% [3].

У вирішенні проблеми безробіття важливе значення має запровадження системи соціального страхування, оскільки безробіття є першочерговою причиною бідності і соціально небезпечним явищем. В Україні створено таку систему, функціонує фонд соціального страхування на випадок безробіття. Механізм соціальної допомоги безробітним являє різні види допомоги, які передбачені українським законодавством. Допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітними підприємницької діяльності надається застрахованим та незастрахованим особам, визнаним у встановленому порядку безробітними. Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 р. № 198. [4]

Правління Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття постановою 12.04.2012 № 327 установило мінімальний розмір допомоги по безробіттю, який на 2018 рік складає — 544 грн. [5]. Звичайно, такий розмір допомоги по безробіттю не

може забезпечити гідне існування людини. Разом з тим, слід пам'ятати, що допомога призначена не замінити трудовий заробіток людини, а лише допомогти справитись із тимчасовими труднощами. На нашу думку, мінімальний розмір допомоги по безробіттю має бути не нижчим за мінімальний прожитковий мінімум для працездатної особи. Таким чином, держава зможе належним чином забезпечити громадянам грошове забезпечення на мінімальному рівні під час безробіття. При цьому, необхідно покращувати систему мотивування та стимулювання людини до пошуку роботи. У моделі управління системою зайнятості повинні враховуватись всі фактори, що впливають на збільшення попиту на ринку робочої сили, і мотиви, які формують поведінку людей, які не працюють, при цьому шукають роботу, та населення, що є резервом трудових ресурсів.

Визнано, що ефективну допомогу надає Швеція, де виплати по безробіттю отримують громадяни з тих самих причин, що і в нашій країні, проте вид допомоги й умови її отримання відрізняються. Виплати по безробіттю здійснюються, якщо працівник платив профспілкові внески упродовж мінімум 9 місяців. У такому випадку виплати тривають 180 днів у розмірі 80% від заробітної плати, після чого ще 180 днів виплачують мінімальну допомогу, яка дорівнює мінімальному доходу, що було б доцільно запровадити і в Україні. Увесь час отримання допомоги, безробітний має писати звіти про пошук роботи, відвідування співбесід. Крім того, біржа праці може відправити безробітного на курси чи семінари – присутність на яких є обов'язковою, бо в іншому випадку людину можуть позбавити виплат. Швеція є прикладом того, як можна покращити систему соціального страхування на випадок безробіття в Україні [6].

За результати досліджень окремих спеціалістів, сучасне суспільне виробництво України перенасичене робочою силою, потенційний надлишок її становить 18-20%. Виходить, що з кожним роком процеси вивільнення робочої сили торкатимуться все більшого числа людей. Головне завдання системи захисту від безробіття в цих умовах - боротьба із соціальним утриманством,

стимулювання людини до пошуків роботи, перенавчання, підвищення кваліфікації, а також надання їй необхідної при цьому допомоги. Якщо система зайнятості населення буде організована таким чином, то і економіка країни та її загальний добробут буде покращуватись. Адже кошти, які будуть витрачатися на утримання безробітних, інвестуватимуться у майбутнє. З гідним розміром допомоги людина не буде занепадати, а підтримка держави та стимулювання до роботи зменшить суму витрат фонду соціального страхування на випадок безробіття, адже люди почнуть швидше працевлаштовуватись. Завдяки цьому, держава почне отримувати доходи у вигляді податків. Таким чином, витрати на допомогу населенню будуть зменшуватись, а надходження до бюджету країни збільшуватись, що є передумовою розвитку та процвітання держави.

Список використаних джерел:

1. Число безробітних у світі перевищило 200 млн чоловік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу https://www.epravda.com.ua

2. Баранник Л.Б. Рівень безробіття як індикатор національної безпеки / Л.Б. Баранник, Р.С. Шарапов // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2016. – № 4. – С. 55-63.

3. Євростат: Безробіття в ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2276634

4. Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 р. № 198. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua

5. Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю : Постанова Правління Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття від 15.12.2017 № 149. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua

6. Життя європейців: соціальна політика Швеції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://life.pravda.com.ua

УДК 368.811 **Троц І.В.,**
к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Ягодзінська О.М
студентка гр. ФБ(скб)-11
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Останніми роками однією з домінуючих світових тенденцій є взаємне проникнення банківського і страхового ринків, синтез їх послуг з метою реалізації як банківських, так і страхових продуктів, зокрема, їх інтеграція у формі «bancassurance» (банкострахування). Тенденція щодо посилення співпраці банківських установ та страхових компаній також є характерною для фінансово-кредитної системи України.

У зв'язку з тим, що для українського фінансового ринку bancassurance є відносно новим явищем і питання пов'язані з його особливостями залишаються недостатньо дослідженими, все більшої актуальності набувають питання всебічного аналізу концепції інтегрованого розвитку національного ринку банківських та страхових послуг, що враховує розширення різноманіття елементів і зв'язків фінансово-кредитного комплексу.

Сучасні науковці В.В. Волкова, Н.І. Волкова висловили думку, bancassurance – це стратегія, яку застосовують банки з метою надання фізичним особам інтегрованих фінансових послуг. Першопричиною банківсько-страхової співпраці була ідея комплекснішого обслуговування, тобто задоволення фінансових потреб клієнта в одній фінансовій установі. До цього приєдналися суто ринкові чинники, адже кожний господарський суб'єкт прагне підвищувати рентабельність власного бізнесу. З іншого боку, характерним є те, що банківські та страхові послуги взаємодоповнюються. Bancassurance дає користь для клієнтів, оскільки зменшує ризик, пов'язаний з кредитом, а також для банку, бо диверсифікує його бізнес-ризик і забезпечує додаткові джерела доходів [1, с. 55].

Варто також відзначити переваги та недоліки bancassurance для його учасників (таблиця 1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки bancassurance для його учасників

Учасники	Переваги	Недоліки
Банки	- залучення фінансових ресурсів партнера; - розширення асортименту послуг; - розширення клієнтської бази; - універсалізація діяльності; - комплексне страхування банківських ризиків; - зростання продуктивності праці персоналу; - високий розмір комісійної винагороди, що в подальшому створює додатковий дохід; - збільшення партнерів по бізнесу; - покращення власної репутації на ринку; - банки диктують власні умови співпраці; - банк не несе відповідальності за якість наданої послуги в сфері страхування;. - співробітники банку супроводжують клієнта лише на стадії укладання договору страхування; - залучення тренерів та спеціалістів для безкоштовного навчання співробітників.	- витрати на супроводження процесу страхування (друк договорів та ін.); - навчання персоналу для надання консалтингових послуг в сфері страхування або залучення кваліфікованих спеціалістів в сфері страхування; - страхові компанії можуть покладати обов'язки на банк, як на стороннього агента, щодо ідентифікації клієнта, а також ознайомлення страхувальника із умовами та правилами страхування; - банки укладають набагато більше договорів страхування, ніж страхова компанія договорів, що стосуються банківських послуг - репутація страхової компанії (а саме – виконання зобов'язань перед страхувальниками), може суттєво впливати на репутацію банківської установи.
Страхові компанії	- розширення клієнтської бази; - укріплення бренду; - розширення асортименту послуг, що надаються завдяки реалізації принципу продажів "усе з одних рук". - відсутність витрат на підготовку та укладання договорів страхування; - збільшення обсягів валових продаж; - можливість займати провідні місця у ранкінгу або рейтингуванні страхових компаній за певними показниками; - збільшення кількості партнерів, що можуть надавати послуги на пільгових умовах; - збільшення кількості сторонніх агентів, що самостійно займаються пошуком клієнтів та просуванням програм із страхування.	- сплата великих розмірів комісійної винагороди, що може сягати 90% від розміру страхового платежу; - сприйняття банками страхових послуг як другорядних; - зниження якості страхових послуг; - виникнення залежності від партнерів, які більші за розміром і фінансовою потужністю. - при співробітництві із банками необхідно мати спеціальний структурний підрозділ, що буде займатися налагоджуванням зв'язків та укріпленню відносин із топ-менеджментом банку для подальшої співпраці; - часто банки не надають гарної консалтингової підтримки в сфері страхових послуг споживачам за рахунок чого може страждати репутація страхової компанії.
Клієнти	- можливість оформлення договору страхування на місці, наприклад, там де відбувалась процедура кредитування клієнта, - за договір страхування можна сплатити за рахунок кредитних коштів.	- комплексні продукти не завжди містять найвигідніші для клієнта умови; - подорожчання комплексних продуктів; - відсутність належної якості програм страхування здоров'я, що пропонується через канал «bancassurance»; - недостатній рівень консалтингової підтримки.

Джерело: систематизовано за [1; 2, с. 268-269].

Банкострахування виступає засобом збільшення банківського та страхового портфелів шляхом реалізації спільних програм. Банківське страхування перетворює банк на потужну фінансову організацію, яка здатна задовольнити найвибагливіших клієнтів завдяки наданню широкого спектра сучасних фінансових послуг. При цьому переваги саме для комерційних банків, будуть полягати в наступному:

– збільшенні кількості клієнтів за рахунок розширення асортименту продуктів, зниження вартості послуг та можливості комплексного обслуговування будь-якого клієнта;

– збільшенні обсягів коштів страховиків на банківських рахунках;

– зменшенні витрат на ведення банківського бізнесу;

– можливості збільшення прибутку з одного клієнта за рахунок продажу додаткових продуктів;

– зменшенні маркетингових та операційних витрат банку;

– диверсифікації кредитних ризиків банку [2, с. 55].

Таким чином, «Bancassurance» є досить вигідним також і для споживачів фінансових послуг, так як є дешевшим та адаптованим безпосередньо до їхніх потреб. Окрім цього, спрощуються режими сплати страхових внесків додатково, оскільки вони перераховуються безпосередньо з банківського рахунку.

Підводячи підсумок, варто визначити, що основні перешкоди банкострахування, як каналу поширення страхових послуг в Україні, зумовлені непопулярністю страхування, недосконалістю законодавства, недовірою клієнтів до страхових компаній, неконкурентними діями з боку банківських установ і страхових компаній.

Однак, незважаючи на недостатню розвиненість вітчизняного фінансового ринку в порівнянні із провідними країнами світу, перспективи розвитку «bancassurance» в Україні все ж таки існують.

Список використаної літератури:

1. Горбунова А. І. Переваги та недоліки просування послуг та укладання договорів страхування здоров`я через канал "BANCASSURANCE" в Україні / А. І. Горбунова. // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_2_20
2. Волкова В.В. Банкострахування як сучасний метод мінімізації кредитного ризику банку / В. В. Волкова , Н. І. Волкова // Финансы, учет, банки. – 2016. – Вып. 1. – С. 54-59.
3. Сич О. А. Використання зарубіжного досвіду для розвитку банкострахування в Україні / О. А. Сич, В. С. Крупський // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.13. – С. 267-273.

УДК 336

Улянич Ю.В.,

к.е.н., старший викладач

кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Уманський національний університет садівництва

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток євро інтеграційних процесів посилює конкуренцію на фінансовому ринку та ринку страхових послуг, як його складової. Сильна конкуренція з боку іноземних страхових компаній на ринку страхових послуг України обумовлюється досвідом і ефективним інноваційним розвитком на внутрішньому та зовнішньому ринках. Тож інноваційний розвиток страхової діяльності в Україні є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній.

За своєю суттю інноваційна складова страхової діяльності є невід'ємним її елементом, оскільки страховик повинен розуміти та передбачати потреби своїх потенційних клієнтів і мати можливість ефективно реагувати на них, пропонуючи відповідні страхові послуги.

Більшість керівників страхових компаній визнають важливість інновацій в своїй діяльності, але незначна їх частина чітко розуміє процес реалізації

інновацій в своїй бізнес-моделі та успішно інтегрує їх в свою діяльність. Для подальшого розгляду ролі інноваційної складової в підвищенні ефективності страхової діяльності необхідним, в першу чергу, є визначення поняття "інновація".

Інновації та інноваційна діяльність підприємств тісно пов'язана з функціонуванням економіки держави і тому повинна враховувати відповідні законодавчі та інші нормативно-правові акти. Згідно з Законом України "Про інноваційну діяльність" "Інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери", а "Інноваційна діяльність – це діяльність, яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг", [1].

Але, інновації слід розглядати не тільки як результат чи процес, але й як культуру. На думку Б. Волтера (Benjamin A. Walter), виконавчого директора Hiscox USA, ключовим в страховій діяльності є інноваційно орієнтована культура страховика, навколо якої будуються всі бізнес-процеси. [2, с.5-6].

Страхування як особливий елемент фінансової системи має специфічні особливості інноваційного розвитку, що є результатом специфіки його функціонування.

Нині актуальними трендами на страховому ринку України є:

– P2P страхування – це можливість для тих клієнтів, які бажають застрахуватися, об'єднатися в схожі групи по ряду ознак і сформувати загальний страховий фонд з якого і будуть відбуватися виплати при настанні страхових випадків. P2P страхові майданчики заробляють на комісії, яку беруть за свої послуги. Привабливість послуги для клієнта забезпечується можливістю повернути частину коштів, які призначаються для виплат за страховими

випадками. Чим менше відбувається страхових випадків, тим більше грошей може повернути клієнт P2P сервісу (до 80% від вартості страхового полісу).

– «Активована за запитом» страховка дозволяє активувати страховку коли вона вам необхідна, платите ви тільки за період активної дії страхового полісу. Подібна послуга дозволяє активувати страхування від нещасного випадку саме тоді, коли ви відправляєтеся в туристичний похід, а КАСКО в період активного використання авто.

– Страхова телематика – перспективна страхова технологія, що дозволяє віддалено аналізувати персональні дані застрахованої особи. Дозволяє аналізувати стиль водіння при автострахуванні або ж показники здоров'я у клієнта, який купив послугу медичного страхування. Провайдери систем телематики підтверджують ефективність технології віддаленого моніторингу тим, що ймовірність аварії між «поганими» і «хорошими» водіями може відрізнятися в 6 разів і більше. Завдяки впровадженню віддаленого моніторингу за допомогою телематики «хороші» водії можуть не платити за інших і заощадити на страховому полісі. З огляду на те, що традиційні страхові компанії базуються на аналізі страхового стажу, кольору і марки машини, аналіз стилю водіння і потенціалу аварійності видається більш надійним методом ніж перераховані вище методи «гадання на кавовій гущі».

– Агрегатори страхових послуг і пропозицій – західним зразком подібного сервісу можна вважати сайт moneysupermarket, який дозволяє не тільки знайти найвигідніший страховий поліс, але і отримати спеціальні знижки і акційні пропозиції від провідних страхових компаній, [3].

Отже, для того, щоб страхові компанії були конкурентоспроможними на ринку, вони повинні постійно вдосконалювати свою діяльність, оновлювати асортимент страхових послуг, вдосконалювати систему взаємодії із клієнтами, освоювати нові канали збуту.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV (з чинними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

2. Mini-roundtable: Innovation in the insurance industry // Risk&Compliance. – June. – 2014. – P. 3-16.

3. Павлова О. Страховой бизнес берет курс на инновации / О. Павлова // PCWeek: идеи и практики автоматизации [сайт]. – Режим доступу: http://www.pcweek.ru/idea/article/detail.php?ID=123103.

УДК 368

Usov Oleh
Assistant of the Insurance department
Kiev National Economic University
named after Vadym Hetman

Honcharenko Olha
4th year student
Kiev National Economic University
named after Vadym Hetman

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN INSURANCE: OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT

The rapid development of artificial intelligence (AI) in recent years led to its active use and involvement in a wide variety of fields, such as medicine, insurance or banking, as well as securities trading.

An incredible breakthrough was an invention of the AI's ability to study independently, which leads both to increasing the efficiency of its functioning and to the growing threat posed by the existence of such an AI, as well as the expansion of the boundaries of its dissemination and implementation.

It's predicted that more that 85% of customers would be managed without human by 2020, so that the evident business value of AI is attracting the attention of

the CEOs and top managers regardless of industry. While almost all industries have already seen major success with AI or have started investing some are lagging behind. With only 1,33% of insurance companies investing in AI compared to 32% in software and internet technologies, the insurance industry is still lagging behind the world's AI movement [1].

The industry is definitely ripe for AI disruption. Customers expect to be able to interact with companies through modern technology; a recent survey found that 74% of consumers say they would be happy to get computer-generated insurance advice. Many insurance companies are already using artificial intelligence to some degree, and the number of companies following in their footsteps is sure to increase dramatically over the coming years. Artificial Intelligence has never been less expensive or more accessible, which means most companies don't have a reason not to adopt it in at least some form.

Among the most popular examples of using AI are chatbots. Chatbots work through messaging apps, which many customers already have on their phones, which makes them a natural next step in customer interaction. In order to truly be effective, chatbots must have natural language processing and sentiment analysis so they can understand what customers are really asking. Effective chatbots can process concerns that are either typed or spoken from customers and provide personalized service. In the insurance space, chatbots can be used to answer basic questions and resolve claims, as well as sell products, address leads, or make sure customers are properly covered by their insurance.

Insurance is a competitive market, so a strong marketing strategy is vital. And AI can pull in customer data to create a full profile that can be used to offer only relevant insurance products and remember a customer's preferences. Instead of spending valuable time and money on the underwriting process, Artificial Intelligence could automate the entire process. Bots could potentially scan a customer's social profile to gather information and find trends and patterns. For example, someone who has a healthy lifestyle and a steady job may be able to be connected to being a safer driver, which could lower insurance premiums. AI can

analyze data better than humans to more accurately predict each customer's risk, thereby providing customers with the right amount of insurance and companies with protection from risky customers.

Insurance is driven by data, and it has a huge effect on the company's bottom line and the satisfaction of the customer. A recent study found that nearly 80% of insurance executives believe artificial intelligence will revolutionize the way insurers gain information from their customers, with more than half saying the biggest benefit is being able to leverage better data for improved insights into the customers. Telematics, or wireless communication of data back to an organization, is expected to be a huge area of growth for insurance. Telematics and artificial intelligence can take this one step further by recognizing GPS patterns with the data, inferring road and traffic conditions, and even predicting and helping avoid accidents, which could potentially lead to fewer claims to process and safer and more satisfied customers [2].

There are numbers of examples of successful implementation of AI into the operation insurance company's process among them could be mentioned the following. As early as 2010, American insurer Aetna introduced their virtual assistant "Ann" to improve their customer efficacy. Ann was intended to act as welcome guide and answering login and registration questions, but today she helps customers find doctor, estimate the cost of services, answer questions about claims and more. She answers 20000 questions daily. The bot started off with achieving high quality responses only 35% of the time but has quickly improved to 80% within a year. Ann has enabled customers to resolve issues directly via the website, without having to call an agent and waiting in line during specific hours.

Another example is a plan of the Liberty Mutual, which they have announced in January 2017. These plans are in an idea of development of the automotive apps with AI capability and products aimed at improving driver safety. Solaria Labs, an innovation incubator established by Liberty Mutual, has launched an open API developer portal which integrates the company's proprietary knowledge and public data to inform how these technologies will be developed. An Application Program

Interface or API is essentially a toolkit which provides the blueprint for building software applications.

The insurance company is reportedly experimenting with a new app to help drivers involved in a car accident quickly assess the damage to their car in real-time using a smartphone camera. The app's AI component would be trained on thousands of images from car crashes and as a result could also provide damage-specific repair cost estimates [3].

The combination of a new wave of thinking and newly developed artificial intelligence technology has the potential to completely change the customer experience to provide great service in a way that resonates with modern customers. For Ukrainian companies this new trends could become a good opportunity for recovering and spreading their markets.

References

1. Deloitte Digital [Електронний ресурс] // Deloitte. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ru/Documents/financial-services/artificial-intelligence-in-insurance.pdf.

2. How Artificial Intelligence Will Impact The Insurance Industry [Електронний ресурс] // Forbes. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.forbes.com/sites/blakemorgan/2017/07/25/how-artificial-intelligence-will-impact-the-insurance-industry/#3f3a53636531.

3. How America's Top 4 Insurance Companies are Using Machine Learning [Електронний ресурс] // techemergence. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.techemergence.com/machine-learning-at-insurance-companies/.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Секція 7
Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку та оподаткуванні

24-25 травня 2018 р.

м. Хмельницький

УДК 330.34.014-026.23:338.22:005.334: 339.9(100)

Колодійчук А.В.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту туристичного
та готельно-ресторанного бізнесу
Ужгородський торговельно-економічний інститут
Київського національного
торговельно-економічний інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету

ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ

Дуже часто сучасні технології, попри свою прогресивність і нові, недоступні раніше, можливості, завдають серйозної, іноді і непоправної шкоди навколишньому природньому середовищу. Незважаючи на те, що в розвинутих країнах Заходу, в першу чергу країнах ЄС, мода на “зелені” технології дуже поширена і в багатьох випадках законодавчо прописана, екоризики втілення результатів науково-технічного прогресу в суспільну життєдіяльність з часом лише більше загострюються. Неврахування екологічних ризиків як наслідків інтрузії ІКТ в підсумку несе колосальні економічні збитки для світового господарства, оскільки через нанесення серйозної шкоди екосистемі погіршується якість не тільки природних ресурсів, але й трудових та капітальних, а в підсумку відбувається скорочення і фінансових ресурсів та резервів економічного розвитку.

Група екологічних ризиків від впровадження інформаційно-комунікаційних технологій за джерелом загрози розділяється на техногенні, антропогенні і природні. В першому випадку ризики настання екологічних катастроф спричинені технічними несправностями на об’єктах виробництва, використанням екологічно небезпечних виробничих технологій, опосередковані застосуванням комп’ютеризованих чи інших електронних систем управління. До прикладу це катастрофа на Чорнобильській атомній станції у 1986 р. У

другому випадку ризики зумовлені помилковими чи зумисними діями операційного персоналу ЕОМ, а також прийняттям некваліфікованих управлінських рішень (внутрішньо-антропогенні), або несанкціонованим зовнішнім втручанням, здійснюваним кіберзлочинцями (зовнішньо-антропогенні), що в підсумку потягло за собою негативні екологічні наслідки. Прикладами можуть слугувати всілякі кібератаки на енергетичні об'єкти, які, до речі, були визнані на саміті з кібербезпеки у мексиканському м. Канкун у 2018 р. найбільш пріоритетними загрозами у сфері кібербезпеки загалом. Третій тип ризиків має природнє походження, однак вони не були вчасно виявлені / спрогнозовані ІКТ-системами моніторингу стану довкілля; в даному випадку ризик полягає саме в тому, що інформаційні системи не зуміли наперед передбачити масштаби руйнівних природних процесів, а в деяких випадках – запобігти їм. Тут можна навести наступні приклади: венеціанські захисні дамби в Італії, системи контролю за рівнем води в дніпровських водосховищах тощо.

За роллю ІКТ у процесах трансформації екосистеми екоризики комп'ютеризованих систем можна поділити на моніторингові (інформаційні системи екологічного нагляду за територією), запобіжні (інформаційні системи запобігання природним катаклізмам або мінімізації їх негативної дії), солюційні (інформаційні системи прийняття рішень на виробництві, пакети прикладних програм екологічного менеджменту), прогностичні (інформаційні системи прогнозування настання можливих негативних природних явищ, оцінка масштабів їх дії), контрольні (інформаційні системи контролю за забезпеченням техніки безпеки, заходів режимності промислових чи інших стратегічно важливих об'єктів, диверсії на яких можуть нанести чималу шкоду довкіллю), технологічні (інформаційні системи, які безпосередньо обслуговують виробничо-технологічний процес), навігаційні (причиною екологічних катастроф стали поломки в системах орієнтування транспортних засобів на місцевості), комунікативні (комунікаційні системи забезпечення цифрового і аналогового зв'язку, функціонування яких істотно погіршує різні параметри стану довкілля).

За середовищем і сферою нанесення можливої шкоди екоризики впровадження ІКТ-технологій виділяються:

1) гідросферні (океанічні, морські, річкові, водоймові, льодовикові);

2) біосферні (рослинні, тваринні, антропосферні, мікологічні, мікробіологічні);

3) літосферні, або геологічні (вулканічні, ґрунтові, земельні, тектонічні, гідрогеологічні, геоморфологічні (ризики зміни рельєфу), геодезичні;

4) атмосферні (повітряно-хімічні (аерологічні), погодні (метеорологічні), кліматичні, тропосферні, стратосферні, мезосферні, термосферні, екзосферні, космічні);

5) магнітосферні (ризики геомагнітної активності, ризики виникнення геомагнітних бур);

6) геофізичні (гравіметричні, радіометричні, геотермічні, сейсмологічні);

7) геохімічні (ризики зміни хімічного складу земної кори та небажаного сполучення хімічних елементів в ній в результаті безпосереднього чи опосередкованого впливу ІКТ-технологій);

8) астрофізичні (іншопланетні астрофізичні та міжпланетні астрофізичні).

Спектр негативного впливу ІКТ різноманітний: від “космічного сміття” в результаті відпрацьованих модулів космічних станцій та неробочих супутників до екологічного забруднення територій внаслідок утилізації відпрацьованої комп’ютерної продукції, від електромагнітного забруднення різних ділянок земної поверхні в результаті прокладання кабельних ліній зв’язку до негативного впливу електромагнітних хвиль, що випромінюють сучасні побутові прилади з інформаційно-електронною “начинкою” на здоров’я людини [3, с. 1], від масштабних негативних наслідків різних природних катаклізмів, спричинених як самими ІКТ-системами, так і несправністю самих ІКТ-систем попередження настання таких катаклізмів.

Отже, екологічні ризики імплементації ІКТ-процесів в національному господарстві варто розглядати і вивчати по трьох головних параметрах: за типом екосистеми, що перебуває у зоні ураження; за рушіями формування

ризиків; за функціональним типом ІКТ-технологій. Саме ця класифікація, на наш погляд, є найбільш адаптованою до вирішення прикладних проблем сучасного екологічного обліку, в першу чергу питань його організації. Крім того, такий системний погляд на питання його організації підтверджує той факт, що саме він є запорукою сталого розвитку [2] у планетарному масштабі. Також він виступає гарантом забезпечення екологічної ефективності підприємств і раціонального природокористування загалом.

Список використаних джерел

1. Важинський Ф.А. Іноземний капітал: екологічний аспект / Ф.А. Важинський, В.М. Черторижський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук. пр. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2008. – Вип. 18.3. – С. 89-94.

2. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки : монографія / І.В. Замула. – Житомир : Вид-во ЖДТУ, 2010. – 440 с.

3. Cell Phones and Cancer Risk [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/radiation/cell-phones-fact-sheet#q4

УДК 657.32 **Комаринська І.П.**
Науковий керівник: **Гриценко О.М.**
к.е.н., голова циклової комісії
бухгалтерського обліку, фінансів і кредиту
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

На сучасному етапі розвитку суспільства обробка інформації без застосування комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій стає неможливою.

Поширення інформаційних технологій в економіці та, зокрема, у бухгалтерському обліку, принесло із собою масштабні революційні зміни. Інформаційні системи почали змінювати звичну структуру управління. В умовах ринкової економіки саме бухгалтерія є основним органом формування масивів управлінської інформації, а облікова бухгалтерська система охоплює практично весь процес формування, опрацювання й передавання для потреб управління техніко – економічної інформації [1].

Основними можливостями впровадження технологій обліку є: отримання оперативної інформації; автоматизація обліку відповідно до вимог чинного законодавства та облікової політики; управління господарськими процесами; оперативне отримання інформації про собівартість виробленої продукції; створення системи оперативної звітності. Разом з тим очікувані вигоди від впровадження автоматизованої системи обліку можуть бути такі: підвищення ефективності діяльності підприємства; своєчасність прийняття управлінських рішень; ефективне управління кадрами; підвищення ефективності праці робітників; дієвий контроль за заборгованістю; контроль за результатами діяльності підприємства тощо [2].

Проблемами розвитку та становлення інформаційних технологій в обліковому механізмі в бюджетних установах займалися ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненков, М.Р. Лучко, В.О. Осмятченко, С.В. Свірко, Л.О. Терещенко, Н.М. Хорунжак, та інші. Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на вагомий внесок вчених, питання комп'ютеризації облікового механізму в бюджетних установах залишається актуальним і має велике значення щодо можливості проведення контрольних заходів для оцінки ефективності використання бюджетних ресурсів.

З впровадженням сучасної обчислювальної техніки можливості бухгалтерського обліку значно розширюються. Застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу: зменшується кількість рутинних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення регістрів та звітних форм.

Розробка та впровадження комп'ютеризованої системи бухгалтерського обліку (КСБО) пов'язані з суттєвими змінами в організації бухгалтерського обліку, зокрема, в первинному документуванні та документообігу, в групуванні облікових даних, їх використанні для управління.

Здійснення управлінських рішень відбувається на трьох рівнях: стратегічному, тактичному і оперативному. Кожний з цих рівнів потребує відповідного інформаційного забезпечення, яке в у мовах автоматизації діяльності бухгалтерського обліку реалізується засобами інформаційних технологій в обліку. Прийняття стратегічних рішень забезпечується інформаційними технологіями в стратегічних напрямах обліку, тактичних – інформаційними технологіями у фінансовому обліку, а оперативних – інформаційними технологіями в управлінському обліку [3].

Повністю автоматизованим в даний час може бути лише оперативне управління. Прийняття оперативних управлінських рішень призводить до очікуваних і прогнозованих результатів. Економічні наслідки у разі неправильних управлінських рішень оперативного характеру в значній мірі не

впливають на кінцевий фінансовий результат. А це з економічної точки зору підтверджує можливість повної автоматизації прийняття оперативних управлінських рішень на основі інформаційних технологій в управлінському та фінансовому обліку. Комп'ютерні системи бухгалтерського обліку (КСБО) пройшли великий історичний шлях становлення й розвитку. Вони змінювалися паралельно зі змінами інформаційних технологій, програмних і технічних засобів оброблення інформації, методів і засобів розроблення, концепції побудови 1С [4].

На сьогодні існує достатньо програмного забезпечення, які бюджетні установи можуть застосовувати для ведення обліку. Найвідоміші з них: Парус-Бюджет, «БестЗвіт плюс», «1С: Бухгалтерія для бюджетних установ України», «Галактика», «Казна», ТАСК (Трансакційна автоматизована система казначейства), тощо.

«ПАРУС- БЮДЖЕТ»- програмний продукт включає забезпечує ведення всіх облікових регістрів згідно вимог законодавства України. Інтеграція з іншими модулями системи «Парус – Бюджет» (Парус- Заробітна плата, Парус – Фінансування, Парус – Управління майном, Парус – Персонал, Парус – Конкурсні закупівлі, інтеграції з системами «Казна», «Мережа») надає можливість головному бухгалтеру бюджетної установи, отримати комплексне інформаційне забезпечення, як по головній установі, так і по підвідомчим установам та філіям.

«БЕСТ ЗВІТ ПЛЮС»- програмний продукт включає сучасні технології роботи з електронними документами, підготовка та подання звітності в електронному вигляді із використанням електронного цифрового підпису. Програмний комплекс «БЕСТ ЗВІТ ПЛЮС» призначений для автоматизації процесів роботи зі звітною документацією встановленого зразка. Він забезпечує організацію електронного документообігу у всіх без винятку суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та джерел фінансування або між ними та державними контролюючими органами, подача звітності яким передбачена чинним законодавством.

«1С: Підприємство» 8. « Бухгалтерія для бюджетних установ України» - програмний продукт включає технологічну платформу « 1С: Підприємство 8 » і прикладне рішення (конфігурацію) « Бухгалтерія для бюджетних установ України» . Призначений для автоматизації бухгалтерського обліку бюджетних установ, що фінансуються за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів та ведуть облік за Планом рахунків бюджетного обліку.

При цьому застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу: зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення регістрів та звітних форм. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію й удосконалення обліку. Розвиток інформаційних технологій бухгалтерського обліку за останні роки йде все більш зростаючими темпами.

Наведений перелік категорій програм корисний для уявлення про основні класи бухгалтерського програмного забезпечення та допомагає порівняти їхні можливості і вибрати оптимальну програмну систему для бухгалтерії, а це свідчить, що ефективність бухгалтерського обліку вища при застосуванні сучасних інформаційних систем і технологій.

Список використаних джерел

1. Івахненков С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. – К., 2003. – 349 с.

2.Гаркуша, С. А. Автоматизація облікових процесів: впровадження та переваги роботи системи [Текст] / С. А. Гаркуша // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2012. – Вип. 4 (52). – С. 60-65.

3. Майорів С.І. Інформаційний бізнес: комерційне поширення маркетинг .- М.: Фінанси і статистика, 2000. – 128 с.

4. http://www.refine.org.ua/pageid-1507-1.html

5. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І. І., Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2005. - 187 с.

УДК 657:332

Подокопна О.М.
голова циклової комісії облікових та фінансових дисциплін Хмельницького кооперативного коледжу Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСББ

Практика створення кондомініумів для управління багатоквартирними будинками є найбільш ефективною, перевірена десятиліттями і саме вона широко використовується в західних країнах. Адже кожен співвласник багатоквартирного будинку повинен не тільки нести відповідальність за своє помешкання, але й адекватно ставитися до стану будинку в цілому, як спільної неподільної власності.

Укладаючи угоди, більшість голів ОСББ дуже уважно відстежують у документах інтереси споживачів, готують і обстоюють протоколи розбіжностей або відмовляються від неякісних послуг. Але разом з цим на плечі адміністративного апарату покладено додаткові функції, не пов'язані з безпосередньою підтримкою житлового стану будинку, а саме: паспортний стіл, забезпечення прозорості у веденні бухгалтерського обліку та публічна діяльність.

В сучасних умовах розвитку економіки дуже важливе місце в системі управління ОСББ займає бухгалтерський облік. При цьому зі зростанням рівня загальносвітової інформатизації зростає потреба у вдосконаленні методології бухгалтерського обліку та його автоматизації. Як відомо, діяльність підприємства базується на «трьох китах»: системі управління, його економічній системі та інформаційних технологіях, що використовуються в якості інструменту реалізації двох попередніх компонентів.

Серед проблем, що мають місце в процесі вибору інформаційних технологій для автоматизації ОСББ, особливо виокремлюється проблема

автоматизації бухгалтерського обліку. На практиці ОСББ найчастіше ведуть облік за допомогою табличного процесора Microsoft Excel або використовують програму «1С: Бухгалтерія». Дане програмне забезпечення не є досконалим, оскільки табличний процесор Microsoft Excel не дозволяє забезпечити оперативність, здійснити деталізацію рахунків, зменшити ризик помилки з боку виконавця, а програмне забезпечення «1С: Бухгалтерія» не враховує особливості обліку у ОСББ та не дає можливості мешканцям вільного доступу до свого рахунку [1].

Вказані програмні продукти не враховують специфіки організації обліку ОСББ, зокрема:

- необхідність ведення обліку спожитого тепла та води в окремих квартирах і будинках може здійснюватися різнотиповими лічильниками, які можуть бути градуйованими на різні одиниці тепла, що суттєво ускладнює облік;
- розрахунки за спожиті послуги для різних категорій пільговиків та одержувачів субсидій мають свої різноманітні особливості, які повинні враховуватися;
- ОСББ може мати власну котельню, яка забезпечує потребу одного або декількох будинків, що вимагає щомісячного розрахунку собівартості послуг.

Також варто врахувати, що відповідно до статті 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» - члени об’єднання мають право оперативно одержувати необхідну інформацію про перелік житлово-комунальних послуг, їх вартість, загальну вартість місячного платежу, структуру тарифу, норми споживання, порядок надання житлово-комунальних послуг, їх споживчі властивості тощо [2].

Автоматизація обліку ОСББ за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення дозволить спростити синтетичний та аналітичний облік активів і зобов’язань ОСББ, проводити в інтернет-режимі двосторонній діалог між керівництвом і співвласниками щодо розрахунків за поточними і додатковими

внесками, пільгами та субсидіями, іншими питаннями, що стосуються інформаційного забезпечення, і здійснювати контроль за діяльністю ОСББ.

Серед програмних продуктів які пропонують на ринку України заслуговують на увагу наступні спеціалізовані програмні рішення для ОСББ які працюють за допомогою хмарних технологій: Інтернет-сервіс ОСББ-online, хмарна бухгалтерська облікова система «Облік SaaS».

У інтернет-сервісі ОСББ-online основними учасники процесу є: будинок з його мешканцями, голова правління ОСББ, бухгалтер, банк та податкова інспекція.

Бухгалтер ОСББ надає системі інформацію про зміни за особовими рахунками, після чого через сайт друкуються нові квитанції для внесків на утримання будинку та прибудинкової території. Банк (при наявності договору) надсилає в режимі посиленої безпеки інформацію про сплату мешканцями нарахованих внесків, отримані дані обробляються і зберігаються у внутрішній базі даних для подальшого використання. Бухгалтер в будь-який момент має можливість сформувати оборотно-сальдову відомість та перевірити стан розрахунків, а також внести коригування та, у разі сплати мешканцем готівкою, самостійно внести проплату в базу даних.

Система ОСББ-online дозволяє ревізійній комісії ОСББ, членам правління та просто мешканцям контролювати діяльність голови ОСББ та бухгалтера, пов'язану з використанням коштів на утримання будинку.

Хмарна бухгалтерська облікова система «Облік SaaS» має конфігурацію «Облік в ЖКГ та ОСББ» яка є повнофункціональною версією для ведення обліку і складання звітності для житлово-експлуатаційних і керуючих компаній та ОСББ. Крім цього в конфігурації реалізована спеціалізована функціональність, яка враховує специфіку ЖКГ та ОСББ і дозволяє: вести облік мешканців і взаєморозрахунків з ними за комунальні платежі; нараховувати субсидії і пільги надані мешканцям згідно законодавства; вести облік коштів на ремонтному, резервному, спеціальних фондах для ОСББ, як неприбуткової організації.

Отже, для підвищення ефективності роботи бухгалтерської служби ОСББ варто обрати автоматизовану програму ведення обліку, складання звітності та проведення контролю, яка здатна забезпечити всі потреби обліку підприємства і разом з тим була досить економною і не вимагала великих витрат на її придбання. Враховуючи що одним з головних напрямів автоматизації діяльності суб'єктів господарювання в сучасних умовах є використання інтернет-ресурсів, які використовують «хмарні» технології то для автоматизації обліку ОСББ варто обрати Інтернет-сервіс ОСББ-online або хмарну бухгалтерську облікову систему «Облік SaaS», проте варто зважити на необхідність забезпечення захисту інформації про діяльність ОСББ розміщеної в інтернет просторі.

Список використаних джерел

1. Череп А.В., Урусова З.П. Автоматизація ОСББ як інструмент управління житлово-комунальним господарством в Україні // Науковий економічний журнал «Інтелект XXI» - 2017 - №5 – С. 119-123.

2. Про житлово-комунальні послуги : закон України № 1875-IV від 24.06.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1875-15/

УДК 657.1

Троц І.В.
к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
сертифікований викладач 1С
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ПРИКЛАДНИХ РІШЕНЬ 1С

В сучасних умовах господарювання питання автоматизації ведення обліку є актуальним з точки зору адаптації програмного продукту під потреби та можливості підприємства. Зокрема, вкрай важливими і визначальними при виборі програмного продукту з автоматизації обліку є наступні критерії:

1. Врахування галузевого напряму та специфіки діяльності підприємства.

2. Автоматизація всіх ділянок обліку і їх відображення в бухгалтерському, податковому та управлінському обліку.

3 Автоматизація будь-яких бізнес-процесів під потреби компанії.

4. Можливість швидкої та доступної аналітики та звітності для оперативної поточної оцінки діяльності підприємства.

На ринку програмного забезпечення з автоматизації обліку наразі найбільш розповсюдженим програмним продуктом з найкращим рівнем технологічної підтримки та інформаційно-консультативного супроводу залишається система програм «1С:Підприємство 8».

Система програм «Підприємство 8» є платформою і прикладними рішеннями, які призначені для автоматизації обліку та управління підприємством. Платформа «1С:Підприємство 8» – це база для створення спеціалізованих рішень – конфігурацій, які розроблені на основі платформи і враховують специфіку користувачів, потреб підприємства. Такий підхід дозволяє компаніям різних масштабів та галузей автоматизувати свої бізнес-процеси за допомогою однієї системи [1].

Гнучкість платформи дозволяє застосовувати «1С:Підприємство 8» у найрізноманітніших областях: автоматизація виробничих і торгових

підприємств, бюджетних і фінансових організацій, підприємств сфери обслуговування тощо; підтримка оперативного управління підприємством; автоматизація організаційної та господарської діяльності; ведення бухгалтерського обліку з декількома планами рахунків і довільними вимірами обліку, регламентована звітність; широкі можливості для управлінського обліку і побудови аналітичної звітності, підтримка багатовалютного обліку; вирішення завдань планування, бюджетування і фінансового аналізу; розрахунок зарплати і управління персоналом; інші області застосування [2].

На сьогодні найбільш поширеними і типовими продуктами «1С:Підприємство 8» є наступні прикладні рішення:

– ***«1С:Бухгалтерія 8 для України»*** – призначена для автоматизації бухгалтерського й податкового обліку, включно з підготовкою обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: гуртову й роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю (включно з субкомісію), надання послуг, виробництво тощо;

– ***«1С:Зарплата та управління персоналом»*** – це потужний інструмент для реалізації кадрової політики підприємства, а також автоматизації різних служб підприємства, від служби управління персоналом і лінійних керівників до працівників бухгалтерії;

– ***«1С:Управління торгівлею»*** – це сучасний інструмент підвищення ефективності бізнесу торговельного підприємства, що дозволяє в комплексі автоматизувати завдання оперативного і управлінського обліку, аналізу і планування торгових операцій.

– ***«1С:Управління торговим підприємством»*** – універсальний програмний продукт для комплексної автоматизації підприємств, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності. Прикладне рішення дозволяє автоматизувати завдання оперативного, управлінського, бухгалтерського і податкового обліку, обліку кадрів і розрахунку заробітної плати, аналізу і планування торгових операцій, підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності.

– ***«1С:Управління виробничим підприємством»*** – унікальне комплексне рішення для управління бізнесом, розроблене відповідно до концепції ERP (Enterprise Resource Planning – управління ресурсами підприємства). Воно охоплює основні контури управління і обліку на виробничому підприємстві та створює єдиний інформаційний простір для відображення фінансово-господарської діяльності підприємства, охоплюючи основні бізнес-процеси.

З метою визначення найбільш підходящого прикладного рішення для автоматизації обліку на підприємстві слід чітко розуміти весь спектр функціональних можливостей конфігурації для об'єктивної оцінки її практичного використання для забезпечення ефективного ведення бізнесу та прийняття управлінських рішень (табл.1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика функціональних можливостей найбільш поширених прикладних рішень 1С*

Функціональні можливості	**Прикладні рішення**				
	УПП	**УТП**	**УТ**	**БУ**	**ЗУП**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Управління торгівлею					
Управління замовленнями покупців	✓	✓	✓	✗	✗
Оптова, роздрібна та комісійна торгівля	✓	✓	✓	✓	✗
Підключення торгового обладнання	✓	✓	✓	✗	✗
Управління поставками і запасами					
Стандартний облік закупівель и запасів. Замовлення постачальникам, надходження товарів, переміщення, повернення постачальникам, інвентаризації, списання, прихід	✓	✓	✓	✓	✗
Імпорт, облік поставок в різних валютах	✓	✓	✓	✓	✗
Можливість включення додаткових витрат з доставки і транспортування в собівартість товарів. Можливість формування планової собівартості з віднесенням різниці на фінансовий результат в кінці періоду	✓	✓	✓	✓	✗
Можливість реєстрації і резервування планових поставок	✓	✓	✓	✗	✗
Деталізований складський облік (аналітика по номенклатурі, місцях зберігання). Додатковий облік запасів на складах в розрізі партій поставки	✓	✓	✓	✓	✗
Облік зворотної тари	✓	✓	✓	✓	✗
Взаємодія зі складським обладнанням (термінали збору даних, сканери штрих-кодів)	✓	✓	✓	✓	✗
Комплектація і розкомплектація номенклатурних позицій	✓	✓	✓	✓	✗
Управління виробництвом					
Управління даними про вироби	✓	✓	✗	✗	✗
Ведення масивів нормативно-довідкової інформації, необхідних для планування і обліку виробництва готової продукції, включаючи формування норм витрат сировини і допоміжних матеріалів;	✓	✗	✗	✗	✗
Контроль виконання виробничих завдань	✓	✗	✗	✗	✗
Управління витратами. Переробка давальницької сировини.	✓	✓	✗	✓	✗
Розрахунок собівартості	✓	✓	✗	✓	✗
Управління основними засобами					
Управління даними про основні засоби	✓	✓	✗	✗	✗
Управління ремонтами. Заявки на ремонт, облік списання комплектуючих і витрат на ремонт, база знань видів обслуговування і методів усунення несправностей	✓	✗	✗	✗	✗

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
Управління відносинами з клієнтами (CRM)					
Організація взаємодії з клієнтами, зберігання контактної інформації	✓	✓	✓	✗	✗
Класифікація клієнтів (ABC, XYZ). Аналіз ефективності контактів	✓	✓	✓	✗	✗
Телемаркетинг. Телефонні дзвінки, поштові розсилки, анкетування.	✓	✓	✗	✗	✗
Планування					
Планування продажів і закупівель, моніторинг цін постачальників	✓	✓	✓	✗	✗
Об'ємне планування виробництва та позмінне планування	✓	✓	✗	✗	✗
Бюджетування					
Фінансове планування	✓	✗	✗	✗	✗
Ручне і автоматичне створення бюджетних операцій	✓	✗	✗	✗	✗
Порівняння планових і фактичних показників	✓	✗	✗	✗	✗
Контроль виконання фінансових планів. Бюджетна звітність	✓	✗	✗	✗	✗
Управління грошовими коштами					
Оперативне планування грошових коштів	✓	✓	✓	✗	✗
Касові і банківські операції	✓	✓	✓	✓	✗
Управління взаєморозрахунками з контрагентами	✓	✓	✓	✗	✗
Бухгалтерський облік					
Облік: ТМЦ; за розрахунками; грошових, торгових і виробничих операцій; основних засобів і НМА; заробітної плати. Стандартні звіти	✓	✓	✗	✓	✗
Операції завершення періоду	✓	✓	✗	✓	✗
Обмін даними з системою бухгалтерського обліку	✓	✓	✓	✓	✓
Облік податків					
Облік ПДВ, податковий облік з податку на прибуток, спрощена система оподаткування, облік єдиного податку. Податкові декларації	✓	✓	✗	✓	✗
Облік за МСФЗ					
Трансляція даних для обліку за МСФЗ. Ручне введення операцій по МСФО	✓	✗	✗	✗	✗
Облік основних засобів та ТМЦ за МСФЗ	✓	✗	✗	✗	✗
Індивідуальна і консолідована звітність	✓	✗	✗	✗	✗
Розрахунок заробітної плати					
Розрахунок регламентованої зарплати	✓	✓	✗	✓	✓
Стандартний розрахунок управлінської зарплати. Фіксований набір видів нарахувань	✓	✗	✗	✗	✓
Розрахунок податків і внесків з оплати праці.	✓	✓	✗	✓	✓
Персоніфікований облік для Пенсійного фонду	✓	✓	✗	✓	✓
Управління персоналом					
Планування потреб і забезпечення бізнесу кадрами	✓	✗	✗	✗	✓
Управління компетенціями та атестаціями	✓	✗	✗	✗	✓
Управління фінансовою мотивацією	✓	✗	✗	✗	✓
Регламентований кадровий облік	✓	✓	✗	✓	✓
Управлінський кадровий облік. Облік робочого часу, додаткові показники кадрової статистики (кількість запізнень, прогулів і т.д.)	✓	✓	✗	✓	✓
Регламентована звітність					
Формування звітів, збереження і повторне використання	✓	✓	✓	✓	✓
Звітність в електронному вигляді для передачі в податкову	✓	✓	✓	✓	✓
Додаткова аналітика					
Стандартний звіт керівнику	✓	✓	✗	✓	✓
Управління розподіленими базами даних					
Стандартний механізм міграції даних між базами. Дзеркальна реплікація даних між центральною і підлеглими базами. Функції автоматичного обміну	✓	✓	✓	✓	✓

Примітка:
УПП – «Управління виробничим підприємством»;
УТП – «Управління торговим підприємством»;
УТ – «Управління торгівлею»;
БУ – «Бухгалтерія 8 для України»;
ЗУП – «Зарплата и Управління Персоналом».

***Джерело: сформовано автором на основі [1-2].**

Таким чином, можемо зробити висновок, що наявний арсенал прикладних рішень системи програм «1С:Підприємство 8» дає можливість задовольнити потреби найвибагливішого користувача. Підприємства мають широкий вибір серед заявлених конфігурацій та можуть обрати саме той програмний продукт, який їм найбільше підходить, виходячи із його ключових функціональних можливостей. Крім того, слід враховувати і те, що вся лінійка програм «1С:Підприємство 8» передбачає можливість доопрацювань під потреби підприємства, а також інтеграції між конфігураціями. Тому за потреби є змога вести облік в одній програмі, а автоматизувати всі інші процеси в іншій з можливістю обміну даними.

Список використаних джерел:

1. Огляд системи 1С:Підприємство 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://1c.ua/ua/v8/

2. Підприємство 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://conto.com.ua/ua/products/1c8/

УДК 657.1

Троц І.В.
к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
сертифікований викладач 1С
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

Цурська Б.Г.
завідувач відділення маркетингу,
підприємництва і фінансів
Хмельницький кооперативний коледж
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПРИКЛАДНОМУ РІШЕННІ «1С: УПРАВЛІННЯ ТОРГОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ 8»: ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Динамічні умови господарювання визначають необхідність правильного, полегшеного підходу до побудови організації автоматизованого обліку на підприємстві, адже в наш час необхідно мінімізувати як робочу силу, так і затрати часу на виконання операцій.

На сьогодні в Україні для автоматизації управління та обліку на підприємствах різних галузей, видів діяльності і типів фінансування представлено широкий спектр програм автоматизації обліку, серед яких найвідомішими є: «Парус-Підприємство», «1С: Підприємство 8», «Акцент-бухгалтерія», «Бест звіт плюс», «Ажур-ДОК», «Дебет Плюс».

Найбільше поширення та практичне використання має система програм «1С:Підприємство 8», яка максимально адаптована під потреби користувачів, має найрозгалуженішу лінійку прикладних рішень (як типових, так і галузевих), а також потужну сервісну та інформаційно-технологічну підтримку супроводу програмного продукту.

Для співробітників, керівників та власників різних суб’єктів господарювання єдине робоче середовище створює прикладне рішення «1С: Управління торговельним підприємством», зручне і ефективне як для виконання щоденних завдань, так і для аналізу і підтримки

управлінських рішень. Даний програмний продукт на сьогодні є флагманом українського ринку продажу продуктів лінійки «1С: Підприємство 8», оскільки призначений комплексної автоматизації підприємств, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності.

Прикладне рішення «1С:Управління торговим підприємством 8» дозволяє автоматизувати завдання оперативного, управлінського, бухгалтерського і податкового обліку, обліку кадрів і розрахунку заробітної плати, аналізу і планування торгових операцій, підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності, що забезпечує ефективне управління сучасним торговим підприємством [1].

На рис.1 наведено ключові підсистеми та розділи автоматизованих ділянок обліку в конфігурації «1С:Управління торговим підприємством 8».

Рис.1. Підсистеми обліку комплексу «1С:Управління торговим підприємством 8»

Джерело: розроблено авторами

Оскільки «1С:Управління торговим підприємством 8» є комплексним рішенням автоматизації обліку, варто розглянути його функціональні можливості для провідних відділів та їх співробітників (табл.1).

Таблиця 1

Автоматизації обліку на підприємстві в прикладному рішенні «1С:Управління підприємством 8» в розрізі відділів та працівників*

Відділ	Працівники	Функціональні можливості «1С:Управління підприємством 8»
Відділ продажу	Менеджери з продажу	• Планування продажу за своїми клієнтами/товарними групами на підставі статистики продажів за попередні періоди; • Вести базу потенційних і реальних клієнтів, сегментувати клієнтську базу за різними ознаками (за регіонами, XYZ- і ABC-класифікації, за видами діяльності та інше); • Фіксувати контакти та передпродажні переговори; • Обробляти замовлення покупців з усією супутньою інформацією (планові дати, оплати, відвантаження, умови поставки, ціни, знижки); • Погоджувати виконання замовлень з відділом закупівель; • Контролювати надходження товарів під замовлення покупців; • Аналізувати оплати та стан взаєморозрахунків за своїми клієнтами; • Ініціювати відвантаження.
	Керівник відділу продажу	• Аналізувати план/факт продажів і прибутковості продажів компанії в різних аналітичних розрізах (за підрозділами, відповідальними менеджерами, товарними групами, постачальниками тощо); • Аналізувати контакти клієнтів; • Аналізувати клієнтську базу за різними ознаками (за регіонами, XYZ- і ABC-класифікації, за видами діяльності та інше); • Аналізувати стан замовлень і взаєморозрахунків; • Аналізувати оборотність і прибутковість товарів, використовувати аналітичні звіти для ведення пріоритетних товарів/товарних груп.
Відділ закупівель	Менеджери із закупівель	• Моніторити потреби відділу продажів в товарах на закупівлю (який необхідний товар і коли); • Вести і контролювати оборотність товарів; • Аналізувати попит на товари: які позиції мають підвищений попит або навпаки є ходовими; • Планувати закупівлі (ранжуючи їх за товарними групами або постачальникам), для забезпечення незатовареності складу і, в той же час, забезпечувати потреби підприємства необхідними товарами своєчасно; • Автоматично формувати замовлення: відбір для кожного виду товару постачальника, який надає найбільш вигідні умови щодо ціни, наявності та доставки; • Фіксувати явки на витрачання грошових коштів.
	Керівник відділу закупівель	• Контролювати менеджерів із закупівель; • Моніторити поточні і підсумкові плани підрозділу щодо закупівель; • Контролювати і планувати взаєморозрахунки з постачальниками, контролювати виконання договірних зобов'язань за строками поставки, за кількістю поставлених, у межах договорів, товарів або матеріалів.
Складський відділ	Керівник складського відділу	• Вести картки складського обліку (прибуткові, видаткові, складські ордери). • Контролювати рух на складі в оперативному торговому календарі; • Контролювати фактичні рухи на складі; • Аналізувати розбіжності і визначати відповідальних, за кожним з розбіжностей; • Контролювати ключові показники роботи складу, такі як оборотність товарів.
Відділ бухгалтерії	Бухгалтер з банку	• Бачити список затверджених заявок на витрачання грошових коштів і одним натисненням кнопки робить заповнене доручення, далі заповнює вивантаження платежів в систему «Клієнт-банк» і формує бухгалтерські проводки.
	Бухгалтер з основних засобів	• Веде чіткий облік усіх основних засобів, що знаходяться на балансі підприємства і виконує операції з ОЗ, регламентовані законом: облік надходження нових ОЗ, введення в експлуатацію, зношення, індексація на експлуатацію, передача в ремонт, приймання з ремонту, фіксація виконаних ремонтів або модернізації ОЗ, фіксація передачі та продажу; • Кожна подія, що стосується ОЗ, відображається у відповідній друкованій формі, затвердженій українським законодавством; • Картки ОЗ формуються автоматично.

1	2	3
Відділ бухгалтерії	Бухгалтер з матеріалів	• Не вводить документи з руху матеріалів. За цю функцію несуть відповідальність менеджери, комірники, працівники виробничого відділу. Бухгалтер контролює правильність заповнення документів, їхнє своєчасне надання, відповідність даних; • Має набір звітів, які полегшують процес контролю даних із руху матеріалів та інших запасів на підприємстві.
	Бухгалтер/розраховувач із ЗП	• Робота полегшується і зводиться до безпосереднього розрахунку заробітної плати за рахунок використання даних із підсистем кадрового обліку; • Якщо на підприємстві використовується додаткові види нарахувань, самостійно створює формули для їхнього розрахунку, що створює незалежність від будь-яких програмістів. Співробітник самостійно управляє методами розрахунку заробітної плати, які прийняті на підприємстві; • Розрахунок лікарняних, відпускних та інших видів розрахунків, пов'язаних із необхідністю обчислення середньої заробітної плати за великі періоди, автоматично розраховується системою. При цьому враховується і стаж працівників, відпрацьований на підприємстві, і статистика нарахувань, невиходів; • Просте введення документів коригування, яке допомагає сторнувати неправильні записи; • Автоматично формуються форми регламентованої звітності, такі як «Форма-1ДФ», декларація з податку на доходи фізичних осіб, звіти про єдиний соціальний податок, а також статистичні звіти з праці.
	Головний бухгалтер	• Автоматично формування і заповнення повного набору стандартно-регламентованої звітності — бухгалтерський баланс, звіт про фінансові результати, декларацію про прибуток, звіти про єдиний податок, розрахунки акцизного збору та інші. Завдяки системі «Звіт» можна не тільки формувати ці звіти, але і підписувати їх електронним підписом та надсилати в електронному вигляді в необхідні органи.
	Для відділу бухгалтерії в цілому	• Відсутність необхідності введення первинних документів, оскільки: менеджери із закупівель вводять в систему інформацію про надходження товарів, менеджери з продажу — видаткові накладні, комірники — інформацію про рух товарів зі складів, виробничий відділ фіксує витрачені товари документами і податковими накладними, а випущену продукцію — документами і звітами виробництва за зміну. Бухгалтеру необхідно лише перевірити наявність і повноту документів, проконтролювати автоматичне заповнення рахунків, за якими формуються бухгалтерські проводки, та затвердити документ до формування бухгалтерських проводок, тобто провести з бухгалтерського та податкового обліку; • Зручні і прості форми для відображення первинних документів або для контролю цих документів; • Зручні форми стандартних звітів, для контролю проводок за рахунками, таких як оборотно-сальдова відомість, картка рахунку тощо; • Відповідальний за ведення податкового обліку аналізує відхилення сум з податкового та бухгалтерського обліку. Завдяки тому, що в стандартних звітах (аналіз рахунку, оборотно-сальдова на рахунку та ін.) відразу видно суму за конкретною витратою бухгалтерського обліку, суму за цією ж витратою видно і за податковим обліком. Таким чином, контролювати розбіжності стає гранично просто.
Фінансо-вий відділ		• Інструмент спостереження і аналізу грошових коштів, які необхідні співробітникам. Керівник може затвердити, відхилити або відкласти будь-який з платежів і проаналізувати поточну ситуацію платіжного календаря — чи вистачає грошей підприємству або передбачається касовий розрив. Таким чином, з'являється можливість оптимально використовувати грошові кошти підприємства.
Кадрова служба		• Повноцінний кадровий облік, як штатних працівників, так і сумісників, а також співробітників, працюючих за договорами цивільно-правового характеру; • Ведення штатного розкладу організації; • Зберігання історії штатних розкладів, що дає доступ до додаткової інформації та можливість додаткового аналізу з попередньої діяльності; • Зберігання стандартної і додаткової кадрової інформації. Наприклад, облік даних про військовозобов'язаних і, в той же час, легко формуються друкарські форми для надання у військкомат; • Ведення додаткової докладної інформації по кожному з працівників. Наприклад, дані про розміри одягу співробітників для підготовки спеціалізованої форми; • Табелі формуються автоматично, на підставі введених первинних документів, таких як кадрові документи, переміщення, невиходи, лікарняні листи тощо.

*Джерело: сформовано за [2].

Отже, як бачимо з таблиці 1, програма «1С:Управління торговим підприємством 8» автоматизує роботу всіх ключових відділів підприємства та дозволяє оперативно відслідковувати будь-яку оперативну інформацію на поточний момент часу, що суттєво підвищує ефективність та швидкість прийняття управлінських рішень.

Таким чином, підсумовуючи, можемо виділити наступні преваги прикладного рішення «1С:Управління торговим підприємством 8» порівняно з іншими:

– найбільш вигідне рішення у відношенні вартості до функціональності;

– рішення є комплектним та повнофункціональним для автоматизації обліку торгівельних та комерційних підприємств і являє собою практично повноцінну ERP – систему.

– дозволяє автоматизувати одночасне ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку.

Впровадження «1С: Управління торговим підприємством 8» допоможе: організувати процеси компанії, зробити діяльність і облік організації прозорими, а роботу співробітників більш ефективною.

Список використаних джерел:

1. 1С:Управління торговим підприємством для України [Електронний режим]. – Режим доступу: http://1c.ua/ua/v8/RegionalSolutions_UA_UTP.php

2. Управління торговим підприємством 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://conto.com.ua/ua/products/1c8/utp/#i_1;i_2

УДК 336

Якимець Т.В.,
магістрант

Науковий керівник **Гришко Н. Є.,**
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

АКТИВІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі розвитку держави, особливом видом підприємницької діяльності є інтелектуальний бізнес. Це пов'язано безпосередньо з ростом ролі інтелекту та знань у суспільному виробництві.

Дослідження проблем інтелектуалізації економіки займалося багато українських і російських вчених, зокрема: О. Бутнік-Сіверському, В. Гейцю, О. Гршновій, О. Кендюхову, А. Козирєвій, Е. Лбановій, Л. Лукичовій, В. Іноземцевій, Г. Швиданенко, Л. Федуловій та ін. Однак, незважаючи на значний доробок щодо вказаної проблематики, актуальним залишається пошук шляхів науково-технологічної адаптації української економіки до вимог і стандартів ЄС.

В умовах послідовної інтеграція України в європейський науково-дослідницький простір, вирішальну роль у конкурентній боротьбі відіграє інтелектуальний потенціал та його ефективне використання, так як у всьому світі в підприємницькому секторі відбуваються великі зміни, що викликає зростання наукового інтересу до розвитку інтелектуального бізнесу.

Ринок знань поступово починає відігравати вирішальну роль, випереджаючи у розвитку ринок матеріальних товарів. Світова модель економічного зростання характеризується здатністю вчасно адаптуватися до технологічних змін на основі наукових досліджень, наявністю нових ідей, високоякісної продукції, активністю формувати нову стратегію науково-

технічного розвитку. За період 2012 – 2016 р. в Україні кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи стала меншою на 236 од. і у 2016 р. складає 976 організацій. [2], в їх структурі домінують два сектори діяльності: державний і підприємницький (рис. 1).

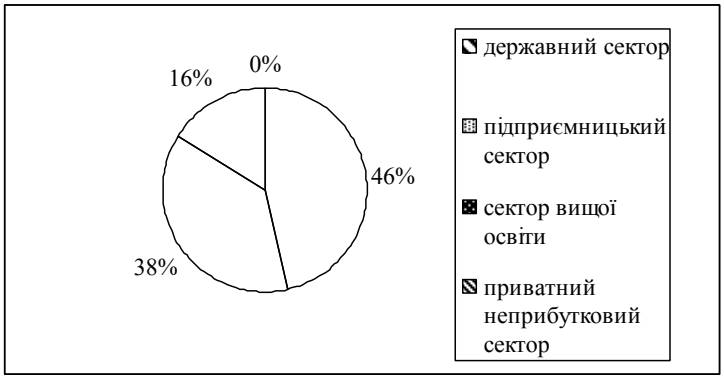

Рис 1. Структура організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи за секторами діяльності в 2016 році [2]

Питома вага державного та підприємницького сектору складає 46% та 38% відповідно. Сектор вищої освіти має найбільшу концентрацію докторів та кандидатів наук, займає лише 16% у структурі.

На сьогоднішній день перевагу на ринку мають здебільшого виробники, що активно застосовують та впроваджують нові технології та технологічні процеси, адже це дозволяє їм швидко та якісно реагувати на зміну попиту споживачів та випускати високоякісну конкурентоспроможну продукцію. У зв'язку з цим варто звернути увагу на процеси інтелектуалізації, які відкривають якісно нові можливості для ефективного використання інтелектуального потенціалу працівників підприємств, що сприятиме активізації розвитку інтелектуального бізнесу.

Передовий досвід показує, що успішний розвиток економіки досягається тільки тоді, коли держава бере на себе активну підтримку та стимулювання інноваційної діяльності і визначає її стратегію, спрямовану на зміцнення наукового потенціалу. Загальна кількість фінансового забезпечення науки в

Україні протягом 2014-2016 років зросла 1,2 млн грн., при цьому фінансування за рахунок державного бюджету, власних коштів та коштів приватних некомерційних організацій з кожним роком зменшується (таблиця 1).

Таблиця 1

Джерела фінансування наукових досліджень і розробок в Україні за 2014–2016 рр., тис. грн [2]

	2014	2015	2016	Абсолютне відхилення 2016/2014
Усього	**10320327,9**	**11001889,5**	**11530697,5**	**1210396,6**
кошти бюджету	4088390,6	3992167,8	3910777,9	-177612,7
з них державного бюджету	4021539,9	3915356,4	3700856,5	-320683,4
власні кошти	1927807,3	2783319,2	1146032,5	-281774,8
кошти організацій державного сектору	302395,4	281614,6	361549,5	59154,1
кошти організацій підприємницького сектору	1842145,4	1713368,4	3369509,9	1527364,5
кошти організацій сектору вищої освіти	5006,5	3702,8	7374,7	2368,2
кошти приватних некомерційних організацій	2887,9	141,7	2797,4	-90,5
кошти іноземних джерел	2043013,1	2077566,1	2550345,8	507332,7
кошти інших джерел	108681,7	150008,9	182309,8	73628,1

Перехід до інноваційної економіки є можливим за умови ефективного використання інтелектуального потенціалу нації, активного розвитку інституту інтелектуальної власності, широкомасштабного впровадження в господарський обіг результатів творчої праці.

Основними чинниками, які перешкоджають розвитку інтелектуального бізнесу в Україні є:

– обмеженість ресурсів, необхідних для забезпечення розвитку та структурних змін в економіці держави;

– недостатнє фінансування для підготовки та перепідготовки фахівців, що зумовило зниження людського ресурсного потенціалу;

– низька готовність та дієвість держави щодо збереження і зміцнення інтелектуальних ресурсів як стратегічного запасу держави шляхом фінансування освіти, охорони здоров‘я, соціального забезпечення.

Для подолання зазначених вище перешкод та активізації інтелектуального бізнесу в Україні, державна політика першочергово має бути спрямована на нарощення і використання інтелектуальних ресурсів для забезпечення розвитку економіки та її конкурентних переваг на світовому ринку. Доцільним буде використання позитивного досвіду держав зі створення локальних центрів, в яких діють сприятливі пільгові умови для реалізації всіх стадій інноваційного процесу (створення технополісів, інноваційних інкубаторів бізнесу, інноваційних центрів для науково-технічних розробок та їх комерціалізації).

Отже, інтелектуальні ресурси країни дуже важливі для її розвитку та переходу від простого виробництва до виробництва на базі наукових знань. Активізація інноваційного підприємництва, налагодження виробництва на базі прогресивних науково-технічних досягнень та новітніх технологій сприятиме нарощенню українського інтелектуального потенціалу та дозволить зайняти лідируючі позиції у світогосподарському розвитку та формуванні інтелектуальної економіки.

Список використаних джерел

1. Кучерук Г. Проблеми та перспективи розвитку інтелектуального бізнесу в Україні / Г. Кучерук, В. Щелкунов. // Збірник наукових праць ДЕТУТ. – 2014. – №29. – С. 261–265.

2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: стат. збірн. – К.: ДП «Інформаційно - видавничий центр Держстату України », 2016.

3. Падерін І. Д. Інтелектувльний бізнес як важливий напрям інноваційного розвитку підприємства / І. Д. Падерін, Ю. Г. Горященко, О. В. Романов. // Вісник економічної науки України. – 2017. – №1. – С. 68–72.

4. Турчіна С. Г. Активізація розвитку інтелектуального бізнесу в умовах інтеграції України до Європейського Союзу / С. Г. Турчіна. // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2016. – №2. – С. 206–209.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ У СФЕРІ ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Тези доповідей інтернет- конференції, 24-25 травня 2018 р.

Відповідальний за випуск: І.В. Троц

м.Хмельницький